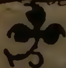
image
not
available

CONTENTA.

[redacted]

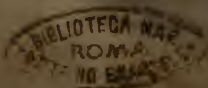

Rosa

VENETIIS.

In officina Luceantonij Iunte

M. D. XXXIII.

HIERONYMI IN LIBROS REGVM PRÆFATIO.

VIginti & duas literas esse apud Hebręos, Syrorũ quoqꝫ lingua & Chaldęorum testať, quæ Hebręæ magna ex parte confinis est. nam & ipsi vigintiduo elementa habent, eo dem sono, sed diuersis characteri/ bus. Samaritani etiam pentateuchũ Moysi totidem literis scriptitant: fi/ guris tantum, & apicibus discrepan tes. Certumq́ꝫ est Esdram scribam, legisq́ꝫ doctorem, post captam Hie/ rosolymam & instaurationē templi sub Zorobabel, alias literas reperis/ se quibus nunc vtimur: cum ad il/ lud vsqꝫ tempus ijdem Samaritano rum & Hebręorum characteres fue rint. In libro quoque Numerorum hæc eadem supputatio, sub Leuita/ rum ac sacerdotum censu, mystice ostenditur. Et nomen domini tetra/ grammaton in quibusdam Græcis voluminibus vsqꝫ hodie antiqs ex/

pressum literis inuenimus, Sed &
psalmi tricesimussextus, & centesi-
musdecimus. & centesimus vndeci
mus, & cẽtesimusdecimusoctauus,
& centesimusquadragesimusquar-
tus, quanquam diuerso scribant me
tro, tamen eiusdem numeri texun-
tur alphabeto. Et Hieremię lamenta
tiones, & oratio eius: Salomonis
quoq; in fine prouerbia, ab eo loco
in quo ait, Mulierem fortem quis
inueniet? ijsdem alphabetis vel inci
sionibus supputantur. Porrò quin-
que literæ duplices apud Hebræos
sũt: Caph. Mem, Nun, Phe, Sade. ali
ter enim scribuntur per has princi-
pia medietatesq; verborum, aliter
fines. Vnde & quinq; à plerisque li-
bri, duplices ęstimant, Samuel, Ma
lachim, Dibrehaiamim, Esdras, Hie-
remias, cum Cinoth, id est lamenta
tionibus suis. Quomodo igitur vi-
gintiduo elementa sunt per quę scri
bimus Hebraice omne quod loqui-
mur, & eorum initijs vox humana

comprehenditur:ita vigintiduo vo lumina supputantur, quibus quasi literis & exordijs in dei doctrina, tenera adhuc & lactens viri iusti erudi tur infantia. Primus apud eos liber, vocatur Beresith, quem nos Genesim dicimus. Secundus, Vellesemoth, qui Exodus appellatur. Tertius, Vaicra, idest Leuiticus. Quartus, Vaeiedabber, quem Numeros vocamus. Quintus, Ellehaddebarim, qui Deuteronomium prænota tur. Hi sunt qnq; libri Moysi: quos proprie Thorah, idest legem appellant. Secundum prophetarum ordinem faciunt, & incipiunt ab Iesu filio Naue: qui apud eos Hiehosua Bennun dicitur. Deinde subtexunt Sophtim, id est Iudicum librum. Et in eundem compingunt Ruth: quia in diebus Iudicum, facta eius narratur historia. Tertius sequit Samuel, quem nos regnorum primum & secundum dicimus. Quartus Malachim, id est regū: qui tertio & quart

to regnorum volumine continetur. Meliusq́; multo est Malachim, id est regum, q̃; Malachoth, id est regnorũ dicere. Non enim multarum gentium describit regna: sed vnius Israelitici populi, qui tribubus duodecim continetur. Quintus est Esaias. Sextus Hieremias. Septimus Ezechiel. Octauus, liber duodecim prophetarum: qui apud illos vocatur Thereasar. Terti⁹ ordo, agiographa possidet. Et primus liber incipit ab Iob, Secundus, à Dauid, quem quinque incisionibus, & vno psalmorum volumine comprehendunt. Tertius, est Salomon, tres libros habens, Prouerbia, quæ illi parabolas, id est Misle appellant. Quartus, Ecclesiasten, id est Coheleth. Quintus, Canticũ canticorum, quem titulo Sirhasirim prænotant. Sextus est, Daniel. Septimus, Dibrehaiamim, id est verbã dierum: quod significantius chronicon totius diuinæ historiæ possumus appellare, qui liber, apud nos, Parali-

poménon primus & secundus inscri
bitur. Octauus, Esdras: qui & ipse si-
militer apud Græcos & Latinos, in
duos libros diuisus est. Nonus,
Esther, Atque ita fiunt pariter vete-
ris legis libri vigintiduo: idest Moy
si, quinque, & prophetarum octo,
agiographorũ nouem. Quãquã nõ-
nulli Ruth & Cinoth inter agiogra-
pha scriptitent, & hos libros in suo
putent numero supputandos: ac per
hoc esse priscæ legis libros viginti-
quatuor: quos sub numero viginti-
quatuor seniorũ Apocalypsis Ioan
nis ĩducit adorãtes agnũ, & coronas
suas ꝓstratis vultibus offerẽtes: stã-
tibus corãm quatuor aĩalibus ocu-
latis ante & retro, id est in præteritũ
& in futurũ respiciẽtibus, & indefes-
sa voce clamãtibus, Sãctus, sanctus,
sanctus dominus deus omnipotẽs,
qui erat, & q est, & qui venturus est.
Hic prologus scripturarum quasi ga
leatum principium, omnibus libris
quos de Hebręo vertimus ĩ latinũ.

conuenire poteſt: vt ſcire valeamus
quicquid extra hos eſt, inter apocry
pha eſſe ponendum. Igitur Sapien-
tia, quę vulgo Salomonis inſcribi-
tur, & Ieſu filij Sydrach liber, & Iu-
dith, & Tobias, & Paſtor: non ſunt
in canone. Machabęorum primum
librum, Hebraicum reperi. Secun-
dus, Græcus eſt: quod ex ipſa quoq;
phraſi probari poteſt. Quæ cum ita
ſe habeant, obſecro te lector, ne labo
rem meum, reprehẽſionem æſtimes
antiquorum. In tabernaculo dei of
fert vnuſquiſq; quod poteſt: alij au
rum & argentum & lapides precio
ſos: alij byſſum & purpuram & coc
cum offerunt & hyacinthum. nobiſ-
cum bene agetur, ſi obtulerimus pel
1. cor. 12. c les & caprarum pilos. Et tamẽ Apo
ſtolus contemptibiliora noſtra ma-
gis neceſſaria iudicat. Vnde & tota
illa tabernaculi pulchritudo, & per
ſingulas ſpecies eccleſiæ præſentis
futurę'q; diſtinctio, pellibus tegitur
& cilicijs: ardorem'q; ſolis & iniuriã

imbrium ea quæ viliora sunt prohi bent. Lege ergo primum Samuel & Malachim meum. meum inquam, meum. Quicquid enim crebrius ver tendo & emendãdo solicitius & di dicimus & tenemus: nostrum est. Et cum intellexeris quod antea nescie bas: vel interpretem me æstimato si gratus es: vel paraphrasten, si ingra/ tus. quanquam mihi omnino consci us nõ sim mutasse me quippiam de Hebraica veritate. Certe si incredu/ lus es, lege Græcos codices & Lati nos: & confer cum his opusculis. & vbicunque discrepare inter se vi de/ ris, interroga quemlibet Hebręorũ, cui magis accommodare debeas fi/ dem. Et si nostra firmauerit, puto, ꝙ eum non æstimes coniectorem, vt in eodem loco mecum similiter di/ uinarit. Sed & vos famulas CHRI STI rogo, quæ domini discumben tis preciosissima fidei myrrha vngi/ tis caput, quæ nequaquam saluato/ rem quęritis in sepulcro, quibus iã

ad patrem CHRISTVS aſcendit: vt contra latrantes canes qui aduerſum me rabido ore deſæuiunt, & circumeunt ciuitatem, atq; in eo ſe doctos arbitrantur ſi alijs detrahant, orationum veſtrarum clypeos opponatis. Ego ſciens humilitatem meam, illius ſemper ſententiæ recordabor, Dixi, cuſtodiam vias meas: vt non delinquam in lingua
Pſal.38. a mea. Poſui ori meo cuſtodiam, cum conſiſteret peccator aduerſũ me. Obmutui, & humiliatus ſum: & ſilui à bonis.

LIBER PRIMVS SAMVELIS, QVEM NOS PRIMVM REGVM DICIMVS.

A VIT vir vnus de Ramathaim So-phim, de monte E-phraim, & nomen eius Helchana, fi-lius Hieroboam, filij Heliu, filij Thau, filij Suph E-phratæus: & habuit duas vxores, nomen vni Anna, & nomen ſecun-dæ Phenenna. Fueruntq; Phenen-næ filij: Annæ autem non erant li-beri. Et aſcendebat vir ille de ciuita-te ſua ſtatutis diebus, vt adoraret, & ſacrificaret domino exercituum in Silo. Erant autem ibi duo filij He-li, Ophni & Phinees, ſacerdotes do-mini. Venit ergo dies, & immolauit Helchana, deditq; Phenennæ vxori ſuæ, & cunctis filijs eius, & filiabus

partes: Annæ autem dedit partem
vnam duplicem, quia Annam dilige
bat. Dominus autem cōcluſerat vul
uam eius Affligebat quoque eam
ęmula eius, & vehementer angebat
in tantum vt exprobraret quòd do
minus concluſiſſet vuluam eius. A
ſicq; faciebat per ſingulos annos,
cum redeunte tempore aſcenderent
ad templum domini: & ſic prouo-
cabat eam. Porrò illa flebat, & non B
capiebat cibū. Dixit ergo ei Helcha-
na vir ſuus. Anna cur fles, & quarè
non comedis, & quam ob rem affli-
gitur cor tuum? nunquid non ego
melior tibi ſum, quàm decem filij?
Surrexit autem Anna poſtquam co
mederat, & biberat in Silo. Et Heli
ſacerdote ſedente ſuper ſellā ante po
ſtes domus domini, cū eſſet Anna
amaro aīo, orauit ad dominū flens
largiter, & votum vouit, dicens. Do
mine exercituum, ſi reſpiciens vide
ris afflictionem famulę tuæ, & re-
cordatus mei fueris, nec oblitus an

tillæ tuæ, dederisq́ꝫ seruæ tuæ se-
xum virilem: dabo eum domino
omnibus diebus vitæ eius, & noua
cula non ascendet super caput eius.
Factum est autem, cum illa multi-
plicaret preces coram domino, vt
Heli obseruaret os eius. Porrò An-
na loquebatur in corde suo, tantúq́ꝫ
labia illius mouebantur, & vox pe
C nitus non audiebatur. Æstimauit er
go eam Heli temulẽtam, dixitq́ꝫ ei.
Vsquequo ebria eris? digere pauli-
sper vinum, quo mades. Respondés
Anna, Nequaquam, inquit, domine
mi, nam mulier infelix nimis ego
sum, vinum & omne quod inebria-
re potest, non bibi, sed effudi animã
meam in conspectu domini. Ne re-
putes ancillã tuam, quasi vnã de fi-
liabus Belial: quia ex multitudine
doloris, & mœroris mei locuta sum
vsque in præsens. Tunc Heli ait ei.
Vade in pace, & deus Israel det tibi
petitionem tuam, quam rogasti eũ.
At illa dixit. Vtinam inueniat an-

cilla tua gratiam in oculis tuis. Et
abijt mulier in viam suam, & come
dit, vultusq; illius non sunt ampli-
us in diuersa mutati. Et surrexe-
runt mane, & adorauerunt coram
domino: reuersiq; sunt, & vene-
runt in domum suam in Ramatha.
Cognouit autem Helchana Annam
vxorem suam. Et recordatus est
eius dominus. Et factum est post C
circulum dierum, concepit Anna,
& peperit filium, vocauitq; nomen
eius Samuel, eo quòd à domino
postulasset eum. Ascendit autem
vir eius Helchana, & omnis do-
mus eius, Vt immolaret domino
hostiam solennem & votum suum,
& Anna non ascendit. Dixit enim
viro suo. Non vadam, donec ab- D
lactetur infans, & ducam eum, vt
appareat ante conspectum domini,
& maneat ibi iugiter. Et ait ei Hel-
chana vir suus. Fac quod bonum ti
bi videtur, & mane donec ablactes
eum: precorq;, vt impleat domi-

nus verbum suum. Mansit ergo mu
lier, & lactauit filium suum, donec
amoueret eum à lacte. Et adduxit
eum secum postquam ablactauerat,
in vitulis tribus,& modio farinę,&
amphora vini, & adduxit eum ad
domum domini in Silo. Puer au-
tem erat adhuc infantulus:& immo
lauerunt vitulum, & obtulerunt
puerum Heli. Et ait Anna. Obse-
cro mi domine, viuit anima tua
domine: ego sum illa mulier, quæ
steti coram te, hic orans dominum
pro puero isto. Oraui, & dedit mi-
hi dominus petitionem meam, quá
postulaui eum. Idcirco & ego com
modaui eum domino cunctis die-
bus, quibus fuerit accõmodatus do
mino. Et adorauerũt ibi dominum.
Et orauit Anna, & ait.

CAPVT II.

A Exultauit cor meũ in do-
mino, & exaltatũ est cor-
nu meũ in deo meo. Dila-
tatum est os meum super

inimicos meos: quia lętata sum in
salutari tuo. Non est sanctus, vt est
dominus: neque enim est alius ex-
tra te, & non est fortis sicut deus
noster. Nolite multiplicare loqui
sublimia, gloriantes. Recedant vete
ra de ore vestro: quia deus scientia-
rum dominus est, & ipsi præparan-
tur cogitationes. Arcus fortium su-
peratus est; & infirmi accincti sunt
robore. Repleti prius pro panibus
se locauerunt; & famelici satura-
ti sunt. Donec sterilis peperit plu-
rimos: & quæ multos habebat fi-
lios, infirmata est. Dominus mor-
Deu. 32. f tificat, & viuificat: deducit ad infe-
tobię. 13. a ros, & reducit. Dominus pauperem
sap. 16. b facit, & ditat, humiliat & subleuat.
Suscitat de puluere egenum, & de B
stercore eleuat pauperem: vt sede-
at cum principibus, & solium glo-
riæ teneat. Domini enim sunt cardi-
nes terrę & posuit super eos orbem.
Pedes sanctorum suorum serua-
bit, & impij in tenebris conticescét:
quia

quia non in fortitudine sua robora-
bitur vir. Dominũ formidabunt ad-
uersarij eius, & super ipsos in cœlis
tonabit. Dominus iudicabit fines ter
ræ, & dabit imperiũ regi suo, & subli
mabit cornu CHRISTI sui. Et abijt
Helchana in Ramatha, in domum
suam. Puer autem erat minister in
conspectu domini ante faciem Heli
C sacerdotis. Porrò filij Heli, filij Be-
lial, nescientes dominum, neq; offi-
cium sacerdotum ad populum: sed
quicunq; immolasset victimam, ve-
niebat puer sacerdotis dum coque-
rentur carnes, & habebat fuscinulam
tridentem in manu sua, & mittebat
eam in lebetem, vel in caldariam, aut
in ollam, siue in cacabum: & omne
quod leuabat fuscinula, tollebat sa-
cerdos sibi. sic faciebant vniuerso Is
raeli, venientium in Silo. Etiam ante
quã adoleret adipem, veniebat puer
sacerdotis, & dicebat immolanti. Da
mihi carnem, vt coquã sacerdoti. nõ
enim accipiam à te carnem coctam,

ſed crudam. Dicebatq́ illi ĩmolanti.
Incendatur primũ iuxta morem ho
die adeps, & tolle tibi quantũcunq́
deſiderat anima tua. Qui reſpõdens D
aiebat ei. Nequaquã: nunc enim da-
bis, alioquin tollam vi. Erat ergo pec
catum puerorũ grande nimis coram
domino: quia detrahebant homines
ſacrificio domini. Samuel autẽ mini
ſtrabat ante faciem domini, puer ac-
cinctus ephod lineo. Et tunicam par
uam faciebat ei mater ſua, quã affere
bat ſtatutis diebus, aſcendens cum
viro ſuo, vt ĩmolaret hoſtiam ſolẽ-
nem, & votum ſuum. Et benedixit
Heli Helchanæ & vxori eius, dixitq́
ei. Reddat tibi dominus ſemẽ de mu
liere hac, pro fœnore quod commo-
daſti domino. Et abierunt in locum
ſuũ. Viſitauit ergo dominus Annã,
& concepit, & peperit tres filios, &
duas filias: & magnificatus eſt puer
Samuel apud dominum. Heli autem E
erat ſenex valde, & audiuit omnia
quæ faciebãt filij ſui vniuerſo Iſrae-

li: & quomodo dormiebāt cum mu-
lieribus quæ obseruabant ad ostium
tabernaculi, & dixit eis. Quare faci-
D tis res huiuscemodi, quas ego audio
res pessimas ab omni populo? Noli-
te filij mei: non enim est bona fama
quā ego audio, vt transgredi faciatis
populum domini. Si peccauerit vir
in virum, placari ei potest deus: si au
tem in deum peccauerit vir, quis ora
bit pro eo? Et non audierunt vocem
patris sui, quia voluit dominus occi
dere eos. Puer autem Samuel profi-
ciebat, atq; crescebat, & placebat tam
deo q̄; hominibus. Venit autem vir
dei ad Heli, & ait ad eum. Hæc dicit
dominus, Nunquid non apertè reue
latus sum domui patris tui, cū esset
F in Ægypto in domo Pharaonis? Et
elegi eū ex omnibus tribubus Israel,
mihi in sacerdotem, vt ascenderet ad
altare meum & adoleret mihi incen
sum, & portaret ephod coram me, &
dedi domui patris tui omnia de sa-
crificijs filiorum Israel. Quare calce

abieciſtis victimam meam, & mune
ra mea quæ præcępi vt offerrētur in
tēplo: & magis honoraſti filios tuos
q̄ me, vt comederetis primitias om
nis ſacrificij Iſrael populi mei? Pro-
3.reg.2.c pterea ait dominus deus Iſrael, Lo-
quens locutus ſum, vt domus tua, &
domus patris tui miniſtraret in con
ſpectu meo, vſq; in ſempiternū. Nūc
autē, dicit dominus, Abſit hoc à me:
ſed quicūq; honorificauerit me, glo-
rificabo eum: qui autem cōtemnunt
me, erūt ignobiles. Ecce dies veniūt,
& præcidam brachium tuum, & bra
chium domus patris tui, vt nō ſit ſe-
nex in domo tua. Et videbis æmulū G
tuum in templo, in vniuerſis proſpe
ris Iſrael: & non erit ſenex in domo
tua omnibus diebus. Verūtamen nō I
auferam penitus virū ex te ab altari
meo, ſed vt deficiant oculi tui, & ta-
beſcat anima tua, & pars magna do-
mus tuæ morietur cum ad virilē ętatem venerit. Hoc autem erit tibi ſi-
gnum, quod venturum eſt duobus

filijs tuis Ophni, & Phinees, In die
vno morientur ambo. Et suscitabo
mihi sacerdotem fidelem, qui iuxta
cor meum, & animã meam faciet: &
ædificabo ei domũ fidelem, & ambu
labit corã Christo meo cunctis die-
bus. Futurum est autem, vt quicũqȝ
remãserit in domo tua, veniat vt ore
tur pro eo, & offerat nummũ argen-
teum, & tortã panis, dicatq́ȝ. Dimitte
me obsecro ad vnam partẽ sacerdo-
talem, vt comedam buccellã panis.

CAPVT III.

A Puer autem Samuel, mini-
strabat domino corã He-
li, & sermo domini erat
preciosus. In diebus illis
non erat visio manifesta. Factum est
ergo in die quadam, Heli iacebat in 4.reg.23.b
lectulo suo, & oculi eius caligauerãt,
nec poterat videre lucernam dei, an-
tequã extingueretur. Samuel autem
dormiebat in tẽplo domini, vbi erat
arca dei. Et vocauit dominus Samu-
el. Qui respõdens ait, Ecce ego. Et cu

currit ad Heli, & dixit. Ecce ego: vo-
casti enim me. Qui dixit. Non voca-
ui te fili: reuertere, & dormi. Et abijt,
& dormiuit. Et adiecit dominus rur-
sum vocare Samuel. Consurgensq;
Samuel abijt ad Heli, & dixit. Ecce
ego: quia vocasti me. Qui respondit,
Nō vocaui te fili mi: reuertere & dor
mi. Porrò Samuel necdū sciebat do-
minū, nec reuelatus fuerat ei sermo
domini. Et adiecit dominus, & voca
uit adhuc Samuel tertio. Qui consur B
gens abijt ad Heli, & ait. Ecce ego: qa
vocasti me. Intellexit ergo Heli quia
dominus vocaret puerum, & ait ad
Samuel. Vade & dormi; & si dein-
ceps vocauerit te, dices, Loquere do
mine, quia audit seruus tuus. Abijt er
go Samuel, & dormiuit in loco suo.
Et venit dominus, & stetit & voca-
uit sicut vocauerat secundo, Samuel
Samuel. Et ait Samuel. Loquere do-
mine, quia audit seruus tuus. Et di-
xit dominus ad Samuel. Ecce ego fa
cio verbum in Israel, quod quicūq;

audierit, tinnient ambæ aures eius.
In die illa suscitabo aduersum Heli,
omnia quę locutus sum super domũ
C eius. Incipiam & cõplebo. Prædixi
enim ei ꝙ iudicaturus essem domũ
eius in æternum, propter iniquitatẽ
eius, eo ꝙ nouerat indigne agere fi-
lios suos, & non corripuit eos. Idcir
co iuraui domui Heli, ꝙ non expie-
tur iniquitas domus eius victimis &
muneribus vsq; in ęternum. Dormi-
uit autem Samuel vsq; manè, ape-
ruitq; ostia domus domini. Et Sa-
muel timebat indicare visionẽ Heli.
Vocauit ęrgo Heli Samuelẽ, & dixit.
Samuel fili mi. Qui respondens, ait.
Pręsto sum. Et interrogauit eũ, Quis
est sermo quẽ locutus est dominus
ad te? Oro te, ne celaueris me. Hæc fa
ciat tibi deus, & hæc addat, si abscon
deris à me sermonem, ex omnibus
D verbis quæ dicta sunt tibi. Indicauit
itaq; ei Samuel vniuersos sermones,
& non abscondit ab eo. Et ille respõ
dit. Dominus est: quod bonum est in

oculis suis, faciat. Creuit autem Sa-
muel, & dominus erat cū eo, & non
cecidit ex omnibus verbis eius in ter-
ram. Et cognouit vniuersus Israel à D
Dan, vsq; Bersabee, ꝙ fidelis Samuel
propheta esset domini. Et addidit do-
minus vt appareret in Silo: quoniã
reuelatus fuerat dominus Samueli
in Silo, iuxta verbũ domini. Et eue-
nit sermo Samuelis vniuerso Israeli.

CAPVT IIII.

EGressus est nãq; Israel ob- A
uiam Philisthijm in prẹliũ,
& castrametatus est iuxta
lapidem adiutorij. Porrò
Philisthijm venerunt in Aphec, & in-
struxerũt aciem contra Israel. Inito
autem certamine, terga vertit Israel
Philistẹis: & cæsa sunt in illo certami
ne passim per agros, quasi quatuor
millia viroꝝ. Et reuersus est populus
ad castra. Dixeruntq; maiores natu C
de Israel, Quare percussit nos domi
nus hodie coram Philisthijm? Affera-
mus ad nos de Silo arcã fœderis do

mini,& veniat in medium nostri,vt
saluet nos de manu inimicorum no-
strorũ. Misit ergo populus in Silo,
& tulerũt inde arcam fœderis domi
B ni exercituum sedentis super Cheru
bim. Erantq́ꝫ duo filij Heli cum arca
fœderis domini, Ophni & Phinees.
Cumq́ꝫ venisset arca fœderis domi-
ni in castra, vociferatus est oĩs Israel
clamore grãdi, & personuit terra, &
audierunt Philistijm vocem clamo-
A ris,dixerũtq́ꝫ. Quænam est hæc vox
clamoris magni in castris Hebrę orũ?
Et cognouerũt ꝙ arca domini venis-
set in castra. Timueruntq́ꝫ Philistijm,
dicentes. Venit deus in castra. Et inge
muerunt,dicentes. Vę nobis. non enĩ
fuit tanta exultatio heri, & nudius-
tertius: væ nobis. Quis nos saluabit
de manu deorum sublimium istorũ?
Hi sunt dij qui percusserunt Ægyptũ
omni plaga in deserto. Confortami-
ni, & estote viri, Philistijm: ne seruia-
tis Hebræis, sicut & illi seruierunt no
bis. confortamini, & bellate. Pugna-

uerunt ergo Philistijm, & cæsus est
Israel, & fugit vnusquisq; in taberna
culum suũ. Et facta est plaga magna
nimis: & ceciderunt de Israel trigin-
ta millia peditũ, & arca dei capta est.
duo quoque filij Heli mortui sunt, C
Ophni, & Phinees. Currens autẽ vir
de Beniamin ex acie venit in Silo in
die illa, scissa veste, & conspersus pul
uere caput. Cumq; ille venisset, Heli
sedebat super sellam contra viam ex
pectans. Erat enim cor eius pauens
pro arca domini. Vir autẽ ille postq̃
ingressus est, nunciauit vrbi, & vlula
uit omnis ciuitas. Et audiuit Heli so-
nitum clamoris, dixitq;. Quis est hic
sonitus tumultus huius? At ille festi
nauit, & venit, & nũciauit Heli. Heli
autem erat nonaginta & octo anno-
rum, & oculi eius caligauerant, & vi
dere non poterat. Et dixit ad Heli.
Ego sum qui veni de prelio, & ego
qui de acie fugi hodie. Cui ille ait.
Quid actum est fili mi? Respondens
autem ille qui nunciabat, Fugit, in-

quit, Israel coram Philisthijm, & rui-
na magna facta est in populo. insu-
super, & duo filij tui mortui sunt
Ophni & Phinees: & arca dei capta
est. Cumq; ille nominasset arcā dei,
cecidit de sella retrorsum iuxta osti-
um, & fractis ceruicibus mortu⁹ est.
D Senex enim erat vir, & grandæuus,
& ipse iudicauit Israel quadraginta
annis. Nurus autem eius vxor Phi-
nees prægnans erat, vicinaq; partui:
& audito nuncio ꝙ capta esset arca
dei, & mortuus esset socer suus, &
vir suus, incuruauit se & peperit, ir-
ruerant enim in eam dolores subiti.
In ipso autē momento mortis eius,
dixerunt ei qui stabant circa eam, Ne
timeas, quia filium peperisti. Quæ
non respondit eis, neq; animaduer-
tit. Et vocauit puerum Ichabod, di-
cens. Translata est gloria domini de
Israel, quia capta est arca dei. Et pro
socero suo, & pro viro suo, ait, Trans-
lata est gloria dei ab Israel, eo quòd
capta esset arca dei.

CAPVT V.

PHilistijm autem tulerunt A
arcã dei, & asportauerunt
eam à lapide adiutorij in
Azotum. Tuleruntq́ Phi
listijm arcam dei, & intulerunt eam
in templũ Dagon, & statuerunt eam
iuxta Dagon. Cumq́ surrexissent di
luculo Azotij altera die, ecce Dagon
iacebat pronus in terra ante arcã do-
mini. Et tulerunt Dagon, & restitue-
runt eum in locum suum. Rursumq́
mane die altera consurgentes, inue-
nerũt Dagon iacentem super faciem
suam in terra coram arca domini. ca-
put autem Dagon, & duæ palmę ma
nuum eius abscisæ erant super limẽ.
porrò Dagon solus truncus reman- B
serat in loco suo. Propter hanc cau-
sam nõ calcant sacerdotes Dagon, &
omnes qui ingrediuntur templum
eius, super limen Dagon in Azoto,
vsq; in hodiernum diem. Aggrauata
est autem manus domini super Azo
Psal.77.d tios, & demolitus est eos. Et percus-

sit in secretiori parte natium Azotū,
A & fines eius. Et ebullierūt villæ &
agri in medio regionis illius, & nati Non est in
sunt mures, & facta est cōfusio mor hebræo.
tis magnę in ciuitate. Videntes au-
C tem viri Azotij huiuscemodi plagā,
dixerūt. Non maneat arca dei Israel
apud nos, quoniam dura est manus
eius super nos, & super Dagon deum
nostrū. Et mittentes congregauerūt
omnes satrapas Philisthinorū ad se, &
dixerunt. Quid faciemus de arca dei
Israel? Responderuntq; Gethęi. Cir-
cunducat̃ arca dei Israel. Et circundu
xerunt arcam dei Israel. Illis autem
circunducentibus eam, fiebat manus
domini dei per singulas ciuitates in-
terfectionis magnæ nimis: & percu-
tiebat viros vniuscuiusq; vrbis, à par
D uo vsq; ad maiorem, & cōputresce-
bant prominētes extales eorū (Inie- Non est in
runtq; Gethęi consilium, & fecerunt hebræo.
sibi sedes pelliceas) Miserūt ergo ar-
cam domini in Accaron. Cumq; ve-
nisset arca domini dei in Accaron, ex

clamauerunt Accaronitæ, dicentes.
Adduxerũt ad nos arcam dei Israel,
vt interficiat nos & populũ noſtrũ.
Miſerũt itaq;, & congregauerũt om-
nes ſatrapas Philiſtinorũ. Qui dixe-
runt. Dimittite arcã dei Iſrael, & re-
uertatur in locũ ſuum, vt non interfi
ciat nos cum populo noſtro. Fiebat
enim pauor mortis in ſingulis vrbi-
bus, & grauiſſima valde manus do-
mini dei. Viri quoq; qui mortui non
fuerant, percutiebantur in ſecretiori
parte natium, & aſcendebat vlulatus
vniuſcuiuſq; ciuitatis in cœlum.

CAPVT VI.

FVit ergo arca domini in re- A
gione Philiſtinorũ ſeptem
menſibus. Et poſt hęc vo-
cauerunt Philiſthijm ſacer-
dotes & diuinos, dicentes. Quid fa-
ciemus de arca dei? Indicate nobis
quomodo remittamus eam in locũ
ſuum. Qui dixerunt. Si remittitis ar-
cam dei Iſrael, nolite dimittere eam
vacuam: ſed quod debetis, reddite ei:

pro peccato, & tunc curabimini. & scietis quare nõ recedat manus eius à vobis. Qui dixerũt. Quid est quod pro delicto reddere debeamus ei? Responderuntq; illi. Iuxta numerum prouinciarum Philistinorum quinque anos aureos faciatis, & quinque mures aureos: quia plaga vna fuit omnibus vobis, & satrapis vestris. Facietisq; similitudines anorum vestrorum, & similitudines muriũ qui demoliti sunt terram, & dabitis deo Israel gloriam, si fortè releuet manũ suam à vobis, & à diis vestris, & à
B terra vestra. Quare aggrauatis corda vestra sicut aggrauauit Ægyptus, & Pharao cor suum? Nónne postquam percussus est, tũc dimisit eos & abierunt? Nũc ergo arripite & facite plaustrum nouum vnum: & duas vaccas foetas, quibus non est impositum iugum, iungite in plaustro, & recludite vitulos earũ domi. Tolletisq; arcam domini & ponetis in plaustro, & vasa aurea quae exoluistis ei pro

delicto, ponetis in capsella ad latus
eius, & dimittite eā vt vadat, & aspi
cietis. Et si quidem per viam finium
suorū ascenderit contra Bethsames,
ipse fecit nobis hoc malū grāde: sin
autem minime, sciemus quia nequa
quā manus eius tetigit nos, sed casu
accidit. Fecerūt ergo illi hoc modo.
& tollentes duas vaccas quæ lacta
bant vitulos, iunxerunt ad plaustrū,
vitulosq; earum cōcluserunt domi.
Et posuerunt arcam dei super plau C
strum, & capsellam quę habebat mu
res aureos & similitudinē anorum.
Ibant autem in directum vaccæ per D
viam quæ ducit Bethsames, & itine
re vno gradiebantur, pergentes &
mugientes, & non declinabant, neq;
ad dexteram neq; ad sinistram. Sed
& satrapę Philistijm sequebant, vsq;
ad terminos Bethsames. Porrò Beth
samitæ metebant triticum in valle.
Et eleuantes oculos suos, viderunt
arcam, & gauisi sunt cum vidissent.
Et plaustrum venit in agrum Iosue
Bethsamitæ,

Bethsamitæ. & stetit ibi. Erat autem
ibi lapis magnus, & conciderunt li-
gna plaustri, vaccasq; imposuerunt
super ea holocaustũ domino. Leui-
tę autem deposuerunt arcam dei, &
capsellam quæ erat iuxta eã in qua
erãt vasa aurea, & posuerunt super
lapidem grandem. Viri autem Beth-
samitæ obtulerũt holocausta, & im
molauerunt victimas in die illa do-
D mino. Et quinque satrapę Philistinõ
rum viderunt, & reuersi sunt in Ac-
caron in die illa. Hi sunt autem ani
aurei, quos reddiderunt Philistijm
pro delicto, domino: Azotus vnũ,
Gaza vnum, Ascalon vnum, Geth
vnum, Accaron vnum: & mures au
reos secundum numerum vrbium
Philistijm quinque prouinciarum,
ab vrbe murata, vsque ad villam
quæ erat absque muro, & vsque ad
Abel magnum super quem posue-
runt arcam domini, quę erat vsq; in
die illa in agro Iosue Bethsamitis.
Percussit aũt dominus de viris Beth

de manu Philiſtinorum. Tulit au- C
tem Samuel agnum lactentem vnũ,
& obtulit illum holocauſtum inte-
grum domino. Et clamauit Samuel
ad dominum pro Iſrael, & exaudi-
uit eum dominus. Factum eſt au-
tem, quũ Samuel offerret holocau-
ſtum domino, Philiſtijm iniere prę-
Ecci.46.d lium contra Iſrael. Intonuit autem
dominus fragore magno in die illa
ſuper Philiſtijm, & exterruit eos, &
cæſi ſunt à filijs Iſrael. Egreſſiq; filij
Iſrael de Maſphat, pſecuti ſunt Phi-
liſtęos, & percuſſerunt eos vſque ad
locum qui erat ſubter Bethchar. Tu-
lit autem Samuel lapidem vnum, &
poſuit eum inter Maſphat & inter
Sen: & vocauit nomẽ loci illius, La
pis adiutorij. Dixitq; Hucuſq; auxi
liatus eſt nobis dominus. Et humilia
ti ſunt Philiſtijm, nec appoſuerunt
vltra vt venirent in terminos Iſra-
el. Facta eſt itaq; manus domini ſu-
per Philiſtæos, cunctis diebus Sa-
muelis: & redditæ ſunt vrbes quas

C tulerant Philiſtijm ab Iſrael Iſrae-
li, ab Accarō vſq; Geth, & terminos
ſuos. Liberauitque Iſrael de manu
Philiſtinorum, eratq; pax inter Iſ-
rael & Amorrǫum. Iudicabat quo-
que Samuel Iſraelem cūctis diebus
vitæ ſuæ, & ibat per ſingulos annos
circumiēs Bethel & Galgala & Maſ-
phat, & iudicabat Iſraelem in ſupra
dictis locis. Reuertebaturq; in Ra-
matha. ibi enim erat domus eius, &
ibi iudicabat Iſraelem. Ædificauit
etiā ibi altare domino.

CAPVT VIII.

FActum eſt autem cum ſe-
A nuiſſet Samuel, poſuit fi-
lios ſuos iudices ſuper Iſ-
rael. Fuitq; nomē filij eius
primogeniti Iohel, & nomen ſecun
di Abia iudicum in Berſabee. Et non
ambulauerunt filij illius in vijs eius
ſed declinauerunt poſt auaritiam, ac
ceperuntq; munera, & peruerterunt
iudicium. Congregati ergo vniuer-
ſi maiores natu Iſrael, venerunt ad

Samuelem in Ramatha, dixeruntq;
Osee.9.b ei. Ecce tu senuisti, & filij tui non
&.13.c ambulant in vijs tuis: Constitue nõ
act.13.c bis regẽ, vt iudicet nos, sicut & vni/
uersæ habent nationes. Displicuitq;
sermo in oculis Samuelis, eo q̄ di/
xissent, Da nobis regem, vt iudicet
nos. Et orauit Samuel ad dominum. B
Dixit autem dominus ad Samue/
lem. Audi vocem populi in omni/
bus quę loquuntur tibi. non enim te
abiecerunt, sed me, ne regnem super
eos. Iuxta omnia opera sua quæ fe/
cerunt à die qua eduxi eos de Ægy/
pto vsq; ad diem hanc: sicut dereli/
querunt me, & seruierunt dijs alie/
nis, sic faciunt etiam tibi. Nunc er/
go vocem eorũ audi. Verũtamẽ con
testare eos, & prædic eis ius regis q
regnaturus est sup eos. Dixit itaque
Samuel omnia verba domini ad po
pulũ qui petierat à se regem, & ait.
Hoc erit ius regis qui imperaturus
est vobis, Filios vestros tollet, & po C
net in curribus suis, facietq; sibi

equites & præcursores quadrigarũ
suarum, & constituet sibi tribunos
& centuriones, & aratores agrorum
suorum, & messores segetum, & fa-
bros armorum & curruũ suorum.
Filias quoque vestras faciet sibi vn-
guentarias & focarias & panificas.
B Agros quoq; vestros, & vineas, &
olivueta optima tollet, & dabit ser-
uis suis. Sed & segetes vestras & vi-
nearum reditus addecimabit, vt det
eunuchis & famulis suis. Seruos
etiam vestros, & ancillas, & iuuenes
optimos, & asinos auferet, & ponet
in opere suo. Greges quoque vestros
D addecimabit, vosq; eritis ei serui. Et
clamabitis in die illa à facie regis ve-
stri quem elegistis vobis: & nõ exau-
diet vos dominus in die illa. qa pe-
tistis vobis regẽ. Noluit autẽ popu-
lus audire vocem Samuelis, sed di-
xerũt, Nequaq̃. rex enim erit super
nos, & erimus nos quoq; sicut oẽs
gẽtes, & iudicabit nos rex noster, &
egredietᷣ ante nos, & pugnabit bel-

la nostra, pro nobis. Et audiuit Samuel
oia verba populi, & locutus est ea
in auribus domini. Dixit aut domi-
nus ad Samuelem. Audi vocē eorū,
& constitue super eos regem. Et ait
Samuel ad viros Israel. Vadat vnus
quisq; in ciuitatem suam.

CAPVT IX.

A Erat vir de Beniamin,
nomine Cis, filius Abiel,
filij Seror, filij Bechorath,
filij Aphia, filij viri Iemi-
ni, fortis robore. Et erat ei filius vo
cabulo Saul, electus & bonus: & nō
erat vir de filijs Israel melior illo.
Ab humero & sursum eminebat su-
per omnem populum. Perierant au
tem asinæ Cis patris Saul. Et dixit
Cis ad Saul filium suum. Tolle tecū
vnum de pueris, & consurgēs vade
& quęre asinas. Qui cum transissent
per montē Ephraim, & per terrā Sa
lisa, & nō inuenissent, transierunt ēt
per terram Salim, & non erant: sed
& per terrā Iemini, & minime repe

rerunt. Cũ autẽ veniſſent in terram
Zuph, dixit Saul ad puerum q erat
cum eo. Veni, & reuertamur, ne for-
te dimiſerit pater meus aſinas, & ſo
licitus ſit pro nobis. Qui ait ei. Ecce
vir dei eſt in ciuitate hac, vir nobilis:
omne quod loquitur, ſine ambigui-
tate venit. Nunc ergo eamus illuc, ſi
A forte indicet nobis de via noſtra, ꝓ-
pter quam venimus. Dixitq; Saul
ad puerum ſuum. Ecce ibimus: quid
B feremus ad virum dei? Panis defecit
in ſitarcijs noſtris, & ſportulam nõ
habemus, vt demus homini dei, nec
quicquam aliud. Rurſum puer re-
ſpõdit Sauli, & ait. Ecce iueta eſt in
manu mea quarta pars ſtatêris argẽ
ti demus homini dei, vt indicet no-
bis viam noſtram. Olim in Iſrael
ſic loquebatur vnuſquiſque, vadens
cõſulere deum, Venite, & eamus ad
videntem. Qui enim propheta dici-
tur hodie, vocabatur olim videns.
Et dixit Saul ad puerum ſuum. Opti
mus ſermo tuus: veni, eamus. Et ie-

rũt in ciuitatem, in qua erat vir dei.
Cumq; ascenderent cliuum ciuita-
tis, inuenerunt puellas egredientes
ad hauriendam aquam, & dixerunt
eis. Num hic est videns? Quæ respō-
dentes, dixerunt illis. Hic est: ecce an-
te te. festina nunc: hodie enim venit
in ciuitatem, quia sacrificium est ho-
die populi in excelso. ingrediētes vr-
bem, statim inuenietis eum ante-
quam ascendat excelsum ad vescen-
dum. Neq; enim comesturus est po-
pulus, donec ille veniat: quia ipse be-
nedicet hostiæ, & deinceps comedēt
qui vocati sunt. Nunc ergo conscen-
dite, quia hodie reperietis eum. Et
ascenderunt in ciuitatem. Cumq; il- C
li ambularent in medio vrbis, appa-
ruit Samuel egrediens obuiam eis
Act. 13. c vt ascēderet in excelsum. Dominus
autem reuelauerat auriculam Sa-
muelis ante vnam diem quàm ve-
niret Saul, dicēs. Hac ipsa hora, quæ
nūc est, cras mittam virum ad te de
terra Beniamin, & vnges eum du-

cem super populum meum Israel:
& saluabit populum meum de ma-
nu Philistinorum, quia respexi po-
pulum meum. venit enim clamor
eorum ad me. Cumq; aspexisset Sa-
muel Saulem, dominus dixit ei. Ec-
A ce vir quem dixeram tibi, iste domi-
nabitur populo meo. Accessit autē
Saul ad Samuelem in medio portę,
& ait. Indica, oro, mihi, vbi est do-
mus videntis? Et respondit Samu-
el Sauli, dicens, Ego sum videns.
ascende ante me in excelsum, vt co-
medas mecū hodie, & dimittam te
mane: & omnia, quæ sunt in corde
tuo, indicabo tibi. Et de asinis quas
nudiustertius perdidisti, ne solicitus
sis, quia inuentę sunt. Et cuius erunt
optima quęq; Israel? nónne tibi, &
omni domui patris tui? Respódens
D autem Saul ait. Nunquid non filius
Iemini ego sum de minima tribu Is-
rael, & cognatio mea nouissima īter
omnes familias de tribu Beniamin?
Quare ergo locutus es mihi sermo-

delicto, ponetis in capsella ad latus
eius, & dimittite eã vt vadat, & aspi
cietis. Et si quidem per viam finium
suorũ ascenderit contra Bethsames,
ipse fecit nobis hoc malũ grãde: sin
autem minimè, sciemus quia nequa
quã manus eius tetigit nos, sed casu
accidit. Fecerũt ergo illi hoc modo:
& tollentes duas vaccas quæ lacta-
bant vitulos, iunxerunt ad plaustrũ,
vitulosq; earum cõcluserunt domi.
Et posuerunt arcam dei super plau- C
strum, & capsellam quę habebat mu
res aureos & similitudinẽ anorum.
Ibant autem in directum vaccæ per
viam quæ ducit Bethsames, & itine-
re vno gradiebantur, pergentes &
mugientes; & non declinabant, neq;
ad dexteram neq; ad sinistram. Sed
& satrapę Philisthijm sequebant̃, vsq;
ad terminos Bethsames. Porrò Beth
samitæ metebant triticum in valle.
Et eleuantes oculos suos, viderunt
arcam, & gauisi sunt cum vidissent.
Et plaustrum venit in agrum Iosue
Bethsamitæ,

Bethſamitæ. & ſtetit ibi. Erat autem
ibi lapis magnus, & conciderunt li-
gna plauſtri, vaccasq́ʒ impoſuerunt
ſuper ea holocauſtū domino. Leui-
tę autem depoſuerunt arcam dei, &
capſellam quæ erat iuxta eā in qua
erāt vaſa aurea, & poſuerunt ſuper
lapidem grandem. Viri autem Beth-
ſamitæ obtulerūt holocauſta, & im
molauerunt victimas in die illa do-
D mino. Et quinque ſatrapę Philiſtinō
rum viderunt, & reuerſi ſunt in Ac-
caron in die illa. Hi ſunt autem ani
aurei, quos reddiderunt Philiſtijm
pro delicto, domino: Azotus vnū,
Gaza vnum, Aſcalon vnum, Geth
vnum, Accaron vnum: & mures au
reos ſecundum numerum vrbium
Philiſtijm quinque prouinciarum,
ab vrbe murata, vſque ad villam
quæ erat abſque muro, & vſque ad
Abel magnum ſuper quem poſue-
runt arcam domini, quę erat vſqʒ in
die illa in agro Ioſue Bethſamitis.
Percuſſit aūt dominus de viris Beth

famitibus, eo q vidissent arcã domi
ni: & percussit de populo septuagin
ta viros, & quinquaginta millia ple
bis. Luxitq; populus, eò quòd do
minus percussisset plebem plaga ma
gna. Et dixerunt viri Bethsamitæ:
Quis poterit stare in conspectu do
mini dei sancti huius? Et ad quẽ ascẽ
det à nobis? Miseruntq; nuncios ad
habitatores Cariathiarim, dicentes.
Reduxerũt Philisthijm arcam domi
ni, descendite, & reducite ad vos.

CAPVT VII

A Venerunt ergo viri Caria
thiarim, & reduxerunt ar
cam domini, & intulerũt
eam in domum Abina
dab in Gabaa. Eleazarum autem fi
lium eius sanctificauerunt, vt custo
diret arcam domini. Et factum est,
ex qua die mansit arca domini in
Cariathiarim, multiplicati sũt dies.
erat quippe iam annus vicesimus:
Et requieuit omnis domus Israel
post dominum. Ait autem Samuel

ad vniuersam domum Israel, dicés.
Si in toto corde vestro reuertimini
ad dominũ, auferte deos alienos de
medio vestri, Baalim & Astaroth:
& præparate corda vestra domino,
& seruite ei soli, & eruet vos de ma-
nu Philistijm. Abstulerunt ergo fi- Deut. 6. e
B lij Israel Baalim & Astaroth, & ser- matt. 4. b
uierunt domino soli. Dixit autem
Samuel. Congregate vniuersum Is-
rael in Masphat, vt orem pro vo-
bis dominum. Et conuenerunt in
Masphat. Hauseruntq; aquam, &
A effuderunt in conspectu domini, &
ieiunauerunt in die illa, atque dixe-
runt. Tibi peccauimus domine. Iu-
dicauitque Samuel filios Israel in
Masphat. Et audierunt Philistijm
quòd congregati essent filij Israel
in Masphat, & ascenderunt satrapæ
Philistinorũ ad Israel. Quod cũ au-
dissent filij Israel, timuerunt à facie
Philistinorũ. Dixeruntq; ad Samue-
lem. Ne cesses pro nobis clamare ad
dominũ deũ nostrum, vt saluet nos

de manu Philiſtinorum. Tulit au- C
tem Samuel agnum lactentem vnū,
& obtulit illum holocauſtum inte-
grum domino. Et clamauit Samuel
ad dominum pro Iſrael, & exaudi-
uit eum dominus. Factum eſt au-
tem, quū Samuel offerret holocau-
ſtum domino, Philiſtijm iniere prę-
Ecci.46.d lium contra Iſrael. Intonuit autem
dominus fragore magno in die illa
ſuper Philiſtijm, & exterruit eos, &
cæſi ſunt à filijs Iſrael. Egreſſiq; filij
Iſrael de Maſphat, pſecuti ſunt Phi-
liſtęos, & percuſſerunt eos vſque ad
locum qui erat ſubter Bethchar. Tu-
lit autem Samuel lapidem vnum, &
poſuit eum inter Maſphat & inter
Sen: & vocauit nomē loci illius, La
pis adiutorij. Dixitq;, Hucuſq; auxi
liatus eſt nobis dominus. Et humilia
ti ſunt Philiſtijm, nec appoſuerunt
vltra vt venirent in terminos Iſra-
el. Facta eſt itaq; manus domini ſu-
per Philiſtæos, cunctis diebus Sa-
muelis: & redditæ ſunt vrbes quas

C tulerant Philistijm ab Israel Israe-
li, ab Accarō vsq; Geth, & terminos
suos. Liberauitque Israel de manu
Philistinorum, eratq; pax inter If-
rael & Amorrẹum. Iudicabat quo-
que Samuel Israelem cūctis diebus
vitæ suæ, & ibat per singulos annos
circumiēs Bethel & Galgala & Maf-
phat, & iudicabat Israelem in supra
dictis locis. Reuertebaturq; in Ra-
matha. ibi enim erat domus eius, &
ibi iudicabat Israelem. Ædificauit
etiā ibi altare domino.

CAPVT VIII.

A Factum est autem cum se-
nuisset Samuel, posuit fi-
lios suos iudices super If-
rael. Fuitq; nomē filij eius
primogeniti Iohel, & nomen secun
di Abia iudicum in Bersabee. Et non
ambulauerunt filij illius in vijs eius
sed declinauerunt post auaritiam, ac
cẹperuntq; munera, & peruerterunt
judicium. Congregati ergo vniuer-
si maiores natu Israel, venerunt ad

Samuelem in Ramatha, dixeruntq́;
Osee.9.b ei. Ecce tu senuisti, & filij tui non
&.13.c ambulant in vijs tuis. Constitue nõ
act.13.c bis regẽ, vt iudicet nos, sicut & vni-
uersæ habent nationes. Displicuítq́;
sermo in oculis Samuelis, eo q͏̃ di-
xissent, Da nobis regem, vt iudicet
nos. Et orauit Samuel ad dominum. B
Dixit autem dominus ad Samue-
lem. Audi vocem populi in omni-
bus quę loquuntur tibi. non enim te
abiecerunt, sed me, ne regnem super
eos. Iuxta omnia opera sua quæ fe-
cerunt à die qua eduxi eos de Ægy-
pto vsq; ad diem hanc: sicut dereli-
querunt me, & seruierunt dijs alie-
nis, sic faciunt etiam tibi. Nunc er-
go vocem eorũ audi. Verũtamẽ con
testare eos, & prædic eis ius regis q
regnaturus est sup eos. Dixit itaque
Samuel omnia verba domini ad po
pulũ qui petierat à se regem, & ait.
Hoc erit ius regis qui imperaturus
est vobis, Filios vestros tollet, & po C
net in curribus suis, facietq́; sibi

equites & præcursores quadrigarũ suarum, & constituet sibi tribunos & centuriones, & aratores agrorum suorum, & messores segetum, & fabros armorum & curruũ suorum. Filias quoque vestras faciet sibi vnguentarias & focarias & panificas.
B Agros quoq; vestros, & vineas, & olivueta optima tollet, & dabit seruis suis. Sed & segetes vestras & vinearum reditus addecimabit, vt det eunuchis & famulis suis. Seruos etiam vestros, & ancillas, & iuuenes optimos, & asinos auferet, & ponet in opere suo. Greges quoque vestros
D addecimabit, vosq; eritis ei serui. Et clamabitis in die illa à facie regis vestri quem elegistis vobis. & nõ exaudiet vos dominus in die illa. qa petistis vobis regẽ. Noluit autẽ populus audire vocem Samuelis, sed dixerũt, Nequaq̃. rex enim erit super nos, & erimus nos quoq; sicut oẽs gẽtes, & iudicabit nos rex noster, & egredietẽ ante nos, & pugnabit bel-

la nostra, pro nobis. Et audiuit Samuel
oia verba populi, & locutus est ea
in auribus domini. Dixit aūt domi-
nus ad Samuelem. Audi vocē eorū,
& constitue super eos regem. Et ait
Samuel ad viros Israel. Vadat vnus
quisq; in ciuitatem suam.

CAPVT IX.

A Erat vir de Beniamin,
nomine Cis, filius Abiel,
filij Seror, filij Bechorath,
filij Aphia, filij viri Iemi-
ni, fortis robore. Et erat ei filius vo
cabulo Saul, electus & bonus: & nō
erat vir de filijs Israel melior illo.
Ab humero & sursum eminebat su-
per omnem populum. Perierant au
tem asinæ Cis patris Saul. Et dixit
Cis ad Saul filium suum. Tolle tecū
vnum de pueris, & consurgēs vade
& quere asinas. Qui cum transissent
per montē Ephraim, & per terrā Sa
lisa, & nō inuenissent, transierunt ēt
per terram Salim, & non erant: sed
& per terrā Iemini, & minime repe

rerunt. Cũ autẽ venissent in terram
Zuph, dixit Saul ad puerum q erat
cum eo. Veni, & reuertamur, ne for-
te dimiserit pater meus asinas, & so
licitus sit pro nobis. Qui ait ei. Ecce
vir dei est in ciuitate hac, vir nobilis:
omne quod loquitur, sine ambigui-
tate venit. Nunc ergo eamus illuc, si
A forte indicet nobis de via nostra, p-
pter quam venimus. Dixitq́; Saul
ad puerum suum. Ecce ibimus: quid
B feremus ad virum dei? Panis defecit
in sitarcijs nostris, & sportulam nõ
habemus, vt demus homini dei, nec
quicquam aliud. Rursum puer re-
spõdit Sauli, & ait. Ecce iuẽta est in
manu mea quarta pars statêris argẽ
ti demus homini dei, vt indicet no-
bis viam nostram. Olim in Israel
sic loquebatur vnusquisque, vadens
cõsulere deum, Venite, & eamus ad
videntem. Qui enim propheta dici-
tur hodie, vocabatur olim videns.
Et dixit Saul ad puerum suum. Opti
mus sermo tuus: veni, eamus. Et ie-

rũt in ciuitatem, in qua erat vir dei.
Cumq; ascenderent cliuum ciuita-
tis, inuenerunt puellas egredientes
ad hauriendam aquam, & dixerunt
eis. Num hic est videns? Quæ respõ-
dentes, dixerunt illis. Hic est. ecce an-
te te. festina nunc: hodie enim venit
in ciuitatem, quia sacrificium est ho-
die populi in excelso. ingrediẽtes vr-
bem, statim inuenietis eum ante-
quam ascendat excelsum ad vescen-
dum. Neq; enim comesturus est po-
pulus, donec ille veniat: quia ipse be-
nedicet hostiæ, & deinceps comedẽt
qui vocati sunt. Nunc ergo conscen-
dite, quia hodie reperietis eum. Et
ascenderunt in ciuitatem. Cumq; il- C
li ambularent in medio vrbis, appa-
ruit Samuel egrediens obuiam eis
Act. 13. c vt ascẽderet in excelsum. Dominus
autem reuelauerat auriculam Sa-
muelis ante vnam diem quàm ve-
niret Saul, dicẽs. Hac ipsa hora, quæ
nũc est, cras mittam virum ad te de
terra Beniamin, & vnges eum du-

cem super populum meum Israel:
& saluabit populum meum de ma-
nu Philistinorum, quia respexi po-
pulum meum. venit enim clamor
eorum ad me. Cumq; aspexisset Sa-
muel Saulem, dominus dixit ei. Ec-
A ce vir quem dixeram tibi, iste domi-
nabitur populo meo. Accessit autē
Saul ad Samuelem in medio portę,
& ait. Indica, oro, mihi, vbi est do-
mus videntis? Et respondit Samu-
el Sauli, dicens. Ego sum videns.
ascende ante me in excelsum, vt co-
medas mecū hodie, & dimittam te
mane: & omnia, quæ sunt in corde
tuo, indicabo tibi. Et de asinis quas
nudiustertius perdidisti, ne solicitus
sis, quia inuentę sunt. Et cuius erunt
optima quęq; Israel? nonne tibi, &
omni domui patris tui? Respōdens
D autem Saul ait. Nunquid non filius
Iemini ego sum de minima tribu Is-
rael, & cognatio mea nouissima īter
omnes familias de tribu Beniamin?
Quare ergo locutus es mihi sermo-

nem istum? Assumés itaque Samu-
el Saulem & puerum eius, introdu-
xit eos in triclinium, & dedit eis lo-
cum in capite eorum qui fuerant in-
uitati. Erant enim quasi triginta vi-
ri. Dixítque Samuel coco. Da par-
tem quam dedi tibi, & præcepi vt A
reponeres seorsum apud te. Leua-
uit autem cocus armum, & posuit
ante Saul. Dixitq; Samuel. Ecce
quod remansit, pone ante te & co-
mede, qa de industria seruatum est ti- B
bi, quando populum vocaui. Et co-
medit Saul cum Samuele in die il-
la, & descenderunt de excelso in op-
pidum, & locutus est cum Saule in
solario, (strauitq; Saul in solario &
dormiuit,) Cúmque mane surrexis-
sent, & iam dies lucesceret, vocauit
Samuel Saulem in solario, dicens.
Surge, & dimittam te. Et surrexit C
Saul, egressíque sunt ambo, ipse vi-
delicet & Samuel, Cumq; descen-
derent in extrema parte ciuitatis, Sa-
muel dixit ad Saul. Dic puero, Vt an-

Non est in hebræo.

tecedat nos & transeat, tu autē sub/
siste paulisper, vt indicem tibi ver/
bum domini.

CAPVT X. Act.13.e

A TVlit autem Samuel len/ osee.9.d
ticulam olei, & effudit su
per caput eius, & deoscu
latus est eum, & ait. Ecce
vnxit te dominus super hęreditatē
suam in principem (;& liberabis po Non est in
pulum suum de manibus inimico/ hebręo.
rũ eius, qui in circuitu eius sunt. Et
hoc tibi signum, quia vnxit te domi
nus in principem.) Cumq́; abieris
hodie à me, inuenies duos viros iu
xta sepulcrum Rachel in finibus Be
niamin in meridie, dicentq́; tibi. In/
uentæ sunt asinę, ad quas ieras per/
quirendas, & intermissis pater tuus
asinis, solicitus est ꝓ vobis, & dicit.
Quid faciam de filio meo? Cumq́;
abieris inde, & vltra transieris, & ve
neris ad quercum Thabor, inuenient
te ibi tres viri ascendentes ad deum
in Bethel, vnus portans tres hœdos

& alius tres tortas panis, & alius
portans lagenam vini. Cumque te
salutauerint, dabunt tibi duos pa-
nes, & accipies de manu eorum.
Post hæc venies in collem domi- A
ni, vbi est statio Philisthinorum. Et B
cum ingressus fueris ibi vrbem, ob-
uium habebis gregem propheta-
rum descendentium de excelso, &
ante eos psalterium & tympanum,
& tibiam, & citharam, ipsósque
prophetantes: & insiliet in te spiri-
tus domini, & ꝓphetabis cum eis,
& mutaberis in virum alium. Quan
do ergo euenerit signa hæc omnia
tibi, fac quæcunque inuenerit ma-
nus tua, quia dominus tecum est.
Et descendes ante me in Galgala.
(Ego quippe descendam ad te) vt
offeras oblationem, & immoles
victimas pacificas. Septem diebus
expectabis, donec veniam ad te, &
ostendam tibi quid facias. Itaque
cum auertisset humerum suum, vt
abiret à Samuele, immutauit ei deus

cor aliud, & venerunt omnia signa
hæc in die illa. Veneruntque ad prę
dictum collem, & ecce cuneus pro-
phetarum obuius ei. Et insiluit su-
A per eum spiritus domini, & pro-
B phetauit in medio eorum. Videntes
autem omnes qui nouerant eum he
ri & nudiustertius quod esset cum pro-
phetis & prophetaret, dixerunt ad-
C inuicem. Quænam res accidit filio Infr. 10. d
Cis? Num & Saul inter prophetas?
Respondit alius ad alterum, dicens.
Et quis pater eorum? Propterea ver
sum est in prouerbium, Num & Sa-
ul inter prophetas? Cessauit autem
prophetare, & venit ad excelsum, Di
xitque patruus Saul ad eũ, & ad pue-
rum eius. Quò abistis? Qui respon-
derunt. Quærere asinas, quas cum
non reperissemus, venimus ad Sa-
muelẽ. Et dixit ei patruus suus. In-
dica mihi quid dixerit tibi Samuel.
Et ait Saul ad patruũ suum. Indica-
uit nobis quod inuentę essent asinæ. De
sermone aũt regni non indicauit ei

quem locutus fuerat ei Samuel. Et
cōuocauit Samuel populum ad do
minum in Masphat, & ait ad filios
Israel. Hæc dicit dominus deus Is-
rael, Ego eduxi Israel de Ægypto, &
erui vos de manu Ægyptiorum, &
de manu oīum regū qui affligebant
vos. Vos autē hodie ꝓiecistis domi-
nū deum vestrum, qui solus salua-
uit vos de vniuersis malis & tribu- C
lationibus vestris, & dixistis. Ne-
quaq̄; sed regē constitue super nos.
Nunc ergo state coram domino per
tribus vestras, & per familias. Et ap-
plicuit Samuel oēs tribus Israel, &
cecidit sors super tribum Beniamin.
Et applicuit tribum Beniamin &
cognationes eius, & cecidit sors
super cognationem Methri, & per-
uenit vsque ad Saul filium Cis.
Quæsierunt ergo eum, & non est D
inuentus illic. Et consuluerunt post
hæc dominum vtrum nam ventu-
rus esset illuc. Respōditq; dominus.
Ecce abscōditus est domi. Cucurre-
runt

runt itaq;, & tulerunt eum inde: ste/
titq; in medio populi, & altior fuit
vniuerso populo ab humero & sur/
sum. Et ait Samuel ad omnem popu
lum, Certe videtis quẽ elegit domi/
nus, quoniã non sit similis illi in om
ni populo. Et clamauit omnis popu
lus, & ait. Viuat rex. Locutus est autẽ
Samuel ad populum legem regni, &
scripsit in libro, & reposuit corã do/
mino: & dimisit Samuel omnem po
pulum singulos in domum suã. Sed
& Saul abijt in domum suam in Ga/
baa. Et abijt cum eo pars exercitus,
quorũ tetigerat deus corda. Filij ve/
ro Belial dixerunt, Num saluare nos
poterit iste? Et despexerunt eum, &
non attulerunt ei munera. Ille vero
dissimulabat se audire.

CAPVT XI.

A ET factum est quasi post mẽ
sem ascendit Naas Ammo
nites, & pugnare cœpit ad
uersum Iabes Galaad. Di/
xeruntq; omnes viri Iabes ad Naas.

Habeto nos fœderatos, & seruiem⁹
tibi. Et respōdit ad eos Naas Ammo
nites, In hoc feriam vobiscū fœdus,
vt eruam omnium vestrum oculos
dextros, ponamq́ꝫ vos opprobrium
in vniuerso Israel. Et dixerunt ad eū
seniores Iabes: Concede nobis septē
dies, vt mittamus nūtios ad vniuer-
sos terminos Israel: & si non fuerit B
qui defendat nos, egrediemur ad te.
Venerunt ergo nuncij in Gabaa Sau-
lis, & locuti sunt verba hęc, audiente
populo. Et leuauit omnis populus
vocem suā, & fleuit. Et ecce Saul ve-
niebat, sequens boues de agro, & ait.
Quid habet populus ꝙ plorat? Et nar
rauerunt ei verba virorum Iabes. Et
insiliuit spiritus domini in Saul, cū
audisset verba hęc, & iratus est furor
eius nimis. Et assumens vtrunqꝫ bo-
uem, cōcīdit in frusta, misitq́ꝫ in om A
nes terminos Israel per manū nun-
ciorum, dicens. Quicunqꝫ non exie-
rit, & secutus fuerit Saul & Samuel,
sic fiet bob⁹ eius. Inuasit ergo timor

domini populū, & egressi sunt quasi
vir vnus, & recensuit eos in Bezec.
Fueruntq; filiorū Israel trecenta mil
lia: virorū autem Iuda triginta mil-
lia. Et dixerunt nuncijs qui venerant.
C Sic dicetis viris, qui sunt in Iabes Ga
laad, Cras erit vobis salus, cum inca-
luerit sol. Venerūt ergo nuncij, & an-
nunciauerunt viris Iabes. Qui lętati
sunt, & dixerunt. Mane exibimus ad
vos, & facietis nobis omne quod pla
cuerit vobis. Et factum est, cum dies
crastinus venisset, constituit Saul po
pulum in tres partes. Et ingressus est
media castra in vigilia matutina, &
percussit Ammon vsquedū incalesce
ret dies. Reliqui autem dispersi sunt,
ita vt non relinquerentur in eis duo
pariter. Et ait populus ad Samuelē.
D Quis est iste qui dixit, Saul non re- Sup. 10. d
gnabit super nos? Date viros, & in-
terficiemus eos. Et ait Saul. Non oc-
cidetur quisquam in die hac, quia ho
die fecit dominus salutem in Israel.
Dixit autem Samuel ad populū. Ve-

nite, & eamus in Galgala, & innoue-
mus ibi regnũ. Et perrexit omnis po
pulus in Galgala, & fecerunt ibi regẽ
Saul corã domino in Galgala. Et im-
molauerũt ibi victimas pacificas co-
ram domino. Et lætatus est ibi Saul,
& cuncti viri Israel nimis.

CAPVT. XII.

A Dixit autẽ Samuel ad vni-
uersum Israel. Ecce audi-
ui vocem vestram iuxta
omnia quę locuti estis ad
me, & constitui super vos regem, &
nunc rex graditur ante vos. Ego autẽ
senui, & incanui. Porrò filij mei vo-
biscum sunt. Itaq; conuersatus corã
Ecci. 46. d vobis ab adolescẽtia mea vsq; ad hãc
diem, ecce pręsto sum. Loquimini de
me coram domino, & corã Christo
eius, vtrum bouem cuiusq; tulerim,
aut asinum, si quẽpiam calumniatus
sum, si oppressi aliquem, si de manu
cuiusq; munus accępi: & cõtemnam
illud hodie, restituamq; vobis. Et di
xerunt. Non es calũniatus nos, neq;

oppressisti, neque tulisti de manu ali-
cuius quippiã. Dixitq; ad eos. Testis
est dominus aduersum vos, & testis
christus eius in die hac, quia non in-
ueneritis in manu mea quippiam. Et
dixerunt, Testis. Et ait Samuel ad po
pulum. Dominus qui fecit Moysen
& Aaron, & eduxit patres nostros de
B terra Ægypti adest. Nunc ergo state,
vt iudicio cõtendam aduersum vos
coram domino de omnibus miseri-
cordiis domini, quas fecit vobiscũ,
& cũ patribus vestris: quomodo Ia-
cob ingressus est Ægyptũ, & clama- Gen. 46. a
uerunt patres vestri ad dominum: &
misit dominus Moysen & Aaron, &
eduxit patres vestros de Ægypto, &
collocauit eos in loco hoc. Qui obli
ti sunt domini dei sui, & tradidit eos Iudi. 4. a
in manus Sisaræ magistri militiæ A-
sor: & in manu Philistinorum, & in
manu regis Moab, & pugnauerunt
aduersum eos. Postea autem clama-
uerunt ad dominũ, & dixerunt. Pec-
cauimus, quia dereliquimus domi-

num, & seruiuimus Baalim & Asta/
roth. Nūc ergo erue nos de manu ini
micorum nostrorum, & seruiemus
Iudi. 6. c tibi. Et misit dominus Hierobaal &
Badan & Iepthe & Samuel, & eruit
vos de manu inimicorū vestrorum
per circuitum, & habitastis confiden
ter. Videntes autē ꝙ Naas rex filiorū C
Ammon venisset aduersum vos, di/
xistis mihi, Nequaquā, sed rex impe/
rabit nobis; cum dominus deus ve/
ster regnaret in vobis. Nunc ergo prę
sto est rex vester, quē elegistis & pe/
tistis. Ecce dedit vobis dominus re/
gem. Si timueritis dominum, & ser/
uieritis ei, & audieritis vocē eius, &
nō exasperaueritis os domini: eritis
& vos, & rex qui imperat vobis se/
quentes dominum deum vestrum. si
autem non audieritis vocē domini,
sed exasperaueritis sermones eius;
erit manus domini super vos, & su/
per patres vestros. Sed & nunc state,
& videte rem istam grandem, quam
facturus est dominus in cōspectu ve

ftro. Nunquid non messis tritici est
hodie? Inuocabo dominum, & da-
bit voces, & pluuias: & scietis & vi-
debitis quia grande malum feceritis
vobis in conspectu domini, petentes
super vos regé. Et clamauit Samuel
ad dominum, & dedit dominus vo-
ces, & pluuias in illa die. Et timuit
omnis populus nimis dominum &
Samuelem. Et dixit vniuersus popu
D lus ad Samuelé. Ora pro seruis tuis
ad dominũ deum tuum, vt non mo
riamur. addidimus ení vniuersis pec
catis nostris malum, vt peteremus
nobis regem. Dixit auté Samuel ad
populum. Nolite timere: vos fecistis
vniuersum malum hoc. Verũtamen
nolite recedere à tergo domini, sed
seruite domio in omni corde vestro:
& nolite declinare post vana, quę nõ
proderunt vobis, neque eruent vos,
quia vana sunt: & non derelinquet
dominus populũ suum, propter no-
men suum magnũ: quia iurauit do-
minus facere vos sibi populũ. Absit

autem à me hoc peccatum in domi-
num, vt cessem orare pro vobis, &
docebo vos viam bonam & rectam.
Igitur timete dominum, & seruite ei
in veritate, & ex toto corde vestro.
vidistis enim magnifica, quæ in vo-
bis gesserit dominus. Quòd si perse-
ueraueritis in malitia, & vos & rex
vester pariter peribitis.

CAPVT. XIII.

Filius vnius anni erat Saul, A
cum regnare cœpisset: duo
bus autem annis regnauit
super Israel. Et elegit sibi
Saul tria millia de Israel: & erant cũ
Saul duo millia in Machmas, & in
monte Bethel: mille autem cum Io-
natha in Gabaa Beniamin. Porrò cæ
terum populum remisit vnũquenq;
in tabernacula sua. Et percussit Iona
thas stationem Philistinorum, quæ
erat in Gabaa. Quod cum audissent
Philistijm, Saul cecinit buccina in oĩ
terra, dicens. Audiant Hebræi. Et vni-
uersus Israel audiuit huiuscemodi

sāmam, Percussit Saul stationē Phi-
listinorum. Et erexit se Israel aduer-
sus Philistijm. Clamauit ergo popu-
lus post Saul i Galgala. Et Philistijm
congregati sunt ad pręliandū contra
Israel, triginta millia curruū, & sex
millia equitum, & reliquum vulgus;
sicut arena quę est in litore maris plu-
B rima. Et ascēdentes castrametati sunt
in Machmas ad orientem Bethauen.
Quod cum vidissent viri Israel se in
arcto positos (afflictus enim erat po-
pulus) absconderunt se in speluncis,
& in abditis, in petris quoq;, & in
antris, & in cisternis. Hebræi autem
trāsierunt Iordanem in terram Gad
& Galaad. Cumq; adhuc esset Saul
in Galgala, vniuersus populus perter-
ritus est, qui sequebatur eū. Et expe-
ctauit septem diebus iuxta placitum
Samuelis, & nō venit Samuel in Gal-
gala. Dilapsusq; est populus ab eo.
Ait ergo Saul. Afferte mihi holocau-
stum, & pacifica. Et obtulit holocau-
stum. Cumq; cōplesset offerens ho-

locaustum, ecce Samuel veniebat. Et
egressus est Saul obuiam ei, vt salu-
taret eum. Locutusq; est ad eum Sa-
muel. Quid fecisti? Respondit Saul.
Quia vidi q populus dilaberetur à
me, & tu non veneras iuxta placitos
dies, porrò Philisthijm cōgregati fue-
rant in Machmas: dixi: Nunc descen
dent Philisthijm ad me in Galgala, &
faciem domini non placaui. Necessi- C
tate compulsus, obtuli holocaustum
domino. Dixítque Samuel ad Saul.
Stulte egisti, nec custodisti mandata
domini dei tui, quę pcępi tibi. Quod
si non fecisses, iam nunc præparasset
dominus regnum tuum super Israel
in sempiternum, sed nequaq; regnū
tuum vltra consurget. Quæsiuit do-
minus sibi virum iuxta cor suum, &
præcępit ei dominus vt esset dux su-
per populum suum, eo q non serua-
ueris quæ præcępit dominus. Surre
xit autem Samuel, & ascendit de Gal
galis in Gabaa Beniamin. Et reliqui
populi ascenderunt post Saul obuiā

populo, qui expugnabāt eos venien
tes de Galgala in Gabaa, in colle Be- Non est in
niamin) Et recensuit Saul populum, hebræo.
qui inuenti fuerāt cum eo, quasi sex-
centos viros: & Saul, & Ionathas fi-
lius eius, populusq; qui inuētus fue
D rat cum eis, erat in Gabaa Beniamin.
Porrò Philisthijm cōsederāt in Mach
mas. Et egressi sunt ad prçliandū, de
castris Philistinorū tres cunei. vnus
cuneus pergebat contra viā Ephraim
ad terram Saul. porrò alius ingredie
batur per viam Bethoron. tertius au
tem verterat se ad iter termini in ter
ra Sabaa, imminentis vallis Seboim
contra desertum. Porrò faber ferra-
rius non inueniebatur in omni terra
Israel. Cauerant enim Philisthijm, ne
forte facerent Hebrçi gladium aut lā
ceam. descēdebat ergo omnis Israel
ad Philisthijm, vt exacueret vnusquisq;
vomerem suum, & ligonem, & secu-
rim, & tridentem, & sarculum. Re-
tusæ itaq; erant acies vomerum, &
ligonum, & tridētium, & securium,

vsq; ad stimulū corrigendum. Cūq;
venisset dies prelij, non est inuentus
ensis & lancea in manu totius popu-
li qui erat cum Saul & Ionatha, exce-
pto Saul & Ionatha filio eius. Egres-
sa est autem statio Philistijm, vt tran
scenderet in Machmas.

CAPVT XIIII.

ET accidit in quadā die vt di A
ceret Ionathas filius Saul
ad adolescentem armigerū
suum, Veni, & transeamus
ad stationem Philistinorum, quæ est
trans locum illum. Patri autem suo
hocipsum non indicauit. Porrò Saul
morabatur in extrema parte Gabaa
sub malo granato, quæ erat in agro
Gabaa, & erat populus cum eo quasi
sexcentorum virorum. Et Achias fi-
lius Achitob fratris Ichabod filij Phi
nees, qui ortus fuerat ex Heli sacer-
dote domini i Silo, portabat ephod.
Sed & populus ignorabat quò isset
Ionathas. Erant autē inter ascensus,
per quos nitebatur Ionathas trāsire

ad stationem Philistinorũ, eminen-
tes petræ ex vtraq; parte, & quasi in
modum dentium scopuli hincinde
prerupti, nomen vni Boses, & nomẽ
alteri Sene: vnus scopulus ꝓminens
ad Aquilonẽ ex aduerso Machmas:
& alter ad meridiem contra Gabaa.
Dixit autem Ionathas ad adolescen
A tem armigerum suum. Veni, transea-
mus ad stationem incircuncisorũ ho
rum, si fortè faciat dominus pro no
bis: quia non est domino difficile sal
uare vel in multis, vel in paucis. Di-
B xitq́; ei armiger suus. Fac omnia quę
placent animo tuo: perge quò cupis,
& ero tecũ vbicunq; volueris. Et ait
Ionathas. Ecce nos transimus ad vi-
ros istos. Cumq́; apparuerimus eis,
si taliter locuti fuerint ad nos. Ma-
nete, donec veniamus ad vos: stem⁹
in loco nostro, nec ascendamus ad
eos. si autem dixerint, Ascendite ad
nos: ascẽdamus ad eos, quia tradidit
C eos dominus in manib⁹ nostris. hoc
erit nobis signum. Apparuit igitur

vterq; stationi Philistinorum. Dixe-
runtq; Philistijm. En Hebraei egre-
diuntur de cauernis, in quibus abscō-
diti fuerant. Et locuti sunt viri de sta
tione ad Ionatham, & ad armigerū
suum, dixeruntq;. Ascendite ad nos,
& ostendemus vobis rem. Et ait Io-
nathas ad armigerū suum. Ascenda-
mus, sequere me: tradidit enim do-
minus eos in manus Israel. Ascēdit
autē Ionathas, manibus & pedibus
reptans, & armiger eius post eum.
Itaq; cum vidissent faciē Ionathae,
alij cadebant ante Ionatham, alios
armiger eius interficiebat sequēs eū.
Et facta est plaga prima, quā percus-
sit Ionathas & armiger eius, quasi vi-
ginti virorū in media parte iugeris,
quā par boum in die arare cōsueuit.
Et factum est miraculū in castris, &
per agros. Sed & omnis populus sta
tionis eorum, qui ierant ad praedan-
dum, obstupuit, & cōturbata sunt ca
stra. Et accidit quasi miraculū à deo. C
Et respexerunt speculatores Saul, qui

erat in Gabaa Beniamin, & ecce mul
titudo prostrata, & huc illucq; diffu
C giens. Et ait Saul populo qui erat cũ
eo. Requirite, & videte quis abierit
ex nobis. Cumq; requisissent, reper-
tum est nõ adesse Ionathan, & armi
gerũ eius. Et ait Saul ad Achiam. Ap-
plica arcã domini. Erat enim ibi arca
domini in die illa cum filijs Israel.
Cumq; loqueretur Saul ad sacerdo-
tem, tumultus magnus exortus est
in castris Philisthinorum: crescebatq;
paulatim, & clarius resonabat. Et ait
Saul ad sacerdotem. Cõtrahe manũ
tuam. Cõclamauit ergo Saul, & om
nis populus qui erat cum eo, & vene
runt vsq; ad locũ certaminis. Et ecce
versus fuerat gladius vniuscuiusque
ad proximũ suum, & cædes magna
nimis. Sed & Hebræi qui fuerant cũ
Philisthijm heri & nudiustertius, ascé
derantq; cũ eis in castra, reuersi sunt
vt essent cum Israel & his qui erant
C cum Saul & Ionatha. Omnes quoq;
Israelitæ qui se absconderant in mõ-

te Ephraim, audiētes q fugiſſent Phi
liſtæi, ſociauerunt ſe cum ſuis in præ
Non eſt in lio (Et erant cum Saul, quaſi decem D
hebræo. millia virorū) & ſaluauit dominus
deus Iſrael in die illa. Pugna autem
peruenit vſq; ad Bethauen. Et viri Iſ
rael ſociati ſunt ſibi in die illa. Adiu-
rauit autem Saul populum, dicens:
Maledictus vir qui comederit panē
vſq; ad veſperum, donec vlciſcar de
inimicis meis. Et non manducauit
vniuerſus populus panem. Omne'q;
terræ vulgus venit in ſaltum, in quo
erat mel ſuper faciē agri. Ingreſſus
eſt itaq; populus ſaltum, & apparuit
fluens mel, nullus'q; applicuit manū
ad os ſuum. timebat enim populus
iuramentum. Porrò Ionathas non
audierat, cū adiuraret pater eius po-
pulum: extendit'q; ſummitatem vir-
gæ, quā habebat in manu, & intinxit
in fauum mellis: & cōuertit manum
ſuam ad os ſuum, & illuminati ſunt
oculi eius. Reſpōdens'q; vnus de po
pulo, ait. Iureiurādo cōſtrinxit pater
tuus

tuus populum, dicens. Maledictus
vir qui comederit panem hodie. De-
D fecerat autem populus. Dixitq; Io-
nathas. Turbauit pater meus terrã.
Vidistis ipsi qa illuminati sunt ocu-
li mei, eo quòd gustauerim paulu-
lum de melle isto: quanto magis si
comedisset populus de prȩda inimi
corum suorum, quam reperit? Nón
ne maior plaga facta fuisset in Phi-
listijm? Percusserunt ergo in die illa
Philistȩos à Machmis vsq; in Hai-
lon. Defatigatus est autem populus
E nimis, & versus ad prȩdã tulit oues;
& boues, & vitulos, & mactauerũt
in terra: Comeditq; populus cum
sanguine. Nunciauerunt autem Sau
li dicẽtes q̃ populus peccasset domi
no, comedẽs cum sanguine. Qui ait,
Prȩuaricati estis: voluite ad me iam
nunc saxum grãde. Et dixit Saul. Di-
spergimini in vulgus, & dicite eis vt
adducat ad me vnusquisque bouem
suũ & arietẽ, & occidite super istud;
& vescimini, & nõ peccabitis domi-

no comedẽtes cum sanguine. Addu
xit itaq; omnis populus vnusquisq;
bouem in manu sua vsque ad no-
ctem, & occiderũt ibi. Ædificauit au-
tem Saul altare domino. Tũcq; pri-
mum cœpit ædificare altare domi-
no. Et dixit Saul. Irruamus super
Philisthæos nocte, & vastemus eos
vsque dum illucescat mane, nec re-
linquamus ex eis virum. Dixitq; po
pulus. Omne quod bonum tibi vi-
detur in oculis tuis, fac. Et ait sacer-
dos. Accedamus huc ad deum. Et cõ F
suluit Saul dominum, dicens. Num
persequar Philisthijm? si trades eos in
manus Israel? Et non respondit ei
in die illa. Dixítque Saul. Applicate
huc vniuersos angulos populi: &
scitote, & videte per quem acciderit
peccatum hoc hodie. Viuit dominus
saluator Israel, quia si per Ionathan
filium meum factum est, absque re-
tractatione morietur. Ad quod nul-
lus contradixit ei de omni populo.
Et ait ad vniuersum Israel. Separa-

mini vos in partem vnam, & ego
cum Ionatha filio meo ero in parte
altera. Respŏditq́; populus ad Saul.
Quod bonũ tibi videtur in oculis
tuis, fac. Et dixit Saul ad dominum
deũ Israel. Domine deus Israel da
iudicium: quid est quod non respon
deris seruo tuo hodie? Si in me aut
in Ionatha filio meo est iniquitas
hęc, da ostensioné. aut si hęc iniqui-
tas est in populo tuo, da sanctitaté.
Et deprehensus est Ionathas & Saul
F populus autem exiuit. Et ait Saul.
Mittite sortem inter me, & inter Io
nathan filium meum. Et captus est
G Ionathas. Dixit auté Saul ad Iona-
than. Indica mihi quid feceris. Et in-
dicauit ei Ionathas, & ait. Gustãs gu
staui in summitate virgę, quæ erat ĩ
manu mea, paululũ mellis, & ecce
ego morior. Et ait Saul. Hæc faciat
mihi deus, & hęc addat, qa morte mo
rieris Ionatha. Dixitq́; populus ad
Saul. Ergóne Ionathas morieť, q fe
cit saluté hanc magnã in Israel? Hoc

nefas est: viuit dominus, si ceciderit
capillus de capite eius in terram, qa
cum deo operatus est hodie. Libera
uit ergo populus Ionathan, vt non
moreretur. Recessitq; Saul, nec per-
secutus est Philistijm. Porrò Phili-
stijm abierunt in loca sua. At Saul
cõfirmato regno sup Israel, pugna
bat per circuitum aduersum oēs ini
micos ei⁹, cõtra Moab, & filios Am
mõ, & Edom, & reges Soba, & Phi-
listęos: & quocunque se verterat, su
perabat. Congregatóque exercitu,
percussit Amalech, & eruit Israel de
manu vastatorum eius. Fuerunt au
tem filij Saul, Ionathas, & Iesui, &
Melchisua: & nomina duarum filia-
rum eius, nomen primogenitæ Me
rob, & nomen minoris Michol: &
nomen vxoris Saul, Achinoem fi-
lia Achimaas. Et nomen principis
militię eius Abner, filius Ner patrue
lis Saul. Porrò Cis fuerat pater Sa-
ul, & Ner pater Abner, filius Abiel.
Erat autem bellum potens aduer-

C fum Philiſtęos omnibus diebus Sa-
ul. Nam quemcunque viderat Saul
virum fortem, & aptum ad pręliũ,
ſociabat eum ſibi.

CAPVT XV.

A ET dixit Samuel ad Saul.
Me miſit dominus, vt vn
gerem te in regem ſuper
populum eius Iſrael. Nũc
ergo audi vocem domini. Hæc di-
xit dominus exercituum, Recenſui
quæcunque fecit Amalech Iſraeli, Exo. 17. c
quomodo reſtitit ei in via cum aſcẽ
deret de Ægypto. Nunc ergo vade,
& ꝑcute Amalech, & demolire vni-
B uerſa eius. Non parcas ei, & nõ con-
cupiſcas ex rebus ipſius aliquid. ſed
interfice à viro vſq; ad mulierem,
& paruulum atque lactentem, bo-
uem & ouem, camelum & aſinum.
Pręcępit itaq; Saul populo: & recẽ-
ſuit eos quaſi agnos ducenta millia
peditum, & decem millia virorum
Iuda: Cumq; veniſſet Saul vſq; ad
ciuitatem Amalech, tetẽdit inſidias

in torrēte. Dixitq; Saul Cinęo. Abi- B
te, recedite, atque discedite ab Ama-
lech, ne forte inuoluam te cum eo.
Tu enim fecisti misericordiam cum
omnibus filijs Israel, cum ascende-
rent de Ægypto. Et recessit Cinæus A
de medio Amalech. Percussitq; Sa-
ul Amalech ab Euila donec venit ad
Sur, quæ est è regione Ægypti. Et ap
prehendit Agag regem Amalech vi-
uum. Omne autem vulgus interfe-
cit in ore gladij. Et pepercit Saul, &
populus Agag; & optimis gregi-
bus ouium & armentorum, & vesti
bus, & arietibus, & vniuersis quæ
pulchra erant, nec voluerunt disper C
dere ea. quicquid vero vile fuit & re
probum, hoc demoliti sunt. Factum
est autem verbum domini ad Samu
el, dicens. Pœnitet me quòd consti-
tuerim Saul regem: quia dereliquit
me, & verba mea opere nō ipleuit.
Cōtristatusq; est Samuel, & clama-
uit ad dominū tota nocte. Cūq; de
nocte surrexisset Samuel, vt iret ad

Saul mane, nunciatum est Samueli,
eo quòd venisset Saul in Carmelū,
& erexisset sibi fornicem triumpha/
lem, & reuersus transisset, descen/
dissétque in Galgala. Venit ergo Sa/
muel ad Saul, & (Saul offerebat ho
locaustum domino de initijs prędæ Non est in
rum quæ attulerat ex Amalech. Et hebræo.
cum venisset Samuel ad Saul) dixit
ei Saul. Benedictus tu domino, im/
D pleui verbum domini. Dixitq; Sa/
muel. Et quæ est hæc vox gregum
quæ resonat in auribus meis, & ar/
mentorum quam ego audio? Et ait
Saul. De Amalech adduxerūt ea. Pe/
C percit ení populus melioribus oui/
bus & armentis, vt ímolarenť dño
deo tuo, reliqua vero occidimus.
Ait auté Samuel ad Saul. Sine me,
& ídicabo tibi quę locutus sit domi
C nus ad me nocte. Dixitq; ei, Loque/
re. Et ait Samuel. Nónne cū paruu/
lus esses in oculis tuis, caput in tri/
bubus Israel factus es? Vnxítque te
dominus in regé sup Israel, & mi/

sit te dominus in viam, & ait. Vade,
& interfice peccatores Amalech, &
pugnabis cōtra eos vsque ad inter- E
necionē eorum. Quare ergo non au
disti vocem domini: sed versus ad
prædam es, & fecisti malū in oculis
domini? Et ait Saul ad Samuelem.
Imò audiui vocem domini, & am-
bulaui in via per quā misit me domi
nus, & adduxi Agag regē Amalech,
& Amalech interfeci. Tulit autē de
præda populus oues & boues pri-
mitias eorum quæ cæsa sunt, vt imo
let domino deo suo in Galgalis. Et
ait Samuel. Nunquid vult dominus
holocausta & victimas, & non po-
tius vt obediatur voci domini? Me-
Eccle. 4. d lior est enim obedientia q̃ victimæ,
Osee. 6. c & auscultare magis q̃ offerre adipē
matt. 9. b arietū: quoniam quasi peccatū ario-
landi est, repugnare: & quasi scelus
idololatriæ, nolle acqescere. Pro eo
ergo q abiecisti sermonem domi-
ni, abiecit te dominus, ne sis rex. Di- F
xitq; Saul ad Samuelem. Peccaui,

quia præuaricatus sum sermonem
domini, & verba tua, timens popu-
lum, & obediens voci eorum. Sed
E nunc porta quæso peccatum meum,
& reuertere mecum vt adorem do-
minum. Et ait Samuel ad Saul. Non
reuertar tecũ, quia proiecisti sermo-
nem domini, & ꝓiecit te dominus,
ne sis rex super Israel. Et conuersus
est Samuel, vt abiret. Ille autem ap-
prehendit summitatem pallij eius,
quæ & scissa est. Et ait ad eũ Samu-
el. Scidit dominus regnum Israel à
te hodie, & tradidit illud proximo
tuo meliori te. Porrò triumphator
in Israel non parcet, & pœnitudine
non flectetur. Neq; enim homo est,
vt agat pœnitentiam. At ille ait. Pec
caui. sed nũc honora me corã senio-
ribus populi mei, & corã Israel, &
reuertere mecũ, vt adorẽ dominum
deum tuum. Reuersus ergo Samuel
G secutus est Saulẽ. Et adorauit Saul
dominum. Dixitq; Samuel. Adduci
te ad me Agag regem Amalech. Et

oblatus eſt ei Agag piguiſſimus tre
mens. Et dixit Agag. Siccine ſeparat
amara mors? Et ait Samuel. Sicut fe
cit abſque liberis mulieres gladius
tuus, ſic abſq; liberis erit inter mu-
lieres mater tua. Et in fruſta cõcîdit
eũ Samuel corã domino in Galga-
lis. Abijt autẽ Samuel in Ramatha,
Saul vero aſcẽdit in domũ ſuã i Ga-
baa, & non vidit Samuel vltra Saul
vſq; ad diem mortis ſuę. Verũtamẽ
lugebat Samuel Saulẽ, quoniam do
minum pœnitebat quòd conſtituiſ-
ſet regem Saul ſuper Iſrael.

CAPVT XVI.

DIxítque dominus ad Sa- A
muelem. Vſquequo tu lu
ges Saul, cum ego proie-
cerim eum ne regnet ſu-
per Iſrael? Imple cornu tuum oleo,
& veni, vt mittam te ad Iſai Beth-
leemitẽ. Prouidi enim in filijs eius
mihi regem. Et ait Samuel. Quomo
do vadam? Audiet enim Saul, & i n-
terficiet me. Et ait dominus. Vitu-

lum de armẽto tolles in manu tua,
& dices. Ad immolandum domino
veni. Et vocabis Isai ad victimam,
& ego ostendam tibi quid facias, &
vnges quemcunq; monstrauero ti-
bi. Fecit ergo Samuel sicut locutus
est ei dominus. Venitq; in Bethleẽ,
& admirati sunt seniores ciuitatis,
occurrentes ei, dixeruntque. Pacifi-
cusne est ingressus tuus? Et ait, Paci
ficus: ad immolandum domino ve
ni. sanctificamini, & venite mecum
vt immolem. Sãctificauit ergo Isai
& filios eius, & vocauit eos ad sacri
B ficium. Cunq; ingressi essent, vidit
Eliab & ait. Num coram domino
Christus eius? Et dixit dominus
ad Samuelem. Ne respicias vultum
eius, neq; altitudinem staturę eius:
quoniã abieci eum, nec iuxta intui-
tũ hominis ego iudico. Homo enim Psal. 7. c
videt ea quę parẽt, dominus autem
intuetur cor. Et vocauit Isai Abina-
dab, & adduxit eum corã Samuele.
Qui dixit, Nec hũc elegit dominus.

Adduxit autem Isai Sāma. De quo
ait. Etiam hunc nō elegit dominus.
Adduxit itaq; Isai septē filios suos
coram Samuele. Et ait. Samuel ad
Isai. Nō elegit dominus ex istis. Di-
xitq; Samuel ad Isai. Nunquid iam
completi sunt filij? Qui respondit.
Adhuc reliquus est paruulus, & pa-
scit oues. Et ait Samuel ad Isai. Mit-
2.reg.7.b te, & adhuc eum. nec enim discūbe-
mus priusq̄; huc ille veniat. Misit er-
go & adduxit eū. Erat autē rufus, &
pulcher aspectu, decoraq; facie, &
Psal.77.d ait dominus. Surge & vnge eū, ipse
&.88.b est enim. Tulit ergo Samuel cornu
Act.7.f olei, & vnxit eū in medio fratrum
&.13.d eius. Et directus est spiritus domini
à die illa in Dauid, & deinceps. Sur-
gensq; Samuel abijt in Ramatha.
Spiritus aūt domini recessit à Saul,
2.r.. & exagitabat eum spiritus nequam
à domino. Dixeruntq; serui Saul ad
eū. Ecce spiritus domini malus exa-
gitat te. Iubeat dominus noster rex,
& serui tui qui coram te sunt, quæ-

rẽt hominem sciẽtem psallere citha
ra: vt quando arripuerit te spiritus
domini malus, psallat manu sua, &
leuius feras. Et ait Saul ad seruos
A suos, Prouidete ergo mihi aliquem
bene psallẽtem, & adducite eum ad
D me. Et respõdẽs vnus de pueris: ait.
Ecce vidi filium Isai Bethleemitem
scientem psallere, & fortissimum ro
bore, & virum bellicosum, & prudẽ
tem in verbis, & virum pulchrum:
& dominus est cum eo. Misit ergo
Saul nuncios ad Isai, dicens. Mitte
C ad me Dauid filium tuum, qui est in
pascuis. Tulit itaq; Isai asinũ plenũ
panibus, & lagenã vini, & hœdũ de
capris vnũ, & misit per manũ Dauid
filij sui Sauli. Et venit Dauid ad Sa-
ul, & stetit corã eo. At ille dilexit eũ
nimis, & factus est eius armiger. Mi
sitq; Saul ad Isai, dicẽs. Stet Dauid
in conspectu meo: inuenit enim gra
tiam in oculis meis. Igitur quando
cũq; spiritus domini malus arripie-
bat Saul, Dauid tollebat citharam,

& percutiebat manu sua: & refocilla
bat Saul, & leuius habebat. recede-
bat enim ab eo spiritus malus.

CAPVT. XVII.

Congregantes autem Phi A
listijm agmina sua in prę
lium, conuenerunt in So
coth Iudæ, & castrameta
ti sunt inter Socoth & Azecha in fi-
nibus Dommim. Porrò Saul & filij
Israel congregati venerũt in vallem
terebinthi, & direxerunt aciẽ ad pu-
gnandum contra Philistijm. Et Phi
listijm stabant super mõtem ex par
te hac, & Israel stabat supra montę
ex altera parte: vallísque erat inter
eos. Et ingressus est vir spurius de ca
stris Philistinorum nomine Goliath
de Geth. altitudinis sex cubitorũ &
palmi: & cassis ęrea sup caput eius,
& lorica squãmata induebatur. por
rò põdus loricę eius quinq; millia
siclorum æris erat: & ocreas æreas
habebat in cruribus, & clypeus ęre-
us tegebat humeros eius. Hastile au

tem hastæ eius erat quasi liciatori-
um texentium. Ipsum autem ferrũ
hastæ eius sexcentos siclos habebat
ferri. Et armiger eius antecedebat
A eum: Stánsque clamabat aduersum
phalãgas Israel, & dicebat eis. Qua
re venistis parati ad prælium? Nun-
quid ego nõ sum Philistæus, & vos
serui Saul? Eligite ex vobis virum.
& descendat ad singulare certamẽ:
si quiuerit pugnare mecum, & per
cusserit me, erimus vobis serui: si au
tem ego præualuero, & percussero
eum, vos serui eritis, & seruietis
B nobis. Et aiebat Philistæus. Ego ex-
probraui agminibus Israel hodie,
Date mihi virum, & ineat mecum
singulare certamen. Audiens autem
Saul, & omnes Israelitæ sermo-
nes Philistæi huiuscemodi, stupe-
C bant, & metuebant nimis. Dauid au
tem erat filius viri Ephratęi, de quo
supra dictum est, de Bethleẽ Iuda,
cui nomẽ erat Isai, q habebat octo
filios: & erat vir in diebus Saul se-

nex,& grandęuus inter viros. Abie-
runt aũt tres filij eius maiores post
Saul in prælium. Et nomina triũ
filiorum eius qui perrexerũt ad bel
lum. Eliab primogenitus, & secun-
dus Abinadab, tertius quoque Sam
ma. Dauid autem erat minimus.
Tribus ergo maioribus secutis Sau
lem, abijt Dauid, & reuersus est à
Saul, vt pasceret gregem patris sui
in Bethleem. Procedebat vero Phi-
listæus mane & vespere, & stabat
quadraginta diebus. Dixit autẽ Isai
ad Dauid filium suum. Accipe fra-
tribus tuis ephi polentæ, & decem
panes istos, & curre in castra ad fra-
tres tuos: & decem formellas casei
has deferes ad tribunum. Et fratres
tuos visitabis, si rectè agant: & cum
quibus ordinati sunt, disce. Saul au
tẽ, & illi, & oẽs filij Israel, in valle te- D
rebinthi pugnabant aduersum Phi-
listhĳm. Surrexit itaq; Dauid mane,
& commendauit gregem custodi: &
onustus abijt, sicut preceperat ei Isai.
Et

C Et venit ad locũ Magala, & ad exer-
citum qui egressus ad pugnam vociferatus erat in certamine. Direxerat enim aciem Israel, sed & Philistijm ex aduerso fuerant præparati. Dere-
linquens ergo Dauid vasa, quæ attu-
C lerat, sub manu custodis ad sarcinas, cucurrit ad locum certaminis, & interrogabat si omnia recte agerentur erga fratres suos. Cumq; adhuc ille loqueretur eis, apparuit vir ille spurius ascendens, Goliath nomine, Philistæus, de Geth, de castris Philistinorum. Et loquente eo hęc eadẽ verba, audiuit Dauid. Omnes autem Israelitæ, cum vidissent virũ, fugerunt à facie eius, timentes eum valde. Et dixit vnus quispiã de Israel. Num vidisti virũ hunc qui ascendit? ad exprobrandum enim Israel, ascendit. Virũ
D ergo qui percusserit eum, ditabit rex diuitijs magnis, & filiam suam dabit ei, & domum patris eius faciet absq; tributo in Israel. Et ait Dauid ad viros qui stabant secum, dicens. Quid

dabit viro qui percusserit Philistæũ
hunc, & tulerit opprobriũ de Israel?
Quis est enim hic Philistæus incircũ
cisus qui exprobrauit acié dei viuen
tis?Referebat autem ei populus eun
dem sermoné,dicens. Hęc dabuntur
viro qui percusserit eum. Quod cum D
audisset Eliab frater eius maior, lo-
quente eo cum alijs,iratus est contra
Dauid,& ait. Quare venisti,& quare
dereliquisti pauculas oues illas in de
serto?Ego noui superbiam tuam , &
nequitiá cordis tui : quia vt videres
pręlium,descendisti. Et dixit Dauid.
Quid feci?Nunquid nõ verbum est?
Et declinauit paululũ ab eo ad aliũ:
dixitq; eundem sermonem.Et respõ
dit ei populus verbũ sicut prius. Au-
dita sunt auté verba quæ locutus est
Dauid , & annunciata in conspectu
Saul. Ad qué cum fuisset adductus,
locutus est ei. Non cõcidat cor cuius
quá in eo.ego seruus tuus vadam, &
pugnabo aduersus Philistęum.Et ait
Saul ad Dauid.Nõ vales resistere Phi

listæo isti, nec pugnare aduersus eũ:
quia puer es, hic autẽ vir bellator est
ab adolescentia sua. Dixit'qz Dauid ad
Saul. Pascebat seruus tuus patris sui
gregem, & veniebat leo vel vrsus, & Ecci. 47. a
tollebat arietem de medio gregis, &
persequebar eos; & percutiebã, erue-
bam'qz de ore eorum. & illi consur-
gebant aduersum me, & apprehende
bam mentum eorum, & suffocabã,
interficiebam'qz eos. Nam & leonem
& vrsum interfeci ego seruus tuus.
Erit igitur & Philistæus hic incircun
cisus, quasi vnus ex eis (Nũc vadam
E & auferã opprobrium populi: quo-
niam quis est iste Philistæus incircũ- Non est in
cisus,) qui ausus est maledicere exer- hebræo.
citui dei viuentis. Et ait Dauid. Domi
nus qui eripuit me de manu leonis,
& de manu vrsi, ipse me liberabit de
manu Philistæi huius. Dixit autem
Saul ad Dauid. Vade, & dominus te-
cum sit. Et induit Saul Dauid vesti-
mentis suis, & imposuit galeam ęreã
super caput eius, & vestiuit eũ lori-

ca. Accinctus ergo Dauid gladio eius
super vestem suam, cœpit tentare si
armatus posset incedere (non enim
habebat consuetudinem) dixitq; Da
uid ad Saul. Non possum sic incede-
re, quia non vsum habeo. Et deposuit
ea, & tulit baculum suum quem sem
per habebat in manibus, & elegit sibi
quinq; limpidissimos lapides de tor
rente, & misit eos in peram pastora-
lem quā habebat secum: & fundam
manu tulit, & ꝓcessit aduersum Phi-
listæum. Ibat autem Philistæus ince
dens, & appropinquans aduersum
Dauid, & armiger eius ante eū. Cūq;
inspexisset eum Philistæus, & vidis-
set Dauid, despexit eum. Erat autem
adolescēs rufus, & pulcher aspectu.
Et dixit Philistæus ad Dauid. Nunqd F
ego canis sum, quòd tu venis ad me
cum baculo? Et maledixit Philistęus
Dauid in dijs suis: dixitq; ad Dauid.
Veni ad me, & dabo carnes tuas vo-
latilibus cœli, & bestijs terræ. Dixit
autem Dauid ad Philistæum. Tu ve-

nis ad me cum gladio, & hasta, & cly-
peo: ego autem venio ad te in nomi-
ne domini exercituum dei agminũ
Israel, quibus exprobrasti hodie, &
dabit te dominus in manu mea, &
percutiam te, & auferã caput tuum ã
te. Et dabo cadauera castrorum Phi-
listijm hodie volatilibus cœli, & be-
stijs terræ: vt sciat omnis terra quia
est dominus deus in Israel: & noue-
rit vniuersa ecclesia hæc, quia non in
gladio nec in hasta saluat dominus.
ipsius enim est bellum, & tradet vos
in manus nostras. Cum ergo surre-
xisset Philistæus, & veniret, & appro
pinquaret cõtra Dauid, festinauit Da
uid, & occurrit ad pugnã ex aduerso
Philistæi. Et misit manũ suam in pe-
ram, tulitq; vnum lapidem, & funda
iecit: & circunducens, percussit eum
in fronte. Et infixus est lapis in fron-
te eius, & cecidit in faciem suã super
terrã. Præualuitq; Dauid aduersum I. Macha.
Philistæum in funda & lapide: per- 4.d
cussumq; Philistæũ interfecit. Cũq; Psal. 77.d

gladiũ non haberet in manu Dauid,
cucurrit, & ſtetit ſuper Philiſtæum,
& tulit gladium eius, & eduxit eum
de vagina ſua: & interfecit eum, præ
cīditq́; caput eius. Videntes autē Phi
liſtijm ꝙ mortuus eſſet fortiſſimus
eorũ, fugerunt. Et conſurgentes viri G
Iſrael & Iuda vociferati ſunt, & per
ſecuti ſunt Philiſtæos vſquedum ve
nirent in vallem, & vſque ad portas
Accaron. Ceciderúntq́; vulnerati de
Philiſtijm in via Sarim, & vſque ad
Geth, & vſq; ad Accaron. Et reuerten
tes filij Iſrael póſtq̃; perſecuti fuerāt
Philiſtæos, inuaſerunt caſtra eorum.
Aſſumens autem Dauid caput Phili
ſtæi, attulit illud in Hieruſalē: arma
vero eius poſuit in tabernaculo ſuo.
Eo autem tempore quo viderat Saul
Dauid egredientem cōtra Philiſtæũ,
ait ad Abner principem militiæ ſuæ.
De qua ſtirpe deſcēdit hic adoleſcēs?
Dixitq́; Abner. Viuit anima tua rex,
ſi noui. Et ait rex. Interroga tu cuius
filius ſit iſte puer. Cumq́; regreſſus

esset Dauid, percusso Philistæo, tulit
eum Abner, & introduxit corã Saule
caput Philistæi habentem in manu
sua. Et ait ad eum Saul. De qua pro-
genie es ô adolescens? Dixitq; Da-
uid. Filius serui tui Isai Bethleemitę
G ego sum.

CAPVT XVIII.

A ET factum est: cum cõples-
set loqui ad Saul, anima
Ionathæ conglutinata est
animę Dauid, & dilexit eũ
Ionathas quasi animã suam. Tulitq;
eum Saul in die illa, & non concessit
ei vt reuerteretur in domum patris
sui. Inierunt autem Dauid & Iona-
thas fœdus. diligebat enim eũ quasi
animã suam. Nam expoliauit se Io-
nathas tunica qua erat indutus, & de
dit eam Dauid, & reliqua vestimen-
ta sua vsq; ad gladium & arcum suũ,
& vsque ad baltheum. Egrediebatur
quoq; Dauid ad omnia quæcũq; mi
sisset eum Saul, & prudenter se age-
B bat. Posuitq; eum Saul super viros

belli, & acceptus erat in oculis vni-
uersi populi, maximeq́ʒ in conspectu
famulorum Saul. Porrò cum reuer-
teretur percusso Philisthæo Dauid, &
ferret caput eius in Hierusalē, egres-
sæ sunt mulieres de vniuersis vrbi-
bus Israel, cantantes, chorosq́ʒ du-
cētes in occursum Saul regis, in tym
panis lætitiæ & in sistris: & præcine- A
Ecci.47.a bant mulieres ludentes, atqʒ dicētes,
Percussit Saul mille, & Dauid decem
millia. Iratus est autem Saul nimis,
& displicuit in oculis eius sermo iste:
dixitq́ʒ. Dederunt Dauid decem mil-
lia, & mihi mille dederūt: quid ei su- C
perest, nisi solum regnum? Nō rectis
ergo oculis Saul aspiciebat Dauid à
die illa & deinceps. Post diem autē
alteram, inuasit spiritus dei malus
Saul, & prophetabat in medio do-
mus suę. Dauid autē psallebat manu
sua, sicut per singulos dies. Tenebátq́-
que Saul lanceam, & misit eam, pu-
tans quod cōfigere posset Dauid cum pa
riete. Et declinauit Dauid à facie eius

ſecundo. Et timuit Saul Dauid: eo ꝙ
dominus eſſet cum eo, & à ſe receſſiſ
ſet. Amouit ergo eum Saul à ſe, & fe
cit eum tribunum ſuper mille viros:
Et egrediebatur, & intrabat in cõſpe-
ctu populi. In omnibus quoque vijs
ſuis Dauid prudenter agebat, & do-
D minus erat cum eo. Vidit itaqꝫ Saul
ꝙ prudens eſſet nimis, & cœpit ca-
uere eum. Omnis autem Iſrael & Iu
da diligebat Dauid. ipſe autem ingre
diebatur & egrediebatur ante eos. Di
xitque Saul ad Dauid. Ecce filia mea
maior Merob, ipſam dabo tibi vxo-
C rem: tantummodo eſto vir fortis, &
præliare bella domini. Saul autem
reputabat, dicens. Nõ ſit manus mea
in eum, ſed ſit ſuper eum manus Phi
liſtinorum. Ait autẽ Dauid ad Saul.
Quis ego ſum, aut quæ eſt vita mea,
aut cognatio patris mei in Iſrael, vt
fiam gener regis? Factum eſt autem
E tempus cum deberet dari Merob fi-
lia Saul Dauid, data eſt Hedrieli Mo
lathitæ vxor. Dilexit autẽ Dauid Mi

chol filiam Saul alteram. Et nuncia-
tum est Saul, & placuit ei. Dixítque
Saul. Dabo eam illi, vt fiat ei in scan-
dalum, & sit super eum manus Phili
stinorum. Dixitq; Saul ad Dauid. In
duabus reb⁹ gener meus eris hodie.
Et mandauit Saul seruis suis, Loqui-
mini ad Dauid clã me, dicentes. Ecce
places regi, & omnes serui eius dili-
gunt te. Nunc ergo esto gener regis.
Et locuti sunt serui Saul in auribus E
Dauid omnia verba hæc, & ait Da-
uid. Num parum videtur vobis ge-
nerum esse regis? Ego autem sum vir
pauper & tenuis. Et renunciauerunt
serui Saul, dicẽtes. Huiuscemodi ver
ba locutus est Dauid. Dixit aũt Saul.
Sic loquimini ad Dauid, Non habet
rex sponsalia necesse, nisi tantum cen
tum præputia Philistinorum, vt fiat
vltio de inimicis regis. Porrò Saul
cogitabat Dauid tradere in man⁹ Phi
listinorũ. Cumq; renunciassent serui F
eius Dauid verba quæ dixerat Saul,
placuit sermo in oculis Dauid, vt fie

ret gener regis. Et post paucos dies surgens Dauid, abijt in Accaron cum viris qui sub eo erant, & percussit ex Philistijm ducentos viros: & attulit eorum præputia, & annumerauit ea regi, vt esset gener eius. Dedit itaque Saul ei Michol filiam suam vxorem. Et vidit Saul, & intellexit quòd dominus esset cum Dauid. Michol autem filia Saul, diligebat eum. Et Saul
E magis cœpit timere Dauid. Factusq́; est Saul inimicus Dauid, cunctis diebus. Et egressi sunt principes Philisthinorum. A principio autem egressionis eorum, prudentius se gerebat Dauid, q̃ omnes serui Saul, & celebre factum est nomen eius nimis.

CAPVT XIX.

A Locutus est autem Saul ad Ionatham filium suum, & ad omnes seruos suos, vt occiderent Dauid. Porrò Ionathas filius Saul, diligebat Dauid valde. Et indicauit Ionathas Dauid, dicens. Quærit Saul pater meus

occidere te, quapropter obserua te
quæso mane, & manebis clàm, & ab-
scondêris. Ego autẽ egrediens, stabo
juxta patrẽ meum in agro, vbicunq;
fuerit: & ego loquar de te ad patrem
meum, & quodcũq; videro, nuncia-
bo tibi. Locutus est ergo Ionathas
de Dauid bona, ad Saul patrẽ suum.
Dixit'q; ad eum. Ne pecces rex in ser
uum tuum Dauid, quia non peccauit
tibi, & opera eius bona sunt tibi val-
de, & posuit animam suam in manu
tua: & percussit Philistæum, & fecit
dominus salutem magnam vniuer-
so Israeli. Vidisti, & lætatus es. Qua- B
re ergo peccas in sanguine innoxio,
interficiẽs Dauid, qui est absq; culpa?
Quod cũ audisset Saul, placatus vo-
ce Ionathæ iurauit, Viuit dominus, A
quia nõ occidetur. Vocauit itaq; Io-
nathas Dauid, & indicauit ei omnia
verba hæc. Et introduxit Ionathas
Dauid ad Saul, & fuit ante eũ, sicut
erat heri & nudiustertius. Motũ est
autem rursum bellũ: & egressus Da-

uid;pugnauit aduersum Philisthijm.
Percussitq; eos plaga magna, & fu-
gerunt à facie eius. Et factus est spi-
ritus domini malus in Saul. Sedebat
auté in domo sua, & tenebat lanceã:
porrò Dauid psallebat manu sua. Ni
susq; est Saul cõfigere Dauid lancea
in pariete. Et declinauit Dauid à facie
Saul. Lancea auté casso vulnere per-
lata est in parietem, & Dauid fugit,
& saluatus est nocte illa. Misit ergo
Saul satellites suos nocte in domum
Dauid, vt custodirent eum, & interfi
C ceretur mane. Quod cũ annunciasset
Dauid Michol vxor sua, dicens, Nisi
saluaueris te nocte hac, cras morie-
ris: deposuit eum per fenestram. Por
rò ille abijt & aufugit, atq; saluatus
est. Tulit autem Michol statuam, &
posuit eam super lectum & pellé pi-
losam caprarũ posuit ad caput eius,
& operuit eam vestimétis. Misit au-
tem Saul apparitores qui raperét Da
uid, & responsum est quòd ægrota-
ret. Rursumq; misit Saul nuncios, vt

viderent Dauid, dicens. Afferte eum
ad me in lecto, vt occidatur. Cumq́
venissent nuncij, inuentum est simu-
lacrum super lectū, & pelles caprarū
ad caput eius. Dixítque Saul ad Mi-
chol. Quare sic illusisti mihi, & dimi-
sisti inimicum meum, vt fugeret? Et
respondit Michol ad Saul: Quia ipse
locutus est mihi, dicens. Dimitte me,
alioquin interficiam te. Dauid autem
fugiens, saluatus est. Et venit ad Sa-
muel in Ramatha, & nūciauit ei om-
nia quæ fecerat sibi Saul. Et abierunt
ipse & Samuel, & morati sunt in Na-
ioth. Nunciatum est autē Sauli à di-
centibus, Ecce Dauid in Naioth in Ra- D
matha. Misit ergo Saul lictores, vt ra-
perent Dauid. Qui cum vidissent cu-
neum prophetarum vaticinantium,
& Samuelem stantem super eos, fa-
ctus est etiā spiritus domini in illis,
& prophetare cœperunt etiam ipsi.
Quod cum nunciatū esset Sauli, mi-
sit & alios nuncios. prophetauerunt
autē & illi. Et rursum misit Saul ter-

tios nuncios, qui & ipsi prophetaue-
runt. Et iratus iracundia Saul, abijt
etiam ipse in Ramatha, & venit vsq;
ad cisternam magnam quæ est in So
coth, & interrogauit, & dixit. In quo
loco sunt Samuel & Dauid? Dictúq;
est ei. Ecce in Naioth, sunt in Rama-
tha. Et abijt in Naioth in Ramatha. Et
factus est etiam super eũ spiritus do-
mini, & ambulabat ingrediens, &
prophetabat vsquedũ veniret in Na-
ioth in Ramatha. Et expoliauit etiã
ipse se vestimentis suis, & propheta-
uit cum cæteris coram Samuele, &
cecinit nudus tota die illa & nocte.
D Vnde & exiuit prouerbium, Num &
Saul inter prophetas? Sup.10.c

CAPVT XX.

A FVgit autem Dauid de Na-
ioth quæ est in Ramatha,
veniensq; locutus est co-
ram Ionatha, Quid feci?
quæ est iniquitas mea, & quod pecca
tum meũ in patrem tuum, quia quę-
rit animã meam? Qui dixit ei. Absit à

te, non moriêris. neque enim faciet
pater meus quicquã grande vel par-
uũ, nisi prius indicauerit mihi. Hunc
ergo celauit à me pater meus sermo
nem tantummodo? Nequaquã enim
erit istud. Et iurauit rursum Dauid. Et
ille ait. Scit profectò pater tuus quia
inueni gratiã in oculis tuis, & dicet,
Nesciat hoc Ionathas, ne forte triste
tur. Quinimò viuit dominus, & vi-
uit anima tua, quia vno tantum (vt
ita dicam) gradu, ego mórsque di-
uidimur. Et ait Ionathas ad Dauid.
Quodcunque dixerit mihi anima tua,
faciam tibi. Dixit autẽ Dauid ad Io-
natham. Ecce calendæ sunt crastino;
& ego ex more sedere soleo iuxta re
gem ad vescẽdum. Dimitte ergo me
vt abscondar in agro vsq; ad vesperã
diei tertiæ. Si respiciens requisierit B
me pater tuus, respondebis ei, Roga-
uit me Dauid, vt iret celeriter in Beth
leem ciuitatem suam: quia victimæ
solẽnes ibi sunt vniuersis contribu-
libus suis. Si dixerit bene, pax erit ser
uo tuo.

dō tuō. si autem fuerit iratus, scito quia completa est malitia eius. Fac ergo misericordiā in seruum tuum, quia fœdus domini me famulum tuum tecum inire fecisti. Si autē est iniquitas aliqua in me, tu me interfi ce, & ad patrē tuum ne introducas me. Et ait Ionathas. Absit hoc à me. Neq; enim fieri potest, vt si certe co gnouero cōpletam esse patris mei malitiam contra te: non annunciem tibi. Responditq; Dauid ad Iona than. Quis renunciabit mihi, si quid forte responderit tibi pater tuus dū

C te de me? Et ait Ionathas ad Dauid. Veni, & egrediamur foras in agrū.

C Cumq; exissent ambo in agrum, ait Ionathas ad Dauid. Domine deus Israel, si inuestigauero sentētiam pa tris mei crastino vel perendie, & ali quid boni fuerit super Dauid, & nō statim misero ad te, & notum tibi fe cero, hæc faciat deus Ionathæ, & hæc augeat. si autem perseuerauerit patris mei malitia aduersum te, re

uelabo aurem tuam, & dimittam te,
vt vadas in pace, & sit dominus te-
cum, sicut fuit cum patre meo. Et si
vixero, facias mihi misericordiã do-
mini: si vero mortuus fuero, nõ au-
feras misericordiam tuam à domo
mea vsque in sempiternum: & non
quãdo eradicauerit dominus inimi-
cos Dauid, vnumquẽq; de terra, au-
ferat Dauid Ionathã de domo sua,
& requirat dominus de manu inimi
corum Dauid. Et addidit Ionathas
deierare Dauid, eo q; diligeret illũ:
Sicut enim animam suam, ita dilige-
bat eũ. Dixitq; ad eũ Ionathas, Cras D
Calendæ sunt, & requirêris. Requi-
retur enim sessio tua vsq; perendie.
Descẽdes ergo festinus; & venies in
locum vbi celandus es in die quãdo
operari licet, & sedebis iuxta lapidẽ
cui nomen est Ezel. Et ego tres sagit-
tas mittam iuxta eum, & iaciã quasi
exercens me ad signum. Mittam
quoq; & puerum, dicens ei. Vade, &
affer mihi sagittas. Si dixero puero,

Ecce sagittæ intra te sunt, tolle eas: tu veni ad me, quia pax tibi est, & nihil est mali, viuit dominus. Si autem sic locutus fuero puero, Ecce sagittę vltra te sunt: vade in pace, quia dimisit te dominus. De verbo autem quod locuti sumus ego & tu, sit dominus inter me & te, vsq; in sempiternū. Absconditus est ergo Dauid in agro, & venerunt Calendæ, & sedit rex ad comedendum panem. Cūmque sedisset rex super cathedram suam secundum consuetudinem quæ erat iuxta parietem, surrexit Ionathas, & sedit Abner ex latere Saul, vacuūsque apparuit locus Dauid. Et non est locutus Saul quicquam in die illa. Cogitabat enim ꝙ forte euenisset ei vt non esset mundus, nec purificatus. Cūq; illuxisset dies secūda post Calendas, rursus apparuit vacuus locus Dauid. Dixitq; Saul ad Ionathan filium suum. Cur non venit filius Isai, nec heri, nec hodie ad vescēdū? respōditq; Ionathas

Sauli. Rogauit me obnixe, vt iret in
Bethleē, & ait, Dimitte me, quoniã
sacrificiũ solēne est in ciuitate mea,
vnus de fratribus meis accersiuit
me, nunc ergo si inueni gratiã in ocu
lis tuis, vadã cito, & videbo fratres
meos. Ob hanc causam, nō venit ad
mēsam regis. Iratus autem Saul ad-
uersum Ionathan, dixit ei: Fili mu-
lieris virum vltro rapientis, nunqd
ignoro quia diligis filium Isai in cō
fusionem tuam, & in confusionem
ignominiosæ matris tuę? Omnibus
enim diebus quibus filius Isai vixe F
rit super terram, non stabilieris tu,
neq; regnum tuum. Itaq; iam nunc
mitte, & adhuc eum ad me: quia fi-
lius mortis est. Respondens autem
Ionathas Sauli patri suo, ait. Quare
morietur? qd fecit? Et arripuit Saul
lanceam, vt percuteret eum. Et intel
lexit Ionathas ꝙ definitum esset à
patre suo, vt interficeret Dauid. Sur-
rexit ergo Ionathas à mensa in irã
furoris, & nō comedit in die Calen

darum secunda panem, Cotristatus
est enim super Dauid, eo quòd cōfu
disset eum pater suus. Cumq; illu-
xisset mane, venit Ionathas in agrū
iuxta placitum Dauid, & puer par-
uulus cū eo. Et ait ad puerum suū.
Vade, & affer mihi sagittas quas ego
iacio. Cumq; puer cucurrisset, iecit
aliam sagittam trans puerum. Ve-
nit itaque puer ad locū iaculi, quod
miserat Ionathas, Et clamauit Iona
thas post tergum pueri, & ait. Ecce
G ibi est sagitta porrò vltra te. Clama-
uitq; iterum Ionathas post tergum
pueri, dicēs. Festina velociter, ne ste
teris. Collegit autem puer Ionathæ
sagittas, & attulit ad dominum suū:
& qd ageretur, penitus ignorabat.
tantummodo enim Ionathas & Da
uid rem nouerant. Dedit ergo Iona
thas arma sua puero, & dixit ei. Va-
de, & defer in ciuitatem. Cúmque
abijsset puer, surrexisset Dauid de
loco qui vergebat ad austrum, &
cadens pronus in terram, adorauit

tertio: & osculantes se alterutrum, fleuerunt pariter: Dauid autem amplius. Dixit ergo Ionathas ad Dauid. Vade in pace. Quęcunq; iurauimus ambo in nomine domini, dicẽtes, Dominus sit inter me & te, & inter semen tuum, & semen meũ vsq; in sempiternum. Et surrexit Dauid, & abijt: sed & Ionathas ingressus est ciuitatem.

CAPVT XXI.

A VEnit autẽ Dauid in Nobe ad Achimelech sacerdotẽ: & obstupuit Achimelech, eo q͛ venisset Dauid, & dixit ei: Quare tu solus, & nullus est tecũ? Et ait Dauid ad Achimelech sacerdotẽ. Rex pręcępit mihi sermonẽ, & dixit, Nemo sciat rẽ, propter quam missus es à me, & cuiusmodi pręcępta tibi dederim: Nam & pueris meis condixi in illum & illũ locum. Nunc ergo siquid habes ad ma B num vel quinq; panes, da mihi, aut quicquid inueneris. Et respõdens sa

cerdos ad Dauid, ait illi. Non habeo laicos panes ad manum, sed tantum panem sanctum. Si mundi sunt pueri, maxime à mulieribus, mãducẽt. Et respondit Dauid sacerdoti, & dixit ei. Et quidẽ si de mulieribus agitur, continuimus nos ab heri & nudiustertius, quãdo egrediebamur, & fuerũt vasa puerorum sancta. Porrò via hæc polluta est, sed & ipsa hodie

C sanctificabitur in vasis. Dedit ergo ei sacerdos sanctificatum panem. neq; enim erat ibi panis, nisi tãtum panes propositionis, qui sublati fuerant à facie domini, vt ponerentur panes calidi. Erat autem ibi vir quidam de seruis Saul, in die illa intus in tabernaculo domini, & nomẽ eius Doeg Idumæus, potentissimus pastorum Saul (hic pascebat mulas Saul.) Dixit autem Dauid ad Achimelech: Si habes hic ad manum hastam aut gladium, da mihi: quia gladium meum, & arma mea non tuli mecum. Sermo enim regis vrgebat.

A Mat. 12. a Marc. 2. d Luc. 6. a

Non est in hebræo.

B

Et dixit sacerdos. Ecce, hic gladius
Goliath Philistæi, quem percussisti
in valle terebinthi, est inuolutus pal
lio post ephod. Si istum vis tollere,
tolle, neq; enim hic est alius absque
eo. Et ait Dauid. Non est huic alter si
milis: da mihi eum. Surrexit itaque
Dauid, & fugit in die illa à facie Sa
ul, & venit ad Achis regem Geth. Di
xerũtq; ei serui Achis cum vidissent
Dauid. Nunquid non iste est Dauid b
rex terræ? Nónne huic cantabāt per
choros, dicentes, Percussit Saul mil
le, & Dauid decem millia? Posuit au
tem Dauid sermones istos in corde
suo, & extimuit valde à facie Achis
regis Geth. Et immutauit os suum
coram Achis, & collabebatur in
ter manus eorum, & impingebat in
ostia portæ, defluebantq; saliuę eius
in barbam. Et ait Achis ad seruos su
os: Vidistis hominem insanum: qua
re adduxistis eum ad me? An desunt
nobis furiosi, q̄ itroduxistis istũ, vt
fureret me presente? Dimittite illũ

hinc; ne ingrediatur domum meam.

CAPVT XXII

A ABiit ergo Dauid inde, & fugit in speluncā Odollam, Quod cū audissent fratres eius, & omnis domus patris eius, descenderunt ad eū illuc; Et conuenerunt ad eum omnes qui erant in angustia cōstituti, & oppressi ære alieno, & amaro animo: & factus est eorum princeps; Fueruntq; cum eo quasi quadringēti viri; Et pfectus est Dauid inde in Masphat, quę est Moab, Et dixit ad regē Moab, Maneat oro pater meus & mater mea vobiscum, donec sciam qd faciat mihi deus! Et reliquit eos ante faciē regis Moab, Manseruntq; apud eum cunctis diebus qbus Dauid fuit in præsidio. Dixitq; Gad pphe ta ad Dauid. Noli manere in pręsidio, pficiscere, & vade in terrā Iuda. Et pfectus est Dauid, & Venit in saltū Areth. Et audiuit Saul qđ apparuisset Dauid, & viri qui erant cum

eo. Saul aũt cum maneret in Gabaa,
& esset in nemore, quod est in Ra-
ma: hastã manu tenens, cunctiq; ser- A
ui eius circũstarẽt eum, ait ad seruos
suos qui assistebant ei. Audite me B
nunc filij Iemini. Nũquid omnibus
vobis dabit filius Isai agros, & vi-
neas, & vniuersos vos faciet tribu-
nos, & centuriones: quoniam coniu-
rastis omnes aduersum me, & non
est qui mihi renũciet, maxime cum
& filius meus fœdus inierit cum fi-
lio Isai? Nõ est qui vicem meam do-
leat ex vobis, nec qui annunciet mi-
hi: eo quod suscitauerit filius meum ser-
uum meum aduersum me, insidian-
tem mihi vsq; hodie. Respõdens au-
tem Doeg Idumæus qui assistebat,
& erat primus inter seruos Saul, Vi-
di (inquit) filium Isai in Nobe apud
Achimelech filium Achitob sacerdo-
tem, qui cõsuluit pro eo dominum,
& cibaria dedit ei. Sed & gladiũ Go-
liath Philistæi dedit illi. Misit ergo
rex ad accersiendum Achimelech sa-

cerdotem filium Achitob, & omnē domum patris eius sacerdotum, qui erant in Nobe. qui vniuersi venerūt C ad regem. Et ait Saul ad Achimelech. Audi fili Achitob. Qui respondit. Præsto sum domine. Dixitq; ad eum Saul. Quare coniurastis aduersum me tu & filius Isai, & dedisti ei panes & gladium, & consuluisti pro eo dominum, vt cōsurgeret aduersum me insidiator vsque hodie permanens? Respondensq; Achimelech regi, ait. Et quis in omnibus seruis tuis, sicut Dauid fidelis, & gener regis, & pergēs ad imperiū tuum, & gloriosus in domo tua? Num hodie cœpi ꝓ eo cōsulere dominū? Absit hoc à me, ne suspicetur rex aduersus seruū suū rem huiuscemodi, in vniuersa domo patris mei. Nō eni sciuit seruus tuus quicquā super hoc negocio, vel modicum vel grande. Dixitq; rex. Morte morieris Achimelech tu, & omnis domus patris tui. Et ait rex emissarijs, qui circūstabāt

eum. Conuertimini, & interficite sa-
cerdotes domini. nam manus eorũ
cum Dauid est, sciẽtes ꝙ fugisset, &
non indicauerunt mihi. Noluerunt
autem serui regis extendere manus
suas in sacerdotes domini. Et ait rex
ad Doeg. Conuertere & tu, & irrue D
in sacerdotes domini. Conuersusq;
Doeg Idumæus, irruit in sacerdo-
tes, & trucidauit in die illa octogin-
taquinque viros vestitos ephod li-
neo. Nobe autem ciuitatem sacerdo-
tum percussit in ore gladij, viros &
mulieres, & paruulos, & lactentes,
bouemq; & asinum, & ouem in ore
gladij. Euadens autem vnus filius
Achimelech filij Achitob, cuius no-
men erat Abiathar, fugit ad Dauid,
& annunciauit ei ꝙ occidisset Saul
sacerdotes domini. Et ait Dauid ad
Abiathar. Sciebam enim in die illa,
ꝙ cum ibi esset Doeg Idumęus pro-
culdubio annũciaret Sauli. Ego sum
reus oĩum animarũ domus patris
tui. Mane mecum, ne timeas. Si quis

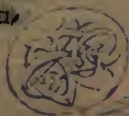
quęſierit animã meã, quęret & animã tuã, mecumq́; ſeruaberis.

CAPVT XXIII.

A E T annunciauerũt Dauid, dicentes. Ecce Philiſthijm oppugnant Ceilam, & diripiũt areas. Conſuluit ergo Dauid dominũ, dicens. Num vadam, & percutiã Philiſtęos iſtos? Et ait dominus ad Dauid. Vade, & percuties Philiſtęos, & Ceilã ſaluabis. Et dixerunt viri qui erant cum Dauid, ad eum. Ecce nos hic in Iudæa cõſiſtentes timemus, quanto magis ſi ierimus in Ceilam aduerſum agmina Philiſtinorũ? Rurſum ergo Dauid cõſuluit dominũ. Qui reſpõdẽs ait ei. Surge, & vade in Ceilam. ego enim tradam Philiſtæos in manu tua. Abijt ergo Dauid, & viri eius in Ceilam, & pugnauit aduerſum Philiſtęos, & abegit iumẽta eorũ, & percuſſit eos plaga magna: & ſaluauit Dauid habitatores Ceilę. Porrò eo tẽpore, quo fugiebat Abiathar filius

Achimelech ad Dauid in Ceilam, e/
phod secum habens descẽderat. Nũ
ciatum est autem Sauli, ꝙ venisset
Dauid in Ceilam. Et ait Saul. Tradi/ B
dit eũ dominus in manus meas, cõ/
clususq́ꝫ est introgressus vrbem in
qua portę & seræ sunt. Et præcępit
Saul omni populo, vt ad pugnã de/
scenderet in Ceilam, & obsideret Da
uid & viros eius. Quòd cum Dauid
rescisset qa præpararet ei Saul clàm
malũ, dixit ad Abiathar sacerdoté.
Applica ephod. Et ait Dauid. Domi/
ne deus Israel, audiuit famã seruus
tuus quòd disponat Saul venire in
Ceilam, vt euertat vrbem propter
me. Si tradent me viri Ceilæ in ma/
nus eius, & si descẽdet Saul, sicut au
diuit seruus tuus, domine deus Isra
el indica seruo tuo. Et ait dominus.
Descendet. Dixitq́ꝫ Dauid rursum.
Si tradent me viri Ceilæ, & viros q
sunt mecum in manus Saul? Et di/
xit dominus. Tradẽt. Surrexit ergo
Dauid & viri eius quasi sexcenti, &

egressi de Ceila huc atq; illuc vaga-
bantur incerti. Nunciatúmque est
Sauli quòd fugisset Dauid de Cei-
la, & saluatus esset: quã ob rem dissi-
mulauit exire. Morabatur autem Da-
uid in deserto in locis firmissimis,
mãsitq; in monte solitudinis Ziph,
in monte opaco. Quærebat eum ta-
men Saul cunctis diebus, & nõ tra-
didti eum dominus in manus eius.
G Et vidit Dauid q egressus esset Saul
vt quęreret animam eius. Porrò Da-
uid erat in deserto Ziph in sylua. Et
surrexit Ionathas fili⁹ Saul, & abijt
ad Dauid in syluam, & confortauit
manus eius in deo, dixitq; ei. Ne ti-
meas: neq; enim inueniet te manus
Saul patris mei. & tu regnabis super
Israel, & ego ero tibi secũdus. sed &
Saul pater meus scit hoc. Percussit
ergo vterq; fœdus coram domino.
Mansitq; Dauid in sylua, Ionathas
aũt reuersus est in domũ suã. Ascen-
derunt autem Ziphęi ad Saul in Ga-
baa, dicẽtes: Nónne ecce Dauid lati-

tat apud nos in locis tutissimis syl-
uę, in colle Achile, quę est ad dexte
ram deserti? Nunc ergo sicut desyde
rauit anima tua, Vt descenderes, de-
scende: nostrum autem erit vt trada
mus eum in manus regis. Dixítque
Saul. Benedicti vos à domino, quia
doluistis vicem meam. Abite ergò
oro, & diligētius pręparate, & curio
sius agite, & cōsyderate locū vbi sit
pes eius, vel qs viderit eū ibi vbi di-
xistis: recogitat enim de me, quòd
callide insidier ei. Cōsyderate, & vi D
dete omnia latibula eius, in quibus
abscōditur, & reuertimini ad me ad
rem certam; vt vadam vobiscum.
Quòd si etiam in terram se obstru-
xerit, perscrutabor eū in cunctis mil
libus Iuda. At illi surgentes abierūt
in Ziph ante Saul. Dauid aūt & viri
eius erāt in deserto Maon, in cāpe-
stribus ad dexterā Iesimuth. Iuit er
go Saul & socij eius ad quærendum
eum. Et nunciatum est Dauid, sta-
timq; descēdit ad petram, & versa-
batur

batur in deserto Maon. Quod cũ audisset Saul, persecutus est Dauid in deserto Maon. Et ibat Saul & viri eius ad latus montis ex parte vna: Dauid autẽ, & viri eius erant in latere montis ex parte altera. Porrò Dauid desperabat se posse euadere à facie Saul. Itaq; Saul, & viri eius in modum coronę cingebãt Dauid, & viros eius, vt caperent eos. Et nuncius venit ad Saul, dicens. Festina & veni, quóniã infuderunt se Philisthijm super terrã. Reuersus est ergo Saul desistens persequi Dauid, & perrexit in occursum Philistinorũ. propter hoc vocauerũt locum illum Petram diuidentem.

CAPVT XXIIII.

A Scendit ergo Dauid inde, & habitauit in locis tutissimis Engaddi. Cumq; reuersus esset Saul, postquã persecutus est Philistæos, nunciauerunt ei, dicentes. Ecce, Dauid in deserto est Engaddi. Assumens ergo Saul tria millia electorũ virorum ex om-

ni Israel, perrexit ad vestigandũ Dauid & viros eius, etiam super abruptissimas petras, quæ solis ibicibus peruiæ sunt. Et venit ad caulas ouiũ, quæ se offerebant vianti. erátque ibi spelunca, quam ingressus est Saul, vt purgaret ventré. Porrò Dauid & viri eius in interiore parte speluncę latebant. Et dixerũt serui Dauid ad eum. Ecce dies de qua locutus est dominus ad te, Ego tradam tibi inimicum tuum, vt facias ei sicut placuerit in oculis tuis. Surrexit ergo Dauid, & B
prę́scidit oram chlamydis Saul silenter. Post hæc percussit cor suum Dauid, eo ꝙ abscidisset oram chlamydis Saul. Dixitq; ad viros suos. Propitius sit mihi dominus, ne faciam hanc rem domino meo Christo domini, vt mittam manũ meam in eũ, quia christus domini est(☞ Viuit dominus, quia nisi dominus percusserit eum, aut dies eius venerit vt moriatur, aut descendens in prælium perierit: propitius mihi sit dominus vt

Non est in hebræo.

non mittam manum meam in Chri
ſtum domini) Et confregit Dauid vi
ros ſuos ſermonibus iſtis, & nõ per-
miſit eos vt cõſurgerent in Saul. Por
rò Saul exurgens de ſpelunca, perge
bat cœpto itinere. Surrexit autẽ Da-
uid poſt eum, & egreſſus de ſpelun-
ca clamauit poſt tergum Saul, dicẽs.
Domine mi rex. Et reſpexit Saul poſt
ſe: & inclinãs ſe Dauid pronus in ter-
C ram, adorauit: dixitq; ad Saul. Qua-
G re audis verba hominũ loquentium,
Dauid quærit malum aduerſum te?
Ecce hodie viderunt oculi tui ꝙ tra-
diderit te dominus in manu mea in
ſpelunca, & cogitaui vt occiderẽ te:
ſed pepercit tibi oculus meus. Dixi
enim, Non extẽdam manum meam
in dominũ meum, quia Chriſtus do-
mini eſt. Quinpotius pater mi, vide
& cognoſce oram chlamydis tuæ in
manu mea: quoniã cum præſcinde-
rem ſummitatem chlamydis tuę, no
lui extendere manũ meam in te. Ani
maduerte, & vide, quoniã non eſt in

manu mea malum, neque iniquitas,
neq; peccaui in te: tu autem insidia-
ris animæ meæ, vt auferas eam. Iu-
dicet dominus inter me & te, & vlci-
scatur me dominus ex te: manus au-
tem mea non sit in te: sicut & in pro-
uerbio antiquo dicit. Ab impijs egre
dier impietas. Manus ergo mea non
sit in te. Quẽ persequeris rex Israel?
quem persequeris? Canem mortuũ
persequeris, & pulicẽ vnum. Sit do- D
minus iudex, & iudicet inter me &
te: & videat, & iudicet causam meã,
& eruat me de manu tua. Cum autẽ
complesset Dauid loquẽs sermones
huiuscemodi ad Saul, dixit Saul. Nũ
quid vox hęc tua est fili mi Dauid? Et
leuauit Saul vocẽ suam, & fleuit, di-
xitq; ad Dauid. Iustior tu es, q̃ ego.
Tu enim tribuisti mihi bona, ego au-
tem reddidi tibi mala. Et tu indicasti
mihi hodie quæ feceris mihi bona,
quomodo tradiderit me dominus in
manum tuam, & non occideris me.
Quis enim cum inuenerit inimicum

ſuum, dimittet eum in via bona? Sed
dominus reddat tibi viciſſitudinem
hanc, pro eo quod hodie operatus es
in me. Et nunc quia ſcio q̄ certiſſimè
regnaturus ſis, & habiturus in manu
tua regnum Iſrael: iura mihi in do-
mino ne deleas ſemen meū poſt me,
neq; auferas nomē meum de domo
patris mei. Et iurauit Dauid Sauli.
Abijt ergo Saul in domum ſuam: &
Dauid, & viri eius aſcenderunt ad tu
tiora loca.

CAPVT XXV.

A Mortuus eſt autē Samuel, & cōgregatus eſt vniuer-
ſus Iſrael, & planxerunt
eum nimis, & ſepelierunt
eum in domo ſua in Ramatha. Con-
ſurgens'q; Dauid deſcendit in deſer-
tum Pharan. Erat autē vir quiſpiam
in ſolitudine Maon, & poſſeſſio eius
in Carmelo, & homo ille magnus ni
mis, erant'q; ei oues tria millia, &
mille capræ. Et accidit, vt tonderetur
grex eius in Carmelo. Nomen autē

Ecci.46.d

viri illius erat Nabal, & nomen vxo
ris eius Abigail. Erátque mulier illa
prudentissima & speciosa: porrò vir
eius durus, & pessimus, & malitio-
sus. erat autē de genere Caleb. Cum
autē audisset Dauid in deserto, quòd
tondêret Nabal gregem suum, misit
decem iuuenes, & dixit eis. Ascēdite
in Carmelum, & venietis ad Nabal,
& salutabitis eū ex nomine meo pa-
cificè, & sic dicetis, Sit fratribus meis
& tibi pax, & domui tuæ pax, & om D
nibus quęcunq; habes, sit pax. Audi-
ui, quòd tondērent pastores tui gre- A
ges tuos qui erāt nobiscum in deser-
to. Nunquam ei molesti fuimus, nec
aliquando defuit quicq; eis de grege
omni tempore quo fuerunt nobiscū
in Carmelo. Interroga pueros suos, B
& indicabunt tibi. Nunc ergo inue-
niāt pueri tui gratiā in oculis tuis. in
die enim bona venimus ad te. Quod
cunq; inuenerit manus tua, da seruis
tuis, & filio tuo Dauid. Cumq; venis
sent pueri Dauid, locuti sunt ad Na-

bal omnia verba hęc ex nomine Da-
uid. & siluerunt. Respondens autem
Nabal pueris Dauid, ait. Quis est Da-
uid, & quis est filius Isai? Hodie in-
creuerūt serui qui fugiunt dominos
suos. Tollam ergo panes meos, & a-
quas meas, & carnes pecorum, quæ
occidi tōsoribus meis, & dabo viris
quos nescio vnde sint? Regressi sunt
itaq; pueri Dauid per viam suam, &
reuersi venerunt, & annunciauerunt
ei omnia verba quæ dixerat Nabal.
Tunc ait Dauid pueris suis. Accinga-
C tur vnusquisq; gladio suo. Et accin-
cti sunt singuli gladijs suis. Accin-
ctusq; est & Dauid ense suo, & secuti
sunt Dauid quasi quadringenti viri.
Porrò ducenti remanserunt ad sarci-
nas. Abigail autem vxori Nabal nun
ciauit vnus de pueris suis, dicēs. Ecce
Dauid misit nūcios de deserto, vt be
nedicerent domino nostro, & auer-
satus est eos. homines isti boni satis
fuerunt nobis, & non molesti: nec
quicquā aliquando perijt omni tem-

pore quo fuimus conuersati cum eis
in deserto: pro muro erãt nobis tam
in nocte quàm in die omnibus die-
bus quibus pauimus apud eos gre-
ges. Quã ob rem considera, & reco-
gita quid facias: quoniam completa
est malitia aduersum virum tuum, &
aduersum domum tuam: & ipse est
filius Belial, ita vt nemo possit ei lo-
qui. Festinauit igitur Abigail, & tulit
ducentos panes, & duos vtres vini,
& quinq; arietes coctos, & quinque
sata polentæ, & centũ ligaturas vuæ
passæ, & ducentas massas caricarum: C
& imposuit super asinos, dixitq; pue-
ris suis. Præcedite me, & ecce, ego
post tergum sequar vos. Viro autem
suo Nabal non indicauit. Cum ergo
ascendisset asinum, & descenderet ad
radicẽ montis, Dauid & viri eius de-
scendebãt in occursum eius: quibus
& illa occurrit. Et ait Dauid. Verè fru D
stra seruaui omnia quæ huius erãt in
deserto, & non perijt quicquã de cun
ctis quæ ad eum pertinebant: & red-

didit mihi malum pro bono. Hæc fa
ciat dominus inimicis Dauid, & hæc
addat, si reliquero de omnibus quæ
ad ipsum pertinent vsq; mane min-
gentem ad parietem. Cum autem vi
disset Abigail Dauid, festinauit, & de
scendit de asino, & procidit corã Da-
uid super faciem suã, & adorauit su-
per terram, & cecidit ad pedes eius,
& dixit. In me sit domine mi hęc ini
quitas. Loquatur obsecro ancilla tua
in auribus tuis, & audi verba famu-
lę tuę. Ne ponat oro dominus meus
rex cor suum super virum istum ini-
quum Nabal: quia sm̃ nomen suum
stultus est, & stultitia est cum eo. Ego
autem ancilla tua non vidi pueros
tuos domine mi, quos misisti. Nunc
ergo domine mi viuit dominus, &
viuit anima tua, qui prohibuit te ne
venires in sanguinem, & saluauit ma
E num tuam tibi. Et nũc fiant sicut Na-
bal inimici tui, & qui quærunt domi
no meo malum. Quapropter suscipe
benedictionem hanc, quã attulit an-

cilla tua tibi domino meo: & da pue
ris qui sequuntur te dominũ meum.
Aufer iniquitatem famulæ tuæ. Fa-
ciens enim faciet dominus tibi do-
mino meo domũ fidelem, quia prę-
lia domini domine mi tu præliaris.
Malitia ergo nõ inueniatur in te om
nibus diebus vitę tuæ. Si enim surre
xerit aliquando homo persequens te
& quærẽs animam tuam, erit anima
domini mei custodita quasi in fasci-
culo viuẽtium apud dominũ deum
tuum. Porrò inimicorũ tuorum ani
ma rotabitur, quasi in impetu, & cir-
culo fundę. Cum ergo fecerit tibi do
minus domino meo omnia hęc quę
locutus est bona de te, & constituerit
te ducẽ super Israel, non erit tibi hoc
in singultum, & in scrupulum cor-
dis domino meo, ꝙ effuderis sangui
nem innoxium, aut ipse te vltus fue
ris. Et cum benefecerit dominus do- 31
mino meo, recordaberis ancillę tuę,
& tu benefacies ei. Et ait Dauid ad
Abigail. Benedictus dominus Deus F

Iſrael, q miſit te hodie in occurſum
meum, & benedictũ eloquium tuũ:
& benedicta tu, quæ prohibuiſti me
hodie, ne irem ad ſanguinem, & vl-
ciſcerer me manu mea. Alioquin vi-
uit dominus deus Iſrael qui prohi-
buit me ne malum facerem tibi: niſi
cito veniſſes in occurſum mihi, non
remanſiſſet Nabal vſq; ad lucem ma
tutinam mingens ad parietem. Suſce
pit ergo Dauid de manu eius omnia
quæ attulerat ei: dixitq; ei. Vade pa-
cifice in domũ tuam: ecce audiui vo
cem tuam, & honoraui faciem tuã.
8 Venit autẽ Abigail ad Nabal. Et ecce
erat ei cõuiuium in domo eius quaſi
conuiuium regis, & cor Nabal iucũ-
dum: erat enim ebrius nimis. Et non
indicauit ei verbũ puſillum aut gran
de vſq; mane. Diluculo autem cum
digeſſiſſet vinum Nabal, indicauit ei
vxor ſua verba hęc: & emortuum eſt
cor eius ĩtrinſecus, & factus eſt quaſi
G lapis. Cumq; pertrãſiſſent decẽ dies,
percuſſit dominus Nabal, & mortu⁹

est. Quod cum audisset Dauid mor-
tuum Nabal, ait. Benedictus domi-
nus qui iudicauit causam opprobrij
mei de manu Nabal, & seruũ suum
custodiuit à malo, & malitiã Nabal
reddidit dominus in caput eius. Mi-
sit ergo Dauid, & locutus est ad Abi-
gail, vt sumeret eam sibi in vxorem.
Et venerunt pueri Dauid ad Abigail
in Carmelum, & locuti sunt ad eam,
dicẽtes: Dauid misit nos ad te, vt ac-
cipiat te sibi in vxorem. Quæ con-
surgens adorauit prona in terram,
& ait. Ecce famula tua sit in ancillã,
vt lauet pedes seruorũ domini mei. B
Et festinauit, & surrexit Abigail, &
ascẽdit super asinum, & quinq; puel
læ ierunt cum ea, pedissequæ eius, &
secuta est nuncios Dauid: & facta est
illi vxor. Sed & Achinoem accepit
Dauid de Iezrael: & fuit vtraq; vxor
eius. Saul autẽ dedit Michol filiam
suam vxorẽ Dauid alio viro. Phalti
filio Lais, qui erat de Gallim. C

CAPVT XXVI.

A ET venerũt Ziphæi ad Saul in Gabaa, dicẽtes. Ecce, Dauid abſconditus eſt in colle Achile, quæ eſt ex aduerſo ſolitudinis. Et ſurrexit Saul, & deſcendit in deſertum Ziph, & cum eo tria millia virorum de electis Iſrael, vt quæreret Dauid in deſerto Ziph. Et caſtrametatus eſt Saul in Gabaa Achile, quę erat ex aduerſo ſolitudinis in via: Dauid autem habitabat in deſerto. Videns autem quòd veniſſet Saul poſt ſe in deſertum, miſit exploratores, & didicit quòd illuc veniſſet
B certiſſime. Et ſurrexit Dauid clàm, & venit ad locũ vbi erat Saul. Cumq; vidiſſet locũ in quo dormiebat Saul, & Abner filius Ner princeps militiæ eius, & Saulem dormientem in tentorio, & reliquum vulgus per circuitum eius, ait Dauid ad Achimelech Ethæum, & Abiſai filium Saruiæ, fratrem Ioab, dicens. Quis deſcendet
B mecũ ad Saul in caſtra? Dixitq; Abi-

sai. Ego descendam tecum. Venerunt A
ergo Dauid & Abisai ad populũ no-
cte, & inuenerunt Saul iacentẽ & dor
mientẽ in tentorio, & hastam fixam
in terra ad caput eius: Abner autẽ &
populũ dormientes in circuitu eius.
Dixitq; Abisai ad Dauid. Conclusit
deus inimicũ tuum hodie in manus
tuas. Nunc ergo perfodiam eum lan
cea in terra semel, & secũdo opus nõ
erit. Et dixit Dauid ad Abisai. Ne in-
terficias eũ. Quis enim extendet ma-
num suam in Christum domini, &
innocẽs erit? Et dixit Dauid. Viuit dõ
minus, quia nisi dominus percusse- B
rit eum, aut dies eius venerit vt mo-
riatur, aut in prælium descendens pe
rierit, propitius sit mihi dominus ne
extendam manum meam in Christũ
domini. Nunc igitur tolle hastã quæ
est ad caput eius, & scyphum aquæ,
& abeamus. Tulit igitur Dauid ha-
stam, & scyphum aquæ, qui erat ad
caput Saul, & abierunt. Et non erat
quisq; qui videret, & intelligeret, & C

euigilaret, ſed omnes dormiebant:
quia ſopor domini irruerat ſup eos.
Cumq; tranſiſſet Dauid ex aduerſo,
& ſtetiſſet in vertice montis de lon-
ge, & eſſet grande interuallum inter
eos, clamauit Dauid ad populum, &
C ad Abner filium Ner, dicens. Nónne
reſpondebis Abner? Et reſpondens
Abner, ait. Quis es tu qui clamas, &
inquietas regem? Et ait Dauid ad Ab-
ner. Nunquid non vir tu es? Et quis
alius ſimilis tui in Iſrael? Quare er-
go non cuſtodiſti dominũ tuum re-
gem? Ingreſſus eſt enim vnus de tur
ba, vt interficeret regem dominum
tuum. non eſt bonum hoc quod fe-
ciſti. Viuit dominus, quoniá filij mor
tis eſtis vos, qui nõ cuſtodiſtis domi
num veſtrum Chriſtũ domini. Nunc
ergo vide vbi ſit haſta regis, & vbi ſit
ſcyphus aquę, qui erat ad caput eius.
Cognouit autem Saul vocẽ Dauid,
& dixit. Nunquid vox hęc tua fili mi
Dauid? Et ait Dauid. Vox mea domi-
ne mi rex. Et ait. Quã ob cauſam do-

minus meus persequitur seruũ suũ?
Quid feci, aut quod est malũ in ma-
nu mea? Nunc ergo audi oro domi-
ne mi rex verba serui tui, Si domin⁹
incitat te aduersum me, odoretur sa-
crificium. Si autem filij hominũ: ma-
ledicti sunt in cõspectu domini, quia
eiecerunt me hodie, vt non habitem
in hæreditate domini, dicẽtes, Vade,
serui dijs alienis. Et nunc non effun- D
datur sanguis meus in terra corã do
mino: quia egressus est rex Israel, vt
quærat pulicem vnum, sicut perse-
quit̃ perdix in mõtibus. Et ait Saul.
Peccaui. Reuertere fili mi Dauid. Ne-
quaquã enim vltra tibi malefaciam,
eo quòd preciosa fuerit anima mea
in oculis tuis hodie. Apparet enim
ꝙ stulte egerim, & ignorauerim mul
ta nimis. Et respondens Dauid, ait.
Ecce hasta regis, trãseat vnus de pue-
ris regis, & tollat eam. Dominus au-
tem retribuet vnicuiq; ſm iustitiam
suam & fidem. Tradidit enim te do-
minus hodie in manũ meam, & no-
lui

ſui extendere manum meam in chri
ſtũ domini. Et ſicut magnificata eſt
anima tua hodie in oculis meis, ſic
magnificet̃ anima mea in oculis do
mini, & liberet me de omni angu-
ſtia. Ait ergo Saul ad Dauid. Benedi-
ctus tu fili mi Dauid. Et quidẽ faciẽs
facies, & potens poteris. Abijt autẽ
Dauid in viam ſuam, & Saul reuer-
ſus eſt in locum ſuum.

CAPVT XXVII

A ET ait Dauid in corde ſuo. Aliquando incidam vna die ĩ manus Saul. Nónne melius eſt vt fugiã, & ſal-
uer in terra Philiſtinorum, & deſpe
ret Saul, ceſſetq́ me quęrere in cun
ctis finibus Iſrael? Fugiam ergo ma
nus eius. Et ſurrexit Dauid, & abijt
ipſe, & ſexcenti viri cũ eo, ad Achis
filium Maoch regem Geth. Et habi-
tauit Dauid cũ Achis in Geth, ipſe &
viri eius, & domus eius, & duę vxo
res eius, Achinoem Iezraelitis, &
Abigail vxor Nabal Carmeli. Et

nunciatum est Saul quòd fugisset B
Dauid in Geth, & non addidit vl-
tra quærere eum. Dixit autem Da-
uid ad Achis. Si inueni gratiam in
oculis tuis, detur mihi locus in vna
vrbium regionis huius, vt habitem
ibi. Cur enim manet seruus tuus in
ciuitate regis tecum? Dedit itaque
ei Achis in die illa Siceleg. Propter
quam causam facta est Siceleg re-
gum Iuda, vsque in diem hanc. Fu-
it autem numerus dierum quibus
habitauit Dauid in regione Philisti-
norum, quatuor mensium. Et ascen-
dit Dauid, & viri eius, & agebant C
prædas de Gesuri, & de Gezri, &
de Amalechitis. Hi enim pagi habi-
tabantur in terra antiquitus eunti-
bus Sur vsque ad terram Ægypti.
Et percutiebat Dauid omnem ter-
ram illorum, nec reliquebat vi-
uentem virum & mulierem: tol-
lénsque oues, & boues, & asinos, &
camelos, & vestes reuertebatur, &
veniebat ad Achis. Dicebat autem

D ei Achis. In quem irruisti hodie? Re-
spondebat Dauid. contra meridiem
Iudæ, & contra meridié Hierameel
& contra meridiem Ceni. Virum &
mulierem non viuificabat Dauid,
nec adducebat in Geth, dicés. Ne for-
te loquantur aduersum nos. Hæc fe-
cit Dauid: & hoc erat decretum illi
omnibus diebus quibus habitauit
in regione Philistinorũ. Credidit er-
go Achis Dauid dicens. Multa enim
mala operatus est contra populum
suum Israel. erit igitur mihi seruus
sempiternus.

C CAPVT XXVIII

A Actum est auté in diebus
illis, Cógregauerũt Phili-
stijm agmina sua, vt ꝑpa-
rarent ad bellũ cõtra Is-
rael. Dixitq́ Achis ad Dauid. Sciens
núc scito quoniã mecũ egredieris in
castris tu & viri tui. Dixítque Da-
uid ad Achis. Nunc scies quæ factu-
rus est seruus tuus. Et ait Achis ad
Dauid. Et ego custodem capitis mei

ponam te cunctis diebus. Samuel
autem mortuus est, planxitq; eum
omnis Israel, & sepelierunt eum in
Ramatha vrbe sua. Et Saul abstu/
Non est in hebręo. lit magos & hariolos de terra (& in
terfecit eos qui pythones habebant
in ventre.) Congregatiq; sunt Phili
sthijm, & venerunt & castrametati
sunt in Sunam. Congregauit autem
& Saul vniuersum Israel, & venit
in Gelboe. Et vidit Saul castra Phili/
sthijm, & timuit, & expauit cor eius
nimis. Cōsuluitq; dominum, & nō
respondit ei neque per somnia, neq;
per sacerdotes, neq; per prophetas.
Dixitq; Saul seruis suis. Quęrite mi B
hi mulierem habentem pythonem,
& vadam ad eam, & sciscitabor per
illam. Et dixerunt serui eius ad eū.
Est mulier pythonem habens, in En
dor. Mutauit ergo habitum suum,
vestitúsque est alijs vestimentis, &
abijt ipse & duo viri cum eo, vene/
runtq; ad mulierem nocte, & ait il/
li. Diuina mihi in pythone, & susci/

ta mihi quem dixero tibi. Et ait mu
lier ad eum. Ecce tu nosti quanta fe-
cerit Saul, & quomodo erasferit ma
gos, & hariolos de terra. Quare er-
go insidiaris animæ meæ, vt occi-
dar? Et iurauit ei Saul in domino, di
cens. Viuit dominus, quia non eue-
niet tibi quicquam mali propter
hanc rem. Dixitq; ei mulier. Quem
suscitabo tibi? Qui ait. Samuelem
mihi suscita. Cum autẽ vidisset mu-
lier Samuelẽ, exclamauit voce ma-
gna, & dixit ad Saul. Quare imposui
sti mihi? Tu es enim Saul. Dixítque
ei rex. Noli timere. Quid vidisti? Et
ait mulier ad Saul. Deos vidi ascen-
C dẽtes de terra. Dixítq; ei. Qualis est
forma eius? Quæ ait. Vir senex ascẽ
dit, & ipse amictus est pallio. & in-
tellexit Saul quòd Samuel esset, &
inclinauit se super faciem suam in
terra, & adorauit. Dixit autem Sa-
muel ad Saul. Quare inquietasti
me, vt suscitarer? Et ait Saul. Coar- Ecci.46.d
tor nimis, siquidem Philisthijm pu-

Ecce obediuit ancilla tua voci tuæ,
& posui aīam meam in manu mea:
& audiui sermones tuos quos locu
tus es ad me. Nunc igitur audi & tu
vocem ancillæ tuæ, & ponam corā
te buccellam panis, vt comedens cō
ualescas, & possis iter agere. Qui re-
nuit, & ait. Non comedam. Coege-
runt autem eum serui sui & mulier,
& tandem audita voce eorum surre
xit de terra, & sedit super lectū. Mu
lier autem illa habebat vitulum pa-
scualē in domo: & festinauit, & occi
dit eū. Tollensq; farinā, miscuit eā,
& coxit azyma, & posuit ante Saul,
& ante seruos eius. Qui cū comedis
sent, surrexerūt & ambulauerūt per
totam noctem illam.

CAPVT XXIX.

A Congregata sunt ergo Phi
listhjm vniuersa agmina i
Aphec. Sed & Israel ca-
strametatus est sup. fon-
tē, q erat in Iezrael. Et satrapæ qdē
Philisthjm incedebant in cēturijs &

millibus. Dauid autem, & viri eius
erant in nouissimo agmine cum A-
chis. Dixerúntque principes Phili-
sthijm ad Achis. Quid sibi volunt He
bręi isti? Et ait Achis ad principes
Philisthijm. Nunquid ignoratis Da-
uid, qui fuit seruus Saul regis Isra-
el, & est apud me multis diebus vel
annis? Et non inueni in eo quicquã,
ex die qua transfugit ad me, vsque B
ad diem hãc. Irati sunt autem aduer
I.pa.12.d. sus eum principes Philisthijm, & di-
xerunt ei: Reuertatur vir, & sedeat
in loco suo, in quo cõstituisti eum,
& non descendat nobiscum in præ-
lium, ne fiat nobis aduersarius, cum
præliari cœperimus. Quomodo
eni aliter poterit placare dominum
suum, nisi in capitibus nostris? Nón
ne iste est Dauid cui cãtabant in cho
ris, dicentes, Percussit Saul in milli-
bus suis, & Dauid in decẽ millibus
suis? Vocauit ergo Achis Dauid, &
ait ei: Viuit dominus, quia rectus es
tu, & bonus in cõspectu meo, & exi

tus tuus & introitus tuus mecum
C est in castris. Et non inueni in te quic
quã mali ex die qua venisti ad me,
vsque in diem hanc: sed satrapis non
places. Reuertere ergo, & vade in pa
ce, & non offendes oculos satrapa-
rum Philisthijm. Dixítque Dauid ad
Achis. Quid enim feci, & quid inue-
nisti in me seruo tuo à die qua fui in
cõuspectu tuo vsque in diem hanc,
vt non veniam, & pugnem contra
D inimicos domini mei regis? Respon
dens autem Achis, locutus est ad Da
uid. Scio quia bonus es tu in oculis
meis, sicut angelus dei, sed prĩcipes
Philistinorum dixerunt, Non ascen
det nobiscum in prælium. Igitur cõ
surge mane, tu & serui domini tui,
qui venerunt tecum. & cum de no-
cte surrexeritis, & cœperit diluce-
scere, pgite. Surrexit itaq; de nocte
Dauid ipse & viri eius, vt proficisce-
rentur mane, & reuerterentur ad ter
ram Philisthijm: Philisthijm autẽ ascẽ-
derunt in Iezrael.

CAPVT XXX.

CVmq; venissent Dauid, & A
viri eius in Siceleg die ter
tia, Amalechitę impetũ fe
cerant ex parte australi in
Siceleg, & percusserãt Siceleg, & suc
cenderant eam igni: & captiuas du-
xerant mulieres ex ea à minimo vs-
que ad magnũ: & non interfecerant
quenq̃; sed secum duxerant, & per-
gebãt itinere suo. Cũ ergo venisset
Dauid & viri eius ad ciuitatem, & i-
uenissent eam succẽsam igni, & vxo
res suas, & filios suos, & filias du-
ctas esse captiuas, leuauerũt Dauid
& populus qui erat cũ eo, voces su-
as: & plãxerunt donec deficerent in
eis lachrymę. Siqdẽ & duę vxores
Dauid captiuę ductę fuerant, Achi-
noã Iezraelitis, & Abigail vxor Na B.
bal Carmeli. Et contristatus est Da-
uid valde. Volebat enim eum popu-
lus lapidare, quia amara erat anima
vniuscuiusq; viri super filijs suis, &
filiabus. Cõfortatus est aũt Dauid i

domino deo suo, & ait ad Abiathar
sacerdoté filiũ Achimelech. Applica
ad me ephod. Et applicuit Abiathar
ephod ad Dauid, & consuluit Da-
uid dominum dicens. Persequar la-
trunculos hos, & comprehendam
eos, an nõ? Dixitq; ei dominus. Per
sequere: absque dubio enim compre
hendes eos, & excuties prædam. A-
bijt ergo Dauid ipse & sexcenti viri
qui erant cum eo; & venerunt vsq;
ad torrenté Besor, & lassi quidã sub-
C stiterunt. Persecutus est autem Da-
uid ipse & quadringenti viri cum
eo. Substiterant enim ducenti, qui
lassi transire non poterant torrenté
Besor. Et inuenerunt virum Ægy-
ptium in agro, & adduxerũt eum ad
Dauid. Dederuntq; ei panem, vt co-
mederet & biberet aquã: sed & frag
mé massę caricarum, & duas ligatu
ras vuę passæ. Quæ cũ comedisset,
reuersus est spũs eius, & refocillatus
est. Nõ enim comederat panem, ne-
que biberat aquam tribus diebus &

tribus noctib⁹. Dixit itaq; ei Dauid. Cuius es tu, vel vnde, & quò pgis? Qui ait. Puer Ægyptius ego sum, seruus viri Amalechitæ. Dereliquit autem me dominus meus, quia ægrotare cœpi nudiustertius. Siquidem nos erupimus ad australem plagam Cherethi, & cõtra Iudam, & ad meridiẽ Caleb, & Siceleg succendimus igni. Dixitq; ei Dauid. Potes me ducere ad cuneũ istũ? Qui ait. Iura mihi per deũ, ꝙ non occîdas me, & nõ tradas me in manus domini mei, & ego ducã te ad cuneũ istũ. Et iurauit ei Dauid. Qui cũ duxisset eũ, ecce illi discũbebant super faciem vniuersæ terræ comedẽtes & bibẽtes, & quasi festũ celebrantes diẽ, pro cuncta prę da, & spolijs quæ cæperant de terra Philisthijm, & de terra Iuda. Et percussit eos Dauid à vespere vsq; ad vesperã alterius diei, & nõ euasit ex eis qsq̃;, nisi tantũ quadringẽti viri adolescẽtes, qui ascẽderant camelos, & fugerant. Eruit ergo Dauid oĩa quæ

D

E

tulerant Amalechitæ, & duas vxo-
res suas eruit. Nec defuit qcq̃ à par-
D uo vsq; ad magnũ, tã de filijs q̃ de fi
liabus, & spolijs: & quęcunq; rapue
rant, omnia reduxit Dauid. & tulit
vniuersos greges & armenta, & mi
nauit ante faciem suã. Dixerũtque,
Hæc est præda Dauid. Venit autem
Dauid ad ducẽtos viros, qui lassi sub
stiterant, nec sequi potuerãt Dauid,
& residere eos iusserat in torrẽte Be
F sor. Qui egressi sunt obuiam Dauid,
& populo qui erat cũ eo. Accedẽs au
tem Dauid ad populũ, salutauit eos
pacificè. Respondensq; omnis vir
pessimus, & iniquus de viris q erant
cũ Dauid, dixit: Quia nõ venerunt
nobiscum, nõ dabimus eis quicquã
de præda quam eruimus, sed suffici-
E at vnicuique vxor sua & filij quos
cum accęperint, recedant. Dixit aũt
Dauid. Nõ sic facietis fratres mei de
his quæ tradidit nobis dominus, &
custodiuit nos, & dedit latrunculos
qui eruperant aduersum nos, in ma

nus nostras, nec audiet vos quisquã
super sermone hoc, æqua enim pars
erit descendentis ad prælium, & re-
manentis ad sarcinas, & similiter di
uident. Et factũ est hoc ex die illa, & G
deinceps cõstitutũ & pręfinitum, &
quasi lex in Israel vsq; in diem hác.
Venit ergo Dauid in Siceleg, & mi-
sit dona de pręda senioribus Iuda ꝓ
ximis suis, dicens, Accipite benedi-
ctioné de pręda hostiũ domini: His
q erant in Bethel, & qui in Ramoth
ad meridiem, & qui in Cether, & q
in Aroer, & qui in Sephamoth, & q
in Esthama, & qui in Rachal, & qui
in vrbibus Hierameli, & qui in vrbi
bus Ceni, & qui in Arama, & qui in
lacu Asan, & qui in Athach, & qui
in Hebron: & reliquis qui erant in
his locis in quibus cõmoratus fue-
rat Dauid ipse & viri eius.

CAPVT XXXI

Para. 10.a PHilisthijm aũt pugnabant A
aduersum Israel. Et fuge-
runt viri Israel ante facié

Philiſthijm, & ceciderũt interfecti in mõte Gelboe. Irrueruntq́ Philiſthijm in Saul & in filios eius, & percuſſerunt Ionathan & Abinadab & Melciſue filios Saul. totumq́ põdus prælij verſum eſt in Saul. Et conſecuti ſunt eum viri ſagittarij, & vulneratus eſt vehementer à ſagittarijs. Di-

B xitq́ Saul ad armigerum ſuum. Euagina gladium tuum, & percute me, ne forte veniant incircũciſi iſti, & interficiant me illudentes mihi. Et noluit armiger eius. fuerat enĩ nimio terrore perterritus. Arripuit itaque Saul gladium ſuum, & irruit ſuper eũ. Quod cũ vidiſſet armiger eius, videlicet ꝙ mortuus eſſet Saul, irruit etiã ipſe ſuꝑ gladiũ ſuũ, & mortuus eſt cũ eo. Mortuus eſt ergo Saul, & tres filij eius, & armiger illius, & vniuerſi viri eius in die illa pari-

C ter. Vidẽtes autẽ filij Iſrael qui erant trãs vallẽ & trans Iordanẽ, ꝙ fugiſſent viri Iſraelitæ, & ꝙ mortuus eẽt Saul, & filij eius, reliquerunt ciuita-

tes suas & fugerunt. Veneruntq; Phi
listijm & habitauerunt ibi. Facta au
tem die altera, venerunt Philistijm
vt expoliarent interfectos, & inue-
nerunt Saul & tres filios eius iacen
tes in monte Gelboe. Et præciderūt
caput Saul, & expoliauerūt eum ar-
mis, & miserūt in terram Philistino
rū per circuitum, vt annūciaretur in
templo idolorum, & in populis. Et D
posuerunt arma eius in templo Asta
roth, corpus vero eius suspenderūt
in muro Bethsan. Quod cum audis
2.reg. 2.a sent habitatores Iabes Galaad, quæ
cunque fecerant Philistijm Saul, sur
rexerūt omnes viri fortissimi, & am
bulauerunt tota nocte, & tulerunt
cadauer Saul, & cadauera filiorum
eius de muro Bethsan: veneruntq;
Iabes Galaad, & combusserunt ea
igni: & tulerunt ossa eorum, & sepe
lierunt in nemore Iabes, & ieiuna-
uerunt septem diebus.

FINIS.

SECVNDVS LIBER SAMVELIS QVEM NOS SECVNDVM REGVM DICIMVS.

A
ACTVM EST AVtem postquam mortuus est Saul, vt Dauid reuerteretur à cęde Amalech, & maneret in Siceleg duos dies. In die autem tertia apparuit homo veniens de castris Saul veste conscissa, & puluere conspersus caput. Et vt venit ad Dauid, cecidit super faciem suã, & adorauit. Dixitq; ad eũ Dauid. Vnde venis? Qui ait ad eum. De castris Israel fugi. Et dixit ad eum Dauid. Quod est verbum, quod factũ est? indica mihi. Qui ait. Fugit populus ex prælio, & multi corruẽtes è populo mortui sunt, sed & Saul & Ionathas filius eius interierunt. Dixitq; Dauid ad adolescentem qui nunciabat ei. Vnde scis quia

mortuus est Saul, & Ionathas filius
eius? Ait adolescens qui nũciabat ei.
Casu veni in montẽ Gelboe, & Saul B
incũbebat super hastam suam. Porrò
currus & equites appropinquabant
ei, & cõuersus post tergum suum, vi
densq; me vocauit. Cui cum respon
dissem, Adsum: dixit mihi. Quisnam
es tu? Et aio ad eũ. Amalechites ego
sum. Et locutus est mihi, Sta super
me, & interfice me: quoniam tenent
me angustiæ, & adhuc tota anima
mea in me est. Stansq; super eũ, occi
di illum. sciebam enim ꝙ venire non
poterat post ruinã. Et tuli diadema
quod erat in capite eius, & armillam
de brachio illius, & attuli ad te domi
num meũ huc. Apprehẽdens autem
Dauid vestimẽta sua scidit, omnesq;
viri qui erant cum eo, & planxerunt
& fleuerunt, & ieiunauerunt vsq; ad
vesperam super Saul, & super Iona-
than filium eius, & super populũ do
mini, & super domum Israel, eo ꝙ
corruissent gladio. Dixitq; Dauid ad

iuuenem qui nunciauerat ei. Vnde es
C tu? Qui respōdit. Filius hominis ad-
uenæ Amalechitæ ego sum. Et ait ad
eum Dauid. Quare non timuisti mit- Psa. 104. b
tere manum tuam, vt occideres chri-
stum domini? Vocansq; Dauid vnū
de pueris suis, ait. Accedens irrue in
eum. Qui percussit illū, & mortuus
est. Et ait ad eum Dauid. Sāguis tuus
super caput tuum. os enim tuū locu-
tum est aduersum te, dicens, Ego in-
terfeci Christū domini. Planxit autē
Dauid planctum huiuscemodi super
Saul, & super Ionathan filium eius:
& præcępit vt docerent filios Iuda
arcum, sicut scriptum est in libro iu-
storū. Et ait. Considera Israel pro his
qui mortui sunt super excelsa tua vul-
nerati. inclyti Israel super mōtes tu-
os interfecti sunt. Quomodo ceci-
D derunt fortes. Nolite annunciare in
Geth, neq; annuncietis in compitis
Ascalonis: ne forte lætentur filię Phi-
listijm, ne exultent filiæ incircūcisõ-
rum. Mōtes Gelboe, nec ros, nec plu

uia veniant super vos, neq; sint agri
primitiarũ: quia ibi abiectus est cly-
peus fortium, clypeus Saul quasi nõ
esset vnctus oleo. A sanguine interfe-
ctorum, ab adipe fortium. sagitta Io-
nathæ nunq̃; rediit retrorsum, & gla-
dius Saul non est reuersus inanis.
Saul & Ionathas amabiles, & decôri
valde in vita sua, in morte quoq; nõ
sunt diuisi: aquilis velociores, leoni-
bus fortiores. Filię Israel super Saul
flete, qui vestiebat vos coccino in de-
licijs, qui prębebat ornamenta aurea
cultui vestro. Quomodo ceciderunt
fortes in pręlio. Ionathas in excelsis
tuis occisus est. Doleo super te frater
mi Ionatha decôre nimis, & amabi-
lis super amorẽ mulierũ (Sicut ma-
ter vnicũ amat filium suum, ita ego
te diligebam) Quomodo ceciderunt
robusti, & perierunt arma bellica.

Non est in hebræo.

CAPVT II.

IGitur post hęc cõsuluit Da- A
uid dominũ, dicens. Num
ascendam in vnam de ciui-

tatibus Iuda? Et ait dominus ad eū.
Ascende. Dixitq; Dauid. Quò ascen/
dam? Et respōdit ei. In Hebron. Ascē
dit ergo Dauid, & duæ vxores eius
Achinoam Iezraelitis, & Abigail
vxor Nabal Carmeli: sed & viros q
erant cum eo, duxit Dauid singulos
cum domo sua: & manserunt in op/
pidis Hebron. Veneruntq; viri Iuda, 1. Macha.
& vnxerūt ibi Dauid, vt regnaret su/ 2. f.
per domum Iuda. Et nunciatum est
Dauid quòd viri Iabes Galaad sepe/ 1. reg. 31. d
lissent Saul. Misit ergo Dauid nun/
cios ad viros Iabes Galaad, dixitq;
B ad eos. Benedicti vos à domino, qui
fecistis misericordiam hanc cum do
mino vestro Saul, & sepelistis eum.
Et nunc retribuet vobis quidem do/
minus misericordiam & veritatem.
sed & ego reddam gratiam, eo quòd
fecistis verbum istud. Confortentur
manus vestrę, & estote filij fortitudi
nis. licet enim mortuus sit dominus
vester Saul, tamen me vnxit domus
Iuda in regem sibi. Abner autē filius

Ner princeps exercitus Saul, tulit Isboseth filium Saul, & circunduxit eũ
per castra, regemq; constituit super
Galaad, & super Gessuri, & super Iezrael, & super Ephraim, & super Beniamin, & super Israel vniuersum.
Quadraginta annorũ erat Isboseth C
filius Saul, cum regnare cœpisset super Israel, & duobus annis regnauit.
Sola autẽ domus Iuda sequebatur
Dauid: Et fuit numerus dierũ quos
commoratus est Dauid, imperans in
Hebron super domum Iuda, septem
annorum, & sex mẽsium. Egressusq;
est Abner filius Ner, & pueri Isboseth filij Saul de castris in Gabaõ. Porrò Ioab filius Saruię, & pueri Dauid
egressi sunt, & occurrerunt eis iuxta
piscinã Gabaon. Et cum in vnum cõuenissent è regione, sederũt hi in vna
parte piscinę, & illi ex altera. Dixitq;
Abner ad Ioab. Surgant pueri, & ludant corã nobis. Et respondit Ioab. D
Surgant. Surrexerunt ergo, & transierunt numero duodecim de Bенia-

min, ex parte Isboseth filij Saul, &
duodecim de pueris Dauid. Apprehē
so'q; vnusquisq; capite comparis sui,
defixit gladium in latus contrarij, &
ceciderunt simul. Vocatum'q; est no-
men loci illius, Ager robustorum, in
C Gabaon. Et ortum est bellum durū
satis in die illa. Fugatus'q; est Abner
& viri Israel à pueris Dauid. Erát au-
tem ibi tres filij Saruiæ, Ioab, & Abi
sai, & Asahel. Porrò Asahel cursor ve
locissimus fuit, quasi vnus de capre-
is quæ morantur in sylvis. Perseque
batur autem Asahel Abner, & nō de-
clinauit ad dexteram neq; ad sinistrā
omittens persequi Abner. Respexit
itaq; Abner post tergum suū, & ait.
E Tu ne es Asahel? Qui respondit. Ego
sum. Dixit'q; ei Abner. Vade ad dexte
ram, siue ad sinistram, & apprehēde
vnum de adolescētibus, & tolle tibi
spolia eius. Noluit autē Asahel omit
tere quin vrgeret eum. Rursum'q; lo-
cutus est Abner ad Asahel. Recede,
& noli me sequi, ne forte compellar

confodere te in terram, & leuare nō
potero faciem meā ad Ioab fratrem
tuum. Qui audire contempsit, & nō
luit declinare. Percussit ergo eū Ab-
ner auersa hasta in inguine, & trans-
fodit, & mortuus est in eodem loco.
Omnesq; qui transibant per locum
in quo ceciderat Asahel, & mortuus
erat, subsistebant. Persequentibus au
tem Ioab & Abisai fugientē Abner,
sol occubuit. Et venerunt vsq; ad col
lem aquæductus, qui est ex aduerso
vallis, itineris deserti in Gabaon. Cō
gregatiq; sunt filij Beniamin ad Ab-
ner: & cōglobati in vnum cuneum,
steterūt in summitate tumuli vnius.
Et exclamauit Abner ad Ioab, & ait.
Num vsq; ad internecionē tuus mu-
cro desęuiet? An ignoras ꝙ periculo-
sa sit desperatio? Vsquequo non dices
populo vt omittat persequi fratres
suos? Et ait Ioab. Viuit dominus, si G
locutus fuisses mane, recessisset po-
pulus persequens fratrē suum. Inso-
nuit ergo Ioab buccina, & stetit om

nis exercitus, nec persecuti sunt vl-
tra Israel, neq; iniere certamen. Ab-
ner autẽ & viri eius abierunt per cã-
pestria Moab tota nocte illa, & tran
sierunt Iordanem, & lustrata omni
Bethoron, venerunt ad castra. Porrò
Ioab reuersus omisso Abner, cõgre-
gauit omnem populum, & defuerũt
de pueris Dauid decem & nouẽ viri,
excepto Asahele. Serui autẽ Dauid,
percusserunt de Beniamin, & de vi-
ris qui erant cum Abner trecentos se
xaginta, qui & mortui sunt. Tule-
runtq; Asahel, & sepelierunt eum in
sepulcro patris sui in Bethleẽ. Et am-
bulauerunt totã nocte Ioab, & viri
qui erant cum eo, & in ipso crepuscu
lo peruenerunt in Hebron.

CAPVT III.

A FActa est ergo longa concer
tatio inter domum Dauid,
& inter domũ Saulis: Da-
uid proficiens & semper se
ipso robustior, domus autẽ Saul de-
crescens quotidie. Natiq; sunt sex fi- 1. Par. 3. a

sij Dauid in Hebron. Fuitq; primo-
genitus eius Ammon de Achinoam
Iezraelitide: & post eũ Cheleab de
Abigail vxore Nabal Carmeli. Por-
rò tertius Absalom filius Maacha fi-
liæ Tholmai regis Gessur. Quartus
autẽ Adonias, filius Aggith. Et quin-
tus Saphatia, filius Abital. Sextus
quoq; Iethraham de Egla vxore Da
uid. hi nati sunt Dauid in Hebron.
Cum ergo esset prælium inter domũ
Saul & domum Dauid, Abner filius
Ner regebat domũ Saul. Fuerat autẽ
Sauli cõcubina nomine Respha filia
Achia: ingressusq; est ad eam Abner.
Dixitq; Isboseth ad Abner. Quare B
ingressus es ad concubinam patris
mei? Qui iratus nimis propter ver-
ba Isboseth, ait. Nũquid caput canis
ego sum aduersum Iudã hodie, qui
fecerim misericordiam super domũ
Saul patris tui, & super fratres & p-
ximos eius, & non tradidi te in ma-
nus Dauid, & tu requisisti in me qđ
argueres pro muliere hodie? Hęc fa-

dat deus Abner, & hæc addat ei, nisi
quomodo iurauit dominus Dauid,
sic faciam cum eo, vt transferatur re
gnũ de domo Saul, & eleuetur thro-
nus Dauid super Israel, & super Iu-
dam, à Dan vsq; Bersabee. Et non po
tuit respondere ei quicquã: quia me-
tuebat illum. Misit ergo Abner nun-
cios ad Dauid in Hebron pro se dicẽ
tes, Cuius est terra? Et vt loquerenẽ,
Fac mecum amicitias, & erit manus
mea tecum, & reducam ad te vniuer
sum Israel. Qui ait. Optime: ego fa-
G ciam tecum amicitias: sed vnam rem
peto à te, dicens. Non videbis faciem
meam antequã adduxeris mihi Mi-
chol filiam Saul: & sic venies, & vi-
debis me. Misit autẽ Dauid nuncios
ad Isboseth filium Saul, dicens. Red 1.reg.18.g
de vxorem meam Michol quam de-
spondi mihi centum præputijs Phi-
listijm. Misit ergo Isboseth, & tulit
eam à viro suo Phaltiel, filio Lais. Se
quebaturq; eã vir suus, plorans vsq;
Bahurim. Et dixit ad eum Abner. Va

de,& reuertere. Qui reuerſus eſt. Ser
monem quoq; intulit Abner ad ſe-
niores Iſrael, dicens. Tam heri q̃; nu
diuſtertius quærebatis Dauid, vt re-
gnaret ſuper vos. Nunc ergo facite:
quoniã dominus locutus eſt ad Da-
uid, dicens, In manu ſerui mei Da-
uid, ſaluabo populum meum Iſrael
de manu Philiſtijm, & omnium ini-
micorum eius. Locutus eſt autẽ Ab- D
ner etiam ad Beniamin. Et abijt vt lo
queretur ad Dauid in Hebron omnia
quæ placuerãt Iſraeli & vniuerſo Be
niamin: venitq; ad Dauid in Hebron
cum viginti viris. Et fecit Dauid Ab-
ner, & viris eius qui venerãt cum eo
cõuiuium. Et dixit Abner ad Dauid.
Surgam, vt congregem ad te domi-
num meum regem omnẽ Iſrael, &
ineam tecum fœdus, & imperes om
nibus, ſicut deſiderat anima tua. Cũ
ergo deduxiſſet Dauid Abner, & ille
iſſet in pace, ſtatim pueri Dauid &
Ioab venerũt cæſis latronibus, cum
prȩda magna nimis. Abner autẽ non

erat cum Dauid in Hebron, quia iam
dimiserat eũ, & profectus fuerat in
pace: & Ioab & omnis exercitus qui
erant cum eo, postea venerant. Nun-
ciatum est itaq; Ioab à narrantibus,
E Venit Abner filius Ner ad regem, &
dimisit eũ & abijt in pace. Et ingres-
sus est Ioab ad regem, & ait. Quid fe-
cisti? Ecce venit Abner ad te: quare di
misisti eum, & abijt & recessit? Igno
ras Abner filium Ner, quoniã ad hoc
venit ad te, vt deciperet te, & sciret
exitum tuum & introitum tuum, &
nosset omnia quę agis? Egressus ita-
que Ioab à Dauid, misit nũcios post
Abner, & reduxerunt eum à cisterna
Sira, ignorante Dauid. Cumq; redijs-
set Abner in Hebron seorsum, abdu-
xit eum Ioab ad medium portæ, vt
loqueretur ei in dolo: & percussit il-
lum ibi in inguine, & mortuus est in 3. Reg. 2. a
vltionẽ sanguinis Asahel fratris eius.
F Quòd cum audisset Dauid rem iam
gestam, ait. Mundus ego sum, & re-
gnum meũ apud deum vsq; in sem-

piternum à sanguine Abner filij Ner,
& veniat super caput Ioab, & super
omnem domũ patris eius: nec defi-
ciat de domo Ioab fluxum seminis
sustinẽs, & leprosus & tenẽs fusum,
& cadens gladio & indigens pane.
Igitur Ioab & Abisai frater eius in-
terfecerũt Abner, eo ꝙ occidisset Asa
hel fratrem eorum in Gabaon in prę
lio. Dixit autẽ Dauid ad Ioab, & ad
omnem populum qui erat cum eo.
Scindite vestimenta vestra, & accin-
gimini saccis, & plangite ante exe-
quias Abner. Porrò rex Dauid seque
batur feretrũ. Cumq; sepelissent Ab-
ner in Hebron, leuauit rex Dauid vo
cem suam, & fleuit super tumulum
Abner: fleuit autem & omnis popu-
lus. Plangensq; rex & lugẽs Abner,
ait. Nequaquã vt mori solent ignaui,
mortuus es Abner. Manus tuæ liga- G
tæ non sunt, & pedes tui non sunt cõ
pedibus aggrauati. sed sicut solent ca
dere coram filijs iniquitatis, sic cor-
ruisti. Congeminansq; omnis popu

lus fleuit super eum. Cumq́ꝫ venisset
vniuersa multitudo cibum capere cū
Dauid, clara adhuc die, iurauit Da-
uid, dicens. Hæc faciat mihi deus, &
hæc addat, si ante occasum solis gu-
stauero panem vel aliud quicq̃ꝫ. Om
nisq́ꝫ populus audiuit, & placuerūt
eis cuncta quæ fecit rex in conspectu
totius populi. Et cognouit omne vul
gus, & vniuersus Israel in die illa,
quoniam nō actum fuisset à rege, vt
occideretur Abner filius Ner. Dixit
quoq; rex ad seruos suos. Num igno
ratis quoniam princeps & maximus
cecidit hodie in Israel? Ego autē ad-
huc delicatus & vnctus rex. Porrò
viri isti filij Saruię duri sunt mihi. Re
tribuat dominus facienti malū iuxta
malitiam suam.

CAPVT IIII.

A 1. Audiuit autem Isboseth fi-
lius Saul q̄ cecidisset Ab-
ner in Hebron, & dissolu-
tæ sunt manus eius, om-
nisq́ꝫ Israel perturbatus est. Duo au-

tem viri principes latronũ erant filio
Saul, nomen vni Baana, & nomen al
teri Rechab, filij Remmon Berothitę
de filijs Beniamin. Siquidẽ & Beroth
reputata est in Beniamin. Et fugerũt
Berothitæ in Gethaim, fuerúntq; ibi
aduenæ vsq; ad tẽpus illud. Erat au-
tem Ionathæ filio Saul filius debilis
pedibus. Quinquennis eni fuit, quã- B
do venit nũcius de Saul & Ionatha
ex Iezrael. Tollens itaq; eum nutrix
sua, fugit. Cúmq; festinaret vt fuge-
ret, cecidit, & claudus effectus est: ha-
buítq; vocabulum Miphiboseth. Ve-
nientes igitur filij Remmon Berothi-
tę, Rechab & Baana, ingressi sunt, fer-
uente die domũ Isboseth. Qui dor-
miebat super stratum suum meridie
(& ostiaria domus purgans triticũ,
Non est in hebræo. obdormiuit) Ingressi sunt autẽ do-
mum latenter assumentes spicas tri-
tici, & percusserunt eum in inguine
Rechab & Baana frater eius, & fuge
runt. Cum autẽ ingressi fuissent do-
mum, ille dormiebat super lectum
suum,

suum, in conclaui, & percutientes interfecerunt eum: sublatoq; capite eius, abierunt per viam deserti tota nocte, & attulerunt caput Isboseth ad Dauid in Hebrõ. Dixeruntq; ad regem. Ecce caput Isboseth filij Saul inimici tui, qui quærebat animam tuam: & dedit dominus domino nostro regi vltionem hodie de Saul, & de semine eius. Respondens autem Dauid Rechab, & Baana fratri eius filijs Remmon Berothitæ, dixit ad eos. Viuit dominus qui eruit animam meam de omni angustia: quoniam eum qui annunciauerat mihi, & dixerat, Mortuus est Saul: qui putabat se prospera nunciare, tenui & occîdi eum in Siceleg, cui oportebat me mercedem dare ꝓ nuncio: quãto magis nunc cum homines impij interfecerũt virum innoxium in domo sua super lectum suum, non quæram sanguinem eius de manu vestra, & auferam vos de terra? Præcępit itaque Dauid pue-

D

Supra. 1. b

ris suis,& interfecerunt eos: præci-
dentesq; manus & pedes eorum, su
spenderūt eos super piscinam in He-
bron. Caput autem Isboseth tule-
runt,& sepelierunt in sepulcro Ab-
ner in Hebron.

CAPVT V.

1.pa. 12. a ET venerūt vniuersę tribus A
Israel ad Dauid in Hebrō,
dicentes. Ecce nos os tuū,
& caro tua sumus. Sed &
heri & nudiustertius cum esset Saul
rex super nos, tu eras educēs & re-
ducēs Israel. Dixit aūt dominus ad
te. Tu pasces populū meū Israel, &
tu eris dux sup Israel. Venerūt quo-
que & seniores Israel ad regē in He-
bron,& percussit cum eis rex Dauid
fœdus in Hebron corā domino: vn
xeruntq; Dauid in regem super Is-
rael. Filius trigita annorum erat Da
uid, cū regnare cœpisset, & quadra-
ginta annis regnauit. In Hebron re-
gnauit super Iudam septem annis
& sex mensibus. In Hierusalem au-

tem regnauit trigintatribus annis
super omnem Israel & Iudam. Et
abiit rex & omnes viri qui erant cũ
eo in Hierusalem ad Iebusæum ha-
B bitatorem terræ. Dictumq; est Da-
uid ab eis. Non ingredieris huc, nisi
abstuleris cæcos & claudos, dicen-
tes Non ingredietur Dauid huc. Cę
pit autem Dauid arcem Siõ, hæc est
ciuitas Dauid. Proposuerat enim Da
uid in die illa præmium qui percus-
sisset Iebusæum, & tetigisset doma-
tum fistulas, & abstulisset cæcos &
claudos odientes animã Dauid. Id-
circo dicitur in prouerbio, Cæcus &
claudus non intrabunt in templum.
Habitauit aũt Dauid in arce Sion, &
vocauit eam ciuitatẽ Dauid, & ędifi
C cauit per gyrum à Mello & intrin-
secus. Et ingrediebatur proficiẽs atq;
succrescens, & dominus deus exerci
tuum erat cum eo. Misit quoq; Hi- I.p. 14a.
ram rex Tyri nũcios ad Dauid, & li
gna cedrina, & artifices lignorũ, ar-
tificesq; lapidũ ad parietes, & ædi-

ficauerunt domum Dauid. Et cogno C
uit Dauid quoniam confirmasset eũ
dominus regem super Israel, & quo
niam exaltasset regnũ eius super po
pulũ suum Israel. Accępit ergo Da-
uid adhuc concubinas & vxores de
Hierusalẽ, postquam venerat de He
bron. Natiq́ sunt Dauid & alij filij
& filię: & hęc nomina eorum qui na
ti sunt ei in Hierusalẽ, Samua & So-
bab & Nathan & Salomon & Ibaar
& Helisua & Nepheg & Iaphia &
Helisama & Helida & Heliphelet.
Audierunt ergo Philistijm quòd vn
xissent Dauid in regem super Israel:
& ascenderunt vniuersi, vt quęrerẽt
Dauid. Quod cũ audisset Dauid, de-
scendit in pręsidium. Philistijm aũt
veniẽtes, diffusi sunt in valle Rapha D
im. Et consuluit Dauid dominũ, di-
cẽs. Si ascendã ad Philistijm, & si da
bis eos in manu mea? Et dixit domi
nus ad Dauid. Ascẽde, qa tradẽs da-
bo Philistijm in manu tua. Venit er-
go Dauid in Baal pharasim & pcus-

sit eos ibi, & dixit. Diuisit dominus Esa. 28.f
inimicos meos corá me, sicut diui-
duntur aquæ. Propterea vocatū est no
mé loci illius Baal pharasim, & reli-
querunt ibi sculptilia sua quæ tulit
Dauid, & viri eius. Et addiderūt ad-
huc Philistijm Vt ascéderent, & dif-
fusi sunt in valle Raphaim. Cōsuluit
aūt Dauid dominū Si ascendā cōtra
Philistæos, & tradas eos in manus
meas? Qui respondit. Non ascendas
cōtra eos, sed gyra post tergū eorū,
& venies ad eos ex aduerso pyrorū.
Et cū audieris sonitū clamoris gra-
dientis in cacumine pyrorū, tunc ini
bis prælium: quia tunc egredietur do
minus ante faciem tuā, vt percutiat
castra Philistijm. Fecit itaq; Dauid
sicut præceperat ei dominus, & per
cussit Philistijm de Gabaa, vsq; dum
venias Gezer.

CAPVT VI.

A Congregauit auté rursum
Dauid oés electos ex Is- 1.pa.31.b
rael triginta millia. Surre

xitq́ꝫ Dauid, & abijt, & vniuerſus
populus qui erat cũ eo de viris Iu-
da, vt adducerent arcam dei, ſuper
quam inuocatum eſt nomen domi-
ni exercituum ſedẽtis in Cherubim
ſuper eam. Et impoſuerunt arcam
dei ſuper plauſtrum nouum: tule-
rũtq́ꝫ eam de domo Abinadab, qui
erat in Gabaa. Oza autem, & Haio
filij Abinadab, minabant plauſtrum
nouum. Cúmque tuliſſent eam de
domo Abinadab, qui erat in Gabaa
cuſtodiens arcam dei: Haio præce-
debat arcam dei, Dauid autem, &
omnis Iſrael ludebant coram domi
no in omnibus lignis fabrefactis, &
citharis & lyris & tympanis & ſi-
ſtris & cymbalis. Poſtquam autem B
venerunt ad aream Nachon, exten-
dit Oza manum ad arcam dei, & te
nuit eam: quoniam calcitrabant bo-
ues, & declinauerunt eam. Iratusq́ꝫ
eſt idignatione dominus cõtra Ozã A
& percuſſit eum ſup temeritate: qui
mortuus eſt ibi iuxta arcam dei. Cõ

tristatus est autem Dauid eo quòd percussisset dominus Ozam. & vocatum est nomen loci illius, Percussio Ozæ, vsq; in diem hanc. Et extimuit Dauid dominum in die illa, dicens. Quomodo ingredietur ad me arca domini? Et noluit diuertere ad se arcam domini in ciuitaté Dauid, sed diuertit eam in domum Obededom Gethæi. Et habitauit arca domini in domo Obededom Gethæi tribus mésibus: & benedixit dominus Obededom, & omnem domũ eius.

C Nunciatúmque est regi Dauid quòd benedixisset dominus Obededom, & omnia eius propter arcam dei. Dixitq; Dauid. Ibo, & reducam arcam cum benedictione in domum meam. Abijt ergo Dauid, & adduxit arcam dei de domo Obededom in ciuitaté Dauid cũ gaudio: & erãt cum Dauid septem chori, & victima vituli. Cumq; trãscédissent, qui portabant arcam domini sex passus, immolabat bouem, & quem & arieté,

1.pa.15.d

& Dauid percutiebat in organis ar-
migatis, & saltabat totis viribus
ante dominũ. Porrò Dauid erat ac-
cinctus ephod lineo. & Dauid, & om
nis domus Israel ducebãt arcam te
stamenti domini in iubilo, & in clan
gore buccinę. Cumq́ȝ intrasset arca
domini in ciuitatem Dauid, Michol
filia Saul prospiciẽs per fenestram,
vidit regem Dauid subsilientẽ, atqȝ
saltantem coram domino: & despe
xit eũ in corde suo. Et introduxerũt
arcam domini, & imposuerunt eam
in loco suo in medio tabernaculi,
quod tetenderat ei Dauid. Et obtu-
lit Dauid holocausta, & pacifica co-
ram domino. Cumq́ȝ complesset of
ferens holocausta & pacifica, bene- D
dixit populo in nomine domini ex-
ercituum. Et partitus est vniuersæ
multitudinĩ Israel tam viro q̃ȝ mu-
lieri singulis collyridã panis vnã, &
assaturam bubalæ carnis vnam, &
similam frixam oleo. Et abijt omnis
populus vnusquisqȝ in domũ suam.

Reuersusq́ʒ est Dauid vt benediceret
domui suæ: & egressa Michol filia
Saul in occursum Dauid, ait. Quàm
gloriosus fuit hodie rex Israel disco-
operiens se ante ancillas seruorum
suorum, & nudatus est, quasi si nu-
detur vnus de scurris. Dixitq́ʒ Da-
uid ad Michol. Viuit dominus, quia
Iudam ante dominũ, qui elegit me
potius, q̃ patrẽ tuum, & q̃ omnem
domum eius: & præcæpit mihi vt
essem dux super populum domini
in Israel. Et ludam, & vilior fiã plus
q̃ factus sum: & ero humilis in ocu-
lis meis, & cũ ancillis, de quibus lo
cuta es, gloriosior apparebo. Igitur
Michol filiæ Saul nõ est natus filius
D Vsqʒ in diem mortis suæ.

CAPVT VII.

A Factum est autẽ cum sedis-
set rex in domo sua, & do 1.pa.17.a
minus dedisset ei requiem
vndiqʒ ab vniuersis inimi
cis suis, dixit ad Nathan pphetã. Vi-
désne q ego habitẽ in domo cedri-

na, & arca dei posita sit in medio pel
lium? Dixitq; Nathã ad regem. Om
ne quod est in corde tuo, vade fac,
quia dominus tecũ est. Factum est
autẽ in illa nocte: & ecce sermo do-
mini ad Nathan, dicens. Vade, & lo-
quere ad seruum meum Dauid, Hęc
dicit dominus, Nunquid tu ædifica
bis mihi domum ad habitandum?
Neq; enim habitaui in domo ex die
illa, qua eduxi filios Israel de terra
Ægypti, vsq; in diem hanc: sed am-
bulabam in tabernaculo, & in tẽto-
rio per cuncta loca quæ transiui cũ
omnibus filijs Israel. Nunquid lo-
quens locutus sum ad vnam de tri-
bubus Israel, cui pręcępi vt pasceret
populum meum Israel, dicẽs, Qua
re non ędificasti mihi domum cedri
nã? Et nũc hæc dices seruo meo Da- B.
uid, Hæc dicit dominus exercituũ,
1. re. 16. c Ego tuli te de pascuis sequentẽ gre-
ges, vt esses dux super populũ meũ
Israel. & fui tecum in omnibus vbi-
cunq; ambulasti, & interfeci vniuer-

ſos inimicos tuos à facie tua: feciq́;
tibi nomē grande iuxta nomen ma-
gnorum qui ſunt in terra. Et ponam
locū populo meo Iſrael, & plātabo
eum, & habitabo cum eo, & nō tur- 4.reg.8.c
babitur amplius, nec addent filij ini
quitatis vt affligant eum ſicut prius
ex die qua conſtitui iudices ſup po-
pulum meum Iſrael. Et requiem da
bo tibi ab oībus inimicis tuis. prędi
citq́; tibi dominus: quòd domū fa-
ciat tibi dominus. Cúmque comple
ti fuerint dies tui, & dormieriś cū
patribus tuis, ſuſcitabo ſemen tuum
poſt te, quod egredietᷣ de vtero tuo
& firmabo regnum eius. Ipſe ædifi- 3.reg.5.a
cabit domum nomini meo, & ſta- 1.pa.22.c
biliam thronum regni eius vſque in
ſempiternum. Ego ero ei in patrem, Heb.1.b
C & ipſe erit mihi in filium. Qui ſi ini-
que aliquid geſſerit, arguam eum in
virga virorum, & in plagis filiorū
hominū. Miſericordiā autem meam
nō auferā ab eo, ſicut abſtuli à Saul,
quē amoui à facię tua. Et fidelis erit Pſal.88.a

domus tua,& regnum tuum vſque
in æternum ante faciem tuam, &
thronus tuus erit firmus iugiter. Se-
cundum omnia verba hæc, & iuxta
vniuerſam viſionem iſtam, ſic locu-
tus eſt Nathan ad Dauid. Ingreſſus
eſt autem rex Dauid, & ſedit coram
domino,& dixit. Quis ego ſum do-
mine deus,& quę domus mea: quia
adduxiſti me huc uſque? Sed & hoc
parum viſum eſt in conſpectu tuo,
domine deus, niſi loquereris etiam
de domo ſerui tui in longinquum.
Iſta eſt enim lex Adam domine de-
us. Quid ergo addere poterit adhuc
Dauid, vt loquat ad te? Tu enim ſcis
ſeruũ tuum domine deus. Propter
Verbũ tuũ,& ſecundũ cor tuũ feciſti
oĩa magnalia hęc, ita vt notum face-
res ſeruo tuo. Idcirco magnificatus
es domine deus, qa non eſt ſimilis
tui, neq; eſt deus extra te in oĩbus,
quæ audiuimus auribus noſtris.
Quę eſt aũt vt populus tuus Iſrael, D
gens in terra, propter quã iuit deus

vt redimeret eam sibi in populũ, &
poneret sibi nomẽ, faceretq; eis ma
gnalia, & horribilia super terram à
facie populi tui, quem redemisti ti-
bi ex Ægypto, gentibus, & dijs eius?
Firmasti enim tibi populum tuum
Israel in populum sempiternum: &
tu domine deus factus es eis in deũ.
Nunc ergo domine deus verbum
quod locutus es super seruũ tuũ, &
super domum eius, suscita in sempi-
ternũ: & fac sicut locutus es vt ma-
gnificetur nomen tuum vsq; in sem
piternum, atque dicatur, Dominus
exercituum, deus super Israel. Et do
mus serui tui Dauid erit stabilita co
ram domino, quia tu domine exer-
cituum deus Israel reuelasti auricu
lam serui tui, dicens, Domũ ædifica
bo tibi, ꝓpterea inuenit seruus tuus
cor suum, vt oraret te oratione hac.
Nũc ergo domine deus tu es deus,
& verba tua erũt verba. Locutus es
enim ad seruũ tuũ bona hęc. Incipe
ergo, & benedic domui serui tui, vt

sit in sempiternum coram te: quia tu
domine deus locutus es, & benedi-
ctione tua benedicetur domus serui
tui in sempiternum.

CAPVT VIII.

1.pa. 18.a Factum est autē post hæc A
pcussit Dauid Philisthijm,
& humiliauit eos, & tulit
Dauid frenum tributi de
manu Philisthijm, & percussit Moab,
& mensus est eos funiculo coęquās
terræ. Mensus est autem duos funi
culos, vnum ad occidendum, &
vnum ad viuificandum. Factúsque
est Moab Dauid seruiens sub tribu-
to. Et percussit Dauid Adadezer fi-
lium Roob regem Soba, quando ꝓ-
fectus est vt dominaretur super flu-
men Euphrâten Et captis Dauid ex
parte eius mille septingentis equiti
bus, & vigiti millibus peditum, sub
neruauit oēs iugales curruū. Dere-
liquit autem ex eis centum currus.
Venit quoq; Syria Damasci, vt præ B
sidium ferret Adadezer regi Soba.

Et percussit Dauid de Syria viginti
duo millia virorum, & posuit Da-
uid præsidium in Syria Damasci: fa
ctáque est Syria Dauid seruiens sub
tributo. Seruauítque dominus Da-
A uid in omnibus ad quæcunque pro
fectus est. Et tulit Dauid arma au-
rea, quæ habebãt serui Adadezer, &
detulit ea in Hierusalem. Et de Be-
the, & de Beroth ciuitatibus Adade-
zer tulit rex Dauid æs multum ni-
mis (de quo fecit Salomon omnia Non est in
vasa ærea in templo: & mare æne- heb ræo.
um, & columnas, & altare.) Audiuit
C autem Thou rex Emath, quod percussis-
set Dauid omne robur Adadezer, &
misit Thou Ioram filiũ suum ad re-
gem Dauid, vt salutaret eum cõgra-
tulans, & gratias ageret: eo quod expu-
gnasset Adadezer, & percussisset eũ.
Hostis quippe erat Thou Adadezer,
& in manu eius erant vasa aurea, &
vasa argentea, & vasa ærea quæ &
ipsa sanctificauit rex Dauid domino
cum argento & auro, quę s. nctifica-

uerat de vniuersis gentibus quas
subegerat de Syria,& Moab,& filijs
Ammon,& Philisthijm,& Amalech,
& de manubijs Adadezer filij Roob D
regis Soba. Fecit quoque sibi Dauid
nomen,cum reuerteretur capta Sy-
ria in valle Salinarum,cęsis decem
Non est in hebręo. & octo millibus (& in Gebelem ad
viginti tria millia,)& posuit in Idu
mæa custodes,statuitq; præsidium.
Et facta est vniuersa Idumæa serui-
ens Dauid,& seruauit dominus Da
uid in omnibus ad quæcunque pro-
fectus est. Et regnauit Dauid super
omnem Israel. Faciebat quoque Da E
uid iudicium, & iustitiam omni po
pulo suo. Ioab autem filius Saruiæ
erat super exercitum. Porrò Iosa-
phat filius Ahilud erat à commenta
rijs:& Sadoc filius Achitob,& Achi
melech filius Abiathar, erant sacer
dotes:& Saraias,scriba.Banaias au-
tem filius Ioiadæ super Cerethi &
Phelethi. Filij autem Dauid,sacer-
dotes erant.

Caput

CAPVT IX.

A ET dixit Dauid. Putásne est
aliquis qui remanserit de
domo Saul, vt faciam cũ
eo misericordiam propter
Ionathan? Erat autẽ de domo Saul
seruus nomine Siba. Quem cum vo
casset rex ad se, dixit ei. Túne es Si-
ba? Et ille respondit. Ego sum seruus
tuus. Et ait rex. Nunquid superest ali
quis de domo Saul, vt faciam cũ eo
misericordiam dei? Dixitq́ Siba re-
gi. Superest filius Ionathę debilis pe
B dibus. Vbi, inquit, est? Et Siba ad re-
gem, Ecce, ait, in domo est Machir fi-
lij Amihel in Lodabar. Misit ergo rex
Dauid, & tulit eum de domo Machir
filij Amihel de Lodabar. Cum autem
venisset Miphiboseth filius Ionathę
filij Saul ad Dauid, corruit in faciem
suam, & adorauit. Dixitq́ Dauid. Mi
phiboseth? Qui respondit. Adsum ser
uus tuus. Et ait ei Dauid. Ne timeas,
quia faciẽs faciam in te misericordiã
propter Ionatham patrem tuum, &

restituam tibi omnes agros Saul pa-
tris tui, & tu comedes panẽ in mẽsa A
mea semper. Qui adorans eũ, dixit. C
Quis ego sum seruus tuus, quoniã
respexisti super canem mortuũ simi
lem mei? Vocauit itaq; rex Sibã pue-
rum Saul, & dixit ei. Omnia quęcũq;
fuerant Saul, & vniuersam domum
eius, dedi filio domini tui. Operare
igitur ei terram tu, & filij tui, & serui
tui: & inferes filio domini tui cibos,
vt alatur. Miphiboseth autem filius
domini tui comedet semper panem
super mensam meam. Erant autem D
Sibę quindecim filij, & viginti serui.
Dixitq; Siba ad regẽ. Sicut iussisti do-
mine mi rex seruo tuo, sic faciet ser-
uus tuus: & Miphiboseth comedet
super mensam meam quasi vnus de
filijs regis. Habebat autem Miphibo-
seth filium paruulũ nomine Micha.
Omnis vero cognatio domus Sibæ
seruiebat Miphiboseth. Porrò Miphi
boseth habitabat in Hierusalem: quia
de mensa regis iugiter vescebatur, &

erat claudus vtroq; pede.

CAPVT X.

A Factum est autem post hęc, vt moreretur rex filiorum Ammon, & regnauit Anon filius eius pro eo. Dixitq; Dauid. Faciam misericordiam cum Anon filio Naas, sicut fecit pater ei⁹ mecum misericordiã. Misit ergo Dauid cõsolans eum per seruos suos super patris interitu. Cum autẽ venissent serui Dauid in terram filiorum Ammon, dixerũt principes filiorum Ammon ad Anon dominum suum. Putas ꝙ propter honorem patris tui miserit Dauid ad te consolatores: & non ideò vt te inuestigaret, & exploraret ciuitatẽ, & euerteret eam, misit Dauid seruos suos ad te? Tulit itaq; Anon seruos Dauid, rasitq; dimidiã partẽ barbæ eorũ, & pręscidit vestes eorum medias vsq; ad nates, & dimisit eos. Quod cum nunciatũ esset Dauid, misit in occũrsum eorum. Erant B enim viri confusi turpiter valde. Et

1. Par. 19. a

mandauit eis Dauid. Manete in Hie
richo donec creſcat barba veſtra, &
tunc reuertimini. Videntes autem fi- A
lij Ammon, quod iniuriam feciſſent Da
uid, miſerunt, & conduxerunt mer-
cede Syrum Roob, & Syrum Soba
viginti millia peditũ, & à rege Maa-
cha mille viros, & ab Iſtob decẽ mil
lia virorum. Quod cum audiſſet Da
uid miſit Ioab & omnẽ exercitum
bellatorũ. Egreſſi ſunt ergo filij Am-
mon, & direxerũt aciem ante ipſum
introitũ portę. Syrus autem Soba, &
Roob, & Iſtob, & Maacha ſeorſum
erant in campo. Videns igitur Ioab
quod præparatũ eſſet aduerſum ſe præ-
lium, & ex aduerſo & poſt tergũ, ele
git ſibi ex omnibus electis Iſrael, &
inſtruxit aciem contra Syrum: reli- C
quam autem partem populi tradidit
Abiſai fratri ſuo. Qui direxit aciem
aduerſus filios Ammon. Et ait Ioab.
Si præualuerint aduerſum me Syri,
eris mihi in adiutorium: ſi autem fi-
lij Ammon præualuerint aduerſum

te, auxiliabor tibi. Esto vir fortis; &
pugnemus pro populo nostro, & ci
uitate dei nostri. Dominus autem fa
ciet quod bonũ est in conspectu suo.
Iniȷt itaq; Ioab & populus eius qui
erat cum eo, certamen contra Syros:
qui statim fugerunt à facie eius. Filiȷ
autem Ammon videntes quia fugis-
sent Syri, fugerunt & ipsi à facie Abi
sai, & ingressi sunt ciuitatem. Reuer-
susq; est Ioab à filiȷs Ammon, & ve-
nit Hierusalem. Videntes igitur filiȷ
Ammon quoniam Syrus expauit, &
quoniam corruisset coram Israel, cõ
gregati sunt pariter. Misitq; Adade-
zer, & eduxit Syros qui erant trans
fluuium, & adduxit eorum exercitũ:
D Sobach autem magister militiæ Ada
dezer, erat princeps eorũ. Quod cum
nunciatum esset Dauid, cõtraxit om
nem Israelem; & transiuit Iordanẽ,
venitq; in Helam. Et direxerunt aciẽ
Syri ex aduerso Dauid, & pugnaue-
runt contra Israel. Fugeruntq; Syri
à facie Israel, & occîdit Dauid de Sy

ris septingentos currus, & quadra-
ginta millia equitũ. & Sobach princi
pem militiæ percussit, qui stati mor-
tuus est. Videntes autem vniuersi re
ges qui erant in præsidio Adadezer,
se victos esse ab Israel (expauerunt,
Non est in & fugerũt quinquaginta & octo mil
hebræo. lia coram Israel. Et) fecerunt pacem
cum Israel, & seruierunt eis, timue-
runtq; Syri auxilium præbere filijs
Ammon.

CAPVT XI.

1.Par.20.a FActum est autem, vertente A
anno, eo tempore quo so-
lent reges ad bella proce-
dere, misit Dauid Ioab, &
seruos suos cũ eo, & vniuersum Isra
el, & vastauerunt filios Ammon, &
obsederunt Rabbath. Dauid autẽ re-
mansit in Hierusalem. Dum hęc age-
rétur, accidit quadam die vt surgeret
Dauid de stratu suo post meridiem,
& deambularet in solario domus re
giæ: viditq; mulierem se lauãtem ex
aduerso super solarium suum. Erat

autem mulier pulcra valde. Misit er
go rex, & requisiuit quae esset mu-
lier. Nunciatúmq; est ei q ipsa esset
Bethsabee filia Helian, vxor Vriæ E-
thęi. Missis itaq; Dauid nuncijs, tulit
eam. Quæ cum ingressa esset ad illũ,
dormiuit cum ea. Statímq; sanctifi-
cata est ab immunditia sua, & reuer-
sa est in domũ suam concępto fœtu.
Mittensq; nũciauit Dauid, & ait. Cõ
cępi. Misit autem Dauid ad Ioab, di-
cens. Mitte ad me Vriam Ethæũ. Mi-
sitq; Ioab Vriam ad Dauid. Et venit
Vrias ad Dauid. Quęsiuitq; Dauid q̃
B rectè ageret Ioab, & populus, & quo
modo administraretur bellum. Et di
xit Dauid ad Vriam. Vade in domũ
tuam, & laua pedes tuos. Et egressus
est Vrias de domo regis, secutúsque
est eum cibus regius. Dormiuit autẽ
Vrias ante portã domus regiæ, cum
alijs seruis domini sui, & non descen
dit ad domum suam. Nunciatúmq;
est Dauid à dicẽtibus. Non iuit Vrias
in domũ suam. Et ait Dauid ad Vriã.

Nunquid non de via venisti? Quare
non descendisti in domum tuam? Et
ait Vrias ad Dauid. Arca dei, & Isra-
el, & Iuda habitant in papilionibus,
& dominus meus Ioab, & serui do-
mini mei super faciem terræ manēt:
& ego ingrediar domum meam, vt
comedam & bibam, & dormiā cum
vxore mea? Per salutem tuam, & per
salutem animæ tuę non faciam rem
hanc. Ait ergo Dauid ad Vriā. Mane
hic etiam hodie, & cras dimittam te.
Mansit Vrias in Hierusalē in die illa
& altera, & vocauit eū Dauid, vt cō-
mederet coram se & biberet, & ine-
briauit eum. Qui egressus vespere, C
dormiuit in stratu suo cum seruis do
mini sui, & in domum suam non de-
scendit. Factū est ergo mane, & scri-
psit Dauid epistolā ad Ioab: misitq;
per manum Vriæ, scribens in episto-
la, Ponite Vriā ex aduerso belli, vbi
fortissimum est prælium: & derelin
quite eum, vt percussus intereat. Igi
tur cum Ioab obsideret vrbē, posuit

Vriam in loco vbi sciebat viros esse fortissimos. Egressiq; viri de ciuitate, bellabant aduersum Ioab, & ceciderunt de populo seruorum Dauid, & mortuus est etiam Vrias Ethæus. Misit itaq; Ioab, & nunciauit Dauid omnia verba prælij, præcepitq; nuncio, dicens. Cum cópleueris vniuersos sermones belli ad regem, si eum videris indignari, & dixerit, Quare accessistis ad murũ, vt prȩliaremini? an ignorabatis ꝙ multa desuper ex muro tela mittantur? Quis percussit Abimelech filium Hierobeseth? Nõne mulier misit super eum fragmen molæ de muro, & interfecit eum in Thebes? Quare iuxta murum accessistis? dices: Etiam seruus tuus Vrias Ethæus occubuit. Abijt ergo núcius, & venit, & narrauit Dauid omnia quæ ei prȩcȩperat Ioab, & dixit nũcius ad Dauid. Præualuerunt aduersum nos viri, & egressi sunt ad nos in agrum. Nos autem facto impetu persecuti eos sumus vsq; ad portas

Iudi.9.c

D

ciuitatis, & direxerunt iacula sagit-
tarij ad seruos tuos ex muro desu-
per: mortuiq; sunt de seruis regis.
Quinetiā seruus tuus Vrias Ethæus
mortuus est. Et dixit Dauid ad nun-
cium. Hæc dices Ioab, Non te fran-
gat ista res: varius enim euentus est
belli, & nunc hunc, & nunc illum cō
sumit gladius. Conforta bellatores
tuos aduersus vrbem, vt destruas eā;
& exhortare eos. Audiuit autē vxor
Vriæ, quòd mortuus esset Vrias vir
suus, & planxit eum. Transactoq; lu
ctu misit Dauid, & introduxit eā in
domum suam, & facta est ei vxor, pe
peritq; ei filium. Et displicuit ver-
bum hoc quod fecerat Dauid, corā
domino. E

CAPVT XII.

eccli.47.a M Isit ergo dominus Nathā A
ad Dauid. Qui cum venis
set ad eum, dixit ei. Respō
de mihi iudiciū. Duo viri
erant in ciuitate vna, vnus diues, &
alter pauper. Diues habebat oues &

boues plurimos valde: pauper autẽ nihil habebat omnino, præter ouem vnam paruulam quã emerat, & nutrierat, & quæ creuerat apud eũ cum filijs eius, simul de pane illius comedens, & de calice eius bibens, & in sinu illius dormiens, eratq; illi sicut filia. Cum autẽ peregrinus quidam venisset ad diuitem, parcens ille sumere de ouibus, & de bobus suis, vt exhiberet conuiuium peregrino illi qui venerat ad se, tulit ouẽ viri pauperis, & præparauit cibos homini illi
B qui venerat ad se. Iratus autem indignatione Dauid aduersus hominem illũ nimis, dixit ad Nathan. viuit dominus, quoniã filius mortis est vir q fecit hoc. Ouẽ reddet in quadruplũ, eo q fecerit verbum istud, & non pepercerit. Dixit autem Nathan ad Dauid. Tu es ille vir qui fecisti hanc rẽ.
C Hęc dicit dominus deus Israel. Ego vnxi te in regem super Israel, & ego erui te de manu Saul, & dedi tibi domum domini tui, & vxores domini

tui in sinu tuo, dediq; tibi domum
Israel, & Iuda: & si parua sunt ista,
adijciam tibi multo maiora. Quare C
ergo contempsisti verbum domini,
vt faceres malum in cõspectu meo?
Vriam Ethæum percussisti gladio,&
vxorem illius accepisti in vxorẽ ti-
bi, & interfecisti eum gladio filiorũ
Ammon. Quã ob rem non recedet
gladius de domo tua vsq; in sempi-
ternum, eo ꝙ despexeris me, & tule-
ris vxorem Vriæ Ethęi, vt esset vxor
tua. Itaq; hæc dicit dominus, Ecce
ego suscitabo super te malum de do-
mo tua, & tollã vxores tuas in ocu-
lis tuis, & dabo proximo tuo, & dor-
miet cum vxoribus tuis in oculis so-
lis huius. Tu enim fecisti abscõdite:
ego autẽ faciam verbum istud in cõ-
spectu omnis Israel, & in conspectu
solis huius. Et dixit Dauid ad Nathã.
Peccaui domino. Dixitq; Nathan ad D
Dauid. Dominus quoq; trãstulit pec-
Eccli. 47. b catum tuum. non morieris. Verunta-
men quoniã blasphemare fecisti ini-

micos nomen domini: propter ver-
bũ hoc, filius qui natus est tibi, mor-
te morietur. Et reuersus est Nathan
in domum suã. Percussit quoq; domi-
nus paruulum quem pepererat vxor
Vriæ Dauid, & desperatus est. Depre-
catusq; est Dauid dominum pro par
uulo, & ieiunauit Dauid ieiunio, &
ingressus seorsum iacuit super terrã.
Venerunt autẽ seniores domus eius,
cogentes eũ vt surgeret de terra. Qui
noluit, nec comedit cum eis cibum.
Accidit autem die septima vt more-
retur infans, timuerũtq; serui Dauid
nunciare ei q mortuus esset paruu-
E lus. dixerunt enim, Ecce, cum paruu-
lus adhuc viueret, loquebamur ad
eum, & non audiebat vocem nostrã:
quãtomagis si dixerimus, Mortuus
est puer: se affliget? Cum ergo Dauid
audisset seruos suos mussitantes, in-
tellexit q mortuus esset infantulus.
Dixitq; ad seruos suos, Num mortuus
est puer? Qui responderunt ei, Mor-
tuus est. Surrexit ergo Dauid de ter-

ra,& lotus vnctusq; est. Cumq; mu
tasset vestem, ingressus est domũ do
mini:& adorauit, & venit in domũ
suam,petiuitq; vt ponerent ei panẽ,
& comedit. Dixerunt autem ei serui
sui. Quis est sermo quẽ fecisti? Pro-
pter infantem,cum adhuc viueret,ie F
iunasti & flebas:mortuo autẽ puero
surrexisti, & comedisti panem. Qui
ait.Propter infantem dum adhuc vi
ueret,ieiunaui & fleui. Dicebã enim,
Quis scit si forte donet eum mihi do
minus,& viuat infans? Nunc autem
quia mortuus est,quare ieiunẽ? Nun
quid potero reuocare eum amplius?
Ego vadam magis ad eum:ille vero
non reuertetur ad me. Et consolatus
est Dauid Bethsabee vxorem suam,
ingressusq; ad eam, dormiuit cũ ea.
Matt.1.a Quæ genuit filiũ, & vocauit nomen
eius Salomon, & dominus dilexit
eum. Misitq; eum in manu Nathan
prophetæ, & vocauit nomen eius:
Amabilis domino:eo ꝙ diligeret eũ
dominus. Igitur pugnabat Ioab cõ

tra Rabbath filiorum Ammon, & ex
G pugnabat vrbē regiam. Misitq; Io- 1.par.20.a
ab nuncios ad Dauid, dicens. Dimi-
caui aduersum Rabbath, & capienda
est vrbs aquarum. Nunc igitur con-
grega reliquā partem populi, & ob-
side ciuitatem, & cape eam: ne cum à
me vastata fuerit vrbs, nomini meo
ascribatur victoria. Cōgregauit itaq;
Dauid omnem populum, & profe-
ctus est aduersum Rabbath. Cumq;
dimicasset, cępit eam. Et tulit diade-
ma regis eorum de capite eius pon-
do auri talentum, habens gemmas
preciosissimas, & impositum est su-
per caput Dauid. Sed & prædam ci-
uitatis asportauit multam valde, po
pulum quoq; eius adducens serra-
uit, & circūegit super eos ferrata car-
penta. Diuisitq; cultris, & traduxit
in typo laterum. Sic fecit vniuersis
ciuitatibus filiorum Ammon. Et re-
uersus est Dauid, & omnis exercitus
in Hierusalem.

G

CAPVT XIII.

FActum est autem post hęc, A
vt Absalon filij Dauid so-
rorem speciosissimam vo-
cabulo Thamar adamaret
Amnon filius Dauid, & deperiret in
eam valde, ita vt propter amorē eius
ęgrotaret: quia cum esset virgo, diffi
cile ei videbatur, vt quippiam inho-
neste ageret cum ea. Erat autem Am
non amicus, nomine Ionadab filius
Semmaa fratris Dauid, vir prudens
valde. Qui dixit ad eū. Quare sic atte
nuaris macie fili regis per singulos
dies? Cur non indicas mihi? Dixitq́;
Amnon. Thamar sororē fratris mei
Absalon amo. Cui respondit Iona-
dab. Cuba super lectum tuum, & lan
guorem simula. Cumq́; venerit pa-
ter tuus vt visitet te, dic ei. Veniat
oro Thamar soror mea, vt det mihi
cibum, & faciat pulmētum, & come
dam de manu eius. Accubuit itaque
Amnon, & quasi ægrotare cœpit.
Cumq́; venisset rex ad visitandum B
eum,

eum, ait Amnon ad regem. Veniat obſecro Thamar ſoror mea, vt faciat in oculis meis duas ſorbitiunculas, & cibum paratum capiam de manu eius. Miſit ergo Dauid ad Thamar domum, dicens. Veni in domũ Amnon fratris tui, & fac ei pulmẽtum. Venitq́ꝫ Thamar in domum Amnõ fratris ſui: ille autem iacebat. Quæ tollens farinam cõmiſcuit, & liquefaciens in oculis eius coxit ſorbitiũculas: tollensq́ꝫ quod coxerat, effudit & poſuit coram eo, & noluit comedere. Dixítque Amnon. Eiicite vniuerſos à me. Cúmque eieciſſent omnes, dixit Amnon ad Thamar. Infer cibum in conclaui, vt veſcar de manu tua. Tulit ergo Thamar ſorbitiunculas quas fecerat, & intulit ad Amnon fratrem ſuum in conclaui. Cũq́ꝫ obtuliſſet ei cibum, C apprehendit eam, & ait. Veni, cuba mecum ſoror mea. Quæ reſpondit ei. Noli frater mi, noli opprimere me: neq́ꝫ enim hoc fas eſt in Iſrael, noli

facere stultitiam hanc. Ego enim ferre non potero opprobrium meum, & tu eris quasi vnus de insipiétibus in Israel: quin potius loquere ad regem, & non negabit me tibi. Noluit autem Amnon acqescere precibus eius, sed prævalens viribus oppressit eam, & cubauit cum ea. Et exosam eam habuit odio magno nimis, ita vt maius esset odium quo oderat eam, amore quo ante dilexerat. Dixitq; ei Amnon. Surge, & vade. Quæ respondit ei. Maius est hoc malum quod nunc agis aduersum me, quàm quod ante fecisti, expellés me. Et noluit audire eam, sed vocato puero, qui ministrabat ei, dixit, Ejce hanc à me foras: & claude ostium post eam. Quæ induta erat talari tunica. huiuscemodi enim filiæ regis virgines vestibus vtebantur. Eiecit itaque eam minister illius foras, clausitq; fores post eam. Quæ aspergens cinerem capiti suo, scissa talari tunica, impositisque manibus su D

per caput suum ibat ingrediens, &
clamans. Dixit autem ei Absalom
frater suus. Nunquid Amnon frater
tuus concubuit tecũ? Sed nũc soror
tace, frater tuus est. Neque affligas
cor tuum pro hac re. Mansit itaque
Thamar contabescens in domo Ab-
salom fratris sui. Cum autem audis-
set rex Dauid verba hæc, contrista-
tus est valde (& noluit contristare Non est in
spiritum Amnon filij sui, quoniam hebræo.
diligebat eum, quia primogenitus
erat ei.) Porrò non est locutus Ab-
salom ad Amnon, nec malum, nec
bonum. Oderat enim Absalom Am-
non: eo quòd violasset Thamar so-
rorem suam. Factum est autem post
tempus biennij, vt tonderentur oues
Absalom in Baalasor, quæ est iuxta
Ephraim. Et vocauit Absalom om-
nes filios regis, venitq́ꝫ ad regem, &
ait ad eum. Ecce tondentur oues ser
ui tui: veniat oro rex cũ seruis suis
ad seruũ suum. Dixitq́ꝫ rex ad Absa-
lom. Noli fili mi, noli rogare vt ve-

niamus omnes, & grauemus te. Cũ
autem cogeret eum, & noluiſſet ire,
benedixit ei. Et ait Abſalom ad Da/
uid. Si non vis venire, veniat obſe/
cro nobiſcum ſaltem Amnon frater
meus. Dixitq́ʒ ad eũ rex. Non eſt ne/
ceſſe vt vadat tecum. Coegit itaque
Abſalom eum & dimiſit cũ eo Am/
non & vniuerſos filios regis. Fece/
rat itaque Abſalom cõuiuium, quaſi
conuiuium regis. Pręcęperat autem
Abſalom pueris ſuis, dicens. Obſer/
uate cum temulẽtus fuerit Amnon
vino, & dixero vobis, Percutite eũ:
& iterficite, nolite timere. ego enim
ſum qui pręcipio vobis: roborami/
ni, & eſtote viri fortes. Fecerũt ergo F
pueri Abſalom aduerſum Amnon,
ſicut præcęperat eis Abſalom. Sur/
gentesq́ʒ omnes filij regis aſcende/
runt ſinguli mulas ſuas, & fugerũt.
Cumq́ʒ adhuc pergerent in itinere,
fama peruenit ad Dauid, dicens, Per
cuſſit Abſalom oẽs filios regis, & nõ
remanſit ex eis ſaltem vnus. Surre/

xit itaq́ꝫ rex Dauid,& ſcidit veſtimē
ta ſua,& cecidit ſuper terram: & om
nes ſerui illius qui aſſiſtebant ei,ſci-
derunt veſtimenta ſua. Reſpondens
aũt Ionadab filius Semmaa fratris
Dauid,dixit. Ne æſtimet dominus
meus rex ꝙ omnes pueri regis occi
ſi ſint: Amnon ſolus mortuus eſt,
quoniã in ore Abſalom erat poſitus
ex die qua oppreſſit Thamar ſororē
G eius,Nunc ergo ne ponat dominus
meus rex ſuper cor ſuũ verbũ iſtud,
dicens,Omnes filij regis occiſi ſunt.
quoniã Amnon ſolus mortuus eſt.
Fugit autē Abſalō,& eleuauit puer
ſpeculator oculos ſuos , & aſpexit:
F & ecce populus multus veniebat ꝑ
iter deuiũ ex latere montis.Dixit au
tē Ionadab ad regem.Ecce filij regis
adſunt: iuxta verbũ ſerui tui , ſic fa-
ctũ eſt. Cumq́ꝫ ceſſaſſet loq,apparue
runt & filij regis,Et intrantes leua-
uerunt vocem ſuã,& fleuerunt . Sed
& rex & omnes ſerui eius fleuerunt
ploratu magno nimis.Porrò Abſa-

lom fugiẽs, abijt ad Tholomai filiũ
Ammiud regem Gessur. Luxit ergo
Dauid filium suum Amnon multis
diebus. Absalom aũt cum fugisset,
& venisset in Gessur, fuit ibi tribus
annis cessauitq; rex Dauid persequi
Absalom, eo quòd consolatus esset
super Amnon interitu.

CAPVT XIIII.

A INtelligens autem Ioab filius Saruiæ, quòd cor regis versum esset ad Absalom, misit Thecuã, & tulit inde mulierem sapientem, dixítque ad eam. Lugere te simula, & induere veste lugubri, & ne vngaris oleo, vt sis quasi mulier plurimo iã tempore lugens mortuum: & ingrediêris ad regem, & loquêris ad eum sermones huiuscemodi. Posuit autem Ioab verba in ore eius. Itaque cum ingressa fuisset mulier Thecuitis ad regem, cecidit coram eo super terrã & adorauit, & dixit, Serua me rex. Et ait ad eam rex. Quid causę hą

B bes? Quæ respondit. Heu, mulier vi
dua ego sum. Mortuus est enim vir
meus, & ancillæ tuę erant duo filij,
qui rixati sunt aduersum se in agro:
nullusq; erat qui eos prohibere pos
set, & percussit alter alterum, & in-
terfecit eum: & ecce consurgens vni
uersa cognatio aduersum ancillam
tuam, dicit. Trade eum qui percus-
sit fratrem suum, vt occidamus eũ
C pro anima fratris sui quem interfe-
cit, & deleamus hæredem: & quæ-
runt extinguere scintillam meam
quę relicta est, vt non supersit viro
meo nomen, & reliquiæ super ter-
ram. Et ait rex ad mulierem. Vade in
domum tuã, & ego iubebo pro te.
C Dixitque mulier Thecuitis ad regẽ.
In me domine mi rex sit iniquitas
& in domum patris mei: rex autem
& thronus eius sit inocẽs. Et ait rex.
Qui contradixerit tibi, adduc eum
ad me, & vltra nõ addet vt tãgat te.
Quæ ait. Recordet rex domini dei
sui, vt nõ multiplicent proximi san

guinis ad vlciſcendum, & nequaquã
interficiant filiũ meum. Qui ait. Vi-
uit dominus quia nõ cadet de capil
lis filij tui ſuper terram. Dixit ergo
mulier. Loquatur ancilla tua ad do-
minũ meũ regẽ verbum. Et ait. Lo-
quere. Dixitq; mulier. Quare cogita
ſti huiuſcemodi rem contra populũ
dei, & locutus eſt rex verbum iſtud
vt peccet, & non reducat eiectum
ſuum? Omnes morimur, & quaſi D
Eze. 18. g aquæ dilabimur in terram, quæ nõ
&. 33. c reuertuntur. Nec vult deus perire
animam, ſed retractat cogitãs, ne pe
nitus pereat qui abiectus eſt. Nunc
igitur veni, vt loquar ad dominum
meum regẽ verbũ hoc præſente po
pulo. Et dixit ancilla tua, Loquar ad
regẽ, ſi quo modo faciat rex verbũ
ancillę ſuę. Et audiuit rex verba, Vt
liberaret ancillã ſuã de manu oium
q volebát de hęreditate domini de-
lere me, & filiũ meum ſimul. Dicat
ergo ancilla tua, vt fiat verbũ domi
ni mei regis, ſicut ſacrificium. Sicut

enim angelus domini, sic est domi-
nus meus rex, vt nec benedictione,
nec maledictione moueatur. Vnde
& dominus deus tuus est tecum. Et
respondens rex, dixit ad mulierem,
Ne abscōdas à me verbum quòd te
interrogo. Dixitq; ei mulier. Loque
E re domine mi rex. Et ait rex. Nunqd
manus Ioab tecum est in omnibus
istis? Respondit mulier, & ait. Per sa
luté animę tuę domine mi rex, nec
ad sinistram, nec ad dextram est ex
omnibus his quæ locutus est domi
nus meus rex. Seruus eni tuus Io-
ab, ipse præcępit mihi, & ipse posuit
in os ancillæ tuæ omnia verba hęc,
vt verterem figuram sermonis hu-
ius. seruus enim tuus Ioab præcæ-
pit istud. Tu autem domine mi rex,
sapiens es, sicut habet sapiētiam an-
gelus dei, vt intelligas omnia super
terram. Et ait rex ad Ioab. Ecce pla-
catus feci verbum tuum. Vade ergo,
& reuoca puerum Absalom. Ca-
densq; Ioab super faciē suā in ter-

ram, adorauit, & benedixit regi. Et
dixit Ioab. Hodie intellexit seruus
tuus quia inueni gratiam in oculis
tuis domine mi rex. fecisti enim ser-
moné domine mi rex serui tui. Sur
rexit ergo Ioab, & abijt in Gessur, &
adduxit Absalom in Hierusalem. Di F
xit autem rex. Reuertatur in domũ
suam, & faciem meam non videat.
Reuersus est itaque Absalom in do-
mum suam, & faciem regis non vi-
dit. Porrò sicut Absalom, vir nõ erat
pulcher in omni Israel, & decorus
nimis. à vestigio pedis vsque ad ver
ticem, non erat in eo vlla macula. Et
quando tondebat capillum (semel
autem in anno tondebatur, quia gra
uabat eum cæsaries) ponderabat ca
pillos capitis sui ducentis siclis põ
dere publico. Nati sunt autem Absa
lom filij tres: & filia vna, nomine
Thamar, elegantis formæ. Mansit-
que Absalom in Hierusalem duo-
bus annis, & faciem regis non vi-
dit. Misit itaq; ad Ioab, vt mitteret

eum ad regẽ. Qui noluit venire ad
eum. Cumq́ʒ ſecundo miſiſſet, & il-
le noluiſſet venire ad eum, dixit ſer
G uis ſuis. Scitis agrũ Ioab iuxta agrũ
meum, habentẽ meſſem hordei? Ite
igitur, & ſuccẽdite eũ igni. Succẽde-
runt ergo ſerui Abſalom ſegetẽ igni.
(Et veniẽtes ſerui Ioab, ſciſſis veſti-
bus ſuis dixerunt. Succenderũt ſer-
ui Abſalom partem agri igni.) Sur-
rexitq́ʒ Ioab, & venit ad Abſalom
in domum eius, & dixit. Quare ſuc-
cẽderũt ſerui tui ſegetem meã igni?
Et reſpondit Abſalom ad Ioab. Miſi
ad te obſecrans vt venires ad me: &
mitterem te ad regem, & diceres ei,
Quare veni de Geſſur? Melius mihi
erat ibi eſſe. Obſecro ergo vt videã
faciẽ regis. Quòd ſi memor eſt ini-
quitatis meæ, interficiat me. Ingreſ-
ſus itaqʒ Ioab ad regem, nunciauit
ei omnia. Vocatusq́ʒ eſt Abſalom,
& intrauit ad regem, & adorauit ſu-
per faciem terrę coram eo. Oſcula-
tusq́ʒ eſt rex Abſalom.

Non eſt in hebræo.

CAPVT XV.

IGitur poſt hæc fecit ſibi A
Abſalom currus & equi-
tes, & quiquaginta viros
qui præcederent eum. Et
mane cõſurgens Abſalom, ſtabat iu-
xta introitum portæ in via, & om-
nem virum qui habebat negocium
vt veniret ad regis iudicium, voca-
bat Abſalõ ad ſe, & dicebat. De qua
ciuitate es tu? Qui reſpondens aie-
bat. Ex vna tribu Iſrael ego ſum ſer-
uus tuus. Reſpondebatq; ei Abſalõ.
Videntur mihi ſermones tui boni &
iuſti, ſed nõ eſt qui te audiat conſti-
tutus à rege. Dicebátque Abſalom.
Quis me conſtituat iudicem ſuper
terram, vt ad me veniant omnes q̃
habent negocium, & iuſte iudicem?
Sed & cum accederet ad eum ho-
mo vt ſalutaret illum, extendebat
manum ſuam, & apprehẽdens, oſcu-
labatur eum. Faciebátque hoc om- B
ni Iſrael venienti ad iudicium, vt
audiretur à rege, & ſolicitabat cor-

da virorum Israel. Post quadragin-
ta auté annos, dixit Absalom ad re-
gé Dauid. Vadã, & reddã vota mea,
quę voui domino in Hebrõ. Voués
enim vouit seruus tuus, cum esset in
Gessur Syrię, dicés. Si reduxerit me
dominus in Hierusalem, sacrificabo
domino. Dixitq́; ei rex Dauid. Vade
in pace. Et surrexit, & abijt in He-
C bron. Misit autem Absalom explora
tores in vniuersas tribus Israel, di-
cés. Statim vt audieritis clangorem
buccinæ dicite, Regnauit Absalom
in Hebron. Porrò cũ Absalom ierũt
ducenti viri de Hierusalem vocati,
euntes simplici corde, & causam pe
nitus ignorantes. Accersiuit quoque
Absalom Achitophel Gilonitem cõ
siliarium Dauid de ciuitate sua Gilo.
Cumq́; imolaret victimas, facta est
cõiuratio valida, populusq́; cõcur-
rés augebaẽ cũ Absalom. Venit igiẽ
nũcius ad Dauid, dicés. Toto corde
vniuersus Israel sequitur Absalom.
Et ait Dauid seruis suis qui erãt cum

eo in Hierusalē. Surgite, fugiamus:
neq; enim erit nobis effugiū à facie
Absalom. Festinate egredi, ne forte
veniēs occupet nos, & impellat sup
nos ruinā, & pcutiat ciuitatē in ore
gladij. Dixeruntq; serui regis ad eū.
Omnia quęcūq; pręcępit dominus
noster rex, libēter exequimur serui
tui. Egressus est ergo rex, & vniuer-
sa domus eius pedibus suis. Et dere-
liquit rex decem mulieres concubi-
nas ad custodiēdam domum. Egres- D
susq; rex & oīs Israel pedibus suis,
stetit procul à domo: & vniuersi ser
ui eius ambulabant iuxta eum, & le
giones Cerethi & Phelethi, & om-
nes Gethęi pugnatores validi sexcē
ti viri qui secuti eū fuerant de Geth
pedites, pręcedebant regem. Dixit
autē rex ad Ethai Gethęum. Cur ve
nis nobiscū? Reuertere, & habita cū
rege, quia peregrinus es, & egressus
es de loco tuo. Heri venisti, & hodie
cōpellêris nobiscum egredi. Ego au
tem vadam quò iturus sum: reuer-

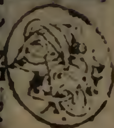
tere,& reduc tecum fratres tuos, & dominus faciet tecũ misericordiã & veritatẽ,quia ostẽdisti gratiã & fidẽ. Et respõdit Ethai regi,dicens. Viuit
C dominus, & viuit dominus meus rex:quoniam in quocunq; loco fue ris domine mi rex,siue in morte, si ue in vita,ibi erit seruus tuus.Et ait Dauid Ethai.Veni & transi. Et transi uit Ethai Gethęus, & rex & omnes viri qui cum eo erãt, & reliqua mul titudo. Omnesq; flebant voce ma gna,& vniuersus populus trãsibat. Rex quoq; trãsgrediebatur torrentẽ Cedron,& cunctus populus incede bat contra viã oliuæ quę respicit ad desertũ.Venit aũt & Sadoc sacerdos & vniuersi leuitæ cũ eo,portãtes ar cã fœderis dei,& deposuerũt arcam dei.Et ascẽdit Abiathar,donec exple tus esset omnis populus q egressus fuerat de ciuitate. Et dixit rex ad Sa
F doc. Reporta arcam dei in vrbem. Si inuenero gratiam in oculis do mini,reducet me, & ostendet mihi

eam & tabernaculum suum. si autẽ
dixerit mihi, Nõ places: presto sum,
faciat quod bonum est coram se. Et
dixit rex ad Sadoc sacerdotem. O vi
dens reuertere in ciuitatem in pace,
& Achimaas filius tuus, & Ionathã
filius Abiathar duo filij vestri, sint
vobiscum. Ecce ego abscondar in cã-
pestribus deserti, donec veniat ser-
mo à vobis, indicans mihi. Reporta-
uerunt ergo Sadoc & Abiathar arcã
dei in Hierusalẽ, & manserunt ibi.
Porrò Dauid ascẽdebat cliuũ oliua-
rum, scandens & flens, nudis pedi-
bus incedẽs, & operto capite. Sed &
omnis populus qui erat cũ eo, oper-
to capite ascendebat plorans. Nun-
ciatum est autem Dauid quòd Achi
tophel esset in cõiuratione cum Ab-
salom. Dixitq; Dauid. Infatua quæ- G
so domine cõsiliũ Achitophel. Cúm
que ascenderet Dauid summitatem
montis in quo adoraturus erat deũ,
ecce occurrit ei Chusai Arachites,
scissa veste, & terra pleno capite. Et
dixit

dixit ei Dauid. Si veneris mecũ, eris
mihi oneri: si autem in ciuitatem re-
uertaris, & dixeris Absalom, Seruus
tuus sum rex, patere me viuere, sicut
fui seruus patris tui, sic ero seruus
tuus: dissipabis consiliũ Achitophel.
Habes autem tecũ Sadoc & Abiathar
sacerdotes: & omne verbum quod-
cunqȝ audieris de domo regis, indi-
cabis Sadoc & Abiathar sacerdotibꝰ.
Sunt enim cũ eis duo filij eorũ Achi
maas filius Sadoc, & Ionathan filius
Abiathar: & mittetis per eos ad me
omne verbũ quod audieritis. Venien
te ergo Chusai amico Dauid in ciui-
tatem, Absalom quoqȝ ingressus est
Hierusalem, & Achitophel cum eo.

CAPVT XVI.

A CVmq́ȝ Dauid trãsisset pau-
lulum montis verticem,
apparuit Siba, puer Miphi
boseth, in occursum eius,
cum duobus asinis qui onerati erant
ducentis panibus, & centum alliga-
turis vuę passę, & centum massis pa-

latarum, & duobus vtribus vini. Et
dixit rex Sibę: Quid sibi volunt hęc?
Respondit'q; Siba: Domine mi rex,
asini domesticis regis vt sedeant, &
panes & palatæ ad vescendum pue/
ris tuis, vinum autē vt bibat si quis
defecerit in deserto. Et ait rex. Vbi est
filius domini tui? Respondit'q; Siba
regi. Remansit in Hierusalē, dicens,
Hodie restituet mihi domus Israel
regnum patris mei. Et ait rex Sibæ.
Tua sint omnia quę fuerunt Miphi/
boseth. Dixit'q; Siba. Oro vt inueniā
gratiam apud te domine mi rex. Ve/
nit ergo rex Dauid vsq; Bahurim. Et B
ecce egrediebatur inde vir de cogna
tione domus Saul, nomine Semei,
3.Reg.2.b filius Gera, procedebat'q; egrediens,
& maledicebat, mittebat'q; lapides
contra Dauid, & cōtra vniuersos ser/
uos regis Dauid. Omnis autē popu/
lus, & vniuersi bellatores à dextro
& à sinistro latere regis incedebant.
Ita autem loquebatur Semei cū ma
lediceret regi, Egredere, egredere vir

sanguinum, & vir Belial. Reddidit ti
bi dominus vniuersum sanguinẽ do
mus Saul: quoniam inuasisti regnũ
pro eo, & dedit dominus regnum in
manu Absalom filij tui, & ecce pre-
munt te mala tua, quoniam vir san-
guinum es. Dixit autem Abisai filius
Saruiæ, regi. Quare maledicit canis
hic moriturus domino meo regi? Va
dam, & amputabo caput eius. Et ait
rex: Quid mihi & vobis est filij Sar-
uiæ? Dimittite eum, vt maledicat. do
minus enim præcepit ei vt maledice
ret Dauid. Et quis est qui audeat di-
cere quare sic fecerit? Et ait rex Abi-
C sai, & vniuersis seruis suis. Ecce filius
meus, qui egressus est de vtero meo,
quærit animam meam: quãtomagis
hic filius Iemini maledicet mihi? Di
mittite eum vt maledicat iuxta præ-
ceptum domini, si forte respiciat do
minus afflictionem meam, & reddat
mihi dominus bonum pro maledi-
ctione hac, die hodierna. Ambulabat
itaq; Dauid, & socij eius per viã cum

eo: Semei autem per iugum montis
ex latere, contra illum gradiebatur,
maledicens, & mittēs lapides aduer
ſum eum, terramq́; ſpargens. Venit
itaq; rex Dauid, & vniuerſus popu-
lus cum eo laſſus, & refocillati ſunt
ibi. Abſalom autem, & omnis popu-
lus eius ingreſſi ſunt Hieruſalem, ſed
& Achitophel cum eo. Cum autē ve
niſſet Chuſai Arachites amicus Da-
uid ad Abſalom, locutus eſt ad eum,
Salue rex, ſalue rex. Ad quem Abſa-
lom, Hæc eſt, inquit, gratia tua ad
amicum tuū? Quare non iuiſti cum
amico tuo? Reſponditq́; Chuſai ad D
Abſalom. Nequaquā, quia illius ero
quem elegit dominus, & omnis hic
populus & vniuerſus Iſrael, & cum
eō manebo. Sed vt & hoc inferā, cui
ego ſeruiturus ſum? Nónne filio re-
gis? Sicut parui patri tuo, ita parebo
& tibi. Dixit autem Abſalom ad Achi
tophel. Inite conſilium, quid agere
debeamus. Et ait Achitophel ad Ab-
ſalom. Ingredere ad concubinas pa-

tris tui, quas dimisit ad custodiendā
domū: vt cum audierit omnis Israel
ꝙ fœdaueris patrem tuum, roboren
tur tecum manus eorū. Tetenderunt
ergo Absalom tabernaculum in so-
lario, ingressusq́ꝫ est ad concubinas
patris sui coram vniuerso Israel. Cō
silium autem Achitophel, quod da-
bat in diebus illis, quasi si quis con-
suleret deum. sic erat omne cōsilium
Achitophel, & cum esset cū Dauid, &
cum esset cum Absalom.

CAPVT XVII.

A DIxit ergo Achitophel ad
Absalom. Eligā mihi duo
decim millia virorum, &
consurgens persequar Da
uid hac nocte, & irruens super eum:
quippe qui lassus est, & solutis mani
bus percutiam eum. Cumq́ꝫ fugerit
omnis populus qui cum eo est, per-
cutiam regem desolatum, & reducā
vniuersum populū, quomodo vnus
homo reuerti solet. Vnū enim virū
tu quæris, & omnis populus erit in

pace. Placuitq; sermo eius Absalom,
& cunctis maioribus natu Israel. Ait
autē Absalom. Vocate & Chusai Ara
chiten, & audiamus quid etiam ipse
dicat. Cumq; venisset Chusai ad Ab
salom, ait Absalom ad eum. Huiusce
modi sermonem locutus est Achito B
phel. facere debemus an non? quod
das cōsilium? Et dixit Chusai ad Ab/
salom. Non est bonum consilium qd
dedit Achitophel hac vice. Et rursum
intulit Chusai. Tu nosti patrē tuum,
& viros qui cum eo sunt esse fortissi
mos & amaro animo, veluti si vrsa
raptis catulis in saltu sæuiat. Sed &
pater tuus vir bellator est, nec mora
bitur cum populo. Forsitan nunc la/
titat in foueis aut in vno quo volue
rit loco: & cum ceciderit vnus quili/
bet in principio, audiet quicunq; au/
dierit, & dicet, Facta est plaga in po/
pulo, qui sequebatur Absalom, & for
tissimus ipse, cuius cor est quasi leo/
nis, pauore soluetur. scit enim omnis
populus Israel fortem esse patrem

tuum, & robustos omnes qui cũ eo
G sunt. Sed hoc mihi videtur rectũ esse
consilium, Cõgregetur ad te vniuer
sus populus Israel, à Dan vsq; Bersa
bee, quasi arena maris inumerabilis;
& tu eris in medio eorũ, & irruemus
super eum in quocunq; loco inuen-
tus fuerit, & operiemus eũ, sicut ca-
dere solet ros super terram: & nõ re-
linquemus de viris qui cum eo sunt,
nec vnum quidem. Quòd si vrbem
aliquam fuerit ingressus, circũdabit
omnis Israel ciuitati illi funes, & tra
hemus eam in torrentem, vt non re-
periatur nec calculus quidem ex ea.
Dixitq; Absalom, & omnes viri Isra
el. Melius est consilium Chusai Ara-
chitæ, consilio Achitophel. Domini
autem nutu dissipatum est cõsilium
Achitophel vtile, vt induceret domi
D nus super Absalom malũ. Et ait Chu
sai Sadoc & Abiathar sacerdotibus.
Hoc & hoc modo consilium dedit
Achitophel Absalom, & senioribus
Israel: & ego tale & tale dedi consi-

lium. Nunc ergo mittite cito,& nun
ciate Dauid,dicentes. Ne moreris nó
cte hac in campestribus deserti, sed
absq; dilatione transgredere:ne for-
te absorbeatur rex, & omnis popu-
lus qui cum eo est. Ionathan autem
& Achimaas stabant iuxta fonté Ro
gel. Abijt ancilla, & nunciauit eis:&
illi profecti sunt, vt referrent ad regé
Dauid nuncium. Non enim poterant
videri, aut introire ciuitaté. Vidit au
tem eos quidam puer, & indicauit
Absalom. Illi vero concito gradu in
gressi sunt domum cuiusdam viri in
Bahurim, qui habebat puteum in ve
stibulo suo, & descenderunt in eum.
Tulit autem mulier, & expandit ve- E
lamé super os putei, quasi siccans pti
sanas & sic latuit res. Cumq; venis-
sent serui Absalom in domũ ad mu-
lierem, dixerunt. Vbi est Achimaas
& Ionathan? Et respõdit eis mulier.
Transierunt festinanter, gustata pau-
lulum aqua. At hi qui quærebant, cũ
non reperissent, reuersi sunt in Hie-

rusalē. Cumq; abijssent, ascenderunt illi de puteo, & pergentes nunciaue-runt regi Dauid, & dixerunt. Surgi-te, & transite cito fluuium: quoniam huiuscemodi dedit consilium contra vos Achitophel. Surrexit ergo Dauid & omnis populus qui cum eo erat, & transierunt Iordanem, donec di-lucesceret, antequā denudaretur ver bum: & nec vnus quidem residuus
F fuit, qui non transisset fluuiū. Porrò Achitophel videns quòd non fuisset factum consilium suum, strauit asi-num suum: surrexitq;, & abijt in do mum suam & in ciuitatem suam, & disposita domo sua, suspendio inte-rijt, & sepultus est in sepulcro patris sui. Dauid autē venit in castra, & Ab-salom transijt Iordanem, ipse & om nes viri Israel cum eo. Amasam vero constituit Absalom pro Ioab super exercitum. Amasa autem erat filius cuiusdam viri, qui vocabatur Iethra de Iesraeli, qui ingressus est ad Abi-gail filiam Naas, sororem Saruię quę

fuit mater Ioab. Et castrametatus est
Israel cum Absalom in terra Galaad.
Cumq; venisset Dauid in castra, So/
bi filius Naas de Rabbath filiorũ Am
mon, & Machir filius Ammihel de
Lodabar, & Berzellai Galaadites de
Rogelim, obtulerũt ei stratoria & ta
petia, & vasa fictilia, frumentum &
hordeum & farinam & polẽtam &
fabam & lentem, & frixum oleo ci/
cer, & mel & butyrum, oues & pin/
gues vitulos, dederũtq; Dauid, & po
pulo qui cum eo erat, ad vescẽdum.
Suspicati enim sunt populum fame
& siti fatigari in deserto.

CAPVT XVIII.

IGitur considerato Dauid A
populo suo, constituit su/
per eos tribunos & centu
riones, & dedit populi ter
tiam partem sub manu Ioab, & ter/
tiam partẽ sub manu Abisai filij Sar/
uiæ fratris Ioab, & tertiam partem
sub manu Ethai, qui erat de Geth. Di/
xitq; rex ad populũ. Egrediar & ego

vobiſcum. Et reſpondit populus. Nõ
exibis. ſiue enim fugerimus, non ma
gnopere ad eos de nobis pertinebit.
ſiue media pars ceciderit ẽ nobis, nõ
ſatis curabũt: quia tu vnus ſolus pro
decem millibus computaris. Melius
eſt igitur, vt ſis nobis in vrbe præſi-
dio. Ad quos rex ait, Quod vobis vi
detur rectum, hoc faciam. Stetit ergo
rex iuxta portã. Egrediebaturq; po-
pulus per turmas ſuas centeni & mil
leni. Et præcępit rex Ioab & Abiſai
B & Ethai, dicens. Seruate mihi puerũ
Abſalom. Et omnis populus audie-
bat præcipientem regẽ cunctis prin-
cipibus pro Abſalom. Itaq; egreſſus
eſt populus in campum cõtra Iſrael,
& factũ eſt præliũ in ſaltu Ephraim.
Et cęſus eſt ibi populus Iſrael ab ex-
ercitu Dauid, factaq; eſt plaga magna
in die illa viginti millium. Fuit autẽ
C ibi prælium diſperſum ſuper faciem
omnis terræ, & multo plures erant
quos ſaltus cõſumpſerat de populo,
quàm hi quos vorauerat gladius in

die illa. Accidit autem vt occurreret
Absalom seruis Dauid, sedens mulo.
Cumq; ingressus fuisset mulus sub-
ter cõdensam quercum & magnam,
adhæsit caput eius quercui, & illo su
spenso inter cœlum & terram, mu-
lus cui insederat pertrãsiuit. Vidit au C
tem hoc quispiam, & nũciauit Ioab,
dicens. Vidi Absalõ pendere de quer
cu. Et ait Ioab viro qui nunciauerat
ei. Si vidisti, quare non confodisti eũ
cum terra? & ego dedissem tibi decẽ
argenti siclos, & vnum baltheũ. Qui
dixit ad Ioab. Si appenderes in ma-
nibus meis mille argenteos, nequaq;
mitterem manũ meam in filium re-
gis. Audientibus enim nobis præcę-
pit rex tibi, & Abisai, & Ethai, dicẽs,
Custodite mihi puerũ Absalom. Sed
& si fecissem contra animam meam
audacter, nequaq; hoc regem latere
potuisset, & tu stares ex aduerso. Et D
ait Ioab: Non sicut tu vis, sed aggre-
diar eum coram te. Tulit ergo Ioab
tres lãceas in manu sua, & infixit eas

in corde Absalom. Cumq; adhuc pal
pitaret hærens in quercu, cucurrerũt
decẽ iuuenes armigeri Ioab, & per-
cutientes interfecerunt eum. Cecinit
autem Ioab buccina, & retinuit po-
pulum, ne persequeretur fugientem
Israel, volens parcere multitudini.
Et tulerunt Absalom, & proiecerunt
eum in saltu in foueam grandem, &
comportauerũt super eum aceruum
lapidum magnum nimis. Omnis au-
tem Israel fugit in tabernacula sua.
Porrò Absalom erexerat sibi, cũ ad-
huc viueret, titulum, qui est in valle
regis. Dixerat enĩ, Non habeo filiũ, &
hoc erit monimẽtum nominis mei.
Vocauitq; titulũ nomine suo, & ap-
pellatur, Manus Absalom: vsque ad
hanc diem. Achimaas autẽ filius Sa-
E doc, ait. Curram, & nunciabo regi:
quia iudicium fecerit ei deus de ma-
nu inimicorum eius. Ad quem Ioab
dixit. Non eris nũcius in hac die, sed
nunciabis in alia. hodie nolo te nun-
ciare. filius enim regis est mortuus.

Et ait Ioab Chusai. Vade, & nũcia re
gi quę vidisti. Adorauit Chusai Ioab,
& cucurrit. Rursus autem Achimaas
filius Sadoc dixit ad Ioab. Quid im-
pedit si etiam ego curram post Chu-
sai? Dixitq́ ei Ioab. Quid vis currere
fili mi? Veni huc: Non eris boni nũcij
baiulus. Qui respondit. Quid enim
si cucurrero? Et ait ei. Curre. Currés
ergo Achimaas per viam compédij,
transiuit Chusai. Dauid autem sede-
bat inter duas portas. Speculator ve- F
ro qui erat in fastigio portę sup mu-
rum, eleuãs oculos, vidit hominem
currentem solum, & exclamans indi
cauit regi. Dixitq́ rex. Si solus est, bo
nus est nũcius in ore eius. Properãte
autem illo, & accedente propius, vi-
dit speculator hominem alterũ cur-
rentem, & vociferãs in culmine, ait.
Apparet mihi alter homo currens so
lus. Dixitq́ rex. Et iste bonus est nun
cius. Speculator autem, Cõtemplor,
ait, cursum prioris, quasi cursum A-
chimaas filij Sadoc. Et ait rex. Vir bo

nus est: & nuncium portans bonum, venit. Clamans autem Achimaas, di xit ad regẽ. Salue rex. Et adorans re- gem coram eo pronus in terram, ait. Benedictus dominus deus tuus, qui conclusit homines, qui leuauerũt ma nus suas cõtra dominum meum re- gem. Et ait rex. Est ne pax puero Ab-
G salom? Dixitq; Achimaas. Vidi tu- multum magnũ, cum mitteret Ioab seruus tuus ô rex me seruum tuum, nescio aliud. Ad quem rex, Trãsi, ait: & sta hic. Cumq; ille transisset, & sta ret, apparuit Chusai. Et veniens ait. Bonum apporto nunciũ domine mi rex. Iudicauit enim pro te dominus hodie de manu omnium qui surrexe runt contra te. Dixit autẽ rex ad Chu sai. Est ne pax puero Absalom? Cui respondens Chusai, Fiant, inquit, si- cut puer inimici domini mei regis: & vniuersi qui consurgunt aduersus eum in malũ. Contristatus itaq; rex, ascendit cœnaculum portæ, & fleuit. Et sic loquebatur, vadẽs, Fili mi Ab-

Et ait Ioab Chusai. Vade, & nũcia re-
gi quę vidisti. Adorauit Chusai Ioab,
& cucurrit. Rursus autem Achimaas
filius Sadoc dixit ad Ioab. Quid im-
pedit si etiam ego curram post Chu-
sai? Dixitq; ei Ioab. Quid vis currere
fili mi? Veni huc. Non eris boni nũcij
baiulus. Qui respondit. Quid enim
si cucurrero? Et ait ei. Curre. Currẽs
ergo Achimaas per viam compẽdij,
transiuit Chusai. Dauid autem sede-
bat inter duas portas. Speculator ve- F
ro qui erat in fastigio portę sup mu-
rum, eleuãs oculos, vidit hominem
currentem solum, & exclamans indi-
cauit regi. Dixitq; rex. Si solus est, bo-
nus est nũcius in ore eius. Properãte
autem illo, & accedente propius, vi-
dit speculator hominem alterũ cur-
rentem, & vociferãs in culmine, ait.
Apparet mihi alter homo currens so-
lus. Dixitq; rex. Et iste bonus est nun
cius. Speculator autem, Cõtemplor,
ait, cursum prioris, quasi cursum A-
chimaas filij Sadoc. Et ait rex. Vir bo-

nus est: & nuncium portans bonum, venit. Clamans autem Achimaas, dixit ad regẽ. Salue rex. Et adorans regem coram eo pronus in terram, ait. Benedictus dominus deus tuus, qui conclusit homines, qui leuauerũt manus suas cõtra dominum meum regem. Et ait rex. Est ne pax puero Ab-
G salom? Dixitq; Achimaas. Vidi tumultum magnũ, cum mitteret Ioab seruus tuus ô rex me seruum tuum,
F nescio aliud. Ad quem rex, Trãsi, ait: & sta hic. Cumq; ille transisset, & staret, apparuit Chusai. Et veniens ait. Bonum apporto nunciũ domine mi rex. Iudicauit enim pro te dominus hodie de manu omnium qui surrexerunt contra te. Dixit autẽ rex ad Chusai. Est ne pax puero Absalom? Cui respondens Chusai, Fiant, inquit, sicut puer inimici domini mei regis: & vniuersi qui consurgunt aduersus eum in malũ. Contristatus itaq; rex, ascendit cœnaculum portæ, & fleuit. Et sic loquebatur, vadẽs, Fili mi Ab-

ſalom, Abſalom fili mi, quis mihi tri
buat, vt ego moriar pro te? Abſalom
fili mi, fili mi Abſalom.

CAPVT XIX.

NVnciatum eſt autem Ioab A
q́ rex fleret, & lugeret filiũ
ſuum: & verſa eſt victoria
in luctum in die illa omni
populo. audiuit enim populus in die
illa dici, Dolet rex ſuper filio ſuo. Et
declinauit populus in die illa ingre-
di ciuitatem, quomodo declinare ſo
let populus verſus, & fugiens de prę
lio. Porrò rex operuit caput ſuum,
& clamabat voce magna, Fili mi Ab
ſalom, Abſalom fili mi. Ingreſſus er-
go Ioab ad regem in domum, dixit.
Confudiſti hodie vultus omniũ ſer-
uorum tuorum qui ſaluam fecerunt
animam tuam, & animam filiorum
tuorum, & filiarum tuarum, & ani-
mam vxorum tuarum, & animã con
cubinarum tuarum. Diligis odientes
te, & odio habes diligẽtes te. Et oſtẽ-
diſti hodie quia nõ curas de ducibus
tuis,

tuis, & de seruis tuis, & vere cogno
ui modo quia si Absalom viueret, &
omnes nos occubuissemus, tunc pla
B ceret tibi. Nunc igitur surge, & pro-
cede: & alloqués satisfac seruis tuis.
Iuro enim tibi per dominum, quòd
si non exieris, ne vnus quidem remã
surus sit tecũ nocte hac: & peius erit
hoc tibi, quàm omnia mala quæ ve
nerunt super te ab adolescentia tua
vsque in pręsens. Surrexit ergo rex,
& sedit in porta. Et omni populo
nunciatum est ꝙ rex sederet in por-
ta. Venitq; vniuersa multitudo co-
ram rege: Israel autem fugit in taber
nacula sua. Omnis quoque populus
certabat, in cunctis tribubus Israel,
dicens, Rex liberauit nos de manu
inimicorum nostrorum, ipse salua-
uit nos de manu Philistinorum: &
nunc fugit de terra ꝓpter Absalom.
Absalom autem quem vnximus su-
per nos, mortuus est in bello. Vsque
quo siletis, & non reducitis regem?
Et consilium totius Israel venit ad

regem. Rex vero Dauid misit ad Sa
doc & Abiathar sacerdotes, dicens.
Loquimini ad maiores natu Iuda,
dicentes. Cur venitis nouissimi ad C
reducendum regem in domum suã?
Sermo autem omnis Israel perue-
nerat ad regem, vt reducerent eum
in domum eius, quia dixerat rex,
Hæc dicetis ad populum Iuda, Fra-
tres mei vos, os meum, & caro mea
vos. Quare nouissimi reducitis re-
gem? Et Amasæ dicite, Nónne os
meum, & caro mea es? Hæc faciat
mihi deus, & hæc addat: si non ma-
gister militiæ fueris coram me om-
ni tempore pro Ioab. Et inclinauit
cor omnium virorum Iuda, quasi
viri vnius. Miserúntque ad regem,
dicentes. Reuertere tu, & omnes ser-
ui tui. Et reuersus est rex. Et venit vs-
que ad Iordanem, & omnis Iuda
venit vsque in Galgala, vt occurre-
ret regi, & traduceret eum Iordanē.
3.reg.2.b Festinauit autem Semei filius Ge-
ra filij Iemini de Bahurim, & descē-

dit cum viris Iuda in occursum re-
gis Dauid cum mille viris de Benia-
min, & Siba puer de domo Saul: &
C quindecim filij eius, ac viginti serui
erãt cũm eo: & irrumpentes Iorda-
nem, ante regem transierunt vada,
vt traducerent domum regis, & fa-
cerent iuxta iussionem eius. Semei
autem filius Gera prostratus coram
rege, cum iam transisset Iordanem,
D dixit ad eum. Ne reputes mihi do-
mine mi iniquitaté, neq; memineris
iniuriarum serui tui in die qua egres
sus es domine mi rex de Hierusalé,
neque ponas rex in corde tuo. Agno Supr. 16.c
sco enim seruus tuus peccatũ me-
ũm, & idcirco hodie primus veni de
omni domo Ioseph: descendíq; in
occursum domini mei regis. Respõ
dés vero Abisai filius Saruiæ, dixit.
Nunquid pro his verbis nõ occidet
Semei, q maledixit christo domini?
Et ait Dauid. Quid mihi & vobis fi-
lij Saruię? Cur efficimini mihi hodie
in satan? Ergóne hodie interficietur

vir in Israel? An ignoro hodie me fa
ctum regem super Israel? Et ait rex
Semei. Non morieris. Iurauitq; ei.
Miphiboseth quoq; filius Saul de-
scendit in occursum regis illotis pe-
dibus, & intosa barba: vestesq; suas
non lauerat à die qua egressus fue-
rat rex, vsque ad diem reuersionis
eius in pace. Cumq; Hierusalem oc-
currisset regi, dixit ei rex. Quare nõ
venisti mecum Miphiboseth? Et re- E
spondẽs ait. Domine mi rex, seruus
meus contẽpsit me: dixiq; ei ego fa-
mulus tuus vt sterneret mihi asinũ,
& ascendẽs abirem cũ rege. claudus
enim sum seruus tuus. Insuper & ac
cusauit me seruũ tuũ ad te dominũ
meũ regẽ. Tu aũt domine mi rex, si-
cut angelus dei es, fac quod placitũ
est tibi. Neque enim fuit domus pa-
tris mei, nisi morti obnoxia domi-
no meo regi: tu autẽ posuisti me ser-
uum tuum inter conuiuas mensæ
tuæ. Quid ergo habeo iustæ quere-
læ, aut quid possum vltra vociferari

ad regē? Ait ergo ei rex. Quid vltra
loqueris? Fixum est quod locutus
sum. Tu & Siba diuidite possessio-
nes. Respondit q; Miphiboseth regi.
Etiā cuncta accipiat, postq̄; reuersus
est dominus meus rex pacifice in do
mum suam. Berzellai quoq; Galaa- 3.reg.2.b
F dites senex valde, descendens de Ro
gelim traduxit regem Iordanē, pa-
ratus etiam vltra fluuium prosequi
eū. Erat autē Berzellai Galaadites se
nex valde, id est octogenarius, & ip-
se præbuit alimenta regi, cum mora
retur in castris. fuit quippe vir diues
nimis. Dixit itaq; rex ad Berzellai.
Veni mecū, vt requiescas securus in
Hierusalē. Et ait Berzellai ad regem.
Quot sunt dies annorū vitę meę, vt
ascendā cum rege in Hierusalē? Octo
genarius sum hodie. nunquid vigēt
sensus mei ad discernendū suaue aut
amarū? aut delectare potest seruum
tuum cibus & potus? vel audire pos
sum vltra vocem cantorum atque
cantatricum? Quare seruus tuus sit

oneri domino meo regi? Paululum
procedat famulus tuus ab Iordane
tecum. Non indigeo hac viciſſitudi-
ne, ſed obſecro vt reuertar ſeruus
tuus, & moriar in ciuitate mea, & ſe
peliar iuxta ſepulcrum patris mei &
matris meæ. Eſt autem ſeruus tuus
Chamaam, ipſe vadat tecum domi-
ne mi rex, & fac ei quicquid bonum
tibi videtur. Dixit itaque ei rex. Me- G
cum tranſeat Chamaam, & ego fa-
ciam ei quicqd tibi placuerit: & om-
ne quod petieris à me, impetrabis.
Cumq; tranſiſſet vniuerſus popu-
lus & rex Iordanē, reſtitit, & oſcu-
latus eſt rex Berzellai, & benedixit
ei: & ille reuerſus eſt in locum ſuū.
Tranſiuit ergo rex in Galgalam, &
Chamaam cum eo. Omnis autē po
pulus Iuda traduxerat regē, & me-
dia tantū pars affuerat de populo Iſ
rael. Itaq; oēs viri Iſrael concurren
tes ad regē, dixerūt ei. Quare te fura
ti ſunt fratres noſtri viri Iuda, & tra
duxerūt regē & domum eius Ior-

danem, omnesq; viros Dauid cum eo? Et respondit omnis vir Iuda ad viros Israel. Quia mihi propior est rex. Cur irasceris super hac re? Nunquid comedimus aliquid ex rege, aut munera nobis data sunt? Et respondit vir Israel ad viros Iuda, & ait. Decem partibus maior ego sum apud regē, magisq; ad me pertinet Dauid, quàm ad te. Cur fecisti mihi iniuriam, & non mihi nunciatum est priori, vt reducerem regem meum? Durius autem responderūt viri Iuda viris Israel.

CAPVT XX.

A Ccidit quoq;, vt ibi esset vir Belial noīe Seba filiꝰ Bochri, vir Iemineus, & cecinit buccina, & ait. Nō est nobis pars in Dauid, neq; hæreditas in filio Isai. reuertere ī tabernacula tua Israel. Et separatus ē omnis Israel à Dauid: secutusq; est Seba filiū Bochri. Viri aūt Iuda adhęserūt regi suo à Iordane vsq; Hierusa

lem. Cumq; venisset rex in domum
suam in Hierusalé, tulit decem mu-
lieres concubinas suas, quas dereli-
querat ad custodiédá domum, & tra
didit eas in custodiá, aliméta eis prę
bens: & non est ingressus ad eas, sed
erant clausæ vsq; in dié mortis suæ
in viduitate viuentes. Dixit auté rex B
Amasæ, Cōuoca mihi omnes viros
Iuda in diem tertium, & tu adesto
pręsens. Abijt ergo Amasa, vt conuo
caret Iudá, & moratus est extra pla
citum quod ei constituerat rex. Ait
auté Dauid ab Abisai. Nunc magis as
flicturus est nos Seba filius Bochri,
q; Absalom. Tolle igitur seruos do-
mini tui, & persequere eum, ne forte
inueniat ciuitates munitas, & effu-
giat nos. Egressi sunt ergo cum eo vi
ri Ioab Cerethi quoq;, & Phelethi:
& omnes robusti exierunt de Hieru
salem ad persequendū Seba filiū Bo
chri. Cumq; illi essent iuxta lapidé
grandem qui est in Gabaon, Amasa
veniens occurrit eis. Porrò Ioab ve

C stitus erat tunica stricta ad mensurã
habitus sui,& desuper accinctus gla
dio dependente vsq; ad ilia in vagi-
na, qui fabricatus leui motu egredi
poterat,& pcutere. Dixit itaq; Ioab
ad Amasam. Salue mi frater, Et te-
nuit manu dextera mentum Ama-
sę,quasi osculans eum. Porrò Ama-
sa nõ obseruauit gladium,quem ha-
bebat Ioab. Qui percussit eũ in late- 3.reg. 2,a
re,& effudit itestina eius in terrã,&
mortuus est, nec secundum vulnus
apposuit. Ioab autem, & Abisai fra-
D ter eius persecuti sunt Seba filiũ Bo-
chri. Interea quidã viri cũ stetissent
iuxta cadauer Amasæ de socijs Ioab
dixerunt: Ecce qui esse voluit pro
Ioab comes Dauid. Amasa autẽ cõ-
spersus sanguine, iacebat in media
via. Vidit hoc quidã vir quòd subsi-
steret omnis populus ad videndum
eum, & amouit Amasam de via in
agrum: operuitq; eum vestimento,
E ne subsisterent transeuntes, propter
eum. Amoto ergo illo de via, trans-

ibat omnis vir sequẽs Ioab ad perse
quendum Seba filium Bochri. Por-
rò ille transierat per omnes tribus
Israel vsq; in Abelã, & in Bethmaa-
cha: omnesq; viri electi congregati
fuerunt ad eum. Venerunt itaque, &
oppugnabant eum in Abela, & in
Bethmaacha, & circundederunt mu
nitionibus ciuitatem, & obsessa est
vrbs. Omnis autem turba quæ erat
cum Ioab, moliebatur destruere mu-
ros. Et exclamauit mulier sapiens
de ciuitate. Audite audite, dicite Io
ab, Appropinqua huc & loquar te- F
cum. Qui cum accessisset ad eam, ait
illi. Tu es Ioab? Et ille respõdit. Ego
sum. Ad quem sic locuta est, Audi
sermones ancillæ tuæ. Qui respon-
dit: Audio. Rursumq; illa, Sermo, in
quit, dicebatur in veteri prouerbio,
Qui interrogant, interrogẽt in Ab e
la. & sic perficiant. Nónne ego sum
quæ respondeo veritatem in Israel,
& tu quæris subuertere ciuitatem, &
euertere matrem in Israel? Quare

precipitas hæreditatem domini? Re
spōdensq́ꝫ Ioab, ait. Absit, absit hoc
à me, non præcipito, neque demo-
lior. Non sic se habet res: sed homo
de monte Ephraim Seba filius Bo-
chri cognomine, leuauit manum
G suam contra regem Dauid. tradite il
lum solum, & recedemus à ciuitate.
Et ait mulier ad Ioab. Ecce caput
eius mittetur ad te per murum. In-
gressa est ergo ad omnem populū,
& locuta est eis sapiēter. Qui abscis-
sum caput Sebæ filij Bochri proiece
runt ad Ioab. Et ille cecinit tuba, &
recesserunt ab vrbe, vnusquisque in
tabernacula sua: Ioab autem reuer-
sus est Hierusalem ad regē. Fuit er-
go Ioab super omnē exercitum Is-
rael: Banaias autem filius Ioiadæ
super Cerethæos & Pheletæos: Adu
ram vero super tributa: porrò Iosa
phat filius Ahilud à commentarijs:
Siua autē scriba: Sadoc vero & Abia
thar sacerdotes: Hira autem Iairites
erat sacerdos Dauid.

CAPVT XXI.

Facta est quoque fames in A
diebus Dauid tribus annis
iugiter. Et consuluit Dauid
oraculum domini. Dixitq́;
dominus. Propter Saul, & domum
eius sanguinũ, quia occîdit Gabaoni
tas. Vocatis ergo Gabaonitis rex, di
xit ad eos. Porrò Gabaonitę nõ erãt
de filijs Israel, sed reliqę Amorręo-
rũ, Filij quippe Israel iurauerãt eis,
& voluit Saul percutere eos zelo,
quasi pro filijs Israel, & Iuda. Dixit
ergo Dauid ad Gabaonitas. Quid fa
ciã vobis, & quod erit vestri piacu-
lũ, vt benedicatis hęreditati domi-
ni? Dixeruntq́; ei Gabaonitę. Nõ est
nobis sub argento & auro quęstio,
sed cõtra Saul, & contra domũ eius:
neq; volumus vt ĩterficiatur homo
de Israel. Ad quos rex ait. Quid er-
go vultis vt faciã vobis? Qui dixe- B
rũt regi, Virũ qui attriuit nos & op-
pressit inique, ita delere debemus, vt
nec vnus quidé residuus sit de stir-

pe eius in cunctis finibus Israel. Dé-
A tur nobis septem viri de filijs eius,
vt crucifigamus eos domino in Ga-
baa Saul quondam electi domini. Et
ait rex. Ego dabo. Pepercitq; rex Mi 1.reg.18.a
phiboseth filio Ionathæ filij Saul,
propter iusiurandum domini quod
fuit inter Dauid, & inter Ionathan
filium Saul. Tulit itaq; rex duos fi-
lios. Respha filiæ Ahia, quos pepe-
rit Sauli, Armoni, & Miphiboseth:
& quinque filios Michol filiæ Saul,
quos genuerat Hadrieli filio Berzel
lai, qui fuit de Molathi, & dedit eos
in manus Gabaonitarum. qui cruci-
fixerunt eos in monte coram domi
no. Et ceciderũt hi septem simul oc-
cisi in diebus messis primę incipien
te messione hordei. Tollens autem
Respha filia Ahia, cilicium, substra-
uit sibi supra petrá ab initio messis,
B donec stillaret aqua super eos de cœ
lo, & non dimisit aues lacerare eos
C per diẽ, neq; bestias per noctẽ. Et nũ
ciata sunt Dauid quæ fecerat Re-

ſpha filia Abia concubina Saul. Et
abijt Dauid, & tulit oſſa Saul, & oſ-
ſa Ionathę filij eius à viris Iabes Ga
laad, qui furati fuerant ea de platea
Bethſan, in qua ſuſpẽderant eos Phi
liſtijm, cum ĩterfeciſſent Saul in Gel
boe, & aſportauit inde oſſa Saul, &
oſſa Ionathæ filij eius: & colligẽtes
oſſa eorum, qui affixi fuerãt, ſepelie
rũt ea cum oſſibus Saul, & Ionathę
filij eius in terra Beniamin, in latere,
ĩ ſepulcro Cis patris eius. Fecerũtq́;
omnia quę pręceperat rex & repro
piciatus eſt deus terrę poſt hęc. Fa-
ctum eſt aũt rurſum pręlium Phili-
ſtinorum aduerſum Iſrael, & deſcẽ
dit Dauid & ſerui eius cũ eo, & pu-
gnabant contra Philiſtijm. Deficien
te autẽ Dauid, Ieſbi de Nob, q fuit
de genere Arapha, cuius haſta trecẽ-
tas vncias appendebat, & accinctus
erat enſe nouo, niſus eſt percutere
Dauid: præſidioq́; ei fuit Abiſai fi-
lius Saruiæ, & percuſſum Philiſtęũ
interfecit. Tunc iurauerunt viri Da- D

uid, dicētes. Iam non egredieris no/
biscũ in bellũ, ne extinguas lucernã
Israel. Secundũ quoq; bellũ fuit in
Gob contra Philistæos. Tũc ꝑcussit
Sobochai de Vsathi, Seph de stirpe
Arapha de genere Gigantum. Ter/
tiũ quoq; fuit bellum in Gob cõtra
Philistæos, in quo ꝑcussit Adeoda/
tus filius Saltus polymitarius Beth
leemites Goliath Gethęũ, cuius ha/
stile hastę erat quasi liciatoriũ texen
tiũ. Quartum bellum fuit in Geth,
in quo vir fuit excelsus, qui senos in
manibus pedibusq; habebat digi/
tos, id est vigintiquatuor, & erat de
origine Arapha, & blasphemauit Is/
rael. Percussit autem eum Iona/
thas filius Semmaa fratris Dauid.
Hi quatuor nati sunt de Arapha in
Geth, & ceciderunt in manu Dauid,
& seruorum eius.

A CAPVT XXII.

Locutus est autem Dauid
domino verba carminis
D huius, in die qua liberauit

eum dominus de manu omniū ini-
micorum suorū, & de manu Saul.
Et ait. Dominus petra mea, & robur
meū, & saluator meus. Deus meus,
fortis meus sperabo in eum. Scutū
meū & cornu salutis meæ, eleuator
meus, & refugium meum, saluator
Psal. 17. a meus, de iniqtate liberabis me. Lau-
dabilem inuocabo dominum, & ab
inimicis meis saluus ero. Quia circū
dederunt me contritiones mortis,
torrentes Belial terruerunt me. Fu-
nes inferi circundederunt me, præ-
uenerūt me laquei mortis. In tribu
latione mea inuocabo dominum, &
ad deum meū clamabo. Et exaudiet
de tēplo sancto suo vocē meam, &
clamor meus veniet ad aures eius.
Commota est, & contremuit terra,
& fundamēta montiū cōcussa sunt,
& cōquassata, quoniā iratus eis do-
minus. Ascendit fumus de naribus
eius, & ignis de ore eius vorabit. car
bones succensi sunt ab eo. Et inclina B
uit cœlos, & descendit, & caligo sub
pedibus

pedibus eius. Et ascendit super Che-
rubim, & volauit, & lapsus est super
pennas venti. Posuit tenebras in cir-
cuitu suo latibulũ, cribrans aquas de
nubibus cœlorũ. Præ fulgore in con
spectu eius, succensi sunt carbones
ignis. Tonabit de cœlo dominus, &
excelsus dabit vocem suã. Misit sagit
tas suas, & dissipauit eos: fulgura, &
consumpsit eos. Et apparuerunt effu
siones maris, & reuelata sunt funda-
mẽta orbis ab increpatione domini,
ab inspiratione spiritus furoris eius.
Misit de cœlo, & assumpsit me, & ex
traxit me de aquis multis. Liberauit
me ab inimico meo potentissimo, &
ab his qui oderãt me, quoniam robu
stiores me erant. Præuenit me in die
afflictionis meæ, & factus est domi-
C nus firmamẽtum meũ, & eduxit me
in latitudinem: liberauit me, quia cõ
placui ei. Retribuet mihi domin⁹ ßm
iustitiam meã, & ßm munditiam ma
nuum mearũ reddet mihi, Quia cu-
stodiui vias domini, & nõ egi impie

à deo meo. Omnia enim iudicia eius
in cõspectu meo, & pręcępta eius nõ
amoui à me. Et ero perfectus coram
eo, & custodiã me ab iniquitate mea.
Et restituet mihi dominus ſm iusti-
tiam meã, & ſm munditiã manuum
mearũ, in conspectu oculorũ suorũ.
Psal.17.c Cum sancto sanctus eris, & cũ robu
sto perfectus. Cũ electo electus eris,
& cũ peruerso peruerteris. Et populũ
pauperem saluũ facies, oculisq; tuis
excelsos humiliabis. Quia tu lucerna
mea domine, & tu domine illumina-
bis tenebras meas. In te enim currã
accinctus, in deo meo trãsiliã murũ.
Deus ĩmaculata via eius, eloquiũ do
mini igne examinatũ, scutum est om
nium sperãtium in se. Quis est deus
præter dominũ: & quis deus fortis,
præter deum nostrũ? Deus qui accin
xit me fortitudine, & cõplanauit per
fectam viam meã. Coæquans pedes
meos ceruis, & super excelsa mea sta
Psal.17.c tuens me. Docẽs manus meas ad prę
lium, & cõponens quasi arcũ ęreum

brachia mea. Dedisti mihi clypeũ salutis tuę, & mãsuetudo tua multiplicauit me. Dilatasti gressus meos subtus me, & nõ deficiẽt tali mei. Persequar inimicos meos, & conterã, & non reuertar donec consumã eos. Consumã eos & confringã, vt non cõsurgant,
D cadent sub pedibus meis. Accinxisti me fortitudine ad præliũ, incuruasti resistẽtes mihi subtus me. Inimicos meos dedisti mihi dorsum, odientes me, & disperdã eos. Clamabũt, & nõ erit qui saluet, ad dominum: & non exaudiet eos. Delebo eos vt puluerẽ terrę; quasi lutũ platearum cõminuã eos atq; confringã. Saluabis me à cõtradictionibus populi mei, custodies me in caput gẽtium. Populus quem ignoro, seruiet mihi, filij alieni resistẽt mihi, auditu auris obediẽt mihi. Filij alieni defluxerũt, & contrahẽtẽ in angustijs suis. Viuit dominus, & benedictus deus meus, & exaltabitẽ deus fortis salutis meę. Deus qui das vindictas mihi, & deijcis populos

ſub me. Qui educis me ab inimicis
meis, & à reſiſtentibus mihi eleuas
me, à viro iniquo liberabis me. Pro-
Pſal. 17. d pterea confitebor tibi domine in gen
Ro. 15. b tibus, & nomini tuo cantabo. Magni
ficans ſalutes regis ſui, & faciens mi-
ſericordiam chriſto ſuo Dauid, & ſe-
mini eius in ſempiternum.

CAPVT XXIII.

HÆc autē ſunt verba nouiſ A
ſima quæ dixit Dauid fili⁹
Iſai: Dixit vir cui conſtitu
tum eſt de chriſto dei Ia-
cob, egregius pſaltes Iſrael, Spiritus
domini locutus eſt per me, & ſermō
eius per linguam meam. Dixit, Deus
Iſrael mihi locutus eſt, fortis Iſrael:
Dominator hominū iuſtus, domina-
tor in timore dei. Sicut lux auroræ
oriente ſole mane abſq; nubibus ru-
tilat, & ſicut pluuijs germinat herba
de terra. Nec tanta eſt domus mea a-
pud deum, vt pactum æternū iniret
mecum firmū in omnibus atq; mu-
nitū. Cuncta enim ſalus mea, & om-

nis volũtas: nec eſt quicq̃ ex ea quod
non germinet. Præuaricatores autẽ
quaſi ſpinæ euellentur vniuerſi, quæ
non tollunt manibus. & ſi quis tan-
gere voluerit eas, armabitur ferro, &
ligno lanceato, igneq́ꝫ ſuccenſę cõbu
rent vſq; ad nihilũ. Hæc nomina for 1. Par. 11. b
tium Dauid. Dauid ſedẽs in cathedra
ſapiẽtiſſimus princeps inter tres. ipſe
A eſt quaſi tenerrim⁹ ligni vermiculus,
qui octingentos interfecit ĩpetu vno.
B Poſt hunc Eleazar filius patrui eius
Ahoites inter tres fortes, qui erant cũ
Dauid quãdo exprobrauerunt Phili-
ſtijm, & congregati ſunt illuc in præ
lium. Cumq́ꝫ aſcẽdiſſent viri Iſrael,
ipſe ſtetit & percuſſit Philiſtæos do-
nec deficeret manus eius, & obrige-
ſceret cũ gladio. Fecitq́ꝫ dominus ſa-
lutem magnã in die illa: & populus
qui fugerat, reuerſus eſt ad cęſoꝝ ſpo
lia detrahenda. Et poſt hunc, Semma
filius Age de Arari. Et cõgregati ſunt
Philiſtijm in ſtatione. Erat quippe ibi
ager lente plenus. Cumq́ꝫ fugiſſet po

pulus à facie Philiſthijm, ſtetit ille in
medio agri, & intuitus eſt eũ. Percuſ
ſitq; Philiſthęos, & fecit dominus ſalu
tem magnã. Necnon & ante deſcẽde-
rant tres, qui erãt principes inter tri-
ginta, & venerant tempore meſſis ad
Dauid in ſpeluncã Odollã. Caſtra au
tem Philiſtinoꝝ erant poſita in valle
Gigantum, & Dauid erat in pręſidio.
Porrò ſtatio Philiſtinoꝝ tunc erat in
Bethleẽ. Deſiderauit ergo Dauid, O ſi G
quis mihi daret potũ aquæ de ciſter-
na quæ eſt in Bethleẽ iuxta portã. Ir-
ruperũt ergo tres fortes caſtra Phili-
ſtinorũ, & hauſerunt aquã de ciſterna
Bethleẽ, quæ erat iuxta portã, & attu
lerũt ad Dauid. At ille noluit bibere,
ſed libauit eã domino, dicens. Propi
tius ſit mihi dominus, ne faciã hoc.
Num ſanguinẽ hominum iſtorũ qui
profecti ſunt, & animarũ periculum
bibã? Noluit ergo bibere, hæc fecerũt
tres robuſtiſſimi. Abiſai quoq; frater
Ioab filius Saruiæ, princeps erat de
tribus. ipſe eſt qui leuauit haſtã ſuam

contra trecentos, quos interfecit, nominatus in tribus, & inter tres nobilior, eratq; eorũ princeps, sed vsq; ad tres primos nõ peruenerat. Et Banaias filius Ioiadæ viri fortissimi magnorum operũ de Capseel. Ipse percussit duos leones Moab, & ipse descendit, & percussit leonẽ in media cisterna in diebus niuis. Ipse quoq; interfecit virũ Ægyptium, virũ dignũ spectaculo, habentẽ in manu hastam. Itaq; cũ descendisset ad eũ in virga, vi extorsit hastã de manu Ægyptij, & interfecit eũ hasta sua, hęc fecit Banaias filius Ioiadæ. Et ipse nominatus inter tres robustos, qui erãt inter triginta nobiliores. verũtamen vsq; ad tres nõ peruenerat. Fecitq; eum sibi Dauid auricularium à secreto. Asahel frater Ioab inter triginta. Eleanan filius patrui eius de Bethleẽ, Semma de Arodi, Elicha de Arodi, Heles de Phalti, Hyra filius Acces de Thecua, Abiezer de Anatoth, Mobunnai de Vsathi, Selmon Ahoites, Macharai

Netophatites, Eleph filius Baana, &
ipse Netophatites, Ithai filius Ribai
de Gebeeth filiorũ Beniamin, Banai
Pharathonites, Heddai de torrente
Gaas, Abialbon Arbathites, Azma-
ueth de Beromi, Eliaba de Salboni.
Filij Iasen, Ionathan, Sẽma de Oro-
ri, Haiam fili9 Sarar Arorites, Eliphe-
let filius Asbai filij Machati, Heliam
filius Achitophel Gelonites, Esrai de
Carmelo, Pharai de Arbi, Igaal filius
Nathan de Soba. Bani de Gaddi, Se-
lech de Ammoni, Naarai Berothites
armiger Ioab filij Saruiæ, Hira Hie-
thrites, Gareb & ipse Hiethrites, Vri-
as Ethæus. Omnes trigintaseptem.

CAPVT XXIIII.

E T addidit furor domini ira- A
1. Par. 21, a sci cõtra Israel, cõmouitq;
Dauid in eis dicentẽ ad Io-
ab. Vade, numera Israel &
Iudã. Dixitq; rex ad Ioab, principẽ
exercitus sui. Perambula omnes tri-
bus Israel à Dan vsq; Bersabee, & nu-
merate populũ, vt sciam numerum

eius. Dixitq́ꝫ Ioab regi. Adaugeat do
minus deus tuus ad populũ tuum,
quantus nunc est, iterũq́ꝫ centuplicet
in conspectu domini mei regis. Sed
quid sibi dominus meus rex vult in
re huiuscemodi? Obtinuit autem ser-
mo regis verba Ioab, & principũ ex-
ercitus. Egressusq́ꝫ est Ioab, & princi
pes militum à facie regis, vt numera
rent populũ Israel. Cumq́ꝫ pertrãsis
sent Iordanẽ, venerunt in Aroer ad
dexterã vrbis, quæ est in valle Cad:
& per Iazer trãsierunt in Galaad, &
in terram inferiorẽ Hadsi, & venerũt
in Dan syluestria. Circũeuntesq́ꝫ iu-
xta Sidônem transierunt prope mœ
nia Tyri, & omnem terram Euæi, &
A Chananæi, veneruntq́ꝫ ad meridiem
Iuda in Bersabee: & lustrata vniuer-
sa terra affuerunt post nouẽ menses
B & viginti dies in Hierusalem. Dedit
ergo Ioab numerũ descriptionis po
puli regi. Et inuenta sunt de Israel
octingenta millia virorum fortium,
qui educerent gladium: & de Iuda

quingenta millia pugnatorum. Per-
cussit autem cor Dauid eum, postquã
numeratus est populus. Et dixit Da-
uid ad dominũ. Peccaui valde in hoc
facto: sed precor domine, vt transfe-
ras iniquitatem serui tui, quia stulte
egi nimis. Surrexit itaq; Dauid ma-
ne, & sermo domini factus est ad Gad
prophetã & videntem Dauid, dicẽs.
Vade, & loquere ad Dauid, Hæc dicit
dominus, Trium tibi datur optio, eli
ge vnum quod volueris ex his, vt fa
ciam tibi. Cumq; venisset Gad ad Da
uid, nunciauit ei, dicens. Aut septem
annis veniet tibi fames in terra tua:
aut tribus mensibus fugies aduersa-
rios tuos, & illi te persequentur: aut
certe tribus diebus erit pestilentia in
terra tua. Nunc ergo delibera, & vide C
quem respondeã ei qui me misit, ser-
monem. Dixit autem Dauid ad Gad.
Coartor nimis, sed melius est vt in-
cidam in manus domini (multæ enĩ
misericordiæ eius sunt) quàm in ma
nus hominum. Immisitq; dominus

pestilentiam in Israel, de mane vsq;
ad tempus constitutum, & mortui
sunt ex populo à Dan vsq; ad Bersa-
bee septuaginta millia virorũ. Cúm-
que extendisset manum suam ange-
lus domini super Hierusalé vt disper
deret eam, misertus est dominus su-
per afflictionem, & ait angelo percu-
tienti populum. Sufficit nunc, conti-
ne manũ tuam. Erat autem angelus
domini iuxta Aream Areuna Iebu-
sęi. Dixitq; Dauid ad dominum cum
vidisset angelum cędentem populũ:
Ego sum qui peccaui, & ego inique
egi: isti qui oues sunt, quid fecerunt?
Vertatur obsecro manus tua contra
me, & contra domum patris mei. Ve
nit autem Gad propheta ad Dauid in
C die illa, & dixit ei. Ascende, & consti-
tue altare domino in area Areuna Ie
busæi. Et ascédit Dauid iuxta sermo-
nem Gad, quem præcęperat ei domi
D nus. Conspiciensq; Areuna, animad
uertit regem & seruos eius trãsire ad
se. & egressus adorauit regem prono

vultu in terrā, & ait. Quid causæ est,
vt veniat dominus meus rex ad ser-
uum suum? Cui Dauid ait. Vt emam
à te aream, & ædificem altare domi-
no, & cesset interfectio quę grassatur
in populo. Et ait Areuna ad Dauid.
Accipiat, & offerat dominus meus
rex, sicut placet ei. Habes boues in
holocaustum, & plaustrum & iuga
boum in vsum lignorū. Omnia de-
dit Areuna regi. Dixitq; Areuna ad
regem. Dominus deus tuus suscipiat
votum tuum. Cui respōdens rex ait.
Nequaquam vt vis, sed emam pre-
cio à te, & nō offeram domino deo
meo holocausta gratuita. Emit ergo
Dauid aream & boues, argenti siclis
quinquaginta: & ædificauit ibi Da-
uid altare domino, & obtulit holo-
causta & pacifica. Et propitiatus est
dominus terræ, & cohibita est plaga
ab Israel.

FINIS.

LIBER TERTIVS REGVM, SECVNDVM HEBRÆOS, PRIMVS MELACHIM.

A ET REX DAVID
senuerat, habebatq́ꝫ
ætatis plurimos di-
es. Cumq́ꝫ operire-
tur vestibus, non ca
lefiebat. Dixerunt er
B go ei serui sui. Quęramꝰ domino no
stro regi adolescentulam virginem,
& stet corā rege, & foueat eum, dor-
miatq́ꝫ in sinu suo, & calefaciat do-
minum nostrum regem. Quęsierunt
igitur adolescentulam speciosam in
omnibus finibus Israel, & inuene-
runt Abisac Sunamitidē, & adduxe-
runt eam ad regem. Erat autē puella
pulcra nimis, dormiebatq́ꝫ cū rege,
& ministrabat ei: rex vero nō cogno
uit eam. Adonias autē filius Aggith
eleuabatur, dicens. Ego regnabo. Fe-
citq́ꝫ sibi currum & equites, & quin-

quaginta viros qui curreret ante eũ.
Nec corripuit eũ pater suus aliquan-
do, dicens, Quare hoc fecisti? Erat au
tem & ipse pulcher valde, secundus
natu post Absalom: & sermo eius cũ
Ioab filio Saruiæ, & cum Abiathar A
sacerdote, qui adiuuabat partes Ado
niæ. Sadoc vero sacerdos, & Banaias
filius Ioiadę, & Nathan propheta, &
Semei, & Cerethi, & Phelethi, & om
ne robur exercitus Dauid non erat cũ
Adonia. Immolatis ergo Adonias B
arietibus, & vitulis, & vniuersis pin-
guibus iuxta lapidem Zoeleth, qui
erat vicinus fonti Rogel, vocauit vni
uersos fratres suos filios regis, & om
nes viros Iuda seruos regis. Nathan
autem prophetam, & Banaiam, & ro
bustos quosq;, & Salomonem fratrẽ
suum nõ vocauit. Dixit itaq; Nathan
ad Bethsabee matrẽ Salomonis. Nũ
audisti quòd regnauerit Adonias fi-
lius Aggith, & dominus noster Da-
uid hoc ignorat? Nunc ergo veni, ac-
cipe cõsilium à me, & salua animam

tuam, filijq; tui Salomonis. Vade, & ingredere ad regem Dauid, & dic ei. Nónne tu domine mi rex iurasti mihi ancillæ tuæ, dicens, Quòd Salomon filius tuus regnabit post me, & ipse sedebit in solio meo? Quare ergo regnat Adonias? Et adhuc ibi te loquéte cum rege, ego veniam post te,

C & complebo sermones tuos. Ingressa est itaq; Bethsabee ad regem in cubiculo. Rex autem senuerat nimis, &

B Abisag Sunamitis ministrabat ei. Inclinauit se Bethsabee, & adorauit regem. Ad quam rex, Quid tibi, inquit, vis? Quę respődens ait. Domine mi, tu iurasti per dominum deum tuum ancillæ tuæ, Salomon filius tuus regnabit post me, & ipse sedebit in solio meo: & ecce nűc Adonias regnat, te domine mi rex ignorante. Mactauit boues & pinguia quęq;, & arietes plurimos, & vocauit omnes filios regis, Abiathar quoq; sacerdotem, & Ioab principem militiæ, Salomoné autem seruű tuum non vocauit. Ve-

runtamē domine mi rex, in te oculi
respiciūt totius Israel, vt indices eis
quis sedere debeat in solio tuo domi
ne mi rex post te, eritq́ꝫ cum dormie
rit dominus meus rex cum patribus
suis, erimus ego & filius meus Salo-
mon peccatores. Adhuc illa loquēte
cum rege, Nathan propheta venit, &
nunciauerūt regi, dicentes. Adest Na
than propheta. Cumq́ꝫ introisset in
conspectu regis, & adorasset eū pro-
nus in terram, dixit Nathan. Domi-
ne mi rex, tu dixisti, Adonias regnet
post me, & ipse sedeat super thronū
meum? Quia descendit hodie, & im- D
molauit boues & pinguia & arietes
plurimos, & vocauit vniuersos fili-
os regis, & principes exercitus, Abia
thar quoq; sacerdotem: illisq́ꝫ vescē-
tibus & bibentibus coram eo, & di-
centibus, Viuat rex Adonias: me ser-
uum tuum & Sadoc sacerdotem, &
Banaiam filium Ioiadæ, & Salomo-
nem famulū tuum non vocauit. Nū
quid à domino meo rege exiuit hoc
verbū,

verbum, & mihi nõ indicasti seruo
tuo quis sessurus esset sup thronum
domini mei regis post eũ? Et respon/
dit rex Dauid, dicens. Vocate ad me
Bethsabee. Quę cũ fuisset igressa co
rã rege, & stetisset ante eum, iurauit
rex, & ait. Viuit dominus, qui eruit
animã meam de omni angustia, qa
sicut iuraui tibi per dominum deũ
Israel, dicens, Salomon filius tuus
regnabit post me, & ipse sedebit sup
soliũ meum pro me, sic faciã hodie.
Summissoq; Bethsabee in terrã vul
tu, adorauit regẽ, dicẽs. Viuat domi
nus meus rex Dauid in æternũ. Di/
E xit quoq; rex Dauid. Vocate mihi Sa
doc sacerdotẽ, & Nathan prophetã,
& Banaiam filium Ioiadæ. Qui cũ
ingressi fuissent coram rege, dixit ad
eos. Tollite vobiscum seruos domi/
ni vestri, & iponite Salomonem fi/
liũ meũ super mulam meã, & ducite
eum in Gion, & vngat eũ ibi Sadoc
sacerdos, & Nathan propheta in re/
gem sup Israel, Et canetis buccina,

atque dicetis, Viuat rex Salomon.
Et ascendetis post eum, & venietis
in Hierusalem, & sedebit super so-
lium meũ & ipse regnabit pro me:
illiq; præcipiam, vt sit dux super Is-
rael, & super Iudam. Et respondit
Banaias filius Ioiadæ, regi, dicens,
Amen. Sic loquatur dominus deus
domini mei regis. Quomodo fuit
dominus cum domino meo rege,
sic sit cum Salomone, & sublimius
faciat soliũ eius à solio domini mei
regis Dauid. Descendit ergo Sadoc
sacerdos, & Nathan propheta, & Ba
naias filius Ioiadæ, & Cerethi, &
Phelethi: & imposuerunt Salomo-
nem super mula regis Dauid, & ad-
duxerunt eum in Gion. Sumpsitq;
Sadoc sacerdos cornu olei de taber- F
naculo, & vnxit Salomonem, & ce-
cinerunt buccina, & dixit omnis po
pulus, Viuat rex Salomon. Et ascen-
dit vniuersa multitudo post eum,
& populus canentium tibijs, & læ-
tantium gaudio magno, & insonuit

terra à clamore eorum. Audiuit autem Adonias, & omnes qui inuitati fuerant ab eo. Iamq́; conuiuium finitum erat. Sed & Ioab, audita voce tubæ, ait. Quid sibi vult clamor ciuitatis tumultuantis? Adhuc illo loquente, Ionathan filius Abiathar sacerdotis venit. Cui dixit Adonias. Ingredere, quia vir fortis es, & bona nuncians. Responditq́; Ionathan Adoniæ. Nequaquã. dominus enim noster rex Dauid regem cõstituit Salomonem, misitq́; cum eo Sadoc sacerdotem, & Nathan prophetam, & Banaiam filiũ Ioiadæ, & Cerethi, & Phelethi, & imposuerunt eum super mulam regis. vnxeruntq́; eum Sadoc sacerdos, & Nathan propheta regem in Gion: & ascenderunt inde lætantes, & insonuit ciuitas. hæc est vox quam audistis. Sed & Salomon sedet super solium regni, & ingressi serui regis, benedixerunt domino nostro regi Dauid, dicentes. Amplificet deus nomẽ Salomonis

ſuper nomẽ tuũ, & magnificet thro-
num eius ſuper thronum tuum. Et G
adorauit rex Dauid in lectulo ſuo,
inſuper & hæc locutus eſt, Benedi-
ctus dominus deus Iſrael, qui dedit
hodie ſedentẽ in ſolio meo, videnti-
bus oculis meis. Territi ſunt ergo,
& ſurrexerunt omnes q inuitati fue
rant ab Adonia, & iuit vnuſquiſq;
in viã ſuã. Adonias autẽ timẽs Salo
monẽ, ſurrexit, & abijt in tabernacu
lum domini: tenuitq; cornu altaris.
Et nunciauerunt Salomoni, dicen-
tes: Ecce Adonias timens regẽ Salo-
monẽ, tenet cornu altaris, dicẽs. Iu
ret mihi rex Salomon hodie ꝙ non
interficiat ſeruum ſuum gladio. Di-
xitq; Salomon. Si fuerit vir bonus,
nõ cadet nec vnus quidem capillus
eius in terram: ſin autem malum in-
uentum fuerit in eo, morietur. Miſit
ergo Salomon, & eduxit eum ab al
tari, & ingreſſus adorauit regem Sa
lomonem. Dixitq; ei rex Salomon.
Vade in domum tuam.

CAPVT II.

A Ppropinquauerunt autẽ
dies Dauid vt moreref,
præcępitq; Salomoni fi-
lio suo, dicẽs. Ecce ego I-
gredior viam vniuersę terrę. Cõfor
tare, & esto vir fortis, & obserua vt
custodias mãdata domini dei tui, vt
ambules in vijs eius, & custodias ce
remonias eius, & præcępta eius, &
iudicia & testimonia, sicut scriptum
est in lege Moysi, vt intelligas vni-
uersa quæ facis, & quocunq; te ver-
teris, vt confirmet dominus sermo-
nes suos, quos locutus est de me, di
cẽs, Si custodierint filij tui vias me-
as, & ambulauerint coram me in ve
ritate, in omni corde suo, & in omni
anima sua, non auferetur tibi vir de
solio Israel. Tu quoq; nosti quę fece
rit mihi Ioab filius Saruiæ, quæ fe-
cerit duobus principibus exercitus
Israel, Abner filio Ner, & Amasæ fi- 2.reg.3.e
lio Iether, quos occidit, & effudit 2.reg.20.c
sanguinẽ belli ĩ pace: & posuit cruo

ſeptem annis,in Hieruſalem trigin- 1.par.29.f
tatribus. Salomõ autem ſedit ſuper
thronum Dauid patris ſui,& firma-
tũ eſt regnum eius nimis. Et ingreſ-
ſus eſt Adõias filius Aggith ad Beth
ſabee matrem Salomonis. Quæ di-
xit ei. Pacificũſne eſt ĩgreſſus tuus?
Qui reſpõdit. Pacificus. Addiditq́;
Sermo mihi eſt ad te. Cui ait. Loque
re. Et ille, Tu, inquit, noſti quia meũ
erat regnum,& me prępoſuerat om
nis Iſrael ſibi in regem: ſed trãſlatũ
eſt regnũ,& factum eſt fratris mei. à
domino enim conſtitutũ eſt ei. Nũc
ergo petitionem vnam deprecor à
te, ne cõfundas faciem meã. Quę di
xit ad eum. Loquere. Et ille ait. Pre-
cor, vt dicas Salomoni regi (neque
enim negare tibi quicquam poteſt)
vt det mihi Abiſag Sunamitidẽ vxo
rem. Et ait Bethſabee. Bene, ego lo-
quar pro te regi. Venit ergo Bethſa-
bee ad regem Salomonẽ, vt loque-
retur ei pro Adonia. Et ſurrexit rex
in occurſum eius, adorauitq́; eã, &

sedit super thronũ suum. Positusq́
est thronus matri regis, quę sedit ad
dextram eius. Dixitq́; ei. Petitioné D
vnam paruulã ego deprecor à te, ne
cõfundas faciẽ meã. Et dixit ei rex.
Pete mater mea. neque enim fas est
vt auertã faciem tuam. Quæ ait. De-
tur Abisag Sunamitis Adonię fratri
tuo vxor. Respõditq́; rex Salomon,
& dixit matri suæ. Quare postulas
Abisag Sunamitidẽ Adonię? Postu-
la ei & regnum. Ipse est enim frater
meus maior me, & habet Abiathar
sacerdotẽ, & Ioab filium Saruię. Iu
rauit itaq́; rex Salomon per domi-
num, dicens. Hæc faciat mihi deus,
& hæc addat, quia contra animam
suam locutus est Adonias verbum
hoc. Et nũc viuit dominus, q firma-
uit me, & collocauit me super soliũ
Dauid patris mei, & qui fecit mihi
domum, sicut locutus est: qa hodie
occidetur Adonias. Misitq́; rex Salo
mon per manum Banajæ filij Ioia-
dæ: qui interfecit eum, & mortuus

est. Abiathar quoque sacerdoti, dixit
rex. Vade in Anathoth ad agrũ tuũ.
D Et quidẽ vir mortis es, sed hodie te
non interficiam, quia portasti arcam
domini dei corã Dauid patre meo,
& sustinuisti laborem in omnibus
E in quibus laborauit pater meus. Eie
cit ergo Salomon Abiathar, vt non I.reg.2.f
esset sacerdos domini, vt implere-
tur sermo domini quem locutus est
super domum Heli in Silo. Venit au
tem nuncius ad Salomonem quòd
Ioab declinasset post Adoniam, &
post Salomonem non declinasset.
Fugit ergo Ioab in tabernaculũ do
mini, & apprehendit cornu altaris.
Nunciatúmque est regi Salomoni
quòd fugisset Ioab in tabernaculũ
domini, & esset iuxta altare. Misitq;
Salomon Banaiam filium Ioiadæ,
dicẽs. Vade, interfice eũ. Et venit Ba-
naias ad tabernaculũ domini, & di-
xit ei. Hæc dicit rex, egredere. Qui
ait. Non egrediar, sed hic moriar. Re
nunciauit Banaias regi sermonem,

dicẽs. Hæc locutus eſt Ioab, & hæc
reſpondit mihi. Dixitq́ʒ ei rex: Fac
ſicut locutus eſt, & interfice eum, &
ſepeli, & amouebis ſanguinẽ inno-
centem, qui effuſus eſt à Ioab, à me,
& à domo patris mei: & reddet do-
2. reg. 3. c minus ſanguinem eius ſuper caput
& 20. c eius, quia interfecit duos viros iu-
ſtos, melioresq́ʒ ſe: & occîdit eos
gladio, patre meo Dauid ignorãte:
Abner filiũ Ner principẽ militię Iſ-
rael, & Amaſam filium Iether prin
cipẽ exercitus Iuda. Et reuertet ſan E
guis illorum in caput Ioab, & in ca
put ſeminis eius in ſempiternũ: Da-
uid autem & ſemini eius, & domui
& throno illius ſit pax vſq́ʒ in æter-
nũ à domino. Aſcẽdit itaq́ʒ Banaias
filius Ioiadæ, & aggreſſus eũ inter-
fecit, ſepultusq́ʒ eſt ĩ domo ſua in de
ſerto. Et conſtituit rex Banaiam filiũ
Ioiadę ꝓ eo ſup exercitũ, & Sadoc
ſacerdotẽ poſuit pro Abiathar. Mi-
ſit quoq́ʒ rex, & vocauit Semei, di-
xitq́ʒ ei. Ædi fica tibi domũ in Hieru

salē,& habita ibi. & non egredieris
inde huc,atq; illuc. Quacunq; autē
die egressus fueris,& transieris tor-
rentē Cedron,scito te interficiendū.
sanguis tuus erit super caput tuum.
Dixitq; Semei regi. Bonus sermo. si
cut locutus est dominus meus rex,
sic faciat seruus tuus. Habitauit ita-
que Semei in Hierusalē diebus mul
tis. Factum est autē post annos tres
vt fugerent serui Semei ad Achis fi-
lium Maacha regē Geth. Nūciatūq;
est Semei quòd serui eius issent in
G Geth. Et Surrexit Semei, & strauit
asinum suum, iuítque ad Achis in
Geth, ad requirendum seruos suos,
& adduxit eos de Geth. Nuncia-
tum est autem regi Salomoni quòd
isset Semei in Geth de Hierusalem,
& rediisset. Et mittens vocauit eum,
dixítque illi. Nónne testificatus
sum tibi per dominum, & prædi-
xi tibi, Quacunque die egressus fue-
ris huc & illuc, scito te esse moritu-
rum? Et respondisti mihi. Bonus ser-

mo quē audiui. Quare ergo non cu-
ſtodiſti iuſiurādū domini, & præce-
ptū quod præceperā tibi? Dixitq́ꝫ rex
ad Semei. Tu noſti omne malū, cu-
ius tibi conſciū eſt cor tuū quod feci
ſti Dauid patri meo. Reddidit domi
nus malitiā tuam in caput tuum, &
rex Salomō benedictus, & thronus
Dauid erit ſtabilis corā domino vſ-
que in ſempiternum. Iuſſit itaq́ꝫ rex
Banaiæ filio Ioiadæ. qui egreſſus, p-
cuſſit eū, & mortuus eſt.

CAPVT III.

2.par.1.a CONfirmatum eſt igitur re- A
gnū in manu Salomonis:
& affinitate cōiunctus eſt
Pharaoni regi Ægypti. Ac
cæpit náq́ꝫ filiā eius, & adduxit in ci
uitatē Dauid, donec cōpleret ædifi-
cans domū ſuā, & domum domini,
& murum Hieruſalē per circuitum.
Attamen populus immolabat in ex
celſis, Non enim ædificatum erat tē
plum nomini domini vſque in diē
illum. Dilexit autē Salomon domi-

num ambulans in præceptis Dauid
patris sui, excepto quòd in excelsis
immolabat, & accendebat thymia-
ma. Abijt itaque Salomon in Ga-
baon vt immolaret ibi. illud quippe
erat excelsum maximum. Mille ho-
stias in holocaustum obtulit Salo-
mon super altare illud in Gabaon.
Apparuit autem dominus Salomo
ni per somnium nocte dicens. Po-
stula quod vis, vt dem tibi. Et ait Sa
lomon. Tu fecisti cum seruo tuo Da
uid patre meo misericordiam ma-
A gnam, sicut ambulauit in conspectu
tuo in veritate & iustitia, & recto
corde tecũ. Custodisti ei misericor-
diam tuam grandem, & dedisti ei fi
liũ sedenté super thronũ eius, sicut
est hodie. Et nunc domine deus tu re
gnare fecisti seruũ tuum pro Dauid
patre meo. Ego aũt sum puer paruu
lus, & ignorãs egressum & introitũ
meũ: & seruus tuus in medio est po
B puli, quem elegisti, populi infiniti, q
numerari & supputari non potest

præ multitudine. Dabis ergo seruo tuo cor docile, vt populum tuum iudicare possit, & discernere iter bonum & malū. Quis enim potest iudicare populum istum, populū tuū hunc multum? Placuit ergo sermo corā domino, quòd Salomon postulasset huiuscemodi rem. Et dixit dominus Salomoni. Quia postulasti verbum hoc, & non petisti tibi dies multos nec diuitias, aut aīas inimicorū tuorū, sed postulasti tibi sapiētiā ad discernendū iudicium: ecce feci tibi secundum sermones tuos, & dedi tibi cor sapiēs & ītelligēs, intātū vt nullus ante te similis tui fuerit

Sap.7.b nec post te surrecturus sit. Sed & hęc quæ non postulasti dedi tibi, diuitias scilicet & gloriam, vt nemo fuerit similis tui in regibus cunctis retro diebus. Si autem ambulaueris in vijs meis, & custodieris præcępta mea & mandata mea, sicut ambulauit pater tuus, longos faciam dies tuos. Igitur euigilauit Salo-

mon, & intellexit quòd eſſet ſom-
C nium. Cumq́; veniſſet Hieruſalem,
ſtetit coram arca fœderis domini,&
obtulit holocauſta,& fecit victimas
pacificas & grande conuiuium vni-
uerſis famulis ſuis. Tunc venerunt
duæ mulieres meretrices ad regem,
ſteteruntq́; coram eo, quarum vna
ait. Obſecro mi domine ego & mu-
lier hæc habitabamus í domo vna,
& peperi apud eam in cubiculo. Ter
tia autem die poſtquam ego pepe-
ri, peperit & hæc. Et eramus ſimul,
nullusq́; alius nobiſcum in domo,
exceptis nobis duabus. Mortuus eſt
autem filius mulieris huius nocte.
dormiens quippe oppreſſit eum. Et
conſurgens intempeſtæ noctis ſilen
tio, tulit filium meũ de latere meo
ancillæ tuæ dormientis, & colloca-
uit in ſinu ſuo: ſuũ autem filiũ, qui
erat mortuus, poſuit in ſinu meo.
Cũq́; ſurrexiſſem mane, vt darẽ lac
filio meo, apparuit mortuus. Quem
diligentius intuẽs clara luce, depre-

hendi non esse meum quem genue-
ram. Respondítq; altera mulier. Nõ
est ita vt dicis, sed filius tuus mor-
tuus est, meus autem viuit. Ecõtra- D
rio illa dicebat. Mẽtiris. Filius quip
pe meus viuit, & filius tuus mor-
tuus est. Atq; in hunc modum cõtẽ-
debant coram rege. Tũc rex ait. Hęc
dicit, Filius meus viuit, & filius
tuus mortuus est. Et ista respondit,
Nõ, sed filius tuus mortuus est, me-
us autẽ viuit. Dixit ergo rex. Affer-
te mihi gladium. Cumq; attulissent
gladium coram rege, Diuidite, inqt,
ĩfantem viuum in duas partes, & da
te dimidiã partem vni, & dimidiam
partem alteri. Dixit autem mulier
cuius filius erat viuus, ad regẽ (cõ-
mota sunt qppe viscera eius super fi
lio suo.) Obsecro domine, date illi
infantẽ viuũ, & nolite interficere eũ.
Ecõtrario illa dicebat, Nec mihi, nec
tibi sit, sed diuidatur. Respõdit rex
& ait. Date huic infantem viuum, &
non occidatur: hæc est enim mater
eius.

eius. Audiuit itaqꝫ omnis Israel iudicium quod iudicasset rex, & timuerunt regem, videntes sapientiam dei esse in eo ad faciendum iudicium.

CAPVT IIII.

A ERat autem rex Salomon regnans super omnẽ Israel: & hi principes quos habebat: Azarias filius Sadoc sacerdos: Heliorephi & Ahia filij Sisa scribæ: Iosaphat filius Ahilud à cõmentarijs: Banaias filius Ioiadæ super exercitum: Sadoc autem & Abiathar, sacerdotes: Azarias filius Nathã super eos qui assistebant regi: Zabud filius Nathan sacerdos amicus regis: & Ahisar præpositus domus: & Adoniram filius Abda super tributa. Habebat autẽ Salomon duodecim pręfectos super omnem Israel qui prębebãt annonam regi, & domui eius. Per singulos enim menses in anno, singuli necessaria ministrabãt. Et hęc nomina eorum: Benhur, in monte Ephraim: Bendecar, in Macces, & in

Salebim, & in Bethsames & in He-
lon & in Bethanan: Ben Esed in Aru B
both, ipsius enim erat Soccho, & om
nis terra Epher. Ben Abinadad, cuius
omnis Nephaddor, Taphet filiam Sa
lomonis habebat vxorē: Bana filius
Ahilud regebat Thanach & Maged-
do, & vniuersam Bethsan, quæ est iu
xta Sarthana subter Iezrahel, à Beth
san vsq; Abelmeula regione Iecma-
am: Bengaber in Ramoth Galaad, ha
bebat Auothiair filij Manasse in Ga-
laad, ipse prçerat in omni regione Ar
gob, quæ est in Basan sexaginta ciui-
tatibus magnis, atq; muratis, quę hā
bebant seras æreas: Ahinadab filius
Addo prçerat in Manaim: Achimaas
in Neptalim, sed & ipse habebat Base
math filiam Salomonis in cōiugio:
Baana filius Husi, in Aser, & in Ba-
loth: Iosaphat filius Pharue in Issa-
char: Semeï filius Hela in Beniamin:
Gaber filius Suri in terra Galaad. &
in terra Seon regis Amorræi, & Og
regis Basan super omnia quæ erāt in

illa terra. Iuda & Israel innumerabi
les, sicut arena maris in multitudine
comedentes, & bibentes, atq; lætan-
C tes. Salomon autem erat in ditione ecclí.47.c
sua, habens omnia regna secum, à flu
mine terræ Philisthijm vsq; ad termi-
num Ægypti: offerentiũ sibi mune-
ra, & seruientium ei cunctis diebus
vitæ eius. Erat autem cibus Salomo
nis per dies singulos triginta cori si-
milæ, & sexaginta cori farinę, decem
boues pingues, & viginti boues pa-
scuales, & centum arietes, excepta ve
natione ceruorum, capreارũ, atq; bu
balorũ, & auium altilium. Ipse enim
obtinebat omnem regioné quæ erat
trans flumen, quasi à Tapsa vsq; ad
Gazam, & cunctos reges illarum re-
gionum: & habebat pacem ex omni
parte in circuitu. Habitabatq; Iuda
& Israel absq; timore vllo, vnusquisq;
sub vite sua, & sub ficu sua, à Dan vs-
que Bersabee cũctis diebus Salomo-
nis. Et habebat Salomon quadragin
ta millia pręsepia equorũ currilium,

& duodecim millia equestrium. Nu
triebantq; eos supradicti regis præfe
cti: sed & necessaria mensæ regis Sa-
lomonis cum ingenti cura præbebāt
in tempore suo. Hordeum quoq;, & D
paleas equorum & iumentorum de-
ferebant in locum vbi erat rex, iuxta
eccli.47.c constitutū sibi. Dedit quoq; deus sa-
pientiam Salomoni, & prudentiam
multam nimis, & latitudinē cordis,
quasi arenam quę est in litore maris.
Et præcedebat sapientia Salomonis,
sapientiam omnium orientalium, &
Ægyptiorum, & erat sapientior cun
ctis hominibus: sapiētior Ethan Ezra
hite, & Heman & Chalcol, & Darda
filijs Maol: & erat nominatus in vni
uersis gentibus per circuitum. Locu-
tus est quoq; Salomon tria millia pa
rabolas, & fuerūt carmina eius quin-
que millia. Et disputauit super lignis
à cedro, quæ est in Libano, vsque ad
hyssōpum quę egreditur de pariete:
& disseruit de iumētis & volucribus
& reptilibus & piscibus. Et veniebāt

de cunctis populis ad audiendam sa/
pientiam Salomonis, & ab vniuer/
sis regibus terræ, qui audiebant sa/
pientiam eius.

CAPVT V.

A MIsit quoq; Hiram rex Ty/ 2.para.2.a
ri seruos suos ad Salomõ/
nem. Audiuit enim quòd
ipsum vnxissent regem su/
per Israel pro patre eius: quia amicꝰ
fuerat Hiram Dauid omni tempore.
Misit autem Salomon ad Hiram, di/
cens. Tu scis voluntatem Dauid pa/
tris mei. & quia nõ poterat ædificare
domum nomini domini dei sui pro/
pter bella imminẽtia per circuitum,
donec daret dominus eos sub vesti/
gio pedum eius. Nunc autẽ requiem
dedit deus meus mihi per circuitum,
& nõ est satan, neq; occursus malus.
Quam ob rem cogito ædificare tem/
plum nomini domini dei mei, sicut
locutus est Dauid patri meo, dicens. 2.reg.7.b
Filius tuus quẽ dabo pro te super so/ 1.Pa.22.c
lium tuum, ipse ædificabit domum

nomini meo. Præcipe igitur, vt præ- B
cidant mihi serui tui cedros de Liba-
nō, & serui mei sint cum seruis tuis.
mercedem autē seruorum tuorum
dabo tibi quācunq; petieris. Scis enī
quomodo nō est in populo meo vir
qui nouerit ligna cædere, sicut Sido-
nij. Cum ergo audisset Hiram verba
Salomonis, lætatus est valde, & ait.
Benedictus domin⁹ deus hodie, qui
dedit Dauid filium sapientissimū su-
per populum hūc plurimum. Et mi-
sit Hiram ad Salomonē, dicens. Au-
diui quæcūq; mandasti mihi. Ego fa-
ciam omnem volūtatem tuam in li- C
gnis cedrinis & abiegnis. Serui mei
deponent ea de Libano ad mare: &
ego componā ea in ratibus in mari,
vsq; ad locum quē significaueris mi-
hi: & applicabo ea tibi, & tu tolles ea.
Præbebisq; necessaria mihi, vt detur
cibus domui meæ. Itaq; Hiram da-
bat Salomoni ligna cedrina, & ligna
abiegna, iuxta omnem voluntatem
eius. Salomon autē præbebat Hiram

viginti millia coros tritici in cibum
domui eius, & viginti coros purissi-
mi olei: hæc tribuebat Salomon Hi-
ram per singulos annos. Dedit quo-
que dominus sapiētiam Salomoni,
sicut locutus est ei. Et erat pax inter
Hiram & Salomonem, & percusse-
runt ambo fœdus. Elegitq; rex Salo
mon operarios de omni Israel, &
erat indictio triginta millia virorū.
Mittebatq; eos in Libanum, decem
millia per menses singulos vicissim,
ita vt duobus mensibus essent in do
D mibus suis. Et Adoniram erat super
huiuscemodi indictionem. Fuerunt
itaque Salomoni septuaginta millia
eorum qui onera portabant: & octo
ginta millia latomorum in monte:
absq; præpositis qui præerant singu-
lis operibus, numero trium millium
& trecentorum pręcipientium popu
lo: & his qui faciebant opus. Præcę-
pitq; rex vt tollerent lapides gran-
des, lapides preciosos in fundamen-
tum templi, & quadrarent eos: quos

dolauerunt cæmentarij Salomonis,
& cæmentarij Hiram. Porrò Giblij
præparauerũt ligna & lapides ad ędi
ficandam domum.

CAPVT VI.

1. Par, 3. a FActum est ergo quadringẽ A
tesimo & octogesimo an-
no egressionis filiorũ Isra
el de terra Ægypti, in an-
no quarto, mense Zio (ipse est men-
sis secũdus) regni Salomonis super
Israel, ędificare cœpit domum domi
no. Domus autem quam ædificabat
rex Salomon domino, habebat sexa
ginta cubitos in longitudine, & vi-
ginti cubitos in latitudine, & trigin-
ta cubitos in altitudine. Et porticus
erat ante templum viginti cubitorũ
longitudinis, iuxta mensuram latitu
dinis templi: & habebat decem cubi
tos latitudinis ante faciem tẽpli. Fe-
citq; in tẽplo fenestras obliquas. Et
ædificauit super parietem templi ta-
bulata per gyrum in parietibus do-
mus per circuitũ templi & oraculi,

& fecit latera in circuitu. Tabulatum
quod subter erat, quinq; cubitos ha-
bebat latitudinis, & medium tabula
tum sex cubitorum latitudinis, & ter
tium tabulatum septem habens cubi
tos latitudinis. Trabes autem posuit
in domo per circuitum forinsecus,
vt non hærerent muris templi. Do-
mus autem cum ędificaretur, de lapī
dibus dolatis atq; perfectis ædificata
est. & malleus, & securis, & omne fer
ramentum nō sunt audita in domo,
cum ædificaretur. Ostium lateris me
B dij in pariete erat domus dextræ, &
per cochleam ascendebant in mediū
cœnaculum, & à medio in tertium.
Et ædificauit domum, & cōsumma-
uit eam. Texit quoq; domū laquea-
ribus cedrinis, & ædificauit tabulatū
super omnem domum quinq; cubi-
tis altitudinis, & operuit domum li-
gnis cedrinis. Et factus est sermo do-
mini ad Salomonem, dicēs. Domus
hęc quam ędificas: si ambulaueris in
præcęptis meis, & iudicia mea fece-

ris, & custodieris omnia mandata
mea, gradiens per ea, firmabo sermo
nem meum tibi, quem locutus sum
ad Dauid patrem tuum, & habitabo
in medio filiorum Israel, & non de
relinquam populum meum Israel.
Igitur ędificauit Salomon domum,
& cōsummauit eam. Et ędificauit pa
rietes domus intrinsecus, tabulatis
cedrinis. A pauimēto domus vsq; ad
summitatem parietum, & vsq; ad la
quearia, operuit lignis cedrinis in
trinsecus: & texit pauimentum do
mus tabulis abiegnis. Ædificauitq; I
viginti cubitorum ad posteriorē par
tem templi tabulata cedrina, à paui
mento vsq; ad superiora: & fecit in
teriorem domum oraculi in sanctū
sanctorum. Porrò quadraginta cubi C
torum erat ipsum templum prę fo
ribus oraculi, & cedro omnis dom9
intrinsecus vestiebatur, habēs torna
turas, & iuncturas suas fabrefactas,
& cęlaturas eminentes. Omnia cedri
nis tabulis vestiebātur: nec omnino

lapis apparere poterat in pariete. Oraculum autem in medio domus in interiori parte fecerat, vt poneret ibi arcam fœderis domini. Porrò oraculum habebat viginti cubitos longitudinis, & viginti cubitos latitudinis, & viginti cubitos altitudinis, & operuit illud atque vestiuit auro purissimo. Sed & altare vestiuit cedro. Domum quoq; ante oraculum operuit auro purissimo, & affixit laminas clauis aureis. Nihilq́; erat in templo qd non auro tegeretur. Sed & totum altare oraculi texit auro. Et fecit in oraculo duos cherubim de lignis oliuarum decem cubitorum altitudinis. Quinq; cubitorum ala cherub vna, & quinq; cubitorum ala cherub altera, id est decem cubitos habētes, à summitate alę vnius vsq; ad alę alterius summitatem. Decem quoq; cubitorum erat cherub secūdus in mensura pari: & opus vnum erat in duobus cherubim, id est altitudinem habebat vnus cherub decem cubitorū, & simi

liter cherub ſecundus. Poſuitq́ꝫ che-
rubim in medio tẽpli interioris. Ex- D
tendebant autẽ alas ſuas cherubim,
& tangebat ala vna parietem, & ala
cherub ſecundi tangebat parietẽ alte
rum: alæ autẽ alteræ in media parte
templi ſeinuicem contingebant. Te-
xit quoq; cherubim auro. Et omnes
parietes tẽpli per circuitum ſculpſit
varijs cælaturis, & torno. Et fecit in
eis cherubim, & palmas, & picturas
varias, quaſi prominẽtes de pariete,
& egredientes. Sed & pauimentũ do
mus texit auro intrinſecus & extrin
ſecus. Et in ingreſſu oraculi fecit duo
oſtiola de lignis oliuarum, poſtesq́ꝫ
angulorum quinq;, & duo oſtia de li
gnis oliuarũ. Et ſculpſit in eis pictu-
ram cherubim, & palmarum ſpecies,
& anaglypha valde prominentia, &
texit ea auro: & operuit tam cheru-
bim, q̃ꝫ palmas, & cætera, auro. Fe-
citq́ꝫ in introitu templi poſtes de li-
gnis oliuarũ quadrangulatos, & duo
oſtia de lignis abiegnis altrinſecus:

& vtrunq; ostium duplex erat, & se-
inuicem tenens aperiebatur. Et scul-
psit cherubim, & palmas, & cælatu-
ras valde eminentes: operuitq; om-
nia laminis aureis opere quadro ad
regulã. Et ædificauit atrium interius
tribus ordinibus lapidum politorũ,
& vno ordine lignorum cedri. Anno
quarto fundata est domus domini in
mense Zio. & in anno vndecimo mẽ
se Bul (ipse est mensis octauus) perfe
cta est domus in omni opere suo, &
in vniuersis vtensilibus suis. Ædifica
uitq; eam annis septem.

CAPVT VII.

A DOmum autem suam ædi-
ficauit Salomõ tredecim
annis, & ad perfectũ vsq;
perduxit. Ædificauit quo
que domum saltus Libani centũ cu-
bitorũ longitudinis, & quinquagin-
ta cubitorum latitudinis, & triginta
cubitorũ altitudinis, & quatuor de-
ambulatoria inter colũnas cedrinas.
Ligna quippe cedrina exciderat in co

lumnas: & tabulatis cedrinis vestiuit
totam cameram, quæ quadraginta-
quinq; columnis sustétabatur. Vnus
autem ordo habebat columnas quin
decim contra seinuicem positas, & è
regione se respicientes, ęquali spacio
inter columnas, & super columnas
quadrangulata ligna in cunctis ęqua
lia. Et porticū columnarū fecit quin-
quaginta cubitorum longitudinis, &
triginta cubitorū latitudinis, & alte-
ram porticum in facie maioris por-
ticus: & columnas, & epistylia super
colūnas fecit. Porticum quoq; solij,
in qua tribunal est, fecit, & texit li-
gnis cedrinis à pauimento vsque ad
summitatē. & domuncula in qua se-
deretur ad iudicādum, erat in media
porticu simili opere. Domum quoq; B
fecit filiæ Pharaonis (quam vxorem
duxerat Salomon) tali opere, quali
& hanc porticum. Omnia lapidibus
preciosis, qui ad normam quandam
atq; mēsuram tam intrinsecus quàm
extrinsecus serrati erant à fundamen

to vſq; ad ſummitatem parietum, & intrinſecus vſq; ad atriū maius. Fundamenta autē de lapidibus precioſis, lapidibus magnis decē ſiue octo cubitorū, & deſuper lapides precioſi æqualis menſuræ ſecti erant, ſimiliterq; de cedro. Et atrium maius rotundum trium ordinum de lapidibus ſectis, & vnius ordinis de dolata cedro, necnon & in atrio domus domini interiori, & in porticu domus. Miſit quoq; rex Salomon, & tulit Hiram de Tyro, filium mulieris viduæ de tribu Neptalim, patre Tyrio, artificem ærarium, & plenum ſapiētia, & intelligentia, & doctrina ad faciendum omne opus ex ęre. Qui cum veniſſet ad regem Salomonē, fecit omne opus eius: & finxit duas colūnas æreas, decem & octo cubitorū altitudinis colūnam vnam, & linea duodecim cubitorum ambiebat colūnam
C vtrāq;. Duo quoq; capitella fecit, quę ponerentur ſuper capita colūnarum fuſilia ex ære, quinq; cubitorum alti-

tudinis capitellum vnum, & quinq;
cubitorum altitudinis capitellũ alte
rum: & quasi in modum retis, & ca-
tenarum sibijnuicem miro opere cõ
textarũ. Vtrunq; capitellum colũna-
rum, fusile erat. septena versuum re-
tiacula in capitello vno: & septena re
tiacula in capitello altero. Et perfecit
colũnas, & duos ordines per circui-
tum retiaculorum singulorum, vt te
gerent capitella quæ erãt super sum-
mitatem malorum granatorum. Eo-
dem modo fecit & capitello secũdo.
Capitella autem quæ erant super ca-
pita columnarum, quasi opere lilij fa D
bricata erant in porticu, quatuor cu-
bitorum: & rursum alia capitella in
summitate columnarũ desuper iuxta
mensurã columnæ contra retiacula.
Malorum granatorũ autem ducenti
ordines erant in circuitu capitelli se-
cundi. Et statuit duas colũnas in por
ticu tẽpli. Cumq; statuisset colũnam
dexteram, vocauit eam nomine Ia-
chin. Similiter erexit columnã secun-
dam,

dam, & vocauit nomen eius Booz.
D Et super capita columnarũ opus in
modum lilij posuit: perfectumq́ʒ est
opus columnarum. Fecit quoqʒ ma
re fusile decem cubitorũ à labio vsqʒ
ad labium rotundum in circuitu. qn
que cubitorum altitudo eius, & resti
cula triginta cubitorum cingebat il-
lud per circuitum, & sculptura sub-
ter labium circuĩbat illud decem cũ
bitis ambiens mare. Duo ordines
sculpturarum striatarum erant fu-
siles: & stabat super duodecim bo-
ues, è quibus tres respiciebant ad aq
lonẽ, & tres ad occidentẽ, & tres ad
meridiem, & tres ad oriẽtem: & ma
re super eos desup erat: quorum po-
steriora vniuersa intrinsecus latita-
bant. Grossitudo autem lateris, triũ
vnciarũ erat. labiũq́ʒ eius quasi labiũ
calicis, & folium repandi lilij. Duo
millia batos capiebat, & tria millia
metretas. Et fecit decem bases æne-
as, quatuor cubitorum longitudi-
nis bases singulas, & quatuor cubi-

torum latitudinis, & trium cubito
rum altitudinis, & ipsum opus ba-
sium interrasile erat. Et sculpturę in
ter iuncturas, & inter coronulas &
plectas, leones & boues & cheru-
bim, & in iuncturis similiter desu-
per. Et subter leones & boues quasi E
lora ex ære dependentia: & quatuor
rotæ per bases singulas, & axes ęrei,
& per quatuor partes quasi humeru
li subter luterem fusiles cõtra sein-
uicem respectantes. Os quoque lute
ris intrinsecus erat in capitis sum-
mitate: & quod forinsecus appare-
bat, vnius cubiti erat, totum rotun-
dum, pariterq; habebat vnum cubi
tum & dimidium. In angulis autẽ
columnarum variæ cælaturę erant
& media inter columnia quadrata
non rotunda. Quatuor quoque ro-
tæ, quæ per quatuor angulos basis
erant, cohęrebant sibi subter basim.
Vna rota habebat altitudinis cubitũ
vnum & semis. Tales autem rotæ
erant quales solent in curru fieri. Et

axes earũ,& radij,& canthi, & mo-
dioli,omnia fuſilia; Nam & humeru-
li illi quatuor per ſingulos angulos
baſis vnius,ex ipſa baſi fuſiles, & cõ-
iũcti erant. In ſummitate autẽ baſis
erat quędam rotunditas vnius & di-
midij cubiti, ita fabrefacta, vt luter
deſuper poſſet imponi, habẽs cæla-
turas ſuas, variasq; ſculpturas ex ſe
metipſa. Sculpſit quoq; in tabulatis
illis quę erant ex ære, & in angulis
cherubim,& leones, & palmas, q̃ſi
in ſimilitudinem hominis ſtãtis, vt
non cælata, ſed appoſita per circui-
tum viderentur. In hunc modum fe-
cit decẽ baſes,fuſura vna,& menſu-
ra ſculpturaq; cõſimili. Fecit quoq;
F decẽ lúteres ęneos. Quadragita ba-
tos capiebat luter vnus,eratq; qua-
tuor cubitorum. Singulos quoq; lú-
teres p ſingulas, id eſt decem baſes,
poſuit. & cõſtituit decẽ baſes, quinq;
ad dexterã partem templi,& quinq;
ad ſiniſtram. Mare autem poſuit ad
dexterã partem templi contra oriẽ-

tem ad meridiem. Fecit ergo Hiram
lebetes, & scutras, & amulas, & pfe
cit omne opus regis Salomonis in
templo domini. Columnas duas, &
funiculos capitellorũ super capitel-
la colũnarũ duos, & retiacula duo;
vt operirẽt duos funiculos, qui erãt
super capita columnarũ, & malogra
nata quadringenta in duobus retia-
culis. Duos versus malogranato-
rum in retiaculis singulis, ad ope-
riendos funiculos capitellorum qui
erant super capita columnarum: &
bases decem, & luteres decem super
bases, & mare vnũ, & boues duode
cim subter mare, & lebetes, & scu-
tras, & amulas. Omnia vasa quæ fe- G
cit Hirã regi Salomoni in domũ do- 1
mini, de aurichalco erant. In campe
stri regione Iordanis fudit ea rex in
argillosa terra inter Sochot, & Sar-
thã: & posuit Salomon omnia vasa
in domo domini. Propter multitu-
dinẽ autem nimiam non erat pon-
dus æris, Fecítque Salomon omnia

vasa in domo domini, altare aureũ, & mensam super quam ponerentur panes ꝓpositionis auream, & cãde labra aurea quinq; ad dexteram, & quinq; ad sinistram cõtra oraculum ex auro puro, & quasi lilii flores: & lucernas desuper aureas, & forcipes aureos, & hydrias, & fuscinulas, & phialas, & mortariola, & thuribula de auro purissimo. Et cardines ostiorũ domus interioris sanctisanctorũ, & ostiorum domus templi, ex auro erant. Et perfecit omne opus quod faciebat Salomon in domo domini, & intulit quæ sanctificauerat Dauid pater suus, argentum, & aurum, & vasa, reposuitq; in thesauris domus domini. 2.par.5.a

CAPVT VIII. 2.par.5.a

A Tunc congregati sunt oẽs maiores natu Israel cum principibus tribuũ, & duces familiarũ filiorũ Israel ad regẽ Salomonem in Hierusalẽ, vt deferrent arcã fœderis domini

de ciuitate Dauid, id est de Sion. Cõ
uenitq; ad regem Salomonem vni-
uersus Israel in mense Ethanim, in
solenni die, ipse est mẽsis septimus.
Venerũtq; cuncti senes de Israel, &
tulerunt arcam sacerdotes, & porta
uerunt arcam domini, & tabernacu
lum fœderis, & omnia vasa sanctua
rij quæ erant in tabernaculo: & fere
bant ea sacerdotes & leuitæ. Rex au
tem Salomon, & omnis multitudo
Israel quę conuenerat ad eum, gra-
diebatur cum illo ante arcam, & im
molabant oues & boues absq; æsti-
matione & numero. Et intulerũt sa
cerdotes arcam fœderis domini in
locum suum, in oraculum tẽpli, in
sanctũsanctorum subter alas cheru-
bim. siquidẽ cherubim expandebãt
alas super locum arcæ, & ꝓtegebãt A
arcã, & vectes eius desuper. Cumq;
eminerẽt vectes, & apparerent sum
mitates eorum foris sanctuariũ ante
oraculũ, nõ apparebant vltra extrin
secus, qui & fuerunt ibi vsq; in præ-

B sentem diem. In arca autem nō erat
aliud nisi duę tabulæ lapideæ, quas
posuerat in ea Moyses in Oreb, quā Exo. 34.d
do pepigit dominus fœdus cum fi-
lijs Israel, cum egrederentur de ter-
ra Ægypti. Factum est autem, cum
exissent sacerdotes de sanctuario, ne
bula impleuit domū domini, & nō
poterant sacerdotes stare, & mini-
strare propter nebulam. impleuerat
enim gloria domini domum domi
ni. Tunc ait Salomon. Dominus di- 2.par. 6. a
xit vt habitaret in nebula. Ædificans
ędificaui domum in habitaculū tuū,
firmissimū solium tuū in sempiter-
num. Conuertitq; rex faciē suam, &
benedixit omni ecclesiæ Israel. om
nis enim ecclesia Israel stabat. Et ait
Salomō. Benedictus dominus deus
C Israel qui locutus est ore suo ad Da
uid patrem meum, & in manibus
eius perfecit, dicens. A die qua edu-
xi populū meum Israel de Ægypto,
non elegi ciuitatē de vniuersis tribu
bus Israel, vt ædificaretur domus,

&c esset nomen meum ibi: sed elegi
Dauid vt esset super populũ meum
2.reg.7.a Israel. Voluitq; Dauid pater meus
ædificare domum nomini domini
dei Israel: & ait dominus ad Dauid
patré meum. Quòd cogitasti in cor
de tuo ædificare domum nõi meo,
bene fecisti hoc ipsum méte tractãs,
Veruntamen tu non ędificabis mihi
domum, sed filius tuus qui egredie-
tur de renibus tuis, ipse ædificabit
domum nomini meo. Confirmauit
dominus sermoné suũ quẽ locutus
est: stetiq; pro Dauid patre meo, &
sedi super thronum Israel, sicut lo-
cutus est dominus: & ædificaui do-
mum nomini domini dei Israel: &
constitui ibi locum arcæ, in qua fœ-
dus domini est, quod percussit cum
patribus nostris quando egressi sunt
de terra Ægypti. Stetit autem Salo- C
mon ante altare domini in conspe-
ctu ecclesię Israel, & expandit ma-
2.mac.2.b nus suas in cœlum, & ait: Domine
deus Israel, non est similis tui deus

in cœlo desuper, & super terrã deorsum: qui custodis pactum & misericordiam seruis tuis qui ambulãt coram te in toto corde suo: qui custodisti seruo tuo Dauid patri meo, quę locutus es ei. Ore locutus es, & manibus perfecisti, vt hæc dies probat. Nunc igitur domine deus Israel, conserua famulo tuo Dauid patri meo quę locutus es ei, dicẽs. Nõ auferetur de te vir coram me, qui sedeat super thronũ Israel: ita tamẽ si custodierint filij tui viam suã, vt ambulent coram me sicut tu ambulasti in conspectu meo. Et nunc domine deus Israel firmẽtur verba tua quæ locutus es seruo tuo Dauid patri meo. Ergóne putãdum est quòd vere deus habitet super terrã? Si enim cœlũ, & cœli cœlorũ te capere non possunt, quanto magis domus hæc quã ædificaui? Sed respice ad orationẽ serui tui, & ad preces eius domine deus meus. Audi hymnũ & orationẽ quam seruus tuus orat coram

2.re.7.b c

te hodie, vt sint oculi tui aperti su-
per domum hanc nocte ac die, super
Deu.12.b domum de qua dixisti. Erit nomen
meũ ibi: vt exaudias orationẽ, quã
orat in loco isto ad te seruus tuus,
vt exaudias deprecationem serui tui
& populi tui Israel quodcunq; ora
uerint in loco isto, & exaudies in lo
co habitaculi tui in cœlo: & cũ exau
dieris, propitius eris. Si peccauerit D
homo in proximũ suũ, & habuerit
aliquod iuramentũ quo teneat astri
ctus: & venerit propter iuramentũ
coram altari tuo in domum tuam,
tu exaudies in cœlo: & facies, & iu-
dicabis seruos tuos, condẽnans im-
piũ, & reddẽs viam suam super ca-
put eius, iustificans q; iustum, & re-
tribuens ei secundum iustitiã suam.
Si fugerit populus tuus Israel ini-
micos suos, quia peccaturus est tibi;
& agentes pœnitentiã, & confiten-
tes nomini tuo venerit, & adoraue-
rint, & deprecati te fuerint in domo
hac: exaudi in cœlo, & dimitte pec-

catum populi tui Israel, & reduces
eos in terram quā dedisti patribus
eorum. Si clausum fuerit cœlum, &
non pluerit propter peccata eorū, &
orantes in loco isto pœnitētiam ege
rint nomini tuo & à peccatis suis
cōuersi fuerint propter afflictionem
suam, exaudi eos in cœlo, & dimit-
te peccata seruorum tuorum & po-
puli tui Israel: & ostende eis viā bo
nā per quā ambulēt, & da pluuiam
super terrā quā dedisti populo tuo
in possessionē. Fames si oborta fue-
G rit in terra, aut pestilentia, aut corru
ptus aer, aut ærugo, aut locusta, vel
rubigo, & afflixerit eū inimicus eius
portas obsidēs, omnis plaga, vniuer
sa infirmitas, cūcta deuotatio, & im
precatio, quæ acciderit omni homi-
ni de populo tuo Israel: si qs cogno
uerit plagā cordis sui, & expanderit
manus suas in domo hac, tu exau-
dies in cœlo in loco habitatiōis tuæ,
& repropitiaberis, & facies, vt des
vnicuiq; secundū oēs vias suas, sicut

videris cor eius: qa tu nosti solus
cor omnium filiorum hominum:
vt timeant te cunctis diebus quibus
viuunt super faciem terræ quam de
disti patribus nostris. Insuper & alie E
nigena, qui non est de populo tuo
Israel, cum venerit de terra longin-
qua propter nomen tuum (audie-
tur enim nomen tuum magnum, &
manus tua fortis, & brachium tuū
extentum vbique.) Cum venerit er
go, & orauerit in hoc loco, tu exau
dies in cœlo, in firmamento habita-
culi tui, & facies omnia pro quibus
inuocauerit te alienigena: vt discant
vniuersi populi terrarum nomen
tuum timere, sicut populus tuus Is
rael, & probent quia nomen tuum
inuocatum est super domum hanc,
quam ędificaui. Si egressus fuerit po
pulus tuus ad bellum contra inimi-
cos suos, per viam, quocunque mise
ris eos, orabunt te contra viam ciui
tatis quam elegisti, & cōtra domum
quam ædificaui nomini tuo, & exau

dies in cœlo orationes eorũ, & pre-
ces eorum, & facies iudicium eorũ.
Quòd si peccauerint tibi (non est enim homo qui non peccet) & ira- 2.pa.6.g 1.Ioã.1.d
tus tradideris eos inimicis tuis, & ecclés.7.c
captiui ducti fuerint in terram ini-
micorum longe vel prope, & ege-
rint pœnitentiam in corde suo in lo
co captiuitatis, & conuersi depreca-
ti te fuerint in captiuitate sua, dicen-
tes, Peccauimus, inique egimus, im
pie gessimus: & reuersi fuerint ad te
in vniuerso corde suo, & tota ani-
ma sua in terra inimicorum suorũ,
ad quam captiui ducti fuerit: & ora
uerint te contra viam terræ suæ quã
dedisti patribus eorum, & ciuitatis
quã elegisti, & templi quod ædifica
ui nomini tuo. exaudies in cœlo in
firmaméto solij tui orationes eorũ,
& preces eorũ, & facies iudicium eo
rũ: & propiciaberis populo tuo qui
peccauit tibi, & omnibus iniquitati-
B bus eorũ quibus præuaricati sunt in
te: & dabis misericordiã corã eis qui

eos captiuos habuerint, vt misereantur eis. Populus enim tuus est, & hereditas tua, quos eduxisti de terra Ægypti, de medio fornacis ferreæ, vt sint oculi tui apti ad deprecationem serui tui, & populi tui Israel, & exaudias eos in vniuersis pro qbus inuocauerint te. Tu enim separasti eos tibi in hereditatem de vniuersis populis terræ, sicut locutus es per Moysen seruũ tuũ, quando eduxisti patres nostros de terra Ægypti domine deus. Factũ est autẽ, cũ cõplesset Salomon orans dominũ omnẽ orationẽ, & deprecationem hãc, surrexit de conspectu altaris domini. Vtrũq; enim genu in terram fixerat, & manus expanderat in cœlũ. Stetit ergo & benedixit omni ecclesię Israel voce magna, dicẽs. Benedictus dominus deus qui dedit requiẽ populo suo Israel, iuxta oĩa quę locutus est. Nõ cecidit ne vnus quidẽ sermo ex oĩbus bonis, quę locutus est per Moysen seruũ suum. Sit dominus

deus noster nobiscum, sicut fuit cū
patribus nostris, non derelinquens
nos, neq; ꝓiciēs: sed inclinet corda
nostra ad se, vt ambulemus i vniuer
sis vijs eius, & custodiamus mādata
eius, & ceremonias eius, & iudicia
quęcūq; mādauit patribus nostris:
& sint sermones mei isti q̄bus depre
catus sum corā domino, appropin-
quātes dn̄o deo nostro die ac nocte,
vt faciat iudiciū seruo suo, & popu-
lo suo Israel ꝑ singulos dies. & sciāt
oēs populi terræ q̄a dominus ipse
G est deus, & nō est vltra absq; eo. Sit
quoq; cor nostrū ꝑfectū cū domino
deo nostro, vt ambulemus in decre
tis eius, & custodiamus mandata
eius, sicut & hodie. Igit̄ rex & om-
nis Israel cū eo, imolabāt victimas
corā domino. Mactauitq; Salomon
hostias pacificas, quas imolauit do-
mino, boū vigitiduo millia, & ouiū
centū viginti millia. Et dedicauerūt
templū domini rex & filij Israel. in
die illa sanctificauit rex mediū atrij

quod erat ante domũ domini. Fecit
qppe holocaustum ibi, & sacrificiũ,
& adipem pacificorũ: quoniã altare
æreum quod erat coram domino, D
minus erat, & capere nõ poterat ho
locaustum, & sacrificiũ, & adipẽ pa-
cificorum. Fecit ergo Salomon in
tempore illo festiuitatẽ celebrem, &
omnis Israel cũ eo multitudo ma-
gna ab introitu Emath vsq; ad riuũ
Ægypti corã domino deo nostro, se
ptẽ diebus & septẽ diebus, id est quã
tuordecim diebus, & in die octaua
dimisit populos. Qui benedicentes
regi, pfecti sunt in tabernacula sua
lætãtes, & alacri corde super oĩbus
bonis quæ fecerat dominus Dauid
seruo suo, & Israel populo suo.

CAPVT IX.

2.pa.7.c F Actũ est aũt cũ perfecisset A
Salomon ędificiũ domus
domini, & ędificiũ regis,
& oẽ qđ optauerat & vo-
Supr. 6. b luerat facere, apparuit ei dñs secun-
do sicut apparuerat ei in Gabaon.

Dixitq;

Dixitq; dominus ad eum. Exaudiui
orationem tuam & deprecationem
tuam, quā deprecatus es coram me:
sanctificaui domum hanc quā ædifi-
casti, vt ponerem nomen meum ibi
in sempiternum, & erūt oculi mei &
cor meū ibi cunctis diebus. Tu quo-
que si ambulaueris coram me, sicut
ambulauit pater tuus, in simplicita-
te cordis, & in equitate, & feceris om
nia quæ præcepi tibi, & iudicia mea
& legitima mea seruaueris, ponam
thronū regni tui super Israel in sem-
piternū, sicut locutus sum Dauid pa- 2.reg.7.b
B tri tuo, dicens, Non auferetur vir de
genere tuo de solio Israel. Si autem
auersione auersi fueritis vos & filij
vestri, non sequentes me, nec custo-
dientes mādata mea, & ceremonias
quas proposui vobis, sed abieritis &
colueritis deos alienos, & adoraueri
tis eos: auferā Israel de superficie ter
C ræ quam dedi eis, & templum quod
sanctificaui nomini meo proijciam à
conspectu meo: eritq; Israel in pro-

uerbium, & in fabulam cunctis po-
Deu.27.d pulis, & domus hęc erit in exēplum.
Hier.22.c Omnis qui transierit per eā, stupebit
& sibilabit, & dicet, Quare fecit do-
minus sic terrae huic & domui huic?
Et respondebunt, Quia dereliquerūt
dominū deum suum, qui eduxit pa-
tres eorum de terra Ægypti & secuti
sunt deos alienos, & coluerunt eos,
& adorauerunt eos: idcirco induxit
dominus super eos omne malū hoc.
2.Par.8.a Expletis autem annis viginti postq̄
ędificauerat Salomon duas domos,
id est domum domini & domum re-
gis, Hiram rege Tyri prębente Salo- I
moni ligna cedrina & abiegna, & au-
rum iuxta omne quod opus habue-
rat: tunc dedit Salomon Hirā viginti
oppida in terra Galileę. Et egressus
est Hiram de Tyro, vt videret oppi-
da quę dederat ei Salomon, & non
placuerūt ei, & ait. Hęccine sunt ciui
tates quas dedisti mihi frater? Et ap- C
pellauit eas terram Chabul, vsque in
diem hanc. Misit quoq; Hiram ad re-

gem Salomonem centum viginti ta
lenta auri. Hæc eſt ſumma expenſa-
rum, quam obtulit rex Salomon ad
ædificandam domum domini & do
mum ſuam, & Mello, & murũ Hie-
ruſalé, & Heſer, & Mageddo, & Ga-
zer. Pharao rex Ægypti aſcendit, &
cępit Gazer, ſuccéditq; eam igni: &
Chananæũ qui habitabat in ciuitate,
interfecit, & dedit eam in dotem filię
ſuæ vxori Salomonis. Ædificauit er
go Salomon Gazer, & Bethoron in-
feriorem, & Baalath & Palmiram in
terra ſolitudinis. & omnes vicos qui
ad ſe pertinebant, & erant abſq; mu-
ro, muniuit & ciuitates curruũ & ci-
uitates equitum, & quodcũq; ei pla-
cuit vt ędificaret in Hieruſalem & in
Libano & in omni terra poteſtatis
ſuæ. vniuerſum populum qui reman
ſerat de Amorræis, & de Ethæis, &
Pherezęis, & Eugis, & Iebuzæis qui
non ſunt de filijs Iſrael: horũ filios,
qui remáſerant in terra, quos ſcilicet
non potuerant filij Iſrael extermina

re, fecit Salomon tributarios vſq; in
diem hanc. De filijs autem Iſrael nõ D
conſtituit rex Salomon ſeruire quen
quã, ſed erant viri bellatores, & mini
ſtri eius & principes & duces, & præ
fecti curruũ & equorum. Erant autẽ
principes ſuper omnia opera Salo-
monis præpoſiti quingenti quinqua
ginta, qui habebant ſubiectum popu
lum, & ſtatutis operibus imperabãt.
Filia autem Pharaonis aſcendit de ci
uitate Dauid in domum ſuam, quam
ædificauerat ei Salomon. Tunc ædifi
cauit Mello. Offerebat quoque Salo-
mon tribus vicibus per annos ſingu
los holocauſta, & pacificas victimas
ſuper altare quod ædificauerat domi
no, & adolebat thymiamata coram do
mino: Perfectumq; eſt templũ. Claſ
ſem quoq; fecit rex Salomõ in Aſiõ-
gaber, quæ eſt iuxta Ahilam in litore
maris rubri, in terra Idumeæ. Miſitq;
Hiram in claſſe illa ſeruos ſuos viros
nauticos & gnaros maris, cum ſer-
uis Salomonis. Qui cũ veniſſent in

Ophir, sumptũ inde aurum quadrin-
gentorum viginti talentorum, detu-
lerunt ad regem Salomonem.

CAPVT X.

A SEd & regina Saba audita fama Salomonis, in nomi ne domini venit tẽtare eũ in ænigmatibus. Et ingres sa Hierusalem multo cum comitatu, & diuitijs, camelis portantibus aro- mata, & aurum infinitum nimis, & gẽmas preciosas, venit ad regem Sa- lomonẽ, & locuta est ei vniuersa quę habebat in corde suo. Et docuit eam Salomon omnia verba quæ propo- suerat. Non fuit sermo qui regẽ pos- set latêre, & non responderet ei. Vi- dens autem regina Saba omnem sa- piẽtiam Salomonis, & domũ quam ædificauerat, & cibos mensæ eius, & habitacula seruorum, & ordines mi- nistrantium, vestes'qꝫ eorum, & pin- cernas, & holocausta quæ offerebat in domo domini: non habebat vltra spiritum, dixit'qꝫ ad regem. Verus est

2.pa.9.a Mat.12.d Luc.11.d

ſermo quem audiui in terra mea ſu-
per ſermonibus tuis, & ſuper ſapien-
tia tua: & non credebam narrantibus
mihi, donec ipſa veni, & vidi oculis
meis, & probaui ꝙ media pars mihi A
nunciata non fuerit. Maior eſt ſapien B
tia & opera tua, quàm rumor quem
audiui. Beati viri tui, & beati ſerui
tui hi, qui ſtant coram te ſemper, &
audiunt ſapientiam tuam. Sit domi-
nus deus tuus benedictus, cui com-
placuiſti, & poſuit te ſuper thronum
Iſrael, eo ꝙ dilexerit dominus Iſra-
el in ſempiternum: & conſtituit te re-
gem, vt faceres iudicium & iuſtitiã.
Dedit ergo regi centum viginti talen-
ta auri, & aromata multa nimis, &
gemmas precioſas. Nõ ſunt allata vl-
tra aromata tam multa, q̃ ea quę de-
dit regina Saba regi Salomoni. Sed
& claſſis Hiram, quæ portabat aurũ
de Ophir, attulit ex Ophir ligna thi-
na multa nimis, & gẽmas precioſas.
Fecitq; rex de lignis thinis fulcra do-
mus domini, & domus regiæ, & ci-

tharas lyrásq; cantoribus. Non sunt
allata huiuscemodi ligna thina, neq;
visa vsq; in præsentem diem. Rex au
tem Salomon dedit reginę Saba om
nia quę voluit & petiuit ab eo, excæ-
ptis his quę vltro obtulerat ei mune
re regio. Quæ reuersa est, & abijt in
C terram suam cum seruis suis. Erat au
tem pondus auri quod afferebatur
Salomoni per annos singulos, sexcé
torum sexagintasex talétorum auri:
excępto eo quod afferebant viri, qui
super vectigalia erant, & negociato-
res, vniuersiq; scruta vendentes, &
omnes reges Arabiæ, ducesq; terræ.
Fecit quoq; rex Salomon ducéta scu
ta de auro purissimo. Sexcentos auri
siclos dedit in laminas scuti vnius, &
trecétas peltas ex auro probato. Tre
centęq; minę auri vnam peltam ve-
stiebát. Posuitq; eas rex in domo sal-
tus Libani. Fecit etiam rex Salomon
thronum de ebore grādem, & vesti-
uit eum auro fuluo nimis, qui habe-
bat sex gradus. Et summitas throni

rotunda erat in parte posteriori, &
duę manus hinc atque inde tenentes
sedile, & duo leones stabãt iuxta ma-
nus singulas, & duodecim leunculi
stantes super sex gradus hinc atq; in-
de. Non est factum tale opus in vni-
uersis regnis. Sed & omnia vasa, de D
quibus potabat rex Salomon, erant
aurea: & vniuersa supellex domus
saltus Libani de auro purissimo. Nõ
erat argentum, nec alicuius precij pu-
tabatur in diebus Salomonis: quia
classis regis per mare cũ classe Hiram
semel per tres annos ibat in Thar-
sis, deferens inde aurum & argentũ,
& dentes elephantorũ, & simias, &
pauos. Magnificatus est ergo rex Sa-
lomon super omnes reges terræ di-
uitijs & sapientia. Et vniuersa terra
desiderabat vultũ Salomonis, vt au-
diret sapientiam eius, quam dederat
deus in corde eius. Et singuli defere-
bant ei munera, vasa argentea & au-
rea, vestes & arma bellica, aromata
quoq;, & equos & mulos per annos

singulos. Congregauitq; Salomon currus & equites, & facti sunt ei mille quadringenti currus, & duodecim millia equitum: & disposuit eos per ciuitates munitas, & cũ rege in Hierusalem. Fecitq;, vt tanta esset abun-
D dantia argenti in Hierusalem, quãta & lapidum: & cedrorũ prębuit multitudinem quasi sycomoros, quę nascuntur in cãpestribus. Et educebantur equi Salomoni de Ægypto & de Cõa. Negociatores enim regis emebant de Coa, & statuto precio perducebant. Egrediebatur autẽ quadriga ex Ægypto sexcentis siclis argẽti, & equus centum quinquaginta. Atq; in huc modum cuncti reges Hethęorum & Syrię equos venundabant.

CAPVT XI.

A Rex autẽ Salomon adamauit mulieres alienigenas multas, filiam quoq; Pharaonis, & Moabitidas, & Ammonitidas, Idumæas, & Sidonias, & Cethæas, de gentibus super eccl.47.c Deu.17.d

quibus dixit dominus filijs Israel;
Exo.34.b Non ingrediemini ad eas, neq; de il-
lis ingredientur ad vestras. certissime
enim auertent corda vestra, vt sequa-
mini deos earum, His itaq; copula-
tus est Salomon ardentissimo amo-
re. Fueruntq; ei vxores quasi reginæ
septingentæ, & concubinæ trecentę.
Et auerterunt mulieres cor eius. cumq;
iam esset senex, deprauatum est cor
eius per mulieres, vt sequeret deos
alienos: nec erat cor eius perfectum
cũ domino deo suo, sicut cor Dauid
patris eius. sed colebat Salomõ Astar-
then deam Sidoniorum, & Chamos
deum Moabitarũ, & Moloch idôlũ
Ammonitarum. Fecitq; Salomon B
quod non placuerat coram domino,
& non adimpleuit vt sequeretur do-
minum, sicut Dauid pater eius. Tunc
ædificauit Salomon phanũ Chamos
idôlo Moab, in monte qui est cõtra
Hierusalem, & Moloch idôlo filiorũ
Ammon. Atq; in hunc modum fecit
vniuersis vxoribus suis alienigenis

quę adolebant thura & immolabant
dijs suis. Igitur iratus est dominus
Salomoni, ꝙ auersa esset mens eius
à domino deo Israel, qui apparuerat Supra.9.b
ei secundo, & præceperat de verbo
hoc, ne sequeretur deos alienos, &
non custodiuit quæ mandauit ei do-
minus. Dixit itaq; dominus Salomo
ni. Quia habuisti hoc apud te, & non
custodisti pactum meũ, & præcepta
mea quæ mandaui tibi, disrumpens
scindam regnũ tuum, & dabo illud
seruo tuo. Verũtamen in diebus tuis
non faciã propter Dauid patrẽ tuum.
De manu filij tui scindam illud, nec
totum regnum auferam, sed tribum
vnam dabo filio tuo propter Dauid
seruum meum, & Hierusalem quam
elegi. Suscitauit autem dominus ad-
uersarium Salomoni Adad Idumęũ
de semine regio, qui erat in Edom.
Cum enim esset Dauid in Idumæa, 2.Re.8.d
& ascendisset Ioab princeps militiæ
ad sepeliendum eos qui fuerãt inter-
fecti, & occidisset omne masculinum

in Idumæa (sex enim mensibus ibi
moratus est Ioab, & omnis Israel,
donec interimeret omne masculinũ
in Idumæa) fugit Adad ipse, & viri
Idumæi de seruis patris eius cũ eo,
vt ingrederetur Ægyptum. Erat au-
tem Adad puer paruulus. Cumq; sur-
rexissent de Madian, venerũt in Pha-
ran. Tulerũtq; secum viros de Pha-
ran, & introierũt Ægyptum ad Pha-
raonem regem Ægypti. Qui dedit ei D
domum, & cibos cõstituit, & terram
delegauit. Et inuenit Adad gratiã co-
ram Pharaone valde, intantũ vt da-
ret ei vxorem, sororem vxoris suæ,
germanã Taphnes reginæ. Genuitq;
ei soror Taphnes Genubath filium,
& nutriuit eum Taphnes in domo
Pharaonis. Eratq; Genubath habitãs
apud Pharaonẽ cum filijs eius. Cũq;
audisset Adad in Ægypto dormisse
Dauid cum patribus suis, & mortuũ
esse Ioab principẽ militiæ, dixit Pha-
raoni, Dimitte me, vt vadam in terrã
meam. Dixitq; ei Pharao: Qua enim

re apud me indiges, vt quæras ire ad
terram tuam? At ille respondit, Nul-
E la. sed obsecro te, vt dimittas me. Su-
scitauit quoq; ei deus aduersariū Ra-
zon filium Eliada, qui fugerat Ada-
dezer regem Soba dominum suum:
& congregauit contra eū viros, & fa-
ctus est princeps latronū cum interfi
ceret eos Dauid: abieruntq; Dama-
scum, & habitauerunt ibi, & cōstitue
runt eum regem in Damasco, eratq;
aduersarius Israel cunctis diebus Sa
lomonis. Et hoc est malum Adad, &
odium contra Israel, regnauitq; in
Syria. Hieroboam quoq; filius Na-
bat, Ephratæus, de Sareda, seruus Sa-
lomonis, cuius mater erat nomine
Serua, mulier vidua: leuauit manum
contra regem. Et hæc est causa rebel-
lionis aduersus eum, quia Salomon
ædificauit Mello, & coæquauit vora
ginem ciuitatis Dauid patris sui. Erat
autem Hieroboam, vir fortis & po-
tens. Vidensq; Salomon adolescentē
bonæ indolis & industrium, consti-

tuerat eum præfectum super tributa
vniuersæ domus Ioseph. Factum est
igitur in tẽpore illo, vt Hieroboam
egrederetur de Hierusalẽ, & inueni-
ret eum Ahias Silonites propheta in
via, opertus pallio nouo. Erant autẽ
duo tantũ in agro. Apprehendensq; F
Ahias pallium suum nouũ, quo coo
pertus erat, scidit in duodecim par-
tes, & ait ad Hieroboam. Tolle tibi
decem scissuras. hęc enim dicit domi
nus deus Israel, Ecce ego scindam re
gnum de manu Salomonis, & dabo
tibi decem tribus. Porrò vna tribus
remanebit ei, propter seruum meum
Dauid, & propter Hierusalem ciuita
tem quam elegi ex omnibus tribub⁹
Israel: eo q̃ dereliquerit me, & ado-
rauerit Astarthen deam Sidoniorũ,
& Chamos deum Moab, & Moloch
deum filiorũ Ammon: & non ambu
lauerit in vijs meis vt faceret iustitiã
coram me, & præcępta mea, & iudi-
cia, sicut Dauid pater eius. Nec aufe-
ram omne regnũ de manu eius, sed

ducem ponam eum cunctis diebus
vitę suę, propter Dauid seruũ meum
quem elegi, qui custodiuit mandata
mea & præcępta mea. Auferã autem
regnũ de manu filij eius, & dabo tibi
decem tribus: filio auté eius dabo tri
bum vnam, vt remaneat lucerna Da
uid seruo meo cũctis diebus, coram
me in Hierusalem ciuitate quã elegi
vt esset nomen meum ibi. Te autem
assumam, & regnabis super omnia
quæ desiderat anima tua, erisq; rex
G super Israel. Si igitur audieris omnia
quę pręcępero tibi, & ambulaueris
in vijs meis, & feceris quod rectũ est
coram me, custodiens mãdata mea,
& pręcępta mea, sicut fecit Dauid ser
uus meus: ero tecũ, & ędificabo tibi
domum fidelé, quomodo ędificaui
Dauid domũ, & tradam tibi Israel:
& affligam semen Dauid super hoc,
verũtamen non cunctis diebus. Vo
luit ergo Salomon interficere Hiero
boã. Qui surrexit, & aufugit in Ægy
ptum ad Sesac regem Ægypti, & fuit

in Ægypto vsq; ad mortem Salomo
nis. Reliquum autem verborũ Salo-
monis, & omnia quę fecit, & sapien-
tia eius: ecce vniuersa scripta sunt in
libro verborum dierum Salomonis.
Dies autem quos regnauit Salomon
in Hierusalem super omnem Israel,
quadraginta anni sunt. Dormiuitq;
Salomon cum patribus suis, & sepul
tus est in ciuitate Dauid patris sui, re
gnauitq; Roboam filius eius pro eo.

CAPVT XII.

2. Pa. 10. a VEnit autem Roboam in Si A
chem: illuc enim congre-
gatus erat omnis populus
Israel ad constituendum
eum regem. At vero Hieroboam fi-
lius Nabat, cum adhuc esset in Ægy-
pto profugus à facie regis Salomo-
nis, audita morte eius reuersus est de
Ægypto. Miseruntq;, & vocauerunt
eum. Venit ergo Hieroboam, & om-
nis multitudo Israel, & locuti sunt
ad Roboam, dicentes. Pater tuus du
rissimum iugum imposuit nobis: tu

itaq;

Itaq; nunc imminue paululũ de im
perio patris tui duriſſimo, & de iu-
go grauiſſimo quod ĩpoſuit nobis,
& ſeruiemus tibi. Qui ait eis, Ite vſ-
que ad tertium diem, & reuertimi-
ni ad me. Cumq; abiiſſet populus,
iniit conſilium rex Roboam cum ſe
nioribus qui aſſiſtebant coram Salo
mone patre eius, cũ adhuc viueret,
& ait. Quod datis mihi cõſilium, vt
B reſpondeam populo huic? Qui dixe
runt ei. Si hodie obedieris populo
huic, & ſeruieris, & petitioni eorum
ceſſeris, locutusq; fueris ad eos ver
ba lenia, erunt tibi ſerui cunctis die-
bus. Qui dereliquit conſilium ſenũ
quod dederant ei, & adhibuit adole-
ſcentes qui nutriti fuerant cum eo,
& aſſiſtebant illi, dixitque ad eos.
Quod mihi datis conſilium, vt re-
ſpondeã populo huic? qui dixerunt
mihi, Leuius fac iugum, quod impo-
ſuit pater tuus ſup nos. Et dixerunt
ei iuuenes qui nutriti fuerãt cũ eo.
Sic loquere populo huic, qui locuti

X X

Eccli. 47. ſunt ad te, dicẽtes, Pater tuus aggra-
d. uauit iugũ noſtrum, tu releua nos.
Sic loquêris ad eos. Minimus digi-
tus meus groſſior eſt dorſo patris
mei. Et nunc pater meus poſuit ſup
vos iugum graue, ego autem addã
ſuper iugum veſtrum: Pater meus
cæcidit vos flagellis, ego autem cæ-
dam vos ſcorpionibus. Venit ergo
Hieroboam, & omnis populus ad
Roboam die tertia, ſicut locutus fue
rat rex, dicens, Reuertimi ad me die
tertia. Reſpõditq́ rex populo du-
ra, derelicto cõſilio ſeniorum quod
ei dederant, & locutus eſt eis ſecun-
dum conſilium iuuenum, dicẽs, Pa
ter meus aggrauauit iugum veſtrũ,
ego autem addã iugo veſtro: Pater D
meus cæcîdit vos flagellis, ego autẽ
cędam vos ſcorpionibus. Et non ac-
quieuit rex populo: quoniam auer-
ſatus fuerat eum dominus, vt ſuſci-
taret verbum ſuum quod locutus
Supr.11. f fuerat in manu Ahiæ Silonitæ ad
Hieroboam filium Nabat. Videns

itaque populus quòd noluisset eos audire rex, respondit ei, dicens. Quę nobis pars in Dauid? vel quæ hæreditas in filio Isai? Vade in tabernacula tua Israel, nunc vide domum tuam Dauid. Et abijt Israel in tabernacula sua. Super filios autem Israel, quicunque habitabant in ciuitati
E bus Iuda, regnauit Roboam. Misit ergo rex Roboam Aduram, qui erat super tributa. & lapidauit eum omnis Israel, & mortuus est. Porrò rex Roboam festinus ascendit currum, & fugit in Hierusalem, recessitq́ꝫ Israel à domo Dauid, vsque in præsentem diem. Factum est autem cum audisset omnis Israel quòd reuersus esset Hieroboam, miserunt, & vocauerunt eum congregato cœtu, & constituerunt eum regem super omnem Israel, nec secutus est quispiam domum Dauid, præter tribũ Iuda solam. Venit autem Roboam Hierusalẽ, & cõgregauit vniuersam domũ Iuda, & tribum Beniam in cẽ

tum octoginta millia electorum vi-
rorum, & bellatorum, vt pugna-
rent contra domum Israel, & redu-
cerent regnum Roboam filio Salo-
2.par.11.a monis. Factus est autem sermo do- F
mini ad Semeiam virum dei, dicés.
Loquere ad Roboã. filium Salomo-
nis regem Iuda, & ad omnem do-
mũ Iuda, & Beniamin, & reliquos
de populo, dicens. Hæc dicit domi-
nus, Non ascendetis, neq; bellabitis
contra fratres vestros filios Israel.
reuertatur vir in domum suã: à me
enim factũ est verbũ hoc. Audierunt
sermoné domini, & reuersi sunt de
itinere, sicut eis pcęperat dominus.
Ædificauit autem Hieroboam Si-
chem in monte Ephraim, & habita-
uit ibi. Et egressus inde, ædificauit
Phanuel. Dixitq; Hieroboam in cor
de suo, Nunc reuertetur regnum ad
domũ Dauid, si ascenderit populus
iste vt faciat sacrificia in domo domi
ni in Hierusalem: & conuertetur
cor populi huius ad dominum suũ

Roboam regem Iuda, interficientq́ꝫ me, & reuertentur ad eum. Et excogitato consilio, fecit duos vitulos aureos, & dixit eis. Nolite vltra ascē
G dere in Hierusalem, Ecce dij tui Israel, qui te eduxerunt de terra Ægypti. Posuitq́ꝫ vnum in Bethel, & alterum in Dan: & factum est verbum hoc in peccatum. Ibat enim populus ad adorandum vitulum, vsque in Dan. Et fecit phana in excelsis, & sacerdotes de extremis populi, qui non erant de filijs Leui. Constituitque diem solennem in mense octauo quintadecima die mensis, in similitudinem solennitatis quæ celebrabatur in Iuda. Et ascendens, altare similiter fecit in Bethel, vt immolaret vitulis quos fabricatus fuerat. Constituitque in Bethel sacerdotes excelsorum quæ fecerat, & ascendit super altare quod extruxerat in Bethel quintadecima die mensis octaui quem finxerat de corde suo. Et fecit solennitatem filijs Israel, &

Exo. 32. b

aſcendit ſuper altare, vt adoleret
incenſum.

CAPVT XIII.

ET ecce Vir dei venit de Iu A
da in ſermone domini in
Bethel, Hieroboam ſtante
ſuper altare, & thus iaciē-
te: & exclamauit cōtra altare in ſer-
mone domini, & ait. Altare altare,
4.re.23.d hęc dicit dominus, Ecce filius naſce-
tur domui Dauid Ioſias nomine: &
imolabit ſuper te ſacerdotes excel-
ſorū, qui nunc in te thura ſuccēdūt,
& oſſa hominū ſup te incendet. De-
ditq; in illa die ſignū, dicēs. Hoc erit
ſignū ꝙ locutus eſt dominus. Ecce,
altare ſcindet, & effundetur cinis q
in eo eſt. Cumq; audiſſet rex ſermo
nem hominis dei quem inclamaue-
rat contra altare in Bethel, extendit
manum ſuam de altari, dicens. Ap-
prehēdite eū. Et exaruit manus eius B
quā extenderat contra eum: nec va-
luit retrahere eam ad ſe. Altare quo
que ſciſſum eſt, & effuſus eſt cinis

de altari, iuxta signum quod prædi
xerat vir dei in sermone domini. Et
ait rex ad virum dei. Deprecare faciē
A domini dei tui, & ora pro me, vt re-
stituatur manus mea mihi. Orauitq́;
vir dei faciem domini, & reuersa est
manus regis ad eū, & facta est sicut
prius fuerat. Locutus est autem rex
ad virum dei, Veni mecum domū
vt prādeas, & dabo tibi munera. Re-
spondítq́; vir dei ad regē. Si dederis
mihi mediā partem domus tuę, nō
veniā tecum, nec comedā panē, neq;
bibam aquam in loco isto. sic enim
mandatū est mihi in sermone domi
ni pręcipientis, Non comedes pa-
nē, neq; bibes aquam, nec reuertē-
C ris per viā qua venisti. Abijt ergo ꝑ
aliā viā, & non est reuersus per iter
quo venerat in Bethel. Prophetes au
tē quidā senex habitabat in Bethel,
B ad quē venerunt filij sui, & narraue-
runt ei omnia opera quæ fecerat vir
dei illa die in Bethel, & verba quæ
locutus fuerat ad regem, & narraue

runt patri suo. Et dixit eis pater eo-
rum. Per quam viam abijt? Ostende
runt ei filij sui viam per quam abie-
rat vir dei, qui venerat de Iuda. Et
ait filijs suis. Sternite mihi asinum.
Qui cum strauissent, ascẽdit, & abijt
post virum dei, & inuenit eum sedẽ
tem subtus terebinthum. Et ait illi: D
Túne es vir dei, q venisti de Iuda?
Respondit ille. Ego sum. Dixitq; ad
eum. Veni mecũ domum, vt come-
das panem. Qui ait. Non possum re
uerti, neq; venire tecum, nec come-
dam panem, neq; bibam aquam in
loco isto: quia locutus est dominus
ad me in sermone domini, dicens.
Non comedes panem, & non bibes
aquam ibi, nec reuerteris per viam
quã ieris. Qui ait illi. Et ego prophe
ta sum similis tui. Et angelus lo-
cutus est mihi in sermone domini,
dicens. Reduc eum tecũ in domum
tuam, vt comedat panem, & bibat
aquam. Fefellit eum, & reduxit secũ.
Comedit ergo panẽ in domo eius,

& bibit aquam. Cúmque ſederent
ad menſam, factus eſt ſermo domi-
ni ad prophetã qui reduxerat eum.
E Et exclamauit ad virum dei, qui ve
nerat de Iuda, dicens. Hęc dicit do-
minus, Quia non obediens fuiſti
ori domini, & non cuſtodiſti mãda
tum quod præcępit tibi dominus
deus tuus: & reuerſus es, & comedi
ſti panem, & bibiſti aquam in loco,
in quo præcępit tibi ne comederes
panem, neq; biberes aquam, non in-
feretur cadauer tuum in ſepulcrum
patrum tuorum. Cúmque comediſ
ſet & bibiſſet, ſtrauit aſinum ſuũ pro
pheta, quem reduxerat. Qui cũ abiſ-
ſet, inuenit eum leo in via, & occi-
dit, & erat cadauer eius proiectum
in itinere. Aſinus autem ſtabat iuxta
illum, & leo ſtabat iuxta cadauer.
Et ecce, viri tranſeuntes viderunt ca
dauer proiectum in via, & leonem
F ſtantem iuxta cadauer. Et venerunt,
& diuulgauerunt in ciuitatem, in
qua prophetes ille ſenex habitabat.

Quod cum audiſſet propheta ille,
qui reduxerat eum de via, ait: Vir
dei eſt, qui inobediens fuit ori domi
ni, & tradidit eum dominus leoni,
& confregit eum, & occîdit iuxta
verbum domini quod locutus eſt
ei. Dixítque ad filios ſuos. Sternite
mihi aſinum. Qui cum ſtrauiſſent,
& ille abiſſet, inuenit cadauer eius
proiectum in via & aſinũ & leonem
ſtantes iuxta cadauer. Non come-
dit leo de cadauere, nec læſit aſi-
num. Tulit quoque prophetes cada
uer viri dei, & poſuit illud ſuper aſi-
num, & reuerſus intulit in ciuita-
tem prophetes ſenex, vt plangeret
eum, & poſuit cadauer eius in ſepul
cro ſuo. Et planxerũt eum, Heu heu
mi frater. Cúmque planxiſſent G
eum, dixit ad filios ſuos. Cum mor-
tuus fuero, ſepelite me ĩ ſepulcro, in
quo vir dei ſepultus eſt. iuxta oſſa
eius ponite oſſa mea. Profecto enim
veniet ſermo quẽ prędixit in ſermo
ne domini contra altare quod eſt in

Bethel,& cōtra omnia phana excel-
sorum quæ sunt in vrbibus Sama-
riæ. Post verba hęc non est reuersus
Hieroboam de via sua pessima, sed
econtrario fecit de nouissimis popu-
lis sacerdotes excelsorum. Quicūq;
volebat, implebat manum suam, &
fiebat sacerdos excelsorum. Et pro-
pter hanc causam peccauit domus
Hieroboā,& euersa est, & deleta de
superficie terræ.

CAPVT XIIII.

A IN tempore illo ægrota-
uit Abia filius Hierobo-
am. Dixitque Hieroboam
vxori suæ. Surge,& com
muta habitū, ne cognoscaris quòd
sis vxor Hieroboam, & vade in Sī
lo, vbi est Ahias propheta qui locu-
tus est mihi quòd regnaturus essem
super populum hunc. Tolle quo-
que in manu tua decem panes, &
crustulam,& vas mellis,& vade ad
illum, Ipse enim indicabit tibi quid
euenturū sit puero huic. Fecit vt di-

xerat, vxor Hieroboam, & consurgens abiit in Silo, & venit in domũ Abiæ. At ille non poterat videre, qã caligauerant oculi eius præ senectu te, Dixit autem dominus ad Ahiam. B
Ecce vxor Hieroboam igreditur, vt consulat te super filio suo qui ęgrotat. hęc & hæc loquêris ei. Cum ergo illa itraret, & dissimularet se esse quæ erat, audiuit Ahias sonitum pe dum eius introeũtis per ostium, & ait. Ingredere vxor Hieroboã: quare aliam te esse simulas? Ego autem missus sum ad te durus nuncius. Vade, & dic Hieroboam. Hæc dicit do minus deus Israel, Quia exaltaui te de medio populi, & dedi te ducem super populum meum Israel: & scidi regnum domus Dauid, & dedi illud tibi, & nõ fuisti sicut seruus meus Dauid, qui custodiuit mandata mea, & secutus est me in toto corde D
suo, faciens quod placitum esset in conspectu meo: sed operatus es ma le super omnes qui fuerunt ante te,

& fecisti tibi deos alienos, & conflatiles, vt me ad iracundiam prouocares: me aũt proiecisti post tergũ tuũ.
C Idcirco ecce ego inducã mala super domum Hieroboam, & percutiam de Hieroboam mingentem ad parieté, & clausum, & nouissimum in Israel: & mundabo reliqas domus Hieroboã, sicut mũdari solet fimus vsq; ad purum. Qui mortui fuerint de Hieroboam in ciuitate, comedét eos canes: qui autem mortui fuerint in agro, vorabũt eos aues cœli: quia dominus locutus est. Tu igitur surge, & vade in domũ tuam: & in ipso introitu pedũ tuorũ in vrbem, morietur puer, & planget eum omnis Israel, & sepeliet. Iste enim solus inferetur de Hieroboam in sepulcrum, quia iuẽtus est sup eo sermo bonus à domino deo Israel in domo Hie-
D roboã. Cõstituet aũt sibi dominus regé super Israel, qui pcutiet domũ Hieroboam in hac die, & in hoc tempore: & pcutiet dominus deus Isra-

el, ficut moueri folet arũdo in aqua.
Et euellet Ifrael de terra bona hac,
quam dedit patribus eorum, & ven
tilabit eos trãs flumẽ. qa fecerunt fi
bi lucos, vt irritarent dominum: &
tradet dominus deus Ifrael ꝓpter
peccata Hieroboam, qui peccauit, &
peccare fecit Ifrael. Surrexit itaque E
vxor Hieroboam, & abijt, & venit
in Therfa. Cumq; illa ingrederet li
men domus, puer mortuus eft, & fe
pelierunt eũ. Et planxit eum omnis
Ifrael iuxta fermonem domini, quẽ
locutus eft in manu ferui fui Ahiæ
prophetæ. Reliqua autem verborũ
Hieroboam quomodo pugnauerit,
& quomodo regnauerit, ecce fcri-
pta funt in libro verborum dierum
regum Ifrael. Dies autem quibus re
gnauit Hieroboam, vigintiduo an-
ni funt. Et dormiuit Hieroboam cũ
patribus fuis: regnauitq; Nadab fi-
lius eius pro eo. Porrò Roboam fi-
lius Salomonis regnauit in Iuda.
3. pa. 12. d Quadraginta & vnius anni erat Ro F

boam, cũ regnare cœpisset: decẽ &
septem annos regnauit in Hierusa-
lem ciuitate, quã elegit dominus vt
poneret nomen suũ ibi, ex omnibus
tribubus Israel. Nomen autem ma-
tris eius Naama Ammanitis. Et fe-
cit Iudas malũ corã domino, & irri
tauerunt eum super omnibus quæ
fecerant patres eorũ in peccatis suis
quę peccauerũt. Ædificauerũt enim
& ipsi sibi aras, & statuas, & lucos
super oẽm collẽ excelsum, & subter
omnem arborẽ frõdosam: sed & ef-
fœminati fuerunt in terra, feceruntq;
omnes abominationes gentiũ, quas
attriuit dominus ante faciem filiorum
Israel. In quinto autem anno regni
Roboam, ascendit Sesac rex Ægypti
in Hierusalem, & tulit thesauros do
mus domini, & thesauros regios, &
vniuersa diripuit. scuta quoque au-
rea, quæ fecerat Salomon, pro qui-
bus fecit rex Roboam scuta ærea: &
tradidit ea in manũ ducum scutario
rum, & eorum qui excubabant ante

ostium domus regis. Cumq; ingre-
deretur rex in domum domini por
tabant ea qui præeundi habebãt offi
cium: & postea reportabãt ad arma
mẽtarium scutariorum. Reliqua au
tem sermonum Roboam, & omnia
quę fecit, ecce scripta sunt in libro ser
monum dierũ regum Iuda. Fuitq;
bellũ inter Roboam & Hieroboam
cũctis diebus. Dormiuitq; Roboam
cum patribus suis, & sepultus est cũ B
eis in ciuitate Dauid. Nomen autem
matris eius Naama Ammanitis, &
regnauit Abia filius eius pro eo.

CAPVT XV.

IGitur in octauodecimo an-
no regni Hieroboam filij A
Nabat, regnauit Abia sup
Iudã. Tribus annis regna
uit in Hierusalẽ. Nomẽ matris eius
Maacha filia Abessalom. Ambula-
uitq; i oibus peccatis patris sui, quę
fecerat ante eum: nec erat cor eius
perfectũ cũ domino deo suo, sicut
cor Dauid patris eius. Sed propter
Dauid

Dauid dedit ei dominus deus suis lu
cernam in Hierusalem, vt suscitaret
filium eius post eum, & staret in Hie
rusalé: eo q fecisset Dauid rectum in
oculis domini, & non declinasset ab
omnibus quæ præceperat ei cunctis
diebus vitæ suæ, excepto sermone
Vriæ Ethei. Attamé bellum fuit inter 2.Pa.13.a
Roboam & Hieroboam omni tépo-
B re vitę eius. Reliqua autem sermonũ
Abiæ, & omnia quæ fecit, nónne hęc
scripta sunt in libro verborũ dierum
regum Iuda? Fuitq; prælium inter
Abiam & inter Hieroboam. Et dor- 2.pa.14.a
miuit Abia cum patribus suis, & se-
pelierunt eum in ciuitate Dauid: re-
gnauitq; Asa filius eius pro eo. In
C anno ergo vicesimó Hieroboá regis
Israel regnauit Asa rex Iuda: & qua-
draginta & vno áno regnauit in Hie
rusalé. Nomen matris eius Maacha,
filia Abessalom. Et fecit Asa rectum
ante cóspectum domini, sicut Dauid
pater eius: & abstulit effœminatos
de terra, purgauitq; vniuersas sordes

runt patri suo. Et dixit eis pater eo-
rum. Per quam viam abijt? Ostende
runt ei filij sui viam per quam abie-
rat vir dei, qui venerat de Iuda. Et
ait filijs suis. Sternite mihi asinum.
Qui cum strauissent, ascēdit, & abijt
post virum dei, & inuenit eum sedē
tem subtus terebinthum. Et ait illi: D
Túne es vir dei, q venisti de Iuda?
Respondit ille. Ego sum. Dixitq; ad
eum. Veni mecū domum, vt come-
das panem. Qui ait. Non possum re
uerti, neq; venire tecum, nec come-
dam panem, neq; bibam aquam in
loco isto: quia locutus est dominus
ad me in sermone domini, dicens.
Non comedes panem, & non bibes
aquam ibi, nec reuertêris per viam
quā ieris. Qui ait illi. Et ego prophe
ta sum similis tui. Et angelus lo-
cutus est mihi in sermone domini,
dicens. Reduc eum tecū in domum
tuam, vt comedat panem, & bibat
aquam. Fefellit eum, & reduxit secū.
Comedit ergo panē in domo eius,

& bibit aquam. Cúmque sederent
ad mensam, factus est sermo domi-
ni ad prophetā qui reduxerat eum.
E Et exclamauit ad virum dei, qui ve
nerat de Iuda, dicens. Hęc dicit do-
minus, Quia non obediens fuisti
ori domini, & non custodisti māda
D tum quod præcępit tibi dominus
deus tuus: & reuersus es, & comedi
sti panem, & bibisti aquam in loco,
in quo præcępit tibi ne comederes
panem, neq; biberes aquam, non in-
feretur cadauer tuum in sepulcrum
patrum tuorum. Cúmque comedis-
set & bibisset, strauit asinum suū pro
pheta, quem reduxerat. Qui cū abis-
set, inuenit eum leo in via, & occi-
dit, & erat cadauer eius proiectum
in itinere. Asinus autem stabat iuxta
illum, & leo stabat iuxta cadauer.
Et ecce, viri transeuntes viderunt ca
dauer proiectum in via, & leonem
F stantem iuxta cadauer. Et venerunt,
& diuulgauerunt in ciuitatem, in
qua prophetes ille senex habitabat.

Bethel,& cõtra omnia phana excel-
ſorum quæ ſunt in vrbibus Sama-
riæ. Poſt verba hęc non eſt reuerſus
Hieroboam de via ſua peſſima , ſed
econtrario fecit de nouiſſimis popu
lis ſacerdotes excelſorum. Quicũq;
volebat,implebat manum ſuam, &
fiebat ſacerdos excelſorum. Et pro-
pter hanc cauſam peccauit domus
Hieroboã,& euerſa eſt , & deleta de
ſuperficie terræ.

CAPVT XIIII.

A IN tempore illo ægrota-
uit Abia filius Hierobo-
am.Dixítque Hieroboam
vxori ſuæ . Surge,& com
muta habitũ, ne cognoſcaris quòd
ſis vxor Hieroboam , & vade in Sĩ
lo,vbi eſt Ahias propheta qui locu-
tus eſt mihi quòd regnaturus eſſem
ſuper populum hunc . Tolle quo-
que in manu tua decem panes , &
cruſtulam,& vas mellis,& vade ad
illum. Ipſe enim indicabit tibi quid
euenturũ ſit puero huic. Fecit vt di-

xerat, vxor Hieroboam, & consur-
gens abijt in Silo, & venit in domũ
Ahiæ. At ille non poterat videre, q̃a
caligauerant oculi eius præ senectu
te, Dixit autem dominus ad Ahiam. B
Ecce vxor Hieroboam igreditur, vt
consulat te super filio suo qui ęgro-
tat. hęc & hæc loquêris ei. Cum er-
go illa itraret, & dissimularet se esse
quæ erat, audiuit Ahias sonitum pe
dum eius introeũtis per ostium, &
ait. Ingredere vxor Hieroboã: qua-
rę aliam te esse simulas? Ego autem
missus sum ad te durus nuncius. Va
de, & dic Hieroboam. Hæc dicit do
minus deus Israel, Quia exaltaui te
de medio populi, & dedi te ducem
super populum meum Israel: & sci-
di regnum domus Dauid, & dedi il
lud tibi, & nõ fuisti sicut seruus me-
us Dauid, qui custodiuit mandata
mea, & secutus est me in toto corde
suo, faciens quod placitum esset in
conspectu meo: sed operatus es ma
le super omnes qui fuerunt ante te,

& fecisti tibi deos alienos,& confla/
tiles,vt me ad iracundiam prouoca
res:me aũt proiecisti post tergũ tuũ.
C Idcirco ecce ego inducã mala super
domum Hieroboam, & percutiam
de Hieroboam mingentem ad pa/
rieté,& clausum, & nouissimum in
Israel:& mundabo reliqs domus
Hieroboã,sicut mũdari solet fimus
vsq; ad purum. Qui mortui fuerint
de Hieroboam in ciuitate, comedét
eos canes:qui autem mortui fuerint
in agro,vorabũt eos aues cœli:quia
dominus locutus est. Tu igitur sur/
ge,& vade in domũ tuam:& in ipso
introitu pedũ tuorũ in vrbem, mo/
rietur puer, & planget eum omnis
Israel,& sepeliet. Iste enim solus ifé
retur de Hieroboam in sepulcrum,
quia iuẽtus est sup eo sermo bonus
à domino deo Israel in domo Hie/
D roboã. Cõstituet aũt sibi dominus
regé super Israel,qui pcutiet domũ
Hieroboam in hac die,& in hoc tem
pore:& pcutiet dominus deus Isra/

boam, cũ regnare cœpisset: decẽ & septem annos regnauit in Hierusalem ciuitate, quã elegit dominus vt poneret nomen suũ ibi, ex omnibus tribubus Israel. Nomen autem matris eius Naama Ammanitis. Et fecit Iudas malũ corã domino, & irritauerunt eum super omnibus quæ fecerant patres eorũ in peccatis suis quę peccauerũt. Ædificauerũt enim & ipsi sibi aras, & statuas, & lucos super oẽm collẽ excelsum, & subter omnem arborẽ frõdosam: sed & effœminati fuerunt in terra, feceruntq́ omnes abominationes gentiũ, quas attriuit dominus ante faciem filiorum Israel. In quinto autem anno regni Roboam, ascendit Sesac rex Ægypti in Hierusalem, & tulit thesauros domus domini, & thesauros regios, & vniuersa diripuit. scuta quoque aurea, quæ fecerat Salomon, pro quibus fecit rex Roboam scuta ærea: & tradidit ea in manũ ducum scutariorum, & eorum qui excubabant ante

ostium domus regis. Cumq; ingre-
deretur rex in domum domini por
tabant ea qui præeundi habebāt offi
cium: & postea reportabāt ad arma
mētarium scutariorum. Reliqua au
tem sermonum Roboam, & omnia
quę fecit, ecce scripta sunt in libro ser
monum dierū regum Iuda. Fuitq;
bellū inter Roboam & Hieroboam
cūctis diebus. Dormiuitq; Roboam
cum patribus suis, & sepultus est cū
eis in ciuitate Dauid. Nomen autem
matris eius Naama Ammanitis, &
regnauit Abia filius eius pro eo.

CAPVT XV.

IGitur in octauodecimo an-
no regni Hieroboam filij A
Nabat, regnauit Abia sup
Iudā. Tribus annis regna
uit in Hierusalē. Nomē matris eius
Maacha filia Abessalom. Ambula-
uitq; i oibus peccatis patris sui, quę
fecerat ante eum: nec erat cor eius
perfectū cū domino deo suo, sicut
cor Dauid patris eius. Sed propter
Dauid

Dauid dedit ei dominus deus suus lu
cernam in Hierusalem, vt suscitaret
filium eius post eum, & staret in Hie
rusalē: eo quod fecisset Dauid rectum in
oculis domini, & non declinasset ab
omnibus quæ præceperat ei cunctis
diebus vitæ suæ, excepto sermone
Vriæ Ethei. Attamē bellum fuit inter 2.Pa.13.a
Roboam & Hieroboam omni tēpo-
B re vitę eius. Reliqua autem sermonū
Abiæ, & omnia quæ fecit, nónne hęc
scripta sunt in libro verborū dierum
regum Iuda? Fuitq; prælium inter
Abiam & inter Hieroboam. Et dor- 2.pa.24.a
miuit Abia cum patribus suis, & se-
pelierunt eum in ciuitate Dauid: re-
gnauitq; Asa filius eius pro eo. In
anno ergo vicesimo Hieroboā regis
Israel regnauit Asa rex Iuda: & qua-
draginta & vno āno regnauit in Hie
rusalē. Nomen matris eius Maacha,
filia Abessalom. Et fecit Asa rectum
ante cōspectum domini, sicut Dauid
pater eius: & abstulit effœminatos
de terra, purgauitq; vniuersas sordes

idolorum, quæ fecerant patres eius.
Inſuper & Maacham matrem ſuam
amouit, ne eſſet princeps in ſacris C
Priapi, & in luco eius quem cõſecra
uerat. Subuertitq; ſpecũ eius, & con
fregit ſimulacrum turpiſſimũ, & cõ-
buſſit in torrente Cedron. excelſa au
tem non abſtulit. Verũtamen cor Aſa
perfectum erat cum domino cunctis
diebus ſuis: & intulit ea quæ ſanctifi-
cauerat pater ſuus, & vouerat in do-
mum domini, argẽtum, & aurum &
vaſa. Bellum autem erat inter Aſa &
Baaſa regem Iſrael cũctis diebus eo-
rum. Aſcendit quoq; Baaſa rex Iſrael
in Iudam, & ædificauit Rama, vt nõ
poſſet quiſpiã egredi vel ingredi de
parte Aſa regis Iudæ. Tollens itaq; D
Aſa omne argentum & aurum quod
remãſerat in theſauris domus domi-
ni & in theſauris domus regiæ, dedit
illud in manus ſeruorum ſuorum: &
miſit ad Benadad filiũ Tabremon fi-
lij Ezion regẽ Syriæ, qui habitabat in
Damaſco, dicẽs. Fœdus eſt inter me

& te, & inter patrẽ meum, & patrem
tuum: ideò misi tibi munera argentũ
& aurũ; & peto vt venias, & irritum
facias fœdus quod habes cum Baasa
rege Israel, & recedat à me. Acquie-
scens Benadad regi Asa, misit princi-
pes exercitus sui in ciuitates Israel,
& percusserũt Ahion & Dan & Abel,
domum Maacha, & vniuersam Cen
neroth, omnẽ scilicet terram Nepta
E lini. Quod cum audisset Baasa, inter-
misit ædificare Rama, & reuersus est
in Thersa. Rex autem Asa nunciũ mi
sit in omnem Iudam, dicens. Nemo
sit excusatus. Et tulerunt lapides de
Rama, & ligna eius, quibus ædifica-
uerat Baasa, & extruxit de eis rex Asa,
Gabaa Beniamin, & Maspha. Reliqua
autẽ omnium sermonũ Asa, & vni-
uersæ fortitudinis eius, & cũcta quæ
fecit & ciuitates quas extruxit, nõne
hęc scripta sunt in libro verborũ die-
rum regum Iuda? Veruntamen in tẽ
pore senectutis suæ doluit pedes, &
dormiuit cum patribus suis, & sepul

tus est cum eis in ciuitate Dauid pa-
tris sui. Regnauitq; Iosaphat filius
eius, pro eo. Nadab vero filius Hiero F
boam regnauit super Israel anno se-
cundo Asa regis Iuda: regnauitq; su
per Israel duob⁹ annis, & fecit quod
malum est in conspectu domini, &
ambulauit in vijs patris sui, & in pec
catis eius quibus peccare fecit Israel.
Insidiatus est autem ei Baasa filius
Ahiæ de domo Issachar, & percussit
eũ in Gebbethon, quæ est vrbs Phili-
stinorum. Siquidẽ Nadab, & omnis
Israel obsidebant Gebbethon. Inter-
fecit ergo illum Baasa in anno tertio
Asa regis Iuda, & regnauit pro eo.
Cumq; regnasset, percussit omnẽ do G
mum Hieroboam. Non dimisit nec
vnam quidem animã de semine eius,
donec deleret eum iuxta verbum do
Sup.14.c mini quod locutus fuerat in manu
serui sui Ahiæ Silonitis, propter pec-
cata Hieroboam quæ peccauerat, &
quibus peccare fecerat Israel, & pro-
pter delictum quo irritauerat domi-

num deum Israel. reliqua autem ser
monum Nadab, & omnia quæ ope-
ratus est: nónne hæc scripta sunt in li
bro verborũ dierum regum Israel?
Fuitq́ue bellum inter Asa & Baasa re-
gem Israel cunctis diebus eorũ. An-
no tertio Asa regis Iuda regnauit Ba
asa filius Ahiæ, super omnem Israel
in Thersa vigintiquatuor annis: & fe
cit malum coram domino, ambula-
uitq́ue in vijs Hieroboã, & in peccatis
eius quibus peccare fecit Israel.

CAPVT XVI.

A F Actus est autem sermo do
mini ad Iehu filium Anani
contra Baasa, dicẽs. Pro eo
quod exaltaui te de puluere,
& posui te ducem super populum
meum Israel, tu autem ambulasti in
via Hieroboam, & peccare fecisti po
pulum meum Israel, vt me irritares
in peccatis eorũ: ecce, ego demetam
posteriora Baasa, & posteriora domus
eius: & faciam domũ tuam sicut do-
mum Hieroboã filij Nabat. Qui mor Sup. 15. f

tuus fuerit de Baasa in ciuitate, comedent eum canes: & qui mortuus fuerit ex eo in regione, comedent eũ volucres cœli. Reliqua autem sermonũ Baasa, & quęcũq; fecit, & prælia eius:
1.Par.16.a nonne hæc scripta sunt in libro verborum dierũ regum Israel? Dormiuit ergo Baasa cũ patribus suis sepultusq; est in Thersa: & regnauit Hela filius eius pro eo. Cum autem in manũ Iehu filij Anani prophetæ verbũ domini factum esset contra Baasa, & contra domum eius, & cõtra omne malum quod fecerat coram domino ad irritandum eum in operibus manuum suarum, vt fieret sicut domus Hieroboam: ob hanc causam occîdit eum, hoc est Iehu filium Anani, prophetam. Anno vicesimosexto Asa regis Iuda regnauit Hela filius Baasa super Israel in Thersa duobus annis: & rebellauit contra eum seruuus suus Zamri, dux mediæ partis equitum. Erat autem Hela in Thersa bibens, & temulentus in domo Arsa præfecti

Thersa. Irruens ergo Zamri, percussit, & occîdit eum anno vicesimoseptimo Asa regis Iuda, & regnauit pro eo. Cumq; regnasset, & sedisset super solium eius, percussit omnẽ domum Baasa, & non dereliquit ex ea mingentẽ ad parietẽ, & propinquos & amicos eius. Deleuitq; Zamri omnem domum Baasa iuxta verbũ domini quod locutus fuerat ad Baasa in manu Iehu prophetæ propter vniuersa peccata Baasa, & peccata Hela filij eius, qui peccauerunt, & peccare fecerũt Israel, prouocantes dominũ

D deum Israel in vanitatibus suis. Reliqua autem sermonũ Hela, & omnia quæ fecit, nónne hęc scripta sunt in libro verborũ dierum regum Israel? Anno vicesimoseptimo Asa regis Iuda, regnauit Zamri septem diebus in Thersa. Porrò exercitus obsidebat Gebbethon vrbem Philistinorum. Cumq; audisset rebellasse Zamri, & occidisse regem, fecit sibi regem omnis Israel Amri, qui erat princeps mi

4.Re.9.g

litiæ super Israel in die illa in castris.
Ascendit ergo Amri, & omnis Israel
cum eo de Gebbethon, & obsidebant
Thersa. Videns autē Zamri q̄ expu-
gnanda esset ciuitas, ingressus est pa-
latium, & succendit se cum domo re
gia: & mortuus est in peccatis suis
quæ peccauerat faciens malū coram
domino, & ambulans in via Hiero-
boā, & in peccato eius, quo fecit pec-
care Israel. Reliqua autem sermonū E
Zamri. & insidiarum eius, & tyrāni-
dis, nōne hęc scripta sunt in libro ver
borum dierū regum Israel? Tunc di
uisus est populus Israel in duas par- C
tes. Media pars populi sequebatur
Thebni filium Gineth, vt cōstitueret
eum regē: & media pars Amri. Præ-
ualuit autem populus qui erat cum
Amri, populo qui sequebatur Thebni
filiū Gineth: mortuusq; est Thebni,
& regnauit Amri. Anno tricesimo-
primo Asa regis Iuda regnauit Amri
sup Israel duodecim annis: In Ther-
sa regnauit sex annis: emitq; mōtem

Samarię à Semer duobus talentis ar
genti,& ædificauit eũ, & vocauit no
men ciuitatis quã extruxerat,nomi-
ne Semer domini montis Samarię.
F Fecit autem Amri malum in conspe
ctu domini, & operatus est nequiter
super omnes qui fuerunt ante eum.
Ambulauitq; in omni via Hieroboã
filij Nabat:& in peccatis eius quibus
peccare fecerat Israel,vt irritaret do-
minum deum Israel in vanitatibus
suis. Reliqua autem sermonũ Amri,
& prælia eius quæ gessit,nonne hæc
scripta sunt in libro verborũ dierum
regum Israel? Dormiuitq; Amri cũ
patribus suis,& sepultus est in Sama
ria:regnauitq; Achab filius eius pro
eo. Achab vero filius Amri,regnauit
super Israel anno tricesimoctauo Asa
regis Iuda. Et regnauit Achab filius
G Amri super Israel in Samaria viginti
& duobus annis. Et fecit Achab filius
Amri malum in conspectu domini
super omnes qui fuerunt ante eum.
Nec sufficit ei vt ambularet in pecca

tis Hieroboā filij Nabat: insuper du-
xit vxorem Iezabel filiam Ethbaal
regis Sidoniorū. Et abijt, & seruiuit
Baal, & adorauit eum, & posuit arā
Baal in templo Baal, quod ædificaue
rat in Samaria, & plātauit lucum. Et
addidit Achab in opere suo, irritans
dominum deum Israel super omnes
reges Israel, qui fuerūt ante eum. In
diebus eius ædificauit Ahiel de Be-
thel, Hiericho. In Abiram primitiuo
suo fundauit eam: & in Segub nouis- B
simo suo posuit portas eius iuxta ver
bum domini quod locutus fuerat in
manu Iosue filij Nun.

Iosue.6.d

CAPVT XVII.

ET dixit Elias Thesbites de A
habitatoribus Galaad, ad
Achab. Viuit dominus deus
ecci.48.a Israel, in cuius conspectu
Iacob.5.d sto, si erit annis his ros & pluuia, nisi
iuxta oris mei verba: Et factū est ver
bum domini ad eum, dicens: Recede
hinc, & vade contra orientem, & ab-
scondere in torrente Carith, qui est

contra Iordanem, & ibi de torrente
bibes. coruisq; precepi, vt pascant te
ibi. Abijt ergo, & fecit iuxta verbum
domini. Cumq; abijsset, sedit in tor-
rente Carith, qui est contra Iordanē.
corui quoq; deferebant ei panem &
carnes mane, similiter panem & car-
nes vesperi, & bibebat de torrente.
Post dies autem aliquantos siccatus Psa. 106. d
est torrens. non eni pluerat super ter
ram. Factus est ergo sermo domini
B ad eum, dicens. Surge, & vade in Sa- Luc. 4. d
reptham Sidoniorū, & manebis ibi.
Præcepi enim ibi mulieri viduæ vt
pascat te. Surrexit, & abijt in Sare-
ptham Sidoniorum. Cumq; venisset
ad portam ciuitatis, apparuit ei mu-
lier vidua colligens ligna, & vocauit
eā, dixitq; ei. Da mihi paululū aquæ
in vase, vt bibam. Cumq; illa perge-
ret, vt afferret, clamauit post tergum
eius, dicēs. Affer mihi obsecro & buc
cellā panis in manu tua. Quę respon
dit. Viuit dominus deus tuus, quia
non habeo panem, nisi quantum pu

gillus capere poteſt farinę in hydria,
& paululum olei in lecytho. En colli
go duo ligna, vt ingrediar, & faciam
illud mihi & filio meo, vt comeda-
mus, & moriamur. Ad quã Elias ait.
Noli timere, ſed vade, & fac ſicut di-
xiſti. Veruntamen mihi primũ fac de
ĩpſa farinula ſubcinericium panẽ par
uulum, & affer ad me: tibi autem, &
filio tuo facies poſtea. Hæc autẽ dicit C
dominus deus Iſrael, Hydria farinæ
nõ deficiet, nec lecythus olei minue-
tur vſq; ad diem in qua dominus da
turus eſt pluuiam ſuper faciẽ terræ.
Quæ abijt, & fecit iuxta verbũ Eliæ.
Et comedit ipſe, & illa, & dom⁹ eius:
& ex illa die hydria farinæ non defe-
cit, & lecythus olei non eſt imminu-
tus, iuxta verbũ domini quod locu-
tus fuerat in manu Eliæ. Factum eſt
autẽ poſt verba hæc, ægrotauit filius
mulieris matrisfamilias, & erat lan-
guor fortiſſimus, ita vt non remane-
ret in eo halitus. Dixit ergo ad Eliã.
Quid mihi & tibi vir dei? Ingreſſus

es ad me, vt rememorarentur ini-
quitates meæ, & interficeres filium
D meum? Et ait ad eã Elias. Da mihi fi-
lium tuum. Tulit'qȝ eũ de sinu eius,
& portauit in cœnaculum vbi ipse
manebat, & posuit super lectulum
suum, & clamauit ad dominum, &
dixit. Domine deus meus, etiámne
viduam apud quam ego vtcunqȝ su-
stentor, afflixisti, vt interficeres fi-
lium eius? Et expandit se, atqȝ men-
sus est super puerum tribus vicibus,
& clamauit ad dominum, & ait. Do-
mine deus meus reuertatur obsecro
anima pueri huius in viscera eius. Et
exaudiuit dominus vocem Eliæ, &
reuersa est anima pueri intra eum, &
reuixit. Tulit'qȝ Elias puerum, & de-
posuit eum de cœnaculo in inferio-
rem domum, & tradidit matri suæ,
& ait illi. En viuit filius tuus. Dixit'qȝ
mulier ad Eliam. Nunc in isto cogno-
ui quoniam vir dei es tu, & verbum
domini in ore tuo verum est.

CAPVT XVIII.

POst dies multos factũ est A
verbũ domini ad Eliam,
in anno tertio, dicens. Va-
de, & ostende te Achab, vt
dem pluuiam super faciẽ terræ. Iuit
ergo Elias, vt ostẽderet se Achab. Erat
autem fames vehemens in Samaria.
Vocauitq; Achab Abdiam dispensa-
torem domus suæ. Abdias autem ti-
mebat dominum deum valde. Nam
cum interficeret Iezabel prophetas
domini, tulit ille centũ prophetas, &
abscõdit eos quinquagenos & quin-
quagenos in speluncis, & pauit eos
pane & aqua. Dixit ergo Achab ad
Abdiam. Vade in terrã ad vniuersos
fontes aquarũ, & in cunctas valles, si
forte possimus inuenire herbã, & sal
uare equos & mulos, & non penitus
iumenta intereant. Diuiseruntq; sibi
regiones, vt circuirẽt eas. Achab ibat
per viam vnam, & Abdias per viam
alterã seorsum. Cumq; esset Abdias
in via, Elias occurrit ei. Qui cum co- B

gnouisset eum, cecidit super faciem suam, & ait. Num tu es, domine mi, Elias? Cui ille respondit. Ego. Et dixit. Vade, & dic domino tuo. Adest. Elias. Et ille, Quid peccaui, inqt, quoniam tradis me seruũ tuum in manu Achab, vt interficiat me? Viuit dominus deus tuus, quia non est gens aut regnum in quo nõ miserit dominus meus te requirens. & respõdentibus cunctis, Non est hic: adiurauit regna singula, & gentes, eo ꝙ minime reperireris: Et nunc tu dicis mihi. Vade, & dic domino tuo, Adest Elias. Cumq; recessero à te, spiritus domini asportabit te in locum quem ego ignoro:

C & ingressus nunciabo Achab: & non inueniens te, interficiet me. seruus autem tuus timet dominũ ab infantia sua. Nunquid non indicatum est tibi domino meo quid fecerim cũ interficeret Iezabel prophetas domini, ꝙ abscõderim de prophetis domini cẽtũ viros quinquagenos & quinquagenos in speluncis, & pauerim eos

pane & aquâ? Et nunc tu dicis, Vade,
& dic domino tuo, adest Elias: vt in-
terficiat me? Et dixit Elias. Viuit do-
minus exercituũ, ante cuius vultum
sto, quia hodie apparebo ei. Abijt er-
go Abdias in occursum Achab: & in-
dicauit ei. Venitq; Achab in occur-
sum Eliæ. & cũ vidisset eum, ait. Tu
ne es ille qui conturbas Israel? Et ille
ait. Non ego turbaui Israel, sed tu, &
domus patris tui, qui dereliquistis
mandata domini, & secuti estis Baa-
lim. Veruntamen nunc mitte, & con
grega ad me vniuersum Israel in mõ
te Carmeli, & prophetas Baal qua-
dringentos quinquaginta, prophe-
tasq; lucorũ quadringentos, qui co-
medunt de mensa Iezabel. Misit A- D
chab ad omnes filios Israel, & cõgre
gauit prophetas in monte Carmeli.
Accedens autem Elias ad omné po-
pulum Israel, ait, Vsquequo claudi-
catis in duas partes? Si dominus est
deus, sequimini eum. si autem Baal,
sequimini illum. Et non respondit ei

populus

populus verbū. Et ait rursus Elias ad
populū. Ego remansi ꝓpheta domi-
ni solus ꝓphetę aūt Baal quadringē-
ti & quinquagita (prophetæq; lu Non est in
corum quadringenti ..) viri sunt; hebręo.
Dentur nobis duo boues, & illi eli-
gant sibi bouem vnum & in frusta
cædentes ponant super ligna, ignem
autem non supponant. Et ego fa-
ciam bouem alterum, & imponam
super ligna, ignem autem non sup-
ponam. Inuocate nomina deorum
vestrorum, & ego inuocabo nomen
dei mei: & deus qui exaudierit per
ignem, ipse sit deus. Respōdens om-
nis populus ait, Optima propositio
quam locutus est Elias. Dixit ergo
Elias prophetis Baal, Eligite vobis
bouem vnum & facite primi, quia
vos plures estis & inuocate nomi-
na deorum vestrorum ignémq; non
E supponatis. Qui cum tulissent bo-
uem, quem dederat eis fecerunt: &
inuocabāt nomen Baal de mane vsq;
ad meridiem, dicentes Baal exaudi

nos. Et non erat vox, nec qui respon-
deret. Transiliebántque altare quod
fecerant. Cumq́; esset iam meridies,
illudebat illis Elias, dicens: Clama-
te voce maiore. Deus enim vester
est, & forsitan loquitur, aut in diuer-
sorio est, aut in itinere, aut certe dor-
mit, vt excitetur. Clamabant ergo
voce magna, & incidebant se iuxta
ritũ suũ cultris, & lanceolis, donec
perfunderétur sanguine. Postquam
autem transijt meridies, & illis pro-
phetantibus venerat tempus quo sa-
crificium offerri solet, nec audieba-
tur vox, nec aliquis respõdebat, nec
attendebat orantes: dixit Elias om-
ni populo. Venite ad me. Et acceden-
te ad se populo, curauit altare domi-
ni, quod destructum fuerat: & tulit
duodecim lapides iuxta numerum
tribuum filiorum Iacob, ad quẽ fa-
ctus est sermo domini, dicens, Israel
Geñ.32.f erit nomen tuum. Et ædificauit de
lapidibus altare in nomine domini.
Fecitq́; aquæductũ, quasi per duas F

ratiúculas in circúitu altaris, & cõ-
posuit ligna: diuisitq́; per membra
bouem, & posuit super ligna, & ait.
Implete quatuor hydrias aqua, &
fundite super holocaustum, & super
ligna. Rursumq́; dixit. Etiam secun
do hoc facite. Qui cum fecissent se-
cundo, ait. Etiam tertio idipsum fa-
cite. Feceruntq́; & tertio, & curre-
bant aquæ circum altare, & fossa
aquæductus repleta est. Cumq́; iam
tempus esset vt offerretur holocau-
stum, accedés Elias propheta ait. Do
mine deus Abraham, & Isaac, & Is-
rael, ostéde hodie quia tu es deus Is
rael, & ego seruus tuus, & iuxta præ
ceptum tuum feci omnia verba hęc.
Exaudi me domine, exaudi me: vt
discat populus iste qa tu es dñs de-
us, & tu conuertisti cor eorum ite-
rum. Cecidit autem ignis domini, &
vorauit holocaustũ, & ligna, & lapi
des, puluerem quoq; & aquam quę
erat in aquęductu lambés. Quod cũ
vidisset omnis populus, cecidit in fa

ciem suam, & ait. Dominus ipse est
deus, dominus ipse est deus. Dixitq; G
Elias ad eos. Apprehendite prophe-
tas Baal, & ne vnus quidem effugi-
at ex eis. Quos cum apprehendis-
sent, duxit eos Elias ad torrentem
Cison, & interfecit eos ibi. Et ait Eli-
as ad Achab. Ascende, comede, & bi- A
be: quia sonus multæ pluuiæ est.
Ascendit Achab, vt comederet & bi
beret. Elias autem ascendit in verti-
cem Carmeli, & pronus in terram
posuit faciem suam inter genua sua,
& dixit ad puerum suum. Ascende,
& prospice contra mare. Qui cum
ascendisset, & contemplatus esset,
ait. Non est quicquam. Et rursum ait
illi. Reuertere septem vicibus. In se-
ptima autem vice ecce nubecula par
ua, quasi vestigium hominis ascéde-
bat de mari. Qui ait. Ascende, & dic
Achab. Iunge currũ tuum & descen
de, ne occupet te pluuia. Cũmque se
verteret huc atq; illuc, ecce cœli con
tenebrati sunt, & nubes, & vẽtus, &

facta est pluuia grandis. Ascendens
itaq; Achab, abijt in Iezrahel, & ma
nus domini facta est super Eliam, ac
cinctisq; lũbis currebat ante Achab,
donec veniret in Iezrahel.

CAPVT XIX.

A NVnciauit aũt Achab Ieza-
bel oĩa quæ fecerat Elias,
& quomõ occidisset vni-
uersos ꝓphetas Baal gla-
dio. Misitq; Iezabel nuncium ad
Eliam, dicens. Hæc mihi faciant dij,
& hęc addant, nisi hac hora cras po-
suero aĩam tuã sicut animam vnius
ex illis. Timuit ergo Elias, & surgẽs
abijt quocũq; eum ferebat volũtas:
venitq; in Bersabee Iuda, & dimisit
ibi puerum suum, & perrexit in de-
sertum viam vnius diei. Cumq; ve-
nisset, & sederet subter vnam iunipe
rum, petiuit animę suę vt moreret,
& ait. Sufficit mihi domine, tolle ani
mam meam: neq; enim melior sum
quàm patres mei. Proiecítque se, &
obdormiuit in vmbra iuniperi. Et ec

ce angelus domini tetigit eum,& di
xit illi. Surge,& comede. Respexit,
& ecce ad caput suum subcinericius
panis, & vas aquæ. Comedit ergo,
& bibit,& rursum obdormiuit. Re-
uersusq; est angelus domini secun-
do,& tetigit eum,dixitq; illi. Surge
comede: grādis enim tibi restat via.
B Qui cum surrexisset, comedit,& bi-
bit,& ambulauit in fortitudine cibi
illius quadraginta diebus,& quadra
ginta noctibus vsq; ad montem dei
Oreb. Cumq; venisset illuc,mãsit in
spelunca. Et ecce sermo domini ad
eum,dixitq; illi. Quid hic agis Elia?
Rom.11.a At ille respondit. Zelo zelatus sum
pro domino deo exercituũ, qa dere-
liquerunt pactum domini filij Isra-
el.altaria tua destruxerũt,& prophe
tas tuos occiderũt gladio, & dereli-
ctus sum ego solus,& quærunt ani
mã meam vt auferant eam. Et ait ei.
Egredere,& sta in monte corã domi
no. Et ecce dominus transit, & spiri-
tus grãdis,& fortis subuertẽs mon-

tes,& conterés petras ante dominũ.
Non in spiritu dominus,& post spi-
C ritum commotio. Non in comotio-
ne dominus,& post commotionem
ignis. Non in igne dominus,& post
igné sibilus auræ tenuis. Quod cũ
audisset Elias, operuit vultũ suum
pallio,& egressus stetit in ostio spe-
B luncæ,& ecce vox ad eum, dicens.
Quid hic agis Elia? Et ille respondit.
Zelo zelatus sum pro domino deo
exercituum, quia dereliquerunt pa-
ctum tuum filij Israel. altaria tua de
struxerunt, & prophetas tuos occi-
derunt gladio,& derelictus sum ego
solus, & quærunt animam meam
vt auferant eam. Et ait dominus ad
eum. Vade,& reuertere in viã tuam
per desertum in Damascum. Cumq; eccli.48.a
perueneris illuc, vnges Azahel re-
gem super Syriam, & Iehu filium.
Nam si vnges regem super Israel.
Heliseum autem filium Saphat, qui
est de Abelmeula, vnges prophetã
pro te. Et erit: quicunq; fugerit gla-

dium Azahel, occidet eum Iehu: &
quicunque fugerit gladium Iehu, in
Rom.11.a terficiet eum Heliseus. Et derelin-
quam mihi in Israel septem millia D
virorum, quorum genua non sunt
incuruata ante Baal, & omne os
quod non adorauit eum osculans
manum. Profectus ergo inde Elias,
reperit Heliseum filiũ Saphat, aran-
tem in duodecim iugis boum, &
ipse in duodecim iugis boum aran-
tibus vnus erat. Cũq; venisset Elias
ad eum, misit pallium suum super
illum. Qui statim relictis bobus cu-
currit post Eliam, & ait: Osculor, oro
te, patrem meum, & matrem meam
& sic sequar te. Dixitq; ei. Vade, & re
uertere. Quod enim meum erat, feci
tibi. Reuersus autem ab eo, tulit par
boum, & mactauit illud, & in ara-
tro boum coxit carnes, & dedit po-
pulo, & comederunt. Consurgensq;
abijt, & secutus est Eliã, & ministra-
bat ei.

CAPVT XX.

A Porrò Benadad rex Syriæ; congregauit omnem exercitū suū, & trigintaduos reges secum, & equos, & currus: & ascendens pugnauit contra Samariam, & obsedit eam. Mittens'q; nuncios ad Achab regem Israel in ciuitatem, ait. Hæc dicit Benadad, Argentum tuum, & aurum tuū meū est: vxores tuæ, & filij tui optimi, mei sunt. Responditq; rex Israel. Iuxta verbum tuum domine mi rex, tuus sum ego & omnia mea. Reuertentes'q; nuncij, dixerunt. Hęc dicit Benadad, qui misit nos ad te, Argentum tuum, & aurum tuū, & vxores tuas, & filios tuos dabis mihi. Cras igitur hac eadem hora mittam seruos meos ad te, & scrutabuntur domum tuam, & domum seruorum tuorū: & omne quod eis placuerit, ponent in manibus suis, & auferēt. Vocauit autem rex Israel omnes

B seniores terræ, & ait, Aiaduer-

tite & videte, quoniam insidiatur
nobis. Misit enim ad me pro vxori
bus meis, & filijs, & pro argento, &
auro, & non abnui. Dixeruntq́ʒ om-
nes maiores natu, & vniuersus po-
pulus ad eum. Non audias, neqʒ ac-
quiescas illi. Respondit itaqʒ nuncijs
Benadad. Dicite domino meo regi,
Omnia ꝓpter quę misisti ad me ser-
uum tuum in initio, faciam: hanc au
tem rem facere non possum. Reuer
siq́ʒ nuncij retulerunt omnia ei. Qui
remisit, & ait. Hæc faciant mihi dij,
& hæc addant, si suffecerit puluis
Samariæ pugillis omnis populi qui
sequitur me. Et respondens rex Is-
rael, ait. Dicite ei, Ne glorietur accin
ctus æque vt discinctus. Factum est
autem cum audisset Benadad ver-
bum istud, bibebat ipse & reges in
vmbraculis, & ait seruis suis. Cir-
cundate ciuitatem. Et circundederũt
eam. Et ecce propheta vnus acce-
dens ad Achab regem Israel, ait ei.
Hæc dicit dominus, Certe vidisti

omnem multitudinem hanc nimi-
am? ecce, ego tradam eam in manũ
tuam hodie, vt ſcias quia ego ſum
dominus. Et ait Achab. Per quem?
C Dixitq́; ei. Hæc dicit dominus; Per
pediſſequos principum prouincia-
rũ. Et ait. Quis incipiet prẹliari? Et il
le dixit. Tu. Recenſuit ergo pueros
principum prouinciarum, & reperit
numerum ducentorum trigintaduo
rum: & recẽſuit poſt eos populum,
omnes filios Iſrael ſeptẽ millia: &
egreſſi ſunt meridie. Benadad autẽ
bibebat temulentus in vmbraculo
ſuo, & reges trigintaduo cũ eo, qui
ad auxiliũ eius venerãt. Egreſſi ſunt
autem pueri principũ prouĩciarum
in prima frõte. Miſit itaq; Benadad.
Qui nunciauerunt ei, dicentes, Viri
egreſſi ſunt de Samaria. At ille ait,
Siue ꝑ pace veniũt, apprehẽdite eos
viuos: ſiue vt prẹliẽtur, viuos eos ca
D pite. Egreſſi ſunt ergo pueri prĩcipũ
prouinciarum, ac reliquus exercitus
ſequebatur. Et percuſſit vnuſquiſq;

virum qui contra se veniebat: fuge-
runtq́ꝫ Syri, & persecutus est eos Is-
rael. Fugit quoque Benadad rex Sy-
riæ in equo cum equitibus suis. Nec
nō egressus rex Israel pcussit equos,
& currus: & percussit Syriam plaga
magna nimis. Accedens autem pro-
pheta ad regem Israel, dixit ei. Va-
de & cōfortare, & scito, & vide quid
facias. sequenti enim anno rex Syriȩ
ascendet contra te. Serui vero regis
Syriæ dixerunt ei. Dij mōtium sunt
dij eorum, ideò superauerunt nos:
sed melius est vt pugnemus contra
eos in cāpestribus, & obtinebimus
eos. Tu ergo verbum hoc fac, Amo-
ue reges singulos ab exercitu suo, &
pone principes pro eis, & instaura
numerum militum qui ceciderunt
de tuis, & equos secundum equos
pristinos, & currus secūdum currus
quos antê habuisti: & pugnabimus
contra eos in campestribus, & vide-
bis quòd obtinebimus eos. Credi-
dit consilio eorum, & fecit ita. Igiẗ

postquam annus transierat, recensuit
Benadad Syros, & ascẽdit in Aphec,
vt pugnaret contra Israel. Porrò fi-
lij Israel recensiti sunt, & accæptis
cibarijs profecti ex aduerso, castraq́;
metati sunt contra eos, quasi duo
parui greges caprarum: Syri autem
E repleuerunt terram. Et accedẽs vnus
vir dei, dixit ad regem Israel. Hęc di
cit dominus, Quia dixerunt Syri,
Deus, montium est dominus, & nõ
est deus vallium: dabo omnem mul
titudinem hanc grandẽ in manu tua
& scietis quia ego sum dominus. Di
rigebant itaq; septem diebus ex ad-
uerso hi, atq; illi acies: septima autẽ
die commissum est bellũ. Percusse-
rũtq́; filij Israel de Syris cẽtũ millia
peditũ in die vna. Fugerũt autem Sy
ri qui remãserãt in Aphec, in ciuita-
tem: & cecidit murus sup viginti se-
ptem millia hoĩum qui remãserant.
Porrò Benadad fugiẽs ingressus est
ciuitatẽ in cubiculũ quod erat intra
cubiculũ, dixerũtq́; ei serui sui. Ecce,

audiuimus quòd reges domus Isra
el clementes sint. Ponamus itaque
saccos in lumbis nostris, & funicu-
los in capitibus nostris, & egredia-
mur ad regem Israel: forsitan salua G
bit animas nostras. Accinxerunt sac
cis lumbos suos, & posuerunt funi-
culos in capitibus suis, Veneruntq;
ad regem Israel, & dixerunt ei. Ser-
uus tuus Benadad dicit, viuat oro
te anima mea. Et ille ait. Si adhuc vi
uit, frater meus est. Quod acceperũt F
viri pro omine: & festinantes rapue
runt verbum ex ore eius, atq; dixe-
runt. Frater tuus Benadad. Et dixit
eis. Ite, & adducite eũ ad me. Egres-
sus est ergo ad eum Benadad, & le-
uauit eum in currum suum. Qui di
xit ei. Ciuitates quas tulit pater me-
us à patre tuo, reddam: & plateas
fac tibi in Damasco, sicut fecit pater
meus in Samaria, & ego fœderatus
recedam à te. Pepigit ergo fœdus,
& dimisit eum. Tunc vir quidam
de filijs prophetarum dixit ad so-

cium suum in sermone domini. Percute me. At ille noluit percutere. Cui ait. Quia noluisti audire vocem domini, ecce, recedes à me, &
G percutiet te leo. Cumq; paululum recessisset ab eo, inuenit eum leo, atque percussit. Sed & alterum inueniens virum, dixit ad eum. Percute me. Qui percussit eum, & vulnerauit. Abijt ergo propheta, & occurrit regi in via, & mutauit aspersione pulueris os & oculos suos. Cumq; rex transisset, clamauit ad regem, & ait. Seruus tuus egressus est ad præliandum cominus: cumq; fugisset vir vnus, adduxit eum quidã ad me & ait. Custodi virum istũ: qui si lapsus fuerit, erit anima tua pro anima eius, aut talentum argẽti appendes. Dum autẽ ego turbatus huc illucq; me verterem, subito nõ comparuit. Et ait rex Israel ad eum. Hoc est iudicium tuũ, quod ipse decreuisti. At ille statim abstersit puluerem de facie sua, & cognouit eum rex Israel

quòd esset de prophetis. Qui ait ad
eum. Hęc dicit dominus, Quia dimi
sisti virum dignum morte de manu
tua, erit ánima tua pro anima eius, B
& populus tuus pro populo eius. Re-
uersus est igitur rex Israel in domū
suam, audire contemnens, & furibū
dus venit in Samariam.

CAPVT XXI.

A Post verba autem hęc, tem
pore illo, vinea erat Na-
both Iezrahelitę, qui erat
in Iezrahel, iuxta palatiū
Achab regis Samariæ. locutus est er
go Achab ad Naboth, dicens. Da mi
hi vineam tuam, vt faciā mihi hor-
tum olerum, quia vicina est, & pro-
pe domum meam, dabóque tibi pro
ea vineam meliorem. aut si commo
dius tibi putas, argenti precium C
quantum digna est, dabo. Cui re-
spondit Naboth. Propitius sit mihi
dominus, ne dem hęreditatē patrū
meorum tibi. Venit ergo Achab in
domum suā indignans, & frendens
super

ſuper verbo quod locutus fuerat ad
eum Naboth Iezrahelites, dicens,
Non dabo tibi hæreditatem patrum
B meorum, Et proijciés ſe in lectulum
ſuum, auertit faciem ſuam ad parie-
tem, & non comedit panem. Ingreſ
ſa eſt auté ad eum Iezabel vxor ſua,
dixitq; ei. Quid eſt hoc, vnde anima
tua contriſtata eſt, & quare non co-
medis panem? Qui reſpondit ei, Lo-
cutus ſum Naboth Iezrahelitę, & di
xi ei, Da mihi vineam tuam, accępta
pecunia: aut ſi tibi placet, dabo tibi
vineam meliorem pro ea. Et ille ait.
Non dabo tibi vineam meam. Dixit
ergo ad eum Iezabel vxor eius. Grã
dis authoritatis es, & bene regis re-
gnum Iſrael. Surge, & comede panẽ,
& ęquo animo eſto: ego dabo tibi vi
C neam Naboth Iezrahelitæ. Scripſit
itaq; literas ex nomine Achab, & ſi-
gnauit eas annulo eius, & miſit ad
maiores natu, & optimates qui erãt
in ciuitate ęius, & habitabant cũ Na-
both. Literarum autem hęc erat ſen-

tentia. Prædicate ieiunium, & sedere
facite Naboth inter primos populi,
& submittite duos viros filios Beli/
al contra eum, & falsum testimoniũ
dicant, Benedixit Naboth deũ & re/
gem. Et educite eũ, & lapidate, sicq;
moriatur. Fecerunt ergo ciues eius
maiores natu, & optimates qui habi
tabant cum eo in vrbe, sicut præcę/
perat eis Iezabel, & sicut scriptũ erat
in literis quas miserat ad eos. Prædi D
cauerunt ieiunium, & sedere fecerũt
Naboth inter primos populi: & ad/
ductis duobus viris filijs diaboli, fe/
cerunt eos sedere contra eum. At illi,
scilicet vt viri diabolici, dixerũt con
tra eum testimonium coram multi/
tudine, Benedixit Naboth deũ & re/
gem. Quam ob rem eduxerunt eum
extra ciuitatem, & lapidibus interfe/
cerunt. Miseruntq; ad Iezabel, dicen
tes. Lapidatus est Naboth, & mor/
tuus est. Factum est autem, cum au/
disset Iezabel lapidatum Naboth, &
mortuum, locuta est ad Achab, Sur/

ge, possiđe vineam Naboth Iezrahe-
litæ, qui noluit tibi acquiescere, & da
re eam accepta pecunia. non enim vi
E uit Naboth, sed mortuus est. Quod
cum audisset Achab, mortuum vide-
licet Naboth, surrexit, & descendebat
in vineã Naboth Iezrahelitæ, vt pos
sideret eam. Factus est igitur sermo
domini ad Eliam Thesbiten, dicens.
Surge, & descẽde in occursum Achab
regis Israel, qui est in Samaria: ecce
ad vineam Naboth descendit, vt pos
sideat eã: & loqueris ad eum, dicens.
Hæc dicit dominus deus, Occidisti,
insuper & possedisti. Et post hæc ad-
des, Hæc dicit dominus, In loco hoc
in quo linxerunt canes sanguinem
Naboth, lambent quoq; sanguinem
F tuum. Et ait Achab ad Eliam. Num
inuenisti me inimicum tibi? Qui di-
xit. Inueni, eo quòd venundatus sis,
vt faceres malũ in conspectu domi-
ni. Hæc dicit dominus, Ecce ego in- 4.Re.9.b
ducam super te malum, & demetam
posteriora tua, & interficiã de Achab

mingentem ad parietem, & clausum,
& vltimum in Israel. Et dabo domũ
Sup.15.g tuam, sicut domum Hieroboam filij
Supr.16.a Nabat, & sicut domũ Baasa filij Ahia:
quia egisti, vt me ad iracũdiam pro-
uocares, & peccare fecisti Israel. Sed
& de Iezabel locutus est dominus,
dicens. Canes comedent Iezabel in
4.reg.9.g agro Iezrahel. Si mortuus fuerit A-
chab in ciuitate, comedent eum ca-
nes: si autem mortuus fuerit in agro,
comedent eum volucres cœli. Igitur G
non fuit alter talis, sicut Achab qui
venundatus est vt faceret malum in
conspectu domini. Concitauit enim
eum Iezabel vxor sua, & abomina-
bilis factus est, in tantum, vt seque-
retur idôla quæ fecerant Amorræi,
quos consumpsit dominus à facie fi-
liorum Israel. Itaque cum audisset
Achab sermones istos, scidit vestimẽ
ta sua: & operuit cilicio carnẽ suam,
ieiunauitq́;, & dormiuit in sacco, &
ambulauit demisso capite. Et factus
est sermo domini ad Eliam Thesbi-

ten, dicens. Nónne vidisti humiliatū Achab coram me? Quia igitur humiliatus est mei causa, non inducā malum in diebus eius, sed in diebus filij sui inferam malum domui eius. 4.re.10.c

CAPVT XXII.

A TRansierunt igitur tres anni absq; bello, inter Syriā & Israel. In anno autem tertio descendit Iosaphat rex Iuda ad regem Israel. Dixítque 2.Pa.18.a rex Israel ad seruos suos. Ignoratis quòd nostra sit Ramoth Galaad, & negligimus tollere eam de manu regis Syriȩ? Et ait ad Iosaphat. Veniésne mecum ad prælianďū in Ramoth Galaad? Dixitq; Iosaphat ad regem Israel. Sicut ego sum, ita & tu: populus meus, & populus tuus vnū sunt, & equites mei equites tui. Dixitq; Iosaphat ad regem Israel. Quære oro te hodie sermonem domini. Congregauit ergo rex Israel prophetas, quadringentos circiter viros, & ait ad eos. Ire debeo in Ramoth Galaad,

ad bellandum, an quiescere? Qui re-
sponderũt. Ascende, & dabit eam do-
minus in manu regis. Dixit autẽ Io-
saphat. Non est hic propheta domini B
quispiam, vt interrogemus per eum?
Et ait rex Israel ad Iosaphat. Reman
sit vir vnus, per quem possumus in-
terrogare dominum: sed ego odi eũ,
quia nõ prophetat mihi bonum, sed
malum, Michæas filius Iemla. Cui
Iosaphat ait. Ne loquaris ita rex. Vo-
cauit ergo rex Israel eunuchũ quen-
dam, & dixit ei, Festina adducere Mi-
chęam filiũ Iemla. Rex autem Isra-
el, & Iosaphat rex Iuda sedebant
vnusquisq; in solio suo vestiti cultu
regio, in area iuxta ostium portæ Sa-
mariæ; & vniuersi prophetæ prophe
tabãt in conspectu eorũ. Fecit quoq; C
sibi Sedechias filius Chanaana cor-
nua ferrea, & ait. Hęc dicit dominus,
His ventilabis Syriam, donec deleas
eam. Omnésque prophetæ similiter
prophetabant, dicentes. Ascende in
Ramoth Galaad, & vade prospere, &

tradet eam dominus in manus regis.
Nuncius vero qui ierat, vt vocaret
Michæã, locutus est ad eum, dicens.
Ecce sermones prophetarũ ore vno
regi bona prædicãt. sit ergo & sermo
C tuus similis eorum, & loquere bona.
Cui Michæas ait. Viuit domin⁹, quia
quodcũq; dixerit mihi dominus, hoc
loquar. Venit itaque ad regem, & ait
illi rex. Michæa, ire debemus in Ra-
moth Galaad ad præliandum, an ces-
sare? Cui ille respondit. Ascende, &
vade prospere, & tradet dominus in
manus regis. Dixit autem rex ad eũ:
Iterum atq; iterum adiuro te, vt nõ
loquaris mihi nisi quod verum est,
in nomine domini. Et ille ait. Vidi
cunctum Israel dispersum in monti-
bus, quasi oues non habentes pasto-
rem. & ait dominus, Non habent isti
dominum, reuertatur vnusquisq; in
domum suam in pace. Dixit ergo rex
Israel ad Iosaphat. Nunquid non di
xi tibi quia non prophetat mihi bo-
num, sed semper malum? Ille vero.

addens ait. Propter ea audi sermonē
domini, Vidi dominum sedentem sū
per solium suum, & omnem exerci-
tum cœli assistentem ei à dextris &
à sinistris: & ait dominus. Quis de- D
cipiet Achab regem Israel, vt ascen-
dat, & cadat in Ramoth Galaad? Et
dixit vnus verba huiuscemodi, & E
alius aliter. Egressus est autem spiri-
tus, & stetit coram domino, & ait.
Ego decipiam illum. Cui locutus est
dominus. In quo? Et ille ait. Egredi-
ar, & ero spiritus mendax in ore om
nium prophetarum eius. Et dixit do
minus, Decipies, & prǽualebis. egre-
dere, & fac ita. Nunc igitur ecce dedit
dominus spiritū mendacij in ore om
nium prophetarum tuorum, qui hic
sunt, & dominus locutus est contra
te malum. Accessit autem Sedechias
filius Chanaana, & percussit Michæā
in maxillam, & dixit. Méne ergo di-
misit spiritus domini, & locutus est
tibi? Et ait Michæas. Visurus es in die
illa, quando ingrediêris in cubiculū

intra cubiculum, vt abſcondaris. Et
ait rex Iſrael. Tollite Michęam, &
maneat apud Amon principem ciui
tatis, & apud Ioas filium Amalech,
& dicite eis. Hæc dicit rex. Mittite vi
rum iſtum in carcerem, & ſuſtentate
eum pane tribulationis & aqua an-
E guſtiæ, donec reuertar in pace. Di-
xitq; Michæas. Si reuerſus fueris in
pace, nō eſt locutus in me dominus.
Et ait. Audite populi omnes. Aſcen-
dit itaq; rex Iſrael, & Ioſaphat rex
Iuda in Ramoth Calaad. Dixit itaq;
rex Iſrael ad Ioſaphat. Sume arma,
& ingredere pręlium, & induere ve-
ſtibus tuis. Porrò rex Iſrael mutauit
habitum ſuum, & ingreſſus eſt bel-
lum. Rex autē Syriæ pręcęperat prin
cipibus curruum trigintaduobus, di
cens. Non pugnabitis contra mino-
rem & maiorem quenpiam, niſi con
tra regē Iſrael ſolum. Cum ergo vi-
diſſent principes curruum Ioſaphat,
ſuſpicati ſunt ꝙ ipſe eſſet rex Iſrael,
& impetu facto pugnabāt contra eū,

Et exclamauit Iosaphat. Intellexe-
runtq́ principes curruum, quòd nõ
esset rex Israel, & cessauerunt ab eo.
Vir autem quidam tetẽdit arcum, in
incertum sagittam dirigens, & casu
percussit regem Israel inter pulmo-
nem & stomachum. At ille dixit au-
rigæ suo. Verte manum tuam, & eij-
ce me de exercitu, quia grauiter vul-
neratus sum. Cõmissum est ergo prę
lium in die illa. Et rex Israel stabat in
curru suo contra Syros, & mortuus
est vespere. Fluebat autẽ sanguis pla- F
gę in sinum currus, & pręco insonuit
in vniuerso exercitu antequã sol oc-
cumberet, dicens. Vnusquisq; reuer-
tatur in ciuitatem, & in terram suã.
Mortuus est autem rex, & perlatus
est in Samariam. Sepelieruntq́ regẽ
in Samaria, & lauerunt currum eius
in piscina Samariæ, & linxerunt ca-
nes sanguinem eius, & habenas laue-
Sup. 21. c runt, iuxta verbum domini quod lo-
cutus fuerat. Reliqua autem sermo-
num Achab, & vniuersa quæ fecit, &

domus eburnea quã ædificauit, cun-
ctarumq; vrbiũ quas extruxit, nõn-
ne hæc scripta sunt in libro sermonũ
dierum regum Israel? Dormiuit er-
go Achab cũ patribus suis, & regna-
uit Ochozias filius eius pro eo. Iosa
phat vero filius Asa regnare cœperat
super Iudam, anno quarto Achab re
gis Israel. Trigintaquinq; annorum
erat cum regnare cœpisset, & viginti
quinq; annis regnauit in Hierusalem.
B Nomen matris eius Azuba filia Sa-
lai, & ambulauit in omni via Asa pa-
tris sui, & non declinauit ex ea. Fe-
citq; quod rectum erat in conspectu
domini, verũtamen excelsa non ab-
stulit. Adhuc enim populus sacrifica-
bat, & adolebat incensum in excelsis,
Pacemq; habuit Iosaphat cum rege
Israel. Reliqua autem verborum Io
saphat, & opera eius quæ gessit, &
prælia, nõnne hæc scripta sunt in li-
bro verborum dierum regum Iuda?
Sed & reliquas effœminatorum, qui
remãserant in diebus Asa patris eius,

abstulit de terra. Nec erat tunc rex cõstitutus in Edom. Rex vero Iosaphat fecerat classes in mari, quæ nauigarent in Ophir propter aurum: & ire non potuerunt, quia confractæ sunt in Asiongaber. Tunc ait Ochozias filius Achab ad Iosaphat. Vadant serui mei cum seruis tuis in nauibus. Et noluit Iosaphat. Dormiuitq; Iosaphat cum patribus suis, & sepultus est cũ eis in ciuitate Dauid patris sui, regnauitq; Ioram filius eius pro eo. Ochozias autem filius Achab regnare cœperat super Israel in Samaria, anno septimodecimo Iosaphat regis Iuda, regnauitq; super Israel duobus annis. Et fecit malum in conspectu domini, & ambulauit in via patris sui & matris suæ, & in via Hieroboam filij Nabat, qui peccare fecit Israel. Seruiuit quoq; Baal, & adorauit eum, & irritauit dominũ deum Israel, iuxta omnia quæ fecerat pater eius. G

F. I. N. I. S.

QVARTVS LIBER REGVM: SECVNDVM HEBRÆOS, MELACHIM SECVNDVS LIBER.

A
RÆVARICAtus est autē Moab in Israel, postquam mortuus est Achab. Ceciditq; Ochozias per cancellos cœnaculi sui quod habebat in Samaria, & ægrotauit, misitq; nūcios, dicens ad eos. Ite, consulite Beelzebub deum Accaron, vtrum viuere queā de infirmitate mea hac. Angelus autem domini locutus est ad Eliam Thesbitē, dicens. Surge, & ascēde in occursum nunciorum regis Samariæ, & dices ad eos. Nunquid nō est deus in Israel, vt eatis ad consulendū Beelzebub deum Accaron? Quā ob rem, hæc dicit dominus. De lectulo super quem ascendisti, non descendes, sed morte morieris. Et abijt Elias, reuersiq; sunt

nuncij ad Ochoziam. Qui dixit eis.
Quare reuersi estis? At illi responde-
runt ei. Vir occurrit nobis, & dixit ad
nos. Ite, & reuertimini ad regem qui B
misit vos, & dicetis ei. Hæc dicit do-
minus. Nunquid quia non erat deus
in Israel, mittis vt consulatur Beelze
bub deus Accaron? Idcirco de lectu-
lo super quem ascendisti non descen
des, sed morte morieris. Qui dixit
eis. Cuius figuræ & habitus est vir il
le qui occurrit vobis, & locutus est
verba hæc? At illi dixerunt. Vir pilo-
sus, & zona pellicea accinctus reni-
bus. Qui ait. Elias Thesbites est. Mi-
sitq; ad eum quinquagenarium prin
cipem, & quinquaginta, qui erãt sub
eo. Qui ascendit ad eum: sedentiq; in
vertice mõtis, ait. Homo dei, rex prę
cępit vt descendas. Respõdensq; Eli-
as, dixit quinquagenario. Si homo
dei sum, descendat ignis de cœlo, &
deuoret te, & quinquaginta tuos. De
scendit itaq; ignis de cœlo, & deuo-
rauit eum, & quinquaginta qui erant

cum eo. Rursumq́ʒ misit ad eũ prin-
cipem quinquagenarium alterum, &
C quinquaginta cum eo. Qui locutus
est illi. Homo dei, hæc dicit rex, Fe-
stina, descende. Respõdens Elias, ait.
Si homo dei ego sum, descẽdat ignis
de cœlo, & deuoret te, & quinquagin
ta tuos. Descẽdit ergo ignis de cœlo,
& deuorauit illum, & quinquaginta
eius. Iterum misit principẽ quinqua
genarium tertium, & quinquaginta
qui erant cum eo. Qui cum venisset,
curuauit genua contra Eliam, & pre-
catus est eum, & ait. Homo dei, noli
despicere animam meam, & animas
seruorum tuorum qui mecum sunt.
Ecce descẽdit ignis de cœlo, & deuo-
rauit duos principes quinquagena-
rios primos, & quinquagenos qui cũ
eis erant. Sed nunc obsecro, vt mise-
rearis animæ meæ. Locutus est autẽ
D angelus domini ad Eliam, dicẽs. De-
scende cum eo, ne timeas. Surrexit
igitur, & descẽdit cum eo ad regem,
& locutus est ei. Hęc dicit dominus,

Quia misisti nuncios ad consulendũ Beelzebub deum Accaron, quasi non esset deus in Israel, à quo posses interrogare sermonem, ideò de lectulo super quem ascendisti, non descendes, sed morte morieris. Mortuus est autem iuxta sermonem domini quẽ locutus est Elias, & regnauit Ioram frater eius pro eo, anno secundo Ioram filij Iosaphat regis Iudę. nõ enĩ habebat filium. Reliqua autẽ verborum Ochoziæ quæ operatus est, nõne hæc scripta sunt in libro sermonũ dierum regum Israel.

CAPVT II.

FActum est autẽ: cum leuare vellet dominus Eliã per turbinem in cœlum, ibant Elias & Heliseus de Galgalis. Dixitq; Elias ad Eliseũ. Sede hic, quia dominus misit me vsq; in Bethel. Cui ait Heliseus. Viuit dominus, & viuit anima tua, quia non derelinquã te. Cumq; descendissent Bethel, egressi sunt filij prophetarũ, qui erant in

in Bethel, ad Heliseum, & dixerunt ei. Nunquid nosti quia hodie dominus tollet dominum tuũ à te? Qui respondit. Et ego noui: silete. Dixit autem Elias ad Heliseum. Sede hic, quia dominus misit me in Hiericho. Et ille ait. Viuit dominus, & viuit anima tua, quia nõ derelinquam te. Cumq́; venissent Hiericho, accesserunt filij prophetarum qui erant in Hiericho, ad Heliseum, & dixerunt ei. Nunquid nosti quia dominus hodie tollet dominũ tuum à te? Et ait. Et ego noui: silete. Dixit autem ei Elias. Sede hic, quia dominus misit
B. me vsq; ad Iordanem. Qui ait. Viuit dominus, & viuit anima tua, qa non derelinquã te. Ierunt igitur ambo pariter, & quinquaginta viri de filijs prophetarum secuti sunt eos. Qui & steterunt econtra longe. Illi autem ambo stabant super Iordanẽ. Tulitq́; Elias pallium suũ, & inuoluit illud, & percussit aquas: quæ diuisæ sunt in vtranque partem, &

transierũt ambo per siccum. Cumq́;
transissent, Elias dixit ad Heliseum.
Postula quod vis vt faciam tibi, an-
tequã tollar à te. Dixitq́; Heliseus:
Obsecro, vt fiat in me duplex spiri-
tus tuus. Qui respondit: Rem diffici
lem postulasti: attamen si videris
me, quando tollar à te, erit tibi quod
petisti: si autem non videris, non
erit. Cumq́; pergerent, & incedẽtes
sermocinarentur, ecce, currus igne-
Ecci. 48.a us, & equi ignei diuiserunt vtrunq́;.
Et ascendit Elias per turbinem in cœ
lum; Heliseus autem videbat, & cla-
mabat; Pater mi, pater mi, currus Is- C
rael & auriga eius. Et non vidit eum
amplius. apprehenditq́; vestimenta
sua, & scidit illa in duas partes. Et le
uauit pallium Eliæ, quod ceciderat
ei. Reuersusq́; stetit super ripam Ior
Non est in danis, & pallio Eliæ quod cecide-
hebræo. rat ei, percussit aquas ► & non sunt
diuisæ ◄ Et dixit. Vbi est deus Eliæ
etiam nunc? Percussitq́; aquas, & di
uisæ sunt huc atque illuc, & transijt

Heliseus. Videntes autem filij pro-
phetarum qui erant in Hiericho, ecō-
tra dixerunt. Requieuit spiritus Elię
super Heliseum. Et venientes in oc-
cursum eius, adorauerunt eum pro-
ni in terram, dixeruntq; illi. Ecce,
cum seruis tuis sunt quinquaginta
viri fortes, qui possunt ire, & quæ-
rere dominum tuum, ne forte tule-
rit eum spiritus domini, & proiece-
rit eum in vnum montium, aut in
vnam vallium. Qui ait. Nolite mit-
tere. Coegeruntq; eum, donec acqe-
sceret, & diceret. Mittite. Et miserūt
quinquaginta viros. Qui cū quæsis-
sent tribus diebus, nō inuenerūt. Et
reuersi sunt ad eū. At ille habitabat ī
Hiericho, & dixit eis. Nūquid nō di
xi vobis, Nolite mittere? Dixerunt
D quoq; viri ciuitatis ad Heliseū. Ecce
habitatio ciuitatis huius optima est,
sicut tuipse domine prospicis, sed
aquæ pessimæ sunt, & terra sterilis.
At ille ait. Afferte mihi vas nouū, &
mittite in illud sal. Quod cū attulis-

sent, egressus ad fontem aquarum, misit in illũ sal, & ait. Hæc dicit do/minus, Sanaui aquas has, & nõ erit vltra in eis mors, neq; sterilitas. Sa/natę sunt ergo aquæ, vsque in diem
1. mac.2. f hanc, iuxta verbum Helisei quod lo cutus est. Ascendit autem inde Heli/seus in Bethel. Cumq; ascẽderet per viam, pueri parui egressi sunt de ciui tate, & illudebant ei, dicentes: Ascen de calue, ascẽde calue. Qui cũ respe/xisset, vidit eos, & maledixit eis in nomine domini: Egressiq; sunt duo vrsi de saltu, & lacerauerunt ex eis quadragintaduos pueros. Abijt au/tem inde in montem Carmeli, & in de reuersus est in Samariam.

CAPVT III.

IOram vero filius Achab regnauit super Israel in Samaria anno decimo/octauo Iosaphat regis Iu dæ. Regnauitq; duodecim annis, & fecit malum coram domino, sed nõ sicut pater suus & mater. Tulit enim A

ſtatuas Baal quas fecerat pater eius:
verũtamẽ in peccatis Hieroboam fi
lij Nabat, qui peccare fecit Iſrael, ad
hęſit, nec receſſit ab eis. Porrò Meſa
rex Moab, nutriebat pecora multa,
& ſoluebat regi Iſrael centũ millia
agnorum, & centũ millia arietũ cũ
velleribus ſuis. Cũq; mortuus fuiſ-
ſet Achab, præuaricatus eſt fœdus,
quod habebat cũ rege Iſrael. Egreſ-
ſus eſt igiť rex Ioram in die illa de
Samaria, & recẽſuit vniuerſum Iſ-
rael: miſitq; ad Ioſaphat regẽ Iuda,
dicẽs. Rex Moab receſſit à me, veni
mecũ cõtra eũ ad pręliũ. Qui reſpõ-
dit. Aſcendã: qui meus eſt, tuus eſt:
populus meus, populus tuus: & eq
mei, equi tui. Dixitq;. Per quã viam
aſcẽdemus? At ille reſpondit. Per de
B ſertum Idumeę. Perrexerũt igiť rex
Iſrael, & rex Iuda, & rex Edom, &
circũierunt per viã ſeptem dierum,
nec erat aqua exercitui & iumen-
tis quę ſequebantur eos. Dixitq; rex
Iſrael. Heu heu heu, cõgregauit nos

dominus tres reges, vt traderet in
manu Moab. Et ait Iosaphat. Estne
hic propheta domini, vt deprece-
mur dominum per eum? Et respon-
dit vnus de seruis regis Israel. Est
hic Heliseus filius Saphat, qui funde
bat aquam super manus Eliæ. Et ait
Iosaphat. Est apud eum sermo do-
mini? Descenditque ad eum rex Is-
rael, & Iosaphat rex Iuda, & rex
Edom. Dixit autem Heliseus ad re-
gem Israel. Quid mihi & tibi est? Va
de ad ꝓphetas patris tui, & matris
tuæ. Et ait illi rex Israel. Quare con-
gregauit dominus tres reges hos, vt
traderet eos in manus Moab? Di-
xitq; ad eum Heliseus: Viuit domi-
nus exercituum, in cuius conspectu
sto, ꝙ si non vultum Iosaphat regis
Iudæ erubescerem, nõ attendissem
quidem te, nec respexissem. Nũc au
tem adducite mihi psaltem. Cumq;
caneret psaltes, facta est super eum
manus domini, & ait. Hæc dicit do
minus, Facite alueũ torrentis huius

fossas & fossas. Hæc enim dicit do-
C minus. Non videbitis ventum, neq;
pluuiam: & alueus iste replebitur
aquis, & bibetis vos, & familiæ ve-
stræ, & iuméta vestra. Parúmque est
hoc in cóspectu domini. insuper tra-
det etiã Moab in manus vestras. Et
percutietis omnem ciuitatem muni
tam, & omné vrbé electam, & vni-
uersum lignũ fructiferũ succidetis,
cunctósq; fontes aquarum obtura-
bitis, & omnem agrum egregiũ ope
rietis lapidibus. Factum est igit̃ ma
ne, quando sacrificium offerri solet:
& ecce, aquę veniebãt p viã Edom.
Et repleta est terra aqs. Vniuersi au-
tem Moabitæ audiẽtes quòd ascen
dissent tres reges vt pugnarẽt aduer
sum eos, cõuocauerunt omnes qui
accincti erãt baltheo desup, & stete-
rũt in terminis. Primóq; mane sur-
gentes, & orto iã sole ex aduerso aq̃
rũ, viderũt Moabitæ econtra aquas
rubras, quasi sanguiné, dixeruntq;
D Sãguis gladij est: pugnauerũt reges

contra se,& cæsi sunt mutuo. nunc
perge ad prædam Moab. Perrexe-
runtq; in castra Israel. Porrò cõsur-
gés Israel, percussit Moab. At illi fu-
gerunt coram eis. Venerunt igitur
qui vicerant, & percusserunt Moab,
& ciuitates destruxerũt: & omnem
agrum optimum, mittentes singu-
li lapides, repleuerunt: & vniuer-
sos fontes aquarum obturauerunt:
& omnia ligna fructifera succide-
rũt, ita vt muri tantum fictiles rema-
nerent. Et circũdata est ciuitas à fun-
dibularijs & magna ex parte percus-
sa. Quod cũ vidisset rex Moab præ-
ualuisse scilicet hostes, tulit secum
septingentos viros educentes gla-
dios, vt irrumperent ad regẽ Edom
& non potuerunt. Arripiénsque fi-
lium suum primogenitum, qui re-
gnaturus erat pro eo, obtulit holo-
caustum super murum: & facta est
ĩdignatio magna in Israel. Statímq;
recesserunt ab eo, & reuersi sunt in
terram suam.

CAPVT IIII.

A MVlier autem quædam de vxoribus prophetarum clamabat ad Heliseũ, dicẽs. Seruus tuus vir meus mortuus eſt, & tu noſti quia ſeruus tuus fuit, timẽs deũ. Et ecce creditor venit vt tollat duos filios meos ad ſeruiendũ ſibi. Cui dixit Heliſeus. Quid vis vt faciam tibi? Dic mihi, quid habes in domo tua? At illa reſpondit. Non habeo ancilla tua quicquam in domo mea, niſi parum olei quo vngar. Cui ait: Vade, pete mutuo ab omnibus vicinis tuis vaſa vacua non pauca: & ingredere, & claude oſtium tuum, cũ intrinſecus fueris tu & filij tui: & mitte inde in omnia vaſa hæc: & cum plena fuerint, tolles. Iuit itaq; mulier, & clauſit oſtiũ ſuper ſe, & ſuper filios ſuos: Illi offerebãt vaſa, & illa ĩfundebat. Cũq; plena fuiſſent vaſa, dixit ad filium ſuum. Affer mihi adhuc vas. Et

B ille reſpondit. Non habeo. Stetitq;

oleum, Venit autem illa, & idicauit
hominí dei. Et ille. Vade, inquit, vén
de oleum, & redde creditori tuo, tu
autem, & filij tui viuite de reliquo.
Facta est autem quędam dies, & trã-
sibat Heliseus per Sunam ciuitaté.
Erat autem ibi mulier magna, quæ
tenuit eũ vt comederet pané. Cũq;
frequenter inde transiret, diuertebat
ad eam vt comederet panem. Quæ
dixit ad virum suum. Animaduerto
quòd vir dei sanctus est iste, qui trã-
sit per nos frequenter. Faciamus er-
go ei cœnaculum paruum, & pona-
mus ei in eo lectulum, & mensam,
& sellam & cãdelabrũ, vt cũ venerit
ad nos, maneat ibi. Facta est ergo
dies quędam, & veniens diuertit in
cœnaculum, & requieuit ibi. Dixitq;
ad Giezi puerum suum. Voca Suna-
mitidé istam. Qui cum vocasset eã, C
& illa stetisset corã eo, dixit ad pue-
rũ suum. Loquere ad eã, Ecce, sedu-
le in omnibus ministrasti nobis, qd
vis vt faciam tibi? Nũquid habes né

gocium, & vis vt loquar regi, ſiue
principi militiæ? Quę reſpondit. In
medio populi mei habito. Et ait.
Quid ergo vult vt faciã ei? Dixitq́ꝫ
Giezi. Ne quęras: filium enim nõ ha
bet, & vir eius ſenex eſt. Præcępit
itaqꝫ vt vocaret eam. Quæ cum vo-
cata fuiſſet, & ſtetiſſet ante oſtiũ, di-
xit ad eam. In tempore iſto, in hac
eadem hora, ſi vita comes fuerit, ha
bebis in vtero filium. At illa reſpon-
dit. Noli quæſo domine mi vir dei,
noli mentiri ancillæ tuæ. Et concę-
pit mulier, & peperit filium in tem-
pore, & in hora eadem qua dixerat
Heliſeus. Creuit autem puer. Et cũ
eſſet quædam dies, & egreſſus iſſet
ad patrẽ ſuum, ad meſſores, ait patrĩ
ſuo. Caput meum, caput meum do
leo. At ille dixit puero. Tolle, duc eũ
D ad matrẽ ſuã. Qui cũ tuliſſet, & du-
xiſſet eũ ad matrẽ ſuã, poſuit eũ illa
ſuper genua ſua vſqꝫ ad meridiem,
& mortuus eſt. Aſcẽdit aũt, & collo
cauit eũ ſuper lectulũ hominis dei,

Nunquid petiui filium à domino meo? Nunquid non dixi tibi ne illu das me? Et ille ait ad Giezi. Accinge lumbos tuos, & tolle baculum meum in manu tua, & vade. Si occurrerit tibi homo, non salutes eum: & si salutauerit te quispiam, non respõdeas illi, & pones baculum meum super faciẽ pueri. Porrò mater pueri ait. Viuit dominus, & viuit anima tua, non dimittam te. Surrexit ergo & secutus est eam. Giezi autem praecesserat ante eos, & posuerat baculum super faciem pueri: & non erat vox, neque sensus. Reuersus'q; est in occursum eius, & nũciauit ei, dicẽs. Non surrexit puer. Ingressus est er-
F go Heliseus domum. Et ecce, puer mortuus iacebat in lectulo eius. Ingressus'q; clausit ostium super se, & super puerum: & orauit ad dominum. Et ascendit, & incubuit super puerum: posuit'q; os suum super os eius, & oculos suos super oculos eius, & manus suas super manus

eius: & incuruauit se super eũ, & cale
facta est caro pueri. At ille reuersus,
deambulauit in domo semel huc atq;
illuc: & ascendit, & incubuit super
eum. Et oscitauit puer septies, ape-
ruitq; oculos. Et ille vocauit Giezi,
& dixit ei. Voca Sunamitidem hanc.
Quæ vocata, ingressa est ad eũ. Qui
ait, Tolle filium tuum. Venit illa, &
corruit ad pedes eius, & adorauit
super terram. Tulitq; filium suum,
& egressa est, & Heliseus reuersus est
in Galgala. Erat autem fames in ter-
ra, & filij prophetarũ habitabant co
ram eo, dixitq; vni de pueris suis.
Pone ollam grandem, & coque pul
mentum filijs prophetarũ. Et egres- G
sus est vnus in agrum, vt colligeret
herbas agrestes. Inuenitque quasi
vitem syluestrem, & collegit ex ea
colocynthidas agri, & impleuit pal
lium suum, & reuersus concidit in
ollam pulmenti: nesciebat enim qd
esset. Infuderunt ergo socijs, vt co-
mederent. Cũmq; gustassent de co-

ctione, exclamauerũt dicẽtes. Mors
in olla vir dei. Et nõ potuerũt comẽ
dere. At ille, Afferte, inquit farinam.
Cũm q; tulissent, misit in ollã, & ait.
Infunde turbę, vt comedãt. Et non
fuit amplius quicq̃; amaritudinis in
olla. Vir aũt quidã venit de Balsalisa
deferens viro dei panes primitiarũ,
& viginti panes hordeaceos, & fru-
mẽtũ nouũ in pera sua. At ille dixit.
Da populo, vt comedat. Respõdítq;
ei minister eius. Quãtum est hoc, vt
apponam coram centum viris? Rur-
sum ille ait. Da populo, vt comedat.
Hæc enim dicit dominus, Comedẽt
& supererit. Posuit itaq; coram eis.
Qui comederunt, & superfuit iuxta
verbum domini.

CAPVT V.

A NAamã princeps militiæ
regis Syriæ, erat vir ma-
gnus apud dominum su-
um, & honoratus. Per il-
lum enim dedit dominus salutẽ Sy
riæ. Erat autẽ vir fortis & diues, sed

& videte quod occasiones quærat aduer
C sum me. Quod cum audisset Heliseus
vir dei, scidisse videlicet regem Israel
vestimenta sua, misit ad eum, dicens.
Quare scidisti vestimenta tua? Veniat
ad me, & sciat esse prophetam in Isra/
el. Venit ergo Naaman cum equis &
curribus, & stetit ad ostium domus
Helisei. Misitque ad eum Heliseus nun/
cium, dicens. Vade, & lauare septies
in Iordane, & recipiet sanitatem caro
tua, atque mundaberis. Iratus Naaman
recedebat, dicens. Putabam quod egre/
deretur ad me, & stans inuocaret no
men domini dei sui, & tangeret manu
D sua locum lepræ, & curaret me. Nun
quid non meliores sunt Abana & Phar
phar fluuij Damasci omnibus aquis
Israel, vt lauer in eis, & munder? Cum
ergo vertisset se, & abiret indignans,
accesserunt ad eum serui sui, & locuti
sunt ei, Pater, si rem grandem dixisset
tibi propheta, certe facere debueras:
quanto magis quia nunc dixit tibi, La
uare: & mundaberis? Descendit, & la

uit in Iordane septies iuxta sermonē
Luc.4.c viri dei: & restituta est caro eius, sicut
caro pueri paruuli, & mundatus est.
Reuersusq; ad virū dei cum vniuer-
so comitatu suo, venit, & stetit corā
eo, & ait. Vere scio quòd nō sit alius E
deus in vniuersa terra, nisi tantum in
Israel. Obsecro itaq;, vt accipias be-
nedictionē à seruo tuo. At ille respon
dit. Viuit dominus ante quē sto, quia
non accipiā. Cumq; vim faceret, pe-
nitus non acquieuit. Dixitq; Naamā.
Vt vis: sed obsecro cōcede mihi seruo
tuo, vt tollam onus duorum burdo-
num de terra. Non enim faciet vltra
seruus tuus holocaustū, aut victimā
dijs alienis, nisi domino. Hoc autem
solum est de quo depreceris dominū
pro seruo tuo. Quando ingredietur
dominus meus templū Remmon, vt
adoret: & illo innitente super manū
meam, si adorauero in tēplo Rem-
mon, adorante eo in eodem loco: vt
ignoscat mihi domin⁹ seruo tuo pro
hac re. Qui dixit ei. Vade ī pace. Abijt

ergo ab eo electo terræ tempore. Di-
F xit'qz Giezi puer viri dei. Pepercit do
minus meus Naamã Syro isti, vt nõ
acciperet ab eo quæ attulit. Viuit do-
minus, quia currã post eum, & acci-
piã ab eo aliquid. Et secutus est Giezi
post tergum Naaman. Quẽ cũm vi-
disset ille currentem ad se, desiliit de
curru in occursum eius, & ait. Rectẽ-
ne sunt omnia? Et ille ait. Recte. Do-
minus meus misit me ad te, dicens.
Modo venerũt ad me duo adolescen
A tes de monte Ephraim ex filijs pro-
phetarum. da eis talentum argẽti, &
vestes mutatorias duplices. Dixit'qz
G Naaman. Melius est vt accipias duo
talenta. Et coegit eum, ligauit'qz duo
talenta argẽti in duobus saccis: & du
plicia vestimẽta, & imposuit duobus
pueris suis, qui & portauerũt coram
eo. Cum'qz venisset iam vesperi, tulit
de manu eorũ, & reposuit in domo,
dimisit'qz viros, & abierunt: ipse autẽ
ingressus, stetit coram domino suo.
Et dixit Heliseus. Vnde venis Giezi?

Qui respondit. Non iuit seruus tuus quóquã. At ille ait. Nõne cor meum in præsenti erat, quando reuersus est homo de curru suo in occursum tui? Nunc igitur accępisti argentũ, & accępisti vestes, vt emas olíueta, & vineas & oues & boues & seruos & ancillas. Sed & lepra Naaman adhærebit tibi, & semini tuo vsq; in sempiternum. Et egressus est ab eo leprosus quasi nix.

CAPVT VI.

A DIxerũt autem filij prophetarum ad Heliseũ. Ecce, locus in quo habitamus coram te, angustus est nobis. Eamus vsq; in Iordanem, & tollant singuli de sylua materias singulas, vt ædificemus nobis ibi locum ad habitandum. Qui dixit. Ite. Et ait vnus ex illis. Veni ergo & tu cum seruis tuis. Respõdit. Ego veniam. Et abijt cum eis. Cumq; venissent ad Iordanem, cædebant ligna. Accidit autẽ, vt cum vnus materiã succidisset, caderet fer-

rum securis in aquam. Exclamauitq;
B ille, & ait. Heu heu heu domine mi,
& hoc ipsum mutuo acceperā. Dixit
autem homo dei. Vbi cecidit? At ille
monstrauit ei locum. Præcidit ergo
lignū, & misit illuc: natauitq; ferrū,
& ait. Tolle. Qui extēdit manum, &
tulit illud. Rex autem Syriæ pugna-
bat cōtra Israel, consiliumq; inijt cū
C seruis suis, dicens. In loco illo & illo
ponamus insidias. Misit itaq; vir dei
ad regē Israel, dicens. Caue ne tran-
seas in locū illum: quia ibi Syri in in-
sidijs sunt. Misit itaq; rex Israel ad lo-
cum quem dixerat ei vir dei, & præ-
occupauit eum, & obseruauit se ibi,
C non semel neq; bis. Conturbatumq;
est cor regis Syrię pro hac re: & con-
uocatis seruis suis, ait. Quare nō indi
catis mihi quis proditor mei sit apud
regem Israel? Dixitq; vnus seruorū
eius. Nequaquam domine mi rex, sed
Heliseus propheta qui est in Israel,
indicat regi Israel omnia verba quę-
cunq; locutus fueris in conclaui tuo.

Dixitq; eis. Ite, & videte vbi sit, vt
mittam & capiam eum. Annunciaue
runtq; ei, dicentes. Ecce in Dothaim.
Misit ergo illuc equos & currus, &
robur exercitus. Qui cũ venissent no
cte, circundederunt ciuitaté. Consur
gens auté diluculo minister viri dei,
egressus est: viditq; exercitũ in circui
tu ciuitatis, & equos & currus. Nun-
ciauitq; ei, dicens. Heu heu heu do- D
mine mi, quid faciemus? At ille re-
spondit. Noli timere: plures enim no
biscum sunt, quàm cum illis. Cumq;
orasset Heliseus, ait. Domine, aperi
oculos huius, vt videat. Et aperuit
dominus oculos pueri, & vidit: & ec
ce mons plenus equorũ & curruum
igneorum in circuitu Helisei. Hostes
vero descenderũt ad eum. Porrò He
liseus orauit ad dominum, dicens.
Percute obsecro genté hanc cęcitate.
Percussitq; eos dominus, ne viderét,
iuxta verbum Helisei. Dixit auté ad
eos Heliseus. Nõ est hæc via, neq; ista
est ciuitas. sequimini me, & ostẽdam

vobis virum quem quæritis. Duxit ergo eos in Samariã. Cumq́ ingressi fuissent in Samariam. dixit Heliseus.
E Domine, aperi oculos istorum, vt videãt. Aperuitq́ dominus oculos eorum, & viderunt se esse in medio Samariæ. Dixitq́ rex Israel ad Heliseũ, cum vidisset eos. Nunquid percutiã eos pater mi? Et ille ait. Non pcuties: neq; enim cæpisti eos gladio & arcũ tuo, vt percutias: sed pone panem, & aquã coram eis, vt comedant, & bibant, & vadant ad dominum suum. Appositaq́ est eis ciborũ magna præparatio, & comederunt, & biberũt, & dimisit eos, abieruntq́ ad dominum suum. Et vltra non venerũt latrones Syriæ in terrã Israel. Factum est autẽ post hæc, congregauit Benadad rex Syriæ vniuersum exercitum suũ, &
F ascendit & obsidebat Samariam. Factaq́ est fames magna in Samaria: & tãdiu obsessa est, donec venundaretur caput asini octoginta argẽteis, & quarta pars cabi stercoris columba-

rum quinq; argenteis. Cumq́; rex Iſ
rael tranſiret per murũ, mulier quæ-
dam exclamauit ad eũ, dicens. Salua
me domine mi rex. Qui ait. Non, te
ſaluet dominus: vnde te poſſum ſal-
uare? de area vel de torculari? Dixitq́;
ad eã rex. Quid tibi vis? Quę reſpon
dit. Mulier iſta dixit mihi, Da filium
tuum, vt comedamus eum hodie, &
filium meum comedemus cras. Co-
ximus ergo filium meum, & come-
dimus. Dixiq́; ei die altera, Da filiũ
tuum vt comedamus eum. Quæ ab-
ſcondit filium ſuum. Quod cum au-
diſſet rex, ſcidit veſtimenta ſua, & trã
ſibat per murum. Viditq́; omnis po- G
pulus cilicium, quo veſtitus erat rex
ad carnem intrinſecus. Et ait rex. Hęc
mihi faciat deus; & hæc addat, ſi ſte-
terit caput Heliſei filij Saphat ſuper
ipſum hodie. Heliſeus autem ſedebat
in domo ſua, & ſenes ſedebant cũ eo.
Præmiſit itaq; virum: & antequã ve
niret nũcius ille, dixit ad ſenes. Nun-
quid ſcitis quòd miſerit filius homi-

cidæ huc, vt præcidatur caput meũ:
Videte ergo, cum venerit nuncius,
claudite ostium, & non sinatis eum
introire. ecce enim sonitus pedũ do-
mini eius post eum est. Adhuc illo lo-
quente eis, apparuit nuncius, qui ve-
niebat ad eum, & ait. Ecce, tantũ ma-
lum à domino est: quid amplius ex-
pectabo à domino?

CAPVT VII.

A Dixit autem Heliseus. Au-
dite verbum domini. Hęc
dicit dominus, in tẽpore
hoc cras modius similæ
vno statêre erit, & duo modij hordei
statêre vno in porta Samariæ. Respõ-
dens vnus de ducibus, sup cuius ma-
num rex incũbebat homini dei ait. Si
dominus fecerit etiam cataractas in
cœlo, nunquid poterit esse quod lo-
queris? Qui ait: videbis oculis tuis, &
inde nõ comedes. Quatuor ergo viri
erant leprosi iuxta introitum portæ:
qui dixerũt ad inuicem. Quid hic esse
volumus donec moriamur? Siue in-

gredi voluerimus ciuitaté, famé mo
riemur: siue mãserimus hic, morien
dum nobis est. Venite ergo, & transfugiamus ad castra Syriæ. Si pepercerint nobis, viuemus: si auté occidere
voluerint, nihilominus moriemur.
Surrexerunt ergo vesperi, vt venirét
ad castra Syriæ. Cumq; venissent ad B
principium castrorum Syrię nullum
ibidem repererunt. Siquidem dominus sonitum audiri fecerat in castris
Syriæ curruum, & equorum, & exercitus plurimi. Dixeruntq; adinuicé.
Ecce mercede conduxit aduersum
nos rex Israel reges Ethęorũ, & Ægyptiorum, & venerunt super nos. Surrexerunt ergo, & fugerunt in tenebris, & dereliquerunt tentoria sua, &
equos & asinos in castris. fugeruntq;
animas tantum suas saluare cupientes. Igitur cũ venissent leprosi illi ad
principium castrorum, ingressi sunt
vnum tabernaculum, & comederũt
& biberunt. Tuleruntq; inde argentum, & aurum, & vestes, & abierunt,

& absconderunt. Et rursum reuersi
sunt ad aliud tabernaculum, & inde
similiter auferentes absconderūt. Di-
xeruntq; adinuicem. Non recte faci-
mus: Hæc enim dies boni nuncij est.
Si tacuerimus, & noluerimus nūcia-
re vsq; mane, sceleris arguemur. Ve-
nite, eamus, & nunciemus in aula re
C gis. Cumq; venissent ad portam ci-
uitatis, narrauerunt eis, dicentes. Iui
mus ad castra Syriæ, & nullū ibidem
reperimus hominē, nisi equos, & asi
nos alligatos, & fixa tentoria. Ierunt
ergo portarij, & nunciauerunt in pa
latio regis intrinsecus. Qui surrexit
nocte, & ait ad seruos suos. Dico vo-
bis quid fecerint nobis Syri. Sciunt
quia fame laboram⁹, & idcirco egres
si sunt de castris, & latitant in agris,
dicentes, Cum egressi fuerint de ciui
tate, capiemus eos viuos, & tunc ci-
uitatem ingredi poterimus. Respon-
dit autem vnus seruorum eius. Tol-
lamus quinq; equos, qui remāserunt
in vrbe, quia ipsi tantum sunt in vni-

uit in Iordane septies iuxta sermonẽ
Luc.4.e viri dei: & restituta est caro eius, sicut
caro pueri paruuli, & mundatus est.
Reuersusq; ad virũ dei cum vniuer-
so comitatu suo, venit, & stetit corã
eo, & ait. Vere scio quòd nõ sit alius E
deus in vniuersa terra, nisi tantum in
Israel. Obsecro itaq;, vt accipias be-
nedictioné à seruo tuo. At ille respon
dit. Viuit dominus ante quẽ sto, quia
non accipiã. Cumq; vim faceret, pe-
nitus non acquieuit. Dixitq; Naamã.
Vt vis: sed obsecro cõcede mihi seruo
tuo, vt tollam onus duorum burdo-
num de terra. Non enim faciet vltra
seruus tuus holocaustũ, aut victimã
dijs alienis, nisi domino. Hoc autem
solum est de quo depreceris dominũ
pro seruo tuo. Quando ingredietur
dominus meus templũ Remmon, vt
adoret: & illo innitente super manũ
meam, si adorauero in tẽplo Rem-
mon, adorante eo in eodem loco: vt
ignoscat mihi dominus seruo tuo pro
hac re. Qui dixit ei. Vade ĩ pace. Abijt

ergo ab eo electo terræ tempore. Di-
F xitq́; Giezi puer viri dei. Pepercit do-
minus meus Naamã Syro isti, vt nõ
acciperet ab eo quæ attulit. Viuit do-
minus, quia currã post eum, & acci-
piã ab eo aliquid. Et secutus est Giezi
post tergum Naaman. Quẽ cum vi-
disset ille currentem ad se, desilijt de
curru in occursum eius, & ait. Rectẽ-
ne sunt omnia? Et ille ait. Recte: Do-
minus meus misit me ad te, dicens.
Mõdo venerũt ad me duo adolescen
A tes de monte Ephraim ex filijs pro-
phetarum. da eis talentum argẽti, &
vestes mutatorias duplices. Dixitq́;
G Naaman. Melius est vt accipias duo
talenta. Et coegit eum, ligauitq́; duo
talenta argẽti in duobus saccis: & du-
plicia vestimẽta, & imposuit duobus
pueris suis, qui & portauerũt coram
eo. Cumq́; venisset iam vesperi, tulit
de manu eorũ, & reposuit in domo,
dimisitq́; viros, & abierunt: ipse autẽ
ingressus, stetit coram domino suo.
Et dixit Heliseus. Vnde venis Giezi?

Qui respondit. Non iuit seruus tuus
quóquã. At ille ait. Nõne cor meum
in præsenti erat, quando reuersus est
homo de curru suo in occursum tui?
Nunc igitur accępisti argentũ, & ac-
cępisti vestes, vt emas olíueta, & vi-
neas & oues & boues & seruos &
ancillas. Sed & lepra Naaman adhæ-
rebit tibi, & semini tuo vsq; in sempi
ternum. Et egressus est ab eo lepro-
sus quasi nix.

CAPVT VI.

DIxerũt autem filij prophe A
tarum ad Heliseũ. Ecce, lo
cus in quo habitamus co-
ram te, angustus est nobis.
Eamus vsq; in Iordanem, & tollant
singuli de sylua materias singulas, vt
ædificemus nobis ibi locum ad habi
tandum. Qui dixit. Ite. Et ait vnus ex
illis. Veni ergo & tu cum seruis tuis.
Respõdit. Ego veniam. Et abijt cum
eis. Cumq; venissent ad Iordanem,
cædebant ligna. Accidit autẽ, vt cum
vnus materiã succidisset, caderet fer-

rum securis in aquam. Exclamauitq;
B ille, & ait. Heu heu heu domine mi,
& hoc ipsum mutuo acceperã. Dixit
autem homo dei. Vbi cecidit? At ille
monstrauit ei locum. Præcidit ergo
lignũ, & misit illuc: natauitq; ferrũ,
& ait. Tolle. Qui extẽdit manum, &
tulit illud. Rex autem Syriæ pugna-
bat cõtra Israel, consiliumq; inijt cũ
seruis suis, dicens. In loco illo & illo
ponamus insidias. Misit itaq; vir dei
ad regẽ Israel, dicens. Caue ne tran-
seas in locũ illum: quia ibi Syri in in-
sidijs sunt. Misit itaq; rex Israel ad lo-
cum quem dixerat ei vir dei, & præ-
occupauit eum, & obseruauit se ibi,
C non semel neq; bis. Conturbatumq;
est cor regis Syrię pro hac re: & con-
uocatis seruis suis, ait. Quare nõ indi-
catis mihi quis proditor mei sit apud
regem Israel? Dixitq; vnus seruorũ
eius. Nequaquam domine mi rex, sed
Heliseus propheta qui est in Israel,
indicat regi Israel omnia verba quę-
cunq; locutus fueris in conclaui tuo.

Dixitq; eis. Ite, & videte vbi sit, vt
mittam & capiam eum. Annunciaue-
runtq; ei, dicentes. Ecce in Dothaim.
Misit ergo illuc equos & currus, &
robur exercitus. Qui cũ venissent no
cte, circundederunt ciuitatẽ. Consur
gens autẽ diluculo minister viri dei,
egressus est: viditq; exercitũ in circui
tu ciuitatis, & equos & currus. Nun-
ciauitq; ei, dicens. Heu heu heu do- D
mine mi, quid faciemus? At ille re-
spondit. Noli timere: plures enim no
biscum sunt, quàm cum illis. Cumq;
orasset Heliseus, ait. Domine, aperi
oculos huius, vt videat. Et aperuit
dominus oculos pueri, & vidit: & ec
ce mons plenus equorũ & curruum
igneorum in circuitu Helisei. Hostes
vero descenderũt ad eum. Porrò He
liseus orauit ad dominum, dicens.
Percute obsecro gentẽ hanc cęcitate.
Percussitq; eos dominus, ne viderẽt,
iuxta verbum Helisei. Dixit autẽ ad
eos Heliseus: Nõ est hæc via, neq; ista
est ciuitas. sequimini me, & ostẽdam

vobis virum quem quæritis. Duxit
ergo eos in Samariã. Cumq́; ingressi
fuissent in Samariam. dixit Heliseus.
E Domine, aperi oculos istorum, vt vi
deãt. Aperuitq́; dominus oculos eo-
rum, & viderunt se esse in medio Sa-
mariæ. Dixitq́; rex Israel ad Heliseũ,
cum vidisset eos. Nunquid percutiã
eos pater mi? Et ille ait. Non pcuties:
neq; enim cæpisti eos gladio & arcu
tuo, vt percutias: sed pone panem, &
aquã coram eis, vt comedant, & bi-
bant, & vadant ad dominum suum.
Appositaq́; est eis ciborũ magna præ
paratio, & comederunt, & biberũt, &
dimisit eos, abieruntq́; ad dominum
suum. Et vltra non venerũt latrones
Syriæ in terrã Israel. Factum est autẽ
post hæc, congregauit Benadad rex
Syriæ vniuersum exercitum suũ, &
F ascendit & obsidebat Samariam. Fa-
ctaq́; est fames magna in Samaria: &
tãdiu obsessa est, donec venundare-
tur caput asini octoginta argẽteis, &
quarta pars cabi stercoris columba-

rum quinq; argenteis. Cumq; rex If
rael transiret per murū, mulier quæ-
dam exclamauit ad eū, dicens. Salua
me domine mi rex. Qui ait. Non, te
saluet dominus: vnde te possum sal-
uare? de area vel de torculari? Dixitq;
ad eā rex. Quid tibi vis? Quę respon
dit. Mulier ista dixit mihi, Da filium
tuum, vt comedamus eum hodie, &
filium meum comedemus cras. Co-
ximus ergo filium meum, & come-
dimus. Dixiq; ei die altera, Da filiū
tuum vt comedamus eum. Quæ ab-
scondit filium suum. Quod cum au-
disset rex, scidit vestimenta sua, & trā
sibat per murum. Viditq; omnis po- G
pulus cilicium, quo vestitus erat rex
ad carnem intrinsecus. Et ait rex. Hęc
mihi faciat deus, & hæc addat, si ste-
terit caput Helisei filij Saphat super
ipsum hodie. Heliseus autem sedebat
in domo sua, & senes sedebant cū eo.
Præmisit itaq; virum: & antequā ve
niret nūcius ille, dixit ad senes. Nun-
quid scitis quòd miserit filius homi-

cidæ huc, vt præcidatur caput meũ?
Videte ergo, cum venerit nuncius,
claudite ostium, & non sinatis eum
introire. ecce enim sonitus pedũ do-
mini eius post eum est. Adhuc illo lo
quente eis, apparuit nuncius, qui ve-
niebat ad eum, & ait. Ecce, tantũ ma-
lum à domino est: quid amplius ex-
pectabo à domino?

CAPVT VII.

A DIxit autem Heliseus. Au-
dite verbum domini. Hęc
dicit dominus, in tẽpore
hoc cras modius similæ
vno statêre erit, & duo modij hordei
statêre vno in porta Samariæ. Respõ
G dens vnus de ducibus, sup cuius ma
nũm rex incũbebat homini dei ait. Si
dominus fecerit etiam cataractas in
cœlo, nunquid poterit esse quod lo-
queris? Qui ait: videbis oculis tuis, &
inde nõ comedes. Quatuor ergo viri
erant leprosi iuxta introitum portæ:
qui dixerũt ad inuicem. Quid hic esse
volumus donec moriamur? Siue in-

gredi voluerimus ciuitatẽ, fame mo
riemur: siue mãserimus hic, morien-
dum nobis est. Venite ergo, & trans-
fugiamus ad castra Syriæ. Si peperce
rint nobis, viuemus: si autẽ occidere
voluerint, nihilominus moriemur.
Surrexerunt ergo vesperi, vt venirẽt
ad castra Syriæ. Cumq́ꝫ venissent ad B
principium castrorum Syrię nullum
ibidem repererunt. Siquidem domi-
nus sonitum audiri fecerat in castris
Syriæ curruum, & equorum, & exer
citus plurimi. Dixeruntq́ꝫ adinuicẽ.
Ecce mercede conduxit aduersum
nos rex Israel reges Ethęorũ, & Ægy-
ptiorum, & venerunt super nos. Sur
rexerunt ergo, & fugerunt in tene-
bris, & dereliquerunt tentoria sua, &
equos & asinos in castris. fugeruntq́ꝫ
animas tantum suas saluare cupien-
tes. Igitur cũ venissent leprosi illi ad
principium castrorum, ingressi sunt
vnum tabernaculum, & comederũt
& biberunt. Tuleruntq́ꝫ inde argen-
tum, & aurum, & vestes, & abierunt,

& absconderunt. Et rursum reuersi sunt ad aliud tabernaculum, & inde similiter auferentes absconderũt. Dixeruntq; adinuicem. Non recte facimus: Hæc enim dies boni nuncij est. Si tacuerimus, & noluerimus nũciare vsq; mane, sceleris arguemur. Venite, eamus, & nunciemus in aula re
C gis. Cumq; venissent ad portam ciuitatis, narrauerunt eis, dicentes. Iuimus ad castra Syriç, & nullũ ibidem reperimus hominẽ, nisi equos, & asinos alligatos, & fixa tentoria. Ierunt ergo portarij, & nunciauerunt in palatio regis intrinsecus. Qui surrexit nocte, & ait ad seruos suos. Dico vobis quid fecerint nobis Syri. Sciunt quia fame laboram⁹, & idcirco egressi sunt de castris, & latitant in agris, dicentes, Cum egressi fuerint de ciuitate, capiemus eos viuos, & tunc ciuitatem ingredi poterimus. Respondit autem vnus seruorum eius. Tollamus quinq; equos, qui remãserunt in vrbe, quia ipsi tantum sunt in vni-

uersa multitudine Israel, alij enī con
sumpti sunt: & mittentes, explorare
poterimus. Adduxerunt ergo duos
equos, misitq; rex in castra Syrorū,
dicēs. Ite, & videte. Qui abierūt post
eos vsq; ad Iordanem. Ecce autē om
nis via plena erat vestibus, & vasis
quæ proiecerant Syri cum turbaren
tur. Reuersiq; nuncij indicauerūt re-
gi. Et egressus populus diripuit castra D
Syrię. Factusq; est modius similę sta
têre vno, & duo modij hordei statê-
re vno, iuxta verbum domini. Porrò
rex ducem illum, in cuius manu incu
buerat, constituit ad portam: quem
conculcauit turba in introitu portæ,
& mortuus est, iuxta quod locutus
fuerat vir dei, quādo descenderat rex
ad eum. Factumq; est secundum ser-
monem viri dei, quem dixerat regi,
quādo ait. Duo modij hordei statêre
vno erunt, & modius similæ statêre
vno, hoc eodem tēpore cras in porta
Samarię: quādo responderat dux ille
viro dei, & dixerat, Etiā si dominus

ſecerit cataractas in cœlo, nũquid po
terit fieri quod loqueris? Et dixit ei.
Videbis oculis tuis, & inde nõ come
des. Euenit ergo ei ſicut prædictum
erat, & conculcauit eum populus in
porta, & mortuus eſt.

CAPVT VIII.

A H Eliſeus autem locutus eſt Supra. 4.f
ad mulierem cuius viuere
fecerat filium, dicens. Sur
ge, & vade, tu & domus
tua, & peregrinare vbicunq; repere
ris. Vocabit enim dominus famem,
& veniet ſuper terram ſeptem annis.
Quæ ſurrexit, & fecit iuxta verbum
hominis dei: & vadens cũ domo ſua,
peregrinata eſt in terra Philiſtijm die
bus multis. Cumq; finiti eſſent anni
ſeptẽ, reuerſa eſt mulier de terra Phi
liſtijm. Et egreſſa eſt vt interpellaret
regẽ pro domo ſua & pro agris ſuis.
Rex autẽ loquebatur cum Giezi pue
ro viri dei, dicens. Narra mihi omnia
magnalia quę fecit Heliſeus. Cumq;
ille narraret regi quomodo mortuũ

suscitasset, apparuit mulier cuius vi-
uificauerat filium, clamās ad regem
pro domo sua, & pro agris suis. Di-
xitq; Giezi: Domine mi rex, hæc est
mulier, & hic est filius eius quem su-
scitauit Heliseus. Et interrogauit rex
mulierem. Quæ narrauit ei. Deditq;
ei rex eunuchum vnum, dicens. Resti A
tue ei omnia quæ sua sunt, & vniuer
sos redditus agrorum à die qua reli-
quit terram, vsq; ad præsens. Venit
quoq; Heliseus Damascum, & Bena-
dad rex Syriæ ægrotabat. Nunciaue- C
runtq; ei, dicentes. Venit vir dei huc.
Et ait rex ad Azahel. Tolle tecū mu-
nera, & vade in occursum viri dei, &
consule dominū per eum, dicens. Si
euadere potero de infirmitate mea
hac? Iuit igitur Azahel in occursum
eius, habēs secum munera, & omnia
bona Damasci, onera quadraginta ca
melorum. Cumq; stetisset corā eo,
ait: Filius tuus Benadad rex Syriæ,
misit me ad te, dicens: Si sanari pote
ro de infirmitate mea hac? Dixitq; ei

Heliſeus, Vade, dic ei, Sanaberis. Por
rò oſtendit mihi dominus quia mor
te morietur. Stetitq́ꝫ cum eo, & con
turbatus eſt vſqꝫ ad ſuffuſionẽ vul
D tus. Fleuitq́ꝫ vir dei. Cui Azahel ait.
Quare dominus meus flet? At ille di
xit. Quia ſcio quæ facturus ſis filijs
Iſrael mala. Ciuitates eorum muni
tas igne ſuccẽdes, & iuuenes eorum
interficies gladio, & paruulos eorũ
elides, & prægnãtes diuides. Dixitq́ꝫ
Azahel. Quid enim ſum ſeruus tuus
canis, vt faciam rem iſtam magnam?
Et ait Heliſeus. Oſtendit mihi domi
nus te regẽ Syriæ fore. Qui cum re
ceſſiſſet ab Heliſeo, venit ad dominũ
ſuum, qui ait ei. Quid dixit tibi Heli
ſeus? At ille reſpondit. Dixit mihi, Re
cipies ſanitatẽ. Cumq́ꝫ veniſſet dies
altera, tulit ſtragulũ, & infudit aquã,
& expandit ſuper faciem eius. Quo
mortuo, regnauit Azahel pro eo. An
no quinto Ioram filij Achab regis Iſ
rael, regnauit Ioram filius Ioſaphat
E rex Iuda. Trigintaduorũ annorum 2. Pa. 21. b

erat cum regnare cœpisset, & octo an-
nis regnauit in Hierusalem. Ambu-
lauitq; in vijs regum Israel, sicut am-
bulauerat domus Achab. Filia enim
Achab erat vxor eius. Et fecit qđ ma- C
lum est in conspectu domini. Noluit
autem dominus disperdere Iudam
propter Dauid seruū suum, sicut pro
2. reg. 7. b miserat ei, vt daret illi lucernam, &
filijs eius cunctis diebus. In diebus
eius recessit Edom, ne esset sub Iu-
da, & constituit sibi regem. Venitq;
Ioram Seira, & omnis exercitus cū
eo. Et surrexit nocte, percussitq; Idu F
mæos qui eū circūdederant, & prin-
cipes curruū. Populus autem fugit in
tabernacula sua. Recessit ergo Edom,
ne esset sub Iuda, vsq; ad diem hanc.
Tunc recessit & Lobna in tēpore illo.
Reliqua autem sermonū Ioram, &
vniuersa quę fecit, nonne hæc scripta
sunt in libro verborum dierū regum
Iuda? Et dormiuit Ioram cum patri-
bus suis, sepultusq; est cum eis in ci-
uitate Dauid, & regnauit Ochozias

filius

filius eius pro eo. Anno duodecimo
Iorā filij Achab regis Israel regna- 2.pa. 22.a
uit Ochozias filius Iorā regis Iudę.
Vigintiduorum annorū erat Ocho-
zias, cū regnare cœpisset, & vno an-
no regnauit in Hierusalē. Nomē ma
G tris eius Athalia filia Amri regis If-
rael, & ambulauit in vijs domus
Achab: & fecit quod malū est coram
domino, sicut domus Achab. Gener
eni domus Achab fuit. Abijt quoq;
cū Iorā filio Achab, ad præliandum
cōtra Azahel regē Syriæ in Ramoth
Galaad, & vulnerauerūt Syri Iorā.
qui reuersus est vt curaretur in Iez-
rahel quia vulnerauerant eum Syri
in Ramoth præliantem contra Aza
hel regem Syriæ. Porrò Ochozias fi
lius Ioram rex Iuda, descendit inui
sere Ioram filium Achab in Iezrael,
quia ęgrotabat ibi.

CAPVT IX.

A Helifeus autē ꝓphetes vo-
cauit vnū de filijs prophe
tarū, & ait illi. Accinge lū

bos tuos,& tolle lẽticulam olei hãc
3.reg.19.c in manu tua,& vade in Ramoth,Ga
laad. Cumq; veneris illuc, videbis
Iehu filium Iosaphat filij Namsi. Et
ĩgressus suscitabis eum de medio fra
trum suorum,& introduces in inte/
rius cubiculum. tenensq; lẽticulam
olei,fundes super caput eius, & di/
ces. Hæc dicit dominus, Vnxi te re/
gem super Israel. Aperiésque ostiũ,
& fugies, & non ibi subsistes. Abijt
ergo adolescens puer prophetæ in
Ramoth Galaad, & ingressus est il/
luc. Ecce autem principes exercitus
sedebãt,& ait. Verbum mihi ad te ô
princeps. Dixitq; Iehu. Ad quem ex
omnibus nobis? At ille dixit. Ad te
ô princeps. Et surrexit, & ingressus B
est cubiculum. Et ille fudit oleum
super caput eius,& ait. Hæc dicit do
minus deus Israel. Vnxi te regem su
per populum domini Israel,& per/
cuties domum Achab domini tui,&
vlciscar sanguinem seruorum meo/
rum prophetarũ,& sanguinem om/

nium seruorũ domini, de manu Iezabel, perdámq; omnem domum Achab. Et interficiã de domo Achab mingétem ad parietem, & clausum, & nouissimum in Israel: & dabo domum Achab, sicut domum Hieroboam filij Nabat, & sicut domum Baasa filij Ahia. Iezabel quoque comedent canes in agro Iezrahel, nec erit qui sepeliat eam. Aperuítque ostium & fugit. Iehu autem ingressus est ad seruos domini sui, qui dixerunt ei. Recténe sunt omnia? quid venit insanus iste ad te? Qui ait eis. Nostis hominem, & qd locutus sit? At illi respóderunt. Falsum est, sed magis narra nobis. Qui ait eis. Hæc & hęc locutus est mihi: & ait. Hęc dicit dominus, Vnxi te regem super Israel. Festinauerunt itaque, & vnusquisq; tollés palliũ suũ posuerũt sub pedibus eius, in similitudiné tribunalis, & cecinerũt tuba, atq; dixerũt. Regnauit Iehu. Coniurauit ergo Iehu filius Iosaphat filij Namsi contra Io

3.reg.21.f

3.reg.15.g

3.reg.16.a

C

rã. Porrò Ioram obſederat Ramoth
Galaad, ipſe & omnis Iſrael contra
Azahel regẽ Syriæ, & reuerſus fue-
rat, vt curaretur in Iezrahel, pro-
pter vulnera: quia percuſſerant eum
Syri, præliantem contra Azahel re-
gem Syriæ. Dixitq́ Iehu. Si placet
vobis, nemo egrediatur profugus
de ciuitate, ne vadat & nũciet in Iez-
Supra.8.g rahel. Et aſcendit, & profectus eſt in D
Iezrahel. Iorã enim ægrotabat ibi,
& Ochozias rex Iuda deſcẽderat ad
viſitandum Ioram. Igitur ſpecula-
tor qui ſtabat ſuper turrim Iezrahel
vidit globum Iehu veniẽtis, & ait.
Video ego globũ. Dixitq́ Iorã. Tol-
le currũ, & mitte in occurſum eorũ,
& dicat vadẽs, Recténe ſunt omnia?
Abijt ergo qui aſcẽderat currum, in
occurſum eius, & ait. Hæc dicit rex.
Pacatáne ſunt omnia? Dixitq́ Ie-
hu. Quid tibi & paci? tranſi, & ſeque-
re me. Nunciauit quoq́ ſpeculator,
dicens. Venit nuncius ad eos, & non
reuertitur. Miſit etiam currũ equo-

rum secūdum. Venitq́ʒ ad eos, & ait.
Hæc dicit rex. Nunquid pax est? Et
E ait Iehu. Quid tibi & paci? transi, &
sequere me. Nunciauit autem specu
lator, dicens, Venit vsqʒ ad eos, & nō
reuertitur. est autem incessus quasi
incessus Iehu filij Namsi: præceps
enim graditur. Et ait Ioram. Iungi-
te currum. Iunxeruntq́ʒ currū eius.
D Et ingressus est Ioram rex Israel, &
Ochozias rex Iuda, singuli in curri-
bus suis. Egressiq́ʒ sunt in occursum
Iehu, & inuenerūt eum in agro Na-
both Iezraelitæ. Cumq́ʒ vidisset Io
ram Iehu, dixit. Pax est Iehu? At ille
respondit. Quę pax? Adhuc fornica-
tiones Iezabel matris tuę, & venefi
cia eius multa vigent. Conuertit au
tem Ioram manum suam, & fugi-
ens ait ad Ochoziam. Insidię Ocho-
zia. Porrò Iehu tetendit arcum ma
nu, & percussit Ioram inter sca-
pulas. Et egressa est sagitta per cor
eius, statímque corruit in curru suo.
Dixitq́ʒ Iehu ad Badacer ducē. Tol-

&. ornauit caput suum, & respexit
per fenestram ingredientem Iehu p
G portam, & ait. Nunquid pax potest 3.reg.16.c
esse Zamri, qui iterfecit dominum
suum? Leuauitq; Iehu faciem suam
ad fenestram, & ait. Quæ est ista? Et
inclinauerũt se ad eum duo vel tres
eunuchi & dixerunt. (Hęc est illa Ie Non est in
zabel.) At ille dixit eis. Præcipitate hebręo.
eam deorsum. Et præcipitauerunt
eam, aspersusq; est sanguine paries,
& equorum vngulę conculcauerũt
eã. Cumq; introgressus esset, vt co-
mederet, biberetq;, ait. Ite, & videtę
maledictam illam, & sepelite eam:
quia filia regis est. Cumq; issent, vt
sepelirent eam, non inuenerunt nisi
caluariam, & pedes, & summas ma
nus. Reuersiq; nunciauerũt ei. Et ait
Iehu. Sermo domini est. quem locu 3.reg.21.f
tus est per seruum suum Eliam Thes
bitẽ, dicẽs. In agro Iezrahel come-
dẽt canes carnes Iezabel: & erũt car
nes Iezabel, sicut stercus sup faciem
terrę in agro Iezrahel, ita vt pręter-

eũtes dicãt, Hęccine est illa Iezabel?
CAPVT X.
A ERant autem Achab septuaginta filij in Samaria. Scripsit ergo Iehu literas, & misit in Samariã, ad optimates ciuitatis, & ad maiores natu, & ad nutritios Achab, dicens. Statim vt accęperitis literas has, qui habetis filios domini vestri, & currus & equos, & ciuitates firmas, & arma, eligite meliorem, & eum qui vobis placuerit de filijs domini vestri, & eum ponite super soliũ patris sui, & pugnate ꝓ domo domini vestri. Timuerunt illi vehementer, & dixerunt. Ecce duo reges non potuerunt stare coram eo, & quomodo nos valebimus resistere? Miserunt ergo prępositi domus, & pręfecti ciuitatis, & maiores natu, & nutritij ad Iehu, dicentes. Serui tui sumus, quęcũque iusseris faciemus, nec constituemus nobis regem. quęcunque tibi placet, B
fac. Rescripsit autem eis literas secũ-

do, dicens. Si mei estis, & obeditis
mihi, tollite capita filiorum domini
A vestri, & venite ad me hac eadē ho-
ra cras in Iezrahel. Porrò filij regis
septuaginta viri apud optimates ci-
uitatis nutriebantur. Cumq́ꝫ venis-
sent literę ad eos, tulerunt filios re-
gis, & occiderūt septuaginta viros,
& posuerunt capita eorum in cophi
nis, & miserūt ad eū in Iezrahel. Ve-
nit autem nuncius ad eum, & indica
uit ei, dicens. Attulerūt capita filio-
rum regis. Qui respondit. Ponite ea
ad duos aceruos iuxta introitū por-
tę, vsqꝫ mane. Cū́qꝫ diluxisset, egres
sus est, & stans dixit ad omnem po-
pulum. Iusti estis. Si ego coniuraui
contra dominum meum, & interfe
C ci eū, quis percussit omnes hos? Vi-
dete ergo nunc quoniam nō cecidit
de sermonibus domini ĩ terrā, quos
locutus est dominus super domum 3. reg. 21. g
Achab, & dominus fecit quod locu-
tus est in manu serui sui Elię. Percus
sit igitur Iehu oēs qui reliqui erant

de domo Achab in Iezrahel,& vni-
uersos optimates eius & notos &
sacerdotes, donec non remanerent
ex eo reliquię. Et surrexit,& venit in
Samariam. Cumq́ꝫ venisset ad came-
ram pastorum,in via,inuenit fratres
Ochoziæ regis Iuda,dixitq́ꝫ ad eos.
Quinam estis vos? Qui responde-
runt. Fratres Ochoziæ regis sumus,
& descendimus ad salutandos filios
regis,& filios reginę. Qui ait. Com-
prehendite eos viuos. Quos cũ com
prehẽdissent viuos,iugulauerũt eos
in cisterna iuxta camerã, quadragin
taduos viros, & non reliquit ex eis
quenq̃ꝫ. Cumq́ꝫ abisset inde,inuenit D
Ionadab filiũ Rechab in occursum
sibi. Et benedixit ei. Et ait Iehu ad
eũ. Nunquid est cor tuũ rectũ cũ cor
de meo,sicut cor meũ cũ cordę tuo?
Et ait Ionadab. Est. Si est,inquit,da
mihi manũ tuã. Qui dedit ei manũ
suã. At ille leuauit eũ ad se in currũ,
dixítq́ꝫ ad eũ. Veni mecum, & vide
zelũ meum pro domino. Et imposi

tū currui suo, duxit in Samariam. Et
percussit omnes qui reliqui fuerant
de Achab in Samaria, vsq; ad vnum,
iuxta verbū domini quod locutus
est per Eliam. Congregauit ergo Ie
hu omnē populum, & dixit ad eos. 3.reg.16.g
Achab coluit Baal parū, ego autē co
lam eum amplius. Nunc igitur om-
nes prophetas Baal, & vniuersos ser
uos eius, & cūctos sacerdotes ipsius
vocate ad me. nullus sit, qui non ve
niat. Sacrificiū enim grande est mihi
Baal. Quicunq; defuerit, non viuet.
Porrò Iehu faciebat hoc insidiose;
vt disperderet cultores Baal, & di-
E xit. Sanctificate diem solennem Ba-
al. Vocauítque, & misit in vniuer-
sos terminos Israel: & venerunt cū-
cti serui Baal. Non fuit residuus, ne
vnus quidem qui non veniret. Et
ingressi sunt templum Baal. Et re-
pleta est domus Baal, à summo
vsque ad summum. Dixítque his
qui præerant super vestes. Proferte
vestimenta vniuersis seruis Baal. Et

protulerunt eis vestes. Ingressusq;
Iehu, & Ionadab filius Rechab tem
plum Baal, ait cultoribus Baal. Per-
quirite, & videte ne quis forte vo-
biscum sit de seruis domini, sed vt
sint serui Baal soli. Ingressi sunt igi-
tur, vt facerent victimas & holocau
sta: Iehu autem præparauerat sibi
foris octoginta viros, & dixerat eis,
Quicunque fugerit de hominibus
his quos ego adduxero in manus ve
stras, anima eius erit pro anima il-
lius. Factum est autem: cum comple F
tum esset holocaustum. præcepit Ie
hu militibus & ducibus suis. Ingre-
dimini, & percutite eos, nullus eua-
dat. Percusseruntq; eos in ore gla-
dij, & proiecerunt milites & duces.
Et ierunt in ciuitatem templi Baal,
& protulerunt statuā de phano Baal
& combusserunt & comminuerunt
eam. Destruxerunt quoq; ædē Baal,
& fecerūt pro ea latrinas vsq; in diē
hanc, Deleuit itaq; Iehu Baal de If-
rael: veruntamen à peccatis Hiero-

boam filij Nabat, qui peccare fecit Israel, nõ recessit, nec dereliquit vitulos aureos qui erant in Bethel & in Dan. Dixit auté dominus ad Iehu. Quia studiose egisti quod rectũ erat & placebat in oculis meis, & omnia quæ erant in corde meo fecisti contra domum Achab: filij tui vsque ad quartam generationẽ sedebũt super
G thronũ Israel. Porrò Iehu nõ custodiuit vt ambularet in lege domini dei Israel in toto corde suo: nõ enĩ recessit à peccatis Hieroboã, qui peccare fecerat Israel. In diebus illis cœpit dominus tedere sup Israel. Percussitq; eos Azahel in vniuersis finibus Israel, à Iordane contra oriétalé plagã, oém terrã Galaad & Gad & Rubé & Manasse, ab Aroer quæ est super torrété Amõ, & Galaad & Basan. Reliqua auté verborũ Iehu, & vniuersa quę fecit, & fortitudo eius, nónne hæc scripta sunt in libro verborũ dierum regũ Israel? Et dormiuit Iehu cum patribus suis, sepelie-

Infra. 15. c

rũtq; eũ in Samaria, & regnauit Ioa
chaz filius eius ꝓ eo. Dies aũt quos
regnauit Iehu super Israel, viginti
& octo anni sunt in Samaria.

2.pa.22.d CAPVT XI.

ATHalia vero mater Ocho A
ziȩ, vidẽs mortuum filiũ
suũ, surrexit, & interfecit
omne semẽ regiũ. Tollẽs
autẽ Iosaba filia regis Ioram soror
Ochoziȩ, Ioas filiũ Ochoziæ, furata
est eũ de medio filiorũ regis qui in-
terficiebant, & nutricẽ eius de tricli
nio, & abscondit eũ à facie Athaliæ,
vt nõ interficeretur: eratq; cũ ea sex
2.pa.23.a annis clàm in domo domini. Porrò
Athalia regnauit super terrã septem
annis. Anno autẽ septimo misit Io-
iada, & assumens cẽturiones, & mi-
lites itroduxit ad se in templum do
mini, pepigítq; cũ eis fœdus. Et ad-
iurans eos in domo domini, osten-
dit eis filium regis, & prȩcȩpit illis,
dicẽs. Iste est sermo quem facere de-
betis. Tertia pars vestrum introeat

ſabbato, & obſeruet excubias do-
mus regis. Tertia autem pars ſit ad
portam Sur, & tertia pars ſit ad por
tam quæ eſt poſt habitaculum ſcuta
riorum, & cuſtodietis excubias do-
B mus Meſſa. Duæ vero partes è vo-
bis omnes egrediētes ſabbato cuſto
diant excubias domus domini circa
regem, & vallabitis eum habentes
arma in manibus veſtris. Si quis au-
tem ingreſſus fuerit ſeptum tēpli,
interficiatur. Eritisq́ꝫ cū rege intro-
eūte, & egrediēte. Et fecerūt cēturio
nes iuxta oīa quæ præceperat eis Io
iada ſacerdos. Et aſſumentes ſingu-
li viros ſuos, qui ingrediebantur
ad ſabbatū cum his qui egredieban-
tur è ſabbato, venerūt ad Ioiadā ſa-
cerdotē. Qui dedit eis haſtas, & ar-
ma regis Dauid, quę erant in domo
domini. Et ſteterūt ſinguli habentes
arma in manu ſua à parte tēpli dex-
tera vſqꝫ ad partem ſiniſtrā altaris,
& ædis circum regē. Produxitq́ꝫ fi-
liū regis, & poſuit ſuper eum diade-

ma & testimonium. Feceruntq; eũ
regem, & vnxerunt, & plaudentes
manu dixerunt, Viuat rex. Audiuit
autem Athalia vocem populi curré
tis: & ĩgressa ad turbas in templum
domini, vidit regem stantem super
tribunal iuxta morem, & cantores
& tubas propè eum, omnémque
populum terræ lætantem, & canen-
tem tubis: & scidit vestimenta sua,
clamauitq;. Coniuratio, coniuratio.
Præcepit autem Ioiada sacerdos cé
turionibus qui erant super exerci-
tum, & ait eis. Educite eam extra se-
pta templi, & quicunq; eam secutus
fuerit, feriatur gladio. Dixerat enim
sacerdos, Non occidatur in templo
domini. Imposuerúntque ei manus
& impegerunt eam per viam introi
tus equorum, iuxta palatium, & in-
terfecta est ibi. Pepigit ergo Ioiada D
fœdus inter dominum & regem, &
inter populum, vt esset populus do
mini, & ĩter regẽ & populũ. Ingres-
susq; est oĩs populus terræ templũ
Baal,

Baal, & destruxerũt aras eius, & ima
gines contriuerunt valide: Mathan
quoq; sacerdoté Baal, occiderunt co
ram altari. Et posuit sacerdos custo-
dias in domo domini, tulitq; centu-
riones, & Cerethi & Phelethi legio-
nes, & omnem populũ terræ, dedu-
xeruntq; regem de domo domini. Et
venerunt per viam portæ scutariorũ
in palatium, & sedit super thronum
regũ. Lætatusq; est omnis populus
terræ, & ciuitas conquieuit. Athalia
C autem occisa est gladio in domo re-
gis, septemq; annorũ erat Ioas, cum
regnare cœpisset.

CAPVT XII.

A ANno septimo Iehu regna
uit Ioas: quadraginta an- 2.Pa.24.a
nis regnauit in Hierusalẽ.
nómen matris eius Sebia
de Bersabee. Fecitq; Ioas rectum co
ram domino cunctis diebus, quibus
docuit eum Ioiada sacerdos, verũta
men excelsa nõ abstulit, adhuc enim
populus immolabat, & adolebat in

excelsis incensum. Dixitq; Ioas ad sa-
cerdotes. Omnem pecuniam sancto-
rum, quæ illata fuerit in templū do-
mini à prætereuntibus, quæ offertur
pro precio animæ, & quā sponte &
arbitrio cordis sui inferūt in templū
domini: accipiant illā sacerdotes iu-
xta ordinem suum, & instaurent sar-
tatecta domus, si quid necessariū vi-
derint instauratione. Igitur vsq; ad
vicesimūtertium annum regis Ioas,
non instaurauerūt sacerdotes sarta-
tecta tēpli. Vocauitq; rex Ioas Ioia- B
dam pontificem & sacerdotes, dicēs
eis. Quare sartatecta non instauratis
templi? Nolite ergo amplius accipe-
re pecuniam iuxta ordinem vestrū,
sed ad instaurationem templi reddi-
te eā. Prohibitiq; sunt sacerdotes vl-
tra accipere pecuniam à populo, &
instaurare sartatecta domus. Et tulit
Ioiada pontifex gazophylaciū vnū,
aperuitq; foramen desuper, & posuit
illud iuxta altare, ad dexteram ingre
dientium domū domini: mittebātq;

in eo ſacerdotes qui cuſtodiebant o/
ſtia, omnem pecuniam quæ defere/
batur ad templũ domini. Cumq́ʒ vi/
derent nimiam pecuniam eſſe in ga/
zophylacio, aſcédebat ſcriba regis &
pontifex, effundebantq́ʒ, & numera/
bant pecuniam quæ inueniebatur in
domo domini: & dabant eam iuxta
numerum atqʒ menſuram in manu
eorum qui præerant cęmentarijs do
C mus domini. Qui impendebant eam
in fabris lignorum, & in cæmẽtarijs
his qui operabantur in domo domi
ni, & ſartatecta faciebãt: & in his qui
cędebant ſaxa, & vt emerent ligna &
lapides qui excidebãtur: ita vt imple
retur inſtauratio domus domini in
vniuerſis quę indigebant expenſa ad
muniendam domum. Veruntamen
non fiebant ex eadẽ pecunia hydriæ
templi domini, & fuſcinulę & thuri/
bula & tubæ, & omne vas aureũ &
argenteum, de pecunia quæ infereba
tur in tẽplum domini. His enim qui
faciebant opus, dabatur, vt inſtaura/

retur templum domini:& nō fiebat
ratio his hominibus qui accipiebant
pecuniam vt distribuerent eam arti/
ficibus,sed in fide tractabant eam. Pe
cuniam vero pro delicto, & pecuniā
pro peccatis,non inferebant in tem/
plum domini,quia sacerdotum erat.
Tunc ascēdit Azahel rex Syrię,& pu D
gnabat contra Geth,cępitq́ꝫ eam, &
direxit faciem suam vt ascenderet in
Hierusalem. Quā ob rem tulit Ioas
rex Iuda omnia sanctificata,quæ cō
secrauerant Iosaphat, & Ioram, &
Ochozias patres eius reges Iuda, &
quæ ipse obtulerat:& vniuersum ar
gentum quod inueniri potuit in the
sauris tēpli domini, & in palatio re/
gis:misitq́ꝫ Azaheli regi Syriæ,& re/
cessit ab Hierusalem. Reliqua autem
sermonum Ioas, & vniuersa quæ fe
cit,nōne hęc scripta sunt in libro ver
borum dierū regum Iuda? Surrexe/
runt autē serui eius, & coniurauerūt
inter se,percusserūtq́ꝫ Ioas in domo
Mello in descēsu Sela. Iozachar nāqꝫ

filius Semaath,& Iozabat filius Somer serui eius, percusserunt eum, & mortuus est. Et sepelierunt eum cum patribus suis in ciuitate Dauid: regnauitq; Amasias filius eius pro eo.

CAPVT XIII.

A Anno vicesimotertio Ioas filij Ochoziæ regis Iudæ, regnauit Ioachaz filius Iehu super Israel in Samaria decem & septé annis, & fecit malum corã domino. Secutusq; est peccata Hieroboam filij Nabat, qui peccare fecit Israel, & non declinauit ab eis. Iratusq; est furor domini contra Israel, & tradidit eos in manu Azahel regis Syriæ, & in manu Benadad filij Azahel cunctis diebus. Deprecatus est autem Ioachaz faciẽ domini, & audiuit eum dominus. Vidit enim angustiam Israel, quia attriuerat eos rex Syriæ. Et dedit dominus saluatorem Israeli, & liberatus est de manu regis Syriæ: habitauerũtq; filij Israel in tabernaculis suis, sicut heri & nu-

diuſtertius. Veruntamen non receſſe- B
runt à peccatis domus Hieroboam,
qui peccare fecit Iſrael, ſed in ipſis
ambulauerunt. Siquidē & lucus per-
manſit in Samaria, & nō ſunt dereli-
cti Ioachaz de populo, niſi quinqua
ginta equites, & decē currus, & decē
millia peditū. Interfecerat enim eos
rex Syriæ, & redegerat quaſi pulue-
rem in tritura areæ. Reliqua autē ſer
monum Ioachaz, & vniuerſa quę fe-
cit, & fortitudo eius, nónne hæc ſcri-
pta ſunt in libro ſermonum dierum
regum Iſrael? Dormiuitq; Ioachaz
cum patribus ſuis, & ſepelierūt eum
in Samaria: regnauítque Ioas filius
eius pro eo. Anno triceſimoſeptimo
Ioas regis Iuda regnauit Ioas filius
Ioachaz ſuper Iſrael in Samaria ſex-
decim annis, & fecit quod malum eſt
in conſpectu domini. Non declinauit C
ab omnibus peccatis Hieroboam fi-
lij Nabat, qui peccare fecit Iſrael, ſed
in ipſis ambulauit. Reliqua autē ſer-
monum Ioas, & vniuerſa quæ fecit,

B &c fortitudo eius quomodo pugnauerit contra Amasiam regem Iuda, nónne hæc scripta sunt in libro sermonum dierũ regum Israel? & dormiuit Ioas cum patribus suis: Hieroboam autem sedit super solium eius. Porrò Ioas sepultus est in Samaria cum regibus Israel. Heliseus autem ægrotabat infirmitate, qua & mortuus est. Descéditq; ad eum Ioas rex Israel, & flebat coram eo, dicebatq;: Pater mi, pater mi, currus Israel & auriga eius. Et ait illi Heliseus. Affer arcum & sagittas. Cumq; attulisset ad eum arcum & sagittas, dixit ad regem Israel. Pone manum tuã super arcum. Et cum posuisset ille manum suã, superposuit Heliseus manus suas manibus regis, & ait. Aperi fenestrã orientalem. Cumq; aperuisset, dixit

C Heliseus. Iace sagittam. Et iecit. Et ait Heliseus. Sagitta salutis domini, & sagitta salutis contra Syriam: percutiesq; Syriam in Aphec, donec cõsu-

D mas eam. Et ait. Tolle sagittas. Qui

cũm tulisset, rursum dixit ei. Percute
iaculo terram. Et cum percussisset tri
bus vicibus, & stetisset, iratus est vir
dei contra eum, & ait. Si percussisses
quinquies, aut sexies, siue septies, per
cussisses Syriam vsq; ad consumma-
tionem. nunc autem tribus vicibus
percuties eam. Mortuus est ergo He
liseus, & sepelierunt eum. Latruncu-
li autem de Moab venerũt in terram
in ipso anno. Quidam auté sepelien-
tes hominem, viderunt latrunculos,
& proiecerunt cadauer in sepulcrum
ecci.48.b Helisei. Quod cum tetigisset ossa He
lisei, reuixit homo, & stetit super pe-
des suos. Igitur Azahel rex Syrię af- G
flixit Israel cunctis diebus Ioachaz.
Et misertus est dominus eorũ, & re-
uersus est ad eos propter pactũ suum
quod habebat cum Abraam & Isaac
& Iacob: & noluit disperdere eos,
neq; proijcere penitus vsque in præ-
sens tempus. Mortuus est auté Aza-
hel rex Syrię, & regnauit Benadad fi-
lius eius pro eo. Porrò Ioas filius

Ioachaz,tulit vrbes de manu Benadad filij Azahel,quas tulerat de manu Ioachaz patris sui iure prælij. Tribus vicibus percussit eũ Ioas, & reddidit ciuitates Israel.

CAPVT XIIII.

A IN anno secundo Ioas filij Ioachaz regis Israel regnauit Amasias filius Ioas regis Iuda. Vigintiquinque annorum erat cum regnare cœpisset. Viginti autem & nouẽ annis regnauit in Hierusalem. Nomen matris eius Ioaden de Hierusalẽ. Et fecit rectum coram domino, veruntamen non vt Dauid pater eius. Iuxta omnia quæ fecit Ioas pater suus fecit, nisi hoc tantum quòd excelsa nõ abstulit. adhuc enim populus adolebat & immolabat incensum in excelsis. B Cumq; obtinuisset regnum, percussit seruos suos qui interfecerãt regem patrem suum: filios autẽ eorum qui occiderant non occidit, iuxta qđ scriptum est in libro legis Moysi, si- 2.Pa.25.a

Deu. 24. c cut præcepit dominus, dicens. Non
Eze. 18. e morientur patres pro filijs, neq; filij
pro patribus, sed vnusquisq; in pec-
cato suo morietur. Ipse percussit Edom
in valle Salinarum decem millia, &
apprehendit petram in prælio, voca-
uitq; nomē eius Iectheel, vsq; in præ-
sentē diem. Tunc misit Amasias nun
cios ad Ioas filiū Ioachaz, filij Iehu
regis Israel, dicēs. Veni, & videamus
nos. Remisitq; Ioas rex Israel ad A-
masiam regē Iuda, dicens. Carduus
Libani misit ad cedrum, qui est in Li
bano, dicens. Da filiam tuā filio meo C
vxorem. Transieruntq; bestiæ saltus,
quæ sunt in Libano, & conculcauerūt
carduum. Percutiens inualuisti super
Edom, & subleuauit te cor tuū. Con-
tentus esto gloria, & sede in domo
tua. Quare prouocas malū, vt cadas
tu & Iudas tecum? Et non acquieuit
Amasias. Ascenditq; Ioas rex Israel,
& viderūt se, ipse & Amasias rex Iu-
da in Bethsames oppido Iudæ. Per-
cussusq; est Iuda coram Israel, & fu

gerũt vnusquisq; in tabernacula sua.
D Amasiam vero regem Iuda filiũ Ioas filij Ochoziæ cępit Ioas rex Israel in Bethsames, & adduxit eum in Hierusalem. Et interrupit murum Hierusalem, à porta Ephraim vsq; ad portam anguli, quadringẽtis cubitis. Tulitq; omne aurum & argentum, & vniuersa vasa quę inuenta sunt in domo domini, & in thesauris regis, & obsides, & reuersus est in Samariam. Reliqua autem verborum Ioas quæ fecit, & fortitudo eius qua pugnauit
C contra Amasiam regem Iuda, nõne hæc scripta sunt in libro sermonum dierũ regum Israel? Dormiuitq; Ioas cum patribus suis, & sepultus est in Samaria cũ regibus Israel, & regnauit Hieroboam filius eius pro eo. Vixit autẽ Amasias filius Ioas rex Iuda, postquã mortuus est Ioas filius Ioachaz regis Israel vigintiquinque annis. Reliqua autem sermonũ Amasiæ, nónne hæc scripta sunt in libro sermonum dierum regum Iuda? Fa-

ctaq́ꝫ est contra eũ coniuratio in Hie E
rusalem: at ille fugit in Lachis. Mise-
runtq́ꝫ post eum in Lachis, & inter-
fecerunt eum ibi, & asportauerunt in
equis, sepultusq́ꝫ est in Hierusalem
cum patribus suis in ciuitate Dauid.
2.Pa.26.a Tulit autẽ vniuersus populus Iudæ
Azariam annos natũ sedecim, & con
stituerunt eum regem pro patre eius
Amasia. Ipse ædificauit Ahilath, & re F
stituit eam Iudæ, postquã dormiuit
rex cum patribus suis. Anno quinto
decimo Amasię filij Ioas regis Iuda,
regnauit Hieroboam filius Ioas re-
gis Israel in Samaria quadraginta &
vno anno: & fecit quod malũ est co-
ram domino. Non recessit ab omni-
bus peccatis Hieroboam filij Nabat,
qui peccare fecit Israel. Ipse restituit
terminos Israel ab introitu Emath,
vsque ad mare solitudinis, iuxta ser-
monem domini dei Israel, quem lo
cutus est per seruum suum Ionam fi
lium Amathi prophetam, qui erat de
Geth quę est in Opher. Vidit enim do G

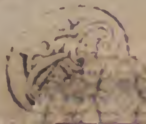
minus afflictionem Israel amarã ni-
mis, & quòd consumpti essent, vsq;
ad clausos carcere & extremos, & nõ
esset qui auxiliaretur Israel. Nec lo-
cutus est dominus, vt deleret nomẽ
Israel de sub coelo. sed saluauit eos in
manu Hieroboam filij Ioas. Reliqua
autem sermonũ Hieroboam, & vni-
uersa quæ fecit, & fortitudo eius qua
F præliatus est, & quomodo restituit
Damascũ, & Emath Iudæ in Israel:
nónne hæc scripta sunt in libro ser-
monum dierum regum Israel? Dor-
miuitq; Hieroboã cum patribus suis
regibus Israel, & regnauit Zacharias
filius eius pro eo.

CAPVT XV.

A Nno vicesimoseptimo Hie
roboã regis Israel regna-
uit Azarias filius Amasiæ
regis Iuda. Sedecim an-
norum erat, cum regnare coepisset: &
quinquaginta duobus annis regna-
uit in Hierusalẽ. Nomen matris eius
Iechelia de Hierusalẽ. Fecitq; quod

erat placitum coram domino, iuxta
omnia, quę fecit Amasias pater eius.
Veruntamen excelsa non est demo-
litus: adhuc populus sacrificabat, &
2.Pa.36.d adolebat incensum in excelsis. Per-
cussit autem dominus regem, & fuit
leprosus vsq; in diem mortis suæ, &
habitabat in domo libera seorsum.
Ioatham vero filius regis guberna- B
bat palatium, & iudicabat populum
terræ. Reliqua autem sermonũ Aza-
riæ, & vniuersa quæ fecit. nónne hæc
scripta sunt in libro verborũ dierum
regum Iuda? Et dormiuit Azarias cũ
patribus suis: sepelierũtq; eum cum
maioribus suis in ciuitate Dauid, &
regnauit Ioatham filius eius pro eo.
Anno tricesimooctauo Azariæ regis
Iudæ, regnauit Zacharias filius Hie
roboam super Israel in Samaria sex
mensibus: & fecit quod malũ est co-
ram domino, sicut fecerãt patres ei⁹.
Non recessit à peccatis Hieroboã filij
Nabat, qui peccare fecit Israel. Con- C
iurauit autem cõtra eum Sellũ filius

Iabes:percussitq; eum palàm, & in-
terfecit, regnauitq; pro eo. Reliqua
autem verborum Zachariæ, nónne
hæc scripta sunt in libro sermonum
dierum regum Israel? Iste est sermo Supr.10.f
domini, quē locutus est ad Iehu, di-
cens. Filij tui vsq; ad quartam gene-
rationem sedebunt de te super thro-
num Israel. Factumq; est ita. Sellum
filius Iabes regnauit tricesimonono
anno Azariæ regis Iudæ. Regnauit
autē vno mense in Samaria. Et ascen-
dit Manahem filius Gaddi de Ther-
sa: venitq; in Samariam, & percussit
Sellum filiū Iabes in Samaria, & in-
terfecit eum, regnauitq; pro eo. Reli-
qua autem verborū Sellum, & con-
iuratio eius, per quam tetendit insi-
dias, nónne hæc scripta sunt in libro
sermonū dierum regum Israel? Tūc
percussit Manahem Thapsam, & om-
nes qui erant in ea, & terminos eius
de Thersa. Noluerāt enim aperire ei.
D Et interfecit omnes p̄gnantes eius, &
scidit eas. Anno tricesimonono Aza-

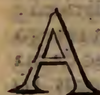
rię regis Iudę regnauit Manahem fi-
lius Gaddi super Israel decem annis
in Samaria, fecitq́ quod erat malum
coram domino. Non recessit à pecca
tis Hieroboam filij Nabat, qui pecca-
re fecit Israel, cunctis diebus eius. Ve
niebat Phul rex Assyriorũ in Thersa,
& dabat Manahem Phul mille talen
ta argenti, vt esset ei in auxilium, &
firmaret regnum eius. Indixitq́ Ma
nahem argẽtum super Israel cunctis
potẽtibus, & diuitibus, vt daret regi
Assyriorum quinquaginta siclos ar-
gẽti per singulos. Reuersusq́ est rex
Assyriorum, & non est moratus in
Thersa. Reliqua autem sermonũ Ma
nahem, & vniuersa quæ fecit, nónne
hæc scripta sunt in libro sermonum
dierum regũ Israel? Et dormiuit Ma E
nahem cũ patribus suis. Regnauitq́
Phaceia filius eius pro eo. Anno quin
quagesimo Azarię regis Iudæ, regna
uit Phaceia filius Manahem super Is
rael in Samaria biẽnio: & fecit quod
erat malum coram domino, non re-

recessit à peccatis Hieroboā filij Na-
bat qui peccare fecit Israel. Coniu-
rauit autem aduersus eum Phacee fi-
lius Romeliæ dux eius, & percussit
eū in Samaria in turre domus regiæ
iuxta Argob, & iuxta Arie: & cū eo
quinquaginta viros de filijs Galaadi
tarum, & interfecit eum, regnauitq́;
pro eo. Reliqua aūt sermonū Phace
ia, & vniuersa quæ fecit, nónne hæc
scripta sunt in libro sermonum die-
rum regū Israel? Anno quinquagesi
mo secundo Azariæ regis Iudæ, re-
gnauit Phacee filius Romeliæ super
Israel in Samaria viginti annis: & fe
F cit quod erat malum corā domino.
nō recessit à peccatis Hieroboam fi-
lij Nabat, qui peccare fecit Israel. In
dieb⁹ Phacee regis Israel venit The
glathphalasar rex Assur, & cępit Ahi
on, & Abel domū Maacha, & Ianoe
& Cedes & Asor, & Galaad, & Gali
lęā, & vniuersam terrā Neptalim: &
trāstulit eos in Assyrios. Cōiurauit
autem, & tetēdit insidias Osee filius

Hela cõtra Phacee filium Romelię,
& percussit eum, & interfecit: regna-
uitq́; pro eo vicesimo anno Ioathã
filij Ozię. Reliqua autem sermonum
Phacee, & vniuersa quæ fecit, nónne
hæc scripta sunt in libro sermonum
dierũ regum Israel? Anno secundo
2.pa.27.a Phacee filij Romeliæ regis Israel, re-
gnauit Ioathã filius Oziæ regis Iu-
da. Vigintiquinq; annorũ erat cũ re- G
gnare cœpisset: & sedecim annis re-
gnauit in Hierusalẽ. Nomen matris
eius Hierusa filia Sadoc. Fecitq́; qđ
erat placitum corã domino. Iuxta
oĩa quæ fecit Ozias pater suus, ope-
ratus est: verũtamen excelsa nõ ab-
stulit. adhuc pôpulus imolabat, &
adolebat incensum in excelsis. Ipse
ędificauit portã domus domini sub
limissimã. Reliqua aũt sermonũ Ioa-
thã, & vniuersa quæ fecit, nónne hęc
scripta sunt in libro verborũ dierum
regũ Iuda? In diebus illis cœpit dô-
minus mittere in Iudã Rasin regem
Syriæ, & Phacee filium Romelię: &

dormiuit Ioathã cum patribus suis,
sepultusq; est cum eis in ciuitate Da
uid patris sui, & regnauit Achaz fi-
lius eius pro eo.

CAPVT XVI.

A Nno decimoseptimo Pha 2.pa. 28.a
cee filij Romelię, regna-
uit Achaz filius Ioatham
regis Iuda. Viginti anno-
rũ erat Achaz, cũ regnare cœpisset:
& sedecim annis regnauit in Hieru-
salé. Nõ fecit quod erat placitum in
cõspectu domini dei sui, sicut Dauid
pater eius, sed ambulauit in via re-
gum Israel. Insuper & filium suum
cõsecrauit, transferés per igné secũ-
dum idôla gentium, quę dissipauit
dominus coram filijs Israel. Immo
labat quoq; victimas, & adolebat i-
censum in excelsis, & in collibus, &
sub omni ligno frõdoso. Tũc ascẽdit Esa.7.a
Rasin rex Syriæ, & Phacee filius Ro
melię rex Israel in Hierusalé ad pliã
dum. Cumq; obsideret Achaz, non
valuerunt superare eũ. In tépore il-

lo restituit Rasin rex Syriæ Hailam
Syriæ, & eiecit Iudęos de Haila. Et
Idumęi, & Syri venerunt in Hailã,
& habitauerunt ibi vsque in diem
hanc. Misit autē Achaz nuncios ad B
Theglathphalasar regē Assyriorũ,
dicēs. Seruus tuus, & filius tuus ego
sum. Ascende, & saluũ me fac de ma
nu regis Syrię, & de manu regis Is/
rael, q cõsurrexerunt aduersum me.
Et cũ collegisset argētum & aurum
quod īueniri potuit in domo domi
ni, & in thesauris regis, misit regi As/
syriorũ munera. qui & acqeuit volũ
tati eius. Ascendit aũt rex Assyriorũ
in Damascũ, & vastauit eã: & trãstu/
lit habitatores eius Cyrenen. Rasin
aũt interfecit. Perrexitq; rex Achaz
ĩ occursum Teglathphalasar regi As/
syriorũ in Damascum. Cũq; vidisset
altare Damasci, misit rex Achaz ad
Vriã sacerdotē exēplar eius, & simi/
litudinē iuxta omne opus eius. Ex/ C
truxitq; Vrias sacerdos altare. Iuxta
omnia quæ præcęperat rex Achaz

de Damaſco, ita fecit ſacerdos Vrias,
donec veniret rex Achaz de Dama-
ſco. Cumq́ꝫ veniſſet rex de Dama-
ſco, vidit altare; & veneratus eſt il-
B lud: aſcēditq́ꝫ, & imolauit holocau-
ſta. & ſacrificiū ſuū, & libauit libami
na, & fudit ſanguinem pacificorum
quę obtulerat ſuper altare. Porrò al
tare ęreum, quod erat corā domino,
tranſtulit de facie templi, & de loco
altaris, & de loco tēpli domini: po-
ſuitq́ꝫ illud ex latere altaris ad aqlo-
nē. Præcępit quoq́ꝫ rex Achaz Vriæ
ſacerdoti, dicēs. Super altare maius
offer holocauſtū matutinum, & ſa-
crificium veſpertinum, & holocau-
ſtū regis, & ſacrificium eius, & holo
cauſtum vniuerſi populi terræ, & ſa
crificia eorum, & libamina eorum:
& omnem ſanguinem holocauſti, &
vniuerſum ſanguinē victimę ſuper
illud effundes. Altare vero ęreū erit
C D paratum ad voluntatē meam. Fecit
igitur Vrias ſacerdos iuxta omnia
quæ præcæperat rex Achaz. Tulit

aũt rex Achaz cælatas bases, & luterẽ, qui erat desup: & mare deposuit de bobus æreis, qui sustẽtabãt illud, & posuit super pauimentũ stratum lapide. Musach quoq; sabbati, quod ędificauerat in templo: & ingressum regis exterius, conuertit in tẽplum domini ꝓpter regẽ Assyriorum. Reliqua autẽ verborum Achaz, & omnia quę fecit, nonne hęc scripta sunt in libro sermonum dierum regũ Iuda? Dormiuitq; Achaz cum patribus suis, & sepultus est cum eis in ciuitate Dauid, & regnauit Ezechias filius eius pro eo.

CAPVT XVII.

ANno duodecimo Achaz regis Iuda, regnauit Osee filius Hela in Samaria super Israel nouẽ annis, fecitq; malum coram domino: sed nõ sicut reges Israel qui ante eum fuerũt. Contra hunc ascendit Salmanasar rex Assyriorum, & factus est ei Osee seruus, reddebatq; illi tributa. A

Cumq; deprehendisset rex Assyrio/
rũ Osee, q rebellare nitens, misisset
nũcios ad Sua regẽ Ægypti, ne præ/
staret tributa regi Assyriorum sicut
singulis annis solitus erat, obsedit
eũ, & vinctũ misit in carcerẽ: perua/
gatusq; est omnẽ terrã: & ascendens
Samariam, obsedit eam tribus an/
nis. Anno autem nono Osee, cæpit
rex Assyriorum Samariam, & trãstu
lit Israel in Assyrios: posuitq; eos in
Halam, & in Habor iuxta fluuiũ Go
B zan, in ciuitatibus Medorum. Factũ
est enim, cũ peccassent filij Israel do
mino deo suo, qui eduxerat eos de
terra Ægypti de manu Pharaonis re
gis Ægypti, coluerunt deos alienos:
& ambulauerunt iuxta ritum gẽtiũ
quas cõsumpserat dominus in con/
C spectu filiorũ Israel, & regum Isra/
el: quia similiter fecerant, & irritaue
rũt filij Israel verbis nõ rectis domi
nũ deũ suũ: & ędificauerũt sibi excel
sa in cunctis vrbibus suis à turre cu/
stodũ vsq; ad ciuitatẽ munitam, Fe/

ceruntq́ sibi statuas & lucos in om/
ni colle sublimi, & subter omne li-
gnum nemorosum: & adolebant ibi
incésum super aras in morem gen/
tium quas transtulerat dominus à fa
cie eorum. Fecerũtq́ verba pessima
irritãtes dominum, & coluerunt im
mũditias de quibus præcępit eis do
minus ne facerét verbum hoc. Et te/
stificatus est dominus in Israel, & in
Iuda per manum omnium prophe
tarum & videntium, dicens, Reuer/
Hie.25.b timini à vijs vestris pessimis, & cu/
stodite præcępta mea & ceremoni/
as, iuxta omnẽ legẽ quam præcępi
patribus vestris, & sicut misi ad vos
in manu seruorum meorũ prophe/
tarum. Qui non audierunt, sed indu
rauerunt ceruicẽ suam iuxta cerui/
cẽ patrũ suorum qui noluerũt obedi
re domino deo suo, & abiecerũt legi
tima eius, & pactum quod pepigit
cũ patribus eorum, & testificationes
quibus contestatus est eos: secutiq́
sunt vanitates, & vane egerũt, & se-

cuti sunt gentes quę erant per circū-
itum eorum, super quibus præcępe
rat dominus eis vt non facerēt sicut
& illę faciebant. Et dereliquerūt om
nia præcępta domini dei sui. Fece-
runtq; sibi conflatiles duos vitulos,
& lucos, & adorauerunt vniuersam
militiam cœli. Seruieruntq; Baal, &
consecrauerunt filios suos, & filias
suas per ignē. Et diuinationibus in-
seruiebant & augurijs, & tradiderūt
se, vt facerent malum coram domi-
no, & irritarēt eū. Iratusq; est domi
nus vehementer Israeli, & abstulit
eos à conspectu suo, & nō remansit
nisi tribus Iuda tantummodo. Sed
nec ipse Iuda custodiuit mandata
domini dei sui: veruntamen ambu-
lauit in erroribus Israel, quos opera
tus fuerat. Proiecitq; dominus om-
ne semē Israel, & afflixit eos, & tra-
didit eos in manu diripientium, do
nec proijceret eos à facie sua: ex eo
D iam tempore, quo scissus est Israel 3.re.12.c
à domo Dauid, & constituerunt sibi

regem Hieroboam filium Nabat. Separauit enim Hieroboã Israel à domino, & peccare eos fecit peccatum magnum. Et ambulauerunt filij Israel in vniuersis peccatis Hieroboã quæ fecerat, & nõ recesserunt ab eis, vsquequo dominus auferret Israel à facie sua, sicut locutus fuerat in manu omnium seruorum suorum prophetarum. Translatusq́; est israel de terra sua in Assyrios vsque in diem hanc. Adduxit autem rex Assyriorum de Babylone, & de Cutha, & de Aua, & de Emath, & de Sepharuaim, & collocauit eos in ciuitatibus Samariæ pro filijs Israel: qui possederunt Samariam, & habitauerunt in vrbibus eius. Cumq́; ibi habitare cœpissent, nõ timebant dominum: & immisit eis dominus leones qui interficiebant eos. Nunciatumq́; est regi Assyriorum, & dictum, Gentes quas trãstulisti, & habitare fecisti in ciuitatibus Samariæ, ignorant legitima dei terræ, & immisit in eos do-

Hier. 25. b

E

minus leones: & ecce; interficiunt
eos, eo q ignorent ritum dei terræ.
Præcepit autem rex Assyriorum, di
cens. Ducite illuc vnum de sacerdo-
tibus, quos inde captiuos adduxi-
stis, & vadat, & habitet cũ eis, & do-
ceat eos legitima dei terræ. Igit̃ cũ
venisset vnus de sacerdotibus his q
captiui ducti fuerãt de Samaria, ha-
bitauit in Bethel, & docebat eos quõ
colerẽt dominum. Et vnaquęq; gẽs
fabricata est deũ suum, posueruntq;
eos in phanis excelsis quę fecerãt Sa
maritę gens & gẽs in vrbibus suis in
F qbus habitabant. Viri enĩ Babylonij
fecerũt Socoth Benoth: viri aũt Chu
thei fecerũt Nergel: & viri de Emath
fecerunt Asima. Porrò Euæi fece-
rũt Nabahan & Tharthac. Hi autem
qui erant de Sepharuaim, combure-
bant filios suos igni, Adramelech &
Anamelech dijs Sepharuaim, & nihi
lominus colebãt dñm. Fecerũt autẽ
sibi de nouissimis sacerdotes excelso
rum, & ponebant eos in phanis sub-

limibus. Et cum dominum coleret, dijs quoq; suis seruiebāt iuxta consuetudinem gentiū: de quibus trāslati fuerāt Samariā. Vsq; in pręsentem diem morē sequunt antiquum. non timent dominū, neq; custodiunt ceremonias eius, atq; iudicia & legē & mādatum quod pręcęperat domi-
Gen. 32. f nus filijs Iacob, quē cognominauit Israel: & percusserat cum eis pactū, & mādauerat eis, dicēs. Nolite timere deos alienos, & nō adoretis eos, neq; colatis eos, & nō imoletis eis: sed domiuū deum vestrū qui eduxit vos de terra Ægypti in fortitudine magna, & in brachio extēto: ipsum timete, & illum adorate, & ipsi imolate. Ceremonias quoq;, & iudicia & legē & mandatū quod scripsit vobis, custodite, vt faciatis cunctis diebus, & nō timeatis deos alienos: & pactum quod pcussit vobiscum, nolite obliuisci, nec colatis deos alienos, sed dominū deū vestrum timete, & ipse eruet vos de manu omniū G

inimicorum vestrorũ. Illi vero nõ audierunt, sed iuxta cõsuetudinem suam pristinã perpetrabant. Fuerunt igitur gẽtes istę timẽtes quidem dominum, sed nihilominus & idôlis suis seruiẽtes. Nã filij eorum, & nepotes, sicut fecerunt patres sui, ita faciunt vsq; in pręsentem diem.

CAPVT XVIII.

A Nno tertio Osee filij Hela regis Israel, regnauit Ezechias fili⁹ Achaz regis Iuda. Vigintiquinq; annorũ erat, cũ regnare cœpisset: & vigintinouẽ annis regnauit in Hierusalem. Nomen matris eius Abi filia Zacharię. Fecitq; quod erat bonũ corã domino, iuxta oĩa quæ fecerat Dauid pater eius. Ipse dissipauit excelsa, & cõtriuit statuas, & succidit lucos, cõfregitq; serpẽtem æneum, quem fecerat Moyses. Siquidẽ vsq; ad illud tempus filij Israel adolebant ei incẽsum. Vocauitq; nomen eius Nehustan. Et in domino deo Israel spera-

(Margin: A — 2.pa. 29.a; Nũe. 21.c; B)

uit. Itaq; post eum non fuit similis
ei de cunctis regibus Iuda, sed neq;
in his qui ante eum fuerunt: & adhę
sit domino, & nõ recessit à vestigijs
eius, fecitq; mandata eius quæ præ-
cępat dominus Moysi: vnde & erat
dominus cũ eo, & in cunctis ad quę
procedebat, sapienter se agebat. Re-
bellauit quoq; contra regem Assy-
riorum, & non seruiuit ei. Ipse per-
cussit Philistæos vsq; ad Gazam, &
omnes terminos eorum, à turre cu
stodum vsq; ad ciuitatem munitã.
Anno quarto regis Ezechię, qui erat
annus septimus Osee filij Hela regis
Israel, ascendit Salmanasar rex Assy-
riorum Samariam, & oppugnauit
Supr.17.a eam, & cæpit. Nam post annos tres, C
anno sexto Ezechię, id est nono an-
no Osee regis Israel, capta est Sama
ria: & transtulit rex Assyriorum Is-
rael in Assyrios, collocauitq; eos in
Hala, & in Habor fluuijs Gozan in
ciuitatibus Medorum. quia non au
dierunt vocem domini dei sui, sed

prætergreſſi ſunt pactum eius. om/
nia quæ præceperat Moyſes ſeruus
domini, non audierunt, neque fece/
runt. Anno quartodecimo regis Eze 2. pa.32.a
chiæ, aſcendit Sennacherib rex Aſſy eſa.36.a
riorum, ad vniuerſas ciuitates Iu/ eccli.48.c
da munitas, & cæpit eas. Tunc miſit
Ezechias rex Iuda, nuncios ad regẽ
Aſſyriorum in Lachis, dicens. Pecca
ui, recede à me, & omne quod impo
ſueris mihi feram. Indixit itaq; rex
Aſſyriorum Ezechiæ regi Iudæ, tre
centa talenta argenti, & triginta ta/
D lenta auri. Deditq; Ezechias omne
argentum quod repertum fuerat in
domo domini, & in theſauris regis.
In tempore illo confregit Ezechias
valuas tẽpli domini, & laminas auri
quas ipſe affixerat, & dedit eas regi
Aſſyriorum. Miſit autem rex Aſſy/
riorũ Tharthan, & Rabſaris, & Rab/
ſacen de Lachis ad regem Ezechiam
cum manu valida, Hieruſalem. Qui
cum aſcendiſſent, venerunt Hieruſa
lẽ, & ſteterunt iuxta aquæductũ pi/

ſcinę ſuperioris, quę eſt in via agri
fullonis: vocauerűtq; regem. Egreſ-
ſus eſt autem ad eos Eliachim filius
Helchię prępoſitus domus, & Sob-
na ſcriba, & Ioahe filius Aſaph à cō-
mentarijs, dixitq; ad eos Rabſaces.
Loquimini Ezechiæ, Hæc dicit rex
magnus rex Aſſyriorum, Quæ eſt
iſta fiducia qua niteris? Forſitan ini
ſti conſilium, vt prępares te ad prę-
liū. In quo cōfidis, vt audeas rebel- E
lare? An ſperas in baculo arundineo
atq; cōfracto Ægypto? Super quē ſi
incubuerit homo, cōminutus ingre
diet manum eius, & perforabit eā.
ſic eſt Pharao rex Ægypti, omnibus
qui cōfidunt in ſe. Quòd ſi dixeritis
mihi, In domino deo noſtro habe-
mus fiduciā. nónne iſte eſt cuius ab
ſtulit Ezechias excelſa & altaria? &
pręcepit Iudę, & Hieruſalē, ante al-
tare hoc Adorabitis in Hieruſalem.
Nunc igitur tranſite ad dominum
meū regē Aſſyriorū, & dabo vobis
duo millia equorū, & videte an habe
re valeatis

re valeatis ascensores eorũm. Et quo modo potestis resistere ante vnũ satrapam de seruis domini mei minimis? An fiduciam habes in Ægypto propter currus & equites? Nunquid sine domini voluntate ascendi ad locum istum, vt demolirer eum? Domi
F nus dixit mihi, Ascende ad terrã hãc, & demolire eam. Dixerunt autẽ Eliachim filius Helchiæ, & Sobna scriba, & Ioahe, Rabsaci. Precamur vt loquaris nobis seruis tuis Syriace, siquidem intelligimus hanc linguam: & non loquaris nobis Iudaice audiente populo, qui est super murum. Responditq; eis Rabsaces, dicens. Nunquid ad dominũ tuum, & ad te misit me dominus meus, vt loquerer sermones hos, & non potius ad viros qui sedent super murũ, vt comedant stercora sua, & bibant vrinam suam vobiscũ? Stetit itaq; Rabsaces, & exclamauit voce magna Iudaice, & ait. Audite verba regis magni, regis Assyriorum. Hæc dicit rex, Non vos sedu

cat Ezechias. non enim poterit erue-
re vos de manu mea: neq; fiduciā vo
bis tribuat super dominum, dicens.
Eruens liberabit nos dominus, & nō
tradetur ciuitas hęc in manu regis As
syriorum. nolite audire Ezechiā. Hęc
enim dicit rex Assyriorū, Facite me- G
cum quod vobis est vtile, & egredi-
mini ad me. Et comedet vnusquisq;
de vinea sua, & de ficu sua: & bibetis
aquas de cisternis vestris, donec ve-
niam, & transferam vos in terrā quæ
similis est terræ vestræ, in terram fru
ctiferam, & fertilem vini, terrā panis
& vinearum, terram oliuarū, & olei
ac mellis: & viuetis, & non moriemi
ni. Nolite audire Ezechiam, qui vos
decipit, dicens. Dominus liberabit
nos. Nunquid liberauerūt dīj gentiū
terram suam de manu regis Assyrio-
rum? Vbi est deus Emath, & Arphad?
Vbi est deus Serpharuaim, Hana &
Aua? Nunquid liberauerunt Samariā
de manu mea? Quinā illi sunt in vni-
uersis dījs terrarum, qui eruerunt re-

gionem suam de manu mea, vt possit eruere dominus Hierusalē de manu mea? Tacuit itaq; populus, & nō respondit ei quicq̄;. siquidem præceptum regis acceperant vt non respō derent ei. Venitq; Eliachim filius Helchiæ, præpositus domus, & Sobna scriba, & Ioahe filius Asaph à cōmentarijs, ad Ezechiam scissis vestibus, & nunciauerunt ei verba Rabsacis.

CAPVT XIX.

A Quę cum audisset Ezechias rex, scidit vestimenta sua, & opertus est sacco, ingressusq; est domū domini, & misit Eliachim præpositum domus, & Sobnam scribam, & senes de sacerdotibus opertos saccis, ad Esaiā prophetam filium Amos. Qui dixerunt. Hæc dicit Ezechias, Dies tribulationis, & increpationis, & blasphemiæ dies iste. Venerunt filij vsq; ad partū, & vires non habet parturiens. Si forte audiat dominus deus tuus vniuersa verba Rabsacis, quē misit rex Assy E sa.37.a

riorum dominus suus, vt exprobra-
ret deum viuentem, & argueret ver-
bis quæ audiuit dominus deus tuus:
& fac orationē pro reliquijs, quæ re-
pertæ sunt. Venerunt ergo serui regis
Ezechiæ ad Esaiā. Dixitq́ue eis Esaias.
Hæc dicetis domino vestro, Hæc di-
cit dominus, Noli timere à facie ser- B
monū quos audisti, quibus blasphe-
mauerunt pueri regis Assyriorū me.
Ecce ego immittā ei spiritum, & au-
diet nūcium, & reuertetur in terram
suam, & dejiciam eum gladio in ter-
ra sua. Reuersus est ergo Rabsaces, &
inuenit regem Assyriorū expugnan-
tem Lobnam. Audierat enim quod recesֿ
sisset de Lachis. Cumq́ue audisset de
Tharaca rege Æthiopię, dicētes, Ecce
egressus est vt pugnet aduersum te:
& iret contra eum, misit nuncios ad
Ezechiam, dicens: Hęc dicite Ezechię
regi Iuda: Non te seducat deus tuus,
in quo habes fiduciā: neq; dicas, Non
tradetur Hierusalem in manus regis
Assyriorū. Tu enim ipse audisti quæ

fecerunt reges Assyriorum vniuersis
terris, quomodo vastauerunt eas. Nũ
C ergo solus poteris liberari? Nunquid
liberauerũt dij gentiũ singulos, quos
vastauerũt patres mei, Gozan videli
cet, & Aran, & Reseph, & filios Eden,
qui erant in Thelassar? Vbi est rex E-
math, & rex Arphad, & rex ciuitatis
Sepharuaim, Hana, & Aua? Itaq; cũ
accępisset Ezechias literas de manu
nunciorum, & legisset eas, ascẽdit in
domum domini, & expandit eas co-
ram domino, & orauit in conspectu
eius, dicens. Domine deus Israel, qui
sedes super cherubim, tu es deus so-
lus regum omniũ terræ, tu fecisti cœ
lum & terram: inclina aurem tuã &
audi. Aperi domine oculos tuos, &
vide, & audi omnia verba Sennache
rib, qui misit vt exprobraret nobis
D deum viuentem. Verè domine dissi-
pauerunt reges Assyriorum gẽtes, &
terras omniũ, & miserunt deos eorũ
in ignem. Non enim erãt dij, sed ope
ra manuum hominum ex ligno & la

pide: & perdiderũt eos. Nunc igitur
domine deus noster, saluos nos fac
de manu eius, vt sciant omnia regna
terræ, quia tu es domin⁹ deus solus.
Misit autẽ Esaias filius Amos ad Eze
chiã, dicens. Hęc dicit dominus deus
Israel. Quæ deprecatus es me super
Sennacherib regẽ Assyriorũ, audiui.
Iste est sermo quẽ locutus est domi-
nus de eo, Spreuit te, & subsannauit
te virgo filia Sion, post tergũ tuum
caput mouit filia Hierusalẽ. Cui ex-
probrasti, & quẽ blasphemasti? Con-
tra quem exaltasti vocẽ tuam, & ele
uasti in excelsum oculos tuos? Con-
tra sanctum Israel. Per manũ seruo-
rum tuorum exprobrasti domino,
& dixisti, In multitudine curruum E
meorum ascẽdi excelsa montium, in
summitatem Libani, & succîdi subli-
mes cedros eius, & electas abietes il-
lius. & ingressus sum vsq; ad termi-
nos eius, & saltum Carmeli eius ego
succîdi. Et bibi aquas alienas, & sicca-
ui vestigijs pedum meorum omnes

aquas clausas. Nunquid non audisti
quid ab initio fecerim? Ex diebus an-
tiquis plasmaui illud, & nūc adduxi.
Eruntq; in ruinam collium compu-
gnantium ciuitates munitę. Et qui se
dent in eis, humiles manu. Contre-
muerunt & cōfusi sunt, facti sunt ve-
lut fœnū agri, & virens herba tecto-
rum, quæ arefacta est anteq; veniret
F ad maturitaté. Habitaculum tuum,
& egressum tuum, & introitū tuum,
& viam tuam ego præsciui, & furoré
tuum contra me. Insanisti in me, &
superbia tua ascendit in aures meas.
Ponam itaq; circulū in naribus tuis,
& chamum in labijs tuis, & reducam
te in viam per quā venisti. Tibi auté
Ezechia hoc erit signū, Comede hoc
anno quæ repereris, in secūdo autem
anno quę sponte nascuntur. porrò in
tertio anno seminate & metite: plan
tate vineas, & comedite fructum ea-
rum. Et quodcunq; reliquum fuerit
de domo Iuda, mittet radicem deor-
sum, & faciet fructū sursum. De Hie-

rusalem quippe egrediétur reliquiæ:
& quod saluetur de monte Sion, ze-
lus domini exercituũ faciet hoc. Quã G
ob rem hæc dicit dominus de rege
Assyriorum, Nõ ingredietur vrbem
hanc, nec mittet in eam sagittam, nec
occupabit eam clypeus, nec circũda-
bit eam munitio. Per viam qua vê-
nit, reuertetur, & ciuitatem hanc nõ
ingredieť, dicit dominus. Protegáq;
vrbem hanc, & saluabo eam propter
me & propter Dauid seruum meum.
Tob.1.d Factum est igitur in nocte illa, venit
ecci.48.d angelus domini, & percussit in castris
Esa.37.g Assyriorum cétum octogintaquinq;
1.Mac.7.f millia. Cumq; diluculo surrexisset,
2.Mac.8.e vidit omnia corpora mortuorum, &
recedens abijt, & reuersus est Senna-
cherib rex Assyriorum, & mansit in
Niniue. Cumq; adoraret in templo
Nesroch deum suum, Adramelech &
Sarasar filij eius percusserunt eũ gla-
dio, fugeruntq; in terram Armenio-
rum & regnauit Asaraddon filius ei⁹
pro eo.

CAPVT XX.

A IN diebus illis ęgrotauit Ezechias vsq; ad mortem, & venit ad eum Esaias filius Amos propheta, dixitq; ei. Hęc dicit dominus deus: Pręcipe domui tuę. morieris enim tu, & non viues. Qui cõuertit faciem suam ad parietem, & orauit dominum, dicens. Obsecro domine memento quæso, quomodo ambulauerim corã te in veritate, & in corde perfecto, & qđ placitum est coram te fecerim. Fleuit itaq; Ezechias fletu magno. Et anteq̃ egrederetur Esaias mediam partem atrij, factus est sermo domini ad eum, dicẽs. Reuertere, & dic Ezechię duci populi mei, Hæc dicit dominus deus Dauid patris tui, Audiui orationem tuam, vidi lachrymã tuam, &
B ecce sanaui te. Die tertio ascendes templum domini, & addam diebus tuis quindecim annos. Sed & de manu regis Assyriorum liberabo te, & ciuitatem hanc, & protegam vrbem istam:

2.Par.32.f
Esa.38.a
ecci.48.d

propter me, & propter Dauid seruū
meū. Dixitq; Esaias. Afferte massam
ficorum. Quā cum attulissent, & po
suissent super vlcus eius, curatus est.
Dixerat autem Ezechias ad Esaiam,
Quod erit signum quia domin⁹ me
sanabit, & quia ascésurus sum die ter
tia templum domini? Cui ait. Esaias.
Hoc erit signum à domino, quod fa-
cturus sit dominus sermonem quem
locutus est. Vis vt ascédat vmbra de-
cem lineis, an vt reuertatur totidem
gradibus? Et ait Ezechias. Facile est
vmbrā crescere decem lineis: nec hoc
volo vt fiat, sed vt reuertatur retror-
sum decé gradibus. Inuocauit itaq; C
Esaias propheta dominum, & redu-
xit vmbram per lineas, quibus iam D
descenderat in horologio Achaz, re-
Esa. 39. a trorsum decem gradibus. In tempo-
re illo misit Merodach Baladan fili⁹
Baladan rex Babyloniorū literas, &
munera ad Ezechiam. audierat enim
ꝙ ęgrotasset Ezechias. Lętatus est au-
tem in aduentu eorum Ezechias, &

ostendit eis domum aromatum, & aurum, & argentum, & pigméta varia, vnguenta quoq;, & domum vasorum suorum, & omnia quę habere poterat in thesauris suis. Nõ fuit verbum quod non monstraret eis Ezechias in domo sua, & in omni potestate sua. Venit autem Esaias propheta ad regem Ezechiã, Dixitq; ei. Quid dixerunt viri isti, aut vnde venerunt ad te? Cui ait Ezechias. De terra longinqua venerũt ad me de Babylone. At ille respondit. Quid viderũt in domo tua? Ait Ezechias. Omnia quęcũque sunt in domo mea, viderũt. nihil est enim quod non mõstrauerim eis in thesauris meis. Dixit itaque Esaias

D Ezechię. Audi sermoné domini, Ecce dies venient & auferent omnia quæ sunt in domo tua, & quę condiderũt patres tui vsq; in diem hanc, in Babylonem. Non remanebit quicquã, ait dominus: sed & de filijs tuis qui egredientur ex te, quos generabis, tollẽt, & erunt eunuchi in palatio regis Ba-

bylonis. Dixitq; Ezechias ad Esaiam. Bonus sermo domini, quem locutus est: sit tātum pax & veritas in diebus meis. Reliqua autem sermonum Ezechiæ, & omnis fortitudo eius, & quomodo fecerit piscinā, & aquæductū, & introduxerit aquas in ciuitatem, nónne hæc scripta sunt in libro sermonum dierū regum Iuda? Dormiuitq; Ezechias cū patribus suis, & regnauit Manasses filius eius pro eo.

CAPVT XXI.

2.Pa.33.a DVodecim annorū erat Manasses cum regnare cœpisset, & quinquagintaquinq; annis regnauit in Hierusalem. Nomen matris eius Aphsiba: fecitq; malum in cōspectu domini, iuxta idôla gentium, quas deleuit dominus à facie filiorum Israel. Cōuersusq; est, & ædificauit excelsa quę dissipauerat Ezechias pater eius, & erexit aras Baal, & fecit lucos sicut fecerat Achab rex Israel, & adorauit omnem militiam cœli, & coluit eam. A

Extruxitq; aras in domo domini, de
qua dixit dominus, In Hierusalē po 2.reg.7.b
nam nomen meum. Et extruxit alta-
ria vniuersæ militiæ cœli in duobus
atrijs tēpli domini. Et traduxit filiū
suum per ignem: & hariolatus est, &
obseruabat auguria, & fecit pytho-
nes, & haruspices multiplicauit, vt fa
ceret malum coram domino, & irri-
B taret eū. Posuit quoq; idôlum luci,
quem fecerat in templo domini, su-
per quo locutus est dominus ad Da- 2.reg.7.b
uid, & ad Salomonē filium eius, In 3.reg.8.b
templo hoc & in Hierusalem quā ele
gi de cunctis tribubus Israel, ponam
nomen meum in sempiternum, & vl
tra non faciam cōmoueri pedē Isra-
el de terra quā dedi patribus eorū, si
tamē custodierint opere omnia quæ
præcepi eis, & vniuersam legem quā
mandauit eis seruus meus Moyses.
Illi vero non audierunt: sed seducti
sunt à Manasse, vt facerent malū su-
per gentes, quas cōtriuit dominus à
facie filiorū Israel. Locutusq; est do-

minus in manu seruorum suorum pro-
phetarũ, dicens. Quia fecit Manasses
rex Iuda abominationes istas pessi-
mas super omnia quæ fecerũt Amor
ræi ante eum, & peccare fecit etiã Iu
dam in immundicijs suis., propterea
hæc dicit dominus deus Israel, Ecce C
ego inducam mala super Hierusalẽ,
& Iudã, vt quicunq; audierit, tinniãt
ambæ aures eius. Et extendam super
Hierusalem funiculum Samariæ, &
põdus domus Achab: & delebo Hie
rusalẽ, sicut deleri solent tabulæ. De-
lens vertam, & ducam crebrius stylũ
super faciem eius. Dimittam vero re-
liquias hęreditatis meæ, & tradã eas
in manus inimicorũ eius: eruntq; in
vastitatem, & in rapinam cunctis ad-
uersarijs suis, eo quod fecerint malũ co-
ram me, & perseuerauerint irritãtes
me ex die qua egressi sunt patres eo-
rum ex Ægypto, vsq; ad hanc diem.
Insuper & sanguinẽ innoxium fudit
Manasses multum nimis, donec im
pleret Hierusalem vsq; ad os, absq;

peccatis suis quibus peccare fecit, Iu
dam, vt faceret malum coram domi
no. Reliqua autem sermonũ Manas-
se, & vniuersa quæ fecit, & peccatum
eius quod peccauit, nónne hæc scri-
pta sunt in libro sermonũ dierum re
D gum Iuda? Dormiuitq́; Manasses cũ
patribus suis, & sepultus est in horto
domus suæ, in horto Oza, & regna-
uit Amon filius eius pro eo. Viginti-
duorum annorum erat Amon cum
regnare cœpisset duobus quoq; an-
nis regnauit in Hierusalé. nomen ma
tris eius Messalemeth filia Arus de
Iatheba. Fecitq́; malum in cõspectu
domini, sicut fecerat Manasses pater
eius, & ambulauit in omni via per
quam ambulauerat pater eius. serui-
uitq́; imunditijs quibus seruierat pa
ter eius, & adorauit eas, & dereliquit
dominum deum patrum suorum, &
non ambulauit in via domini. Teten
deruntq́; ei insidias serui sui, & inter-
fecerunt regẽ in domo sua. Percussit
autem populus terrę omnes qui cõ-

iurauerant contra regem Amon, & constituerunt sibi regem Iosiam filium eius pro eo. Reliqua autem sermonum Amon quæ fecit, nōne hæc scripta sunt in libro sermonum dierum regum Iuda? Sepelierūtq; eum in sepulcro suo in horto Oza, & regnauit Iosias filius eius pro eo.

CAPVT XXII

2.pa.34.a Cto annorum erat Iosias A cum regnare cœpisset, & triginta vno anno regnauit in Hierusalem. nomen matris eius Idida, filia Hadaia de Besecat. Fecitq; quod placitum erat coram domino, & ambulauit per omnes vias Dauid patris sui: non declinauit ad dexteram, siue ad sinistram. Anno autē octauodecimo regis Iosiæ, misit rex Saphan filiū Asalia, filij Messulā scribam templi domini, dicens ei. Vade ad Helchiam sacerdotē magnum, vt confletur pecunia quæ illata est in templum domini, quam collegerūt ianitores tēpli à populo,

deturq;

deturq; fabris per præpositos do-
B mus domini: qui & distribuant eam
his qui operantur in téplo domini,
ad instauranda sartatecta templi do-
mini, tingnarijs videlicet & cæmen-
tarijs, & his qui interrupta compo-
nunt, & vt emantur ligna, & lapides
de lapidicinis ad instaurandum tem
plum domini. Veruntamen non sup
putetur eis argentum quod accipi-
unt, sed in potestate habeant, & in
fide. Dixit autem Helchias pontifex
ad Saphan scribam. Librum legis re
peri in domo domini. Deditq; Hel-
chias volumé Saphan scribæ, qui &
legit illud. Venit quoque Saphan scri
ba ad regé, & renunciauit ei qđ præ-
cęperat, & ait. Cōflauerunt serui tui
pecuniam, quæ reperta est in domo
domini, & dederunt vt distribuere
tur fabris ac pręfectis operum tem-
C pli domini. Narrauit quoq; Saphan
scriba regi, dicens. Librum legis de-
dit mihi Helchias sacerdos. Quem
cum legisset Saphan coram rege, &

audisset rex verba libri legis domi-
ni, scidit vestimenta sua, & pręcępit
Helchiæ sacerdoti, & Ahicam filio
Saphan, & Achobor filio Michai, &
Saphan scribæ, & Asaiæ seruo regis,
dicens. Ite, & consulite dominum
super me, & super populo, & super
omni Iuda, de verbis voluminis
istius quod inuentum est. Magna
enim ira domini succensa est contra
nos: quia non audierunt patres no-
stri verba libri huius, vt facerent
omne quod scriptum est nobis. Ie-
runt itaque Helchias sacerdos, &
Ahicam, & Achobor, & Saphan, &
Asaia ad Oldam prophetem vxo-
rem Sellum filij Thecuæ, filij Araas
custodis vestium, quæ habitabat in
Hierusalem, in Secunda: locutique
sunt ad eam. Et illa respondit eis.
Hæc dicit dominus deus Israel. Di-
cite viro qui misit vos ad me, Hæc
dicit dominus, Ecce, ego adducam D
mala super locum istum, & super ha
bitatores eius, omnia verba legis

quæ legit rex Iuda: quia dereliquerunt me & sacrificauerunt dijs alienis, irritātes me in cunctis operibus manuum suarum. Et succendetur indignatio mea in loco hoc, & non extinguetur. Regi autem Iuda qui misit vos vt cōsuleretis dominū, sic dicetis, Hæc dicit dominus deus Israel, Pro eo quòd audisti verba voluminis, & perterritum est cor tuum, & humiliatus es coram domino, auditis sermonibus contra locum istū, & habitatores eius, quòd videlicet fierent in stuporem & in maledictū; & scidisti vestimenta tua, & fleuisti coram me, & ego audiui te, ait dominus idcirco colligam te ad patres tuos, & colligêris ad sepulcrū tuum in pace, vt non videāt oculi tui omnia mala, quę introducturus sum super locum istum.

CAPVT XXIII.

A ET renūciauerūt regi quod dixerat. qui misit, & congregati sunt ad eum om- 2. pa. 34. f

nes senes Iuda & Hierusalem: ascen
ditq; rex téplum domini, & omnes
viri Iuda, vniuersiq; qui habitabant
in Hierusalem cum eo sacerdotes &
prophetę, & omnis populus à par-
uo vsq; ad magnum: legitq; cunctis
audiétibus omnia verba libri fœde
ris, qui inuẽtus est in domo domini.
Stetitq; rex super gradum, & fœdus
percussit coram domino, vt ambula
rent post dominum, & custodirent
præcępta eius, & testimonia, & cere
monias in omni corde, & ĩ tota ani-
ma, & suscitarent verba fœderis hu-
ius, quę scripta erãt in libro illo. Ac-
quieuitq; populus pacto. Et præcę-
pit rex Helchiæ pontifici & sacerdo
tibus secundi ordinis, & ianitoribus
vt proijcerent de téplo domini om
nia vasa quæ facta fuerãt Baal, & lu
co & vniuersę militię cœli: & com-
bussit ea foris Hierusalem in conual
Ecci. 49.a le Cedron, & tulit puluerẽ eorũ in B
Bethel. Et deleuit haruspices quos
posuerãt reges Iuda ad sacrificandũ

in excelsis p ciuitates Iuda, & in circuitu Hierusalem, & eos qui adolebant incensum Baal, & soli & lunæ & duodecim signis, & omni militię cœli. Et efferri fecit lucum de domo domini foras Hierusalem in cōualle Cedron, & combussit eum ibi, & redegit in puluerem, & proiecit sup sepulcra vulgi. Destruxit quoq; ædiculas effœminatorum, quæ erant in domo domini, pro quibus mulieres texebant quasi domúculas luci. Cōgregauitq; omnes sacerdotes de ciuitatibus Iuda, & contaminauit excelsa, vbi sacrificabāt sacerdotes, de Gabaa vsq; Bersabee: & destruxit aras portarum in ītroitu ostij Iosue principis ciuitatis, quod erat ad sinistrā portę ciuitatis. Veruntamen nō ascēdebant sacerdotes excelsorum ad altare domini in Hierusalem sed tantum comedebant azyma in medio

C fratrū suorum. Cōtaminauit quoq; Tophet, quod est in cōualle filij Ennom, vt nemo cōsecraret filiū suum

aut filiā per ignē, Moloch. Abstulit
quoq; equos quos dederāt reges Iu
dæ, Soli, in introitu templi domini,
iuxta exedram Nathanmelech eunu
chi, qui erat in Pharurim: currus au
tem Solis cōbussit igni. Altaria quo
que quę erant super tecta cœnaculi
Achaz, quę fecerāt reges Iuda, & al
taria quę fecerat Manasses i duobus
atrijs tēpli domini destruxit rex: &
cucurrit inde, & dispersit cinerē eo-
rum in torrentem Cedron. Excelsa
quoq; quæ erant in Hierusalem ad
dexterā partem montis Offensionis
3.reg.11.b quę ędificauerat Salomō rex Israel
Astaroth idôlo Sidoniorum, & Chā
mos offensioni Moab, & Melchom
abominationi filiorum Ammō pol
luit rex: & contriuit statuas, & succi
dit lucos, repleuitq; loca eorum ossi
bus mortuorū. Insuper & altare qđ
3.reg.12.g erāt in Bethel, & excelsum quod fe-
cerat Hieroboam filius Nabat, qui
peccare fecit Israel: & altare illud ex
celsum destruxit atq; cōbussit, & cō

minuit in puluerem: succenditq́ʒ et
D lucum. Et conuersus Iosias, vidit ibi
sepulcra quæ erant in mõte, misitq́ʒ
& tulit ossa de sepulcris, & combus-
sit ea super altare: & polluit illud iu-
xta verbum domini, quod locutus 3.reg. 13.a
est vir dei, qui prędixerat verba hęc:
& ait. Quis est titulus ille quem vi-
deo? Responderuntq́ʒ ei ciues vrbis
illius. Sepulcrum est hominis dei, q
venit de Iuda, & prędixit verba hęc
quę fecisti super altare Bethel. Et ait.
Dimittite eum, nemo commoueat
ossa eius. Et intacta manserunt ossa
illius cum ossibus prophetę qui ve-
nerat de Samaria. Insuper & omnia
phana excelsorum, quę erant in ciui
tatibus Samarię, quę fecerant reges
Israel ad irritandũ dominum, abstu
lit Iosias: & fecit eis secundũ omnia
opera quę fecerat in Bethel. Et occi-
dit vniuersos sacerdotes excelsorũ,
E qui erãt ibi, super altaria. & combus
sit ossa humana sup ea. Reuersusq́ʒ
est Hierusalẽ, & pręcepit omni po-

nus. Etiã Iudam auferã à facie mea,
ficut abſtuli Iſrael, & proijciam ciui
tatem hanc quam elegi Hieruſalem,
& domum de qua dixi, Erit nomen
meũ ibi. Reliqua vero ſermonũ Io-
ſię, & vniuerſa quæ fecit, nónne hęc
ſcripta ſunt in libro verborũ dierũ
regum Iuda? In diebus eius aſcẽdit
Pharao Nechao rex Ægypti cõtra re
gẽ Aſſyriorũ ad flumẽ Euphrâten. Et 2. pa. 35. a
abijt Ioſias rex in occurſum eius, &
occiſus eſt in Mageddo cum vidiſſet
eũ: & portauerũt eum ſerui ſui mor
tuum de Mageddo, & pertulerũt in
Hieruſalẽ, & ſepelierunt eũ in ſepul
cro ſuo. Tulit'q; populus terræ Ioa-
chaz filiũ Ioſię, & vnxerũt eũ, & cõ 2. pa. 36. c
ſtituerũt eũ regem pro patre ſuo. Vi
gintitrium annorũ erat Ioachaz cũ
regnare cœpiſſet, & tribus mẽſibus
regnauit in Hieruſalem. Nomen ma
tris eius Amithal, filia Hieremiæ de
Lobna. Et fecit malum corã domi-
G no, iuxta omnia quę fecerant patres
eius. Vinxit'q; eũ Pharao Nechao in

Reblatha, quæ est in terra Emath, ne
regnaret in Hierusalem. Et imposuit
mulctã terræ centum talentis argen
ti, & taléto auri: regemq́; constituit
Pharao Nechao Eliachim filium Io
siæ pro Iosia patre eius, vertitq́; nô
mé eius Ioacim. Porrò Ioachaz tu-
lit & duxit in Ægyptum. Argentum
autem & aurum dedit Ioacim Pha-
raoni, cum indixisset terræ per sin-
gulos, vt conferretur iuxta præce-
ptum Pharaonis. Et vnũquenq; iu-
xta vires suas exegit, tam argentum
q̃; aurum de populo terræ, vt daret
Pharaoni Nechao. Vigintiquinq; an
norum erat Ioacim cũ regnare cœ-
pisset, & vndecim annis regnauit in B
Hierusalem. Nomé matris eius Ze-
buda filia Phadaia de Ruma. Et fecit
malũ coram domino iuxta omnia
quæ fecerant patres eius.

CAPVT XXIIII.

IN diebus eius ascédit Na- A
buchodonosor rex Baby-
lonis, & factus est ei Ioa-

eim seruus tribus annis: & rursum
bellauit contra eum. Immisitq; ei
dominus latrunculos Chaldæorũ
& latrunculos Syriæ, & latrunculos
Moab, & latrunculos filiorum Ammon:
& immisit eos in Iudã, vt disperderet
eum iuxta verbũ domini
quod locutus fuerat per seruos suos
ꝓphetas. Factum est aũt hoc per verbũ
domini contra Iudã, vt auferret
eum coram se propter peccata Manasse
vniuersa quę fecit, & propter
sanguinem innoxium qué effudit,
& impleuit Hierusalem cruore inocentium,
& ob hanc rẽ noluit deus
B ꝓpitiari. Reliqua autẽ sermonũ Ioacim,
& vniuersa q̃ fecit, nónne hæc
scripta sunt in libro sermonũ dierũ
regũ Iuda? Et dormiuit Ioácim cũ
patribus suis, & regnauit Ioàchin filius
eius pro eo. Et vltra nõ addidit
rex Ægypti, vt egrederetur de terra
sua. Tulerat enim rex Babylonis à riuo
Ægypti, vsq; ad fluuium Euphrâten
omnia quę fuerant regis Ægy-

pti. Decem & octo annorũ erat Ioa-
chin cùm regnare cœpisset, & tribus
mensibus regnauit in Hierusalé. No-
mẽ matris eius Neustha filia Helna-
than de Hierusalem. Et fecit malum
coram domino, iuxta omnia quæ fe- C
cerat pater eius. In tẽpore illo ascen-
Dan. 1. a derũt serui Nabuchodonosor regis
Babylonis in Hierusalé, & circunda-
ta est vrbs munitionibus. Venitq;
Nabuchodonosor rex Babylonis ad
ciuitaté, cũ serui eius oppugnarent
eam. Egressusq; est Ioachin rex Iu-
da ad regem Babylonis, ipse & ma-
ter eius, & serui eius, & principes
eius, & eunuchi eius & suscępit eum
rex Babylonis anno octauo regni
sui. Et protulit inde omnes thesauros
domus domini, & thesauros do-
mus regiæ, & concidit vniuersa va-
sa aurea quę fecerat Salomon rex Is-
rael in tẽplo domini iuxta verbum
domini, & transtulit oẽm Hierusa-
lé, & vniuersos principes, & omnes
fortes exercitus, decem millia in ca-

ptiuitatē,& omnem artificem & in
clusorem: nihilq́ relictum est, exce-
ptis pauperibus populi terræ. Tran-
D slulit quoq́ Ioachin in Babylonem, Esth.2.a
& matrem regis,& vxores regis, &
eunuchos regis,& iudices terrę du-
xit in captiuitatem de Hierusalem:
in Babylonē: & omnes viros robu-
stos, septē millia: & artifices & inclu
sores mille: oēs viros fortes & bella
tores, duxitq́ eos rex Babylonis ca-
ptiuos in Babylonē. Et cōstituit Mat
thaniam patruum eius pro eo, impo Hie.37.a
suitq́ nomē ei Sedechiā. Vicesimum &.52.a
& primū annū ætatis habebat Sede-
chias, cum regnare cœpisset, & vnde
cim annis regnauit in Hierusalem.
Nomen matris eius erat Amithal, fi
lia Hieremiæ de Lobna. Et fecit ma-
lum coram domino, iuxta omnia
quæ fecerat Ioachim. Irascebatur
enim dominus contra Hierusalem
& contra Iudam, donec proijceret
eos à facie sua. Recessitq́ Sedechias
à rege Babylonis.

CAPVT XXV.

Hie. 39. a & 52. a

FActum est autẽ anno no-
no regni eius, mense deci
mo, decima die mensis,
venit Nabuchodonosor
rex Babylonis, ipse & omnis exerci
tus eius in Hierusalem: & circunde
derunt eam, & extruxerunt in circũ-
itu eius munitiones. Et clausa est ci-
uitas atq; vallata, vsq; ad vndecimũ
annũ regis Sedechię, nona die men-
sis. Pręualuitq; fames i ciuitate: nec
erat panis populo terrę. Et interru-
pta est ciuitas, & omnes viri bellato
res nocte fugerunt per viam portæ
quę est inter duplicem murũ ad hor
tũ regis. Porrò Chaldęi obsidebant
in circũitu ciuitatem. Fugit itaq; Se-
dechias per viam quæ ducit ad cam
pestria solitudinis, Et persecutus est
exercitus Chaldęorum regem: com
prehenditq; eũ in planitie Hiericho,
& omnes bellatores qui erant cum
eo, dispersi sunt, & reliquerũt eum.
Apprehensum ergo regem duxerũt

ad regem Babylonis in Reblatha: q
locutus est cum eo iudicium. Filios
autem Sedechię occîdit coram eo,
& oculos eius effodit, vinxitq́ eum
catenis, & adduxit in Babylonem.
Mense quinto, septima die mensis,
ipse est annus nonusdecimus regis
Babylonis, venit Nabuzardan prin-
ceps exercitus, seruus regis Babylo
C nis in Hierusalem. Et succendit do- Psal.73.b
mum domini, & domũ regis, & do-
mos Hierusalem, omnemq́ domũ
magnam combussit igni, & muros
Hierusalem in circumitu destruxit
omnis exercitus Chaldęorum, qui
erat cum principe militum. Reliquã
autem populi partem, quę reman-
serat in ciuitate, & perfugas qui trãs
fugerãt ad regem Babylonis, & reli
quum vulgus trãstulit Nabuzardan
princeps militię, & de pauperibus
terrę reliquit vinitores & agricolas.
Colũnas autẽ ęreas, quę erant in tẽ Hie.27.d
plo domini, & bases & mare ęreum
quod erat in domo domini, cõfrege

runt Chaldæi, & trastulerunt ęs omne in Babylonem. Ollas quoq; æreas, & trullas, & tridẽtes, & scyphos, & mortariola, & omnia vasa ærea, in quibus ministrabãt, tulerunt, necnon & thuribula, & phialas. Quæ D
aurea, aurea: & quæ argentea, argentea, tulit princeps militiæ, id est, columnas duas, mare vnum, & bases quas fecerat rex Salomon in templo domini. Non erat pondus æris omnium vasorum. [l]Decem & octo cubitos altitudinis habebat columna vna, & capitellum æreum super se altitudinis trium cubitorum, & retiaculum, & malogranata super capitellum columnæ, omnia ærea: similẽ & columna secunda habebat E
ornatum. Tulit quoq; princeps militię Saraiam sacerdotẽ primũ, & Sophoniã sacerdotẽ secundũ, & tres ianitores, & de ciuitate eunuchũ vnũ qui erat pręfectus sup bellatores viros, & quinq; viros de his qui steterant corã rege, quos reperit in ciuitate

tate: & Sopher principem exercitus, qui probabat tyrones de populo terræ: & sex viros è vulgo, qui inuenti fuerant in ciuitate. Quos tollens Nabuzardan princeps militũ, duxit ad regẽ Babylonis in Reblatha: percussitq́ eos rex Babylonis, & interfecit eos in Reblatha in terra Emath. Et
F tráslatus est Iuda de terra sua. Populo autẽ qui relictus erat in terra Iuda, quẽ dimiserat Nabuchodonosor rex Babylonis, prȩfecit Godoliam filium Ahicam filij Saphan. Quod cũ audissent omnes duces militũ, ipsi & viri qui erant cũ eis, videlicet ꝙ cõstituisset rex Babylonis Godoliam, venerũt ad Godoliam in Maspha, Hismael filius Nathaniæ, & Iohãnan filius Careȩ, & Saraia filius Thanehumeth Netophathites, & Iezonias filius Maachathi ipsi & socij eorũ. Iurauitq́ Godolias ipsis & socijs eorũ, dicens. Nolite timere seruire Chaldæis. Manete in terra, & seruite regi
G Babylonis, & bene erit vobis. Factũ

Hie. 40. c

eſt autẽ in menſe ſeptimo, venit Hiſ/
mael filius Nathaniæ filij Eliſama de
ſemine regio, & decem viri cum eo:
percuſſeruntq; Godoliã, qui & mor
tuus eſt, ſed & Iudæos & Chaldæos
qui erant cum eo in Maſpha. Cõſur/
genſq; omnis populus à paruo vſq;
ad magnũ, & principes militũ vene/
runt in Ægyptũ timentes Chaldęos, I
Factum eſt vero in anno triceſimoſe
ptimo tranſmigrationis Ioachin re/
gis Iudæ, menſe duodecimo, viceſi/
ma & ſeptima die mẽſis: ſubleuauit
Euilmerodach rex Babylonis anno
quo regnare cœperat, caput Ioachin
regis Iuda de carcere, & locutus eſt
ei benigne. Et poſuit thronũ eius ſu/
per thronũ regum qui erant cum eo
in Babylone, & mutauit veſtes eius
quas habuerat in carcere, & comede/
bat panem ſemper in conſpectu eius
cunctis diebus vitæ ſuæ. Annonam
quoq; cõſtituit ei ſine intermiſſione,
quę & dabatur ei à rege per ſingulos
dies omnibus diebus vitæ ſuæ.

FINIS.

AD DOMNIONEM ET ROGATIANVM IN LIBRVM PARALIPOMENON, PRÆFATIO HIERONYMI.

QVo modo grę corum historias magis intelligũt qui Athenas viderint: & tertium Virgilij librũ qui à Troade per Leucaten, & Acroceraunia ad Siciliam, & ide ad ostia Tyberis nauigauerint: ita sanctam scripturam lucidius intuebitur, qui Iudæam oculis cotẽplatus sit, & antiquarũ vrbium memorias, locorũq; vel eadem vocabula, vel mutata cognouerit. Vnde & nobis curæ fuit cũ eruditissimis Hebræorũ hunc laborem subire, vt circuiremus prouinciam, quã vniuersæ CHRISTI ecclesiæ sonant. Fateor enim mi Domnion & Rogatiane charissimi, nunq̃ me in diuinis voluminibus, proprijs viribus credidisse: nec habuisse opinionem meam, sed ea etiam de qui-

bus ſcire me arbitrabar, interrogare me ſolitum. quanto magis de his ſuper quibus anceps eram? Denique, cum à me nuper literis flagitaſſetis, vt vobis Paralipoménon latino ſermone transferré, de Tyberiade quendam legis authorem, qui apud Hebręos admirationi habebatur, aſſumpſi: & contuli cum eo à vertice (vt aiunt) vſq; ad extremum vnguem: & ſic confirmatus, auſus ſum facere quod iubebatis. Libere enim vobis loquor. Ita in Græcis & Latinis codicibus hic nominum liber vitioſus eſt, vt non tam Hebræa, q̃; barbara quædam, & Sarmatica nomina cõiecta arbitrandum ſit. Nec hoc ſeptuaginta interpretibus, qui ſpiritu ſancto pleni, ea quę vera fuerunt tranſtulerant: ſed ſcriptorum culpę aſcribẽdum, dum de emendatis inemẽdata ſcriptitant: & ſæpe tria nomina, ſubtractis è medio ſyllabis, in vnum vocabulum cogũt: vel eregione vnum nomen, propter latitudinem ſuam,

in duo vel tria vocabula diuidunt. Sed & ipsæ appellationes, non homines, vt plerique existimant: sed vrbes, & regiones, & saltus, & prouincias sonant: & oblique sub interpretatione & figura eorum, quædam narrantur historiæ: de quibus in regnorum libro dicitur. Nónne ecce hæc scripta sunt in libro verborum dierũ regum Iuda? Quę vtique in nostris codicibus nón habentur. Hoc primum sciendũ, quod apud Hebręos, Paralipoménon liber, vnus sit: & apud illos vocatus DIBRE HAIAMIM, id est verba dierum: qui propter magnitudinem, apud nos diuisus est. quod nonnulli etiam in Bruto Ciceronis dialogo faciunt, vt eum in tres partes secent, cum vnus à suo authore sit editus. Deinde etiam illud attendendum, quod frequéter nomina, non vocabula hominum, sed rerũ (vt dixi) significantias sonant. Ad extremum, quod omnis eruditio scripturarum in hoc continetur. & historię quę vel pretermissę

sunt in suis locis, vel perstrictæ leuiter, hic per quædam verborum compendia explicetur. Orationum itaque vestrarum adiutus auxilio, misi librum beniuolis placiturum, tamen inuidis displiciturum esse non ambigo. Optima enim quæq; (vt ait Plinius) malunt contemnere pleriq;, quàm discere. Si quis in hac interpretatione voluerit aliquid reprehendere, interroget Hebræos, suam conscientiam recolat, videat ordinē textumq; sermonis: & tunc nostro labori, si potuerit, detrahat. Vbicunq; ergo asteriscos, id est stellas, radiare in hoc volumine videritis: ibi sciatis de Hebræo additum, quod in Latinis codicibus non habetur. Vbi vero obelus, transuersa scilicet virga, præposita est, illic signatur quid septuaginta interpretes addiderint, vel ob decôris gratiam, vel ob spiritus sancti authoritatem, licet in Hebræis voluminibus non legatur.

LIBER PARALIPOMENON PRIMUS.

HEBRAICE, DIBRE HAIAMIM.

A Dam, Seth, Enos, Cainan, Malaleel, Iared, Enoch, Mathusale, Lamech, Noe, Sem, Cham, & Iapheth. Filij Iapheth: Comer & Magog & Madai & Iauan, Thubal, Mosoch, Thiras. Porrò filij Gomer: Ascenez & Riphath & Thogorma. Filij autē Iauan: Elisa & Tharsis, Cethim & Dodanim. Filij Cham: Chus & Mezraim & Phut, & Chanaan. Filij autem Chus: Saba & Euila, Sabatha & Regma & Sabathacha. Porrò filij Regma: Saba & Dadan. Chus autē genuit Nemrod. iste cœpit esse potens in terra. Mezraim verò genuit Ludim & Anamim & Laabim & Nephtuim, Phethru-

Gen. 5. a
Gen. 10. a
Gen. 10. b

sim quoq; , & Chasluim : de quibus
egressi sunt Philistijm & Caphtorim.
Chanaan vero genuit Sidônem pri-
mogenitum suum, Ethæum quoq;,
Hiebusæum & Amorræum & Ger- B
gesæum, Euæumq;, & Arazæum, &
Sinæum, Aradium quoq;, & Sama-
ræum, & Amathæū. Filij Sem: Elam
& Assur & Arphaxad & Lud & Arā.
Hi sunt filij Aram--Huz & Hul
& Gether & Mosoch. Arphaxad autē
genuit Sale, qui & ipse genuit Heber.
Porrò Heber nati sunt duo filij, no-
men vni Phaleg, quia in diebus eius
diuisa est terra: & nomen fratris eius
Iectan. Iectan autē genuit Elmodad
& Saleph & Asarmoth & Iare, Adu-
ram quoq; & Vzal & Decla, Hebal
etiam & Abimael & Saba, necnon &
Ophir & Euila & Iobab. omnes isti,
filij Iectan. Sem, Arphaxad, Sale, He
ber, Phaleg, Ragau, Serug, Nachor,
Gen.11.d Thare, Abrā, iste est Abraam. Filij au
tem Abraam, Isaac & Ismahel. Et hæ
Gen.25.b generationes eorum. Primogenitus

Ismahelis, Nabaioth & Cedar & Ab-
deel & Mabsam & Masma & Duma,
Massa, Adad & Thema, Ietur, Na-
phis, Cedma. hi sunt filij Ismahelis.
C Filij autē Ceturę cōcubinę Abraam,
quos genuit: Zamram, Iecsan, Ma- Gen. 25. c
dan, Madian, Iesboc, & Sue. Porrò
filij Iecsan: Saba, & Dadan. Filij au
tem Dadan: Assurim & Lathusim &
Laomim. Filij autē Madian: Epha
& Epher & Enoch & Abida & Eldaa.
omnes hi, filij Ceturę. Genuit autem
Abraam Isaac: cuius fuerūt filij Esau
& Israel. Filij Esau: Eliphaz, Rahuel, Gen. 36. b
Iehus, Ihelom & Core. Filij Eliphaz:
Theman, Omar, Sephi, Gatham, Ce-
nez, Thamna, Amalec. Filij Rahuel:
Naath, Zara, Sāma, Maze. Filij Seir:
Lotan, Sobal, Sebeon, Ana, Dison,
Eser, Disan. Filij Lotan: Hori, Omā.
Soror autē Lotan fuit Thamna. Filij
Sobal, Alian: & Manaath, & Hebal,
Sephi & Onam. Filij Sebeon: Ahia &
Ana. Filij Ana: Dison. Filij Dison: Ha
maran, & Eseban & Iethran & Cha-

ran. Filij Eser: Balaan & Zauan & Iacan. Filij Dison: Hus & Aran. Isti sunt reges qui imperauerunt in terra Edom: antequã esset rex super filios Israel. Bale filius Beor: & nomẽ ciuitatis eius, Denaba. Mortuus est autẽ Bale, & regnauit pro eo Iobab, filius Zaræ de Bosra. Cumq; & Iobab fuisset mortuus, regnauit pro eo Husam de terra Themanorum. Obijt quoq; & Husam, & regnauit pro eo Adad filius Badad, qui percussit Madian in terra Moab: & nomen ciuitatis eius Auith. Cumq; & Adad fuisset mortuus, regnauit pro eo Semla de Masreca. Sed & Semla mortuus est, & regnauit pro eo Saul de Rooboth, quę iuxta amnem sita est. Mortuo quoq; Saul, regnauit pro eo Balanan filius Achobor. Sed & hic mortuus est, & regnauit ꝓ eo Adad: cuius vrbis nomen fuit Phai, & appellata est vxor eius Meetabel filia Matred filiæ Mezaab. Adad autẽ mortuo, duces pro regibus in Edom esse cœperunt: dux

Thamna, dux Alia, dux, Ietheth, dux Gen.37.d
Oolibama, dux Ela, dux Phinon, dux
Cenez, dux Theman, dux Mabsar,
dux Magdiel, dux Hiram. hi duces
Edom.

CAPVT II.

A FIlij auté Israel: Ruben, Symeon, Leui, Iuda, Issachar, & Zabulon, Dan, Ioseph, Beniamin, Neptalim, Gad & Aser. Filij Iuda: Her, Onan, & Sela. hi tres, nati sunt ei de filia Sue Chananitidis. Fuit autem Her primogenitus Iuda, malus coram domino, & occidit eum. Thamar auté nurus eius peperit ei Phares & Zara. omnes ergo filij Iuda, quinq;. Filij auté Phares. Esrom & Chamul. Filij quoque Zaræ: Zamri & Ethan & Eman, Chalcal quoq;, & Daran, simul quinque. Filij Charmi: Achar, qui turbauit Israel, & peccauit in furto anathematis. Filij Ethan: Azarias. Filij auté

Gen.29.g &.30.a

Gen.38.g Mat.1.a

Iosue.7.a

B Esrom qui nati sunt ei: Ierameel & Ram & Colubai. Porrò Ram genuit

Aminadab. Aminadab autem genuit
Naasson principem filiorum Iuda,
Naasson quoq; genuit Salma de quo
ortus est Booz. Booz vero genuit
Obed, qui & ipse genuit Isai. Isai au-
tem genuit primogenitum Eliab, se-
1.re.16.b cundum Abinadab, tertium Samna,
quartum Nathanahel, quintum Rad
dai, sextum Asom, septimum Dauid.
quorũ sorores fuerunt Saruia & Abi
gail. Filij Saruiæ: Abisai, Ioab & Asa
hel, tres. Abigail auté genuit Amasã
cuius pater fuit Iether Ismahelites.
Caleb vero filius Esrom accepit vxo
rem nomine Azuba, de qua genuit
Ierioth. Fueruntq; filij eius Iaser & C
Sobab & Ardon. Cumq; mortua fuis
set Azuba, accepit vxorem Caleb,
Ephratha: quæ peperit ei Hur. Porrò
Hur genuit Vri: & Vri genuit Bese-
leel. Post hæc ingressus est Esrom ad
filiam Machir patris Galaad, & acce-
pit eam cum esset annorũ sexaginta:
quæ peperit ei Segub. Sed & Segub
genuit Iair, & possedit vigintitres ci

nitates in terra Galaad. Cępitq; Gessur & Aram oppida Iair, & Canath & viculos eius sexaginta ciuitatum. omnes isti, filij Machir patris Galaad. Cum autē mortuus esset Esrom, ingressus est Caleb ad Ephratha. Habuit quoq; Esrom vxorem Abia, quę
D peperit ei Assur patrem Thecue. Nati sunt autem filij Ierameel primogeniti Esrom, Ram primogenitus eius, & Buna & Aran, & Asom & Achia. Duxit quoq; vxorem alteram Ierameel, nomine Atara, quæ fuit mater Onam. Sed & filij Ram progeniti Ierameel, fuerūt Moos, Iamin & Acar. Onam autem habuit filios Semei & Iada. Filij autē Semei: Nadab & Abisur. Nomē vero vxoris Abisur. Abiahil: quæ peperit Ahobban & Molid. Filij autem Nadab fuerunt Saled, & Apphaim. Mortuus est autem Saled absq; liberis. Filius vero Apphaim,
E Iesi: qui Iesi, genuit Sesan. Porrò Sesan genuit Ahalai. Filij autē Iada fratris Semei: Iether & Ionathan. Sed

& Iether mortuus est absq; liberis.
Porrò Ionathan genuit Paleth & Zi
za. Isti fuerunt filij Ierameel pri-
mogeniti Esrom. Sesan autem non
habuit filios, sed filias: & seruū Ægy-
ptium, nomine Ieraa. Deditq; ei filiā
suam vxorem: quæ peperit ei Ethei.
Ethei autem genuit Nathan, & Na-
than genuit Zabad, Zabad quoq; ge
nuit Ophlal, & Ophlal genuit Obed,
Obed genuit Ieu, Ieu genuit Aza-
riam, Azarias genuit Helles, & Hel-
les genuit Elasa, Elasa genuit Sisa-
moi, Sisamoi genuit Sellum, Sellum
genuit Icamia, Icamia autē genuit
Elisama. Filij autē Caleb fratris Iera
meel: Mesa primogenitus eius, ipse F
est pater Ziph: & filij Maresa patris
Hebron. Porrò filij Hebron, Core &
Taphua & Recem & Samma. Sam-
ma autem genuit Raham patrem Ie
racaam, & Recem genuit Sammai.
Filius autē Sammai, Maon: & Ma-
on pater Bethsur. Epha autem concu
bina Caleb peperit Aram & Mosa &

Gezez. Porrò Aran genuit Gezez. Filij autē Iaddai: Regom & Ioatham & Gesan & Phalet & Epha & Saaph. Concubina Caleb Maacha, peperit Saber & Tharana. Genuit autem Saaph pater Madmena, Sue patrē Machbena, & patrem Gabaa. Filia vero Caleb, fuit Achsa. Hi erāt filij Caleb, filij Hur primogeniti Ephratha, Sobal pater Cariathiarim, Salma pater Bethleē, Ariph pater Bethgader. Fuerunt autem filij Sobal patris Cariathiarim, qui videbat dimidiū requietionum, & de cognatione Cariathiarim Ietherei & Aphuthei & Samathei & Maserei. Ex his egressi sunt Saraithæ & Esthaolitæ. Filij Salma patris Bethleem, & Netophati coronæ domus Ioab, & dimidium requietionis Sarai. Cognationes quoq; scribarum habitantium in Iabes, canentes atq; resonantes, & in tabernaculis commorantes. Hi sunt Cinęi, qui venerunt de calore patris domus Rechab.

CAPVT III.

3.reg.3.a DAuid vero hos habuit fi- A
lios, qui ei nati sunt in He
bron. primogenitum Am
non ex Achinoam Iezra-
helitide, secũdum Daniel de Abigail
Carmelitide, tertium Absalom filiũ
Maacha filiæ Tholmai regis Gessur,
quartum Adoniam filiũ Agith, quin
tum Saphatiam ex Abital, sextũ Ie-
thraham de Egla vxore sua. Sex ergo
nati sunt ei in Hebron, vbi regnauit
septem annis & sex mẽsibus. Trigin- B
ta autem & tribus annis regnauit in
Hierusalem. porrò in Hierusalẽ nati
2.reg.5.c sunt ei filij Simaa & Sobab, & Na-
than & Salomon quatuor de Beth-
sua filia Amiel. Iebaar quoq; & Elisa
ma & Eliphalet & Noge & Napheg
& Iaphie, necnon Elisama & Eliade
& Eliphalet, nouẽ. omnes hi, filij Da-
uid, absq; filijs cõcubinarum: habue-
runtq; sororem Thamar. Filius autẽ
Salomonis, Roboam: cuius Abia fi- C
lius, genuit Asa. De hoc quoq; natus
est

est Iosaphat pater Ioram: qui Io-
ram, genuit Ochoziam, ex quo or-
tus est Ioas: & huius Amasias filius
genuit Azariam. Porrò Azariæ fi-
lius Ioatham, procreauit Achaz pa
trem Ezechiæ, de quo natus est Ma-
nasses. Sed & Manasses genuit Amō
patrem Iosiæ. Filij autem Iosiæ
fuerunt: primogenitus Ioanhan, se-
cundus Ioacim, tertius Sedechias, Mat. 1. b
quartus Sellum. De Ioacim natus
est Iechonias & Sedechias. Filij Ie-
choniæ fuerunt: Asir, Salathiel, Mel
chiram, Phadaia, Sennaser & Iece-
D mia, Sama & Nadabia. De Phadaia
orti sunt Zorobabel & Semei. Zo
robabel genuit Mosollam, Anani-
am, & Salomith sororem eorum:
Asabam quoque & Ohol & Bara-
chiam & Asadiam Iosabheset: quin-
que. Filius autem Ananiæ Phaltias
pater Ieseię, cuius filius Raphaia. hu
ius quoque filius, Arnan, dę quo na
tus est Obdia, cuius filius fuit Seche
nias. Filius Secheniæ, Semeia: cuius

filij Attus & Iegaal & Baria & Naaria & Saphat, sex numero. Filiⁿ Naariæ, Elioenai & Ezechias & Ezricā, tres. Filius Elioenai, Oduia & Heliasub & Heleia & Accub & Iohanan et Dalaia & Anani, septem.

CAPVT IIII.

Filij Iuda: Phares, Esrom & Charmi & Hur & Subal. Rahia vero filius Subal genuit Iaath, de quo nati sunt Ahumai & Laad. hę cognationes Sarathi. Ista quoq; stirps Etā, Ieszrahel & Iesema & Iedebos. Nomen quoque sororis eorum, Asalelphuni. Phanuel autem pater Iedor, & Eser pater Osa, isti sunt filij Hur primogeniti Ephratha patris Bethleem. Assur vero patris Thecuę erāt duæ vxores, Alaa & Naara. Peperit autem ei Naara, Oozā & Epher & Themam & Aastari. isti sunt filij Naara. Porrò filij Alaa: Sereth, Isaar & Ethnan. Cos autem genuit Anob & Soboba, & cognatiōes Aba

rel filij Arum. Fuit autem Iabes in-
clytus prae fratribus suis, & mater
eius vocauit nomen illius Iabes, di-
cens: Quia peperi eum in dolore. In-
uocauit ergo Iabes deum Israel, di-
cés. Si benedicens benedixeris mihi,
& dilataueris terminos meos, & fue-
rit manus tua mecum, & feceris me
à malitia non opprimi. Et praestitit
B deus quae precatus est. Caleb autem
frater Sua, genuit Machir, qui fuit
pater Esthon. Porrò Esthon genu-
it Bethrapha & Phesse & Tehinna
patrem vrbis Naas. hi sunt viri Re-
C cha. Filij autem Cenez: Othoniel
& Saraia. Porrò filij Othoniel,
Athath & Maonathi. Maonathi ge-
nuit Ophra. Saraia aũt genuit Ioab
patrẽ vallis artificũ: ibi qppe artifi-
ces erãt. Filij vero Caleb filij Iephõ-
ne: Hir & Hela & Naham. Filij quo-
que Hela: Cenez. Filij quoq; Ialle-
D lel: Ziph & Zipha, Thiria & Asrahel
Et filij Ezra: Iether & Mered & E-
pher & Ialon. Genuítque Mariam

& Sammai & Iesba patrē Esthamo.
Vxor quoq; eius Iudaia, peperit Iared patrem Gedor, & Heber patrē Socho, & Icuthiel patrem Zanoa. hi autē filij Bethiæ filiæ Pharaonis, quam accępit Mered, & filij vxoris Odaię sororis Naham patris Ceila Garmi, & Esthamo qui fuit de Machati. Filij quoque Symon: Amnon & Rina. Filius Anan: Ethilon. Et fi- D
lij Iesi: Zoeth & Benzoeth. Filij Sela, filij Iudę: Et pater Lecha, & Laada pater Maresa: & cognationes domus operantium byssum in domo iuramenti, & qui stare fecit solem, C
viriq; mendacij & securus & incendens qui principes fuerunt in Moab, & qui reuersi sunt in Lehē. Hęc autem verba vetera. Hi sunt figuli habitantes in plantationibus, & in sepibus apud regē in operibus eius, commoratique sunt ibi. Filij Symeon: Namuel & Iamin. Iarib, Zara, B
Saul. Sellum filius eius. Mabsam filius eius, Masma filius eius. Fi-

E lii Masma: Amuhel filius eius, Za-
chur filius eius, Semei filius eius. Fi
lij Semei sedecim, & filię sex. Fratres
autem eius nõ habuerunt filios mul
tos, & vniuersa cognatio non potu-
it adęquare summam filiorum Iu-
da. Habitauerunt autem in Bersabee
& Molada & Hasarsual, & in Baala
& in Asom & in Tholad & in Bathu
el & in Horma & in Siceleg & in
Bethmarchaboth & in Asarsusim &
in Bethberai, & in Saarim. hæ ciuita
tes eorum vsque ad regem Dauid.
Villę quoque eorum: Etam & Aen,
Remmon & Thocen & Asan, ciuita-
tes quinque. Et vniuersi viculi eo-
rum per circumitum ciuitatum ista-
rum vsque ad Baal. hęc est habitatio
eorum, & sedium distributio. Mo-
sobab quoque, & Iemlech & Iosa fi
lius Amasię, & Iohel, Iehu filius Io
sabię filij Saraię filij Asihel, & Elioe
nai & Iacoba & Isuaia & Asaia &
Adihel & Isimihel & Banaia, Zi-
za quoque filius Sephei filij Allon

filij Idaia filij Semri filij Samaia. isti
sunt nominati principes in cogna-
tionibus suis, & in domo affinita-
tum suarum multiplicati sunt vehe-
menter. Et profecti sunt, vt ingrede-
rentur in Gador vsque ad orientem
vallis, & vt quærerent pascua gre- G
gibus suis. Inueneruntque pascuas
vberes & valde bonas, & terram la-
tissimam & quietam & fertilem, in
qua ante habitauerant de stirpe Chã.
Hi ergo venerunt, quos supra de-
scripsimus nominatim, in diebus
Ezechiæ regis Iuda: & percusserunt
tabernacula eorum, & habitatores
qui inuenti fuerant ibi: & deleue-
runt eos vsque in præsentem diem:
habitaueruntque pro eis, quoniã vber-
rimas pascuas ibidem repererũt. De
filijs quoque Symeon abierunt in
mõtem Seir viri quingenti, habẽtes
principes Phaltiã & Naariã & Ra-
phiã & Ozihel filios Iesi: & percus-
serũt reliqas qui euadere potuerãt,
Amalechitarum, & habitauerunt ibi

pro eis vsque ad diem hanc.

CAPVT V.

A FIlij quoqꝫ Ruben primogeniti Israel (ipse quippe fuit primogenitus eius: sed cum violasset thorũ patris sui, data sunt primogenita ei⁹ filij Ioseph filij Israel & non est ille reputatus in primogenitum. Porrò Iudas qui erat fortissimus inter fratres suos, de stirpe eius prīcipes germinati sunt: primogenita autem reputata sunt Ioseph) filij ergo Ruben primogeniti Israel: Enoch & Phallu, Esrom & Charmi. Filij Iohel: Samaia filius eius, Gog filius eius, Semei filius eius, Micha filius eius, Reehia filius eius, Baal filius eius, Beera filius eius, quem captiuũ duxit Theglathphalasar rex Assyriorum, & fuit princeps in tribu Ruben. Fratres autem eius, & vniuersa cognatio eius quando numerabantur per familias suas, habuerunt principes Iehiel & Zachariam. Por-

Gen. 35. d &. 49. a

Gen. 46. b
Exod. 6. c
Nũe. 26. a

rö Bala filius Azan, filij Samma, filij
Iohel, ipse habitauit in Aroer vsque
ad Nebo & Beelmeon. Contra oriẽ B
talem quoq; plagam habitauit vsq;
ad introitũ eremi & flumẽ Euphrâ-
ten. Multum quippe iumentorũ nu
merũ possidebát in terra Galaad. In
diebus autem Saul prȩliati sunt cõ-
tra Agarenos, & interfecerunt illos,
habitaueruntq; pro eis in tabernacu
lis eorum in omni plaga quæ respi-
cit ad orientẽ Galaad. Filij vero Gad
e regione eorum habitauerũt in ter-
ra Basan vsque Selcha: Iohel in capi
te, & Sapham secundus: Ianai aũt &
Saphat in Basan. Fratres vero eorũ
secũdum domos cognationum sua-
rum, Michael & Mosollam & Sebé
& Iore & Iachan & Zie & Heber,
septem. Hi filij Abihail, filij Huri, fi
lij Iara, filij Galaa, filij Michael, fi-
lij Iesesi, filij Ieddo filij Buz. Fratres
quoq; filij Abdihel, filij Guni princi
pes domus in familijs suis: & habita
uerũt in Galaad & in Basan & in vi-

culis eius,& in cūctis suburbanis Sa
ron vsq; ad terminos. Omnes hi, nu
C merati sunt in diebus Ioathā regis
Iuda, & in diebus Hieroboam re-
gis Israel. Filij Ruben & Gad & di-
midiæ tribus Manasse, viri bellato-
res, scuta portantes, & gladios, & tē
dentes arcum, eruditique ad prelia,
quadragintaquatuor millia, & se-
ptingentisexaginta procedentes ad
pugnam, dimicauerunt contra Aga
renos. Iturei vero, & Naphei, & No
dab preb uerunt eis auxilium. Tradi
tiq; sunt in manus eorū, Agareni, et
vniuersi qui fuerant cum eis, quia
deum inuocauerunt cum preliaren
tur: & exaudiuit eos, eo quòd credi
dissent in eum. Ceperuntq; omnia
quę possederant, camelorū quinqua
ginta millia, & ouiū ducenta qnqua
ginta millia, & asinos duo millia, &
animas hominum centum millia.
D Vulnerati autem multi corruerunt.
fuit enim bellum domini. Habitaue
runtq; pro eis vsq; ad trāsmigratio-

nem. Filij quoq; dimidię tribus Manasse possederunt terram à finibus Basan vsque Baal, Hermon & Sanir, & montem Hermon. ingens quippe numerus erat. Et hi fuerunt principes domus cognationis eorum, Epher, Iesi & Elihel, & Ezrihel, & Hieremia, & Odoia, & Iedihel viri fortissimi & potentes, & nominati duces in familijs suis. Reliquerunt autem deum patrum suorum, & fornicati sunt post deos populorũ terræ, quos abstulit deus coram eis: & suscitauit deus Israel spiritum Phul regis Assyriorum, & spiritum Theglathphalasar regis Assur: & abstulit Ruben & Gad, & dimidiam tribum Manasse, & adduxit eos in Ala & in Abor, & Ara, et fluuium Gozã, vsq; ad diem hanc. B

CAPVT. VI.

Gen.46.b infra.23.b FIlij Leui. Gersõ, Caad, & A Merari, Filij Caath Amrã Isaar, Hebron, & Ozihel. Filij Amrã: Aarõ, Moy-

ses & Maria. Filij Aaron: Nadab &
Abiu, Eleazar & Ithamar. Eleazar
genuit Phinees, & Phinees genuit
Abisue, Abisue verò genuit Bocci, et
Bocci genuit Ozi, Ozi genuit Zarai
am, & Zaraias genuit Meraioth.
Porrò Meraioth genuit Amariam,
& Amarias genuit Achitob, Achitob
genuit Sadoch, et Sadoch genuit A-
chimaas, Achimaas genuit Azariã.
Azarias genuit Iohanan, Iohanã ge
nuit Azariam. ipse est qui sacerdotio
functus est in domo, quã ædificauit
Salomon in Hierusalem. Genuit au
tem Azarias Amariam, et Amarias
genuit Achitob, Achitob genuit Sa-
doch et Sadoch genuit Sellũ, Sellũ
genuit Helciam, & Helcias genuit
Azariam, Azarias genuit Saraiã, &
B Saraias genuit Iosedec. Porrò Iose
dec egressus est, quando trãstulit do
minus Iudã & Hierusalem per ma-
nus Nabuchodonosor. Filij ergo Le
ui: Gersom, Caath, & Merari. Et hæc
nomina filiorum Gersom: Lobni, et

Semei. Filij Caath: Amrã, & Isaar, & Hebron, & Oziel. Filij Merari: Mooli & Musi. Hæ autẽ generationes Leui secundũ familias eorum. Gersom, Lobni filius eius, Iaath filius eius. Zamma filius eius, Ioaa filius eius, Addo filius eius, Zara filius eius, Ietbrai fili⁹ eius. Filij Caath, Aminadab filius eius, Core filius eius, Asir filius eius, Elcana fili⁹ eius, Abiasaph filius eius, Asir filius eius, Thaath filius eius. Vriel filius eius. Ozias filius eius, Saul filius eius. Filij Elcana: Amasai, & Achimoth: & Elcana. Filij Elcana, Sophai filius eius, Naath filius eius, Eliab filius eius, Ieroã filius eius, Elcana filius eius. Filij Samuel, primogenitus Vasseni, & abia. Filij autem Merari, Mooli: Lobni filius eius, Semei fili⁹ eius, Oza filius eius, Samaa filius eius, Aggia filius eius, Asaia fili⁹ ei⁹. C
Isti sunt quos cõstituit Dauid super cantores domus domini, ex quo collocatã est arca: & ministrabant corã

tabernaculo testimonij, canentes do
nec ædificaret Salomon domum do
mini in Hierusalem. Stabant autem
iuxta ordinem suum in ministerio.
Hi vero sunt qui assistebant cum fi-
lijs suis, de filijs Caath: Hemã cãtor
filius Iohel, filij Samuel, filij Elcana
filij Ieroam, filij Eliel, filij Thou, fi-
lij Suph, filij Elcana, filij Iohel, filij
Maath, filij Amasai, filij Elcana, filij
Iohel, filij Azarię, filij Sophoniæ, fi-
lij Thaath, filij Asir, filij Abiasaph, fi-
lij Core, filij Isaar, filij Caath, filij
Leui, filij Israel: & frater eius Asaph,
qui stabat à dextris eius, Asaph filius
Barachię, filij Samaa, filij Michael,
filij Basaiæ, filij Melchiæ, filij Atha-
nai, filij Zara, filij Adaia, filij Ethan,
filij Zamma, filij Semei, filij Ieth, fi
lij Gerson, filij Leui. Filij autẽ Me-
D rari fratres eorum ad sinistram Ethã
filij Chusi, filij Abdi, filij Maloch, fi
lij Azabiæ, filij Amasiæ, filij Helchię,
E filij Amasai, filij Boni, filij Somer, fi
lij Mooli, filij Musi, filij Merari, filij

Leui. Fratres quoque eorum Leuitæ, qui ordinati sunt in cunctum ministerium tabernaculi domus domini. Aaron vero, et filij eius adolebant incensum super altare holocausti & super altare thymiamatis in omne opus sanctisanctorum: & vt precarentur pro Israel iuxta omnia quæ præceperat Moyses seruus dei. Hi sunt autem filij Aaron: Eleazar filius eius, Phinees filius eius, Abisue filius eius, Bocci filius eius, Ozi filius eius, Zaraia filius eius, Meraioth filius eius, Amaria filius eius, Achitob filius eius, Sadoc filius eius, Achimaas filius eius. Et hæc habitacula eorum per vicos atque confinia, filiorum scilicet Aaron, iuxta cognationes Caathitarum: ipsis enim forte contigerant. Dederunt igitur eis Hebron in terra Iuda, & suburbana eius per circumitum, agros autem ciuitatis, & villas Caleb filio Iephone. Porro filijs Aaron dederunt ciuitates

D

E

ad confugiendum: Hebron et Lob
na & suburbana eius, Iether quo-
que & Esthemo cum suburbanis
suis, sed & Helon, & Dabir cum sub
urbanis suis, Asan quoque & Beth-
semes & suburbana earum. de tri-
bu autem Beniamin: Gabee & sub-
urbana eius, & Almath cum sub-
urbanis suis, Anathoth quoq; cum
suburbanis suis. omnes ciuitates,
tredecim per cognationes suas. Fi-
lijs autem Caath residuis de co-
gnatione sua dederunt ex dimidia
tribu Manasse in possessionem vr-
bes decem. Porrò filijs Gersom per
cognationes suas de tribu Issachar,
& de tribu Aser, & de tribu Nepta-
lim, et de tribu Manasse in Ba-
san, vrbes tredecim. Filijs autem
Merari per cognationes suas de tri
bu Ruben, et de tribu Gad, et de
tribu Zabulon, dederunt sorte ci-
uitates duodecim. Dederunt quo-
que filij Israel Leuitis ciuitates, et
F suburbana earũ. Dederuntq; per sor

tē, ex tribu filiorū Iuda, & ex tribu filiorum Symeon, & ex tribu filiorum Beniamin, vrbes has quas vocauerunt noībus suis, & his qui erant de cognatione filiorum Caath. Fueruntq; ciuitates in terminis eorum

Iosu. 21.b de tribu Ephraim. Dederūt ergo eis vrbes ad confugiendum, Sichem cū suburbanis suis in monte Ephraim, & Gazer cum suburbanis suis, Iecmaam quoq; cum suburbanis suis, & Bethoron similiter, necnon & Helon cum suburbanis suis, & Gethremon in eundem modum. Porrò ex dimidia tribu Manasse, Aner & suburbana eius, Balaam & suburbana eius. his videlicet q de cognatione filiorū Caath reliqui erant. Filijs aūt Gersom de cognatione dimidiæ tribus Manasse, Gaulon in Basan, & suburbana eius, & Astaroth cū suburbanis suis. de tribu Issachar, Cedes & suburbana eius, & Dabereth cū suburbanis suis, Ramoth quoque & suburbana eius, & Anē cum suburbanis G

urbanis suis. de tribu vero Aser, Masal cũ suburbanis suis, & Abdon similiter, Acuc quoq; & suburbana eius, & Roob cum suburbanis suis. Porrò de tribu Neptalim, Cedes in Galilæa & suburbana eius, Hamon cũ suburbanis suis, & Cariathaim, & suburbana eius. Filijs autem Merari residuis: de tribu Zabulon, Remmono & suburbana eius, & Thabor cũ suburbanis suis. trans Iordanem quoq; ex aduerso Hiericho cõtra orientem Iordanis, de tribu Ruben, Bosor in solitudine cũ suburbanis suis, & Iassa cũ suburbanis suis, Cademoth quoq; & suburbana eius, & Miphaath cum suburbanis suis. necnõ de tribu Gad, Ramoth in Galaad & suburbana ei⁹, & Manaim cum suburbanis suis, sed & Esebon cum suburbanis suis, & Iezer cum suburbanis suis.

CAPVT VII.

A Porrò filij Issachar: Thola, & Phua, Iasub & Simeron, quatuor. Filij Thola: Gen.46.b

Ozi, & Raphaia, & Ieriel, & Iemai,
& Iebsem, & Samuel, principes per
domos cognationũ suarũ. De stirpe
Thola viri fortissimi numerati sunt C
in diebus Dauid, vigintiduo millia
sexcenti. Filij Ozi: Izrahia, de quo na
ti sunt Michael, & Obadia, & Iohel,
& Iesia, quinq; omnes principes cũ
eis per familias, & populos suos ac-
cincti ad prælium, viri fortissimi, tri-
ginta & sex millia. Multas autem ha B
buerũt vxores, & filios. Fratres quo-
que eorum per omnem cognationẽ
Issachar, robustissimi ad pugnandũ,
octogintaseptẽ millia numerati sunt.
Gen.46.c Filij Beniamin: Bela, & Bechor, & Ia
dihel, tres. Filij Bela: Esbon & Ozi &
Ozihel & Hierimoth & Vrai, quinq;
principes familiarum, & ad pugnan-
dum robustissimi. numerus autẽ eo-
rum, vigintiduo millia & triginta- D
quatuor. Porrò filij Bechor: Zami-
ra, & Ioas, & Eliezer, & Elioenai, &
Amri, & Hierimoth, & Abia, & Ana-
thoth, & Almatham. Omnes hi, filij

Bechor. Numerati sunt autem per fa
milias suas principes cognationum
suarũ ad bella fortissimi, viginti mil-
C lia & ducenti. Porrò filij Iadihel: Ba
lan. Filij autem Balan: Iehus, & Be-
niamin, & Aoth, & Chanana, & Io-
than, & Tharsis, & Haisaar. Omnes
hi, filij Iadihel, principes cognatiõ-
num suarum, viri fortissimi, decẽ &
septem millia, & ducenti ad prȩlium
procedentes. Sapham quoq; & Ha-
pham filij Hir, & Asim filij Aher. Filij
autem Neptalim: Iasihel, & Guni, &
Iezer, & Sellum, filij Balaa. Porrò fi-
lius Manasse: Esrihel. concubináque
eius Syra peperit Machir patrem Ga
laad. Machir autem accȩpit vxorem
filijs suis Haphim & Sapham & ha-
buit sororẽ nomine Maacha nomen
D autẽ secundi, Salphaad. Natæq; sunt
Salphaad filiæ: & peperit Maacha
vxor Machir filiũ; vocauitq; nomen
eius Phares. Porrò nomẽ fratris ei⁹,
Sares, & filij eius Vlam, & Recem: fi-
lius autem Vlam, Badan. hi sunt filij

Nun, qui habuit filium Iosue. Posses-
sio autem eorũ & habitatio, Bethel
cum filiabus suis, & contra orientem
Noran, ad occidentalem plagam Ga-
zer & filiæ eius, Sichem quoq; cum
filiabus suis, vsq; ad Aza cũ filiabus
eius. Iuxta filios quoque Manasse,
Bethsan & filias eius, Thanach & fi-
lias eius, Mageddo & filias eius, Dor
& filias eius. in his habitauerũt filij
Ioseph, filij Israel. Filij Aser: Iomna,
& Iesua, & Isui, & Baria, & Sara so-
ror eorum. Filij autem Baria: Heber,
& Melchiel. ipse est pater Barzaith.
G Heber autem genuit Iephlat, & So-
mer, & Otham, & Sauaa sororẽ eorũ.
Filij Iephlat: Phosech, & Chamaal,
& Asoth. hi filij Iephlat. Porrò filij
Somer: Ahi, & Roaga, & Iaba, & A-
ram. Filij autem Helem fratris eius:
Supha, & Iemna, & Selles, & Amal.
Filij Supha: Sue, Arnapher, & Sual,
& Beri, & Iamra, Bosor, & Od, & Sa-
ma, & Salusa, & Iethran, & Bera. Filij
Iether: Iephonne, & Phaspha, & Ara.

Filij autem Olla: Aree, & Anihel, & Resia. Omnes hi, filij Aser, principes cognationum electi atque fortissimi duces ducum. Numerus autem eorum ętatis quę apta esset ad bellum, viginti sex millia.

CAPVT VIII.

Gen.46.c BEniamin autē genuit Bale primogenitū suum Asbal secūdum Ahara tertium, Nohaha quartū, & Rapha quintū. Fueruntq; filij Balæ: Addar, & Gera, & Abiud, Abisue quoque & Naaman, & Ahoe, sed & Gera, & Sephuphan, & Vram. hi sunt filij Ahod, principes cognationum habitātium in Gabaa, qui trāslati sunt in Manath. Naaman autē & Achia, & Gera ipse trāstulit eos, & genuit Oza & Ahiud. Porrò Saharaim genuit in regione Moab, postquā dimisit Vsim & Bara vxores suas. Genuit autem de Odes vxore sua, Iobab, & Sebia, & Mosa, & Melchom, Iehus quoq; & Sechia, & Marma. hi sunt filij eius principes

B In familijs suis. Mehusim vero ge-
nuit Abitob, & Elphaal. Porrò filij
Elphaal: Heber, & Misaa, & Samad:
hic ædificauit Ono, & Lod, & filias
eius. Bara autem & Sama principes
cognationũ habitantium in Aialon:
hi fugauerunt habitatores Geth. Et
Haio, & Sesac, & Ierimoth, & Zaba-
dia, & Arod, & Heder, Michael quo-
que & Iespha, & Ioaa filij Baria. Et
Zabadia, & Mosollam, & Ezeci, &
Heber, & Iesamari, & Iezlia, & Io-
bab filij Elphaal. Et Iacim, & Zechri,
& Zabdi, & Elioenai, & Selethai. Et
Eliel, & Adaia, & Baraia, & Sama-
C rath filij Semei. Et Iesphan, & Heber,
& Eliel, & Abdon, & Zechri, & Ha-
nan, & Anania, & Ailam, & Anatho-
thia, & Iephdaia, & Phanuel filij Se-
sac. Et Sansari, & Sooria, & Otholia,
& Iersia, & Helia, & Zechri, filij Ie-
roam. hi patriarchę, & cognationum
principes, qui habitauerunt in Hieru-
salem. In Gabaon auté habitauerunt Infra. 9. f
Abigabaon, & nomen vxoris eius

tendentes arcum: & multos habẽtes
filios ac nepotes vsq; ad centũ quin-
quaginta. Omnes hi, filij Beniamin.

CAPVT IX.

A VNiuersus ergo Israel dinu
meratus est, & summa eo
rum scripta est in libro re
gum Israel, & Iuda: trans
latiq; sunt in Babylonẽ propter deli
ctum suum. Qui autem habitauerũt
primi in possessionibus, & in vrbi-
bus suis Israel, & sacerdotes, & leui-
tæ, & Nathinei. Commorati sunt in
Hierusalem de filijs Iuda, & de filijs
Beniamin, de filijs quoq; Ephraim,
& Manasse. Othei filius Ammiud, fi-
lius Amri, filij Omrai, filij Bonni, de
filijs Phares filij Iudæ. Et de Siloni:
Asaia primogenitus, & filij eius. De
filijs autem Zara: Iehuel, & fratres
B eorum sexcenti nonaginta. Porrò de
filijs Beniamin: Salo filius Mosollã,
filij Oduia, filij Asana: & Iobania fi-
lius Ieroham: & Hela filius Ozi, filij
Mochori: & Mosollam filius Sapha-

tiæ, filij Rahuel, filij Iebaniæ. & fra-
tres eorum per familias suas, nõgen
ti quinquaginta sex. omnes hi, princi
pes cognationũ per domos patrum
suorum. De sacerdotibus autẽ: Ieda- A
ia, Ioiarib, & Iachin: Azarias quoq;
filius Helciæ, filij Mosollam, filij Sa-
doc, filij Maraioth, filij Achitob, pon
tifex domus dei. Porrò Adaias filius
Ieroam, filij Phasor, filij Melchiæ: & D
Maasai, filius Adihel, filij Iezra, filij
Mosollam, filij Mosollamoth, filij
Emmer. fratres quoq; eorum princi- C
pes per familias suas, mille septingẽ-
ti sexaginta: fortissimi robore ad fa-
ciendũ opus ministerij in domo dei.
De Leuitis autem: Semeia, filius Asf-
sub, filij Ezricam, filij Asebia de filijs
Merari. Bacbacar quoq; carpẽtarius,
& Galal, & Mathania filius Micha
filij Zechri, filij Asaph: & Obdia fi- B
lius Semeiæ filij Galal, filij Idithun:
& Barachia fili' Asa filij Helcana qui
habitauit in atrijs Netophati. Ianito
res autem: Sellum, & Acub, & Thel-

mon, & Abiman: & frater eorum Sel
lum princeps. vsq; ad illud tempus,
in porta regis ad orientem obserua-
bant per vices suas de filijs Leui. Sel-
lum vero filius Core, filij Abiasaph,
filij Core, cũ fratribus suis, & domo
patris sui. hi sunt Coritę super opera
ministerij custodes vestibulorum ta
bernaculi, & familiæ eorũ per vices
D castrorum domini custodientes in-
troitum. Phinees autem filius Elea-
zar, erat dux eorum coram domino.
Porrò Zacharias filius Mosollamia,
ianitor portę tabernaculi testimonij.
Omnes hi electi in ostiarios per por-
tas, ducenti duodecim: & descripti in
villis proprijs: quos constituerũt Da
uid, & Samuel videns in fide sua tam
ipsos, quàm filios eorum in ostijs do
mus domini, & in tabernaculo vici-
bus suis. Per quatuor ventos erant
ostiarij: id est ad orientem, & ad occi
dentẽ, & ad aquilonem, & ad austrũ.
Fratres autem eorum in viculis mo
rabantur, & veniebãt in sabbatis suis

liās ſuas, principes manſerunt in Hie- Supra .8.c
A ruſalem. In Gabaon autem, commo-
rati ſunt pater Gabaon Iahiel: et no-
men vxoris eius Maacha. Filius pri-
mogenitus eius Abdon, & Sur, &
Cis, & Baal, & Ner, & Nadab, Gedor
quoq;, & Ahio, & Zacharias, & Ma-
celoth. Porrò Maceloth genuit Sa-
maam. iſti habitauerūt e regione fra-
trum ſuorum in Hieruſalem cum fra-
tribus ſuis. Ner autem genuit Cis, et
C Cis genuit Saul: & Saul genuit Io-
nathan, & Melchiſue, & Ibinadab, &
Eſbaal: Filius autem Ionathan: Me-
ribbáal, & Meribbáal genuit Micha.
Porrò filij Micha: Phithō & Melech,
& Tharaa, & Ahaz. Ahaz autem
genuit Iara: & Iara genuit Amalath,
& Azmoth, & Zamri. Zamri autem
genuit Moſa: Moſa vero genuit Ba-
ana: cuius filius Raphaia genuit Ela-
ſa: de quo ortus eſt Aſel. Porrò Aſel
ſex filios habuit his nominibus, Ezri-
cam, Bochru, Iſmahel, Saria, Obdia,
Anan. hi ſunt filij Aſel.

CAPVT X.

1.reg.31.a PHilisthijm autē pugnabant A
contra Israel, fugeruntq́3
viri Israel Philisthæos, &
ceciderūt vulnerati in mō
te Gelboe. Cumq́3 appropinquassent
Philisthæi persequentes Saul & filios
eius, percusserunt Ionathan, & Abi-
nadab, & Melchisue filios Saul. Et ag
grauatum est prælium contra Saul,
inueneruntq́3 eum sagittarij, & vul-
nerauerūt iaculis. Et dixit Saul ad ar
migerū suum. Euagina gladiū tuum,
& interfice me: ne forte veniant incir
cuncisi isti, & illudāt mihi. noluit au
tem armiger eius hoc facere, timore B
perterritus. Arripuit ergo Saul en-
sem, & irruit in eum. Quod cum vi-
disset armiger eius videlicet mortuū
esse Saul, irruit etiam ipse in gladiū
suum, & mortuus est. Interijt ergo
Saul, & tres filij eius, & omnis do-
mus illius pariter concidit. Quod cū
vidissent viri Israel qui habitabāt in
campestribus, fugerunt: & Saul ac fi-

lijs eius mortuis, dereliquerunt vr-
bes suas, & huc illucq; dispersi sunt.
venerúntq; Philisthijm, & habitaue-
C runt in eis. Die igitur altero detrahé-
tes Philisthijm spolia cæsorum, inue-
nerunt Saul, & filios eius iacentes in
mõte Gelboe. Cumq; spoliassent eũ
& amputassent caput, armisq; nudas-
sent, miserunt in terram suam, vt cir
cunferretur, & ostenderetur idolorũ
templis & populis. arma autem eius
consecrauerũt in phano dei sui, & ca
D put affixerunt in téplo Dagon. Hoc
cũ audissent viri Iabes Galaad, om-
nia scilicet quæ Philisthijm fecerant su
per Saul, consurrexerunt singuli vi-
rorum fortium, & tulerunt cadauera
Saul & filiorum eius: attulerũtq; ea
in Iabes, & sepelierunt ossa eorum
subter quercum quę erat in Iabes, &
ieiunauerunt septé diebus. Mortuus
est ergo Saul ꝑpter iniquitates suas,
eo q̄ pręuaricatus sit mandatum do
mini quod præceperat, & non custo
E dierit illud: sed insuper etiam pytho

nissam consuluerit, nec sperauerit in domino, propter quod interfecit eũ, & transtulit regnum eius ad Dauid filium Isai.

CAPVT XI.

Congregatus est igitur omnis Israel ad Dauid in Hebron, dicens. Os tuum sumus & caro tua. Heri quoque & nudiustertius cùm adhuc regnaret Saul, tu eras qui educebas & introducebas Israel. Tibi enim dixit dominus deus tuus, Tu pasces populum meum Israel, & tu eris princeps super eũ. Venerunt ergo omnes maiores natu Israel ad regẽ in Hebron, & iniit Dauid cum eis fœdus coram domino. Vnxeruntq; eum regem super Israel, iuxta sermonem domini quem locutus est in manu Samuel. Abiit quoq; Dauid, & omnis Israel in Hierusalẽ, hæc est Hiebus, vbi erãt Hiebusæi habitatores terræ. Dixeruntq; qui habitabant in Hiebus ad Dauid. Non ingredieris huc. Porrò Dauid

A

B

Dauid

Dauid cæpit arcem Sion, quæ est ciuitas Dauid, dixitq;, Omnis qui percusserit Hiebusæum in primis, erit princeps & dux. Ascendit igitur primus Ioab filius Saruiæ, & factus est princeps. Habitauit autem Dauid in arce, & idcirco appellata est ciuitas Dauid. Ædificauitq; vrbem in circuitu à Mello, vsque ad gyrum: Ioab autem reliqua vrbis extruxit. Proficiebatq; Dauid, vadens & crescens, & dominus exercituum erat cum eo. Hi principes virorum fortium Dauid, qui adiuuerunt eum, vt rex fieret super omnem Israel iuxta verbum domini quod locutus est ad Israel. & iste numerus robustorũ Dauid: Iesbaam filius Achamoni princeps inter triginta. iste leuauit hastam suam super trecentos vulneratos vna vice. Et post eum Eleazar filius patrui eius Ahoites qui erat inter tres potentes. iste fuit cum Dauid in Aphesdomim, quando Philistijm congregati sunt ad locum

2. re. 23. a

illum in prælium. Et erat ager regionis illius plenus hordeo, fugeratque populus à facie Philisthinorũ. Hi steterunt in medio agri, & defenderunt eum. Cumq; percussissent Philistæos, dedit dominus salutem magnã populo suo. Descenderunt autem tres de triginta principibus ad petram, in qua erat Dauid ad speluncã Odollam, quando Philisthijm fuerãt castrametati in valle Raphaim. Porrò Dauid erat in præsidio, & statio Philisthinorum in Bethleem. Desyderauit igitur Dauid, & dixit. O si quis daret mihi aquam de cisterna Bethleem, quæ est in porta. Tres ergo isti per media castra Philisthinorum perrexerunt, & hauserunt aquam de cisterna Bethleem, quę erat in porta; & attulerunt ad Dauid, vt biberet. Qui noluit, sed magis libauit illam domino, dicens. Absit, vt in conspectu dei mei hoc faciã, & sanguinem istorum virorũ bibam: quia in periculo animarum suarum attulerunt

mihi aquam. Et ob hanc causam no-
luit bibere. hęc fecerũt tres robustis-
E simi. Abisai quoque frater Ioab ipse
erat princeps triũ, & ipse leuauit ha
stam suam contra trecentos vulne-
ratos, & ipse erat inter tres nomina
tissimus. inter tres secũdus, inclytus
& priceps eorum. verumtamẽ vsque
ad tres primos nõ puenerat. Banaia
filius Ioiadæ viri robustissimi, qui
multa opera perpetrarat de Cabse-
hel. ipse percussit duos, Ariel, Moab.
Et ipse descendit, & interfecit leonẽ
in media cisterna tempore niuis: &
ipse percussit virum Ægyptium, cu-
ius statura erat quinque cubitorum,
& habebat lanceam vt liciatorium
F texentium. Descendit igitur ad eum
cum virga, & rapuit hastam quam
tenebat manu, & interfecit eum ha-
sta sua. Hęc fecit Banaia filius Ioia-
dę, qui erat iter tres robustos nomi
natissimus, inter triginta primus. Ve
rũtamen ad tres vsque non peruene
rat. Posuit autem eum Dauid ad au-

riculam suam. Porrò fortissimi viri
i exercitu Asahel frater Ioab, & Elea
nan filius patrui eius de Bethleem,
Sammoth Arorites Helles Phaloni-
tes, Iras filius Acces Thecuites, A-
biezer Anathothites, Sobochai Vsa-
thites, Ilai Achohites, Marai Neto-
phathites, Heled filius Baana Neto-
phathites, Ethai filius Ribai de Ga-
baad filiorũ Beniamin, Banaia Pha-
rathonites, Hurai de torrente Gaas,
Abihel Arabathites, Azmoth Baura-
mites, Eliaba Salabonites. Filij As-
sem Gezonites, Ionathan filius Sa-
ge Ararites, Achiã filius Sachar Ara-
rites, Eliphal filius Vr, Apher Meche
rathites, Ahia Phellonites, Esrai Car
melites, Naarai filius Azbai, Iohel
frater Nathan, Mibaar filius Agarai,
Selec Ammonites, Naarai Berothi-
tes armiger Ioab filij Saruiæ, Iras
Iethræus, Gareb Iethræus, Vrias
Ethęus, Zabad filius Ooli, Adina fi-
lius Sechar Rubenites princeps Ru-
benitarum, & cũ eo triginta: Hanan

filius Maacha,& Iosaphat Mathanites,Ozias Astarothites, Samma &
Iahihel filij Hotham Arorites, Iedihel filius Zamri,& Ioha frater eius
Thosaites,Helihel Mahumites,et Ieribai & Iosoia filij Elnaem, & Iethma Moabites,Elihel & Obeth,& Iasihel de Masobia.

CAPVT XII

A HI quoq; venerunt ad Dauid in Siceleg, cũ adhuc fugeret Saul filiũ Cis, q erant fortissimi & egregij pugnatores,tẽdentes arcũ,& vtraq; manu fundis saxa iaciẽtes, & dirigẽtes sagittas. De fratribus Saul ex Beniamin: princeps Abiezer,& Ioas filij Samaa,Gabaathites:& Iazihel & Phallet filij Azmoth, & Baracha & Iehu Anathothites, Samaias quoq; Gabaonites fortissimus iter triginta & sup triginta, Hieremias & Iezihel
& Iohanã & Iezabad Gaderothites, & Elusai & Hierimuth,& Baalia & Samaria & Saphatia Aruphites, El

tana & Iesia & Azrabel & Ioezer &
Iesbaam de Careim: Ioela quoque &
Zabadia filii Ieroam de Gedor. Sed B
& de Gaddi transfugerunt ad Da-
uid, cum lateret in deserto, viri robu
stissimi, & pugnatores optimi tenen-
tes clypeum & hastam: facies eorum,
quasi facies leonis, & veloces quasi
capreæ in montibus: Ezer princeps,
Obdias secundus, Eliab tertius, Mas
mana quartus, Hieremias quintus,
Ethi sextus, Heliel septimus, Ioha-
nan octauus, Helzebad nonus, Hie-
remias decimus, Cabanai vndeci-
mus. hi de filiis Gad principes exer-
citus. Nouissimus, centum millibus
præerat: & maximus mille. Isti sunt
qui transierunt Iordanem mense pri
mo, quando inundare consueuit su-
per ripas suas: & omnes fugauerunt
qui morabatur in vallibus ad orien
talem plagam & occidentalem. Ve-
nerunt autem & de Beniamin & de Iu- C
da ad præsidium in quo morabatur Da-
uid. Egressusque est Dauid obuiam eis,

& ait. Si pacifice venistis ad me vt
auxiliemini mihi, cor meum iunga
tur vobis. si autem insidiamini mihi
pro aduersarijs meis, cum ego iniq
tatem in manibus non habeam, vi-
deat deus patrum nostrorum, & iu-
dicet. Spiritus vero domini induit
Amasai principẽ inter trigĩta, & ait.
Tui sumus ô Dauid, & tecũ filij Isai:
Pax pax tibi, & pax adiutoribus tu-
is, te enim adiuuat deus tuus. Susce
pit ergo eos Dauid, & cõstituit prin
cipes turmæ. Porrò de manasse trãs
fugerunt ad Dauid, quãdo veniebat
cum Philisthijm aduersus Saul, vt pu
gnaret: & non dimicauit cũ eis, quia
inito consilio remiserunt eũ princi- 1.re.29.b
pes Philistinorũ, dicentes. Periculo
D capitis nostri reuertetur ad dominũ
suum Saul. Quando igitur reuersus
est in Siceleg, transfugerunt ad eum
de Manasse, Ednas & Iozabad, &
Iedihel, & Michael & Ednas
& Iosobad, et Heliu, et Salathi, prin
cipes militũ i Manasse. hi prębuerũt

auxilium Dauid aduersus latrunculos. Omnes enim erant viri fortissimi, & facti sunt principes in exercitu. Sed & per singulos dies veniebãt ad Dauid, ad auxiliandum ei, vsque dum fieret grandis numerus quasi exercitus dei. Iste quoq; est numerus principum exercitus, qui venerunt ad Dauid, cum esset in Hebrõ, vt transferrent regnum Saul ad eũ, iuxta verbũ domini. filij Iuda portantes clypeum & hastam, sex millia octingenti expediti ad prælium.
E De filijs Symeon virorũ fortissimorum ad pugnandum, septem millia centum. De filijs Leui, quatuor millia sexcẽti, Ioiada quoque princeps de stirpe Aaron, & cum eo tria millia septingenti. Sadoc etiã puer egregię idolis, & domus patris eius principes vigintiduo. De filijs aũt Beniamin fratribus Saul, tria millia. magna enim pars eorũ adhuc sequebat domũ Saul. Porrò de filijs Ephraim viginti millia octingenti, fortissimi

robore viri nominati in cognationi bus suis. Et ex dimidia parte tribus Manasse, decem & octo millia, singuli per nomina sua venerunt vt cõ
F stituerẽt regem Dauid. De filijs quoque Issachar viri eruditi, qui nouerant singula tempora ad præcipiendum quid facere deberet Israel, principes ducenti. Omnis autem reliqua tribus, eorũ consiliũ sequebat. Porrò de Zabulon qui egrediebãtur ad prælium, & stabãt in acie instructi armis bellicis, quinquaginta millia venerunt in auxilium non corde duplici. Et de Neptalim, principes mille: & cum eis instructi clypeo & hasta, triginta & septem millia. De Dan etiam præparati ad prælium, viginti octo millia sexcẽti. Et de Aser egredientes ad pugnam & in acie prouo
G cãtes, quadraginta millia. Trans Iordanem autem de filijs Ruben, & de Gad, & dimidia parte tribus Manasse instructi armis bellicis, centum viginti millia. Omnes isti viri bellato-

res & expediti ad pugnandum, corde perfecto venerunt in Hebron, vt constituerent regem Dauid super vniuersum Israel. Sed & omnes reliqui ex Israel, vno corde erant vt rex fieret Dauid. Fuerũtq; ibi apud Dauid tribus diebus comedentes & bibentes. præparauerant enim eis fratres sui. Sed & qui iuxta eos erãt, vsque ad Issachar & Zabulon & Neptalim, afferebant panes in asinis, & camelis, & mulis, & bobus ad vescẽdum: farinam, palatas, vuam passam, vinum, oleum, boues, arietes ad omnem copiam. gaudium quippe erat in Israel.

CAPVT XIII.

A Iniit autem cõsilium Dauid cũ tribunis & cẽturionibus, & vniuersis principibus, & ait ad oẽm cœtum Israel. Si placet vobis, & à domino deo nostro egredietur sermo quẽ loquor: mittamus ad fratres nostros reliquos in vniuersas regiones

Iſrael,& ad ſacerdotes & Leuitas q
habitant in ſuburbanis vrbium, vt
cōgregentur ad nos, & reducamus
arcam dei noſtri ad nos, non enim
requiſiuimus eam in diebus Saul.
Et reſpondit vniuerſa multitudo vt
B ita fieret.placuerat enim ſermo om-
ni populo. Congregauit ergo Da-
uid cunctum Iſrael à Sior Ægypti,
vſq; dum ingrediaris Emath,vt ad-
duceret arcam dei de Cariathiarim. 2.reg.6.a
Et aſcendit Dauid & omnis vir Iſ-
rael ad collem Cariathiarim, qui eſt
in Iuda,vt afferret inde arcam do-
mini dei ſedentis ſuper Cherubim,
C vbi inuocatum eſt nomen eius. Im-
poſueruntq; arcam dei ſuper plau-
ſtrum nouum de domo Abinadab.
Oza autem, & fratres eius minabāt
palustrum.Porrò Dauid & vniuer-
ſus Iſrael,ludebant coram deo om-
ni virtute, in canticis & in citharis,
& pſalterijs,& tympanis,& cymba-
lis,& tubis.Cum autē perueniſſent
ad aream Chidon,tetendit Oza ma-

num suã, vt sustentaret arcam. bos
quippe lasciuiens paululum, inclina
uerat eã. Iratus est itaque dominus D
cõtra Ozam, & percussit eum, eo ꝙ
tetigisset arcam, & mortuus est ibi
coram domino. Contristatusq́ʒ est B
Dauid eo ꝙ diuisisset dominus Ozã
vocauitq́ʒ locũ illum, Diuisio Ozæ,
vsque in præsentem diem. Et timuit
deum tũc temporis, dicẽs. Quomo
do possum ad me introducere arcã
dei? Et ob hanc causam non adduxit
eam ad se, hoc est in ciuitatem Da-
uid, sed auertit in domum Obededõ
Gethęi. Mansit ergo arca dei in do-
mo Obededom tribus mensibus, &
benedixit dominus domui eius, & C
omnibus quæ habebat.

CAPVT XIIII.

2. reg. 5. b MIsit quoque Hiram rex A
Tyri nuncios ad Dauid,
& ligna cedrina, & artifi-
ces parietum lignorũq́ʒ,
vt ædificarent ei domum. Cogno-
uitq́ʒ Dauid eo ꝙ confirmasset eum

dominus in regem super Israel: & subleuatum est regnum suum super populum eius Israel. Accepit quoq; Dauid alias vxores in Hierusalem, genuitq; filios & filias. Et hęc nomi
B na eorum qui nati sunt ei in Hierusalem, Sáma & Sobab, Nathã & Salomon, Iebar, & Elisu, & Eliphalet Noga quoq;, & Napheg & Iaphie, Elisama, & Baliada, & Eliphalet. Audientes autem Philisthijm eo quòd vnctus esset Dauid in regem super vniuersum Israel, ascenderunt omnes vt quærerent eum. Quòd cum audisset Dauid, egressus est obuiam eis. Porrò Philisthijm venientes, diffusi sunt in valle Raphaim. Consu-
C luitq; Dauid dominum, dicens. Si ascendam ad Philistæos, & si trades eos in manu mea? Et dixit ei dominus. Ascende, & tradam eos in manu tua. Cumq; illi ascendissent in Baalpharasim, percussit eos ibi Dauid, & dixit. Diuisit deus inimicos meos per manũ meá, sicut diuidunt

aquæ. & idcirco vocatum est nomē illius loci, Baalpharasim. Dereliquerūtq; ibi deos suos, quos Dauid iussit exuri. Alia etiam vice Philisthiim D
irruerūt, & diffusi sunt in valle. Cōsuluitq; rursum Dauid deum, & dixit ei deus. Non ascendas post eos, recede ab eis, & venies contra illos ex aduerso pyrorum. Cumq; audieris sonitum gradientis in cacumine pyrorum, tunc egredieris ad bellū. egressus est enim deus ante te, vt percutiat castra Philisthiim, Fecit ergo Dauid, sicut præceperat ei deus, & percussit castra Philisthinorum, de Gabaon, vsque Gazera. Diuulgatumq; est nomen Dauid in vniuersis regionibus, & dominus dedit pauorem eius super omnes gentes.

CAPVT XV.

FEcit quoque sibi domos in ciuitate Dauid, & ædificauit locum arcæ dei, tetendítque ei tabernaculum. Tunc dixit Dauid. Illicitum est A

vt à quocunque portetur arca dei,
nisi à Leuitis, quos elegit dominus
ad portandum eam,& ad ministran
dum sibi, vsq; in æternum. Congre-
gauitq; vniuersum Israel in Hieru-
salem, vt afferretur arca dei in locũ
suum quem præparauerat ei: necnõ
& filios Aaron & Leuitas, de filiis
Caath: Vriel princeps fuit & fratres
eius centum viginti. de filijs Mera-
ri: Asaia princeps,& fratres eius du-
centi viginti. de filiis Gersom: Iohel
princeps,& fratres eius centum tri-
ginta. de filiis Elisaphã: Semeias prĩ
ceps,& fratres eius ducenti. de filiis
Hebron: Elihel princeps, & fratres
eius octoginta. de filiis Ozihel: Ami
nadab princeps,& fratres eius cen-
tum duodecim. Vocauítque Dauid
B Sadoc,& Abiathar sacerdotes & Le
uitas, Vriel, Asaiam, Iohel, Semei-
am, Elihel,& Aminadab: & dixit ad
eos. Vos qui estis principes familia-
rum Leuiticarũ, sanctificamini cum
fratribus vestris,& afferte arcam do

mini dei Israel ad locum qui ei prę
paratus est: ne vt à principio, quia
non eratis præsentes, percussit nos
dominus: sic & nunc fiat, illici-
tum quid nobis agentibus. Sancti-
ficati sunt ergo sacerdotes & Leui-
tæ, vt portarent arcam domini dei
Israel. Et tulerunt filij Leui arcam
dei, sicut præcæperat Moyses iux-
ta verbum domini, humeris suis, in
vectibus. Dixitq; Dauid principibus
Leuitarum, vt constituerent de fra-
tribus suis cantores in organis mu
sicorum, nablis videlicet, & lyris
& cymbalis, vt resonaret in excel-
sis sonitus lætitiæ. Constituerúnt-
que Leuitas: Heman filium Iohel;
& de fratribus eius Asaph filium Ba
rachiæ. de filijs vero Merari, fra-
tribus eorum: Ethan filium Casaię,
& cum eis fratres eorum, in secun-
do ordine: Zachariam & Ben & Ia-
zihel & Semiramoth, & Iahihel, &
Ani, Eliab & Banaiam & Maasiam
& Mathathiam & Eliphalu & Ma-
ceniam

ceniam & Obededom & Iehihel ia-
C nitores. Porrò cantores: Heman, A-
saph, & Ethan, in cymbalis æneis cõ
crepantes. Zacharias autem & Ozi-
bel, & Semiramoth & Iahihel & Ani
& Eliab & Maasias & Banaias, in na
blis arcana cantabant. Porrò Matha
thias & Eliphalu & Macenias & Obe
dedom & Iehihel & Ozaziu, in ci-
tharis pro octaua canebãt epinicion.
Chonenias autem princeps Leuita-
rum, prophetiæ præerat, & ad præci
nendam melodiã. erat quippe valde
sapiens. Et Barachias & Helcana. iani
tores arcæ. Porrò Sebenias & Iosa-
phat & Nathanael & Amasai & Za-
charias & Banaias & Eliezer sacerdo
tes, clangebant tubis coram arca dei:
& Obededom & Ahias erant ianito-
D res arcæ. Igitur Dauid & omnes ma 2.reg.6.c
iores natu Israel, & tribuni, ierũt ad
deportandam arcam fœderis domi-
ni de domo Obededom cum lętitia.
Cumq; adiuuisset deus Leuitas qui
portabant arcã fœderis domini, im-

molabantur septem tauri & septem
arietes. Porrò Dauid erat indut⁹ sto
la byssina, & vniuersi Leuitę qui por
tabant arcam fœderis, cantoresq́ &
Chonenias princeps prophetię inter
cantores: Dauid autem indutus erat
ephod lineo. Vniuersusq́ Israel de-
ducebant arcam fœderis domini in
iubilo, & sonitu buccinæ, & tubis, &
cymbalis; & nablis, & citharis con-
crepantes. Cumq́ peruenisset arca
fœderis domini, vsque ad ciuitatem
Dauid: Michol filia Saul prospiciens
per fenestram, vidit regem Dauid sal
tantem atque ludentem, & despexit
eum in corde suo.

CAPVT XVI.

2.reg.6.d ATtulerunt igitur arcã dei, A
& constituerunt eã in me
dio tabernaculi, quod te-
tenderat ei Dauid: & obtu
lerunt holocausta & pacifica coram
deo. Cumq́ complesset Dauid offe-
rens holocausta & pacifica, benedixit
populo in nomine domini, & diui-

sit vniuersis per singulos à viro vsq;
ad mulieré tortam panis, & partem
assę carnis bubalę,& frixam oleo si/
milam. Constituitq; coram arca do/
mini de Leuitis, qui ministrarent &
recordarentur operum eius,& glori
ficarét,atq; laudarent dominũ deum
Israel: Asaph principem, & secũdum
eius Zachariã. Porrò Iahihel & Se/
miramoth & Iehihel & Mathathiã
& Eliab & Banaiam et Obededom;
et Iehihel super organa psalterij et
lyras. Asaph auté,vt cymbalis perso
naret: Banaiam vero,et Azihel sacer
dotes, canere tuba iugiter coram ar/
ca fœderis domini. In illo die fecit
Dauid principem ad confitendũ do/
B mino, Asaph, et fratres eius. Confi/ psa.104.b
temini domino et inuocate nomen Esa.12.a
eius:notas facite in populis adinuen
tiones eius. Cantate ei,et psallite ei,
et narrate omnia mirabilia eius:lau/
date nomé sanctum eius,lætetur cor
quærentium dominum. Quęrite do
minum,et virtutem eius: quęritę fa/

ciem eius semper. Recordamini mi-
rabilium eius quæ fecit, signorum il-
lius, et iudiciorum oris eius. Semen
Israel serui eius: filij Iacob electi ei⁹.
ipse dominus deus noster, in vniuer-
sa terra iudicia eius. Recordamini in
sempiternũ pacti eius: sermonis quē
præcępit in mille generationes, quē
pepigit cum Abraam: et iuramenti il
lius cum Isaac: et constituit illud Ia
cob in præcęptum, et Israel in pactũ
sempiternum, dicens, Tibi dabo ter-
ram Chanaan, funiculum hæredita-
tis vestræ: Cum essent pauci nume-
ro, parui et coloni eius. Et trãsierunt
de gente in gentē, et de regno ad po-
pulum alterũ. Non dimisit quenquã
calũniari eos, sed increpauit pro eis
Psa.104.b reges. Nolite tangere christos meos, C
et in prophetis meis nolite maligna-
Psal.95.a ri. Cantate domino omnis terra, an-
nũciate ex die in diem salutare eius.
Narrate in gentibus gloriam eius, in
cunctis populis mirabilia eius. Quia
magnus dominus, et laudabilis ni-

mis, et horribilis super omnes deos.
Omnes enim dij populorum, idôla:
dominus autem cœlos fecit. Confes-
sio et magnificentia coram eo, forti-
tudo et gaudium in loco eius. Affer-
te domino familiæ populorum, af-
ferte domino gloriam et imperium,
date domino gloriam nomini eius.
Leuate sacrificium, et venite in con-
spectu eius, et adorate dominum in
decôre sancto. Cōmoueatur à facie
eius omnis terra, ipse enim fundauit
orbem immobilem. Lætentur cœli,
et exultet terra, et dicant in nationi-
bus, Dominus regnauit. Tonet ma-
re, et plenitudo eius: exultent agri, et
omnia quæ in eis sunt. Tunc lauda-
bunt ligna saltus corā domino, quia
venit iudicare terrā. Confitemini do
mino, quoniam bonus, quoniam in
ęternum misericordia eius. Et dicitę,
Salua nos deus saluator noster, et cō
grega nos, et erue de gentibus, vt cō
fiteamur nomini sancto tuo, et exul
D temus in carminib⁹ tuis. Benedictus

dominus deus Israel ab æterno, &
vsq; in æternum: et dicat omnis po-
polus Amen, et hymnum deo. Dere-
liquit itaq; ibi corā arca fœderis do-
mini Asaph et fratres eius, vt mini-
strarent in conspectu arcę iugiter per
singulos dies, et vices suas. Porrò
Obededom, et fratres eius sexaginta
octo: et Obededom filium Idithun,
et Osa constituit ianitores: Sadóc au-
tem sacerdotem, et fratres eius sacer
dotes, coram tabernaculo domini in
excelso, quod erat in Gabaon, vt of-
ferrent holocausta domino super al-
tare holocaustomatis iugiter mane
et vespere iuxta omnia quæ scripta
sunt in lege domini, quam præcępit
Israeli: et post eū Heman et Idithun,
et reliquos electos, vnumquenq; vo
cabulo suo ad cōfitendum domino,
quoniam in æternum misericordia
eius. Heman quoq; et Idithun, canē-
tes tuba, et quatientes cymbala, et
omnia musicorum organa ad canen
dum domino. Filios autē Idithun fę

erit esse portarios. Reuersus'q; est omnis populus in domum suam: et Dauid, vt benediceret etiã domui suę.

CAPVT XVII.

A Cum autem habitaret Dauid in domo sua, dixit ad Nathan prophetam. Ecce ego habito in domo cedrina, arca autẽ fœderis domini sub pellibus est. Et ait Nathan ad Dauid. Omnia quę in corde tuo sunt, fac. deus enim tecum est. Igitur nocte illa factus est sermo dei ad Nathan, dicẽs. Vade, & loquere Dauid seruo meo: Hæc dicit dominus, Non ędificabis tu mihi domum ad habitandũ. Neq; enim mãsi in domo ex eo tempore, quo eduxi Israel de terra Ægypti vsq; ad diem hanc: sed fui semper mutans loca tabernaculi, & in tentorio manẽs cum omni Israel. Nunquid locutus sum saltem vni iudicum Israel, quibus præceperam vt pascerent populum meum, & dixi, Quare non ędificastis mihi domum cedrinam? Nunc itaq; 2.reg.7.a

num suã, vt sustentaret arcam. bos
quippe lasciuiens paululum, inclina
uerat eã. Iratus est itaque dominus D
cõtra Ozam, & percussit eum, eo quod
tetigisset arcam, & mortuus est ibi
coram domino. Contristatus'q; est
Dauid eo quod diuisisset dominus Ozã
vocauit'q; locũ illum, Diuisio Ozæ,
vsque in præsentem diem. Et timuit
deum tũc temporis, dicẽs. Quomo
do possum ad me introducere arcã
dei? Et ob hanc causam non adduxit
eam ad se, hoc est in ciuitatem Da-
uid, sed auertit in domum Obededõ
Gethæi. Mansit ergo arca dei in do-
mo Obededom tribus mensibus, &
benedixit dominus domui eius, &
omnibus quæ habebat.

CAPVT XIIII.

2. reg. 5. b MIsit quoque Hiram rex A
Tyri nuncios ad Dauid,
& ligna cedrina, & artifi-
ces parietum lignorũ'q;,
vt ædificarent ei domum. Cogno-
uit'q; Dauid eo quod confirmasset eum

dominus in regem super Israel: & subleuatum est regnum suum super populum eius Israel. Accępit quoq; Dauid alias vxores in Hierusalem, genuitq; filios & filias. Et hęc nomi
B na eorum qui nati sunt ei in Hierusalem, Sāma & Sobab, Nathā & Salomon, Iebar, & Elisu, & Eliphalet Noga quoq;, & Napheg & Iaphie, Elisama, & Baliada, & Eliphalet. Audientes autem Philisthijm eo quòd vnctus esset Dauid in regem super vniuersum Israel, ascenderunt omnes vt quærerent eum. Quod cum audisset Dauid, egressus est obuiam eis. Porrò Philisthijm venientes, diffusi sunt in valle Raphaim. Consu-
C luitq; Dauid dominum, dicens. Si ascendam ad Philistæos, & si trades eos in manu mea? Et dixit ei dominus. Ascende, & tradam eos in manu tua. Cumq; illi ascendissent in Baalpharasim, percussit eos ibi Dauid, & dixit. Diuisit deus inimicos meos per manū meā, sicut diuidunt

aquæ. & idcirco vocatum est nomẽ illius loci, Baalpharasim. Dereliquerũtq́ ibi deos suos, quos Dauid iussit exuri. Alia etiam vice Philistiim irruerũt, & diffusi sunt in valle. Cõsuluitq́ rursum Dauid deum, & dixit ei deus. Non ascendas post eos, recede ab eis, & venies contra illos ex aduerso pyrorum. Cumq́ audieris sonitum gradientis in cacumine pyrorum, tunc egredieris ad bellũ. egressus est enim deus ante te, vt percutiat castra Philistiim, Fecit ergo Dauid, sicut præceperat ei deus, & percussit castra Philistinorum, de Gabaon, vsque Gazera. Diuulgatumq́ est nomen Dauid in vniuersis regionibus, & dominus dedit pauorem eius super omnes gentes.

D

CAPVT XV.

A

FEcit quoque sibi domos in ciuitate Dauid, & ædificauit locum arcæ dei, tetenditque ei tabernaculum, Tunc dixit Dauid. Illicitum est

vt à quocunque portetur arca dei, nisi à Leuitis; quos elegit dominus
D ad portandum eam,& ad ministrandum sibi, vsq; in æternum. Congregauitq; vniuersum Israel in Hierusalem, vt afferretur arca dei in locũ suum quem præparauerat ei: necnõ & filios Aaron & Leuitas. de filiis Caath: Vriel princeps fuit & fratres eius centum viginti. de filijs Merari: Asaia princeps, & fratres eius ducenti viginti. de filiis Gersom: Iohel princeps, & fratres eius centum triginta. de filiis Elisaphã: Semeias prĩceps, & fratres eius ducenti. de filiis Hebron: Elihel princeps, & fratres eius octoginta. de filiis Ozihel: Aminadab princeps, & fratres eius centum duodecim. Vocauítque Dauid
B Sadoc, & Abiathar sacerdotes & Leuitas, Vriel, Asaiam, Iohel, Semeiam, Elihel, & Aminadab: & dixit ad eos. Vos qui estis principes familiarum Leuiticarũ, sanctificamini cum fratribus vestris, & afferte arcam do

mini dei Israel ad locum qui ei pre
paratus est: ne vt à principio, quia
non eratis præsentes, percussit nos
dominus: sic & nunc fiat, illici-
tum quid nobis agentibus. Sancti-
ficati sunt ergo sacerdotes & Leui-
tæ, vt portarent arcam domini dei
Israel. Et tulerunt filij Leui arcam
dei, sicut præcæperat Moyses iux-
ta verbum domini, humeris suis, in
vectibus. Dixitq; Dauid principibus
Leuitarum, vt constituerent de fra-
tribus suis cantores in organis mu
sicorum, nablis videlicet, & lyris
& cymbalis, vt resonaret in excel-
sis sonitus lætitiæ. Constituerúnt-
que Leuitas: Heman filium Iohel;
& de fratribus eius Asaph filium Ba
rachiæ. de filijs vero Merari, fra-
tribus eorum: Ethan filium Casaie,
& cum eis fratres eorum, in secun-
do ordine: Zachariam & Ben & Ia-
zihel & Semiramoth, & Iahihel, &
Ani, Eliab & Banaiam & Maasiam
& Mathathiam & Eliphalu & Ma-
ceniam

ceniam & Obededom & Iehihel ia-
C nitores. Porrò cantores: Heman, A-
saph, & Ethan, in cymbalis æneis cõ
crepantes. Zacharias autem & Ozi-
hel, & Semiramoth & Iahihel & Ani
& Eliab & Maasias & Banaias, in na
blis arcana cantabant. Porrò Matha
thias & Eliphalu & Macenias & Obe
dedom & Iehihel & Ozaziu, in ci-
tharis pro octaua canebāt epinicion.
Chonenias autem princeps Leuita-
rum, prophetiæ præerat, & ad præci
nendam melodiā. erat quippe valde
sapiens. Et Barachias & Helcana. iani
tores arcæ. Porrò Sebenias & Iosa-
phat & Nathanael & Amasai & Za-
charias & Banaias & Eliezer sacerdo
tes, clangebant tubis coram arca dei:
& Obededom & Ahias erant ianito-
D res arcæ. Igitur Dauid & omnes ma 2.reg.6.c
iores natu Israel, & tribuni, ierūt ad
deportandam arcam fœderis domi-
ni de domo Obededom cum lætitia.
Cumq; adiuuisset deus Leuitas qui
portabant arcā fœderis domini, im-

molabantur septem tauri & septem arietes. Porrò Dauid erat indut' stola byssina, & vniuersi Leuitę qui portabant arcam fœderis, cantoresq; & Chonenias princeps prophetię inter cantores: Dauid autem indutus erat ephod lineo. Vniuersusq; Israel deducebant arcam fœderis domini in iubilo, & sonitu buccinæ, & tubis, & cymbalis, & nablis, & citharis concrepantes. Cumq; peruenisset arca fœderis domini, vsque ad ciuitatem Dauid: Michol filia Saul prospiciens per fenestram, vidit regem Dauid saltantem atque ludentem, & despexit eum in corde suo.

CAPVT XVI.

2.reg.6.d ATtulerunt igitur arcā dei, & constituerunt eā in medio tabernaculi, quod tetenderat ei Dauid: & obtulerunt holocausta & pacifica coram deo. Cumq; complesset Dauid offerens holocausta & pacifica, benedixit populo in nomine domini, & diui

sit vniuersis per singulos à viro vsq;
ad mulieré tortam panis, & partem
assę carnis bubalę, & frixam oleo si-
milam. Constituitq; coram arca do-
mini de Leuitis, qui ministrarent &
recordarentur operum eius, & glori-
ficarét, atq; laudarent dominũ deum
Israel: Asaph principem, & secũdum
eius Zachariã. Porrò Iahihel & Se-
miramoth & Iehihel & Mathathiã
& Eliab & Banaiam et Obededom,
et Iehihel super organa psalterij et
lyras: Asaph auté, vt cymbalis perso-
naret: Banaiam vero, et Azihel sacer
dotes, canere tuba iugiter coram ar-
ca fœderis domini. ¶ In illo die fecit
Dauid principem ad confitendũ do-
B mino, Asaph, et fratres eius. Confi- psa.104.b
temini domino et inuocate nomen Esa.12.a
eius: notas facite in populis adinuen
tiones eius. Cantate ei, et psallite ei,
et narrate omnia mirabilia eius: lau-
date nomé sanctum eius, lætetur cor
quærentium dominum. Quęrite do-
minum, et virtutem eius: quęritę fa-

ciem eius semper. Recordamini mi-
rabilium eius quæ fecit, signorum il-
lius, et iudiciorum oris eius. Semen
Israel serui eius: filij Iacob electi ei⁹.
ipse dominus deus noster, in vniuer-
sa terra iudicia eius. Recordamini in
sempiternũ pacti eius: sermonis quē
præcępit in mille generationes, quē
pepigit cum Abraam: et iuramenti il
lius cum Isaac: et constituit illud Ia
cob in præceptum, et Israel in pactũ
sempiternum, dicens, Tibi dabo ter-
ram Chanaan, funiculum hæredita-
tis vestræ: Cum essent pauci nume-
ro, parui et coloni eius. Et trãsierunt
de gente in gentē, et de regno ad po-
pulum alterũ. Non dimisit quenquã
calũniari eos, sed increpauit pro eis
Psa.104.b reges. Nolite tangere christos meos, C
et in prophetis meis nolite maligna-
Psal.95.a ri. Cantate domino omnis terra, an-
nũciate ex die in diem salutare eius.
Narrate in gentibus gloriam eius, in
cunctis populis mirabilia eius. Quia
magnus dominus, et laudabilis ni-

mis,et horribilis super omnes deos.
Omnes enim dij populorum,idôla:
dominus autem cœlos fecit. Confes
sio et magnificentia coram eo,forti-
tudo et gaudium in loco eius. Affer-
te domino familiæ populorum, af-
ferte domino gloriam et imperium;
date domino gloriam nomini eius.
Leuate sacrificium, et venite in con-
spectu eius, et adorate dominum in
decôre sancto. Cōmoueatur à facie
eius omnis terra,ipse enim fundauit
orbem immobilem. Lætentur cœli;
et exultet terra, et dicant in nationi-
bus, Dominus regnauit. Tonet ma-
re,et plenitudo eius:exultent agri,et
omnia quæ in eis sunt. Tunc lauda-
bunt ligna saltus corā domino,quia
venit iudicare terrā.Confitemini do
mino,quoniam bonus, quoniam in
ęternum misericordia eius.Et dicitę;
Salua nos deus saluator noster,et cō
grega nos,et erue de gentibus,vt cō
fiteamur nomini sancto tuo,et exul
D temus in carminib⁹ tuis.Benedictus

dominus deus Israel ab æterno, &
vsq; in æternum: et dicat omnis po/
polus Amen, et hymnum deo. Dere/
liquit itaq; ibi corã arca fœderis do/
mini Asaph et fratres eius, vt mini/
strarent in conspectu arcę iugiter per
singulos dies, et vices suas. Porrò
Obededom, et fratres eius sexaginta
octo: et Obededom filium Idithun,
et Osa constituit ianitores: Sadoc au/
tem sacerdotem, et fratres eius sacer
dotes, coram tabernaculo domini in
excelso, quod erat in Gabaon, vt of/
ferrent holocausta domino super al/
tare holocaustomatis iugiter mane
et vespere iuxta omnia quæ scripta
sunt in lege domini, quam præcępit
Israeli: et post eũ Heman et Idithun,
et reliquos electos, vnumquenq; vo
cabulo suo ad cõfitendum domino,
quoniam in æternum misericordia
eius. Heman quoq; et Idithun, canẽ/
tes tuba, et quatientes cymbala, et
omnia musicorum organa ad canen
dum domino. Filios autẽ Idithun fę

rit esse portarios. Reuersusq; est omnis populus in domum suam: et Dauid, vt benediceret etiã domui suę.

CAPVT XVII.

A Cum autem habitaret Dauid in domo sua, dixit ad Nathan prophetam. Ecce ego habito in domo cedrina, arca autẽ fœderis domini sub pellibus est. Et ait Nathan ad Dauid. Omnia quę in corde tuo sunt, fac. deus enim tecum est. Igitur nocte illa factus est sermo dei ad Nathan, dicẽs. Vade, & loquere Dauid seruo meo: Hæc dicit dominus, Non ędificabis tu mihi domum ad habitandũ. Neq; enim mãsi in domo ex eo tempore, quo eduxi Israel de terra Ægypti vsq; ad diem hanc: sed fui semper mutans loca tabernaculi, & in tentorio manẽs cum omni Israel. Nunquid locutus sum saltem vni iudicum Israel, quibus præcęperam vt pascerent populum meum, & dixi, Quare non ędificastis mihi domum cedrinam? Nunc itaq; 2.reg.7.a

sic loquêris ad seruũ meum Dauid:
Hæc dicit dominus exercituum, Ego B
tuli te, cum in pascuis sequereris gre
gem, vt esses dux populi mei Israel:
& fui tecum quocunq; perrexisti, &
interfeci omnes inimicos tuos corã
te: feciq; tibi nomen, quasi vnius ma
gnorum qui celebrantur in terra. Et
dedi locum populo meo Israel. Plã
tabitur, & habitabit in eo, & vltra nõ
commouebitur: nec filij iniquitatis
atterent eos, sicut à principio ex die-
bus, quib⁹ dedi iudices populo meo
Israel, & humiliaui vniuersos inimi
cos tuos. Annuncio ergo tibi, ꝙ ædi-
ficaturus sit tibi dominus domum.
Cumq; impleueris dies tuos, vt va-
das ad patres tuos, suscitabo semen
tuum post te, quod erit de filijs tuis,
& stabiliam regnum eius. ipse ædifi-
cabit mihi domũ, & firmabo solium
eius vsq; in æternũ. Ego ero ei in pa- C
trem, & ipse erit mihi in filium. & mi
sericordiam meam non auferam ab
eo, sicut abstuli ab eo qui ante te fuit.

Et ſtatuam eum in domo mea, & in
regno meo vſq; in ſempiternum, &
thronus eius erit firmiſſimus in per-
petuum. Iuxta omnia verba hæc, &
iuxta vniuerſam viſionem iſtam, ſic
locutus eſt Nathã ad Dauid. Cumq́;
veniſſet rex Dauid, & ſediſſet coram
domino, dixit. Quis ego ſum domi-
ne deus, & quæ domus mea, vt præ-
ſtares mihi talia? Sed & hoc parũ vi-
ſum eſt in conſpectu tuo: ideoq́; lo-
cutus es ſuper domũ ſerui tui etiam
in futurum, & feciſti me ſpectabilem
ſuper omnes homines domine deus.
D Quid vltra addere poteſt Dauid, cũ
ita glorificaueris ſeruum tuum, & co
gnoueris eũ? Domine propter famu-
lum tuum iuxta cor tuum feciſti om
nem magnificentiã hanc, & nota eſſe
voluiſti vniuerſa magnalia. Domine
nõ eſt ſimilis tui, & nõ eſt alius deus
abſq; te ex omnibꝰ quos audiuimus
auribus noſtris. Quis enim eſt alius,
vt populus tuus Iſrael: gens vna in
terra, ad quam perrexit deus, vt libe-

raret, & faceret populum sibi, & magnitudine sua, atq; terroribus ejceret nationes à facie eius, quē de Ægypto liberarat? Et posuisti populum tuum Israel tibi in populum vsque in æternum, & tu domine factus es deus eius. Nunc igitur domine, sermo quem locutus es famulo tuo, & super domum eius, confirmetur in perpetuum, & fac sicut locutus es: permaneatq́;, & magnificetur nomen tuum vsq; in sempiternum: & dicatur, Dominus exercituum deus Israel, & domus Dauid serui eius permanens coram eo. Tu enim domine deus meus reuelasti auriculam serui tui, vt ædificares ei domum: & idcirco inuenit seruus tuus fiduciam, vt oret coram te. Nunc ergo domine tu es deus, & locutus es ad seruum tuum tanta beneficia, & cœpisti benedicere domui serui tui, vt sit semper coram te. Te enim domine benedicente, benedicta erit in perpetuum.

CAPVT XVIII.

A Factum est autem post hęc, vt percuteret Dauid Philisthijm, & humiliaret eos, & tolleret Geth & filias eius de manu Philisthijm: percuterétque Moab, & fierent Moabitæ serui Dauid, offerentes ei munera. Eo tẽpore percussit Dauid etiam Adadézer regem Soba regionis Emath, quando perrexit vt dilataret imperium suũ vsq; ad flumẽ Euprâten. Cępit ergo Dauid mille quadrigas eius, & septẽ millia equitum, ac viginti millia vi- 2.Reg.8.a
B rorum peditum: subneruauit'q; omnes equos curruum, exceptis cẽtum quadrigis quas reseruauit sibi. Super uenit autem & Syrus Damascenus, vt auxilium pręberet Adadézer regi Soba: sed & huius percussit Dauid viginti duo millia virorũ. Et posuit milites in Damasco, vt Syria quoq; seruiret sibi, & offerret munera. Adiu-
C uit'q; eũ dominus in cunctis ad quæ perrexerat. Tulit quoq; Dauid phare-

tras aureas, quas habuerāt serui Ada
dézer, & attulit eas in Hierúsalē. nec
non de Tebath & Cun vrbibus Ada
dézer æris plurimū, de quo fecit Sa-
lomon mare æneum, & colūnas, &
vasa ęnea. Quod cum audisset Thou C
rex Emath, percussisse videlicet Da-
uid omnem exercitū Adadézer re-
gis Soba: misit Aduram filium suum
ad regem Dauid, vt postularet ab eo
pacem, & cōgratularetur ei eo quòd
percussisset, & expugnasset Adadé-
zer. Aduersarius quippe erat Thoū
Adadézer. Sed & omnia vasa aurea,
& argentea, & ænea consecrauit Da-
uid rex domino cum argēto & auro
quod tulerat ex vniuersis gentibus,
tā de Idumęa & Moab, & filijs Am-
mon, quàm de Philistijm & Amalec.
Abisai vero filius Saruię percussit E-
dom in valle salinarū, decem & octo
millia: & constituit in Edom præsi-
dium, vt seruiret Idumęa Dauid. Sal D
uauitq; dominus Dauid in cūctis ad
quæ perrexerat. Regnauit ergo Da-

uid super vniuersum Israel, & facie-
bat iudicium atq; iustitiam cũcto po
pulo suo. Porrò Ioab filius Saruiæ
erat super exercitum: & Iosaphat fi-
lius Ahilud à cõmentarijs: Sadoc au
tem filius Achitob, & Achimelech fi-
lius Abiathar, sacerdotes: & Susa, scri
ba: Banaias quoq; filius Ioiade super
legiones Cerethi & Phelethi. Porrò
filij Dauid primi ad manum regis.

CAPVT XIX.

A Accidit autẽ, vt moreretur 1.reg.10.a
Naas rex filiorũ Ammon,
& regnaret filius eius pro
eo. Dixitq; Dauid. Faciam
misericordiã cum Anon filio Naas.
præstitit enim mihi pater eius gratiã.
Misitq; Dauid nuncios ad consolan-
dum eũ super morte patris sui. Qui
cum peruenissent in terram filiorum
Ammon, vt consolarentur Anon, di
xerunt principes filiorũ Ammon ad
Anon. Tu forsitan putas q Dauid ho
noris causa in patrem tuum, miserit
qui consolarentur te: nec animaduer-

tis ꝙ vt explorent, & inuestigent, & scrutentur terram tuam venerint ad te serui eius. Igitur Anon pueros Da B
uid decalcauit & rasit, & pręcîdit tunicas eorũ à natibus, vsq; ad pedes, & dimisit eos. Qui cum abijssent, & hoc mãdassent Dauid, misit in occursum eorum (grandé enim contumeliam sustinuerant) & pręcępit vt manerent in Hiericho, donec cresceret barba eorum, & tunc reuerterentur. Videntes autem filij Ammon ꝙ iniuriam fecissent Dauid, tam Anon q̃; reliquus populus, miserunt mille talenta argenti, vt conducerent sibi de Mesopotamia, & de Syria Maacha, & de Soba currus & equites. Conduxeruntq; trigintaduo millia curruũ, & regem Maacha cum populo eius. Qui cum venissent, castrametati sunt eregione Medaba. Filij quoq; Ammon congregati de vrbibus suis, venerunt ad bellum. Quod cũ audisset Dauid, misit Ioab & omnem exercitum virorum fortium: egressiq; filij

Ammon, direxerũt aciem iuxta por-
C tam ciuitatis. Reges autẽ qui ad auxi
lium eius venerãt, separatim in agro
steterũt. Igitur Ioab intelligens bel-
lum ex aduerso, & post tergum con
tra se fieri, elegit viros fortissimos de
vniuerso Israel, & perrexit cõtra Sy
rum. reliquam autem partem popu-
li dedit sub manu Abisai fratris sui:
& perrexerũt contra filios Ammon.
Dixitq́;, Si vicerit me Syrus, auxilio
eris mihi: si autẽ superauerint te filij
Ammon, ero tibi in pręsidium. con-
fortare, & agamus viriliter pro popu
lo nostro, & pro vrbibus dei nostri.
dominus autem quod in conspectu
suo bonum est, faciat. Perrexit ergo
Ioab, & populus qui cũm eo erat, cõ
tra Syrum ad præliũ: & fugauit eos.
D Porrò filij Ammon, videntes quòd
fugisset Syrus, ipsi quoque fugerunt
Abisai fratrẽ eius, & ingressi sunt ciui
tatem: reuersusq́; est etiam Ioab in
Hierusalem. Videns autem Syrus ꝙ
cecidisset coram Israel, misit nũcios,

& adduxit Syrum qui erat trans flu-
uium: Sophach autem princeps mili
tię Adadézer, erat dux eorum. Quod
cum annunciatum esset Dauid, con-
gregauit vniuersum Israel, & transi-
uit Iordanem, irruitq; in eos, & di-
rexit ex aduerso aciem, illis cõtra pu
gnãtibus. Fugit autem Syrus Israel.
Et interfecit Dauid de Syris septem
millia curruũ & quadraginta millia
peditum, et Sophach exercitus prin-
cipem. Videntes autem serui Adadé-
zer se ab Israel esse superatos, trans-
fugerunt ad Dauid, et seruierunt ei.
Noluitq; vltra Syria auxilium præ-
bere filijs Ammon.

CAPVT XX.

2.reg.11.g FActum est autem post an- A
ni circulũ, eo tempore quo
solent reges ad bella pro-
cedere, congregauit Ioab
exercitum et robur militiæ, et vasta-
uit terram filiorum Ammon. Perre-
xitq;, et obsedit Rabba. Porrò Dauid
manebat in Hierusalé, quando Ioab
percussit

percussit Rabba, & destruxit eam.
B Tulit autem Dauid coronam Mel-
chom de capite eius,& inuenit in ea
auri pondo talentum,& preciosissi-
mas gemmas: fecitq; sibi inde diade
ma.manubias quoque vrbis pluri-
mas tulit.populũ autem, qui erat in
ea,eduxit,& fecit super eos tribulas
& trahas,& ferrata carpenta transi-
re,ita vt dissecarent & contererent.
C Sic fecit Dauid cunctis vrbibus filio
rum Ammon: & reuersus est cum
omni populo suo in Hierusalē. Post
hæc initum est bellum in Gazer ad- 2.re. 21.d
uersus Philistęos in quo pcussit So-
bochai Vsathites, Sapphai de genere
Raphaim,& humiliauit eos. Aliud
quoq; bellum gestum est aduersus
Philistęos,in quo percussit Adeoda
tus filius Saltus Lehemites fratrem
Goliath Gethęi,cuius hastæ lignum
D erat quasi liciatoriũ texentium. Sed
& aliud bellum accidit in Geth, in
quo fuit homo lōgissimus, senos ha
bēs digitos,id est simul vigintiqua-

tuor, qui & ipse de Rapha fuerat stir-
pe generatus. Hic blasphemauit Isra
el, & percussit eũ Ionathan filius Sa
maa fratris Dauid. Hi sunt filij Ra-
pha in Geth, qui ceciderunt in manu
Dauid & seruorum eius.

CAPVT XXI.

2. re. 24. a Consurrexit autẽ satan cõ- A
tra Israel, & incitauit Da-
uid vt numeraret Israel.
Dixitq; Dauid ad Ioab,
& ad principes populi. Ite, & nume
rate Israel à Bersabee, vsque Dan: &
afferte mihi numerum, vt sciam. Re B
spondítque Ioab. Augeat dominus
populum suum centuplum q̃ sunt:
nónne domine mi rex, omnes serui
tui sunt? Quare hoc quærit domi-
nus meus, ꝙ in peccatum reputetur
Israeli? Sed sermo regis magis præ
ualuit. Egressúsq; est Ioab, & circũ-
iuit vniuersum Israel, & reuersus
est Hierusalem: dedítque Dauid nu
merum eorum quos circumierat. &
inuentus est omnis numerus Israel

mille millia, & centum millia viro-
rum educentium gladium. de Iuda
autem, quadringenta septuaginta
millia bellatorum. Nam Leui & Be-
niamin non numerauit, eo quòd in-
uitus exequeretur regis imperium.
Displicuit autem deo quod iussum
erat, & percussit Israel. Dixitq; Da-
uid ad deum. Peccaui nimis, vt hoc
facerem. obsecro aufer iniquitatem
serui tui, quia insipienter egi. & lo-
cutus est dominus ad Gad, viden-
tem Dauidis, dicens. Vade, & loque-
B re ad Dauid, & dic ei. Hæc dicit do-
minus, Trium tibi optionem do,
vnum quod volueris elige, & faciã
tibi. Cũq; venisset Gad ad Dauid, di-
xit ei. Hæc dicit dominus, Elige qđ
volueris: Aut tribus annis pestilẽtiã,
aut tribus mẽsibus te fugere hostes
tuos, & gladium eorũ nõ posse eua-
dere: aut tribus diebus gladium do-
mini, & mortẽ versari in terra, & an-
gelũ domini interficere in vniuersis
finibus Israel. Nũc igitur vide quid

respōdeam ei, qui misit me. Et dixit
Dauid ad Gad, Ex omni parte me au
gustię premunt. sed melius mihi est,
vt incidam in manus domini, quia
multę sunt miserationes eius : q; in
manus hominum. Misit ergo domi
nus pestilentiam in Israel: & cecide
runt de Israel septuaginta millia vi-
rorum. Misitq; quoq; angelum in Hie
rusalem, vt percuteret eam. Cumq;
percuteretur, vidit dominus, & mi-
sertus est super magnitudine mali:
& imperauit angelo qui percutiebat
Sufficit, iam cesset manus tua. Por- C
rò angelus domini stabat iuxta areā
Ornan Iebusæi, leuansq; Dauid ocu
los suos, vidit angelum domini stā
tem inter cœlum & terram, & euagi
natū gladium in manu eius, & ver-
sum contra Hierusalem: & ceciderūt
tam ipse, quàm maiores natu vesti-
ti cilicijs proni in terram. Dixitq; D
Dauid ad deum. Nónne ego sum,
qui iussi vt numeraretur populus?
Ego qui peccaui, ego qui malum fe-

ei. iste grex quid commeruit? Domine deus meus vertatur obsecro manus tua in me, & in domum patris mei: populus autem tuus non percutiatur. Angelus autem domini præcepit Gad, vt diceret Dauid vt ascenderet, extrueretque altare domino deo in area Ornan Iebusæi. Ascendit ergo Dauid iuxta sermoné Gad, qué locutus ei fuerat ex nomine domini. Porrò Ornan cum suspexisset, & vidisset angelum, quatuorque filij eius cum eo, absconderunt se. nã eo tempore terebat in area triticũ. Igitur cum veniret Dauid ad Ornan, cõspexit eum Ornan, & processit ei obuiam de area, & adorauit eum pronus in terram. Dixitque ei Dauid: Da mihi locum areæ tuę, vt ędificem in ea altare domino, ita vt quãtum valet argenti accipias, & cesset plaga à

D populo. Dixit auté Ornan ad Dauid. Tolle, & faciat dominus meus rex quodcũque ei placet. sed & boues do in holocaustum, & tribulas in ligna,

triticum in sacrificium, omnia libēs
prębeo. Dixitq; ei rex Dauid. Nequa
quam ita fiet, sed argentū dabo quā
tum valet: neque enim tibi auferre
debeo, & sic offerre domino holo-
causta gratuita. Dedit ergo Dauid Or
nan, pro loco, siclos auri iustissimi
ponderis sexcentos, & ędificauit ibi
altare domino: obtulitq; holocau-
sta, & pacifica, & inuocauit deum, &
exaudiuit eum in igne de cœlo sup
altare holocausti. Præcępitq; domi
nus angelo, & conuertit gladium
suum in vaginam. Protinus ergo Da
uid, videns quod exaudisset eum do
minus in area Ornan Iebusæi, im-
molauit ibi victimas. Tabernaculū
autem domini, quod fecerat Moy-
ses in deserto, & altare holocausto-
rum, ea tēpestate erat in excelso Ga-
baon, & non pręualuit Dauid ire ad
altare vt ibi obsecraret deū. Nimio
enim fuerat timore perterritus, vi-
dens gladium angeli domini.

CAPVT XXII.

A DIxítque Dauid. Hæc eſt domus dei, & hoc altare in holocauſtum Iſrael. Et præcępit vt congregarentur omnes proſelyti de terra Iſrael, & conſtituit ex eis latomos ad cædendos lapides & poliendos, vt ædificaretur domus dei. Ferrũ quoque plurimum ad clauos ianuarum & ad commiſſuras atque iuncturas præparauit Dauid, & æris pondus innumerabile. Ligna quoque cedrina non poterant æſtimari, quæ Sidonij & Tyrij deportauerant ad Dauid. Et dixit Dauid. Salomon filius meus puer paruulus eſt & delica- 1.re.29.b

B tus. Domus autem quam ædificare volo domino, talis eſſe debet vt in cunctis regionibus no ietur. præparabo ergo ei neceſſaria. Et ob hanc cauſam, ante mortem ſuam omnes prępar auit impenſas. Vocauitq; Salomonem filium ſuum, & præcępit ei vt ædificaret domũ domino deo

Israel. Dixitq; Dauid ad Salomonē.
Fili mi, voluntatis meæ fuit vt ædi-
ficaré domum nomini dei mei, sed
factus est sermo domini ad me, di-
cens, Multum sanguinem effudisti,
& plurima bella bellasti, non pote-
ris ædificare domum nomini meo,
tanto effuso sanguine coram me. fi-
lius qui nascetur tibi, erit vir quietis-
simus. Faciam enim eum requiesce-
re ab omnibus inimicis suis per cir-
cũitum: & ob hanc causam Pacificus
vocabitur: & pacem, & ocium da-
bo in Israel cunctis diebus eius. ipse
2.reg.7.b ædificabit domum nomini meo: C
3.reg.5.a & ipse erit mihi in filium & ego ero
illi in patrem: firmaboq; solium re-
gni eius super Israel in æternũ. Nũc
ergo fili mi, sit dominus tecum & ꝓ-
sperare, & ædifica domum domino
deo tuo, sicut locutus est de te. Det
quoq; tibi dominus prudentiam &
sensum, vt regere possis Israel, & cu-
stodire legem domini dei tui. Tunc
enim ꝓficere poteris, si custodieris

mandata, & iudicia quæ præcępit
dominus Moysi vt doceret Israel.
Cõfortare, & viriliter age, ne time-
as, neque paueas. Ecce ego in paupert
tate mea præparaui impẽsas domus
domini, auri talenta centum mil-
lia, & argenti mille millia talento-
D rum. æris vero, & ferri non est pon-
dus: vincitur enim numerus magni
tudine: ligna & lapides præparaui
ad vniuersa impendia. Habes quoq;
plurimos artifices latomos, & cæ-
mẽtarios, artificesq; lignorũ, & om
nium artium ad faciẽdum opus pru
dẽtissimos in auro & argento & ęre
& ferro, cuius non est numerus. Sur
ge igitur, & fac, & erit dominus tecũ.
Pręcępit quoq; Dauid cunctis prin-
cipibus Israel, vt adiuuarẽt Salomo
nem filiũ suũ, Cernitis, inquiens, quod
dominus deus vester vobiscũ sit, &
dederit vobis requiẽ per circũitũ, &
tradiderit oẽs in manus vestras, &
subiecta sit terra corã domino, & co
ram populo eius. Præbete igitur cor-

da vestra & animas vestras, vt quæratis dominum deum vestrum, & consurgite & ædificate sanctuarium domino deo, vt introducatur arca fœderis domini, & vasa domino consecrata in domum quæ ædificatur nomini domini.

CAPVT XXIII.

A Igitur Dauid senex & plenus dierū, regē constituit Salomonē filiū suū super Israel, & cōgregauit oēs principes Israel, & sacerdotes atque Leuitas. Numeratiq; sunt Leuitæ à triginta annis, & supra: & inuenta sunt trigintaocto millia virorum. Ex his electi sunt, & distributi in ministeriū domus domini vigintiquatuor millia: præpositorum autem & iudicum, sex millia. Porrò quatuor millia ianitores, & totidem psaltes canentes domino in organis quæ fecerat ad canendum, & distribuit eos Dauid per vices filiorum Leui, Gersom, videlicet, & Caath, & Merari.

Supra. 6. a

Filij Gersom: Leedan, & Semei. Fi-
lij Leedã: princeps Iehiel, & Zethã,
& Ioel, tres. Filij Semei: Salomith
& Ozihel & Aran, tres. isti principes
familiarũ Leedan. Porrò filij Semei:
B Ieeth, & Ziza, & Iaus, & Baria. isti
filij Semei, quatuor. Erat autẽ Ieeth
prior, Ziza secũdus. Porrò Iaus &
Baria nõ habuerũt plurimos filios,
& idcirco in vna familia vnaq; do-
mo cõputati sunt. Filij Caath: Am-
ram & Isaar, Hebron & Ozihel, qua-
tuor. Filij Amrã: Aarõ & Moyses. Heb. 5. b
Separatusq; est Aaron, & vt mini-
straret in sanctosanctorũ; ipse & filij
eius in sempiternũ, & adoleret incẽ-
sum domino secundũ ritum suum,
ac benediceret nomini eius in sempi-
ternum. Moysi quoq; hominis dei
filij annumerati sunt in tribu Leui.
Filij Moysi: Gersom & Eliezer. Filij
Gersom Subuhel primus. Fuerũt au-
C tem filij Eliezer: Roobia primus, &
non erãt Eliezer filij alij. Porrò filij
Roobia multiplicati sũt nimis. Filij

Isaar: Salomith primus, Filij Hebrō.
Ieriau primus, Amarias secundus,
Iaziel tertius, Iecmaan quartus. Fi
lij Ozihel: Micha primus. Iesia se/
cundus. Filij Merari: Mooli & Mu/
si. Filij Mooli: Eleazar & Cis. Mor/
tuus est autem Eleazar, & nō habuit
filios, sed filias: acceperuntq; eas filij
Cis fratres earum. Filij Musi: Moo/
li & Eder & Hierimoth, tres. Hi filij
Leui in cognationibus & familijs
suis: principes per vices, & numerū
capitum singulorum qui faciebant
opera ministerij domus domini à
viginti annis, & supra. Dixit enim
Dauid. Requiem dedit dominus de/
us, Israel populo suo, & habitatio/
nem Hierusalem vsque in ęternum:
nec erit officij Leuitarum vt vltra
portent tabernaculum, & omnia va
sa eius ad ministrandum. Iuxta præ D
cępta quoque Dauid nouissima sup
putabitur numerus filiorum Leui
à viginti annis & supra, & erunt sub
manu filiorum Aaron in cultum do

mus domini, in vestibulis & in exe
dris, & in loco purificationis, & in
sanctuario, & in vniuersis operibus
ministerij templi domini. Sacerdo-
tes autem, super panes propositio-
nis, & ad similæ sacrificium, & ad la
gana & azyma & sartaginem, & ad
torrendum, & super omne pondus
atq; mensuram. Leuitę vero, vt stet
mane ad confitendum, & canendum
domino, similiterq; ad vesperam;
tam in oblatione holocaustorum
domini. quàm in Sabbatis & Calen
dis & solennitatibus reliquis iuxta
numerum & ceremonias vniuscu-
iusq; rei iugiter corã domino: & cu-
stodiant obseruationes tabernaculi
fœderis, & ritũ sanctuarij & obserua
tionẽ filiorũ Aaron fratrũ suorũ, vt
ministrent in domo domini.

CAPVT XXIIII

A Porrò filijs Aaron hæ par- titiones erant. Filij Aarõ: Nadab & Abiu & Eleazar & Ithamar. Mortui sunt Leui. 10.a

autem Nadab & Abiu ante patrem
suum absq; liberis, sacerdotioq; fun
ctus est Eleazar & Ithamar. Et diui-
sit eos Dauid & Sadoc de filijs Elea-
zari et Achimelech de filijs Ithamar
secundum vices suas & ministeriũ,
inuentiq; sunt multo plures filij Elea
zar in principibus viris, q̃ filij Itha
mar. Diuisit autem eis, hoc est filijs
Eleazar principes per familias sede-
cim: & filijs Ithamar per familias &
domos suas octo. Porrò diuisit
vtrasque inter se familias, sortibus.
Erant enim principes sanctuarij, & B
principes dei tam de filijs Eleazar,
quàm de filijs Ithamar. Descripsitq;
eos Semeias filius Nathanael scriba
Leuites coram rege & principibus,
& Sadoc sacerdote, & Ahimelech fi-
lio Abiathar, principibus quoq; fa-
miliarũ sacerdotaliũ & Leuiticarũ:
vnã domum, quæ cæteris præerat,
Eleazar: & alterã domum, quæ sub
se habebat cæteros, Ithamar. Exiuit
autem sors prima Ioiarib, secunda

Tedeie, tertia Harim, quarta Seorim, quinta Melchia, sexta Maiman, septima Accos, octaua Abia, nona Iesu, decima Sechenia, vndecima Eliasib, duodecima Iacim, tredecima Hoppha, decimaquarta Isbaab, decimaquinta Belga, decimasexta Emmer, decimaseptima Eizir, decimaocta-
C ua Apses, decimanona Phetheia, vicesima Iezehel, vicesimaprima Iachin, vicesimasecūda Camul vicesimatertia Dalaiu, vicesimaqrta Maaziau. hę vices eorū secundū ministeria sua, vt igrediant̄ domū dei, & iuxta ritum suū sub manu Aaron patris eorum, sicut pręcepit dominus deus Israel. Porrò filiorum Leui, q reliq fuerāt de filijs Amram, erat Subahel: & de filijs Subahel, Iedeia: de filijs quoq; Roobię princeps Iesias: Isaaris vero filius Salemoth, filiusq; Salemoth Iaath: filiusq; ei⁹ Ieriau primus, Amarias secundus, Iazihel
D tertius, Iechmoam quartus. filius Ozihel, Micha. filius Micha, Samir:

frater Micha, Iesia filiusq; Iesię, Zacharias. filij Merari: Mooli & Musi. filius Ioziau: Benno. filius quoque Merari. Oziau & Soam & Zacchur & Hebri. Porrò Mooli filius, Eleazar: qui nō habebat liberos. filius vero Cis: Hieramehel. filij Musi: Mooli, Eder & Hierimoth. isti filij Leui secundum domos familiarū suarum. Miserūtq; & ipsi sortes cōtra fratres suos filios Aarō coram Dauid rege, & Sadoc, & Achimelech, & principibus familiarū sacerdotaliū & Leuiticarū. tā maiores, q̄; minores, omnes sors æqualiter diuidebat. B

CAPVT XXV.

Igitur Dauid, & magistratus exercit⁹ segregauerūt in ministeriū filios Asaph & Heman & Idithun, qui ꝓphetarēt in citharis, & psalterijs, & cymbalis ſm numerū suū dedicato sibi officio seruiētes. De filijs Asaph: Zacchur & Ioseph & Nathania & Asarela, filij Asaph: sub manu Asaph A C

prophetantes

prophetantes iuxta regẽ. Porrò Idi
thun.filij Idithun: Godolias, Sori, Ie
feias, & Sabias,; & Mathathias, sex,
sub manu patris sui Idithun, qui in ci
thara ꝓphetabat super confitentes &
B laudãtes dñm. Heman quoq;, filij He
man: Bocciau, Mathania, Ozihel, Su
buhel, & Hierimoth, Ananias, Anani,
Eliatha, Geddelthi, & Romamthie-
zer, Iesbacasa, Mellothi, Othir, Ma-
zioth: oẽs isti, filij Hemã videntis re-
gis in sermonib9 dei, vt exaltaret cor
nu. Deditq; deus Heman filios qua-
tuordecim, & filias tres. Vniuersi sub
manu patris sui ad cantandum in tẽ-
plo dñi distributi erant in cymbalis,
& psalterijs, & citharis, in ministeria
domus domini iuxta regẽ, Asaph vi
delicet, & Idithun, & Hemã. Fuit au
tem numerus eoꝝ cũ fratribus suis,
qui erudiebant canticũ domini, cun-
cti doctores ducenti octogintaocto.
Miseruntq; sortes per vices suas, ex
æquo tã maior q̃; minor, doctus pa-
C riter, & indoctus. Egressaq; est sors

prima Ioseph, qui erat de Asaph: se-
cunda Godoliæ, ipsi & filijs eius, &
fratribus eius duodecim: tertia Zac-
chur, filijs & fratrib⁹ eius duodecim:
quarta Isari, filijs & fratrib⁹ eius duo
decim: quinta Nathaniæ, filijs & fra-
tribus eius duodecim: sexta Bocciau,
filijs & fratribus eius duodecim: se-
ptima Israhela, filijs & fratribus eius
duodecim: octaua Isaiæ, filijs & fra-
tribus eius duodecim: nona Matha-
nię, filijs & fratribus eius duodecim: A
decima Semeiæ, filijs & fratrib⁹ eius
duodecim: vndecima Azrael, filijs &
fratribus eius duodecim: duodecima
Asabię, filijs & fratribus eius duode-
cim: tertiadecima Subahel, filijs & fra D
tribus eius duodecim: quartadecima
Mathathię, filijs & fratrib⁹ eius duo-
decim: q̄ntadecima Hierimoth, filijs
& fratribus eius duodecim: sextade-
cima Ananiæ, filijs & fratribus eius
duodecim: septimadecima Iesboca-
sæ, filijs & fratribus eius duodecim:
octauadecima Anani, filijs & fratri-

bus ei⁹duodecim: nonadecima Mel-
lothi, filijs & fratrib⁹eius duodecim:
vicesima Eliatha, filijs & fratrib⁹eius
duodecim: vicesimaprima Othir, fi-
lijs & fratribus eius duodecim: vice-
simasecūda Goddollathi, filijs & fra-
tribus eius duodecim: vicesimatertia
Maziuth, filijs & fratribus eius duo-
decim: vicesimaquarta Romamthie-
zer, filijs & fratribus eius duodecim.

CAPVT XXVI.

A Diuisiones autem ianitorū:
de Coritis Mesellemia, fi-
lius Core, de filijs Asaph.
filij Mesellemiæ: Zacha-
rias primogenitus, Iadiel secundus,
Zabadias tertius, Iathanael quartus,
Ahilan quintus, Iohanan sextus, Elio
enai septimus. filij autē Obededom:
Semeias primogenitus, Iozabad se-
cundus, Ioa tertius, Sachar quartus,
Nathanael quintus, Amihel sextus,
Issachar septimus, Phollati octauus:
quia benedixit illi dominus. Semeiæ
autem filio eius nati sunt filij præfecti

familiarum suarum. erant enim viri
fortissimi. filij ergo Semeię: Othni, &
Raphael, & Obedi, Elzabad, & fratres
eius viri fortissimi: Heliu quoq;, &
Samachias. omnes hi, de filijs Obede
dom, ipsi & filij, & fratres eorũ fortis
simi ad ministrãdum, sexagintaduo
de Obededom. Porrò Mesellemię fi-
lij, & fratres eorũ robustissimi, decẽ
& octo. De Hosa autẽ, id est de filijs B
Merari, Semri princeps (non enĩ ha-
buerat primogenitũ, & idcirco posue
rat eum pater eius in principẽ.) Hel-
cias secũdus, Tabelias tertius, Zacha
rias quartus: omnes hi filij, & fratres
Hosa, tredecim. Hi diuisi sunt in iani-
tores, vt semper principes custodia-
rum, sicut & fratres eorũ ministrarẽt
in domo domini. Missæ sunt ergo
sortes ex æquo, & paruis & magnis
per familias suas in vnãquanq; por-
tarũ. Cecidit ergo sors orientalis, Se-
lemię. porrò Zacharię filio eius, viro
prudẽtissimo, & erudito, sortito obti
git plaga septẽtrionalis. Obededom

vero & filijs eius, ad austrum: in qua
parte domus, erat senioꝝ concilium.
Sephima, & Hosa ad occidenté iuxta
portam quę ducit ad viam ascensio-
nis, custodia cōtra custodiā. Ad orien
tem vero, Leuitę sex: & ad aquilonē,
quatuor per diem: atq; ad meridiem
similiter in die, quatuor: & vbi erat
conciliū, bini & bini. In cellulis quo
que ianitorū ad occidentem, quatuor
C in via: biniq; per cellulas. Ad se-
ptentrioné vero, & meridiem, qua-
terni per dies singulos mutabātur, &
ad basilicam concilij ad occidentem
bini, habētes subiectos alios in via, bi
niq; per cellulas. Hæ sunt diuisio-
nes ianitorū filiorū Core & Merari.
Porrò Achias erat sup thesauros do-
mus dei, & vasa sanctoꝝ. Filij quoq;
Ledan, filij Gersomni: de Ledan prin
cipes familiarū, Ledan & Gersomni
Iehieli. Filij Iehieli: Zatham, & Ioel
fratres eius super thesauros domus
domini, Amramitis, & Isaaritis, &
D Hebronitis & Ozihelitis. Subahel au

tem filius Gersom, filij Moysi p̃ prepositus thesauris. Fratres quoq; eius Eliezer, cuius filius Raabia, & huius filius Esaias, & hui⁹ filius Iorã, huius quoque filius Zechri, & huius filius Selemith. ipse Selemith, & fratres eius super thesauros sanctorũ quę sanctificauit Dauid rex, & principes familiarũ, & tribuni, & centuriones, & duces exercitus, de bellis, & manubijs praeliorũ quę consecrauerant ad instaurationẽ & supellectilẽ templi domini. C

Haec autem vniuersa sanctificauit Samuel videns, & Saul filius Cis, & Abner filius Ner, & Ioab filius Saruiae: omnes qui sanctificauerãt ea per manum Salemith, & fratrũ eius. Isaaritis vero p̃erat Chonenias, & filij eius ad opera forinsecus super Israel ad docendum, & iudicandũ eos. Porrò de Hebronitis Asabias, & fratres eius viri fortissimi mille septingenti praeerant Israeli trãs Iordanẽ contra occidentẽ in cunctis operibus domini, & in ministerium regis. Hebronitarũ D

autem princeps fuit Ieria secundum familias, & cognationes eorũ. Quadragesimo anno regni Dauid recẽsiti sunt, & inuenti sunt viri fortissimi in Iazer Galaad, fratres q; eius robustioris ętatis duo millia septingenti principes familiarum. Præposuit autem eos Dauid rex Rubenitis & Gadditis, & dimidiæ tribui Manasse, in omne ministerium dei & regis.

CAPVT XXVII.

A FIlij autem Israel sm̃ numerum suũ principes familiarum, tribuni, & cẽturiones, & præfecti, qui ministrabãt regi iuxta turmas suas, ingredientes & egredientes per singulos mẽses in anno, viginti quatuor millibus singuli præerant. Primæ turmæ in primo mense Iesboam prȩerat filius Zabdihel: & sub eo viginti quatuor millia. De filijs Phares, princeps cunctorum principum in exercitu mense primo. Secũdi mensis habebat turmã Dudia Hohites, & post se alter nomine Ma

celloth, qui regebat partē exercitus
viginti quatuor millium. Dux quoq;
turmę tertię in mense tertio, erat Ba
naias filius Ioiadæ sacerdos, & in di
uisione sua vigintiquatuor millia. ip
se est Banaias fortissimus inter trigin
ta, & super triginta. Præerat autē tur
mę ipsius Amizabad filius ei⁹. Quar
tus, mēse quarto, Asahel frater Ioab,
& Zabadias filius eius post eum: &
in turma eius vigintiquatuor millia.
Quintus, mense quinto, princeps Sa B
maoth Iezarites: & in turma eius vi
gintiquatuor millia, Sextus, mense se
xto, Hira filius Acces Thecuites: & in
turma eius vigintiquatuor millia. Se
ptimus, mense septimo, Helles Phal
lonites de filijs Ephraim: & in turma
eius vigintiquatuor millia. Octauus,
mēse octauo, Sobachai Vsathites de
stirpe Zarai: & in turma eius viginti
quatuor millia. Nonus, mēse nono,
Abiezer Anathothites de filijs Iemi-
ni: & in turma eius vigintiquatuor
millia. Decimus, mense decimo, Ma-

raï,& ipſe Netophatites de ſtirpe Zarai: & in turma eius vigintiquatuor millia. Vndecimus, mẽſe vndecimo, Banaias Pharathonites đ filijs Ephraim: & in turma eius vigintiquatuor millia. Duodecimus, menſe duodecimo, Holdai Netophatites de ſtirpe Gothoniel: & in turma eius, vigintiquatuor millia. Porrò tribubus præ

C erãt in Iſraël, Rubenitis dux Eliezer filius Zechri: Simeonitis, dux Saphatias filius Maacha: Leuitis, Aſabias filius Camuel: Aaronitis, Sadoc: Iudaitis, Heliu frater Dauid: Iſſacharitis, Amri filius Michael: Zabulonitis Ieſmaias filius Abdiæ: Nephtalitib9, Hierimoth filius Ozihel: filijs Ephraim, Oſee filius Ozaziu: dimidiæ tribui Manaſſe, Ioel filius Phadaiæ, & dimidiæ tribui Manaſſe in Galaad, Iaddo filius Zachariæ: Beniamin autem, Iaſihel filius Abner: Dan vero, Ezrihel filius Ieroan. hi principes filiorum Iſrael. Noluit autẽ Dauid numerare eos à viginti annis inferius;

quia dixerat dominus vt multiplica
ret Israel quasi stellas cœli. Ioab filiꝰ
Saruiæ cœperat numerare, nec cōple
uit, quia super hoc ira irruerat in Isra
el: & idcirco numerus eoꝝ qui fuerāt
recēsiti, non est relatus in fastos regis
Dauid. Super thesauros autem regis
fuit Asmoth filius Adihel. His autem
thesauris qui erāt in vrbibus, & in vi
cis, & in turribus pręsidebat Ionathā
filius Oziæ. Operi autem rustico, & D
agricolis qui exercebāt terrā, prǽerat
Ezri filius Chelub: vinearūq́ꝫ cultó-
ribus, Semeias Ramathites: cellis au
tem vinarijs, Zabdias Saphomites:
Nam super olivueta & ficeta, quę erāt
in cāpestribus, Balanan Gaderites: su
per apothecas autē olei Ioas. Porrò
armentis quæ pascebātur in Sarona,
præpositus fuit Setrai Saronites: &
super boues in vallibus, Saphat filius
Adli: super camelos vero, Vbi Ismae
lites: & super asinos, Iadias Meronā
thithes: super oues quoqꝫ, Iaziz Agā
renus. omnes hi, principes substātiæ

regis Dauid. Ionathan autẽ patruus Dauid cõsiliarius, vir prudens, & literatus: ipse & Iahiel filius Achamoni erant cũ filijs regis. Achitophel etiam cõsiliarius regis, & Chusai Arachites amic⁹ regis. Post Achitophel fuit Ioiada filius Banaiæ, & Abiathar. Princeps autẽ exercitus regis erat Ioab.

CAPVT XXVIII.

A Conuocauit igit̃ Dauid omnes principes Israel, duces tribuũ, & præpositos turmarũ, qui ministrabant regi: tribunos quoq; & centuriones: & qui pręerant substantiæ, & possessionibus regis, filiosq́; suos cum eunuchis, & potentes, & robustissimos quosq; in exercitu Hierusalẽ. Cumq́; surrexisset rex, & stetisset, ait. Audite me fratres mei, & populus meus. Cogitaui vt ædificarem domũ in qua requiesceret arca fœderis domini, & scabellum pedũ dei nostri, & ad ędificandum omnia pręparaui. deus autẽ dixit mihi, Non ędificabis domũ nomi 2. reg. 7. b

ni meo, eo q͏̄ sis vir bellator, & sanguinē fuderis. Sed & elegit dominus deus Israel me de vniuersa domo patris mei, vt essem rex super Israel in sempiternū. De Iuda enī elegit principes. porrò de domo Iuda, domū B patris mei. & de filijs patris mei, placuit ei vt me eligeret regē super cunctū Israel. sed & de filijs meis (filios
Sap. 9. b enim mihi multos dedit dominus) elegit Salomonem filium meū, vt sederet in throno regni domini super Israel: dixitq́; mihi. Salomon filius tuus ędificabit domū meam, & atria mea. Ipsum enim elegi mihi in filiū, & ego ero ei in patrem: & firmabo regnum eius vsq; in æternū, si perseuerauerit facere præcępta mea & iudicia, sicut & hodie. Nunc ergo coram vniuerso cœtu Israel audiēte deo nostro, custodite & perquirite cuncta mandata domini dei nostri, vt possideatis terram bonā, & relinquatis eā filijs vestris post vos vsq; in sempiternum. Tu autē Salomon fili mi, scito

deum patris tui,& serui ei corde per-
fecto,& animo volūtario. Omnia eni Psal.7.
corda scrutatur dominus, & vniuer-
C sas mentiū cogitationes intelligit. Si
quęsieris eū,inuenies: si autem dereli
queris eū,proijciet te in ęternū. Nunc
ergo quia elegit te dominus vt ædifi
cares domū sanctuarij,confortare &
perfice. Dedit autē Dauid Salomoni
filio suo descriptionē porticus,& tē-
pli,& cellariorū,& cœnaculi,& cubi
culorum in adytis, & domus propi-
tiationis,necnon & omniū quæ cogi
tauerat atriorum & exedrarū per cir
cuitum in thesauros domus domini,
& in thesauros sanctorū diuisionūq;
sacerdotalium & Leuiticarū in om-
nia opera domus domini, & in vni-
uersa vasa ministerij templi domini.
aurū in pondere per singula vasa mi
nisterij: argēti quoq; pondus pro va
sorum & operū diuersitate. Sed & ad
candelabra aurea,& ad lucernas eorū,
aurū pro mensura vniuscuiusq; can-
delabri & lucernarū. Similiter & in

candelabra argentea; & in lucernas
eorũ, pro diuersitate mensuræ, pon-
dus argenti tradidit. Aurũ quoq; de-
dit in mẽsas propositionis pro diuer
sitate mensarũ. Similiter & argẽtum
in alias mẽsas argenteas. Ad fuscinu- D
las quoq;, & phialas, & thuribula ex
auro purissimo, & leunculos aureos
pro qualitate mensurę pondus distri
buit in leunculũ & leunculum. Simi-
liter & in leones argẽteos diuersum
argẽti pondus separauit. Altari autẽ
in quo adoletur incensum, aurũ pu-
rissimũ dedit, & vt ex ipso fieret simi
litudo quadrigę. Cherubim extẽden-
tium alas, & velantium arcã fœderis
domini. Omnia (inquit) venerũt scri
pta manu domini ad me, vt intelli-
gerem vniuersa opera exẽplaris. Di-
xit quoq; Dauid Salomoni filio suo:
Viriliter age, & confortare, & fac: ne
timeas, & ne paueas. Dominus enim
deus meus tecũ erit, & non dimittet
te, nec derelinquet, donec perficias
omne opus ministerij domus domi.

ni. Ecce diuisiones sacerdotũ & Leui
tarum, in omne ministerium domus
domini, assistũt tibi, & parati sunt, &
nouerunt tam principes q̃ populus
facere omnia præcepta tua.

CAPVT XXIX.

A Locutus'q; est Dauid rex ad
omnẽ ecclesiam, Salomo/
nem filiũ meum vnũ ele/
git deus, adhuc puerũ &
tenellũ. Opus enim grande est: neq;
enim homini præparatur habitatio;
sed deo. Ego autẽ totis viribus meis
prẹparaui impensas domus dei mei,
Aurũ ad vasa aurea, & argentũ in ar/
gentea, æs in ænea, ferrũ in ferrea, li/
gna ad lignea, & lapides onychinos,
& quasi stibinos, & diuersoꝝ colorũ,
omnemq; preciosum lapidẽ, & mar/
mor parium abundãtissime: & super
hæc quæ obtuli in domũ dei mei, de
peculio meo aurum & argentũ do in
templũ dei mei, exceptis his quẹ prẹ
paraui in ædem sanctã tria millia ta/
lenta auri de auro Ophir, & septẽ mil

lia talentorũ argenti probatiſſimi ad
deaurãdos parietes tẽpli, & vbicũq;
opus eſt aurum de auro, & vbicunq;
opus eſt argẽtum de argento. Opera B
fiant per manus artificum. Et ſi quis
ſpõte offert, impleat manũ ſuam ho
die, & offerat quod voluerit domio.
Polliciti ſunt itaq; principes familia-
rum, & ꝓceres tribuũ Iſraęl, tribuni
quoq; & cẽturiones & principes poſ
ſeſſionũ regis: dederũtq; in opera do
mus dei auri talẽta quinq; millia, &
ſolidos decem millia, argenti talenta
decẽ millia, & æris talenta decem &
octo millia, ferri quoq; centũ millia
talentorũ. Et apud quęcunq; inuenti
ſunt lapides, dederũt in theſauros do
mus domini per manũ Iehiel Gerſo
nitis. Lętatusq; eſt populus, cũ vota
ſponte promitterẽt, quia corde toto
offerebant ea domino. Sed & Dauid
rex lætatus eſt gaudio magno, & be
nedixit domino corã vniuerſa mul-
titudine, & ait. Benedictus es domi-
ne deus Iſrael patris noſtri ab ęterno
in ęternũ.

D

in æternū. Tua eſt domine magnifi-
cētia, & potētia, & gloria, atq; victo
ria, & tibi laus. Cūcta enim q̄ in cœ-
lo ſunt, & in terra, tua ſunt. Tuū dn̄e
regnum, & tu es ſup oēs principes.
Tuę diuitię, & tua eſt gloria, tu do-
minaris oium. In manu tua virtus
& potētia, in manu tua magnitudo
& iperiū oium. Nunc igit deus no-
ſter cōfitemur tibi, & laudamus no-
mē tuū inclytū. Quis ego, & qs po-
pulus meus, vt poſſimus hæc tibi
D vniuerſa ꝑmittere? Tua ſunt oia, &
quę de manu tua accæpimus, dedi-
mus tibi. Peregrini eni ſumus corā
te & aduenę, ſicut oēs patres noſtri.
Dies noſtri quaſi vmbra ſup terrā, & Sapi. 2. b
nulla eſt mora. Dn̄e deus noſter, oīs
hęc copia, quā parauimus, vt ædifica
ret domus noi ſancto tuo, de manu
tua eſt, & tua ſunt oia. Scio deus me
us, ꝙ ꝓbes corda, & ſimplicitatē di
ligas, vnde & ego in ſimplicitate cor
dis mei lętus obtuli vniuerſa hęc: &
populū tuū, q hic reptus eſt, vidi cū

ingenti gaudio tibi offerre donaria. E
Dñe deus Abraam, & Isaac, & Israel
patrum nostrorum, custodi in æter-
num hanc voluntatem cordis eo-
rum: & semper in veneratione tui
mens ista ꝑmaneat. Salomoni quo-
que filio meo da cor perfectum, vt
custodiat mãdata tua, & testimonia
tua, & ceremonias tuas, & faciat vni
uersa: & ędificet ædẽ, cuius impẽsas
paraui. Pręcępit aũt Dauid vniuersę
ecclesię, Benedicite domino deo no
stro. Et benedixit oĩs ecclesia domi-
no deo patrũ suorũ. & inclinauerũt
se, & adorauerũt deũ, & deĩde regẽ,
Immolaueruntq; victimas dño, &
obtulerunt holocausta die sequenti
tauros mille, arietes mille, agnos
mille cũ libaminibus suis, & vniuer
so ritu abũdantissime oẽm Israel. Et F
comederũt, & biberũt coram dño in
die illo cũ grãdi lętitia & vnxerũt se
3. reg. 2. c cũdo Salomonẽ filium Dauid. Vnxe
rũt aũt eum dño in principem, & Sa
doc in pontificẽ. Seditq; Salomõ su-

per soliũ dñi in regem pro Dauid pa
tre suo, & cũctis placuit, & paruit il/
li ois Israel. Sed & vniuersi princi/
G pes & potentes, & cũcti filij regis Da
uid dederunt manũ, & subiecti fue/
runt Salomoni regi. Magnificauit er
go dominus Salomonẽ super oẽm
Israel, & dedit illi gloriã regni, qua/
lẽ nullus habuit ante eũ rex Israel.
Igit Dauid filius Isai regnauit super
vniuersum Israel: & dies quibus re
gnauit super Israel, fuerunt qua/
draginta anni. In Hebrõ regnauit se
ptẽ annis, & in Hierusalẽ annis tri/
ginta tribus. Et mortuus est ĩ senectu
te bona, plenus dierum, & diuitijs &
gloria. Et regnauit Salomõ filius ei⁹
p eo. Gesta aũt Dauid regis priora &
nouissima scripta sũt ĩ libro Samue
lis vidẽtis, & in libro Nathã pphetę
atq; in volumine Gad videntis: vni
uersiq; regni eius & fortitudinis, &
tẽporũ q̃ trãsierũt sub eo, siue in Is/
rael, siue in cũctis regnis terrarũ.

F I N I S.

SECVNDVS LIBER PARA-
LIPOMENON, HEBRAICE
DIBREHAIAMIM.

3.reg. 3.a ONFORTA- A
tus est ergo Salo-
mō filius Dauid in
regno suo, & do-
minus erat cū eo,
& magnificauit eū
in excelsum. Præcepitq; Salomon
vniuerso Israeli, tribunis, & cēturio
nibus, & ducibus, & iudicibus oīs
Israel, & principibus familiarum: & C
abijt cū vniuersa multitudine in ex-
celsum Gabaō, vbi erat tabernaculū
fœderis domini, quod fecit Moyses
famulus dei in solitudine. Arcā autē
dei adduxerat Dauid de Cariathia-
rim in locum, quē præparauerat ei,
& vbi fixerat illi tabernaculum, hoc
Exo.38.a est in Hierusalē. Altare quoq; æneū,
quod fabricatus fuerat Beseleel fili⁹
Huri filij Hur ibi erat coram taber-
naculo domini, quod & requisiuit Sa

B lomon & omnis ecclesia. Ascéditq;
Salomon ad altare ęneum coram ta
bernaculo fœderis domini, & obtu-
lit in eo mille hostias. Ecce aũt in ip-
sa nocte apparuit ei deus, dicés. Po-
stula quod vis, vt dem tibi. Dixitq;
Salomon deo, Tu fecisti cũ Dauid pa
tre meo misericordiã magnã, & con
stituisti me regem pro eo. Nũc ergo
domine deus impleaẽ sermo tuus,
quẽ pollicitus es Dauid patri meo. 1.pa.28.b
Tu enim me fecisti regem super po- sapiẽ.9.b
pulum tuum multum, qui tam inu
C merabilis est, q̃ puluis terræ. Da mi-
hi sapientiam & intelligentiã, vt in-
ingrediar & egrediar coram populo
tuo. Quis enim potest hunc populũ
tuum digne, qui tã grandis est, iudi
care? Dixit autẽ deus ad Salomonẽ.
Quia hoc magis placuit cordi tuo,
& nõ postulasti diuitias, & substãtiã,
& gloriã, neq; animas eorum qui te
oderũt, sed nec dies vitæ plurimos:
petisti autem sapientiã & scientiam,
vt iudicare possis populum meũ, su

per quem cõſtitui te regem, ſapiẽtiã
& ſcientia data ſunt tibi: diuitias au-
tem, & ſubſtantiam, & gloriã dabo
tibi, ita vt nullus in regibus nec an-
te te, nec poſt te fuerit ſimilis tui. Ve D
nit ergo Salomon ab excelſo Gaba-
on in Hieruſalem coram tabernacu-
lo fœderis, & regnauit ſuper Iſrael.
Congregauitq; ſibi currus & equi-
tes, & facti ſunt ei mille quadringen
ti currus, & duodecim millia equi-
tum, & fecit eos eſſe in vrbibus qua
drigarum, & cũ rege in Hieruſalem.
Præbuitq; rex argentum & aurum
in Hieruſalẽ quaſi lapides, & cedros
quaſi ſycomoros, quæ naſcuntur in
cãpeſtribus multitudine magna. Ad
ducebantur autem ei equi de Ægy-
pto, & de Coa à negociatoribus re-
gis, qui ibãt, & emebant precio qua-
drigam equorum ſexcẽtis argẽteis,
& equum centum quinquaginta. ſi-
militer de vniuerſis regnis Chetæo
rum & à regibus Syriæ emptio cele
brabatur.

CAPVT II.

A DEcreuit autem Salomon ædificare domũ nomini domini,& palatium sibi. Et numerauit septuaginta millia virorum portantium humeris,& octoginta millia qui cæderent lapides in montibus, præpositosq; eorum tria millia sexcentos. Misit quoq; ad Hiram regem Tyri; dicens. Sicut egisti cum Dauid patre meo, & misisti ei ligna cedrina, vt ædificaret sibi domum,in qua & habitauit:sic fac mecum vt ædificẽ domũ nomini domini dei mei,vt cõsecrem eam ad adolendũ incensum coram illo,& fumiganda aromata, & ad propositionem panum sempiternam, & ad holocaustomata mane & vespere, sabbatis quoq;, & neomenijs, & solennitatibus domini dei nostri in sempiternum, quæ mandata sunt Israeli. 3.reg.5.a

B Domus enim quã ędificare cupio,magna est, magnus est enim deus noster sup omnes deos,

Quis ergo poterit præualere, vt ędificet ei dignam domũ? Si cœlum, & cœli cœlorũ capere eum nequeunt: quantus ego sum, vt possim ædificare ei domum? Sed ad hoc tãtum, vt adoleatur incẽsum corã illo. Mitte ergo mihi virum eruditum, qui nouerit operari in auro & argento, ęre & ferro, purpura, coccino, & hyacintho, & qui sciat sculpere cælaturas cũ his artificibus quos mecũ habeo in Iudęa & Hierusalem, quos præparauit Dauid pater meus. Sed & ligna cedrina mitte mihi, & arceuthina, & pinea de Libano: scio enim ꝙ

2.reg.7.b

3.reg.5.a serui tui nouerint cędere ligna de Libano, & erunt serui mei cum seruis tuis, vt parẽtur mihi ligna plurima. Domus enim quam cupio ædificare, magna est nimis & inclyta. Præterea operariis qui cæsuri sunt ligna seruis tuis dabo in cibaria tritici coros viginti millia, & hordei coros totidẽ, oleiq; sata viginti millia. Dixit autem Hiram rex Tyri per literas,

quas miserat, Salomoni, Quia dile-
xit dominus populum suum, idcir-
co te regnare fecit super eum. Et ad-
didit, dicens. Benedictus dominus
deus Israel, qui fecit cœlum & ter-
ram, qui dedit Dauid regi filium sa-
pientem & eruditum & sensatum
atque prudentem, vt ædificaret do-
mum domino, & palatiũ sibi. Misi
ergo tibi virum prudentem, & scien
tissimum Hiram patris mei, filium
mulieris de filiabus Dan, cuius pa-
ter fuit Tyrius, qui nouit operari in
auro & argento, ære, & ferro, & mar
more, & lignis, in purpura quoq; &
hyacintho, & bysso & coccino: & q
sciat cælare omnem sculpturam, &
adinuenire prudenter quodcunque
in opere necessarium est cum artifi-
cibus tuis, & cum artificibus domi-
D ni mei Dauid patris tui. Triticum er
go, & hordeum, & oleum, & vinũ,
quæ pollicitus es domine mi, mit-
te seruis tuis. Nos autem cædemus
ligna de Libano, quot necessaria ha-

bueris, & applicabimus ea ratibus per
mare in Ioppe: tuum autẽ erit transferre ea in Hierusalẽ. Numerauit igitur Salomon omnes viros proselytos qui erant in terra Israel, post dinumerationem quam dinumerauit
Dauid pater eius: & inuenti sunt centum quinquagintatria millia & sexcenti. Fecitq; ex eis septuaginta millia, qui humeris onera portarent, &
octoginta millia q lapides de montibus cęderẽt: tria aũt millia, & sexcentos prępositos operum populi.

3.reg.6.a CAPVT III.

A ET coepit Salomon ædificare domum domini in Hierusalem, in mõte Moria, qui demonstratus fuerat Dauid patri eius, in loco quem parauerat Dauid in area Ornan Iebusęi. Cœpit autem ædificare mense secundo, anno quarto regni sui. Et hæc sunt fundamenta quæ iecit Salomon, vt ædificaret domum dei, longitudinis cubitos in mensura pri

ma sexaginta, latitudinis cubitos vi
ginti. Porticum vero ante frontem,
quę tendebatur in lõgum iuxta mẽ
suram latitudinis domus, cubitorũ
viginti. Porrò altitudo cẽtum vigin
ti cubitorum erat. Et deaurauit eam
B intrinsecus auro mũdissimo. Domũ
quoq; maiorẽ texit tabulis ligneis
abiegnis, & laminas auri obrizi affi-
xit per totum. Sculpsitq; in ea pal-
mas, & quasi catenulas se inuicem cõ
plectentes. Strauit quoq; pauimen-
tum templi preciosissimo marmore
decôre multo. Porrò aurum erat
probatissimum, de cuius laminis te-
xit domum, & trabes eius, & postes,
& parietes, & ostia, & cęlauit Che-
rubim in parietibus. Fecit quoq; do
mum sanctisanctorum, longitudinẽ
iuxta latitudinem domus cubitorũ
viginti: & latitudinẽ similiter vigĩti
cubitorũ. Et laminis aureis texit eã,
q̃si talentis sexcẽtis: sed & clauos fe
C cit aureos, ita vt singuli claui siclos
quinquagenos appenderent. Cœna

cula quoque texit auro. Fecit etiam in domo sanctisanctorũ Cherubim duos, ope statuario, & texit eos auro. Alę Cherubim viginti cubitis extendebantur, ita vt vna ala haberet cubitos quinque, & tangeret parietem domus: & altera quinque cubitos habens, alam tangeret alterius Cherub. Similiter Cherub alterius ala, qnqꝫ habebat cubitos, & tangebat parietẽ: & ala eius altera quinqꝫ cubitorũ, alã Cherub alterius cõtingebat. Igiẽ alæ vtriusqꝫ Cherubim expãsæ erant, & extendebantur per cubitos viginti. ipsi aũt stabant erectis pedibus, & facies eorũ erant versæ ad exterioré domũ. Fecit quoqꝫ velũ ex hyacintho, purpura, cocco, & bysso: & itexuit ei Cherubim. ante fores etiam templi duas colũnas, quæ triginta & quinqꝫ cubitos habebant altitudinis. porrò capitella earũ, qnqꝫ cubitorũ: necnõ & quasi catenulas in oraculo, & supposuit eas capitibus columnarũ. Malogranata

D

etiam cētum, quę catenulis interpo
suit. Ipsas quoq; colūnas posuit in
vestibulo tēpli, vnam à dextris, &
alterā à sinistris. Eam quæ à dextris
erat, vocauit Iachin: & quę ad lęuā,
vocauit Booz.

CAPVT IIII.

A FEcit quoq; altare æneum viginti cubitorum longitudinis, & viginti cubitorū latitudinis, & decē cubitorum altitudinis. Mare etiā ęneum fusile decem cubitis à labio vsque ad labium, rotundum per circūitum, quinque cubitos habebat altitudinis: & funiculus triginta cubitorū ambiebat gyrū eius. Similitudo quoq; boū erat subter illud. Et decē cubitis quędā extrinsecus cælaturę, quasi duobus versibus labium maris circūibant. Boues autem erāt fusiles: & ipsum mare super duodecim boues impositum erat, quorum tres respiciebant ad aquilonē, & alij tres ad occidentem, porrò tres alij me-

ridiem, & tres qui reliq erant, orien-
tem, habentes mare superpositũ. Po- B
steriora autem boũ erant itrinsecus
sub mari. Porrò vastitas eius habe-
bat mensuram palmi, & labiũ illius
erat quasi labium calicis vel repan-
di lilij, capiebatq; tria millia metre-
tas. Fecit quoq; conchas decem, &
posuit quinq; à dextris, & quinq; à
sinistris, vt lauarét in eis omnia quę
in holocaustum oblaturi erant. Por-
rò in mari sacerdotes lauabãtur. Fe-
cit autem & candelabra aurea decé,
secundũ speciem qua iussa erant fie-
ri: & posuit ea in templo, quinq; à
dextris, & quinq; à sinistris. Necnon
& mensas decem, & posuit eas in té-
plo: quinq; à dextris, & quinq; à si-
nistris. Phialas quoq; aureas centú.
Fecit etiam atrium sacerdotum, & C
basilicam grandem, & ostia in basili
ca, quę texit ære. Porrò mare posuit
in latere dextro contra orientem ad
meridiem. Fecit autem Hiram lebe-
tes, & creagras: & phialas. Et cõple-

uit omne opus regis in domo dei, hoc est columnas duas & epistylia, & capita, & quasi quædam retiacu-la, quę capita tegerent super episty-lia. Malo granata quoque quadrin-genta, & retiacula duo, ita vt bini or dines malo granatorum singulis re-tiaculis iungerentur, quę protegerēt epistylia, & capita columnarum. Ba-ses etiam fecit, & conchas, quas su-perposuit basibus: mare vnum, bo-
D ues quoque duodecim sub mari, & lebetes, & creagras, & phialas. Om-nia vasa fecit Salomoni Hiram pa-ter eius in domo domini ex ęre mū dissimo, in regione Iordanis fudit ea rex in argillosa terra īter Socoth, & Saredatha. Erat autem multitudo vasorum innumerabilis, ita vt igno raretur pondus æris. Fecitq; Salo-mon omnia vasa domus dei: & alta re aureū, & mēsas, & sup eas panes propositionis. Cādelabra quoq; cū lucernis suis vt lucerent ante oracu-lū iuxta ritum, ex auro purissimo: &

tibus ex Ægypto. Egressis autẽ sacer
dotibus de sanctuario (omnes enim
sacerdotes qui ibi potuerãt inueniri,
sanctificati sunt: nec adhuc in illo tẽ-
pore vices, & ministeriorũ ordo in-
ter eos diuisus erat) tã Leuitæ q̃ can D
tores, id est & qui sub Asaph erant, &
qui sub Heman, & qui sub Idithun,
filij, & fratres eorum vestiti byssinis,
cymbalis, & psalteriis, & citharis cõ-
crepabant, stantes ad orientalem pla
gam altaris, & cũ eis sacerdotes cen-
tum viginti canentes tubis. Igit. cun
ctis pariter, & tubis, & voce, & cym-
balis, & organis, & diuersi generis
musicorum cõcinentibus, & vocem
in sublime tollẽtibus, longe sonitus
audiebatur: ita vt cum dominũ lau-
dare cœpissent, & dicere, Confitemi-
ni domino, quoniam bonus, quoniã
in æternum misericordia eius: imple
retur domus dei nube, ne possent sa-
cerdotes stare & ministrare propter
caliginem. Compleuerat enim glo-
ria domini domum dei.

CAPVT VI.

A TVnc Salomon ait. Domi- 3.Reg.8.b
nus pollicitus est, vt habi
taret in caligine: ego autē
ędificaui domum nomini
eius, vt habitaret ibi in perpetuum.
Et conuertit rex faciem suam, & be-
nedixit vniuersæ multitudini Israel
(nam omnis turba stabat intenta) &
ait. Benedictus dominus deus israel,
qui qđ locutus est Dauid patri meo,
opere cōpleuit, dicens. A die qua edu
xi populum meum de terra Ægypti,
non elegi ciuitatem de cunctis tribu-
bus Israel, vt ædificaretur in ea do-
mus nomini meo: neq; elegi quenq;
alium virum, vt esset dux in populo
meo Israel: sed elegi Hierusalem, vt
sit nomen meū in ea, & elegi Dauid,
vt cōstituerem eum super populum
meum Israel. Cumq; fuisset volun-
tatis Dauid patris mei, vt ædificaret
domum nomini domini dei Israel,
dixit dominus ad eum. Quia hęc fuit
voluntas tua, vt ædificares domum

nomini meo, bene quidem fecisti hu A
3.Reg.8.b iuscemodi habere voluntaté: sed nó
tu ædificabis mihi domum, verúta/
men filius tuus, qui egredietur de lú
bis tuis, ipse ædificabit domú nomi/
ni meo. Cópleuit ergo dominus ser B
monem suum, quem locutus fuerat,
& ego surrexi pro patre meo Dauid,
& sedi super thronum Israel, sicut lo
cutus est dominus, & ædificaui do/
mum nomini domini dei Israel, &
posui in ea arcá in qua est pactum do
mini quod pepigit cum filijs Israel.
Stetit ergo corá altari domini ex ad/
uerso vniuersæ multitudinis Israel,
& extendit manus suas. Siquidem fe
cerat Salomon basim æneam, & po/
suerat eam in medio basilicę, haben/
tem quinq; cubitos longitudinis, &
quinq; latitudinis, & tres cubitos al/
titudinis. stetitq; super eá: & deinde
flexis genibus cótra vniuersam mul
titudinem Israel, & palmis in cœlú
2.Ma.2.b leuatis, ait. Domine deus Israel, non
est similis tui deus in cœlo & in ter/

ra, qui cuſtodis pactum & miſericor
diam cum ſeruis tuis qui ambulant
coram te in toto corde ſuo: qui præ-
ſtitiſti ſeruo tuo Dauid patri meo,
quæcunq; locutus fueras ei: & quæ
ore promiſeras, opere cõpleſti, ſicut
& præſens tẽpus probat. Nunc ergo
domine deus Iſrael imple ſeruo tuo
patri meo Dauid quæcunq; locutus
es, dicens. Non deficiet ex te vir corã
me, qui ſedeat ſuper thronũ Iſrael,
ita tamẽ ſi cuſtodierint filij tui viam
ſuam, & ambulauerint in legẽ meã,
ſicut & tu ambulaſti corã me. Et nũc
dominus deus Iſrael firmetur ſermo
tuus quem locutus es ſeruo tuo Da-
uid. Ergóne credibile eſt vt habitet
deus cum hominibus ſuper terram?
Si cœlum & cœli cœlorum nõ te ca-
piunt: quanto magis domus iſta quã
ædificaui? Sed ad hoc tantũ facta eſt,
D vt reſpicias orationẽ ſerui tui, & ob-
ſecrationẽ eius domine deus meus,
& audias preces quas fundit famu-
lus tuus coram te, vt aperias oculos

tuos super domũ istam diebus ac no-
ctibus, super locum in quo pollici-
tus es vt inuocetur nomen tuum: &
exaudires oratioñe quã seruus tuus
orat in eo, & exaudias preces famuli
tui, & populi tui Israel. Quicunque
orauerit in loco isto, exaudi de habi-
taculo tuo, id est de cœlis, & propi-
tiare. Si peccauerit quispiam in pro-
ximum suum, & iurare contra eum
paratus venerit, seq; maledicto con-
strinxerit coram altari in domo ista:
tu audies de cœlo, & facies iudicium
seruorum tuorum, ita vt reddas ini-
quo viam suam in caput proprium,
& vlciscaris iustum, retribuens ei ſm
iustitiam suã. Si superatus fuerit po-
pulus tuus Israel ab inimicis (pecca-
bunt enĩ tibi) & conuersi egerint pœ
nitentiam, & obsecrauerint nomen
tuum, & fuerint deprecati te in loco
isto, tu exaudies de cœlo, & ꝓpitiare
peccato populi tui Israel, & reduc
eos in terram quam dedisti eis, & pa
tribus eorum. Si clauso cœlo pluuia E

non fluxerit propter peccata populi
tui, & deprecati te fuerit in loco isto,
& confessi nomini tuo, & conuersi à
peccatis suis, cum eos afflixeris: exau
di de cœlo domine, & dimitte pecca
ta seruis tuis & populi tui Israel, &
doce eos viam bonam per quã ingre
diantur, & da pluuiam terræ quã de-
disti populo tuo ad possidendũ. Fa-
mes si orta fuerit in terra, & pestilen
tia, ærugo & aurugo, & locusta, &
bruchus, & hostes vastatis regioni-
bus, portas obsederint ciuitatis: om-
nisq; plaga, & infirmitas presserit, si
quis de populo tuo Israel fuerit de-
precatus, cognoscens plagam, & in-
firmitatem suam, & expanderit ma-
nus suas in domo hac: tu exaudies
de cœlo, de sublimi scilicet habitacu
lo tuo, & ꝓpitiare, & redde vnicuiq;
sm vias suas quas nosti eum habere
F in corde suo. Tu enim solus nosti cor
da filiorum hominum, vt timeãt te,
& ambulent in vijs tuis cunctis die-
bus quibus viuũt super faciem terræ

quam dedisti patribus nostris. Exter
nũ quoq; qui non est de populo tuo
Israel, si venerit de terra longinqua,
propter nomen tuum magnum, &
propter manum tuam robustam, &
brachium tuum extentum, & adora
uerit in loco isto: tu exaudies de cœ-
lo firmissimo habitaculo tuo, & fa-
cies cũcta pro quibus inuocauerit te
ille peregrinus, vt sciant omnes po-
puli terræ nomen tuum & timeat te
sicut populus tuus Israel, & cogno-
scant quia nomen tuum inuocatũ est
super domum hanc quã ædificaui. Si
egressus fuerit populus tuus ad bel-
lum contra aduersarios suos per viã
in qua miseris eos, adorabunt te con
tra viam in qua ciuitas hęc est quam
elegisti, & domus quã ædificaui no-
mini tuo, vt exaudias de cœlo preces
eorum, & obsecrationem, & vlcisca-
ris. Si autem peccauerint tibi (neque G
2.reg.8.c enim est homo qui nõ peccet) & ira-
Eccés.7.c tus fueris eis, & tradideris hostibus,
1.Ioã,1,d & captiuos duxerint eos in terrã lon

ginquam, vel certe quæ iuxta est; & conuersi in corde suo in terra ad quã captiui ducti fuerant, egerint pœni/ A tentiam, & deprecati te fuerint in ter ra captiuitatis suę, dicentes, Peccaui/ mus, inique fecimus, iniuste egimus: & reuersi fuerint ad te in toto corde suo, & in tota anima sua, in terra ca/ ptiuitatis suæ ad quã ducti sunt: ado C rabunt te contra viam terræ suę quã dedisti patribus eorum; & vrbis quã elegisti, & domus quã ædificaui no/ mini tuo: vt exaudias de cœlo, hoc est de firmo habitaculo tuo preces eorum, & facias iudicium, & dimit/ tas populo tuo quãuis peccatori. Tu es enim deus meus, aperiãtur quæso oculi tui, & aures tuæ intentę sint ad orationem, quę fit in loco isto. Nunc Psal. 131.c igitur consurge domine deus in re/ quiem tuam, tu & arca fortitudinis tuæ. Sacerdotes tui domine deus in/ duantur salutẽ, & sancti tui lætentur in bonis. Domine deus meus, ne auer seris faciem christi tui, memento mi

ridiem, & tres qui reliq erant, orien
rem, habentes mare superpositũ. Po- B
steriora autem boũ erant itrinsecus
sub mari. Porrò vastitas eius habe-
bat mensuram palmi, & labiũ illius
erat quasi labium calicis vel repan-
di lilij, capiebatq; tria millia metre-
tas. Fecit quoq; conchas decem, &
posuit quinq; à dextris, & quinq; à
sinistris, vt lauarẽt in eis omnia quę
in holocaustum oblaturi erant. Por-
rò in mari sacerdotes lauabãtur. Fe-
cit autem & candelabra aurea decẽ,
secundũ speciem qua iussa erant fie
ri: & posuit ea in templo, quinq; à
dextris, & quinq; à sinistris. Necnon
& mensas decem, & posuit eas in tẽ
plo: quinq; à dextris, & quinq; à si-
nistris. Phialas quoq; aureas centũ.
Fecit etiam atrium sacerdotum, & C
basilicam grandem, & ostia in basili
ca, quę texit ære. Porrò mare posuit
in latere dextro contra orientem ad
meridiem. Fecit autem Hiram lebe-
tes, & creagras: & phialas. Et cõple-

uit omne opus regis in domo dei,
B hoc est columnas duas & epistylia,
& capita, & quasi quædam retiacu-
la, quę capita tegerent super episty-
lia. Malo granata quoque quadrin-
genta, & retiacula duo, ita vt bini or
dines malo granatorum singulis re-
tiaculis iungerentur, quę protegerēt
epistylia, & capita columnarum. Ba-
ses etiam fecit, & conchas, quas su-
perposuit basibus: mare vnum, bo-
D ues quoque duodecim sub mari, &
lebetes, & creagras, & phialas. Om-
nia vasa fecit Salomoni Hiram pa-
ter eius in domo domini ex ęre mū
dissimo, in regione Iordanis fudit
ea rex in argillosa terra iter Socoth,
& Saredatha. Erat autem multitudo
vasorum innumerabilis, ita vt igno
C raretur pondus æris. Fecitq́; Salo-
mon omnia vasa domus dei: & alta
re aureū, & mēsas, & sup. eas panes
propositionis. Cādelabra quoq; cū
lucernis suis vt lucerent ante oracu-
lū iuxta ritum, ex auro purissimo: &

florentia quędam, & lucernas, & for
cipes aureos: omnia de auro mūdiſ
ſimo facta ſūt. Thymiamateria quo
que, & thuribula, & phialas, & mor
tariola ex auro puriſſimo. Et oſtia
cælauit tēpli interioris, id eſt in ſan-
ctoſanctorum, & oſtia templi forin-
ſecus aurea. Sicq́; cōpletum eſt om-
ne opus quod fecit Salomon in do
mo domini.

CAPVT V.

3. reg. 7. 8 INtulit igitur Salomō om A
nia quæ vouerat Dauid
pater ſuus, argentum &
aurum, & vniuerſa vaſa
3. reg. 8. 2 poſuit in theſauris domus domini.
Poſtq́; congregauit maiores natu
Iſrael, & cunctos principes tribuū,
& capita familiarium de filijs Iſra-
el, in Hieruſalem, vt adducerent ar-
cam fœderis domini de ciuitate Da
uid, quę eſt Sion. Venerūt itaq; ad re
gē oēs viri Iſrael in die ſolenni mē
ſis ſeptimi. Cumq; veniſſent cuncti
ſeniorum Iſrael, portauerūt Leuitę
arcam,

B arcam, & intulerunt eam & omnem paraturam tabernaculi. Porrò vasa sanctuarij quę erant in tabernaculo, portauerũt sacerdotes cum Leuitis. Rex autẽ Salomon, & vniuersus cœtus Israel, & omnes qui fuerunt congregati, ante arcam imolabant arietes, & boues absq; vllo numero. tanta enim erat multitudo victimarum. Et intulerunt sacerdotes arcam fœderis domini in locum suum, id est ad oraculum templi in sanctasanctorũ subter alas Cherubim: ita vt Cherubim expanderent alas suas super locum in quo posita erat arca, & ipsam

C arcã tegerent cum vectibus eius. Vectium autẽ quibus portabatur arca, quia paululũ longiores erant, capita parebant ante oraculum. si vero quis paululum fuisset extrinsecus, eos videre non poterat. Fuit itaq; arca ibi vsq; in pręsentem diem. Nihilq; erat aliud in arca nisi duę tabulę, quas posuerat Moyses in Oreb, quando legẽ dedit dominus filijs Israel egredien

tibus ex Ægypto. Egressis autẽ sacer
dotibus de sanctuario (omnes enim
sacerdotes qui ibi potuerãt inueniri,
sanctificati sunt: nec adhuc in illo tẽ-
pore vices, & ministeriorũ ordo in-
ter eos diuisus erat) tã Leuitæ q̃ can D
tores, id est & qui sub Asaph erant, &
qui sub Heman, & qui sub Idithun,
filij, & fratres eorum vestiti byssinis,
cymbalis, & psalteriis, & citharis cõ-
crepabant, stantes ad orientalem pla
gam altaris, & cũ eis sacerdotes cen-
tum viginti canentes tubis. Igitur cun
ctis pariter, & tubis, & voce, & cym-
balis, & organis, & diuersi generis
musicorum cõcinentibus, & vocem
in sublime tollẽtibus, longe sonitus
audiebatur: ita vt cum dominũ lau-
dare cœpissent, & dicere, Confitemi-
ni domino, quoniam bonus, quoniã
in æternum misericordia eius: imple
retur domus dei nube, ne possent sa-
cerdotes stare & ministrare propter
caliginem. Compleuerat enim glo-
ria domini domum dei.

CAPVT VI.

A TVnc Salomon ait. Domi- 3.Reg.8.b
nus pollicitus est, vt habi
taret in caligine: ego autẽ
ędificaui domum nomini
eius, vt habitaret ibi in perpetuum.
Et conuertit rex faciem suam, & be-
nedixit vniuersæ multitudini Israel
(nam omnis turba stabat intenta) &
ait. Benedictus dominus deus israel,
qui qđ locutus est Dauid patri meo,
opere cõpleuit, dicens. A die qua edu
xi populum meum de terra Ægypti,
non elegi ciuitatem de cunctis tribu-
bus Israel, vt ædificaretur in ea do-
mus nomini meo: neq; elegi quenq;
alium virum, vt esset dux in populo
meo Israel: sed elegi Hierusalem, vt
sit nomen meũ in ea, & elegi Dauid,
vt cõstituerem eum super populum
meum Israel. Cumq; fuisset volun-
tatis Dauid patris mei, vt ædificaret
domum nomini domini dei Israel,
dixit dominus ad eum: Quia hęc fuit
voluntas tua, vt ædificares domum

nomini meo, bene quidem fecisti hu
iuscemodi habere voluntaté: sed nõ A
tu ædificabis mihi domum, verúta-
men filius tuus, qui egredietur de lũ
bis tuis, ipse ædificabit domũ nomi-
ni meo. Cõpleuit ergo dominus ser B
monem suum, quem locutus fuerat,
& ego surrexi pro patre meo Dauid,
& sedi super thronum Israel, sicut lo
cutus est dominus, & ædificaui do-
mum nomini domini dei Israel, &
posui in ea arcã in qua est pactum do
mini quod pepigit cum filiis Israel.
Stetit ergo corã altari domini ex ad-
uerso vniuersæ multitudinis Israel,
& extendit manus suas. Siquidem fe
cerat Salomon basim æneam, & po-
suerat eam in medio basilicę, haben-
tem quinq; cubitos longitudinis, &
quinq; latitudinis, & tres cubitos al-
titudinis. stetitq; super eã: & deinde
flexis genibus cõtra vniuersam mul
titudinem Israel, & palmis in cœlũ
2.Ma.2.b leuatis, ait. Domine deus Israel, non
est similis tui deus in cœlo & in ter-

ra, qui custodis pactum & misericordiam cum seruis tuis qui ambulant coram te in toto corde suo: qui præstitisti seruo tuo Dauid patri meo, quæcunq; locutus fueras ei: & quæ ore promiseras, opere cóplesti, sicut & præsens tépus probat. Nunc ergo domine deus Israel imple seruo tuo patri meo Dauid quæcunq; locutus es, dicens. Non deficiet ex te vir corá me, qui sedeat super thronũ Israel, ita tamé si custodierint filij tui viam suam, & ambulauerint in legé mea, sicut & tu ambulasti corá me. Et nũc dominus deus Israel firmetur sermo tuus quem locutus es seruo tuo Dauid. Ergóne credibile est vt habitet deus cum hominibus super terram? Si cœlum & cœli cœlorum nõ te capiunt: quanto magis domus ista quá ædificaui? Sed ad hoc tantũ facta est,
D vt respicias orationé serui tui, & obsecrationé eius domine deus meus, & audias preces quas fundit famulus tuus coram te, vt aperias oculos

tuos super domũ istam diebus ac no-
ctibus, super locum in quo pollici-
tus es vt inuocetur nomen tuum: &
exaudires orationẽ quã seruus tuus
orat in eo, & exaudias preces famuli
tui, & populi tui Israel. Quicunque
orauerit in loco isto, exaudi de habi-
taculo tuo, id est de cœlis, & propi-
tiare. Si peccauerit quispiam in pro-
ximum suum, & iurare contra eum
paratus venerit, seq; maledicto con-
strinxerit coram altari in domo ista:
tu audies de cœlo, & facies iudicium
seruorum tuorum, ita vt reddas ini-
quo viam suam in caput proprium,
& vlciscaris iustum, retribuens ei ſm
iustitiam suã. Si superatus fuerit po-
pulus tuus Israel ab inimicis (pecca-
bunt enĩ tibi) & conuersi egerint pœ
nitentiam, & obsecrauerint nomen
tuum, & fuerint deprecati te in loco
isto, tu exaudies de cœlo, & ꝓpitiare
peccato populi tui Israel, & reduc
eos in terram quam dedisti eis, & pa
tribus eorum. Si clauso cœlo pluuia E

non fluxerit propter peccata populi tui, & deprecati te fuerit in loco isto, & confessi nomini tuo, & conuersi à peccatis suis, cum eos afflixeris: exaudi de cœlo domine, & dimitte peccata seruis tuis & populi tui Israel, & doce eos viam bonam per quā ingrediantur, & da pluuiam terræ quā dedisti populo tuo ad possidendū. Fames si orta fuerit in terra, & pestilentia, ærugo & aurugo, & locusta, & bruchus, & hostes vastatis regionibus, portas obsederint ciuitatis: omnisq; plaga, & infirmitas presserit, si quis de populo tuo Israel fuerit deprecatus, cognoscens plagam, & infirmitatem suam, & expanderit manus suas in domo hac; tu exaudies de cœlo, de sublimi scilicet habitaculo tuo, & ꝓpitiare, & redde vnicuiq; sm vias suas quas nosti eum habere

F in corde suo. Tu enim solus nosti corda filiorum hominum, vt timeāt te, & ambulent in viis tuis cunctis diebus quibus viuūt super faciem terræ

quam dedisti patribus nostris. Exter
nũ quoq; qui non est de populo tuo
Israel, si venerit de terra longinqua,
propter nomen tuum magnum, &
propter manum tuam robustam, &
brachium tuum extentum, & adora
uerit in loco isto: tu exaudies de cœ-
lo firmissimo habitaculo tuo, & fa-
cies cũcta pro quibus inuocauerit te
ille peregrinus, vt sciant omnes po-
puli terræ nomen tuum & timeat te
sicut populus tuus Israel, & cogno-
scant quia nomen tuum inuocatũ est
super domum hanc quã ædificaui. Si
egressus fuerit populus tuus ad bel-
lum contra aduersarios suos per viã
in qua miseris eos, adorabunt te con
tra viam in qua ciuitas hęc est quam
elegisti, & domus quã ædificaui no-
mini tuo, vt exaudias de cœlo preces
eorum, & obsecrationem, & vlcisca-
ris. Si autem peccauerint tibi (neque G
3.reg.8.c enim est homo qui nõ peccet) & ira-
Ecces.7.c tus fueris eis, & tradideris hostibus,
1.Ioã.1.d & captiuos duxerint eos in terrã lon

ginquam, vel certe quæ iuxta est, & conuersi in corde suo in terra ad quā captiui ducti fuerant, egerint pœni/
A tentiam, & deprecati te fuerint in ter 3.Mac.1.c
ra captiuitatis suę, dicentes, Peccaui/ mus, inique fecimus, iniuste egimus: & reuersi fuerint ad te in toto corde suo, & in tota anima sua, in terra ca/ ptiuitatis suæ ad quā ducti sunt: ado
C rabunt te contra viam terræ suę quā dedisti patribus eorū, & vrbis quā elegisti, & domus quā ædificaui no/ mini tuo: vt exaudias de cœlo, hoc est de firmo habitaculo tuo preces eorum, & facias iudicium, & dimit/ tas populo tuo quāuis peccatori. Tu es enim deus meus, aperiātur quæso oculi tui, & aures tuæ intentę sint ad orationem, quę fit in loco isto. Nunc Psal.131.c
igitur consurge domine deus in re/ quiem tuam, tu & arca fortitudinis
D tuæ. Sacerdotes tui domine deus in/ duantur salutē, & sancti tui lætentur in bonis. Domine deus meus, ne auer seris faciem christi tui, memento mi

fericordiarum David ferui tui.

CAPVT VII.

2.Mac.2.c Vmq; compleffet Salomō A
fundens preces, ignis de-
fcendit de cœlo, & deuora
uit holocaufta & victimas,
& maieftas domini impleuit domū,
nec poterant facerdotes ingredi tem
plum domini, eo q impleffet maie-
ftas domini tēplum domini. Sed &
omnes filij Ifrael videbant defcēden
tem ignem & gloriam domini fuper
domum: & corruentes proni in ter-
ram fuper pauimentum ftratum la-
pide, adorauerunt & laudauerūt do-
minum, quoniam bonus, quoniam
in feculū mifericordia eius. Rex au-
Pfal.135.c tem, & omnis populus immolabant
victimas coram domino. Mactauit
igitur rex Salomon hoftias, boum vi
gintiduo millia, arietum centum vi- B
ginti millia. Et dedicauit domum dei
rex & vniuerfus populus. Sacerdotes
autē ftabant in officijs fuis, & Leuitę

in organis carminum domini quę fe
cit Dauid rex ad laudandum domi-
num, quoniam in æternũ misericor-
dia eius; hymnos Dauid canẽtes per
manus suas. Porrò sacerdotes cane-
bant tubis ante eos, cunctusq; Israel
stabat. Sanctificauit quoq; Salomon
medium atrij ante templũ domini.
Obtulerat enim ibi holocausta & adi
pes pacificorum: quia altare æneum
quod fecerat, non poterat sustinere
holocausta & sacrificia & adipes. Fe-
cit ergo Salomon solennitatẽ in tem
pore illo septẽ diebus, & omnis Isra
el cũ eo, ecclesia magna valde, ab in-
troitu Emath vsq; ad torrentẽ Ægy-
C pti. Fecitq; die octauo collectam, eo
ꝙ dedicasset altare septem diebus, &
solẽnitatem celebrasset diebus septẽ.
Igitur in die vicesimotertio mensis
septimi, dimisit populos ad taberna-
cula sua lætantes atq; gaudentes su-
per bono quod fecerat dominus Da-
uid, & Salomoni, & Israel populo
suo. Compleuitq; Salomon domum 3. Reg. 9. a

domini, & domum regis, & omnia
quę disposuerat in corde suo, vt face
ret in domo domini & in domo sua,
& prosperatus est. Apparuit autem ei
dominus nocte, & ait. Audiui oratio
nem tuam, & elegi locū istum mihi
in domum sacrificij. Si clausero cœ/
lum, & pluuia non fluxerit, & māda/
uero & præcępero locustæ vt deuo/
ret terram, & misero pestilentiam in
populum meum, conuersus autē po
pulus meus, super quos inuocatū est
nomē meum, deprecatus me fuerit,
& exquisierit faciem meam, & egerit
pœnitentiam à vijs suis pessimis: &
ego exaudiam de cœlo, & propitius
ero peccatis eorū, & sanabo terram
eorum. Oculi quoq; mei erunt aper/
ti, & aures meę erectę ad orationem
eius qui in loco isto orauerit: Elegi D
enim, & sanctificaui locum istum, vt
sit nomen meū ibi in sempiternum,
& permaneāt oculi mei, & cor meū
ibi cunctis diebus. Tu quoq; si ambu
laueris corā me, sicut ambulauit Da

uid pater tuus,& feceris iuxta omnia
quæ præcępi tibi,& iustitias meas,iu
diciaq́ꝫ seruaueris, suscitabo thronũ
regni tui, sicut pollicitus sum Dauid
patri tuo,dicẽs,Non auferetur de stir
pe tua vir,qui non sit princeps in Is/
rael. Si autẽ auersi fueritis, & dereli/
queritis iustitias meas , & præcępta
mea quæ proposui vobis, & abeũtes
seruieritis dijs alienis, & adoraueri/
tis eos,euellã vos de terra mea quã
dedi vobis, & domum hanc quã san
ctificaui nomini meo,projciã à facie
mea, & tradã eam in parabolam,'&
in exemplum cunctis populis,'& do
mus ista erit in prouerbiũ vniuersis
transeuntibus , & dicent stupentes,
Quare fecit dominus sic terræ huic,
& domui huic? Respondebũtq́ꝫ, Quia
dereliquerunt dominum deum pa/
trum suorum,qui eduxit eos de ter/
ra Ægypti, & apprehenderunt deos
alienos , & adorauerunt eos , & co/
luerunt : idcirco venerunt super eos
vniuersa hæc mala.

CAPVT VIII.

3.Reg.9.b EXpletis autem viginti ãnis A
postq; ædificauit Salomon
domum domini & domũ
suam: ciuitates quas dede-
rat Hiram Salomoni, ædificauit, &
habitare ibi fecit filios Israel. Abijt
quoq; in Emath Suba, & obtinuit eã,
& ędificauit Palmiram in deserto, &
alias ciuitates munitissimas ædifica-
uit in Emath. Extruxitq; Bethoron su
periorem, & Bethoron inferiorẽ, ci-
uitates muratas habentes portas &
vectes & seras. Balaath etiam, & om-
nes vrbes firmissimas, quæ fuerũt Sa
lomonis, cunctasq; vrbes quadriga-
rum, & vrbes equitum. Omnia quæ- B
cunq; voluit, fecit rex Salomon atq;
disposuit: ædificauit in Hierusalẽ &
ĩn Libano, & in vniuersa terra pote-
statis suæ. Omnem populum qui de-
relictus fuerat de Ethæis, & Amor-
ræis, & Pherezæis, & Euæis, & Iebu
sæis, qui non erãt de stirpe Israel, de
filijs eorum, & de posteris quos non

interfecerāt filij Iſrael, ſubiugauit Salomon in tributarios, vſque in diem hanc. Porrò de filijs Iſrael nõ poſuit vt ſeruirēt operibus regis. Ipſi enim erant viri bellatores, & duces primi & principes quadrigarum & equitũ eius. Omnes autem principes exercitus regis Salomonis fuerunt ducenti quinquaginta, qui erudiebant populum. Filiam vero Pharaonis tranſtulit de ciuitate Dauid in domum quā

C ædificauerat ei. Dixit enim, Non habitabit vxor mea in domo Dauid regis Iſrael, eo ꝙ ſanctificata ſit, quia ingreſſa eſt in eam arca domini. Tūc obtulit Salomon holocauſta domino ſuper altare domini, quod extruxerat ante porticum vt per ſingulos dies offerretur in eo iuxta præceptũ Moyſi in ſabbatis & in calēdis, & in feſtis diebus ter per annũ, id eſt in ſolennitate azimorũ, & ſolēnitate hebdomadarũ, & in ſolēnitate tabernaculoꝝ. Et cõſtituit iuxta diſpoſitionē Dauid patris ſui officia ſacerdotũ in

ministerijs suis, & Leuitas in ordine suo, vt laudarent, & ministrarent corã sacerdotibus iuxta ritũ vniuscuiusq; diei, & ianitores in diuisionib⁹ suis per portã & portã. sic enim præceperat Dauid homo dei. Nec prętergressi sunt de mandatis regis tam sacerdotes, q̃; Leuitæ, ex omnibus quę pręcęperat. Et in custodijs thesauroꝝ omnes impensas præparatas habuit Salomon, ex eo die quo fundauit domum domini, vsq; in diẽ quo perfecit eã. Tunc abijt Salomon in Asiongaber, & in Ahilath ad oram maris rubri, quæ est in terra Edom. Misit ergo ei Hiram per manus seruorũ suorum naues, & nautas gnaros maris, & abierunt cum seruis Salomonis in Ophir. Tuleruntq; inde quadringenta quinquaginta talenta auri, & attulerunt ad regem Salomonem.

CAPVT IX.

3.Re.10.a Mat.12.d Luc.11.d REgina quoq; Saba cum audisset famã Salomonis, vẽnit vt tentaret eũ in ænigmatibus A

matibus in Hierusalem, cum ma-
gnis opibus & camelis, qui porta-
bant aromata & auri plurimũ, gem-
masq́ꝫ preciosas. Cumq́ꝫ venisset ad
Salomonem, locuta est ei quæcunqꝫ
erant in corde suo. Et exposuit ei Sa
lomon omnia quę proposuerat, nec
quicq̃ꝫ fuit quod nõ perspicuũ ei fe-
cerit. Quæ postquã vidit, sapiẽtiam
scilicet Salomõis, & domũ quã ędi-
ficauerat, necnon & cibaria mensæ
eius, & habitacula seruorum, & offi-
cia ministrorum eius & vestimenta
eorũ, pincernas quoque & vestes eo
rum, & victimas quas imolabat in
domo domini: non erat præ stupo-
B re vltra in ea spiritus. Dixitq́ꝫ ad re-
gem. Verus est sermo quẽ audieram
in terra mea de virtutibus & sapien-
tia tua. Non credebã narrãtibus, do-
nec ipsa venissem, & vidissent oculi
mei, & probassem vix medietatẽ sa
pientię tuę mihi fuisse narratam. vi-
cisti famam virtutibus tuis. Beati vi
ri tui, & beati serui tui, hi qui assistũt

coram te omni tempore, & audiunt
sapientiam tuam. Sit dominus deus
tuus benedictus, q voluit te ordina-
re super thronum suum regẽ domi-
ni dei tui. Quia diligit deus Israel, &
vult seruare eum in æternũ: idcirco
posuit te super eum regem, vt facias
iudicia atq; iustitiã. Dedit autẽ regi C
centum viginti talẽta auri, & aroma
ta multa nimis, & gẽmas preciosissi
mas. Non fuerunt aromata talia, vt
hæc quę dedit regina Saba regi Salo
moni. Sed & serui Hiram cũ seruis
Salomonis attulerunt aurum de O-
phir, & ligna Thyina, & gẽmas pre-
ciosissimas. De quibus fecit rex, de li
gnis scilicet Thyinis, gradus in do-
mo dñi & in domo regia, citharas
quoq; & psalteria cãtoribus. Nunq̃
visa sunt in terra Iuda ligna talia.
Rex autẽ Salomon dedit reginæ Sa
ba cũcta quę voluit, & quæ postula-
3.reg.2.c uit, & multo plura q̃ attulerat ad
eũ. Quæ reuersa, abijt in terrã suam D
cum seruis suis. Erat autem pondus

auri quod afferebat Salomoni per singulos annos, sexcēta sexagita sex taleta auri, excępta ea summa quam legati diuersarum gentium, & negociatores afferre cōsueuerāt, omnesq; reges Arabiæ, & satrapę terrarū, qui comportabant aurum & argentum Salomoni. Fecit igitur rex Salomō ducētas hastas aureas de summa sexcentorum aureorum, qui in singulis hastis expandebantur. Trecenta quoq; scuta aurea trecentorū aureorum quibus tegebant singula scuta. Posuitq; ea rex in armamentario, quod erat cōsitū nemore. Fecit quoque rex solium eburneum grande, &
E vestiuit illud auro mundissimo. Sex quoq; gradus, quibus ascendebatur ad solium, & scabellum aureū, & brachiola duo altrinsecus, & duos leones stātes iuxta brachiola. sed & alios duodecim leūculos stātes sup sex gradus ex vtraq; parte. non fuit tale soliū in vniuersis regnis. Oīa quoq; vasa conuiuij regis erāt aurea, & va-

sa domus saltus Libani ex auro pu-
rissimo. Argentū enim in diebus illis
ꝑ nihilo reputabat. Siqdē naues re-
gis ibant in Tharsis cū seruis Hiram,
semel in annis tribus: & deferebant
inde aurū & argentum, & ebur, & si-
mias, & pauos. Magnificatus est igi-
tur Salomon super omnes reges ter
rę prę diuitijs, & gloria. Omnesq́ʒ re- F
ges terrarū desyderabant videre fa-
ciem Salomonis, vt audirēt sapiētiā
quam dederat deus in corde eius: &
deferebant ei munera, vasa argentea
& aurea, & vestes, & arma & aroma
ta, equos & mulos per singulos an-
nos. Habuit quoqʒ Salomō quadra
ginta millia equorum in stabulis, & A
curruū eqtumq́ʒ duodecim millia.
Constituitq́ʒ eos in vrbibus quadri
garum, & vbi erat rex in Hierusalē.
Exercuit etiam potestatē super cun-
ctos reges à flumine Euphrâte vsqʒ
ad terrā Philistinorū, & vsqʒ ad ter-
minos Ægypti. Tātamq́ʒ copiā præ-
buit argenti in Hierusalē quasi lapi-

dum, & cedrorũ tantã multitudinẽ velut sycomorum quę gignũtur in campestribus. Adducebantur aũt ei equi de Ægypto, cunctisqꝫ regionibus. Reliqua autem opera Salomonis priorum & nouissimorum scripta sunt in verbis Nathã prophetę, & in libris Ahię Silonitis, in visione quoqꝫ Iaddo videntis, contra Hieroboam filiũ Nabath. Regnauit aũt Salomon in Hierusalem super oẽm Israel q̃draginta annis. Dormiuitqꝫ cũ patribus suis, & sepelierũt eum in ciuitate Dauid: regnauitqꝫ Roboã filius eius pro eo.

CAPVT X.

A Profectus est aũt Roboam in Sichem. illuc enim cunctus Israel conuenerat, vt cõstitueret eũ regẽ. Quod cum audisset Hieroboam filius Nabath, qui erat in Ægypto (fugerat quippe illuc ante Salomonẽ) statim reuersus est. Vocauerũtque eum, & venit cũ vniuerso Israel, & locu- 3. re. 12. a

ti sunt ad Roboam, dicentes. Pater
tuus durissimo iugo nos pressit, tu
leuiora ipera patre tuo: qui nobis i-
posuit grauem seruitutem, & paulu
lum de onere subleua, vt seruiamus
tibi. Qui ait. Post tres dies reuertimi
ni ad me. Cumq; abijsset populus,
init consilium cum senibus, qui ste-
terant coram patre eius Salomone,
dum adhuc viueret, dicés. Quod da B
tis consiliū, vt respondeam populo?
Qui dixerūt ei. Si placueris populo
huic, & linieris eos verbis clementi-
bus, seruient tibi oī tépore. At ille re
liquit cōsiliū senū, & cum iuuenibus
tractare cœpit, qui cū eo nutriti fue
rant, & erant in comitatu illius: di- A
3. re. 12. a xitq; ad eos. Quid vobis videt? vel
quid respōdere debeo populo huic,
qui dixit mihi, Subleua iugū, quod D
imposuit nobis pater tuus? At illi re
spōderūt vt iuuenes, & nutriti cum
eo in delicijs, atq; dixerūt. Sic loquê C
ris populo, q dixit tibi, Pater tuus
aggrauauit iugū nostrum, tu suble-

ua: & sic rñdebis eis, Minimus digitus meus grossior est lumbis patris mei. Pater meus imposuit vobis graue iugum, & ego maius pondus apponã. Pater meus cęcidit vos flagellis, ego vero cędã vos scorpionibus. Venit ergo Hieroboam, & vniuersus populus ad Roboam die tertio, sicut pręceperat eis: Respõditq; rex dura, derelicto consilio seniorũ, locutusq; est iuxta iuuenũ voluntatem, Pater meus graue vobis impo suit iugũ, quod ego grauius faciam. pater meus cęcidit vos flagellis, ego vero cædã vos scorpionibus. Et non acqeuit populi precibus. erat enim volũtatis dei, vt compleretur sermo eius, quẽ locutus fuerat per manum Abię Silonitis ad Hieroboam filiũ
D Nabath. Populus autẽ vniuersus rege duriora dicẽte, sic locutus est ad eum. Non est nobis pars in Dauid, neq; hæreditas in filio Isai. Reuertere in tabernacula tua Israel, tu autẽ pasce domum tuam Dauid. Et abijt

Israel in tabernacula sua. Sup filios
aut Israel, qui habitabant in ciuitati
bus Iuda, regnauit Roboa. Misitq;
rex Roboam Adurá, qui preerat tri/
butis, & lapidauerunt eum filij Isra
el, & mortuus est. Porrò rex Roboã
currum festinauit ascendere, & fugit
in Hierusalé. Recessitq; Israel à do/
mo Dauid vsq; ad diem hanc. Fa/
ctum est autem: cũ audisset omnis
Israel q reuersus esset Hieroboam,
miserunt, & vocauerunt eum, con/
gregato coetu, & constituerunt eum
regem super omnem Israel: nec se/
cutus est quispiam domũ Dauid, pre
ter tribum Iuda solam.

Non est in hebreo.

CAPVT XI.

3.re.12.a

VEnit autem Roboam in Hierusalem, & conuoca/
uit vniuersam domũ Iu/
da, & Beniamin centum
octoginta millia electorũ, atq; bel/
lantium, vt dimicaret cõtra Israel,
& conuerteret ad se regnum suũ. Fa
ctusq; est sermo domini ad Semeiã

A

hoīem dei, dicens. Loquere ad Roboam filium Salomonis regem Iuda, & ad vniuersum Israel qui est in Iuda & Beniamin: Hæc dicit dominus, Non ascendetis, neq; pugnabitis contra fratres vestros: reuertatur vnusquisq; in domum suam, quia mea hoc gestum est voluntate. Qui cū audissent sermonē domini, reuersi sunt, nec perrexerunt contra Hieroboā.
B Habitauit aūt Roboā in Hierusalē, & ędificauit ciuitates muratas in Iuda: extruxitq; Bethleem, & Ethan, & Thecue: Bethsur quoq;, & Soccho, & Odollā, necnō & Geth, & Maresa, & Ziph, sed & Aduram, & Lachis, & Azeca: Saraa quoque & Ahialon, & Hebron, quę erant in Iuda, & Beniamin ciuitates munitissimas. Cumq; clausisset eas muris, posuit in eis principes, ciborumq; horrea hoc est olei, & vini. Sed & in singulis vrbibus fecit armamētaria scutorū, & hastarū: firmauitq; eas summa diligentia, & imperauit super Iu

dam, & Beniamin. Sacerdotes autē, C
& Leuitę q erāt in vniuerso Israel,
venerūt ad eum de cunctis sedibus
suis, relinquentes suburbana, & pos-
sessiones suas, & transeuntes ad Iu-
dam, & Hierusalem: eo ꝙ abiecisset
eos Hieroboā, & posteri eius, ne sa-
cerdotio domini fungerētur, qui cō
stituit sibi sacerdotes excelsorum, &
dæmoniorum, vitulorumq; quos
fecerat. Sed & de cūctis tribubus Is-
rael, quicunq; dederant cor suum vt
quærerent dominū deum Israel, ve
nerunt in Hierusalem ad immolan-
dum victimas suas coram dn̄o deo
patrum suorum, & roborauerunt re
gnum Iuda: & confirmauerunt Ro
boam filium Salomonis per tres an
nos. Ambulauerunt enim in vijs Da
uid, & Salomonis annis tantum tri- D
bus. Duxit autem Roboam vxorem
Maalath, filiam Hierimoth filij Da-
uid: Abiail quoq; filiam Heliab filij
Isai, quæ peperit ei filios Ieus & So
moriam, & Zoom. post hanc quoq;

accæpit Maacha filiã Absalom, quæ
peperit ei Abia, & Ethai, & Ziza, &
Salomith, Amauit autem Roboam
Maacha filiam Absalom super om-
nes vxores suas, & cõcubinas. Nam
vxores decem & octo duxerat, cõcu-
binas autem sexaginta: & genuit vi-
gintiocto filios, & sexagita filias. Cõ-
stituit vero in capite, Abiam filium
Maacha ducem super omnes fratres
suos (ipsum enim regem facere cogi-
B tabat: quia sapiẽtior fuit, & potẽtior
sup omnes filios eius,) & in cũctis
finibus Iuda, & Beniamin, & in vni-
uersis ciuitatib⁹ muratis: Prębuitq;
eis escas plurimas, & multas petiuit
vxores.

CAPVT XII.

A CVmq; roboratũ fuisset re-
gnum Roboã, & confortã-
tum, dereliqt legẽ domi-
ni, & omnis Israel cũ eo.
B Anno autem quinto regni Roboam
ascendit Sesac rex Ægypti in Hieru-
salem (quia peccauerãt domino) cũ

mille ducentis curribus,& sexagin-
ta millibus equitum. Nec erat nume
rus vulgi quod venerat cum eo ex
Ægypto, Libyes scilicet, & Troglo-
dytę,& Æthiopes: cæpitq; ciuitates
munitissimas in Iuda, & venit vsq;
in Hierusalem. Semeias autem pro-
pheta ingressus est ad Roboam, &
principes Iuda, qui congregati fue-
rant in Hierusalem, fugientes Sesac,
dixitq; ad eos. Hæc dicit dominus,
Vos reliquistis me,& ego reliq vos B
in manu Sesac. Consternatiq; princi
pes Israel,& rex dixerunt. Iustus est
dominus. Cumq; vidisset dominus
q humiliati essent, factus est sermo
domini ad Semeiam, dicens. Quia
humiliati sunt, non disperdã eos, da
boq; eis pauxillũ auxilij,& nõ stilla
bit furor meus sup Hierusalem per
manũ Sesac. Verũtamen seruient ei:
vt sciãt distãtiã seruitutis meę & ser
uitutis regni terrarum. Recessit itaq; C
Sesac rex Ægypti ab Hierusalẽ, subla
tis thesauris domus domini,& do-

mus regis: oĩaq; secum tulit, & clypeos aureos quos fecerat Salomon: pro quibus fecit rex æneos, & tradidit illos principibus scutariorũ qui custodiebãt vestibulũ palatij. Cũq; introiret rex domum domini, veniebant scutarij, & tollebant eos: iterumq; referebant eos ad armamentarium suum. Veruntamen quia humiliati sunt, auersa est ab eis ira domini, nec deleti sunt penitus. Siquidem in Iuda inuenta sunt opera bo

D na. Confortatus est ergo rex Roboam in Hierusalem, atque regnauit. Quadraginta autem & vnius anni erat cũ regnare cœpisset: & decẽ & septem annis regnauit in Hierusalẽ 3.reg.14.f

vrbe quam elegit dominus vt cõfirmaret nomẽ suũ ibi de cunctis tribubus Israel. Nomen autẽ matris eius Naama Ammanitis. Fecitq; malũ, & non præparauit cor suum vt quæreret dominũ. Opera vero Roboã prima & nouissima scripta sunt in libris Semeiæ ꝓphetæ: & Addo viden

tis, & diligenter exposita. Pugnaue-
runtq; aduersum se Roboā & Hie-
roboam cūctis diebus. Et dormiuit
Roboā cū patribus suis. sepultusq; B
est in ciuitate Dauid. Et regnauit A-
bia filius eius pro eo.

CAPVT XIII.

ANno octauodecimo regis A
Hieroboā, regnauit Abia
super Iudā. Tribus annis
regnauit in Hierusalem.
Nomenq; matris eius Michaia, filia
Vriel de Gabaa. Et erat bellum inter
3. re. 15. a Abia et Hieroboā. Cūq; iniisset Abia
certamē, & haberet bellicosissimos
viros, & electorū quadraginta mil-
lia: Hieroboā instruxit contra aciem
octoginta millia virorū, qui & ipsi
electi erāt, & ad bella fortissimi. Ste-
tit ergo Abia super montem Seme-
ron, qui erat in Ephraim, & ait. Audi C
Hieroboam, & omnis Israel, Nūm
ignoratis q dominus deus Israel de
derit regnum Dauid super Israel in
sempiternum, ipsi & filiis eius in pa

ctū salis? Et surrexit Hieroboam fi-
lius Nabath, seruus Salomonis filij
Dauid, & rebellauit contra dominū
suum. Congregatiq; sunt ad eum vi
B ri vanissimi, & filij Belial: & præua-
luerūt contra Roboā filium Salomo
nis. Porrò Roboā erat rudis, & cor-
de pauido, nec potuit resistere eis.
Nūc ergo vos dicitis q resistere pos-
sitis regno domini, quod possidet p
filios Dauid. Habetisq; grandem po
puli multitudinē, atq; vitulos aure-
os quos fecit vobis Hieroboam in
deos. Et eiecistis sacerdotes domini 3.reg.12.g
filios Aaron, atq; Leuitas: & fecistis
vobis sacerdotes, sicut omnes popu
li terrarū. Quicūq; venerit, & initia-
uerit manū suam in tauro de bobus,
& in arietibus septem, fit sacerdos
eorum qui non sunt dij. Noster au-
tem dominus deus est, quem nō re-
C linqmus. Sacerdotesq; ministrāt do
mino de filijs Aaron: & Leuitę sunt
i ordine suo, holocausta quoq; offe-
runt domino per singulos dies ma-

tie & vespere: & thymiama iuxta le/
gis pręcępta confectum, & propo/
nuntur panes in mensa mūdissima.
Estq; apud nos candelabrū aureū, &
lucernę eius, vt accendantur semper
ad vesperam. Nos quippe custodi/
mus præcæpta domini dei nostri,
quem vos reliquistis. Ergo in exerci
tu nostro dux deus est, & sacerdotes
eius qui clangunt tubis, & resonant
cōtra vos. Filij Israel nolite pugna/
re cōtra dominū deū patrum vestro
rū, quia non vobis expedit. Hæc illo
loquente, Hieroboam retro molie/
batur īsidias. Cumq; ex aduerso ho
stium staret, ignorātem Iudam suo
ambiebat exercitu. Respiciensq; Iu
das, vidit instare bellū ex aduerso &
post tergū, & clamauit ad dominū,
ac sacerdotes tubis canere cœperūt,
omnesq; viri Iuda vociferati sūt. Et D
ecce, illis clamantibus pterruit deus
Hieroboam, & omnē Israel qui sta
bat ex aduerso Abia & Iuda: fuge/
runtq; filij Israel Iudam, & tradidit
eos

eos deus in manu eorum. Percussit
ergo eos Abia, & populus eius plaga
magna, & corruerunt vulnerati ex
Israel quinquaginta millia virorum
fortium. Humiliatiq; sunt filij Israel
in tempore illo, & vehementissime
confortati filij Iuda, eo quod sperassent
in domino deo patrum suorũ. Perse
cutus est autem Abia fugientẽ Hiero
boam, & cępit ciuitates eius Bethel
& filias eius: & Iesana cum filiabus
suis: Ephron quoq;, & filias eius: nec
valuit vltra resistere Hieroboam in
diebus Abia. Quem percussit domi-
nus, & mortuus est. Igitur Abia, con
fortato imperio suo, accępit vxores
quatuordecim, procreauitq; viginti
duos filios, & sedecim filias. Reliqua
autem sermonum Abia, viarumq;,
& operũ eius, scripta sunt diligentis-
sime in libro Addo prophetæ.

CAPVT XIIII.

A DOrmiuit autem Abia cum 3.Re.15.b
patribus suis, & sepelierũt
eum in ciuitate Dauid. Re

gnauitq; Asa filius eius pro eo. In cu
ius diebus quieuit terra annis decẽ.
Fecit ergo Asa quod bonum & placi
tum erat in conspectu dei sui, & sub-
uertit altaria peregrini cultus, & ex-
celsa: & confregit statuas, lucosq; suc
cidit, & præcepit Iudæ vt quæreret
dominum deum patrum suorum, &
faceret legem, & vniuersa mãdata. Et
abstulit de cunctis vrbibus Iuda aras
& phana, & regnauit in pace. Ædifi- B
cauit quoq; vrbes munitas in Iuda,
quia quietus erat, & nulla tẽporibus
eius bella surrexerant, pacem domi-
no largiente. Dixit autẽ Iudæ. Ædi-
ficemus ciuitates istas, & vallemus
muris, & roboremus turrib⁹, & por
tis, & seris, donec à bellis quieta sunt
omnia, eo ꝙ quæsierimus dominum C
deum patrum nostrorum, & dederit
nobis pacem per gyrum. Ædificaue-
runt igitur, & nullum in extruendo
impedimentum fuit. Habuit autem
Asa in exercitu suo portantium scuta
& hastas de Iuda trecenta millia: de

Beniamin vero ſcutariorum,& ſagit
tariorum ducenta octoginta millia.
C omnesq́ʒ iſti viri fortiſſimi. Egreſſus
eſt autem contra eos Zara Æthiops
cum exercitu ſuo decies centena mil
lia,& curribus trecẽtis:& venit vſqʒ
Mareſa. Porrò Aſa perrexit obuiam
ei,& inſtruxit aciem ad bellũ in val-
le Sephàta, quæ eſt iuxta Mareſa, &
inuocauit dominũ deum,& ait. Do-
mine non eſt apud te vlla diſtantia, 1.Mac.3.b
vtrum in paucis auxilieris, an in plu
ribus, adiuua nos domine deus no-
ſter. In te enim,& in tuo nomine ha
bentes fiduciã venimus contra hanc
multitudinem.Domine,deus noſter
tu es,non præualeat cõtra te homo.
Exterruit itaqʒ dominus Æthiopes
D corã Aſa & Iuda. Fugeruntq́ʒ Æthio
pes, & perſecutus eſt eos Aſa, & po-
pulus qui cum eo erat,vſque Gerara.
& ruerũt Æthiopes vſqʒ ad interne-
cionẽ,quia domino cędente contriti
ſunt,& exercitu illius præliante. Tu-
lerunt ergo ſpolia multa. Et percuſ-

ferunt ciuitates omnes per circuitum
Gerarę. Grandis quippe cunctos ter-
ror inuaserat. Et diripuerūt vrbes, &
multam prædam asportauerunt: sed
& caulas ouium destruentes, tulerūt
pecorum infinitam multitudinem,
& camelorum: reuersiq; sunt in Hie
rusalem.

CAPVT XV.

Azarias autem filius Obed A
facto in se spiritu dei egres
sus est in occursum Asa, &
dixit ei. Audite me Asa, &
omnis Iuda & Beniamin, Dominus
vobiscū, quia fuistis cum eo. Si quę-
sieritis eum, inuenietis: si autē dereli
queritis, derelinquet vos. Transibūt
autem multi dies in Israel absq; deo
vero, & absq; sacerdote, doctore, &
absq; lege. Cumq; reuersi fuerint in
angustia sua ad dominū deum Isra-
el, & quęsierint eum, reperient eum.
In tempore illo non erit pax egre-
dienti, & ingredienti: sed terrores vn
diq; in cunctis habitatoribus terrarū.

B Pugnabit enim gens contra gentem,
& ciuitas contra ciuitatem: quia do-
minus cõturbabit eos in omni angu
stia. Vos ergo confortamini, & non
dissoluãtur manus vestræ: erit enim
merces operi vestro. Quod cum au-
disset Asa, verba scilicet, & prophetiã
Azarię filij Obed prophetę, conforta
tus est, & abstulit idôla de omni ter-
ra Iuda, & de Beniamin, & ex vrbi-
bus quas cęperat montis Ephraim:
& dedicauit altare domini, quod erat
ante porticũ domini. Congregauitq́;
vniuersum Iudam, & Beniamin, &
aduenas cum eis de Ephraim, & de
C Manasse, & de Symeon. plures enim
ad eum confugerant ex Israel, viden
tes ꝙ dominus deus illius esset cum
eo. Cumq́; venissent in Hierusalem
mense tertio, anno decimoquinto re
gni Asa, imolauerunt domino in die
illa de manubijs & præda quã addu-
xerant, boues septingẽtos, & arietes
septem millia. Et intrauit ex more ad
corroborandũ fœdus, vt quærerent

dominum deum patrum suorum in
toto corde, & in tota anima sua. Si qs
autem, inquit, non quęsierit dominũ
deũ Israel, moriatur à minimo vsq;
ad maximum, à viro vsq; ad mulie-
rem. Iurauerũtq; domino voce ma-
gna in iubilo, & in clangore tubæ, &
in sonitu buccinarũ omnes qui erant
in Iuda cum execratione. In omni D
enim corde suo iurauerũt, & in tota
voluntate quæsierunt eum, & inue-
nerunt. Præstititq; eis dominus re-
quiem per circuitum. Sed & Maachã
matrem Asa regis ex augusto depo-
suit imperium, eo ꝙ fecisset in luco
simulacrum Priapi: quod omne con
triuit, & in frusta cõminuens cõbus-
sit in torrẽte Cedron. Excelsa autem
derelicta sunt in Israel. Attamen cor
Asa erat perfectũ cunctis diebus ei⁹.
Eaq; quæ vouerat pater suus, & ipse
intulit in domum domini, argẽtum
& aurũ, vasorumq; diuersam supel-
lectilem. Bellum vero non fuit vsq;
ad tricesimum annum regni Asa.

CAPVT XVI.

A ANno auté tricesimosexto regni eius ascendit Baasa rex Israel in Iudã, & muro circundabat Rama, vt nullus tute posset egredi, & ingredi de regno Asa. Protulit autem Asa argentum & aurũ de thesauris domus domini, & de thesauris regijs: misitq; ad Benadab regem Syrię, qui habitabat in Damasco, dicens. Fœdus inter me & te est, pater quoq; meus & pater tuus habuere concordiam, quam ob rem misi tibi argentum & aurum, vt rupto fœdere quod habes cum Baasa rege Israel, facias eũ à me
B recedere. Quo cõperto Benadab misit principes exercituum suorum ad vrbes Israel: qui percusserũt Ahion, & Dan, & Abelmaim, & vniuersas
C vrbes Neptalim muratas. Quod cũ audisset Baasa, desijt ędificare Rama, & intermisit opus suum. Porrò Asa rex assumpsit vniuersum Iudam, & tulerunt lapides de Rama, & ligna

quę ędificationi pręparauerat Baasa:
ędificauitq; ex eis Gabaa,& Maspha.
In tẽpore illo venit Anani propheta
ad Asa regem Iuda, & dixit ei. Quia C
habuisti fiduciã in regę Syriæ,& non
in domio deo tuo: idcirco euasit Sy-
rię regis exercitus de manu tua. Nõ-
ne Æthiopes & Libyes multo plures
erant quadrigis & equitibus, & mul
titudine nimia, quos cũ domino cre
2.Ma.9.a didisses, tradidit in manu tua? Oculi
Ioan.7.f enim domini contemplantur vniuer
sam terram, & præbẽt fortitudinem
his qui corde perfecto credunt in eũ.
Stulte igitur egisti,& propter hoc ex
præsenti tempore aduersum te bella
cõsurgent. Iratusq; Asa aduersus vi-
dentem, iussit eum mitti in neruum.
valde quippe super hoc fuerat indi-
gnatus: & interfecit de populo in tẽ-
pore illo plurimos. Opera autẽ Asa D
prima & nouissima scripta sunt in li
bro regum Iuda & Israel. Ægrotauit
etiam Asa anno tricesimonono regni
sui, dolore pedum vehementissimo,

& nec in infirmitate sua quæsiuit do
minum, sed magis in medicorũ arte
confisus est. Dormiuitq; cũ patribus
suis. Et mortuus est anno quadrage-
simoprimo regni sui, & sepelierunt
eũ in sepulcro suo quod foderat sibi
in ciuitate Dauid. Posueruntq; eũ su
per lectum suum plenũ aromatibus,
& vnguentis meretricijs, quæ erant
pigmentariorũ arte confecta, & com
busserunt super eũ ambitione nima.

CAPVT XVII.

A Regnauit autem Iosaphat
filius eius pro eo, & inua
luit contra Israel. Consti-
tuitq; militum numeros
in cunctis vrbibus Iuda, quæ erant
vallatæ muris. Præsidiaq; disposuit
in terra Iuda, & in ciuitatibus Ephra
im quas ceperat Asa pater ei⁹. Et fuit
dominus cum Iosaphat, quia ambu
lauit in vijs Dauid patris sui primis,
& non sperauit in Baalim, sed in deo
patris sui, & perrexit in præceptis il-
lius, & non iuxta peccata Israel. Con

ne & vespere: & thymiama iuxta le-
gis præcepta confectum, & propo-
nuntur panes in mensa mūdissima.
Estq́ apud nos candelabrū aureū, &
lucernę eius, vt accendantur semper
ad vesperam. Nos quippe custodi-
mus præcæpta domini dei nostri,
quem vos reliquistis. Ergo in exerci
tu nostro dux deus est, & sacerdotes
eius qui clangunt tubis, & resonant
cōtra vos. Filij Israel nolite pugna-
re cōtra dominū deū patrum vestro
rū, quia non vobis expedit. Hæc illo
loquente, Hieroboam retro molie-
batur īsidias: Cumq́ ex aduerso ho
stium staret, ignorātem Iudam suo
ambiebat exercitu. Respiciensq́ Iu
das, vidit instare bellū ex aduerso &
post tergū, & clamauit ad dominū,
ac sacerdotes tubis canere cœperūt,
omnesq́ viri Iuda vociferati sūt. Et D
ecce, illis clamantibus pterruit deus
Hieroboam, & omnē Israel qui sta
bat ex aduerso Abia & Iuda: fuge-
runtq́ filij Israel Iudam, & tradidit
eos

eos deus in manu eorum. Percussit
ergo eos Abia, & populus eius plaga
magna, & corruerunt vulnerati ex
Israel quinquaginta millia virorum
fortium. Humiliatiq; sunt filij Israel
in tempore illo, & vehementissime
confortati filij Iuda, eo quod sperassent
in domino deo patrum suorũ. Perse
cutus est autem Abia fugientẽ Hiero
boam, & cepit ciuitates eius Bethel
& filias eius: & Iesana cum filiabus
suis: Ephron quoq;, & filias eius: nec
valuit vltra resistere Hieroboam in
diebus Abia. Quem percussit domi-
nus, & mortuus est. Igitur Abia, con
fortato imperio suo, accepit vxores
quatuordecim, procreauitq; viginti
duos filios, & sedecim filias. Reliqua
autem sermonum Abia, viarumq;,
& operũ eius, scripta sunt diligentis-
sime in libro Addo prophetæ.

CAPVT XIIII.

A DOrmiuit autem Abia cum patribus suis, & sepelierũt eum in ciuitate Dauid. Re 3.Re.15.b

gnauitq; Asa filius eius pro eo. In cu
ius diebus quieuit terra annis decẽ.
Fecit ergo Asa quod bonum & placi
tum erat in conspectu dei sui, & sub-
uertit altaria peregrini cultus, & ex-
celsa: & confregit statuas, lucosq; suc
cidit, & praecepit Iudae vt quaereret
dominum deum patrum suorum, &
faceret legem, & vniuersa mãdata. Et
abstulit de cunctis vrbibus Iuda aras
& phana, & regnauit in pace. Aedifi- B
cauit quoq; vrbes munitas in Iuda,
quia quietus erat, & nulla tẽporibus
eius bella surrexerant, pacem domi-
no largiente. Dixit autẽ Iudae. Aedi-
ficemus ciuitates istas, & vallemus
muris, & roboremus turrib⁹, & por
tis, & seris, donec à bellis quieta sunt
omnia, eo q̃ quęsierimus dominum
deum patrum nostrorum, & dederit
nobis pacem per gyrum. Aedificaue-
runt igitur, & nullum in extruendo
impedimentum fuit. Habuit autem
Asa in exercitu suo portantium scuta
& hastas de Iuda trecenta millia: de

Beniamin vero scutariorum, & sagit
tariorum ducenta octoginta millia.
C omnesq; isti viri fortissimi. Egressus
est autem contra eos Zara Æthiops
cum exercitu suo decies centena mil
lia, & curribus trecētis: & venit vsq;
Maresa. Porrò Asa perrexit obuiam
ei, & instruxit aciem ad bellũ in val-
le Sephata, quæ est iuxta Maresa, &
invocauit dominũ deum, & ait. Do-
mine non est apud te vlla distantia, 1. Mac. 3. b
vtrum in paucis auxilieris, an in plu
ribus, adiuua nos domine deus no-
ster. In te enim, & in tuo nomine ha
bentes fiduciã venimus contra hanc
multitudinem. Domine, deus noster
tu es, non præualeat cõtra te homo.
Exterruit itaq; dominus Æthiopes
D corã Asa & Iuda. Fugeruntq; Æthio
pes, & persecutus est eos Asa, & po-
pulus qui cum eo erat, vsque Gerara.
& ruerũt Æthiopes vsq; ad interne-
cioné, quia domino cędente contriti
sunt, & exercitu illius præliante. Tu-
lerunt ergo spolia multa. Et percus-

ſerunt ciuitates omnes per circuitum
Gerarę. Grandis quippe cunctos ter-
ror inuaſerat. Et diripuerũt vrbes, &
multam prædam aſportauerunt: ſed
& caulas ouium deſtruentes, tulerũt
pecorum infinitam multitudinem,
& camelorum: reuerſiq́ꝫ ſunt in Hie
ruſalem.

CAPVT XV.

AZarias autem filius Obed A
facto in ſe ſpiritu dei egreſ
ſus eſt in occurſum Aſa, &
dixit ei. Audite me Aſa, &
omnis Iuda & Beniamin, Dominus
vobiſcũ, quia fuiſtis cum eo. Si quę-
ſieritis eum, inuenietis: ſi autẽ dereli
queritis, derelinquet vos. Tranſibũt
autem multi dies in Iſrael abſq; deo
vero, & abſq; ſacerdote, doctore, &
abſq; lege. Cumq́ꝫ reuerſi fuerint in
anguſtia ſua ad dominũ deum Iſra-
el, & quęſierint eum, reperient eum.
In tempore illo non erit pax egre-
dienti, & ingredienti: ſed terrores vn
diq; in cunctis habitatoribus terrarũ.

B Pugnabit enim gens contra gentem, & ciuitas contra ciuitatem: quia dominus cõturbabit eos in omni angustia. Vos ergo confortamini, & non dissoluãtur manus vestræ: erit enim merces operi vestro. Quod cum audisset Asa, verba scilicet, & prophetiã Azarię filij Obed prophetę, confortatus est, & abstulit idôla de omni terra Iuda, & de Beniamin, & ex vrbibus quas cęperat montis Ephraim: & dedicauit altare domini, quod erat ante porticũ domini. Congregauitq; vniuersum Iudam, & Beniamin, & aduenas cum eis de Ephraim, & de
C Manasse, & de Symeon. plures enim ad eum confugerant ex Israel, videntes ꝙ dominus deus illius esset cum eo. Cumq; venissent in Hierusalem mense tertio, anno decimoquinto regni Asa, imolauerunt domino in die illa de manubijs & præda quã adduxerant, boues septingẽtos, & arietes septem millia. Et intrauit ex more ad corroborandũ fœdus, vt quærerent

dominum deum patrum suorum in
toto corde, & in tota anima sua. Si qs
autem, inquit, non quæsierit dominũ
deũ Israel, moriatur à minimo vsq;
ad maximum, à viro vsq; ad mulie-
rem. Iurauerũtq; domino voce ma-
gna in iubilo, & in clangore tubæ, &
in sonitu buccinarũ omnes qui erant
in Iuda cum execratione. In omni D
enim corde suo iurauerũt, & in tota
voluntate quæsierunt eum, & inue-
nerunt. Præstititq; eis dominus re-
quiem per circuitum. Sed & Maachã
matrem Asa regis ex augusto depo-
suit imperium, eo φ fecisset in luco
simulacrum Priapi: quod omne con
triuit, & in frusta cõminuens cõbus-
sit in torrẽte Cedron. Excelsa autem
derelicta sunt in Israel. Attamen cor
Asa erat perfectũ cunctis diebus ei⁹.
Eaq; quæ vouerat pater suus, & ipse
intulit in domum domini, argẽtum
& aurũ, vasorumq; diuersam supel-
lectilem. Bellum vero non fuit vsq;
ad tricesimum annum regni Asa.

CAPVT XVI.

A ANno auté tricesimosexto regni eius ascendit Baasa rex Israel in Iudã, & muro circundabat Rama, vt nullus tute posset egredi, & ingredi de regno Asa. Protulit autem Asa argentum & aurũ de thesauris domus domini, & de thesauris regijs: misitq; ad Benadab regem Syrię, qui habitabat in Damasco, dicens. Fœdus inter me & te est, pater quoq; meus & pater tuus habuere concordiam, quam ob rem misi tibi argentum & aurum, vt rupto fœdere quod habes cum Baasa rege Israel, facias eũ à me
B recedere. Quo cõperto Benadab misit principes exercituum suorum ad vrbes Israel: qui percusserũt Ahion, & Dan, & Abelmaim, & vniuersas
C vrbes Neptalim muratas. Quod cũ audisset Baasa, desijt ędificare Rama, & intermisit opus suum. Porrò Asa rex assumpsit vniuersum Iudam, & tulerunt lapides de Rama, & ligna

quę ędificationi pręparauerat Baasa: ędificauitq; ex eis Gabaa, & Masphа. A
In tēpore illo venit Anani propheta ad Asa regem Iuda, & dixit ei. Quia C
habuisti fiduciā in rege Syriæ, & non in domino deo tuo: idcirco euasit Syrię regis exercitus de manu tua. Nōne Æthiopes & Libyes multo plures erant quadrigis & equitibus, & multitudine nimia, quos cū domino credidisses, tradidit in manu tua?
2.Ma.9.a Oculi enim domini contemplantur vniuersam terram, & præbēt fortitudinem
Ioan.7.f his qui corde perfecto credunt in eū. Stulte igitur egisti, & propter hoc ex præsenti tempore aduersum te bella cōsurgent. Iratusq; Asa aduersus videntem, iussit eum mitti in neruum: valde quippe super hoc fuerat indignatus: & interfecit de populo in tēpore illo plurimos. Opera autē Asa D
prima & nouissima scripta sunt in libro regum Iuda & Israel. Ægrotauit etiam Asa anno tricesimonono regni sui, dolore pedum vehementissimo,

& nec in infirmitate sua quæsiuit dominum, sed magis in medicorũ arte confisus est. Dormiuitq́ꝫ cũ patribus suis. Et mortuus est anno quadragesimoprimo regni sui, & sepelierunt eũ in sepulcro suo quod foderat sibi in ciuitate Dauid. Posueruntq́ꝫ eũ super lectum suum plenũ aromatibus, & vnguentis meretricijs, quæ erant pigmentariorũ arte confecta, & combusserunt super eũ ambitione nima.

CAPVT XVII.

A Regnauit autem Iosaphat filius eius pro eo, & inualuit contra Israel. Constituitq́ꝫ militum numeros in cunctis vrbibus Iuda, quæ erant vallatæ muris. Præsidiaq́ꝫ disposuit in terra Iuda, & in ciuitatibus Ephraim quas cęperat Asa pater ei⁹. Et fuit dominus cum Iosaphat, quia ambulauit in vijs Dauid patris sui primis, & non sperauit in Baalim, sed in deo patris sui, & perrexit in præcęptis illius, & non iuxta peccata Israel. Con

firmauitq; dominus regnum in ma-
nu eius, & dedit omnis Iuda mune-
ra Iosaphat: factæq; sunt ei infinitæ
diuitię, & multa gloria. Cumq; sum- B
psisset cor eius audaciã propter vias
domini, etiam excelsa & lucos de Iu
da abstulit. Tertio autem anno regni
sui misit de principibus suis Benail,
& Obdiam, & Zachariam, & Natha-
nael, & Micheam, vt docerent in ciui
tatibus Iuda: & cum eis Leuitas Se-
meiam, & Nathaniam, & Zabadiam,
Asahel quoq; & Semiramoth & Io-
nathan, Adoniamq; & Tobiã & Tho
badoniam Leuitas, & cum eis Elisa-
ma & Ioram sacerdotes: docebãtq; C
populum in Iuda, habentes librum
legis domini: & circuibãt cunctas vr
bes Iuda, atq; circuibant populum.
Itaq; factus est pauor domini super
omnia regna terrarum quę erant per
gyrũ Iuda, nec audebant bellare con
tra Iosaphat. Sed & Philistæi, Iosa-
phat munera deferebant, & vectigal
argenti. Arabes quoq; adducebãt pe

cora arietū septem millia septingen-
tos, & hircos totidem. Creuit ergo
Iosaphat, & magnificatus est vsq; in
B sublime: atque ædificauit in Iuda do
mos ad instar turrium, vrbesq; mu-
ratas, & multa opera patrauit in vr-
D bibus Iuda. Viri quoque bellatores,
& robusti erant in Hierusalem, quo-
rum iste numerus per domos atque
familias singulorum. In Iuda prin-
cipes exercitus Ednas dux, & cum eo
robustissimi viri trecēta millia. Post
hunc Iohanan princeps, & cum eo
ducenta octoginta millia. Post istum
quoq; Amasias filius Zechri, conse-
cratus domino, & cū eo ducenta mil
lia virorum fortium. Hunc sequeba-
tur robustus ad prælia Eliada, & cū
eo tenentium arcum & clypeum du
E centa millia. Post istum etiam, Ioza
bad: & cum eo centū octoginta mil-
lia expeditorum militum. Hi omnes
erant ad manum regis, exceptis alijs
quos posuerat in vrbibus muratis, &
in vniuerso Iuda.

CAPVT XVIII

3.Re.22.a FVit ergo Iosaphat diues & A
inclytus multum, & affini
tate coniunctus est Achab:
descenditq; post annos ad
eum in Samariam. Ad cuius aduen-
tum mactauit Achab arietes, & bo-
ues plurimos ipsi & populo qui ve-
nerat cũ eo: persuasitq; illi vt ascen-
deret in Ramoth Galaad. Dixitq; A-
chab rex Israel ad Iosaphat regẽ Iu
da. Veni mecum in Ramoth Galaad.
Cui ille respondit. Vt ego, & tu: sicut
populus tuus, sic & populus meus:
tecumq; erimus in bello. Dixit Iosa
phat ad regem Israel. Consule obse-
cro impræsentiarum sermonem do-
mini. Congregauit igitur rex Israel
prophetarum quadringentos viros,
& dixit ad eos. In Ramoth Galaad B
ad bellandum ire debemus, an quie-
scere? At illi, Ascende, inquiunt, & tra
det deus in manu regis. Dixitq; Iosa
phat. Nunquid non est hic prophetes
domini, vt ab illo etiã requiramus?

Et ait rex Iſrael ad Ioſaphat. Eſt vir
vnus à quo poſſumus quærere do-
mini voluntatem:ſed ego odi eum,
quia nō prophetat mihi bonum, ſed
malum omni tempore.eſt autē Mi-
cheas filius Iemla.Dixitq; Ioſaphat.
Ne loquaris rex hoc modo. Vocauit
ergo rex Iſrael vnum de eunuchis,&
dixit ei. Voca cito Micheam filium
Iemla. Porrò rex Iſrael,& Ioſaphat
C rex Iuda vterq; ſedebāt in ſolio ſuo,
veſtiti cultu regio. Sedebāt autem in
área iuxta portā Samariæ, omnesq;
prophetæ vaticinabantur coram eis.
Sedechias vero filius Chanaana fecit
ſibi cornua ferrea,& ait. Hęc dicit do
minus, His vētilabis Syriam, donec
conteras eam.Omnesq; prophetę ſi-
militer prophetabant, atq; dicebant,
Aſcende in Ramoth Galaad, & pro-
ſperaberis, & tradet eos dominus in
manu regis. Nūcius autem qui ierat
ad vocandum Micheam, ait illi, En
verba omnium prophetarū vno ore
bona regi annūciant:quæſo ergo te,

vt & sermo tuus ab eis nō dissentiat,
loquarisq; prospera. Cui respondit
Micheas. Viuit dominus, quia quod-
cunq; dixerit mihi deus meus, hoc lo
quar. Venit ergo ad regē. Cui rex ait. D
Michea, ire debemus in Ramoth Ga
laad ad bellandum, an quiescere? Cui
ille respondit. Ascendite: cūcta enim
prospera euenient, & tradent hostes
in manus vestras. Dixitq; rex. Iterū
atq; iterum te adiuro, vt mihi nō lo-
quaris, nisi quod verū est in nomine
domini. At ille ait. Vidi vniuersum
Israel dispersum in montibus, sicut
oues absq; pastore. Et dixit domin⁹,
Non habent isti dominos, reuertatur
vnusquisq; in domum suam in pace.
Et ait rex Israel ad Iosaphat. Nónne
dixi tibi q̄ non prophetaret iste mihi
quicquā boni, sed ea quæ mala sunt?
At ille, Idcirco, ait, audite verbū do-
mini, Vidi dominum sedentem in so
lio suo, & omnem exercitū cœli assi-
stentem ei à dextris & à sinistris, &
dixit dominus. Quis decipiet Achab E

regẽ Iſrael, vt aſcendat & corruat in Ramoth Galaad? Cumq; diceret vn⁹ hoc modo, & alter alio: proceſſit ſpiritus, & ſtetit coram domino, & ait. Ego decipiã eum. Cui dominus, In quo, inquit, decipies? At ille reſpondit. Egrediar, & ero ſpiritus mendax in ore omnium prophetarũ eius. Dixitq; dominus. Decipies, & pręualebis: egredere, & fac ita. Nunc igitur ecce dominus dedit ſpiritum mendacij in ore omnium prophetarũ tuorum, & dominus locutus eſt de te mala. Acceſſit autem Sedechias filius Chanaana, & percuſſit Micheę maxil
F lam, & ait. Per quam viam tranſiuit ſpiritus domini à me, vt loqueretur tibi? Dixitq; Micheas. Tu ipſe videbis in die illo, quando ingreſſus fueris cubiculum de cubiculo, vt abſcõdaris. Præcępit autem rex Iſrael, dicens. Tollite Micheam, & ducite eũ ad Amon principem ciuitatis, & ad Ioas filium Amalech, & dicetis. Hæc dicit rex, Mittite hũc in carcerem, &

date ei panis modicum, & aquæ pau
xillũ, donec reuertar in pace. Dixitq́;
Micheas. Si reuersus fueris in pace,
non est locutus dominus in me. Et
ait, Audite omnes populi. Igit᷑ ascen
derunt rex israel, & Iosaphat rex Iu
da in Ramoth Galaad. Dixitq́; rex If
rael ad Iosaphat. Mutabo habitum,
& sic ad pugnã vadam: tu autem in-
duere vestibus tuis. Mutatóque rex G
Israel habitu, venit ad bellum. Rex
autẽ Syrię pręcęperat ducibus equi-
tatus sui, dicens. Ne pugnetis contra
minimum, aut cõtra maximum, nisi
contra solũ regem Israel. Itaq; cum
vidissent principes equitatus Iosa-
phat, dixerunt. Rex Israel est iste. Et
circundederunt eum dimicantes. At
ille clamauit ad dominum, & auxi-
liatus est ei, atque auertit eos ab illo.
Cum enim vidissent duces equitat⁹
quòd non esset rex Israel, reliquerũt
eum. Accidit autem vt vnus è popu-
lo sagittam in incertũ iaceret, & per-
cuteret regẽ Israel inter ceruicem, &
scapulas,

scapulas. At ille, aurigæ suo ait, Cõuerte manum tuam, & educ me de acie, quia vulneratus sum. Et finita est pugna in die illo. Porrò rex Israel stabat in curru suo contra Syros vsq; ad vesperã, & mortuus est occidente sole.

CAPVT XIX.

A Euersus est autẽ Iosaphat rex Iuda in domũ suã pacifice in Hierusalẽ. Cui occurrit Iehu filius Anani videns, & ait ad eum. Impio prębes auxilium, & his qui oderunt dominum amicitia iungeris, & idcirco irã quidem domini merebaris: sed bona opera inuenta sunt in te, eo quòd abstuleris lucos de terra Iuda, & pręparaueris cor tuum vt requireres deum patrum tuorum. Habitauit ergo

B go Iosaphat in Hierusalem. Rursumq; egressus est ad populum de Bersabee vsq; ad montem Ephraim,

C & reuocauit eos ad dominum deũ patrum suorum, constituitq; iudi-

ces terræ in cūctis ciuitatibus Iuda
munitis per singula loca, & præcipi
ens iudicibus, Videte, ait, quid facia-
tis, non enim hominis exercetis iu-
dicium, sed domini: & quodcunque
iudicaueritis, in vos redundabit. Sit
timor domini vobiscum, & cum di-
Deu.10.d ligentia cuncta facite. Non est enim C
iob.24.b apud dominum deū nostrum iniqui
sapiē.6.b tas, nec personarum acceptio nec cu
ecci.35.b pido munerum. In Hierusalē quo-
roma.2.b que cōstituit Iosaphat Leuitas, & sa
galat.2.b cerdotes, & prīcipes familiarum ex
ephe.6.b Israel, vt iudicium & causam domi
colos.3.d ni iudicarent habitatoribus eius, præ
act.10.c cepitq; eis, dicens. Sic agetis in timo
1.petr.1.a re domini fideliter, & corde pfecto.
Omnem causam quæ venerit ad vos
fratrū vestrorū qui habitant in vrbi-
bus suis, inter cognationē & cogna-
tionē: vbicūq; quæstio est de lege, de
mandato, de ceremonijs, de iustifica
tionibus, ostēdite eis, vt nō peccent
in dominum, & ne veniat ira super D
vos & super fratres vestros. Sic er-

go agentes non peccabitis. Amarias autem sacerdos & pontifex vester, in his quæ ad deum pertinent, præsidebit. Porrò Zabadias filius Hismael, qui est dux in domo Iuda, super ea opera erit quæ ad regis officium pertinent. Habetisq́ magistros Leuitas corã vobis, confortamini, & agite diligenter: & erit dominus vobiscum in bonis.

CAPVT XX.

A Post hęc congregati sunt filij Moab, & filij Ammon & cũ eis de Ammonitis, ad Iosaphat, vt pugnarẽt cõtra eum. Venerũtq́ nuncij & indicauerunt Iosaphat, dicẽtes. Venit cõtra te multitudo magna de his locis quę trãs marę sunt, & de Syria. & ecce cõsistũt in Asasonthamar, quæ est Engaddi. Iosaphat aũt, timore perterritus, totum se contulit ad rogandũ dominum, & prędicauit ieiuniũ vniuerso Iuda. Cõgregatusq́ est Iudas ad deprecãdum dominũ, sed &

omnes de vrbibus suis venerunt ad
obsecrandum eum. Cumq; stetisset
Iosaphat in medio cœtu Iudæ, &
Hierusalem in domo domini ante
atrium nouum, ait. Domine deus pa
trum nostrorum, tu es deus in cœ/
lo: & dominaris cunctis regnis gen/
tium. In manu tua est fortitudo, & B
potentia, nec quisquam tibi potest
resistere. Nonne tu deus noster inter
fecisti omnes habitatores terræ hu/
ius coram populo tuo Israel, & de/
disti eam semini Abraam amici tui
in sempiternum? Habitaueruntq; in
ea, & extruxerunt in illa sanctua/
rium nomini tuo, dicentes, Si irrue
rint super nos mala, gladius iudi/
cij, pestilentia, & fames, stabimus co
ram domo hac in conspectu tuo, in
qua inuocatum est nomen tuum: &
clamabimus ad te in tribulationi/
b⁹ nostris, & exaudies nos, saluosq;
facies. Núc igitur ecce filij Ammon,
& Moab, & mõs Seir, per quos non
concessisti filijs Israel vt transirent

quando egrediebantur de Ægypto, sed declinauerunt ab eis, & non interfecerunt illos: econtrario agunt, & nituntur eijcere nos de possessione quam tradidisti nobis deus noster. Ergo non iudicabis eos? In no-
C bis quidem non est tanta fortitudo, vt possimus huic multitudini resistere, quæ irruit super nos. Sed cũ ignoremus quid agere debeamus, hoc solum habemus residui, vt oculos nostros dirigamus ad te. Omnis vero Iuda stabat coram domino cũ paruulis, & vxoribus, & liberis suis. Erat aũt Iazihel filius Zachariæ, filij Banaiæ, filij Iehiel, filij Mathaniæ, Leuites de filijs Asaph, super quẽ factus est spiritus domini i medio turbæ, & ait. Attendite omnis Iuda, & qui habitatis in Hierusalẽ, & tu rex Iosaphat: Hęc dicit dominus vobis, Nolite timere, nec paueatis hãc multitudinẽ. Nõ est enim vestra pugna,
D sed dei. Cras descendetis contra eos, Ascensuri enim sunt per cliuum no-

CAPVT XVIII.

3.Re.22.a FVit ergo Iosaphat diues & A
inclytus multum, & affini
tate coniunctus est Achab:
descenditq́ post annos ad
eum in Samariam. Ad cuius aduen-
tum mactauit Achab arietes, & bo-
ues plurimos ipsi & populo qui ve-
nerat cũ eo: persuasitq́ illi vt ascen-
deret in Ramoth Galaad. Dixitq́ A-
chab rex Israel ad Iosaphat regẽ Iu
da. Veni mecum in Ramoth Galaad.
Cui ille respondit. Vt ego, & tu: sicut
populus tuus, sic & populus meus:
tecumq́ erimus in bello. Dixit Iosa
phat ad regem Israel. Consule obse-
cro impræsentiarum sermonem do-
mini. Congregauit igitur rex Israel
prophetarum quadringentos viros,
& dixit ad eos. In Ramoth Galaad B
ad bellandum ire debemus, an quie-
scere? At illi, Ascende, inquiunt, & tra
det deus in manu regis. Dixitq́ Iosa
phat. Nunquid non est hic prophetes
domini, vt ab illo etiã requiramus?

Et ait rex Iſrael ad Ioſaphat. Eſt vir
vnus à quo poſſumus quærere do-
mini voluntatem: ſed ego odi eum,
quia nõ prophetat mihi bonum, ſed
malum omni tempore. eſt autẽ Mi-
cheas filius Iemla. Dixitq; Ioſaphat.
Ne loquaris rex hoc modo. Vocauit
ergo rex Iſrael vnum de eunuchis, &
dixit ei. Voca cito Micheam filium
Iemla. Porrò rex Iſrael, & Ioſaphat
C rex Iuda vterq; ſedebãt in ſolio ſuo,
veſtiti cultu regio. Sedebãt autem in
area iuxta portã Samariæ, omnesq;
prophetæ vaticinabantur coram eis.
Sedechias vero filius Chanaana fecit
ſibi cornua ferrea, & ait. Hęc dicit do
minus, His vẽtilabis Syriam, donec
cõteras eam. Omnesq; prophetę ſi-
militer prophetabant, atq; dicebant,
Aſcende in Ramoth Galaad, & pro-
ſperaberis, & tradet eos dominus in
manu regis. Nũcius autem qui ierat
ad vocandum Micheam, ait illi, En
verba omnium prophetarũ vno ore
bona regi annũciant: quæſo ergo te,

vt & sermo tuus ab eis nō dissentiat;
loquarisq́ prospera. Cui respondit
Micheas. Viuit dominus, quia quod-
cunq; dixerit mihi deus meus, hoc lo
quar. Venit ergo ad regē. Cui rex ait. D
Michea, ire debemus in Ramoth Ga
laad ad bellandum, an quiescere? Cui
ille respondit. Ascendite: cūcta enim
prospera euenient, & tradent hostes
in manus vestras. Dixitq́ rex. Iterū
atq; iterum te adiuro, vt mihi nō lo-
quaris, nisi quod verū est in nomine
domini. At ille ait. Vidi vniuersum
Israel dispersum in montibus, sicut
oues absq; pastore. Et dixit domin⁹,
Non habent isti dominos, reuertatur
vnusquisq; in domum suam in pace.
Et ait rex Israel ad Iosaphat. Nónne
dixi tibi q̄ non prophetaret iste mihi
quicquā boni, sed ea quæ mala sunt?
At ille, Idcirco, ait, audite verbū do-
mini, Vidi dominum sedentem in so
lio suo, & omnem exercitū cœli assi-
stentem ei à dextris & à sinistris, &
dixit dominus. Quis decipiet Achab E

regē Iſrael, vt aſcendat & corruat in Ramoth Galaad? Cumq́ʒ diceret vnꝰ hoc modo, & alter alio: proceſſit ſpiritus, & ſtetit coram domino, & ait. Ego decipiā eum. Cui dominus, In quo, inquit, decipies? At ille reſpondit. Egrediar, & ero ſpiritus mendax in ore omnium prophetarū eius. Dixitq́ʒ dominus. Decipies, & prǣualebis: egredere, & fac ita. Nunc igitur ecce dominus dedit ſpiritum mendacij in ore omnium prophetarū tuorum, & dominus locutus eſt de te mala. Acceſſit autem Sedechias filius Chanaana, & percuſſit Micheę maxil
F lam, & ait. Per quam viam tranſiuit ſpiritus domini à me, vt loqueretur tibi? Dixitq́ʒ Micheas. Tu ipſe videbis in die illo, quando ingreſſus fueris cubiculum de cubiculo, vt abſcōdaris. Præcępit autem rex Iſrael, dicens. Tollite Micheam, & ducite eū ad Amon principem ciuitatis, & ad Ioas filium Amalech, & dicetis. Hæc dicit rex, Mittite hūc in carcerem, &

date ei panis modicum, & aquæ pau
xillũ, donec reuertar in pace. Dixitq́;
Micheas. Si reuersus fueris in pace,
non est locutus dominus in me. Et
ait, Audite omnes populi. Igit̃ ascen
derunt rex israel, & Iosaphat rex Iu
da in Ramoth Galaad. Dixitq́; rex Is
rael ad Iosaphat. Mutabo habitum,
& sic ad pugnã vadam: tu autem in-
duere vestibus tuis. Mutatóque rex G
Israel habitu, venit ad bellum. Rex
autẽ Syrię pręcęperat ducibus equi-
tatus sui, dicens. Ne pugnetis contra
minimum, aut cõtra maximum, nisi
contra solũ regem Israel. Itaq; cum
vidissent principes equitatus Iosa-
phat, dixerunt. Rex Israel est iste. Et
circundederunt eum dimicantes. At
ille clamauit ad dominum, & auxi-
liatus est ei, atque auertit eos ab illo.
Cum enim vidissent duces equitat⁹
quòd non esset rex Israel, reliquerũt
eum. Accidit autem vt vnus è popu-
lo sagittam in incertũ iaceret, & per-
cuteret regẽ Israel inter ceruicem, &
scapulas,

scapulas. At ille, aurigæ suo ait, Cõuerte manum tuam, & educ me de acie, quia vulneratus sum. Et finita est pugna in die illo. Porrò rex Israel stabat in curru suo contra Syros vsq; ad vesperã, & mortuus est occidente sole.

CAPVT XIX.

A Reuersus est autẽ Iosaphat rex Iuda in domũ suã pacifice in Hierusalẽ. Cui occurrit Iehu filius Anani videns, & ait ad eum. Impio prębes auxilium, & his qui oderunt dominum amicitia iungeris, & idcirco irã quidem domini merebaris: sed bona opera inuenta sunt in te, eo quòd abstuleris lucos de terra Iuda, & pręparaueris cor tuum vt requireres deum patrum tuorum. Habitauit ergo Iosaphat in Hierusalem.
B Rursumq; egressus est ad populum de Bersabee vsq; ad montem Ephraim,
C & reuocauit eos ad dominum deũ patrum suorum, constituitq; iudi-

ces terræ in cũctis ciuitatibus Iuda
munitis per singula loca, & præcipi
ens iudicibus, Videte, ait, quid facia-
tis, non enim hominis exercetis iu-
dicium, sed domini: & quodcunque
iudicaueritis, in vos redundabit. Sit
timor domini vobiscum, & cum di-
Deu.10.d ligentia cuncta facite. Non est enim C
iob.24.b apud dominum deũ nostrum iniqui
sapiẽ.6.b tas, nec personarum acceptio nec cu
ecci.35.b pido munerum. In Hierusalẽ quo-
roma.2.b que cõstituit Iosaphat Leuitas, & sa
galat.2.b cerdotes, & prĩcipes familiarum ex
ephe.6.b Israel, vt iudicium & causam domi
colos.3.d ni iudicarent habitatoribus eius, prę
act.10.e cępitq; eis, dicens. Sic agetis in timo
1.petr.1.a re domini fideliter, & corde pfecto.
Omnem causam quę venerit ad vos
fratrũ vestrorũ qui habitant in vrbi-
bus suis, inter cognationẽ & cogna-
tionẽ: vbicũq; quęstio est de lege, de
mandato, de ceremonijs, de iustifica
tionibus, ostẽdite eis, vt nõ peccent
in dominum, & ne veniat ira super D
vos & super fratres vestros. Sic er-

go agentes non peccabitis. Amarias autem sacerdos & pontifex vester, in his quæ ad deum pertinent, præsidebit. Porrò Zabadias filius Hismael, qui est dux in domo Iuda, super ea opera erit quæ ad regis officium pertinent. Habetisq; magistros Leuitas corã vobis, confortamini, & agite diligenter. & erit dominus vobiscum in bonis.

CAPVT XX.

A POst hęc congregati sunt filij Moab, & filij Ammon & cũ eis de Ammonitis, ad Iosaphat, vt pugnarét cõtra eum. Venerũtq; nuncij & indicauerunt Iosaphat, dicétes. Venit cõtra te multitudo magna de his locis quę trãs mare sunt, & de Syria. & ecce cõsistũt in Asasonthamar, quæ est Engaddi. Iosaphat aũt, timore perterritus, totum se contulit ad rogandũ dominum, & prędicauit ieiuniũ vniuerso Iuda. Cõgregatusq; est Iudas ad deprecãdum dominũ, sed &

omnes de vrbibus suis venerunt ad
obsecrandum eum. Cumq; stetisset
Iosaphat in medio coetu Iudæ, &
Hierusalem in domo domini ante
atrium nouum, ait. Domine deus pa-
trum nostrorum, tu es deus in coe-
lo: & dominaris cunctis regnis gen-
tium. In manu tua est fortitudo, & B
potentia, nec quisquam tibi potest
resistere. Nonne tu deus noster inter-
fecisti omnes habitatores terræ hu-
ius coram populo tuo Israel, & de-
disti eam semini Abraam amici tui
in sempiternum? Habitaueruntq; in
ea, & extruxerunt in illa sanctua-
rium nomini tuo, dicentes, Si irrue-
rint super nos mala, gladius iudi-
cij, pestilentia, & fames, stabimus co-
ram domo hac in conspectu tuo, in
qua inuocatum est nomen tuum: &
clamabimus ad te in tribulationi-
bus nostris, & exaudies nos, saluosq;
facies. Nunc igitur ecce filij Ammon,
& Moab, & mons Seir, per quos non
concessisti filijs Israel vt transirent,

quando egrediebantur de Ægypto, ſed declinauerunt ab eis, & non interfecerunt illos: econtrario agunt, & nituntur eijcere nos de poſſeſſione quam tradidiſti nobis deus noſter. Ergo non iudicabis eos? In no-
C bis quidem non eſt tanta fortitudo, vt poſſimus huic multitudini reſiſtere, quæ irruit ſuper nos. Sed cũ ignoremus quid agere debeamus, hoc ſolum habemus reſidui, vt oculos noſtros dirigamus ad te. Omnis vero Iuda ſtabat coram domino cũ paruulis, & vxoribus, & liberis ſuis. Erat aũt Iazihel filius Zachariæ, filij Banaiæ, filij Iehiel, filij Mathaniæ, Leuites de filijs Aſaph, ſuper quẽ factus eſt ſpiritus domini ĩ medio turbæ, & ait. Attendite omnis Iuda, & qui habitatis in Hieruſalẽ, & tu rex Ioſaphat. Hęc dicit dominus vobis, Nolite timere, nec paueatis hãc multitudinẽ. Nõ eſt enim veſtra pugna,
D ſed dei. Cras deſcendetis contra eos: Aſcenſuri enim ſunt per cliuum no-

mine Sis,& inuenietis illos in sum/
mitate torrentis,qui est contra soli/
tudinem Ieruhel. Non enim eritis
vos qui dimicabitis,sed tantummo
do confidenter state,& videbitis au
xiliũ domini super vos. O Iuda,&
Hierusalem,nolite timere,nec pauea D
tis:cras egredimini cõtra eos,& do
minus erit vobiscum. Iosaphat ergo
& Iuda,& omnes habitatores Hie/
rusalẽ ceciderũt proni in terram co/
ram domino, & adorauerunt eum.
Porro Leuitæ de filijs Caath, & de
filijs Core laudabant dominũ deum
Israel voce magna ĩ excelsum. Cũq;
mane surrexissent, egressi sunt per
desertum Thecue: profectisq; eis,
stans Iosaphat in medio eorum, di/
xit. Audite me viri Iuda, & omnes
habitatores Hierusalem, Credite in
domino deo vestro,& securi eritis:
credite prophetis eius,& cũcta eue/
nient prospera. Deditq; cõsilium po E
pulo,& statuit cantores domini, vt
laudarent eum in turmis suis,& an/

tecederent exercitum, ac voce conso
na dicerent, Confitemini domino,
quoniam in æternum misericordia
eius. Cumq́ꝫ cœpissent laudes cane
re, vertit dominus insidias eorũ in
semetipsos, filiorum scilicet Ammõ,
& Moab, & montis Seir: qui egres-
si fuerant, vt pugnarent contra Iu-
dam, & percussi sunt, Nanqꝫ filij Am
mon, & Moab cõsurrexerunt aduer
sum habitatores montis Seir, vt in-
terficerent, & delerent eos. Cumq́ꝫ
hoc opere perpetrassent, etiam in se
metipsos versi, mutuis concidêre
vulneribus. Porrò Iuda cum venis-
set ad speluncam quæ respicit soli-
tudinem, vidit procul omnem la-
te regionem plenam cadaueribus,
nec superesse quẽquã, qui necem po
F tuisset euadere. Venit ergo Iosaphat
& omnis populus cum eo ad detra-
hẽda spolia mortuorum: inuene-
rũtq́ꝫ iter cadauera, variã supellecti
lẽ, vestes quoqꝫ, & vasa ꝑciosissima:
& diripuerũt, ita vt oĩa portare nõ

poſſent, nec per tres dies ſpolia au-
ferre prę prędę magnitudine. Die au
tem quarto congregati ſunt in Valle
benedictionis. Etenim quoniā ibi be
nedixerant domino, vocauerūt locū
illum Vallis benedictionis, vſqꝫ in
præſentē diem. Reuerſuſqꝫ eſt om-
nis vir Iuda, & habitatores Hieruſa
lem, & Ioſaphat ante eos in Hieru-
ſalē cum lętitia magna, eo ꝙ dediſ-
ſet eis dominus gaudium de inimi-
cis ſuis. Ingreſſiqꝫ ſunt in Hieruſa-
lem cum pſalterijs, & citharis, & tu-
bis in domum domini. Irruit autē
pauor domini ſuper vniuerſa regna
terrarum, cum audiſſent ꝙ pugnaſ-
ſet dominus cōtra inimicos Iſrael.
Quieuitqꝫ regnum Ioſaphat, & præ
buit ei deus pacem per circumitum.
Regnauit igitur Ioſaphat ſuper Iu- I
dam, & erat trigintaquinqꝫ annorū,
cum regnare cœpiſſet. Viginti autē, G
& quinqꝫ annis regnauit in Hieruſa-
lem, & nomen matris eius Azuba
filia Selahi. Et ambulauit in via pa-

tris sui Asa, nec declinauit ab ea, fa-
ciens quæ placita erant coram domi
no. Verũtamẽ excelsa nõ abstulit. &
adhuc populus nõ direxerat cor suũ
ad dominum deum patrum suorũ.
Reliqua autem gestorum Iosaphat
priorũ & nouissimorũ scripta sunt
in verbis Iehu filij Anani, quę diges
sit in libro regũ Israel. Post hęc inijt
amicitias Iosaphat rex Iuda cũ O-
chozia rege Israel, cuius opa fuerũt
impijssima, & particeps fuit vt face-
ret naues quæ irent in Tharsis, fece-
runtq; classem in Asiongaber. Pro-
phetauit autem Eliezer filius Dodau
de Maresa ad Iosaphat, dicẽs. Quia
habuisti fœdus cũ Ochozia, percussit
dominus opera tua: contritæq; sunt
naues, nec potuerũt ire in Tharsis.

CAPVT XXI.

A Ormiuit aũt Iosaphat cũ
patribus suis, & sepultus
est cũ eis in ciuitate Da-
uid. Regnauitq; Iorã fi-
lius eius ꝓ eo, q habuit fratres filios

Iosaphat, Azariam, & Iahiel, & Za
chariam & Azariam, & Michael, &
Saphatiã. omnes hi, filij Iosaphat re
gis Iuda. Deditq́; eis pater suus mul
ta munera argenti, & auri, & pensa-
tiones cũ ciuitatibus munitissimis
in Iuda. Regnum autem tradidit Io C
ram, eo q̃ esset primogenitus. Sur-
rexit autem Iorã super regnum pa-
tris sui. Cumq́; se confirmasset, occi
dit oẽs fratres suos gladio, & quos-
dam de principibus Israel. Triginta B
duorum annorũ erat Ioram, cũ re-
gnare cœpisset: & octo annis regna-
uit in Hierusalẽ, ambulauitq́; in vijs
regũ Israel, sicut egerat domus A-
chab. Filia quippe Achab erat vxor
eius. Et fecit malum in cõspectu do-
mini. Noluit autẽ dominus disper-
dere domum Dauid ꝓpter pactum,
quod inierat cum eo: & quia promi
serat vt daret ei lucernã, & filijs eius
omni tẽpore. In diebus illius rebel
lauit Edom, ne esset subditus Iudæ,
& cõstituit sibi regem. Cumq́; tran-

ſiret Ioram cum principibus ſuis, & cuncto equitatu qui erat ſecum, ſurrexit nocte, & percuſſit Edom qui ſe circundederat, & omnes duces equitatus eius. Attamen rebellauit Edom, ne eſſet ſub ditione Iuda vſ-

C que ad hanc diem. Eo tẽpore & Lobna receſſit, ne eſſet ſub manu illius. Dereliquerat enim dominum deũ patrum ſuorũ, inſuper & excelſa fabricatus eſt ĩ vrbibus Iuda, & fornicari fecit habitatores Hieruſalem, & prȩuaricari Iudam. Allatæ ſunt autem ei literæ ab Helia propheta, in quibus ſcriptum erat, Hæc dicit dominus deus Dauid patris tui. Quoniam nõ ambulaſti in vijs Ioſaphat patris tui, & in vijs Aſa regis Iuda, ſed inceſſiſti per iter regum Iſrael, & fornicari feciſti Iudã, & habitatores Hieruſalẽ, imitatus fornicationẽ domus Achab, inſup & fratres tuos domũ patris tui meliores te occidiſti: ecce dominus percutiet te plaga magna cum populo tuo, & filijs, &

vxoribus tuis, vniuersaq́ʒ substantia
tua. tu autem ęgrotabis pessimo lan
guore vteri, donec egrediantur vita-
lia tua paulatim per singulos dies. D
Suscitauit ergo dominus contra Io
ram spiritum Philistinorum, & Ara
bum, qui confines sunt Æthiopibus,
& ascenderunt in terram Iuda, & va
stauerunt eam. Diripueruntq́ʒ cun-
ctam substantiam quę inuenta est in
domo regis, insuper & filios eius, &
vxores. Nec remansit ei filius, nisi
Ioachaz, qui minimus natu erat. Et
super hæc omnia percussit eum do-
minus alui languore insanabili.
Cumq́ʒ diei succederet dies, & tem-
porum spacia voluerentur, duorum
annorũ expletus est circulus: & sic
longa cõsumptus est tabe, ita vt ege
reret etiam viscera sua: languore pa
riter & vita caruit. Mortuusq́ʒ est
in infirmitate pessima, & nõ fecit ei
populus secundum morem combu
stionis exequias, sicut fecerat maiori
bus eius. Trigitaduorum annorum

fuit, cũ regnare cœpiſſet: & octo an-
nis regnauit in Hieruſalẽ. Ambula-
uitq́; non recte & ſepelierũt eum in
ciuitate Dauid: veruntamen non in
ſepulcro regum.

CAPVT XXII.

A Conſtituerunt autem habi- 4.reg.8.f
tatores Hieruſalem Ocho
ziam filius eius minimũ
regẽ pro eo. Omnes enim
maiores natu, qui ante eum fuerant
interfecerunt latrones Arabum, qui
irruerant in caſtra: regnauitq́; Ocho
zias filius Iorã regis Iuda. Quadra-
ginta duorum annorum erat Ocho
zias cum regnare cœpiſſet, & vno
anno regnauit in Hieruſalem, & no-
men matris eius Athalia filia Amri.
B Sed & ipſe ingreſſus eſt per vias do-
mus Achab. Mater enim eius impu-
lit eum vt impie ageret. Fecit igitur
malum in conſpectu domini, ſicut
domus Achab. Ipſi enim fuerunt ei
conſiliarij poſt mortem patris ſui in
C interitum eius, ambulauitq́; in cõſi

lijs eorum. Et perrexit cum Ioram
filio Achab rege Israel in bellum
contra Azahel regem Syriæ in Ra/
moth Galaad: vulnerauerūntque
Syri Ioram. Qui reuersus est vt cu/
raret, in Iezrahel. multas enim pla/
gas accæperat in supradicto certami
ne. Igitur Azarias filius Ioram rex
Iuda descendit vt inuiseret Ioram
filium Achab in Iezrael ægrotantē.
Voluntatis quippe fuit dei aduersus
Ochoziam, vt veniret ad Ioram, &
cum venisset, egressus est cum eo
aduersum Iehu filium Namsi, quem
vnxit dominus vt deleret domum
Achab. Cū ergo euerteret Iehu do/
mum Achab, inuenit pricipes Iuda,
& filios fratrum Ochoziæ, qui mini/
strabant ei, & interfecit illos. Ipsum
quoq; perquirens Ochoziam, com/
prehendit latitantē in Samaria: ad/
ductumq; ad se occidit, & sepelierūt
eum: eo quòd esset filius Iosaphat,
qui quæsierat dominum in toto cor
de suo. Nec erat vltra spes aliqua vt D

de ſtirpe quis regnaret Ochoziæ. Si 4.re. 11. a
quidem Athalia mater eius vidés q̄
mortuus eſſet filius ſuus, ſurrexit, &
interfecit omnem ſtirpem regiá do-
mus Iorá. Porrò Ioſabet filia regis
tulit Ioas filium Ochoziæ, & furata
eſt eũ de medio filiorũ regis, cũ in-
terficerentur: abſconditq́ꝫ eum cum
nutrice ſua in cubiculo lectulorum.
Ioſabeth autẽ quæ abſconderat eũ,
erat filia regis Ioram, vxor Ioiadæ
pontificis, ſoror Ochoziæ, & idcirco
Athalia nõ interfecit eum. Fuit ergo
cum eis in domo dei abſcõditus ſex
annis, quibus regnauit Athalia ſu-
per terram.

CAPVT XXIII.

A Anno autem ſeptimo cõ- 4.re. 11. a
fortatus Ioiada, aſſum-
pſit cẽturiones, Azariam
videlicet filium Hiero-
am, & Hiſmael filium, Iohanan,
Azariam quoqꝫ filiũ Obed, & Maa-
ſiá filium Adaiæ, & Eliſaphat filium
Zechri: & iniit cum eis fœdus. Qui

circumeuntes Iudam, congregaue-
runt Leuitas de cunctis vrbibus Iu-
da, & principes familiarum Israel,
veneruntq; in Hierusalem. Iniit er-
go omnis multitudo pactum in do
mo domini cum rege. Dixitque ad
eos Ioiada. Ecce filius regis regna-
bit, sicut locutus est dominus super
filios Dauid. Iste est ergo sermo quē
facietis. Tertia pars vestrum qui ve-
niunt ad sabbatum, sacerdotum, &
Leuitarum, & ianitorum erit in por
tis: tertia vero pars ad domū regis:
& tertia ad portam quæ appellatur
fundamenti. omne vero reliquum
vulgus sit in atriis domus domini:
nec quispiam alius ingrediatur do-
mum domini, nisi sacerdotes, & qui
ministrant de Leuitis. Ipsi tantum-
modo ingrediantur. quia sanctificati
sunt: & omne reliquū vulgus obser
uet custodias domini. Leuitę autem
circundent regem, habentes singuli
arma sua. Et si quis alius ingressus
fuerit templum, interficiatur: sintq;
cum

cum rege & intrante & egrediente.
Fecerunt ergo Leuitæ, & vniuerſus
Iuda iuxta omnia quæ præceperat
Ioiada pontifex. Et aſſumpſerũt ſin-
guli viros qui ſub ſe erant, & venie-
bant per ordinẽ ſabbati, cum his qui
impleuerant ſabbatum, & egreſſuri
erant. Siquidem Ioiada pontifex nõ
dimiſerat abire turmas quæ ſibi per
ſingulas hebdomadas ſuccedere con
C ſueuerant. Deditq́; Ioiada ſacerdos
centurionibus lanceas, clypeosq́; &
peltas regis Dauid, quas conſecraue
rat in domo domini. Cõſtituitq́; om
nem populum tenentium pugiones
à parte templi dextra, vſq; ad partẽ
templi ſiniſtrã, coram altari, & tem-
plo per circuitum regis: & eduxerũt
filium regis, & impoſuerunt ei diade
ma, & teſtimonium, dederuntq́; in
manu eius tenendã legem, & con-
ſtituerunt eum regem. Vnxit quoq;
illum Ioiada põtifex, & filij eius: im
precatiq́; ſunt ei, atq; dixerunt, Viuat
rex. Quod cum audiſſet Athalia, vo-

cem scilicet currentium atq; laudan
tium regem, ingressa est ad populũ
in tẽplo domini. Cumq; vidisset re/
gem stantem super gradum in introi
tu, & principes, turmasq; circa eum,
omnemq; populum terræ gauden/
tem, atq; clangẽtem tubis, & diuersi
generis organis concinentem, vo/
cemq; laudantium, scidit vestimen/
ta sua, & ait. Insidię, insidię. Egressus
autem Ioiada pontifex ad centurio/ C
nes & principes exercitus, dixit eis.
Educite illam extra septa tẽpli, & in/
terficiatur foris gladio. Pręcępitq; sa
cerdos ne occideretur in domo do/
mini. Et imposuerũt ceruicibus eius
manus. Cumq; intrasset portã equo D
rum domus regis, interfecerunt eam
ibi. Pepigit autẽ Ioiada fœdus inter
se, vniuersumq; populum & regem,
vt esset populus domini. Itaque in/
gressus est omnis populus domum
Baal, & destruxerunt eam, & altaria
ac simulacra illius confregerũt, Ma/
than quoq; sacerdotem Baal interfe/

cerunt ante aras. Constituit autẽ Io
Iada præpositos in domo domini, &
sub manibus sacerdotum & Leuita-
rum, quos distribuit Dauid in domo
domini: vt offerrent holocausta do-
mino, sicut scriptũ est in lege Moysi,
in gaudio & canticis, iuxta dispositionem Dauid. Constituit quoq; ia-
nitores in portis domus domini, vt
non ingrederetur eam immundus in
omni re. Assumpsit'q; centuriones &
fortissimos viros ac principes popu-
li, & omne vulgus terræ: & fecerunt
descendere regem de domo domini,
& introire per medium portæ supe-
rioris in domum regis, & collocaue-
runt eũ in solio regali. Lætatus'q; est
omnis populus terræ, & vrbs qeuit.
Porrò Athalia interfecta est gladio.

CAPVT XXIIII.

A Septem annorũ erat Ioas, cũ regnare cœpisset: & quadraginta annis regnauit in Hierusalẽ. Nomen matris eius Sebia de Bersabee: fecit'q; quod 4.Re.12.a

bonum est corā domino cunctis die-
bus Ioiadæ sacerdotis. Accepit autē
ei Ioiada vxores duas, è quibus ge-
nuit filios & filias: post quæ placuit
Ioas vt instauraret domum domini:
congregauitq́ꝫ sacerdotes & Leuitas;
& dixit eis. Egredimini ad ciuitates
Iuda, & colligite de vniuerso Israel
pecuniam ad sarta tecta tēpli dei ve-
stri per singulos annos, festinatóque
hoc facite. Porrò Leuitæ egêre negli B
gentius. Vocauitq́ꝫ rex Ioiadā prin-
cipem, & dixit ei, Quare tibi non fuit
curę vt cogeres Leuitas inferre de Iu
da & de Hierusalem pecuniam quæ
cōstituta est à Moyse seruo domini,
vt inferret eā omnis multitudo Isra
el in tabernaculū testimonij? Athalia
enim impijssima, & filij eius destru-
xerunt domum dei, & de vniuersis
quæ sanctificata fuerant in tēplo do-
mini, ornauerunt phanum Baalim.
Præcępit ergo rex, & fecerūt arcam:
posueruntq́ꝫ eam iuxta portam do-
mini forinsecus. Et prędicatum est in

Iuda & Hierusalem vt deferrent singuli precium domino, quod constituit Moyses seruus dei super omnẽ
C Israel in deserto. Lætatiq; sunt cũcti principes, & omnis populus: & ingressi contulerunt in arcam domini, atq; miserũt, ita vt impleret. Cumq; tempus esset vt deferrent arcam coram rege per manus Leuitarum (videbant enim multam pecuniam) ingrediebatur scriba regis, & quem primus sacerdos constituerat: effundebantq; pecuniã quæ erat in arca. Porrò arcam reportabant ad locũ suum. sicq; faciebant per singulos dies. Et congregata est infinita pecunia: quã dederunt rex, & Ioiada his qui præerãt operibus domus domini. At illi conducebant ex ea cęsores lapidum, & artifices operum singulorũ, vt instaurarent domum domini, fabros quoq; ferri & æris: vt quod cadere
D cœperat, fulciretur. Egeruntq; hi qui operabantur industrie, & obducebatur parietum cicatrix per manus eo-

rum: ac suscitauerunt domũ domini
in statum pristinum, & firmiter eam
stare fecerunt. Cumq́; cõplessent om
nia opera, detulerunt coram rege &
Ioiada reliquam partem pecunię: de
qua facta sunt vasa templi in ministe
rium ad holocausta, phialæ quoq;, &
cętera vasa aurea & argentea. Et offe
rebantur holocausta in domo domi
ni iugiter cunctis diebus Ioiadę. Se-
nuit autem Ioiada plenus dierum,
& mortuus est cum esset centum tri
ginta annorum: sepelierũtq́; eum in
ciuitate Dauid cum regibus, eo ꝙ fe-
cisset bonum cum Israel, & cum do-
mo eius. Postq̃ autem obijt Ioiada, E
ingressi sunt principes Iuda, & ado-
rauerunt regem. Qui delinitus obse-
quijs eorum, acquieuit eis. Et dereli-
querunt templũ domini dei patrum
suorum, seruieruntq́; lucis & sculpti-
libus: & facta est ira domini cõtra Iu
dam & Hierusalem propter hoc pec
catum. Mittebatq́; eis prophetas, vt
reuerterentur ad dominũ, quos pro-

testantes, illi audire nolebāt. Spiritus itaq; dei induit Zachariam filium Ioiadæ sacerdotem, & stetit in conspectu populi: & dixit eis: Hæc dicit dominus deus, Quare transgredimini præceptum domini, quod vobis nō proderit: & dereliquistis dominum,
F vt derelinqueret vos? Qui cōgregati aduersus eum, miserūt lapides iuxta regis imperium in atrio domus domini. Et nō est recordatus Ioas rex, misericordiæ quā fecerat Ioiada pater illius secum, sed interfecit filium eius. Qui cum moreretur, ait, Videat dominus, & requirat. Cumq; euolutus esset annus, ascendit contra eum exercitus Syriæ: venitq; in Iudam & Mat. 23.d
A Hierusalē, & interfecit cunctos principes populi, atq; vniuersam prædā miserunt regi in Damascum. Et certe cùm permodicus venisset numerus Syrorum, tradidit dominus in manibus eorum infinitam multitudinē, eo q̄ dereliquissent dominum deum patrum suorū. In Ioas quoq; igno-

miniosa exercuere iudicia, & abeuntes dimiserũt eum in langoribus magnis. Surrexerunt autem cõtra eum
serui sui in vltionẽ sanguinis Zachariæ filij Ioiadæ sacerdotis, & occiderunt eum in lectulo suo, & mortuus B
est: sepelieruntq; eum in ciuitate Dauid, sed non in sepulcris regum. Insidiati verò sunt ei Zabad filius Semaath Ammonitidis, & Iozabat filius C
Semarith Moabitidis. Porrò filij eius, ac summa pecuniæ quæ adunata fuerat sub eo, & instauratio domus dei scripta sunt diligentius in libro regum. Regnauit autem Amasias filius eius pro eo.

CAPVT XXV.

4.Re.14.a Vigintiquinq; annorũ erat Amasias, cum regnare cœpisset, & vigintinouẽ annis regnauit in Hierusalẽ. A
Nomen matris eius Ioadan de Hierusalem. Fecitq; bonum in cõspectu domini, verũtamen nõ in corde perfecto. Cumq; roboratũ sibi videret C

imperium, iugulauit seruos qui occiderant regem patrẽ suum: sed filios eorum non interfecit, sicut scriptum est in libro legis Moysi: vbi pręcępit
B dominus, dicens, Non occidẽtur pa-tres pro filijs, neq; filij pro patribus suis: sed vnusquisq; in suo peccato morietur. Congregauit igitur Ama-
C sias Iudam, & constituit eos per familias, tribunosq; & centuriones in vniuerso Iuda & Beniamin, & recensuit à viginti annis sursum: inuenitq; triginta millia iuuenum qui egrederentur ad pugnam, & tenerent hastã & clypeum. Mercede quoq; cõduxit de Israel centum millia robustorum centum talentis argẽti. Venit autem homo dei ad illum, & ait. O rex, ne egrediatur tecũ exercitus Israel. non est enim dominus cum Israel, & cũ-
C ctis filijs Ephraim. Quòd si putas in robore exercitus bella consistere, superari te faciet deus ab hostibus. Dei quippe est & adiuuare, & in fugam conuertere. Dixitq; Amasias ad ho-

Deu. 24. c
4. Re. 4. b
Ezec. 18. c

minem dei. Quid ergo fiet de cẽtum
talentis quę dedi militibus Israel? Et
respondit ei homo dei. Habet domi-
nus, vnde tibi dare possit multo his
plura. Separauit itaq; Amasias exer-
citum qui venerat ad eum ex Ephra-
im, vt reuerteretur in locũ suum. At
illi contra Iudam vehementer irati,
reuersi sunt in regionẽ suam. Porrò D
Amasias confidenter eduxit populũ
suum, & abijt in vallem Salinarum;
percussitq; filios Seir decẽ millia. Et
alia decem millia virorum cęperunt
filij Iuda, & adduxerunt ad præru-
ptum cuiusdam petræ, præcipitaue-
runtq; eos de summo in pręceps, qui
vniuersi crepuerunt. At ille exercitus
quem remiserat Amasias, ne secũ iret
ad prælium, diffusus est in ciuitatibus
Iuda à Samaria vsq; ad Bethoron, &
interfectis tribus millibus, diripuit
prædam magnã. Amasias vero post
cædem Idumæorũ, & allatos deos
filiorũ Seir, statuit illos in deos sibi,
& adorabat eos, & illis adolebat in-

E censum. Quam ob rem iratus domi
nus contra Amasiam, misit ad illum
prophetam, qui diceret ei, Cur ado-
rasti deos qui non liberauerũt popu
lum suum de manu tua? Cumq; hęc
ille loqueretur, respondit ei. Num cõ
siliarius regis es? Quiesce, ne interfi-
ciam te. Discedensq; propheta, Scio,
inquit, ꝙ cogitauerit dominus occi-
dere te, qui & fecisti hoc malũ, & in-
super non acquieuisti consilio meo.
Igitur Amasias rex Iuda inito pessi-
mo consilio, misit ad Ioas filiũ Ioa
chaz filij Iehu regem Israel, dicens.
Veni, videamus nos mutuo. At ille
F remisit nuncios dicens, Carduus qui
est in Libano misit ad cedrum Liba-
ni dicens, Da filiam tuam filio meo
vxorem. Et ecce: bestiæ quæ erant in
sylua Libani transierunt, & conculca
uerũt carduũ. Dixisti, Percussi Edom,
& idcirco erigitur cor tuum in super-
biam. Sede in domo tua. cur malum
aduersum te prouocas, vt cadas & tu
& Iudas tecum? Noluit autem audi-

re Amasias, eo quòd domini esset voluntas vt traderetur in manu hostiũ propter deos Edom. Ascendit igitur Ioas rex Israel, & mutuos sibi praebuere cõspectus. Amasias autem rex Iuda erat in Bethsames Iudae. Corruitq; Iudas coram Israel, & fugit in tabernacula sua. Porrò Amasiam regẽ Iuda filium Ioas filij Ioachaz cepit Ioas rex Israel in Bethsames, & adduxit in Hierusalẽ: destruxitq; G murum eius à porta Ephraim vsque ad portam anguli quadringentis cubitis. Omne quoq; aurum, & argentum, & vniuersa vasa quae repererat in domo dei, & apud Obededom, in thesauris etiam domus regiae, necnõ & filios obsidum reduxit in Samariam. Vixit autẽ Amasias filius Ioas rex Iuda, postquã mortuus est Ioas filius Ioachaz rex Israel quindecim annis. Reliqua autem sermonũ Amasiae priorum & nouissimorũ scripta sunt in libro regum Iuda & Israel. Qui postquam recessit à domino, te-

tenderunt ei insidias in Hierusalem.
Cumq́ʒ fugisset Lachis, miserunt, &
interfecerunt eum ibi, reportantesq́ʒ
super equos, sepelierũt eum cum pa-
tribus suis in ciuitate Dauid.

CAPVT XXVI.

A Mnis auté populus Iuda 4.Re.14.e
filium eius Oziam anno-
rum sedecim constituit re
gẽ pro Amasia patre suo.
Ipse ædificauit Ahilath, & restituit
eam ditioni Iudæ, postq́ʒ dormiuit
rex cum patribus suis. Sedecim an-
norum erat Ozias, cum regnare cœ-
pisset, & quinquaginta duobus annis
regnauit in Hierusalem. Nomen ma
tris eius Iechelia de Hierusalem. Fe
citq́ʒ quod erat rectum in oculis do-
mini, iuxta omnia quæ fecerat Ama
sias pater eius: & exquisiuit deum in
diebus Zachariæ intelligentis & vi-
dentis deum. Cumq́ʒ requireret do-
minũ, direxit eum in omnibus. De-
nique egressus est, & pugnauit cõtra
Philistijm. & destruxit murũ Geth,

& murum Iabniæ, murumq; Azoti. Ædificauit quoq; oppida in Azoto & in Philisthijm, & adiuuit eum deus contra Philisthijm, & contra Arabes qui habitabant in Gurbaal, & contra Ammonitas. Appẽdebantq; Ammo B nitæ munera Oziæ & diuulgatũ est nomen eius vsq; ad introitum Ægy pti propter crebras victorias. Ædificauitq; Ozias turres in Hierusalẽ super portam anguli, & super portam vallis, & reliquas in eodem muri látere, firmauitq; eas. Extruxitq; turres in solitudine, & effodit cisternas plurimas, eo ꝙ haberet multa pecora tam in cãpestribus, q̃; in eremi vastitate. Vineas quoq; habuit, & vinitores in montibus, & in Carmelo. erat quippe homo agriculturæ deditus. Fuit autẽ exercitus bellatorum eius, qui procedebant ad prælia sub manu Iehiel scribæ, Maasiæq; docto ris, & sub manu Ananiæ qui erat de ducib⁹ regis. Omnisq; numerus principum per familias virorum fortium

duorum millium ſexcentorũ,& ſub eis vniuerſus exercitus trecẽtorum, & ſeptem millium quingentorũ: qui erant apti ad bella, & pro rege cõtra
C aduerſarios dimicabant. Præparauit quoq; eis Ozias, id eſt cuncto exercitui clypeos & haſtas & galeas & loricas, arcusq́;, & fundas ad iaciendos lapides, & fecit in Hieruſalem diuerſi generis machinas, quas in turribus collocauit, & in angulis murorum, vt mitterent ſagittas, & ſaxa grãdia. Egreſſumq́; eſt nomen eius procul, eo quòd auxiliaretur ei dominus, & corroboraſſet illum. Sed cum corroboratus eſſet, eleuatũ eſt cor eius in interitum ſuum, & neglexit dominũ deum ſuum. ingreſſusq́; templũ domini, adolere voluit incenſum ſuper altare thymiamatis. Statimq́; ingreſſus poſt eum Azarias ſacerdos, & cũ eo ſacerdotes domini octoginta viri fortiſſimi, reſtiterunt regi, atq; dixerunt. Non eſt tui officij Ozia, vt adoleas incenſum domino: ſed ſacerdo-

tum, hoc est filiorum Aaron, qui consecrati sunt ad huiuscemodi ministerium. Egredere de sanctuario, ne contempseris, quia non reputabitur tibi in gloriam hoc à domino deo. Iratusq; Ozias, & tenens in manu thuribulum vt adoleret incensum, mi- D
Zac. 14. a nabatur sacerdotibus. Statimq; orta est lepra in fronte eius corã sacerdotibus in domo domini super altare thymiamatis. Cumq; respexisset eũ Azarias põtifex, & omnes reliqui sacerdotes, viderunt lepram in fronte eius & festinato expulerũt eum. Sed & ipse perterritus accelerauit egredi, eo ꝙ sensisset ilico plagã domini.
4. Re. 15. a Fuit igitur Ozias rex leprosus vsq; ad diem mortis suæ, & habitauit in domo separata plenus lepra, ob quã eiectus fuerat de domo domini. Porrò Ioatham filius eius rexit domum regis & iudicauit populũ terræ. Reliqua autem sermonũ Oziæ priorum & nouissimorũ scripsit Esaias filius Amos propheta. Dormiuitq; Ozias cum

cum patribus suis, & sepelierũt eum in agro regalium sepulcrorum, eo q̄ esset leprosus: regnauitq́ꝫ Ioatham filius eius pro eo.

CAPVT XXVII

A Viginti quinq́ꝫ annorũ erat Ioathã, cum regnare cœpisset, & sedecim annis regnauit in Hierusalem. Nomen matris eius Hierusa filia Sadoc Fecitq́ꝫ quod rectum erat coram domino iuxta omnia quæ fecerat Ozias pater suus, excepto quòd non est ingressus templum domini: 4.Re.15.g
B & adhuc populus delinquebat. Ipse ædificauit portã domus domini excelsam, & in muro Ophel multa cõstruxit. Vrbes quoque ædificauit in montibus Iuda, & in saltibus castella, & turres. Ipse pugnauit contra regem filiorum Ammon, & vicit eum
C Dederuntq́ꝫ ei filij Ammon in tempore illo centum talenta argenti, & decem millia coros tritici, ac totidẽ coros hordei. Hæc ei præbuerunt fi-

lij Ammon in anno secundo & ter/
tio. Corroboratusq́ʒ est Ioatham,
eo quòd direxisset vias suas coram
domino deo suo. Reliqua autem ser D
monum Ioatham,& omnes pugnæ
eius & opera,scripta sunt in libro re
gum Israel & Iuda. Vigintiquinque
annorum erat cũ regnare cœpisset,
& sedecim annis regnauit in Hieru/
salem. Dormiuitque Ioatham cum
patribus suis,& sepelierunt eũ in ci/
uitate Dauid,& regnauit Achaz fili⁹
eius pro eo.

CAPVT XXVIII.

VIginti annorũ erat Achaz A
4.re.16.a cum regnare cœpisset: &
sedecim annis regnauit in
Hierusalem. Non fecit re/
ctum in conspectu domini, sicut Da
uid pater eius: sed ambulauit in vijs
regum Israel, insuper & statuas fu/
dit Baalim. Ipse est qui adoleuit in/
censum in valle Benhennom, & lu/
strauit filios suos ĩ igne iuxta ritum
gentium quas interfecit dominus in

aduẽtu filiorum Iſrael. Sacrificabat quoque,& thymiama ſuccẽdebat in excelſis,& in collibus, & ſub omni ligno frondoſo. Tradiditq; eum dominus deus eius in manu regis Syriæ: qui percuſſit eum, magnámque prædam cæpit de eius iperio, & adduxit in Damaſcum. Manibus quoque regis Iſrael traditus eſt, & percuſſus plaga grãdi. Occidítque Phaceæ filius Romeliæ de Iuda centum viginti millia in die vno, omnes viros bellatores: eo quòd reliquiſſent dominum deum patrum ſuorũ. Eodem tempore occîdit Zechri vir potẽs ex Ephraim Maaſiã filiũ regis,& Ezricam ducem domus eius, Helca
B nam quoq; ſecundum à rege., Cæperũtq; filij Iſrael de fratribus ſuis ducenta millia mulierum, puerorum, & puellarũ,& infinitã prædam: pertuleruntq; eam in Samariam. Ea tẽpeſtate erat ibi propheta domini, nomine Oded: qui egreſſus obuiam exercitui venienti in Samariam, di-

prędã, & vniuersa quę cęperant, corã pricipibus & omni multitudine: steteruntq; viri quos supra memorauimus, & apprehendẽtes captiuos: omnesq; qui nudi erãt, vestierũt de spolijs. Cũq; vestissent eos, & calciassent, & refecissent cibo ac potu, vnxissentq; ꝑpter laborẽ, & adhibuissent eis curã: quicunq; ambulare nõ poterãt, & erant ĩbecillo corpore, ĩposuerũt eos iumẽtis, & adduxerũt Hiericho ciuitatẽ palmarum ad fratres eorũ, ipsiq; reuersi sunt in Samariã. Tempore illo misit rex Achaz ad regẽ Assyriorũ, postulãs auxilium. Veneruntq; Idumęi. & percusserũt multos ex Iuda, & cæperũt prędam magnã. Philistijm quoq; diffusi sũt per vrbes campestres, & ad meridiẽ Iudę, cæperũtq; Bethsames, & Aialon, & Gaderoth, Socho quoque, & Thamnam, & Gazo cũ viculis suis: & habitauerunt in eis. Humiliauerat enim dominus Iudam propter Achaz regem Iuda, eo quòd nudas

set eum auxilio, & contemptui habuisset dominum: adduxitq; cōtra eum Theglathphalasar regē Assyriorum, qui & afflixit eum, & nullo resistēte vastauit. Igitur Achaz spoliata domo domini, & domo regū, ac principum, dedit regi Assyriorū munera: & tamen nihil ei profuit. Insuper & tēpore angustię suæ auxit cōtemptum in dominū. Ipse per se rex Achaz imolauit dijs Damasci victimas percussoribus suis, & dixit, Dij regū Syriæ auxiliant eis, quos ego placabo hostijs, & aderūt mihi: cum ecōtrario ipsi fuerint ruinę ei, & vniuerso Israel. Direptis itaque Achaz omnibus vasis domus dei, atq; confractis clausit ianuas tēpli dei: & fecit sibi altaria in vniuersis angulis Hierusalē. In oibus quoq; vrbibus Iuda extruxit aras ad cremādū thus atq; ad iracundiam prouocauit dominum deum patrum suorum. Reliqua autē sermonum eius, & oium operum suorum priorū, & nouissi

morum scripta sunt in libro regũ Iuda & Israel. Dormiuitq́ꝫ Achaz cum patribus suis, & sepelierunt eum in ciuitate Hierusalem. neqꝫ enim receperunt eum in sepulcra regum Israel. Regnauitq́ꝫ Ezechias filius eius pro eo.

CAPVT XXIX.

A Igit Ezechias regnare cœpit, cum vigintiqnq; esset annorum, & vigintinouẽ annis regnauit in Hierusalẽ. Nomẽ matris eius Abia, filia Zacharię fecitq́ꝫ quod erat placitũ in cõspectu domini, iuxta oĩa quę fecerat Dauid pater eius. In ipso anno, & mẽse primo regni sui aperuit valuas domus domini, & instaurauit eas: adduxitq́ꝫ sacerdotes, atque Leuitas, & cõgregauit eos in plateam orientalem, dixitq́ꝫ ad eos. Audite me Leuitę, & sãctificamini. mũdate domũ domini dei patrũ vestrorum, & auferte omnem immunditiam de sanctuario. Peccauerũt patres nostri, & 4. re. 18.

B

& Azarias filiꝰ Ialaleel. De filijs aũt
Gersom: Ioha filius Zema, & Eden
filius Ioaha. At vero de filijs Elisa-
phã: Samri & Iahiel. De filijs quoq;
Asaph: Zacharias & Matthanias.
Necnon de filijs Heman, Iahihel &
Semei. Sed & de filijs Idithun Se-
meias & Oziel. Cõgregauerũtq; fra
tres suos, & sanctificati sunt, & ĩgres
si iuxta mandatũ regis & imperium
D domini, vt expiarẽt domum dei. Sa
cerdotes quoq; ingressi templũ do-
mini vt sanctificarẽt illud, extulerũt
omnem immunditiam, quam intro
repererãt in vestibulo domus domi
ni: quam tulerunt Leuitæ & asporta
uerũt ad torrẽtẽ Cedron foras. Cœ-
perũt autem prima die mẽsis primi
mũdare, & in die octauo eiusdẽ mẽ
sis ĩgressi sunt porticum templi do-
mini. expiaueruntq; templum die-
bus octo, & in die sextadecima men
sis eiusdem, quod cœperãt, impleue
rũt. Ingressi quoq; sunt ad Ezechiam
regem, & dixerũt ei. Sãctificauimus

omnē domum domini, & altare holocausti, vasaq; eius, necnon & mensam propositionis cum omnibus vasis suis, cunctamq; tēpli supellectilē quam polluerat rex Achaz in regno suo, postquam preuaricatus est: & ecce exposita sunt omnia coram altari domini. Consurgēsq; diluculo Ezechias rex, adunauit omnes principes ciuitatis, & ascendit in domū domini: obtuleruntq; simul tauros septē, & arietes septē, agnos septem, & hircos septem pro peccato, pro regno, pro sanctuario, pro Iuda. Dixitq; sacerdotibus filiis Aaron vt offerrent super altare domini. Mactauerūt igitur tauros, & susceperunt sanguinē sacerdotes, & fuderunt illum sup altare. Mactauerūt etiam arietes, & illorum sanguinem super altare fuderūt. Immolauerūt agnos, & fuderūt super altare sanguinē. Applicuerunt hircos pro peccato coram rege, & vniuersa multitudine: imposueruntq; manus suas sup eos, & imolauerunt;

E

illos sacerdotes, & asperserunt sanguiné eorum corã altari pro piaculo vniuersi Israelis. Pro omni qppe Israel pręcęperat rex vt holocaustũ
F fieret & pro peccato. Cõstituit quoque Leuitas ĩ domo domini cũ cymbalis, & psalterijs, & citharis secũdũ dispositionem Dauid, & Gad videntis regis, & Nathan prophetæ. siquidẽ domini pręcęptum fuit per manum prophetarum eius. Steterũtq; Leuitæ tenentes organa Dauid, & sacerdotes tubas: & iussit Ezechias vt offerrent holocausta super altare. Cũq; offerrent holocausta cœperũt laudes canere domino, & clãgere tubis, atq; in diuersis organis quæ Dauid rex Israel repererat, cõcrepare. Omni autem turba adorante, cantores, & hi qui tenebãt tubas, erant in officio suo, donec compleretur holocaustũ. Cumq; finita esset oblatio, ĩcuruatus est rex, & omnes qui erãt cum eo, & adorauerunt. Præcępitq; Ezechias, & prĩcipes Leuitis vt lau-

tus'q; est Ezechias, & omnis populus, eo quòd ministerium domini esset expletum, derepēte quippe hoc fieri placuerat.

CAPVT XXX.

A MIsit quoque Ezechias ad omnem Israel & Iudam scripsitq; epistolas ad Ephraim & Manassē vt venirent ad domum domini in Hierusalem, & facerēt phase domino deo Israel. Inito ergo consilio regis, & principum, & vniuersi cœtus Hierusalem, decreuerunt vt facerēt phase mense secundo. Non enim occurrerant facere in tempore suo: quia sacerdotes qui possent sufficere, sanctificati non fuerant, & populus nōdum congregatus fuerat in Hierusalem. Placuit'q; sermo regi, & omni multitudini, & decreuerunt vt mitterent nuncios in vniuersum Israel de Bersabee vsque Dan, vt venirent & facerent phase domino deo Israel in Hierusalem. Multi enim

non fecerant ſicut in lege pręſcriptũ
eſt. Perrexeruntq́ curſores cum epi
ſtolis ex regis imperio & principũ
eius in vniuerſum Iſrael & Iudam,
iuxta id quod rex iuſſerat prædican
tes, Filij Iſrael reuertimini ad do-
minum deum Abraã, & Iſaac, & Iſ
rael: & reuertetur ad reliqas quę eſ-
fugerunt manus regis Aſſyriorum.
Nolite fieri ſicut patres veſtri & fra- B
tres qui receſſerũt à domino deo pa
trum ſuorum, & tradidit eós in inte
ritũ, vt ipſi cernitis. Nolite induràre
ceruices veſtras, ſicut patres veſtri.
Tradite manus veſtras domino, & C
venite ad ſanctuariũ eius quod ſan-
ctificauit in ęternũ. Seruite domino
deo patrum veſtrorum, & auertet a
vobis ira furoris eius. Si enim vos
reuerſi fueritis ad dominum, fratres
veſtri, & filij habebunt miſericordiã
corã dominis ſuis qui illos duxerũt
captiuos, & reuertent in terrã hanc.
Pius enim & clemens eſt dominus
deus veſter, & non auertet faciẽ ſuã

à vobis, si reuersi fueritis ad eũ. Igit̃ 4.re. 11. a
cursores pergebant velociter de ciui
tate in ciuitatem per terram Ephra-
im & Manasse, vsq; ad Zabulon, il-
lis irridẽtibus & subsannãtibus eos.
Attamen quidam viri ex Aser & Ma
nasse & Zabulon acquiescentes cõ-
silio, venerunt Hierusalem. In Iu-
da vero facta est manus domini, vt
daret eis cor vnum, vt facerent iux-
ta pręceptũ regis & principum ver-
bum domini. Congregatiq; sunt in
Hierusalem populi multi, vt face-
rent solennitatem azymorum in
C mense secundo. Et surgentes destru-
xerunt altaria, quæ erant in Hierusa
lem: atq; vniuersa in quibus idôlis
adolebatur incensum, subuertentes,
proiecerunt in torrentem Cedron. 4.re. 11. a
Immolauerũt autem phase quarta-
decima die mensis secundi. Sacerdo
tes quoq;, atq; Leuitę tandẽ sanctifi
cati obtulerunt holocausta in domo
domini, steteruntq; in ordine suo iu
xta dispositionẽ & legem Moysi ho

minis dei. Sacerdotes vero suscipie-
bant effundẽdum sanguinem de ma-
nibus Leuitarum, eo q multa turba
sanctificata non esset: & idcirco im-
molarent Leuitę phase his qui nõ oc
currerant sanctificari domino. Ma-
gna etiam pars populi de Ephraim
& Manasse & Issachar & Zabulon,
quæ sanctificata nõ fuerat, comedit
phase, nõ iuxta quod scriptum est: &
orauit pro eis Ezechias, dicens. Do-
minus bonus propitiabitur cunctis
qui in toto corde requirũt dominũ
deum patrum suorum: & nõ impu-
tabit eis q minus sanctificati sunt.
Quem exaudiuit dominus, & placa D
tus est populo. Feceruntq; filij Isra-
el qui inuẽti sunt in Hierusalem, so-
lẽnitatẽ azymorum septẽ diebus in
lętitia magna, laudãtes dominum p
singulos dies, Leuitæ quoq; & sacer
dotes per organa, quę suo officio cõ
gruebant. Et locutus est Ezechias ad
cor omnium Leuitarũ qui habebant
intelligentiã bonam super domino
& comederunt

& comederunt septẽ diebus solenni-
tatis immolantes victimas pacifico-
rum, & laudantes dominum deum
patrum suorum. Placuitq; vniuersæ
multitudini vt celebrarent etiã alios
dies septem: quod & fecerunt cũ in-
genti gaudio. Ezechias autem rex Iu
da præbuerat multitudini mille tau
ros, & septem millia ouium. Princi-
pes vero dederãt populo tauros mil
le, & oues decem millia. Sanctifica-
ta est ergo sacerdotum plurima mul
titudo, & hilaritate perfusa omnis
turba Iuda tam sacerdotum & Leui
tarum, quàm vniuersæ frequentiæ
quę venerat ex Israel, proselytorum
quoq; de terra Israel, & habitãtium
in Iuda. Factaq; est grandis celebri-
tas in Hierusalem, qualis à diebus Sa
lomonis filij Dauid regis Israel in ea
vrbe non fuerat. Surrexerunt autem
sacerdotes atq; Leuitæ benedicentes
populo: & exaudita est vox eorum,
peruenítque oratio in habitaculum
sanctum cœli.

CAPVT XXXI.

CVm'q; hæc fuiſſent rite ce/ A
lebrata, egreſſus eſt omnis
Iſrael qui inuentus fuerat
in vrbibus Iuda, & frege/
runt ſimulacra, ſucciderunt'q; lucos.
demoliti ſunt excelſa, & altaria de/
ſtruxerunt: non ſolum de vniuerſo
Iuda & Beniamin, ſed & de Ephra/
im quoq; & Manaſſe, donec penitus
euerterent. Reuerſi'q; ſunt omnes fi/
lij Iſrael in poſſeſſiones & ciuitates
ſuas. Ezechias autem conſtituit tur/
mas ſacerdotales, & Leuiticas per di
uiſiones ſuas, vnumquenq; in officio
proprio, tam ſacerdotum videlicet,
quàm Leuitarum, ad holocauſta, &
pacifica, vt miniſtrarent & cõfiteren/
tur, canerent'q; in portis caſtrorũ do/
mini. Pars autẽ regis erat, vt de pro/
pria eius ſubſtantia offerretur holo/
cauſtũ mane ſemper, & veſpere, ſab/
batis quoq;, & Calendis, & ſolẽnita/
tibus cæteris, ſicut ſcriptũ'eſt in lege
Moyſi. Præcepit etiam populo habi B

stantium Hierusalem, vt darent par-
tes sacerdotibus & Leuitis, vt pos-
sent vacare legi domini. Quod cum
percrebruisset in auribus multitudi
nis, plurimas obtulere primitias fi-
lij Israel, frumenti, vini & olei: mel-
lis quoq;, & omnium quæ gignit hu
mus decimas obtulerunt. Sed & filij
Israel & Iuda, qui habitabant in vr-
bibus Iuda, obtulerũt decimas bouũ
& ouium, decimasq́; sanctorũ quæ
vouerant domino deo suo: atq; vni-
uersa portãtes, fecerunt aceruos plu
rimos. Mense tertio cœperunt acer-
uorum iácere fundamenta, & mense
septimo compleuerunt eos. Cumq́;
ingressi fuissent Ezechias & prĩcipes
eius, viderunt aceruos, & benedixe-
runt domino ac populo Israel. In-
terrogauitq́; Ezechias sacerdotes &
Leuitas, cur ita iacêrent acerui. Re-
spondit illi Azarias sacerdos primus
C de stirpe Sadoc, dicens. Ex quo cœpe
runt offerri primitiæ in domo domi
ni, comedimus, & saturati sumus, &

remanserunt plurima: eo quod benedi-
xerit dominus populo suo. reliquia-
rum autem copia est ista, quam cernis.
Præcepit igitur Ezechias vt præpara
rent horrea in domo domini. Quod D
cum fecissent, intulerunt tam primi-
tias quàm decimas, & quæcunque vo
uerant fideliter. Fuit autẽ præfectus
eorum Chonenias Leuita, & Semei
frater eius secundus: post quem Ie-
hiel, & Azazias, & Naath, & Asahel,
& Hierimoth, Iozabad quoque & Eli-
hel, & Iesmachias, & Maath, & Ba-
naias, præpositi sub manibus Cho-
neniæ: & Semei fratris eius, ex impe
rio Ezechiæ regis & Azariæ põtificis
domus domini, ad quos omnia per-
tinebant. Core vero filius Iemna Le
uites, & ianitor orientalis portę, præ
positus erat his quę sponte offerebã-
tur domino, primitijsque & consecra-
tis in sanctasanctorũ: & sub cura eius
Eden & Miniamin, Iesue & Seme-
ias, Amarias quoque & Sechenias, in
ciuitatibus sacerdotũ: vt fideliter di-

ſtribuerent fratribus ſuis partes mi-
noribus atq; maioribus, exceptis ma
ribus ab annis tribus & ſupra, cun-
ctis qui ingrediebantur templũ do-
D mini. Et quicquid per ſingulos dies
conducebant in miniſterio atq; ob-
ſeruationibus iuxta diuiſiones ſuas,
ſacerdotibus per familias, & Leuitis,
à viceſimo anno & ſupra per ordi-
nes & turmas ſuas, vniuerſæq; mul-
titudini tam vxoribus quàm liberis
eorum vtriuſq; ſexus, fideliter cibi de
his quæ ſanctificata fuerant præbebã-
tur. Sed & filiorũ Aaron per agros, &
ſuburbana vrbium ſingularũ diſpoſi
ti erant viri, qui partes diſtribuerent
vniuerſo ſexui maſculino, de ſacerdo
tibus & Leuitis. Fecit ergo Ezechias
vniuerſa quę diximus in omni Iuda:
operatusq; eſt bonũ & rectum & ve
rum coram domino deo ſuo, in vni-
A uerſa cultura miniſterij domus do-
mini, iuxta legem & ceremonias, vo
lens requirere deum ſuũ in toto cor-
de ſuo. Fecitq; & proſperatus eſt.

CAPVT XXXII.

4.Re.18.c Esa.36.a Post quæ & huiuscemodi veritatem, venit Senacherib rex Assyriorum, & ingressus Iudam, obsedit ciuitates munitas, volens eas capere. Quod cum vidisset Ezechias, venisse scilicet Sennacherib, & totum belli impetum verti contra Hierusalem: inito cũ principibus consilio, virisq; fortissimis, vt obturarent capita fontium qui erant extra vrbẽ, & hoc omnium decernente sententia, cõgregauit plurimam multitudinem, & obturauerunt cunctos fontes, & riuum qui fluebat in medio terræ, dicentes, Ne veniant reges Assyriorũ, & inueniant aquarum abundantiam. Ædificauit quoq; agens industrie omnem murum qui fuerat dissipatus, & extruxit turres desuper, & forinsecus alterum murũ. Instaurauitq; Mello in ciuitate Dauid, & fecit vniuersi generis armaturam, & clypeos. Constituitq; principes bellatorum in exer-

citu. Et conuocauit vniuersos in pla-
téa portæ ciuitatis, ac locutus est ad
cor eorum, dicens. Viriliter agite, &
confortamini, nolite timere, nec pa-
ueatis regem Assyriorum, & vniuer
sam multitudinem quæ est cum eo.
Multo enim plures nobiscum sunt,
quàm cũ illo. Cum illo enim est bra
chium carneum, nobiscum domin⁹
deus noster: qui auxiliator est noster,
pugnatq; pro nobis. Confortatusq;
est populus huiuscemodi verbis Eze
chiæ regis Iuda. Quæ postquã gesta
sunt, misit Sennacherib rex Assyrio-
rum seruos suos, Hierusalẽ (ipse eni
cum vniuerso exercitu obsidebat La
chis) ad Ezechiam regem Iuda, & ad
omnem populũ qui erat in vrbe, di-
cens. Hæc dicit Sennacherib rex Assy
C riorum, In quo habentes fiduciam,
sedetis obsessi in Hierusalem? Num
Ezechias decepit vos, vt tradat mor-
ti in fame & siti, affirmans quòd do-
minus deus vester liberet vos de ma
nu regis Assyriorum? Nunquid non

iste est Ezechias qui destruxit excelsa illius, & altaria, & præcepit Iudæ & Hierusalem, dicens, Corā altari vno adorabitis, & in ipso comburetis incensum? An ignoratis quæ ego fecerim, & patres mei cunctis terrarū populis? Nunquid præualuerūt dij gentium, omniumq; terrarū liberare regionē suam de manu mea? Quis est de vniuersis dijs gētium, quas vastauerūt patres mei, qui potuerit eruere populū suum de manu mea, vt possit etiā deus vester eruere vos de hac manu? Non vos ergo decipiat Ezechias, nec vana persuasione deludat, neque credatis ei. Si enim nullus potuit deus cunctarū gentium atq; regionum liberare populum suum de manu mea, & de manu patrū meorum, cōsequenter nec deus vester poterit eruere vos de hac manu. Sed & alia multa locuti sunt serui eius contra dominum deum, & contra Ezechiam seruū eius. Epistolas quoq; scripsit plenas blasphemię in dominum

deum Israel, & locutus est aduersum
eum. Sicut dij gentium cęterarũ non
potuerunt liberare populũ suum de
manu mea, sic & deus Ezechiæ erue-
re non poterit populũ suum de ma-
nu ista. Insuper & clamore magno
lingua Iudaica contra populum qui
sedebat in muris Hierusalem, perso-
nabat, vt terreret eos, & caperet ciui
E tatem. Locutusq; est contra deũ Hie
rusalem, sicut aduersum deos popu-
lorum terræ opera manuum homi-
num. Orauerunt igitur Ezechias rex,
& Esaias filius Amos prophetes ad-
uersum hanc blasphemiam, ac voci-
ferati sunt vsq; in cœlũ. Et misit do-
minus angelum suum qui percussit
omnẽ virum robustum, & bellato-
rem, & principẽ exercitus regis Assy
riorum. Reuersusq; est cum ignomi
nia in terram suam. Cumq; ingressus
esset domum dei sui, filij qui egressi
fuerãt de vtero eius, interfecerunt eũ
gladio. Saluauitq; dominus Ezechiã,
& habitatores Hierusalem de manu

Sennacherib regis Assyriorum,& de manu omnium, & præstitit ei quie-tem per circuitum. Multi etiam defe- F rebant hostias, & sacrificia domino in Hierusalē, & munera Ezechiæ re-gi Iuda. Qui exaltatus est post hæc

4.Re.20.a coram cunctis gentibus. In diebus il-

Esa.38.a lis ægrotauit Ezechias vsq; ad mor-tem, & orauit dominū. Exaudiuitq; eum,& dedit ei signum, sed nō iuxta beneficia quæ acceperat, retribuit: qa eleuatum est cor eius. Et facta est con-tra eum ira,& contra Iudam & Hie-rusalem. Humiliatusq; est postea, eo quòd exaltatum fuisset cor eius, tam ipse, q̄ habitatores Hierusalem: & id-circo non venit super eos ira domini in diebus Ezechiæ. Fuit autem Eze-chias diues,& inclytus valde,& the-sauros sibi plurimos congregauit, ar-genti & auri, & lapidis preciosi, aro-matum,& armorū vniuersi generis, & vasorum magni precij. apothecas quoq; frumenti, vini,& olei,& præ-sepia omnium iumētorum, caulasq;

pecoribus, & vrbes sex ædificauit. habebat quippe greges ouium & armentorum innumerabiles, eo quòd dedisset ei dominus substantiam multam nimis. Ipse est Ezechias qui obturauit superiorẽ fontem aquarum Gyon, & auertit eas subter ad occidentẽ vrbis Dauid. In omnibus operibus suis fecit prospere quæ voluit. Attamen in legatione principum Babylonis, qui missi fuerant ad eum, vt interrogarent de portento quod acciderat super terram, dereliquit eum dominus vt tentaretur, & nota fierẽt omnia quæ erant in corde eius. Reliqua autem sermonũ Ezechiæ, & misericordiarum eius scripta sunt in visione Esaiæ filij Amos prophetæ, & in libro regum Iuda & Israel. Dormiuitq; Ezechias cum patribus suis, & sepelierunt eum super sepulcra filiorum Dauid. Et celebrauit eius exequias vniuersus Iuda, & omnes habitatores Hierusalẽ. Regnauitq; Manasses filius eius pro eo.

CAPVT XXXIII.

4.Re.21.a DVodecim annorũ erat Ma A
naſſes, cum regnare cœpiſ
ſet, & quinquagintaquin
que annis regnauit in Hie
ruſalem. Fecit autem malum coram
domino, iuxta abominationes gen
tium, quas ſubuertit dominus corã
filijs Iſrael: & conuerſus, inſtaurauit
excelſa quę demolit⁹ fuerat Ezechias
pater eius. Cõſtruxitq́ȝ aras Baalim,
& fecit lucos & adorauit omnẽ mili
tiam cœli, & coluit eam. Ædificauit
quoque altaria in domo domini, de
qua dixerat dominus, In Hieruſalẽ
2.Re.7.b erit nomen meum in æternũ. Ædifi
cauit autem ea cũcto exercitui cœli,
in duobus atrijs domus domini: trã
ſireq́ȝ fecit filios ſuos per ignẽ, in val
le Benhennom. Obſeruabat ſomnia,
ſectabatur auguria, maleficis artibus
inſeruiebat: habebat ſecum magos,
& incantatores: multaq́ȝ mala ope
ratus eſt coram domino, vt irritaret
eum. Sculptile quoqȝ, & conflatile fi B

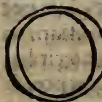
gnū posuit in domo domini: de qua locutus est dominus ad Dauid, & ad Salomonem filium eius, dicens, In domo hac & in Hierusalem quā elegi de cunctis tribubus Israel, ponam nomen meum in sempiternū, & mouere non faciam pedem Israel, de terra quā tradidi patribus eorum: ita dūtaxat, si custodierint facere quæ præcepi eis, cunctamq; legē, & ceremonias atq; iudicia quę mādaui per manum Moysi. Igitur Manasses seduxit Iudam & habitatores Hierusalē, vt facerent malum super omnes gentes quas subuerterat dominus à facie filiorum Israel. Locutusq; est dominus ad eum, & ad populum illius: & attendere noluerunt. Idcirco superinduxit eis principes exercitus regis Assyriorum: cęperuntq; Manassen, & vinctum catenis atq; compedibus duxerunt in Babylonem. Qui postq̄ coangustatus est, orauit dominū deū suum, & egit pœnitentiam valde coram deo patrum suorum. Depreca-

tus'q; est eum, & obsecrauit intente:
& exaudiuit orationē eius, reduxit'q;
eum Hierusalē in regnum suum. Et
cognouit Manasses ꝙ dominus ipse
esset deus. Post hæc ædificauit murū
extra ciuitatem Dauid, ad occidētem
Gyon, in conualle ab introitu portæ
piscium per circuitū vsq; ad Ophel,
& exaltauit illum vehementer. Con
stituit'q; principes exercitus in cūctis
ciuitatibus Iuda munitis, & abstulit
deos alienos, & simulacrū de domo
domini, aras quoque quas fecerat in
monte domus domini, & in Hierusa
lem: & proiecit omnia extra vrbem.
Porrò instaurauit altare domini, &
immolauit super illud victimas, &
pacifica, & laudem. Pręcępit'q; Iudę
vt seruiret domino deo Israel. Atta-
men adhuc populus imolabat in ex-
celsis domino deo suo. Reliqua autē D
gestorū Manasse, & obsecratio eius
ad deum suum, verba quoq; viden-
tium, quę loquebātur ad eum in no-
mine domini dei Israel, continentur

In sermonibus regum Israel. Oratio quoq; eius & exauditio, & cũcta peccata, atq; contemptus, loca etiam in quibus ædificauit excelsa, & fecit lucos, & statuas antequã ageret pœnitentiam, scripta sunt in sermonibus Ozai. Dormiuit ergo Manasses cum patribus suis, & sepelierunt eum in domo sua. Regnauitq; pro eo filius eius Amon. Vigintiduorũ annorum erat Amon, cum regnare cœpisset: & duobus annis regnauit in Hierusalẽ. Fecitq; malum in conspectu domini, sicut fecerat Manasses pater eius: & cunctis idôlis quæ Manasses fuerat fabricatus, immolauit atq; seruiuit: & non est reueritus faciem domini, sicut reueritus est Manasses pater eius, & multo maiora deliquit. Cumq; coniurassent aduersus eum serui sui, interfecerunt eum in domo sua. Porrò reliqua populi multitudo, cæsis his qui Amon percusserant, constituit regem Iosiam filium eius, pro eo.

CAPVT XXXIIII.

4.Re.22.a

Cto annorum erat Iosias A
cum regnare cœpisset, &
triginta & vno anno re-
gnauit in Hierusalem. Fe-
citq; quod erat rectum in conspectu
domini, & ambulauit in vijs Dauid
patris sui, non declinauit neq; ad de-
xteram, neq; ad sinistram. Octauo au
tem anno regni sui, cum adhuc esset
puer, cœpit quærere deum patris sui
Dauid: & duodecimo anno postquã
cœperat, mundauit Iudam, & Hieru
salẽ ab excelsis, & lucis, simulacrisq;
& sculptilibus. Destruxerũtq; coram
eo aras Baalim, & simulacra quæ su-
perposita fuerant, demoliti sunt. Lu-
cos etiam, & sculptilia succîdit atq;
cõminuit: & super tumulos eorum
qui eis immolare consueuerant, frag
menta dispersit. Ossa præterea sacer- B
dotum combussit in altaribus idolo-
rum, mundauitq; Iudam & Hieru-
salem. Sed & in vrbibus Manasse, &
Ephraim & Symeon vsq; Neptalim
cuncta

cuncta subuertit. Cúmq; altaria dissipasset, & lucos, & sculptilia contriuisset in frusta, cunctaq; delubra demolitus esset de vniuersa terra Israel, reuersus est in Hierusalem. Igit anno octauodecimo regni sui, mundata iam terra, & téplo domini, misit Saphã filium Eseliæ, & Maasiam principem ciuitatis, & Ioha filium Ioachaz à cõmentarijs, vt instaurarent domũ domini dei sui. Qui venerunt ad Helchiã sacerdoté magnũ: acceptamq; ab eo pecuniam, quę illata fuerat in domũ domini, & quã cõgregauerãt Leuitę, & ianitores dé Manasse, & Ephraim, & vniuersis reliquijs Israel, ab oĩ quoq; Iuda & Beniamin, & habitatoribus Hierusalem: tradiderũt in manibus eorum qui præerant operarijs in domo domini vt instaurarét templum, & infirma quęq; sarcirent. At illi dederũt
C eam artificibus, & cæmentarijs, vt emerent lapides de lapidicinis, & ligna ad commissuras ædificij, & ad

contignationē domorū quas destru
xerāt reges Iuda: qui fideliter cūcta
faciebāt, Erant autem præpositi ope
rantiū, Iahath & Abdias de filijs Me
rari, Zacharias & Mosollā de filijs
Caath, qui vrgebant opus, oēs Leui
tę sciētes organis canere. Super eos
vero, q ad diuersos vsus onera por
tabāt, erant scribæ, & magistri de Lę
uitis ianitores. Cumq; efferrent pe
cuniā quæ illata fuerat in tēplū do
mini, reperit Helchias sacerdos librū
legis domini, qui datus fuerat per
manū Moysi, & ait ad Saphan scri
bā. Librum legis inueni in domo do
mini. Et tradidit ei. At ille intulit vo
lumen ad regem, & nunciauit ei di
cēs. Omnia quæ dedisti in manu ser
uorū tuorū, ecce cōplent. Argētum D
quod repertū est in domo domini,
cōflauerūt, datūq; est prefectis arti
ficū, & diuersa opera fabricantium.
Præterea tradidit mihi Helchias sa
cerdos hunc librū. Quē cū rege præ
sente recitasset, audissetq; ille verba

legis, ſcidit veſtimenta ſua, & præcę
pit Helchiæ, & Abicham filio Sa-
phan, & Abdon filio Micha, Saphan
quoq; ſcribę & Aſaię ſeruo regis di-
cēs. Ite, & adorate dominum ꝑ me,
& pro reliquijs Iſrael & Iuda, ſuper
vniuerſis ſermonibus libri iſtius qui
repertus eſt. Magnus enim furor do
mini ſtillauit ſuper nos, eo ꝙ non cu
ſtodierint patres noſtri verba domi
ni, vt facerēt omnia quę ſcripta ſunt
E in iſto volumine. Abijt ergo Helchi-
as, & hi qui ſimul à rege miſſi fue-
rant, ad Oldam propheten, vxorem
Sellum filij Thecuath, filij Aſra cu-
ſtodis veſtiū, quæ habitabat in Hie-
ruſalem in Secunda: & locuti ſunt ei
verba quę ſupra narrauimus. At illa
reſpōdit eis. Hęc dicit dominus de-
us Iſrael, dicite viro q miſit vos ad
me, Hęc dicit dominus, Ecce, ego in
ducam mala ſuper locum iſtū, & ſu-
per habitatores eius, cunctaq; male
dicta quæ ſcripta ſunt in libro hoc,
quem legerunt corā rege Iuda: quia

dereliquerunt me, & sacrificauerunt
dijs alienis, vt me ad iracundiã pro-
uocarent in cunctis operibus ma-
nuum suarum. Idcirco stillabit fu-
ror meus super locum istum, & nõ
extinguetur. Ad regem autẽ Iuda, F
qui misit vos pro domino depreca-
do, sic loquimini, Hæc dicit domi-
nus deus Israel, Quoniam audi-
sti verba voluminis, atque emolli-
tum est cor tuum: & humiliatus es
in conspectu domini super his quæ
dicta sunt contra locum hunc, & ha-
bitatores Hierusalem: reueritusq; fa
ciem meam, scidisti vestimenta tua,
& fleuisti coram me: ego quoq; ex-
audiui te, dicit dominus. Iam enim
colligam te ad patres tuos, & inferẽ
ris in sepulcrum tuum in pace: nec
videbunt oculi tui omne malum
quod ego inducturus sum super lo-
cum istũ, & super habitatores eius.
4.Re.23.a Retulerunt itaque regi cũcta quę di-
xerat. At ille conuocatis vniuersis ma
ioribus natu Iuda, & Hierusalem,

ascendit in domum domini, vnáque
omnes viri Iuda & habitatores Hie
rusalem sacerdotes & Leuitæ, & cũ-
ctus populus à minimo vsq; ad ma
G ximum. Quibus audientibus in do-
mo domini, legit rex omnia verba
voluminis: & stãs in tribunali suo,
percussit fœdus coram domino, vt
ambularet post eũ, & custodiret præ
cæpta, & testimonia, & iustificatio-
nes eius in toto corde suo, & in tota
anima sua, faceretque quæ scripta
sunt in volumine illo quod legerat.
Adiurauit quoque super hoc, omnes
qui reperti fuerant in Hierusalem &
Beniamin: & fecerunt habitatores
Hierusalem iuxta pactũ domini dei
patrum suorum. Abstulit ergo Io-
sias cunctas abominationes de vni-
uersis regionibus filiorum Israel, &
fecit omnes qui residui erant in Is-
rael, seruire domino deo suo. Cun-
ctis diebus vitę suę non recesserunt
à domino deo patrum suum.

CAPVT XXXV.

4.re.23.c 3.esdr.1.a FEcit autem Iosias in Hierusalem phase domino, quod imolatum est quartadecima die mensis primi. Et cõstituit sacerdotes in officijs suis: hortatusq; est eos, vt ministrarent in domo domini. Leuitis quoque, ad quorum eruditioné omnis Israel sanctificabatur domino, locutus est, Ponite arcam in sanctuario templi quod ædificauit Salomon filius Dauid, rex Israel. nequaquam enim eam vltra portabitis. Nunc ergo ministrate domino deo vestro, & populo eius Israel, et pręparate vos per domos & cognationes vestras in diuisionibus singulorũ, sicut præcepit Dauid rex Israel, & descripsit Salomon filius eius. & ministrate in sanctuario eius p familias turmasq; Leuiticas, & sanctificati immolate phase. Fratres etiam vestros, vt possint iuxta verba quæ locutus est dominus in manu Moysi facere præpa

rate. Dedit præterea Iosias omni po
pulo qui ibi fuerat inuentus in solen
nitate phase, agnos, & hœdos de gre
gibus, & reliqui pecoris triginta mil
lia, boum quoq; tria millia . hæc de
regis vniuersa substãtia. Duces quo-
que eius sponte quod vouerãt, obtu
lerunt, tam populo, quàm sacerdoti
b⁹ & Leuitis. Porrò Helchias, & Za
charias , & Iehiel principes domus
dñi dederũt sacerdotibus ad facien-
dũ phase pecora cõmistim duo mil
lia sexcenta, & boues trecẽtos. Cho-
nenias aũt, & Semeias, etiã & Natha
nael fratres eius: necnon Asabias, &
& Iahiel, & Iozabad prĩcipes Leui-
tarum, dederũt cęteris Leuitis ad ce
lebrandum phase quinque millia pe
corum, & boues quingentos. Præpa
ratumq; est ministerium, & steterũt
sacerdotes in officio suo, Leuitę quo
que in turmis iuxta regis imperium
& ĩmolatum est phase. Asperserũnt-
que sacerdotes manus suas sãguine,
& Leuitę detraxerũt pelles holocau

ſtorum & ſeparauerunt ea vt darent
per domos & familias ſingulorum,
& offerrentur domino, ſicut ſcri-
ptum eſt in libro Moyſi. de bobus
quoque fecerunt ſimiliter. Et aſſauerunt phaſe ſuper ignem, iuxta quod
in lege pręceptum eſt. Pacificas vero
hoſtias coxerũt in lebetibus, & cacabis, & ollis, & feſtinato diſtribuerũt
vniuerſæ plebi: ſibi autem, & ſacerdotibus poſtea parauerunt. Nam in
oblatione holocauſtorum & adipũ,
vſque ad noctem ſacerdotes fuerunt
occupati: vnde & Leuitæ ſibi, & ſacerdotibus filijs Aaron parauerunt
nouiſſimis. Porrò cantores filij A- C
ſaph ſtabant in ordine ſuo, iuxta pręceptum Dauid, & Aſaph, & Emã, &
Idithun prophetarum regis Dauid.
Ianitores vero per portas ſingulas
obſeruabant, ita vt nec puncto quidem diſcederent à miniſterio: quam
ob rem & fratres eorum Leuitæ parauerunt eis cibos. Omnis igitur cultura domini rite completa eſt in die

illa, vt facerent phase, & offerrēt ho
locausta super altare domini, iuxta
pręceptum regis Iosiæ. Feceruntq́ʒ
filij Israel qui reperti fuerāt ibi, pha
se in tempore illo, & solennitatem
azymorum septem diebus. Nō fuit
phase simile huic in Israel, à diebus
Samuelis prophetę: sed nec quisquā
de cunctis regibus Israel fecit phase:
sicut Iosias sacerdotibus, & Leuitis
& omni Iudę & Israel qui repertus
fuerat; & habitantibus in Hierusa-
lem. Octauodecimo anno regni Io-
siæ, hoc phase celebratum est. Post-
quam instaurauerat Iosias templū, 4.Re.23.f
ascendit Nechao rex Ægypti, ad pu-
gnandū in Charcamis iuxta Euphrâ
ten, & processit in occursum eius Io-
sias. At ille missis ad eum nūcijs, ait.
D Quid mihi & tibi est rex Iuda? non
aduersum te hodie venio, sed cōtra
aliam pugno domum ad quam me
deus festinato ire præcępit. Desine
aduersum deum facere, qui mecum
est, ne interficiat te. Noluit Iosias re-

uerti, sed præparauit contra eum
bellum, nec acquieuit sermonibus
Zac. 12.d Nechao ex ore dei: verum perrexit,
vt dimicaret in campo Mageddo.
Ibíque vulneratus a sagittarijs, di-
xit pueris suis, Educite me de præ-
lio, quia oppidò vulneratus sum.
Qui transtulerunt eum de curru in E
alterum currum, qui sequebatur eũ
more regio, & asportauerunt eum
in Hierusalem: mortuusq; est, & se-
pultus in mausoleo patrum suorũ.
Et vniuersus Iuda, & Hierusalem
luxerunt eum, Hieremias maxime:
cuius omnes cantores atque canta-
trices, vsque in præsentem diem la-
mentationes super Iosiam replicãt,
& quasi lex obtinuit in Israel: ecce
scriptum fertur in lamentationi-
bus. Reliqua autem sermonum Io
siæ & misericordiarum eius, quæ
lege præcæpta sunt domini, ope-
ra quoque illius prima & nouissi-
ma, scripta sunt in libro regum Iu-
da & Israel.

CAPVT XXXVI

A TVlit ego populus terræ 4.re.23.f
Ioachaz filium Iosiæ, &
constituit regem pro pa-
tre suo in Hierusalem. Vi-
gintitrium annorum erat Ioachaz,
cum regnare cœpisset, & tribus men
sibus regnauit in Hierusalem. Amo
uit autem eum rex Ægypti cum ve-
nisset in Hierusalem, & condemna-
uit terram centum talentis argenti,
& talento auri. Constituitq; pro eo Matt.1.b
regem Eliachim fratrem eius super
Iudam & Hierusalem, & vertit no-
mẽ eius Ioacim. Ipsum vero Ioa-
chaz tulit secũ, & abduxit ĩ Ægyptũ.
Vigĩtiquinq; annorũ erat Ioacim cũ
regnare cœpisset, & vndecim annis
regnauit in Hierusalẽ. Fecitq; malũ
corã domino deo suo. Contra hunc
ascendit Nabuchodonosor rex Chal
dæorum, & vinctum catenis duxit
in Babylonem, ad quã & vasa domi
B ni transtulit, & posuit ea in templo
suo. Reliqua autẽ verborũ Ioacim,

& abominationũ eius, quas opera-
tus eſt, & quę inuenta ſunt in eo, cõ
tinétur in libro regũ Iuda & Iſrael.
Regnauit aũt Ioachin filius eius ꝓ
eo. Octo annorũ erat Ioachin cũ re-
gnare cœpiſſet, & tribus mẽſibus, ac
decẽ diebus regnauit in Hieruſalẽ:
fecitq́ʒ malum in cõſpectu domini.
Cũq́ʒ anni circulus volueret̃, miſit
Nabuchodonoſor rex nuncios, qui
& adduxerũt eũ in Babylonẽ, aſpor
tatis ſimul precioſiſſimis vaſis do-
4.re.24.g mus domini. Regẽ vero cõſtituit Se
hiere.37.a dechiã patruũ eius ſup Iudã & Hie
ruſalem. Viginti & vnius anni erat
Sedechias, cũ regnare cœpiſſet, & vn
decim annis regnauit in Hieruſalẽ.
Hier.38.a Fecitq́ʒ malũ in oculis dñi dei ſui,
nec erubuit faciẽ Hieremiæ ꝓphetæ
loquẽtis ad ſe ex ore dñi. A rege quo C
que Nabuchodonoſor receſſit, q ad-
iurauerat eũ per deũ, & idurauit cer
uicem ſuã & cor vt nõ reuerteret̃ ad
dominum deum Iſrael. Sed & vni-
uerſi pricipes ſacerdotũ & populus

preuaricati sunt inique iuxta vniuer
sas abominationes gentiũ, & pollue
rũt domũ domini, quã sanctificaue
rat sibi in Hierusalē. Mittebat autē
dominus deus patrũ suorum ad il
los per manũ nunciorum suorũ, de
nocte consurgens, & quotidie com
monēs, eo ꝙ parceret populo & ha
bitaculo suo. At illi subsannabãt nun
cios dei, & paruipēdebant sermones
eius, illudebantq; prophetis: donec
ascēderet furor domini in populum
eius, & esset nulla curatio. Adduxit
enim super eos regē Chaldeorũ, &
interfecit iuuenes eorũ gladio in do
mo sanctuarij. Nõ est misertus ado
lescentis, & virginis, & senis, nec de
crepiti quidē, sed oēs tradidit in mã
nibus eius: vniuersaq; vasa domus
domini tã maiora, q̃ minora, & the
sauros tēpli, & regis & principũ trã
stulit in Babylonē. Incenderunt ho
D stes domum dei, destruxerũtq; mu
rum Hierusalē. Vniuersas turres cõ
busserũt, & quicquid preciosum fue

rat, demoliti sunt. Si quis euaserat gladium, ductus in Babylonem seruiuit regi et filijs eius, donec imperaret rex Persarum, & compleret sermo domini ex ore Hieremiæ, & celebraret terra sabbata sua. cunctis enim diebus desolationis egit sabbatum, vsq; dum complerent septuaginta anni. Anno autẽ primo Cyri regis Persarũ, ad explendum sermonẽ domini, quem locutus fuerat per

Hier.25.c &.29.c 1.esdr.1.a

os Hieremię, suscitauit dominus spiritum Cyri regis Persarũ, qui iussit prędicari in vniuerso regno suo, etiã per scripturam, dicẽs, Hæc dicit Cyrus rex Persarum, Omnia regna terrę dedit mihi dominus deus cœli, & ipse præcępit mihi vt ædificarem ei domum in Hierusalem, quæ est in Iudęa. Quis ex vobis est i omni populo eius? Sit dominus deus suus cũ eo, & ascendat.

FINIS.

ORATIO MANASSES RE-gis Iuda, cum captus teneretur in Babylone. quæ non est in Hebræo, nec in Græco. 4.re. 11. a

DOmine deus omnipotẽs patrum nostrorum Abraam Isaac, & Iacob, & seminis eorum iusti, qui fecisti cœlum & terram cum omni ornatu eorum, qui signasti mare verbo præcepti tui, qui conclusisti abyssum, & signasti terribili & laudabili nomine tuo quod omnes pauent & tremunt à vultu virtutis tuæ: & insustentabilis ira super peccatores cõminationis tuæ, immensa vero, & inuestigabilis misericordia promissionis tuæ: quoniam tu es dominus deus altissimus super omnem terram, longanimis, & multum misericors, & pœnitens super malitiã hominum. Tu aũt domine secundũ bonitatem tuã ꝓmisisti pœnitentiã remissionis peccatorũ, & tu deus iusto

rum non posuisti pœnitentiā iustis, Abraam, Isaac, & Iacob, his qui tibi non peccauerunt: quoniam peccaui super numerum arenę maris, multiplicatę sunt iniquitates meæ, incuruatus sum multo vículo ferri, & nō est respiratio mihi, quia excitaui iracundiam tuam, & malum coram te feci, statuens abominationes, & multiplicans offensiones. & nunc flecto genua cordis mei, precans à te bonitatem domine. Peccaui domine, peccaui, & iniquitatem meam agnosco. Peto rogans te domine, remitte mihi, remitte mihi: ne simul perdas me cum iniqtatibus meis, neq; in ęternum reserues mala mihi, quia indignum saluabis me secundum magnam misericordiam tuam, & laudabo te semper omnibus diebus vitæ meæ, quoniam te laudat omnis virtus cœlorum, & tibi est gloria in secula seculorum. Amen.

HIERONYMVS AD DOMnionem & Rogatianũ, in Esdram & Neemiam præfatio.

VTrum difficilius sit facere quod poscitis, an negare, necdum statui. Nam neque vobis aliquid imperantibus abnuere, sententiæ est: & magnitudo oneris impositi ità ceruices premit, vt antè sub fasce ruendum sit, quàm leuandum. Accedunt ad hoc inuidorum studia, qui omne quod scribimus reprehendendum putant. Et interdum contra se conscientia repugnante, publice lacerant quę occulte legunt, intantum vt clamare compellar, & dicere, Domine, libera animam meam à labiis iniquis, & à lingua dolosa. Psal. 119. Tertius annus est quòd semper scribitis atque rescribitis vt Esdræ librũ, & Esther vobis de Hebræo transferam: quasi non habeatis Græca & Latina volumina: aut quicquid illud est quod à nobis vertitur, non statim ab

tuor senibus sunt, procul abijcienda. Si quis autem septuaginta vobis opposuerit interpretes, quorum exemplaria varietas ipsa lacerata & inuersa demonstrat, nec potest vtiq; verum asseri quod diuersum est: mittite eum ad Euãgelia, in quibus multa ponuntur quasi de veteri testamẽto, quæ apud septuaginta interpretes non habentur. velut illud. Quoniam Nazaræus vocabitur: &, Ex Ægypto vocaui filium meum: &, Videbunt in quem cõpunxerunt: multaq; alia, quæ latiori operi reseruamus: & quęrite ab eo vbi scripta sunt. Cumq; proferre non potuerit, vos legite de his exemplaribus quæ nuper à nobis edita, maledicorum quotidie linguis confodiuntur. Sed vt ad compendium veniam, certe quod illaturus sum, æquissimum est. Edidi aliquid quod non habetur in Græco: aut aliter habetur quàm à me versum est. Quid interpretem laniant? Interrogent Hebręos: & ipsis autho

Osee. 11. a
Mat. 2. c
Zac. 12. e

ribus, tranſlationi meæ vel arrogent vel derogent fidem. Porrò aliud eſt ſi clauſis (quod dicitur) oculis mihi volunt maledicere, & non imitantur Græcorum ſtudium & beneuolentiam, qui poſt ſeptuaginta tranſlatores, iam CHRISTI Euangelio coruſcante, Iudæos & Hebionitas legis veteris interpretes, Aquilam videlicet, & Symmachum, & Theodotionem, & curioſe legunt, & per Origenis laborem in hexaplis, eccleſijs dedicarunt. Quãto magis Latini grati eſſe deberent, quòd exultantẽ cernerent Græciam à ſe aliquid mutuari? Primum enim magnorum ſumptuum eſt & infinitę difficultatis, exẽplaria poſſe habere omnia: deinde etiam qui habuerint, & Hebræi ſermonis ignari ſunt, magis errabunt, ignorantes quis è multis verius dixerit. Quod etiam ſapientiſſimo cuidam nuper apud Græcos accidit, vt interdũ ſcripturę ſenſum relinquens vniuſcuiuſlibet interpretis ſequere-

tur errorem. Nos autem qui Hebrææ linguæ ſaltem paruã habemus ſcientiam, & Latinus nobis vtcunq; ſermo non deeſt, & de alijs magis poſſumus iudicare, & ea quæ ipſi intelligimus, in noſtra lingua promere. Itaq; licet hydra ſibilet, victorq́; Sinon incendia iactet: nunquã meum, iuuante CHRISTO, ſilebit eloquium: etiam præciſa lingua balbutiet. Legant qui volunt: qui nolunt abijciant. Euentilent apices: literas calumnientur. Magis veſtra charitate prouocabor ad ſtudium, q̃ illorũ detractione & odio deterrebor.

substãtia, & pecoribus, excepto quod
voluntarie offerunt tẽplo dei, quod
C est in Hierusalem. Et surrexerũt prin
cipes patrum de Iuda & Beniamin,
A & sacerdotes & Leuitæ, & omnis cu
ius deus suscitauit spiritum vt ascen
deret ad ædificandum templum do-
mini, quod erat in Hierusalem. Vni-
uersiq; qui erant in circuitu, adiuue-
runt manus eorum in vasis argẽteis
& aureis, in substantia & iumẽtis, in
supellectili, exceptis his quæ sponte
obtulerant. Rex quoq; Cyrus protu
lit vasa tẽpli domini, quæ tulerat Na
buchodonosor de Hierusalem, & po
D suerat ea in templo dei sui. Protulit
autem ea Cyrus rex Persarũ per ma
num Mithridatis filij Gazabar, & an-
numerauit ea Sassabasar principi Iu
dæ. Et hic est numerus eorũ, Phialę
aureæ triginta, phialæ argenteæ mil
le, cultri vigintinouẽ, scyphi aurei tri
ginta, scyphi argentei secũdi quadrin
genti decẽ, vasa alia mille: omnia va
sa aurea & argentea quinque millia

quadringenta. Vniuersa tulit Sassaba
sar cũ his qui ascendebant de transmi
gratione Babylonis in Hierusalem.

CAPVT II

3. Esd. 5. a H I sunt autẽ prouincię filij, A
qui ascenderunt de captiui
tate quã transtulerat Nabu
chodonosor rex Babylonis
in Babylonem, & reuersi sunt in Hie
rusalem & Iudęam, vnusquisq; in ci
uitatem suam, qui venerũt cum Zo
robabel & Iesua, Neemia, Saraia, Ra
helaia, Mardochai, Belsan, Mesphar,
Beguai, Reum, Baana. Numerus vi
rorũ populi Israel: filij Pharos duo
millia centũ septuaginta duo. filij Sa C
phatia, trecenti septuagintaduo. filij
Arach, septingẽti septuagintaquinq;.
filij Phethmoab filiorũ Ioasue Ioab
duo millia octingenti duodecim. filij
Helam, mille ducenti quinquaginta
quatuor. filij Zethua, nongenti qua
dragintaquinq;. filij Zacchai, septin
genti sexaginta. filij Bani, sexcẽti qua
dragintaduo. filij Bebai, sexcẽti vigin

titres. filij Azgad, mille duceti vigin tiduo. filij Adonicam, sexcenti sexa-gintasex. filij Beguai, duo millia quin quagintasex. filij Adin, quadringenti
B quinquagintaquatuor. filij Ather, qui erant ex Ezechia, nonagintaocto. filij Besai, trecenti vigintitres. filij Iora, centum duodecim. filij Asum, duceti vigintitres. filij Gebbar, nonaginta quinq;. filij Bethleem, centum vigin-titres. Viri Netupha, quinquaginta-sex. viri Anathoth, centu vigintiocto. filij Azmaueth, quadragintaduo. filij Cariathiarim, Cephira, & Beroth, se-ptingeti quadragintatres. filij Rama & Gabaa, sexcenti viginti vnus. viri Machmas, centu vigintiduo. viri Be thel & Chai, ducenti vigintitres. filij Nebo, quinquagintaduo. filij Meg-bis, centum quinquagintasex. filij He lam alterius, mille ducenti quinqua-gintaquatuor. filij Arim, trecenti vi-ginti. filij Lodadid & Ono, septingen ti vigintiquinq;. filij Hiericho, trecen tiquadragintaquinq;. filij Senaa, tria

filij Pharuda, filij Iala, filij Dercon, fi
lij Geddel, filij Saphatia, filij Athil, fi/
lij Phocereth, qui erant de Asebaim,
filij Ami. omnes nathinæi, & filij ser
uorum Salomonis, trecenti nonagin
taduo. Et hi qui ascenderunt de Thel
mela, Thelarsa, Cherub, & Don, &
Mer: & non potuerunt indicare do/
mum patrum suorũ & semen suum,
vtrum ex Israel essent. Filij Dalaia,
filij Tobia, filij Nechoda, sexcéti quin
quagintaduo. Et de filijs sacerdotũ:
Filij Obia, filij Accos, filij Berzellai,
qui accępit de filiabus Berzellai Ga/
laaditis vxorẽ, & vocatus est nomi/
D ne eorum. hi quæsierunt scripturam
genealogiæ suæ, & non inuenerunt,
& eiecti sunt de sacerdotio. Et dixit
Athersatha eis vt nõ comederent de
A sanctosanctorum, donec surgeret sa/
cerdos doctus atq; perfectus. Omnis
multitudo quasi vir vnus quadragin
taduo millia trecenti sexaginta: excę
ptis seruis eorum & ancillis, qui erãt
septem millia trecenti trigintaseptẽ:

& in ipsis cantores atque cantatrices
ducenti. Equi eorum sexcenti trigin-
tasex. muli eorum, ducenti quadra-
gintaquinq;. cameli eorum, quadrin
genti trigintaquinq;. asini eorum, sex
millia septingenti viginti. Et de prin-
cipibus patrum cum ingrederentur
templum domini quod est in Hieru
salem, sponte obtulerunt in domum
dei ad extruendam eam in loco suo,
sm vires suas dederūt impensas ope
ris, auri solidos quadraginta millia
& mille, argenti mnas quinq; millia,
& vestes sacerdotales centum. Habi-
tauerunt ergo sacerdotes, & Leuitæ,
& de populo, & cantores, & ianito-
res, & nathinæi in vrbibus suis, vni-
uersusq; Israel in ciuitatibus suis.

CAPVT III.

IAmq; venerat mēsis septi- A
3. Esd. 5. c mus, & erant filij Israel in
ciuitatibus suis. Congrega
tus est ergo populus quasi
vir vnus in Hierusalē, & surrexit Io
sue filius Iosedec, & fratres eius sa-

cerdotes, & Zorobabel filius Sala-
thiel, & fratres eius: & ędificauerunt
altare dei Israel, vt offerrét in eo ho
locaustomata, sicut scriptũ est in lege
Moysi viri dei. Collocauerũt autem
altare dei super bases suas, deterren-
tibus eos per circuitum populis ter-
rarum, & obtulerunt super illud ho-
locaustum domino mane & vespe-
B re: Feceruntq; solennitatem taberna
culorum, sicut scriptum est: & holo-
caustum diebus singulis per ordiné
secundũ pręceptum, opus diei in die
suo: & post hęc holocaustũ iuge, tam
in Calendis, q; in vniuersis solénita-
tibus domini, quæ erant consecratæ,
& in omnibus in quibus vltro offe-
rebatur mun⁹ domino. A primo die
mensis septimi cœperunt offerre ho
locaustum domino. Porrò téplum
C dei nondum fundatũ erat. Dederunt
autem pecunias latomis, & cęmenta
rijs: cibum quoq; & potum, & oleũ
Sidonijs, Tyrisq;, vt deferrent ligna
cedrina de Libano ad mare Iopen,

magno in laudãdo dominum, eo ꝙ
fundatum esset tẽplum domini. Plu
rimi etiam de sacerdotibus & Leui-
tis & principes patrum, & seniores
qui viderant templũ prius, cum fun
datum esset, & hoc templũ in oculis
eorum, flebant voce magna: & mul-
ti vociferantes in lętitia, eleuabãt vo
cem. nec poterat quisquã agnoscere
vocem clamoris lætãtium & vocem
fletus populi. Cõmistim enim popu
lus vociferabatur clamore magno,
& vox audiebatur procul.

CAPVT IIII.

A Vdierunt autẽ hostes Iu- 3. Esd. 5. d
dæ & Beniamin, quia filij
captiuitatis ædificarent tẽ
plum domino deo Israel:
& accedẽtes ad Zorobabel, & ad prin
cipes patrum, dixerunt eis. Ædifice-
mus vobiscum, quia ita vt vos, quę-
rimus deum vestrum. ecce nos immo-
lauimus victimas à diebus Asorad-
dan regis Assur, qui adduxit nos huc.
Et dixit eis Zorobabel, & Iosue, &

reliqui principes patrum Israel. Nō
est nobis & vobis vt ædificemus do
mum deo nostro: sed nosipsi soli ędi
ficabimus domino deo nostro Isra-
el, sicut præcæpit nobis Cyrus rex
Persarum. Factum est igitur vt po-
pulus terræ impediret manus popu
li Iudæ, & turbaret eos in ædifican-
do. Conduxerūt quoq; aduersus eos
consiliatores, vt destruerent consiliū
eorum omnibus diebus Cyri regis
Persarum, & vsq; ad regnū Darij re-
gis Persarum. In regno autē Assueri
3.Esd.2.d (ipse est Artaxerxes) in principio re-
gni eius, scripserunt accusationē ad- A
uersus habitatores Iudæ & Hierusa
lem. Et in diebus Artaxerxis scripsit B
Beselam Mithridates & Thabeel, &
reliqui qui erant in consilio eorū, ad
Artaxerxem regem Persarū. Epistola
autē accusationis scripta erat Syria-
ce, & legebatur sermone Syro, Reū
Beelteem; & Samsai scriba scripserūt
epistolā vnam de Hierusalē Artaxer-
xi regi, huiuscemodi, REVM BEEL
TEEM

TEEM, & Samsai scriba, & reliqui consiliatores eorũ, Dinei, & Apharsathachæi, Terphalæi, Arphasæi, Ercuæi, Babylonij, Susanechæi, Deæi, & Elamitę; & cęteri de gẽtibus quas trãstulit Assenaphar magnus & gloriosus: & habitare eas fecit in ciuitatibus Samarię, & in reliquis regionibus trans flumen in pace. (Hoc est exemplar epistolæ, quã miserunt ad

C eum) Artaxerxi regi serui tui viri, q sunt trans fluuium, salutem dicunt. Notum sit regi quia Iudęi qui ascenderũt à te ad nos, venerunt in Hierusalẽ ciuitatẽ rebellem & pessimam, quam ædificant extruentes muros eius, & parietes cõponẽtes. Nunc igitur notum sit regi quia si ciuitas illa ædificata fuerit, & muri eius instaurati, tributũ, & vectigal, & annuos redditus non dabunt, & vsque ad reges hęc noxa perueniet. Nos autem memores salis quod ĩ palatio comedimus, & qa læsiones regis videre nefas ducimus: idcirco misimus, &

nunciauimus regi, vt recenseas in libris historiarum patrum tuorum, & inuenias scriptum in commentarijs: & scies quoniam vrbs illa, vrbs rebellis est, & nocens regibus, & prouincijs, & bella concitantur in ea ex diebus antiquis, quam ob rem & ciuitas ipsa destructa est. Nunciamus nos regi quoniam si ciuitas illa ædificata fuerit, & muri ipsius instaurati, possessionem trans fluuium non habebis. Verbum misit D
rex ad Reum Beelteem, & Samsai scribam, & ad reliquos qui erant in consilio eorum habitatores Samariæ: & cæteris trans fluuium, salutẽ dicens & pacem. ACCVSATIONEM quam misistis ad nos, manifeste lecta est coram me, & à me pręceptũ est. & recensuerunt, inueneruntq; quoniam ciuitas illa à diebus antiquis aduersum reges rebellat, & seditiones & prælia concitantur in ea. Nam & reges fortissimi fuerunt in Hierusalem: qui & dominati sunt

omni regioni quæ trans fluuium est. Tributum quoque, & vectigal, & redditus accipiebant. Nunc ergo audite sententiam, Prohibeatis viros illos, vt vrbs illa non ędificetur, donec si forte à me iussum fuerit. Videte, ne negligenter hoc impleatis, & paulatim crescat malum contra reges. Itaque exemplum edicti Artaxerxis regis lectum est coram Reum Beelteem, & Samsai scriba, & cõsiliariis eorum. Et abierunt festini in
D
Hierusalem ad Iudęos, & prohibuerunt eos in brachio & robore. Tunc intermissum est opus domus dei in Hierusalem, & non fiebat vsque ad annum secundum regni Darij regis Persarum.

CAPVT V.

A PRophetauerunt autẽ Aggæus propheta, & Zacharias filius Addo prophetantes ad Iudæos qui erant in Iuda & Hierusalem, in nomine dei Israęl. Tunc surrexerunt 3.esdr. 6.a

zorobabel filius Salathiel, & Iosue
filius Iosedec: & cœperunt ædificare
templum dei in Hierusalem, & cum
eis prophetæ dei adiuuantes eos. In
ipso autẽ tempore venit ad eos Tha
tanai qui erat dux trans flumen, &
Stharbuzanai, & consiliarij eorum:
sicq; dixerunt eis. Quis dedit vobis
consilium, vt domũ hanc ædificare-
tis, & muros eius instauraretis? Ad
quod respõdebimus eis quæ essent
noia hoium authorũ ędificationis il
lius. Oculus autẽ dei eorum factus B
est super senes Iudęorum & non po
tuerũt inhibere eos. Placuitq; vt res
ad Dariũ referretur, & tunc satisface
rent aduersus accusationem illam.
Exemplar epistolę quam misit Tha
tanai dux regionis trans flumen, &
Stharbuzanai, & consiliatores eius
Arphasachæi qui erant trans flumen
ad Darium regem. Sermo quem mi
serant ei, sic scriptus erat; DARIO
REGI pax omnis. Notum sit regi
isse nos ad Iudæam prouinciam, ad

domũ dei magni, q̃ ędificatur lapide
impolito, & ligna ponuntur in parie
tibus: opusq; illud diligenter extrui
tur, & crescit in manibus eorum. In
terrogauimus ergo senes illos, & ita
C diximus eis, Quis dedit vobis pote
statem vt domum hanc ędificaretis,
& muros hos instauraretis? Sed & no
mina eorum quæsiuimus ab eis, vt
nunciaremus tibi: scripsimusq; no-
mina eorum virorum qui sunt prin
cipes in eis. Huiuscemodi autem ser
monem responderunt nobis, dicen-
tes. Nos sumus serui dei cœli & ter-
ræ, & ædificamus templum quod
erat extructum ante hos annos mul
tos: quodq; rex Israel magnus ædi-
ficauerat & extruxerat. Postquã au-
tẽ ad iracundiã prouocauerũt patres
nostri deum cœli, tradidit eos in ma
nus Nabuchodonosor regis Babylo
nis, Chaldęi: domũ quoq; hanc de-
struxit, & populum eius transtulit
in Babylonem. Anno autem primo
Cyri regis Babylonis, Cyrus rex p

posuit edictũ vt domus dei ędificarẽ. Nã & vasa tẽpli dei aurea & argentea, q̃ Nabuchodonosor tulerat D
de tẽplo quod erat in Hierusalẽ, & asportauerat ea in tẽplũ Babylonis,
ꝓtulit Cyrus rex de tẽplo Babylõis
& data sunt Sassabasar vocabulo,
quẽ & principẽ constituit, dixitq́ꝫ ei.
Hęc vasa tolle, & vade: & pone ea in tẽplo quod est in Hierusalem, & domus dei ædificerẽ in loco suo. Tunc itaqꝫ Sassabasar ille venit, & posuit fũdamẽta tẽpli dei ĩ Hierusalẽ, & ex eo tẽpore vsqꝫ nũc ædificatẽ, & necdum completum est. Nũc ergo si videtur regi bonum, recenseat in bibliotheca regis, quę est in Babylone vtrum nam à Cyro rege iussum fuerit vt ædificarẽ domus dei in Hierusalem; & voluntatem regis super hac re mittat ad nos.

CAPVT VI.

3.esdr.6.c TVnc Darius rex præcępit: A
& recẽsuerũt in bibliotheca librorum, qui ęrãt repo

siti in Babylone, & inuentum est in
Ecbathanis, quod est castrum in Me
dena prouincia, volumen vnum, ta-
lisq; scriptus erat in eo cōmētarius,
ANNO PRIMO Cyri regis, Cy-
rus rex decreuit vt domus dei ædifi
caret, quæ est in Hierusalem, in lo-
co vbi imolant hostias, & vt ponāt
fundamenta supportantia altitudi-
nem cubitorum sexaginta, & latitu-
dinem cubitorum sexaginta, ordi-
nes de lapidibus ípolitis tres, & sic
ordines de lignis nouis. Sūptus au-
tē, de domo regis dabuntur. Sed &
vasa tēpli dei aurea & argentea quæ
Nabuchodonosor tulerat de tēplo
Hierusalem, & attulerat ea in Baby-
lonem reddātur, & referant in tem-
plum Hierusalem in locum suum,
quæ & posita sunt in templo dei.
B Nūc ergo Thatanai dux regionis q̃
est trās flumē, Stharbuzanai, & con-
siliarij vestri Apharsachæi, qui estis
trans flumē, procul recedite ab illis,
& dimittite fieri templum dei illud

à duce Iudęorum & à fenioribus eo
rum,& domũ dei illam ædificent in
loco fuo. Sed & à me pręcæptum eft
quid oporteat fieri à pref byteris Iu
dęorũ illis,vt ędificetur domus dei,
fcilicet vt de arca regis,id eft de tri/
butis quę dantur de regione trãs flu
men,ftudiofe fumptus dent viris il/
lis,ne ĩpediat opus. Quod fi neceffe
fuerit,& vitulos,& agnos,& hœdos
in holocauftũ deo cœli,frumẽtũ,fal,
vinũ & oleũ,fecundũ ritũ facerdotũ
qui funt in hierufalẽ,det eis per fin/
gulos dies,ne fit in aliquo querimo
nia, & offerãt oblationes deo cœli,
orẽtq; pro vita regis & filiorũ eius.
A me ergo pofitũ eft decretũ,Vt oĩs
homo qui hãc mutauerit iuffionem,
tollat lignũ de domo ipfius, & eri/
gat,& configat in eo, domus autẽ
eius publicet.Deus aũt qui habitare C
fecit nomẽ fuum ibi, diffipet oĩa re/
gna,& populũ qui extenderit manũ
fuã vt repugnet,& diffipet domum
dei illã,quę eft in Hierufalẽ. Ego Da

rius statui decretũ,quod studiose im
pleri volo. Igit Thatanai dux regio
nis trans flumen,& Stharbuzanai,& 3.Esd.7.a
cõsiliarij eius,secundũ quod prçce
perat Darius rex,sic diligẽter execu
ti sunt. Seniores aũt Iudçorũ ædifi
cabant,& prosperabantur iuxta pro
phetiã Aggçi pphetç,& Zacharię fi
lij Addo:& ædificauerunt & cõstru
xerunt iubẽte deo Israel,& iubente
Cyro & Dario,et Artaxerxe regibus
Persarũ,& cõpleuerunt domum dei
istã,vsq; ad diẽ tertiũ mensis Adar,
qui est annus sextus regni Darij re
D gis. Fecerunt aũt filij Israel sacerdo
tes & Leuitç,& reliq filiorũ trãsmi
grationis dedicationẽ domus dei in
gaudio:& obtulerũt in dedicatione
domus dei,vitulos centũ,arietes du
cẽtos,agnos quadringentos,hircos
caprarũ p peccato totius Israel duo
decim,iuxta numerũ tribuũ Israel.
Et statuerũt sacerdotes in ordinibus
suis,& Leuitas in vicibus suis super
opera dei In Hierusalẽ,sicut scriptũ

est in libro Moysi. Fecerunt aũt filij
Israel trãsmigrationis pascha, quar-
tadecima die mẽsis primi. Purificati
enim fuerant sacerdotes & Leuitæ
quasi vnus, oẽs mũdi ad immolan-
dũ pascha vniuersis filijs trãsmigra-
tionis, & fratribus suis sacerdotibus
& sibi. Et comederũt filij Israel q re-
uersi fuerant de transmigratione, &
oẽs qse separauerãt à coinquatione
gẽtium terræ ad eos, vt quererẽt do
minũ deum Israel. Et fecerunt solen
nitatẽ azymorum septem diebus in
letitia: quoniã letificauerat eos do-
minus, & cõuerterat cor regis Assur
ad eos, vt adiuuaret manus eorũ in
opere domus domini dei Israel.

CAPVT VII.

3.Esd.8.a Post hec autem verba in re
gno Artaxerxis regis Per A
sarum, Esdras filius Sara-
iæ, filij Azariæ, filij Hel-
chie, filij Sellũ, filij Sadoc, filij Achi-
tob, filij Amarie, filij Azarie, filij Ma
raioth, filij Zaraie, filij Ozi, filij Boc

ci, filij Abisue, filij Phinees, filij Elea
zar, filij Aaron sacerdotis: ab initio
ipse Esdras ascendit de Babylone, &
ipse scriba velox in lege Moysi, quã
dominus deus dedit Israel. Et dedit
ei rex secũdum manum domini dei
eius bonã super eum, omnem peti-
tioné eius: & ascenderunt de filijs Is-
rael, & de filijs sacerdotum, & de fi-
lijs Leuitarum, & de cantoribus, &
de ianitoribus, & de nathinæis i Hie
rusalem anno septimo Artaxerxis
regis, & venerũt in Hierusalem mé-
se quinto, ipse est annus septimus re
gis. Quia in primo die mésis primi
cœpit ascendere de Babylone, & in
primo die mésis quinti venit in Hie
rusalem, iuxta manum dei sui bonã
B super se. Esdras autem parauit cor
suum, vt inuestigaret legé domini,
& faceret & doceret in Israel præce
ptũ & iudicium. Hoc est autem exé-
plar epistolę edicti, quod dedit rex
Artaxerxes Esdrę sacerdoti, scribę
erudito in sermõibus, & pceptis do

mini, et ceremonijs eius i Israel. ARTAXERXES rex regũ Esdrę sacerdoti, scribę legis dei cœli doctissimo salutẽ. A me decretũ est, vt cuicunq; placuerit in regno meo de populo Israel, & de sacerdotibus eius, & de Leuitis ire in Hierusalem, tecum vadat. A facie enim regis, & septẽ cõsiliatorũ eius missus es, vt visites Iudęã & Hierusalẽ in lege dei tui, quæ est in manu tua, & vt feras argentũ & aurũ quod rex et cõsiliatores eius sponte obtulerunt deo Israel, cuius in Hierusalẽ tabernaculũ est. Et om- C
ne argentum & aurũ quodcunq; inueneris in vniuersa prouincia Babylonis, & populus offerre voluerit, & de sacerdotibus q spõte obtulerit domui dei sui, quę est in Hierusalẽ, libere accipe, & studiose eme de hac pecunia vitulos, arietes, agnos, & sacrificia & libamina eorũ, & offer ea sup altare templi dei vestri, quod est in Hierusalẽ. Sed & si quid tibi & fratribus tuis placuerit de reliquo argẽ

to & auro vt faciatis, iuxta volūta-
té dei vestri facite. Vasa quoq; quæ
dant tibi in ministerium domus dei
tui trade in conspectu dei tui in Hie
rusalé. Sed & cętera qbus opus fue-
rit in domo dei tui, quantūcunq; ne
cesse est, vt expendas, dabis de the-
sauro, & de fisco regis & à me. Ego
Artaxerxes rex statui atque decreui
oībus custodibus arcę publicę, qui
sunt trās flumen, vt quodcūq; petie
rit à vobis Esdras sacerdos scriba le-
gis dei cœli, absq; mora detis, vsq;
C ad argēti talēta centū, & vsq; ad fru
menti coros centum, & vsq; ad vini
batos centū, & vsq; ad batos olei cē
D tū, sal vero absq; mensura. Omne qđ
ad ritū dei cœli ptinet, tribuat dili-
gēter in domo dei cœli: ne forte ira-
scat cōtra regnum regis, & filiorum
eius. Vobis quoq; notū facimus de
vniuersis sacerdotibus, & Leuitis, &
cātoribus, & ianitoribus, nathinæis,
& ministris domus dei huius, vt ve
ctigal, & tributum, & annonas non

habeatis potestaté íponédi sup eos.
Tu aũt Esdra secundũ sapiétiam dei
tui, quę est in manu tua, cõstitue iu-
dices & pręsides, vt iudicent omni
populo q est trans flumé, his videli
cet qui nouerũt legé dei tui, sed & i-
peritos docete libere. Et oĩs qui non
fecerit legé dei tui, & legé regis dili
géter, iudiciũ erit de eo, siue in mor-
té siue in exiliũ, siue in cõdemnatio
né substantię eius, vel certe in carce-
ré. Benedictus dominus deus patrũ
nostrorũ, qui dedit hoc in corde re-
gis vt glorificaret domum domini
q̃ est in Hierusalé, & in me iclinauit
misericordiã suam corã rege & cõsi-
liatoribus eius, & vniuersis principi
bus regis potétibus: & ego cõforta-
tus manu domini dei mei quę erat
in me, congregaui de Israel princi-
pes, qui ascenderent mecum.

CAPVT VIII.

3. Esd. 8.c HI sunt ergo principes fa- A
miliarũ & genealogia eo-
rum qui ascenderunt me-

cũ in regno Artaxerxis regis de Ba-
bylone. de filiis Phinees, Gersõ. De
filiis Ithamar, Daniel. De filiis Da-
uid, Attus. De filiis Sechenię, & de fi-
liis Pharos, Zacharias: & cũ eo nu-
merati sunt viri cẽtum quinquagin-
ta. De filiis Phethmoab, Elioenai fi-
lius Zaree: & cum eo ducenti viri.
De filiis Sechenię, filius Ezechiel: &
cum eo trecenti viri. De filiis Adan,
Nabed filius Ionathan: & cum eo
quinquaginta viri. De filiis Helam,
Esaias filius Athalię: & cum eo se-
ptuaginta viri. De filiis Saphatię,
B Zebedia filius Michael: & cum eo
octoginta viri. De filiis Ioab, Obe-
dia filius Iehihel: & cum eo ducen-
ti decem & octo viri. De filiis Selo-
mith, filius Iosphię: & cum eo cen-
tũ sexaginta viri. De filiis Bebai, Za-
charias, filius Bebai: & cum eo vigin
tiocto viri. De filiis Ezead, Iohanan
filius Eccetan: & cum eo centum &
decem viri. De filiis Adonicam qui
erãt nouissimi, & hęc nomina, eorũ,

Heliphelet, & Iehihel, & Samaias:
& cum eis sexaginta viri. De filijs
Begui, Vthai, & Zaccur: & cum
eis septuaginta viri. Congregaui au
tem eos ad fluuium qui decurrit ad
Ahaua, & mansimus ibi tribus die-
bus. Quæsiuique in populo, & in
sacerdotibus de filijs Leui, & non
inueni ibi. Itaque misi Heliezer, & C
Ariel, & Semeiam, & Helnathan, &
Iarib, & alterum Helnathan, &
Nathan, & Zachariam, & Mosol-
lam principes: & Ioarib, & Hel-
nathan sapientes: & misi eos ad
Heddo, qui est primus in Casphiæ
loco: & posui in ore eorum verba
quæ loquerentur ad Heddo: &
ad fratres eius nathinæos in loco
Casphiæ, vt adducerent nobis mi-
nistros domus dei nostri. Et adduxe
rūt nobis per manum dei nostri bo-
nam super nos, virum doctissimum
de filijs Mooli, filij Leui, filij Israel,
& Sarabiam & filios eius, & fratres
eius decē & octo: & Asabiam, & cū
eo

eo Esaiam de filijs Merari, fratresq;
D eius, & filios eius viginti. & de nathi
næis quos dederat Dauid, & princi-
pes ad ministeria Leuitarum, nathi-
næos ducētos viginti. omnes hi suis
nominibus vocabātur. Et prædicaui
ibi ieiunium iuxta fluuium Ahaua,
vt affligeremur corā domino deo no
stro, & peteremus ab eo viam rectā
nobis & filijs nostris, vniuersęq; sub
stantiæ nostræ. Erubui enim petere à
rege auxilium & equites qui defen-
derent nos ab inimico in via quia di
xeramus regi, Manus dei nostri est
super omnes qui quęrunt eum in bo
nitate: & imperium eius & fortitudo
eius & furor super omnes qui dere-
linquunt eum. Ieiunauimus autē, &
rogauimus deum nostrū pro hoc: &
E euenit nobis prospere. Et separaui de
principibus sacerdotum duodecim,
Sarabiam, & Azabiam, & cum eis de
fratribus eorum decē: appendiq; eis
argentū & aurum, & vasa consecra-
ta domus dei nostri, quæ obtulerat

rex & consiliatores eius, & principes
eius, vniuersusq; Israel eorũ qui in/
uenti fuerant. & appendi in manibus
eorum argenti talenta sexcenta quin
quaginta, & vasa argentea centũ, auri
centum talenta: & cratêres aureos vi
ginti, qui habebât solidos millenos,
& vasa ęris fulgentis optimi duo pul
chra, vt aurum. & dixi eis: Vos sancti F
domini, & vasa sancta, & argentum
& aurum quod sponte oblatũ est do
mino deo patrum vestrorũ, vigilate
& custodite, donec appẽdatis coram
principibus sacerdotum, & Leuita/
rum, & ducibus familiarũ Israel, in
Hierusalem, in thesaurũ domus do/
mini. Suscęperunt autem sacerdotes
& Leuitæ pondus argenti, & auri, &
vasorum, vt deferrent Hierusalem in
domũ dei nostri. Promouimus ergo
à flumine Ahaua duodecimo die mẽ
sis primi, vt pergeremus Hierusalẽ:
& manus dei nostri fuit super nos, &
liberauit nos de manu inimici & insi
diatoris in via. & venimus Hierusa/

lem, & mansimus ibi tribus diebus,
G Die autem quarta, appensum est ar-
gentum, & aurum, & vasa in domo
dei nostri, per manum Remoth filij
Vrię sacerdotis, & cum eo Eleazar fi-
lius Phinees, & cũ eis Iosabed filius
Iosue, & Noadaia filius Bennoi Le-
uitæ, iuxta numerum & pondus om
nium. Descriptumq; est omne põdus
in tempore illo. Sed & qui venerant
de captiuitate filij transmigrationis,
obtulerũt holocaustomata deo Isra-
el, vitulos duodecim pro omni po-
pulo Israel, arietes nonagintasex,
agnos septuagintaseptem, hircos pro
peccato duodecim. omnia in holo-
caustum domino. Dederunt autẽ edi
cta regis satrapis qui erant de conspe
ctu regis & ducibus trans flumen, &
eleuauerunt populũ & domũ dei.

CAPVT IX.

A Postq; autem hęc comple- 3.Esd.8.c
ta sunt, accesserunt ad me
principes, dicentes. Nõ est
separatus populus Israel

& sacerdotes & Leuitę à populis ter
rarum, & de abominationibus eo-
rum, Chananęi videlicet, & Ethęi, &
Pherezæi, & Hiebusæi, & Ammoni-
tarum, & Moabitarum, & Ægyptio-
rum, & Amorræorum. tulerūt enim
de filiabus eorum sibi, & filijs suis, &
cōmiscuerunt semen sanctum cū po-
pulis terrarum. Manus etiam princi
pum & magistratuū fuit in transgres
sione hac prima. Cumq; audissem ser
monem istum, scidi pallium meū &
tunicā, & euelli capillos capitis mei
& barbæ, & sedi mœrens. Conuene-
runt autē ad me omnes qui timebāt
verbum dei Israel pro trāsgressione
eorum qui de captiuitate venerant:
& ego sedebam tristis, vsq; ad sacrifi-
cium vespertinum. Et in sacrificio ve B
spertino surrexi de afflictione mea, &
scisso pallio & tunica, curuaui genua
mea, & expandi manus meas ad do-
minū deum meū, & dixi. Deus meus
confundor & erubesco leuare faciem
meam ad te, quoniā iniquitates no-

ſtræ multiplicatæ ſunt ſup caput no
ſtrum, & delicta noſtra creuerūt vſq;
ad cœlum, à diebus patrum noſtroꝝ.
Sed & noſipſi peccauimus grauiter
vſq; ad diem hác, & in iniquitatibus
noſtris traditi ſumus ipſi & reges no
ſtri & ſacerdotes noſtri in manū re-
gum terrarū, & in gladium, in capti-
uitatem, & rapinam, & cōfuſionem
vultus, ſicut & die hac. Et nunc quaſi
parum & ad momentū facta eſt de-
precatio noſtra ad dominū deum no
ſtrū, vt dimitterētur nobis reliquiæ,
& daret paxillus in loco ſancto eius,
C & illuminaret oculos noſtros deus
noſter, & daret nobis vitam modicā
in ſeruitute noſtra, quia ſerui ſumus,
& in ſeruitute noſtra non dereliquit
nos deus noſter, & inclinauit ſuper
nos miſericordiā coram rege Perſa-
rum, vt daret nobis vitā, & ſublima-
ret domū dei noſtri, & extrueret ſo-
litudines eius, & daret nobis ſpem in
Iuda & Hieruſalem. Et nunc quid di
cemus domine deus noſter poſt hęc?

mini, et ceremonijs eius i Israel. A R-
TAXERXES rex regũ Esdrę sacer
doti, scribę legis dei cœli doctissimo
salutẽ. A me decretũ est, vt cuicunqꝫ
placuerit in regno meo de populo
Israel, & de sacerdotibus eius, & de
Leuitis ire in Hierusalem, tecum va
dat. A facie enim regis, & septẽ cõsi-
liatorũ eius missus es, vt visites Iu
dęã & Hierusalẽ in lege dei tui, quæ
est in manu tua, & vt feras argentũ
& aurũ quod rex et cõsiliatores eius
sponte obtulerunt deo Israel, cuius
in Hierusalẽ tabernaculũ est. Et om- C
ne argentum & aurũ quodcunqꝫ in-
ueneris in vniuersa prouincia Baby
lonis, & populus offerre voluerit,
& de sacerdotibus q spõte obtulerit
domui dei sui, quę est in Hierusalẽ,
libere accipe, & studiose eme de hac
pecunia vitulos, arietes, agnos, & sa
crificia & libamina eorũ, & offer ea
sup altare templi dei vestri, quod est
in Hierusalẽ. Sed & si quid tibi & fra
tribus tuis placuerit de reliquo argẽ

to & auro vt faciatis, iuxta volũta-
té dei vestri facite: Vasa quoq; quæ
danť tibi in ministerium domus dei
tui trade in conspectu dei tui in Hie
rusalé. Sed & cętera qbus opus fue-
rit in domo dei tui, quantũcunq; ne
cesse est, vt expendas, dabis de the-
sauro, & de fisco regis & à me. Ego
Artaxerxes rex statui atque decreui
oĩbus custodibus arcę publicę, qui
sunt trãs flumen, vt quodcũq; petie
rit à vobis Esdras sacerdos scriba le-
gis dei cœli, absq; mora detis, vsq;
ad argẽti talẽta centũ, & vsq; ad fru
menti coros centum, & vsq; ad vini
batos centũ, & vsq; ad batos olei cé
D tũ, sal vero absq; mensura. Omne qđ
ad ritũ dei cœli ptinet, tribuať dili-
géter in domo dei cœli: ne forte ira-
scať cõtra regnum regis, & filiorum
eius. Vobis quoq; notũ facimus de
vniuersis sacerdotibus, & Leuitis, &
cãtoribus, & ianitoribus, nathinæis,
& ministris domus dei huius, vt ve
ctigal, & tributum, & annonas non

cũ in regno Artaxerxis regis de Ba-
bylone. de filijs Phinees, Gersõ. De
filijs Ithamar, Daniel. De filijs Da-
uid, Attus. De filijs Secheniæ, & de fi
lijs Pharos, Zacharias: & cũ eo nu-
merati sunt viri cẽtum quinquagin-
ta. De filijs Phethmoab, Elioenai fi-
lius Zaree: & cum eo ducenti viri.
De filijs Secheniæ, filius Ezechiel: &
cum eo trecenti viri. De filijs Adan,
Nabed filius Ionathan: & cum eo
quinquaginta viri. De filijs Helam,
Esaias filius Athaliæ: & cum eo se-
ptuaginta viri. De filijs Saphatiæ,
B Zebedia filius Michael: & cum eo
octoginta viri. De filijs Ioab, Obe-
dia filius Iehihel: & cum eo ducen-
ti decem & octo viri. De filijs Selo-
mith, filius Iosphiæ: & cum eo cen-
tũ sexaginta viri. De filijs Bebai, Za-
charias, filius Bebai: & cum eo vigin
tiocto viri. De filijs Ezead, Iohanan
filius Eccetan: & cum eo centum &
decem viri. De filijs Adonicam qui
erãt nouissimi, & hæc nomina, eorũ,

Heliphelet, & Iehihel, & Samaias:
& cum eis sexaginta viri. De filijs
Begui, Vthai, & Zaccur: & cum
eis septuaginta viri. Congregaui au
tem eos ad fluuium qui decurrit ad
Ahaua, & mansimus ibi tribus die-
bus. Quæsiuique in populo, & in
sacerdotibus de filijs Leui, & non
inueni ibi. Itaque misi Heliezer, & C
Ariel, & Semeiam, & Helnathan, &
Iarib, & alterum Helnathan, &
Nathan, & Zachariam, & Mosol-
lam principes: & Ioarib, & Hel-
nathan sapientes: & misi eos ad
Heddo, qui est primus in Casphiæ
loco: & posui in ore eorum verba
quæ loquerentur ad Heddo: &
ad fratres eius nathinæos in loco
Casphiæ, vt adducerent nobis mi-
nistros domus dei nostri. Et adduxe
rũt nobis per manum dei nostri bo-
nam super nos, virum doctissimum
de filijs Mooli, filij Leui, filij Israel,
& Sarabiam & filios eius, & fratres
eius decẽ & octo: & Asabiam, & cũ
eo

eo Esaiam de filijs Merari, fratresq;
D eius, & filios eius viginti. & de nathi
næis quos dederat Dauid, & princi-
pes ad ministeria Leuitarum, nathi-
næos ducētos viginti. omnes hi suis
nominibus vocabātur. Et prædicaui
ibi ieiunium iuxta fluuium Ahaua,
vt affligeremur corā domino deo no
stro, & peteremus ab eo viam rectā
nobis & filijs nostris, vniuersęq; sub
stantiæ nostræ. Erubui enim petere à
rege auxilium & equites qui defen-
derent nos ab inimico in via quia di
xeramus regi, Manus dei nostri est
super omnes qui quęrunt eum in bo
nitate: & imperium eius & fortitudo
eius & furor super omnes qui dere-
linquunt eum. Ieiunauimus autē, &
rogauimus deum nostrū pro hoc: &
E euenit nobis prospere. Et separaui de
principibus sacerdotum duodecim,
Sarabiam, & Azabiam, & cum eis de
fratribus eorum decē: appendiq; eis
argentū & aurum, & vasa consecra-
ta domus dei nostri, quæ obtulerat

rex & consiliatores eius, & principes
eius, vniuersusq; Israel eorũ qui in-
uenti fuerant. & appendi in manibus
eorum argenti talenta sexcenta quin
quaginta, & vasa argentea centũ, auri
centum talenta: & cratêres aureos vi
ginti, qui habebãt solidos millenos,
& vasa ęris fulgentis optimi duo pul
chra, vt aurum. & dixi eis. Vos sancti F
domini, & vasa sancta, & argentum
& aurum quod sponte oblatũ est do
mino deo patrum vestrorũ, vigilate
& custodite, donec appẽdatis coram
principibus sacerdotum, & Leuita-
rum, & ducibus familiarũ Israel, in
Hierusalem, in thesaurũ domus do-
mini. Suscęperunt autem sacerdotes
& Leuitæ pondus argenti, & auri, &
vasorum, vt deferrent Hierusalem in
domũ dei nostri. Promouimus ergo
à flumine Ahaua duodecimo die mẽ
sis primi, vt pergeremus Hierusalẽ:
& manus dei nostri fuit super nos, &
liberauit nos de manu inimici & insi
diatoris in via. & venimus Hierusa-

lem, & mansimus ibi tribus diebus,
G Die autem quarta, appensum est ar-
gentum, & aurum, & vasa in domo
dei nostri, per manum Remoth filij
Vriȩ sacerdotis, & cum eo Eleazar fi-
lius Phinees, & cũ eis Iosabed filius
Iosue, & Noadaia filius Bennoi Le-
uitæ, iuxta numerum & pondus om
nium. Descriptumq; est omne pōdus
in tempore illo. Sed & qui venerant
de captiuitate filij transmigrationis,
obtulerũt holocaustomata deo Isra-
el, vitulos duodecim pro omni po-
pulo Israel, arietes nonagintasex,
agnos septuagintaseptem, hircos pro
peccato duodecim. omnia in holo-
caustum domino. Dederunt autē edi
cta regis satrapis qui erant de conspe
ctu regis & ducibus trans flumen, &
eleuauerunt populũ & domũ dei.

CAPVT IX.

A Postq; autem hȩc comple- 3.Esd.8.e
ta sunt, accesserunt ad me
principes, dicentes. Nō est
separatus populus Israel

& sacerdotes & Leuitę à populis ter
rarum, & de abominationibus eo- C
rum, Chananęi videlicet, & Ethęi, &
Pherezæi, & Hiebusæi, & Ammoni-
tarum, & Moabitarum, & Ægyptio-
rum, & Amorræorum. tulerũt enim
de filiabus eorum sibi, & filijs suis, &
cõmiscuerunt semen sanctum cũ po-
pulis terrarum. Manus etiam princi
pum & magistratuũ fuit in transgres
sione hac prima. Cumq; audissem ser
monem istum, scidi pallium meũ &
tunicã, & euelli capillos capitis mei
& barbæ, & sedi mœrens. Conuene-
runt autẽ ad me omnes qui timebãt
verbum dei Israel pro trãsgressione
eorum qui de captiuitate venerant:
& ego sedebam tristis, vsq; ad sacrifi-
cium vespertinum. Et in sacrificio ve B
spertino surrexi de afflictione mea, &
scisso pallio & tunica, curuaui genua
mea, & expandi manus meas ad do- A
minũ deum meũ, & dixi. Deus meus
confundor & erubesco leuare faciem
meam ad te, quoniã iniquitates no-

ſtræ multiplicatæ ſunt ſup caput no
ſtrum, & delicta noſtra creuerũt vſq;
ad cœlum, à diebus patrum noſtroꝝ.
Sed & noſipſi peccauimus grauiter
vſq; ad diem hãc, & in iniquitatibus
noſtris traditi ſumus ipſi & reges no
ſtri & ſacerdotes noſtri in manũ re-
gum terrarũ, & in gladium, in capti-
uitatem, & rapinam, & cõfuſionem
vultus, ſicut & die hac. Et nunc quaſi
parum & ad momentũ facta eſt de-
precatio noſtra ad dominũ deum no
ſtrũ, vt dimitterẽtur nobis reliquiæ,
& daret paxillus in loco ſancto eius,
C & illuminaret oculos noſtros deus
noſter, & daret nobis vitam modicã
in ſeruitute noſtra, quia ſerui ſumus,
& in ſeruitute noſtra non dereliquit
nos deus noſter, & inclinauit ſuper
nos miſericordiã coram rege Perſa-
rum, vt daret nobis vitã, & ſublima-
ret domũ dei noſtri, & extrueret ſo-
litudines eius, & daret nobis ſpem in
Iuda & Hieruſalem. Et nunc quid di
cemus domine deus noſter poſt hęc?

quia dereliquimus mandata tua quę
præcepisti in manu seruorũ tuorum
Deu.7.a prophetarũ, dicens, Terra ad quã vos
ingredimini vt possideatis eam, terra
immunda est iuxta immunditiã po-
pulorum, cæterarumq; terrarũ abo-
minationibus eorum qui repleuerũt
eam ab ore vsq; ad os coinquinatio-
ne sua. Nũc ergo filias vestras ne de- D
tis filijs eorũ, & filias eorũ ne accipia
tis filijs vestris: & non quæratis pacẽ
eorum, & prosperitatem eorũ vsq; in
æternũ, vt confortemini, & comeda
tis quæ bona sunt terræ, & hæredes
habeatis filios vestros vsq; in seculũ.
Et post omnia quę venerunt sup̃ nos
in operibus nostris pessimis, & in de
licto nostro magno, quia tu deus no
ster liberasti nos de iniquitate nostra,
& dedisti nobis salutẽ sicut est hodie,
vt non conuerteremur, & irrita face-
remus mandata tua, neq; matrimo-
nia iungeremus cum populis abomi
nationum istarũ. Nunquid iratus es
nobis vsq; ad consummationẽ, nę di

mitteres nobis reliquias ad salutem?
Domine deus Israel iustus es tu: quoniam derelicti sum⁹, qui saluaremur sicut die hac. Ecce coram te sumus in delicto nostro. Non enim stari potest coram te super hoc.

CAPVT X.

A SIc ergo orãte Esdra, & implorante deũ, & flente, & iacẽte ante templum dei, collectus est ad eũ de Israel cœtus grãdis nimis virorũ & mulierum & puerorũ. Et fleuit populus fletu multo. Et respõdit Sechenias filius Iehiel de filijs Helam, & dixit Esdrę. Nos pręuaricati sumus in deum nostrũ, & duximus vxores alienigenas de populis terræ. Et nũc si est pœnitentia in Israel super hoc, percutiamus fœdus cũ domino deo nostro, vt proijciamus vniuersas vxores, & eos qui de his nati sunt, iuxta volũtatem domini, & eorũ qui timẽt pręceptũ domini dei nostri: ſm legẽ fiat. Surge, tuum est discernere; nos'q; eri 3. Esd. 8. g

mus tecũ: confortare, & fac. Surrexit
ergo Esdras, & adiurauit principes sa
cerdotum & Leuitarũ, & omnẽ Isra
el, vt facerent ſm verbũ hoc. Et iura/
3.Esd.9.a uerunt. Et surrexit Esdras ante domũ
dei, & abijt ad cubiculũ Iohanan filij
Eliasib, & ingressus est illuc. Panem
non comedit, & aquã non bibit. luge A
bat enim transgressionẽ eorũ qui ve/
nerãt de captiuitate. Et missa est vox B
in Iudã, & in Hierusalẽ omnibꝰ filijs
transmigrationis vt cõgregarent̃ in
Hierusalẽ: & omnis qui non venerit
in tribus diebus, iuxta consiliũ prin/
cipum & seniorũ, auferetur vniuersa
substantia eius, & ipse abijciet̃ de cœ
tu trãsmigrationis. Cõuenerunt igit̃
omnes viri Iuda & Beniamin in Hie
rusalem tribus diebus, ipse est mẽsis
nonus vicesima die mensis: & sedit
omnis populus in platea domꝰ dei,
trementes pro peccato & pluuijs. Et
surrexit Esdras sacerdos, & dixit ad
eos. Vos transgressi estis, & duxistis
vxores alienigenas, vt adderetis sup

delictū Israel. Et nūc date confessio-
nem domino deo patrū vestrorū, &
facite placitum eius, & separamini à
populis terræ, & ab vxorib⁹ alienige
nis. Et respōdit vniuersa multitudo,
dixitq́; voce magna. Iuxta verbum
tuum ad nos, sic fiat. Verūtamē quia
populus multus est, & tēpus pluuię,
& nō sustinemus stare foris, & opus
nō est diei vnius vel duorū (vehemē
ter quippe peccauimus in sermone
isto) constituant principes in vniuer
sa multitudine: & oēs in ciuitatibus
nostris qui duxerūt vxores alienige-
nas, veniant in tēporibus statutis, &
cū his seniores per ciuitatē & ciuita-
tem, & iudices eius: donec auertatur
ira dei nostri à nobis super peccato
C hoc. Igit̄ Ionathan filius Azahel, &
Iaazia filius Thecue steterunt super
hoc, & Mesollā & Sebethai Leuites
adiuuerūt eos: fecerūtq́; sic filij trans
migrationis. Et abierunt Esdras sacer
dos, & viri principes familiarū in do
mos patrū suorū, & omnes per noiā

ſua: & ſederũt in die primo mẽſis de
cimi, vt quęrerent rẽ. Et cõſummati
ſunt oẽs viri qui duxerũt vxores alie
nigenas, vſq; ad diem primã menſis
primi. Et inuẽti ſunt de filijs ſacerdo
tũ, qui duxerant vxores alienigenas.
De filijs Ioſue filij Ioſedec, & fratres
eius, Maaſia & Eliezer & Iarib & Go
dolia. Et dederũt manus ſuas vt ejcce
rent vxores ſuas, & pro delicto ſuo
arietẽ de ouibus offerrent. Et de filijs D
Emmer, Anani & Zebedia. Et de filijs
Erim, Maaſia & Helia & Semeia, &
Iehiel & Ozias. Et de filijs Pheſſur,
Elioenai, Maaſia Hiſmael, Nathana-
el, Iozabed & Elaſa. Et de filijs Leui-
tarũ, Iozabed & Semei & Celaia, ip
ſe eſt Calita phathaia, Iuda & Eliezer.
Et de cãtoribus, Eliaſub. Et de ianito-
rib9, Sellũ & Telem & Vri. Et ex Iſra-
el, de filijs Pharos, Remia & Ezia &
Melchia & Miamin & Eliezer & Mel
chia & Banea. Et de filijs Helam, Ma
thania, Zacharias & Iehiel & Abdi
& Ierimoth & Helia. Et de filijs Ze-

thuā, Elioenai, Eliasib, Mathania &
Hierimuth & Zabed & Aziza. Et de
filijs Bebai, Iohanan, Anania, Zab-
bai, Athalai. Et de filijs Bani, Mosollā
& Melluch & Adaia, Iasub & Saal &
Ramoth. Et de filijs Phaethmoab. Ed
na & Chalal, Banaias & Maasias, Ma
thanias, Berseleel, Bennui & Manas-
se. Et de filijs Herem, Eliezer, Iesue,
Melchias, Semeias, Simeon, Benia-
min, Maloch, Samarias. Et de filijs
Asom, Mathanai, Mathet, Zabad, Eli
phelet, Iermai, Manasse, Semei. De fi
lijs Bani, Maaddi, Amran & Huel,
Baneas & Badaias, Cheliau, Vania,
Marimuth & Eliasib, Mathanias, Ma
thanai, & Iasi, & Bani & Bennui, Se-
mei & Salmias & Nathan & Adaias,
Mechnedebai, Sisai, Sarai, Ezrel, &
Selemau, Semeria, Sellū, Amaria, Io
seph. De filijs Nebui, Iahiel, Matha-
thias, Zabed, Zabina, Ieddu, & Io-
hel, & Banai. Omnes hi acceperant
vxores alienigenas, & fuerunt ex eis
mulieres quæ pepererant filios.

FINIS.

LIBER NEEMIÆ, QVI ET ESDRÆ II DICITVR.

ERBA Neemiæ fi- A
lij Helchiæ. Et factū
est in mense Casleu
anno vicesimo, &
ego erā in Susis ca-
stro. Et venit Anani
vnus de fratribus meis ipse, & viri ex
Iuda. Et interrogaui eos de Iudæis
qui remanserant, & supererant de ca
ptiuitate, & de Hierusalem. Et dixe-
runt mihi. Qui remanserunt, & dere
licti sunt de captiuitate ibi in prouin
cia: in afflictione magna sunt, & in
opprobrio: & murus Hierusalē dissi-
patus est, & portæ eius cōbustæ sunt
igni. Cumq́ audissem verba huiusce B
modi, sedi, & fleui, & luxi, dieb⁹ mul
tis: & ieiunabam, & orabam ante fa-
Dan.9.a ciem dei cœli, & dixi. Quęso domine
deus cœli fortis, magne atq; terribi-
lis, qui custodis pactum, & misericor
diam cum his qui te diligunt, & cu-

ſtodiunt mādata tua: fiant aures tuæ
auſcultātes, & oculi tui aperti, vt au-
diant orationem ſerui tui, quam ego
oro coram te hodie, nocte & die pro
filijs Iſraël ſeruis tuis: & confiteor
pro peccatis filiorum Iſraël, quibus
C peccauerūt tibi. Et ego, & domus pa
tris mei peccauimus, vanitate ſedu-
cti ſumus, & non cuſtodiuimus mā-
datum, & ceremonias, & iudicia quę
præcępiſti Moyſi famulo tuo. Me- Deu. 30. a
mento verbi quod mandaſti Moyſi
ſeruo tuo, dicens: Cum trāſgreſſi fue
ritis, ego diſperdā vos in populos: &
ſi reuertamini ad me, & cuſtodiatis
præcępta mea, & faciatis ea: etiam ſi
abducti fueritis ad extrema cœli, in-
de congregabo vos, & reducā in lo-
D cum quem elegi, vt habitaret nomen
E meū ibi. Et ipſi ſerui tui, & populus
tuus, quos redemiſti in fortitudinē
tua magna, & in manu tua valida:
obſecro domine, ſit auris tua atten-
dens ad orationē ſerui tui & ad ora-
tionem ſeruorum tuorum, qui vo-

lunt timere nomen tuum: & dirigẽ
seruum tuum hodie, & da ei miseri-
cordiam ante virum hũc. Ego enim
eram pincerna regis.

CAPVT II.

FActum est autem in mense A
Nisan, anno vicesimo Arta
xerxis regis, & vinum erat
ante eum. Et leuaui vinũ,
& dedi regi: & eram quasi languidus
ante faciem eius. Dixitq; mihi rex.
Quare vultus tuus tristis est, cum te
ægrotum non videam? Non est hoc
frustra, sed malũ nescio quod in cor-
de tuo est. Et timui valde, ac nimis, &
dixi regi. Rex in æternũ viue. Quarę
non mœreat vultus meus, quia ciui-
tas domus sepulcrorũ patris mei de-
serta est, & portę eius combustę sunt
igni? Et ait mihi rex. Pro qua re postu B
las? Et oraui deum cœli, & dixi ad re
gem. Si videtur regi bonum, & si pla
cet seruus tuus ante faciem tuam, vt
mittas me in Iudeam ad ciuitatẽ se-
pulcri patris mei, & ædificabo eam.

Dixitq; mihi rex, & regina quæ sede-
bat iuxta eum. Vsq; ad quod tempus
erit iter tuum, & quando reuerteris?
Et placuit ante vultum regis, & mi-
sit me. Et constitui ei tempus, & dixi
regi. Si regi videtur bonū, epistolas
det mihi ad duces regionis trans flu
men, vt traducat me, donec veniam
in Iudæam: & epistolā ad Asaph cu-
stodē saltus regis, vt det mihi ligna,
vt tegere possim portas tēpli, turres
domus, & muros ciuitatis, & domū
quam ingressus fuero. Et dedit mihi
rex iuxta manum dei mei bonā me-
cum. Et veni ad duces regionis trans
flumē, deditq; eis epistolas regis. Miserat autem rex mecū principes mi-
litum, & equites. Et audierunt Sana-
ballat Horonites, & Tobias seruus
Ammanites, & contristati sunt affli-
ctione magna, quod venisset homo qui
quæreret prosperitatē filiorū Israel.
C Et veni Hierusalē, & eram ibi tribus
diebus: & surrexi nocte ego, & viri
pauci mecum, & nō indicaui cuiquā

quid dominus dedisset in corde meo
vt facerem in Hierusalem: & iumen/
tum nō erat mecum, nisi animal cui
insidebam: & egressus sum per por/
tam vallis nocte, & ante fontem dra
conis, & ad portam stercoris, & cōsi
derabam murum Hierusalē dissipa/
tum, & portas eius cōsumptas igni.
Et transiui ad portam fontis, & ad
aquęductum regis, & non erat locus
iumento cui sedebam, vt transiret. Et
ascendi per torrentem nocte, & cōsi/
derabam murū: & reuersus veni ad
portam vallis, & redij. Magistratus
autem nesciebant quò abijssem, aut
quid ego facerem. Sed & Iudæis, &
sacerdotibus, & optimatibus, & ma/
gistratibus, & reliquis qui faciebant
opus, vsq; ad id loci nihil indicaue/
ram. Et dixi eis. Vos nostis afflictionē D
in qua sumus, quia Hierusalē deserta
est, & portę eius cōsumptę sunt igni.
Venite, & ædificemus muros Hieru/
salem, & nō simus vltra opprobriū.
Et indicaui eis manū dei mei ꝙ esset
bona

bona mecum,& verba regis quę lo-
cutus esset mihi,& aio. Surgamus,
& ædificemus. Et cōfortatæ sunt ma
nus eorum in bono. Audierunt au-
tem Sanaballat Horonites,& Tobi-
as seruus Ammanites, & Gosem
Arabs,& subsannauerunt nos,& de-
spexerunt,dixeruntq;: Quę est hæc
res quam facitis? Nūquid cōtra regē
vos rebellatis? Et reddidi eis sermo
nem,dixiq; ad eos: Deus cœli ipse
nos iuuat,& nos serui eius sumus,
surgamus,& ædificemus: vobis au-
tem nō est pars,& iustitia,& memo
ria in Hierusalem.

CAPVT III.

A ET surrexit Eliasib sacerdos
magnus,& fratres eius sa
cerdotes:& ædificauerunt
portam gregis. ipsi sancti-
ficauerunt eam,& statuerunt valuas
eius,& vsq; ad turrim centum cubi-
torum sanctificauerunt eam,vsque
ad turrim Ananeel. Et iuxta eum ędi
ficauerunt viri Hiericho, & iuxta

eum ædificauit Zacchur filius Am/
ri. Portam autem piſcium ædificaue
runt filij Aſnaa: ipſi texerunt eam, &
ſtatuerũt valuas eius, & ſeras, & ve
ctes. Et iuxta eos ædificauit Mari/
muth filius Vriæ, filij Accus. Et iux
ta eos ædificauit Moſollam filius
Barachiæ, filij Meſezabel. Et iuxta
eos ædificauit Sadoc filius Baana.
Et iuxta eos ædificauerunt Thecue/
ni. Optimates autem eorum non B
ſuppoſuerunt colla ſua in opere do
mini dei ſui. Et portam veterem
ædificauerunt Ioiada filius Phaſea,
& Moſollam filius Beſodia: ipſi te/
xerunt eam, & ſtatuerunt valuas
eius, & ſeras. & vectes. Et iuxta eos
ædificauerunt Melchias Gabaoni/
tes, & Iadon Meronathites, viri de
Gabaon, & Maſpha, pro duce qui
erat in regione trans flumen. Et iu/
xta eum ædificauit Eziel filius Ara
ia aurifex. Et iuxta eum ædificauit
Ananias filius pigmentarij: & dimi/
ſerunt Hieruſalem vſq; ad murum

C plateæ latioris. Et iuxta eum ædifi-
cauit Raphuia filius Ahur princeps
vici Hierusalem. Et iuxta eos ædifi-
cauit Ieiada filius Atomaph contra
domum suam. Et iuxta eum ædifica
uit Attus filius Asebոniæ. Mediam
partem vici ædificauit Melchias fi-
lius Herem, & Asub filiꝰ Phaetmo-
ab, & turrim furnorum. Et iuxta eũ
ædificauit Sellũ filius Alohes prin-
ceps mediæ partis vici Hierusalem,
ipse & filij eius. Et portam vallis ędi
ficauit Anun, & habitatores Zanoe
ipsi ædificauerunt eam, & statuerũt
valuas eius, & seras, & vectes, & mil
le cubitos in muro, vsque ad por-
tam sterquilinij. Et portam sterqui-
linij ædificauit Melchias filius Re-
D chab, princeps vici Bethacharam;
ipse ædificauit eam, & statuit val-
uas eius, & seras & vectes. Et por-
tam fontis ædificauit Sellum filius
Colozai, princeps pagi Maspha: ip-
se ædificauit eam, & texit, & statuit
valuas eius, & seras & vectes, & mu

ros piſcinę Siloe in hortum regis,&
vſq; ad gradus qui deſcendunt de ci
uitate Dauid. Poſt eum ædificauit
Neemias filius Azboc, princeps di-
midiæ partis vici Bethſur, vſq; con-
tra ſepulcrum Dauid,& vſque ad pi
ſcinam quæ grandi opere conſtructa
eſt,& vſque ad domum fortiũ. Poſt
eum ædificauerunt Leuitæ, Reum fi
lius Beni. Poſt eum ædificauit Aſe-
bias princeps dimidiæ partis vici
Ceilę in vico ſuo. Poſt eum ędifica-
uerunt fratres eorum Banai filius E-
nadad, princeps dimidię partis Cei-
lę. Et ędificauit iuxta eum Azer fi-
lius Ioſue, princeps Maſpha menſu
ram ſecundam contra aſcenſum fir-
miſſimi anguli. Poſt eum in monte
ędificauit Baruch filius Zachai men
ſuram ſecundam, ab angulo vſq; ad
portã domus Eliaſib ſacerdotis ma-
gni. Poſt eum ędificauit Merimuth
filius Vriæ, filij Accus menſuram
ſecundam, à porta domus Eliaſib,
donec extenderetur domus Eliaſib,

F Et post eum ædificauerunt sacerdo-
tes viri de campestribus Iordanis.
Post eum ædificauit Beniamin &
Asub contra domum suam. Et post
eum ędificauit Azarias filius Maa-
się filij Ananię contra domum suã.
Post eum ædificauit Bennui filius
Enadad mensuram secundam, à do-
mo Azarię vsq; ad flexuram, & vsq;
ad angulum. Post eũ ędificauit Pha-
lel filius Ozi contra flexuram & tur-
rim quę eminet de domo regis ex-
celsa, id est in atrio carceris. Post eũ
Phadaia filius Pheros. Nathinęi au-
tem habitabant in Ophel, vsq; cõtra
portam aquarum ad oriẽtem, & tur
rim quę prominebat. Post eum ędi-
ficauerunt Thecueni mensuram se-
cundam è regione, à turre magna &
eminenti vsque ad murum templi.
Sursum autem ad portam equorum
G ędificauerunt sacerdotes, vnusquis-
que contra domum suam. Post eos
ędificauit Seddo filius Emmer con
tra domum suam. Et post eum ędi-

ficauit Semaia filius Secheniæ, cu-
stos portæ orientalis. Post eum ędi
ficauit Anania filius Selemiæ, &
Anon filius Seleph sextus mensu-
ram secundam. Post eum ædificauit
Mosollam filius Barachię, contra ga
zophylacium suum. Post eum ædi-
ficauit Melchias aurificis, vsque ad
domum nathinæorum, & scruta vē
dentium contra portam iudicialem
& vsque ad cœnaculum anguli. Et
inter cœnaculum anguli in porta
gregis ædificauerunt artifices & ne-
gociatores.

CAPVT IIII.

FActum est autem, cum au A
disset Sanaballat q̄ ædifi
caremus murum, iratus
est valde: & motus nimis
subsannauit Iudæos, & dixit coram
fratribus suis, & frequentia Samari-
tanorum, Quid Iudæi faciunt im- C
becilles? num dimittent eos gentes?
Num sacrificabunt, & complebunt
in vna die? Nunquid ædificare pote-

rũt lapides de aceruis pulueris, qui
combusti sunt? Sed & Tobias Am-
manites proximus eius, ait. Ædifi-
cent: si ascẽderit vulpes, trãsiliet mu
rum eorum lapideum. Audi deus
noster, quia facti sumus despectui.
Conuerte opprobrium super caput
eorum, & da eos in despectionem
in terra captiuitatis. Ne operias ini-
quitatem eorum, & peccatum eorũ
coram faciẽ tua nõ deleatur: quia ir-
riserunt ædificantes. Itaq; ædificaui
mus murũ, & cõiunximus totũ vsq;
ad partem dimidiã, & prouocatum
B est cor populi ad operandũ. Factum
est autem, cum audisset Sanaballat,
& Tobias, & Arabes, & Ammonitę,
& Azotij, quod obducta esset cicatrix
muri Hierusalẽ, & quod cœpissent in-
terrupta cõcludi: irati sunt nimis. Et
cõgregati sunt omnes pariter, vt ve
nirẽt, & pugnarẽt cõtra Hierusalẽ,
& molirentur insidias. Et orauimus
deum nostrũ, & posuimus custodes
super murũ die ac nocte contra eos.

Dixit autẽ Iudas: Debilitatã est for-
titudo portãtis, & humus nimia est,
& nos non poterimus ædificare mu
rum. Et dixerunt hostes nostri: Ne-
sciant & ignorent, donec veniamus
in medium eorum, & interficiamus
eos, & cessare faciamus opus. Factũ
est autem venientibus Iudęis qui
habitabant iuxta eos, & dicentibus
nobis per decem vices ex omnibus
locis quibus venerant ad nos, statui
in loco post murum per circuitum
populum in ordinem cum gladijs
suis, & lanceis, & arcubus. Et perspe C
xi atque surrexi & aio ad optimates
& magistratus, & ad reliquã partẽ
vulgi. Nolite timere à facie eorũ. Do
mini magni & terribilis mẽmẽtote,
& pugnate pro fratribus vestris, filijs
vestris & filiabus vestris et vxorib⁹
vestris & domibus vestris. Factum
est autẽ, cũ audissent inimici nostri
nũciatum esse nobis, dissipauit deus
consilium eorum. Et reuersi sumus
omnes ad muros, vnusquisque ad

opus suum. Et factum est à die illa,
media pars iuuenum eorum facie-
bat opus, & media parata erat ad
bellum, & lanceæ, & scuta, & arcus,
& loricæ, & principes post eos in
omni domo Iuda ædificantium in
muro, & portantium onera, & impo-
nentium: vna manu sua faciebat opus,
D & altera tenebat gladium. Ædifican-
tium enim vnusquisque gladio erat
accinctus renes. Et ædificabant, &
clangebant buccina iuxta me. Et di-
xi ad optimates, & ad magistratus,
& ad reliquam partem vulgi, Opus
grande est & latũ, & nos separati su-
mus in muro procul alter ab altero:
in loco quocunq; audieritis clango
rem tubę, illuc concurrite ad nos.
Deus noster pugnabit pro nobis, &
nosipsi faciamus opus. Et media
pars nostrũ teneat lanceas ab ascẽsu
aurorę, donec egrediantur astra. In
tempore quoque illo dixi populo,
Vnusquisq; cum puero suo maneat
in medio Hierusalem, & sint vobis

vices per noctem & diem ad operan
dum. Ego autem, & fratres mei &
pueri mei, & custodes qui erāt post
me, nō deponebamus vestimēta no
stra: vnusquique tantum nudabatur
ad baptismum.

CAPVT V.

A ET factus est clamor popu
li, & vxorū eius magnus
aduersus fratres suos Iu-
dęos. Et erāt qui dicerēt,
Filij nostri & filię nostrę multę sūt
nimis. Accipiamus pro precio eorū
frumentum, & comedamus, & viua
mus. Et erant qui dicerēt, Agros no-
stros, & vineas, & domus nostras
oppignoremus: & accipiamus fru-
mentum in fame. Et alij dicebant,
Mutuo sumamus pecunias in tribu
ta regis, demusq; agros nostros &
vineas: & nunc sicut carnes fratrum
nostrorum, sic carnes nostrę sunt: &
sicut filij eorum, ita & filij nostri. ec-
ce nos subiugamus filios nostros, &
filias nostras in seruitutem, & de fi-

liabus nostris sunt famulę, nec habe
mus vnde possint redimi, & agros
nostros & vineas nostras alij possi-
B dent. Et iratus sum nimis, cum au-
dissem clamorem eorum secundum
verba hęc, cogitauítque cor meum.
Et increpaui optimates & magistra-
tus, & dixi eis. Vsurásne singuli à
fratribus vestris exigitis? Et congre
gaui aduersum eos concionem ma-
gnam, & dixi eis: Nos, vt scitis, re-
demimus fratres nostros Iudęos
qui venditi fuerant gentibus, secun-
dum possibilitatem nostram. Et vos
igitur vendetis frâtes vestros, & re-
demimus eos? Et siluerunt, nec in-
uenerunt quid responderent. Dixiq;
ad eos. Non est bona res, quam faci-
tis. Quare non in timore dei no-
stri ambulatis, ne exprobretis no-
bis à gentibus inimicis nostris? Et
ego & fratres mei & pueri mei com
modauimus plurimis pecuniam &
C frumentũ. Non repetamus in cõmu
ne istud: ęs alienũ cõcedamus, quod

debetur nobis. Reddite eis hodie
agros suos,& vineas suas, & oliue-
ta sua,& domos suas. quin potius & C
centesimam pecunię, frumenti, vini
& olei, quam exigere soletis ab eis,
date ꝓ illis. Et dixerunt. Reddemus
& ab eis nihil quęremus: sicq; facie
mus vt loqueris. Et vocaui sacerdo-
tes,& adiuraui eos vt facerent iuxta
quod dixeram. Insuper excussi sinũ
meum,& dixi. Sic excutiat deus om
nem virum, qui non compleuerit
verbum istud de domo sua & de la-
boribus suis: sic excutiať,& vacuus
fiat. Et dixit vniuersa multitudo,
Amen. Et laudauerunt deum. Fecit
ergo populus sicut erat dictum. A
die autem illa qua pręceperat rex
mihi, vt essem dux in terra Iuda ab
anno vicesimo vsq; ad annum trice
simumsecundum Artaxerxis regis,
per annos duodecim, ego & fratres
mei annonas quę ducibus debeban-
tur, non comedimus. Duces autem D
primi, qui fuerant ante me, grauaue

runt populum, & acceperunt ab eis
in pane, & vino, & pecunia quotidie
C ſiclos quadragita. Sed & miniſtri eo
rum depreſſerant populum. Ego au
tem non feci ita, propter timoré dei
quin potius in opere muri ędificaui,
& agrum non emi, & omnes pueri
mei congregati ad opus erant. Iu-
dęi quoque & magiſtratus centum
quinquaginta viri, & qui venie-
bant ad nos de gentibus quę in cir-
cuitu noſtro ſunt, in menſa mea
erát. Parabatur autem mihi per dies
ſingulos bos vnus, arietes ſex electi
excę ptis volatilibus, & iter dies de-
cé vina diuerſa, & alia multa tribue-
bã. Inſuper & annonas ducatus mei
non quæſiui. valde enim attenuatus
erat populus. Memento mei deus
meus in bonum, ſecundum omnia
quę feci populo huic.

CAPVT VI.

A FActum eſt autem, cũ audiſ
ſet Sanaballat, & Tobias,
& Goſem Arabs, & cæteri

inimici nostri, quod ędificassem ego
murum, & non esset in ipso residua
interruptio (vsque ad tempus autē
illud valuas non posueram in por-
tis) miserunt Sanaballat, & Gosem
Arabs ad me, dicentes. Veni, & per-
cutiamus fœdus pariter in viculis in
campo Ono. Ipsi autem cogitabant
vt facerēt mihi malum. Misi ergo ad
eos nuncios, dicēs. Opus grāde ego
facio, & non possum descendere: ne
forte negligatur, cum venero, & de-
scendero ad vos. Miserunt autem ad
me, secundum verbum hoc, per qua-
tuor vices: & respondi eis iuxta ser-
monem priorem. Et misit ad me Sa
naballat iuxta verbum prius, quin-
ta vice puerum suum, & epistolam
habebat in manu sua scriptam, hoc
modo, IN GENTIBVS auditum
est, & Gosem dixit quod tu, & Iudęi co
gitetis rebellare, & propterea ędifi-
ces murū, & leuare te velis sup eos
regem: propter quam causam & pro
phetas posueris qui prędicent de te

C

B

in Hierusalem, dicentes, Rex in Iudęa est. Auditurus est rex verba hęc. Idcirco nunc veni, vt ineamus consilium pariter. Et misi ad eos, dicens. Non est factum secũdum verba hęc, quę tu loqueris. de corde enim tuo tu componis hæc. Omnes enim hi terrebant nos, cogitãtes quòd cessaret manus nostræ ab opere, & quiesceremus. Quam ob causam magis
C cõfortaui manus meas. Et ingressus sum domum Samaiæ filij Dalaiæ filij Metabehel secreto. Qui ait. Tractemus nobiscũ in domo dei in medio tẽpli, & claudamus portas ædis quia venturi sunt, vt interficiant te, & nocte venturi sunt ad occidendũ te. Et dixi. Num quisquam similis mei fugit? Et quis vt ego, ingredietur templum, & viuet? Non ingrediar. Et intellexi, quòd deus non misisset eum, sed quasi vaticinans locutus esset ad me, & Tobias & Sanaballat conduxissent eum. Accæperat enĩ preciũ, vt territus facerẽ, et pec-

catem,& haberent malum quod ex
probrarent mihi. Memento mei do-
mine,pro Tobia & Sanaballat, iux-
ta opera eorum talia: sed & Noadiæ
prophetę & cæterorum propheta-
rum qui terrebant me. Completus D
est autem murus vicesimoqnto die
mensis Elul,qnquagintaduobus die
bus. Factum est ergo cum audissent
omnes inimici nostri, vt timeret vni
uersæ gentes quæ erant in circuitu
nostro,& conciderent intra semetip
sos,& scirent quòd à domino factũ
esset opus hoc. sed & in diebus illis
multæ optimatum Iudæorum epi-
stolæ mittebantur ad Tobiam, & à
Tobia veniebant ad eos. Multi enim
erant in Iudæa habentes iuramen-
tum eius, quia gener erat Sechenię
filij Iorei,& Iohanan filius eius ac-
cæperat filiam Mosollam filij Bara-
chię, sed & laudabant eum coram
me,& verba mea nunciabant ei: Et
Tobias mittebat epistolas, vt terre-
ret me.

Caput

CAPVT VII.

A POstquã autem ædificatus est mur⁹, & posui valuas, & recẽsui ianitores, & cantores, & Leuitas: præcępi Aneni fratri meo, & Ananię principi domus de Hierusalẽ. Ipse enim quasi vir verax & timens deum plus cæteris videbatur. Et dixi eis. Non aperiantur portæ Hierusalem vsq; ad calorem solis. Cumq; adhuc assisterẽt, clausæ portæ sunt, & oppilatę. Et posui custodes de habitatoribus Hierusalem, singulos per vices suas, & vnũquenq; cõtra domum suam. Ciuitas autem erat lata nimis & grandis, & populus paruus in medio eius, & nõ erant domus ædificatæ. Deus autem dedit in corde meo, & cõgregaui optimates, & magistratus, & vulgus, vt recẽserem eos. Et inueni librum census eorum qui ascenderant primũ, & inuentum est scriptum in eo: Isti filij prouinciæ, qui ascenderunt de captiuitate migrantium, quos trãstulerat

Ecci.49.d

1.Esd.2.a

Nabuchodonoſor rex Babylonis, &
reuerſi ſunt in Hieruſalem, & in Iu- A
dæam, vnuſquiſq; in ciuitatem ſuam,
qui venerunt cũ Zorobabel, Ioſue,
Neemias, Azarias, Raamias, Naami,
Mardochæus, Belſar, Meſpharath,
Begoai, Naum, Baana. Numerus vi-
rorũ populi Iſrael: Filiĳ Pharos, duo
millia centum ſeptuagintaduo. Filiĳ
Saphatia trecenti ſeptuagintaduo. Fi
liĳ Arach, ſexcenti quinquagintaduo.
Filiĳ Phaethmoab filiorum Ioſue &
Ioab duo millia octingẽti decem &
octo. Filiĳ Helam, mille ducẽti quin- C
quagintaquatuor. Filiĳ Zethua, octin
genti quadragintaquinq;. Filiĳ Zac-
chai, ſeptingenti ſexaginta. Filiĳ Ban-
nui, ſexcẽti quadragintaocto. Filiĳ Be
bai, ſexcenti vigintiocto. Filiĳ Azad,
duo millia trecenti vigintiduo. Filiĳ
Adonicam, ſexcẽti ſexagintaſeptem.
Filiĳ Baguai, duo millia ſexagintaſe-
ptem. Filiĳ Adin, ſexcẽti quinquagin-
taquinq;. Filiĳ Ather, filiĳ Ezechiæ, no
nagintaocto. Filiĳ Aſem, trecenti vi-

gintiocto. Filij Besai, trecenti viginti
quatuor. Filij Areph, centum duode
cim. Filij Gabaon, nonagintaquinq;.
Filij Bethleem & Netupha, centum
D octogintaocto. Viri Anathoth, centũ
vigintiocto. Viri Bethazmoth, qua-
dragintaduo. Viri Cariathiarim, Ce-
phira, & Beroth, septingenti quadra-
gintatres. Viri Rama & Geba, sexcẽti
vigintivnus. Viri Machmas, centum
vigintiduo. Viri Bethel & Hai, centũ
vigintitres. Viri Nebo alterius, quin-
quagintaduo. Viri Helam alteri⁹ mil-
le ducenti quinquagintaquatuor. Fi-
lij Arem, trecenti viginti. Filij Hieri-
cho, trecenti quadragintaquinq;. Fi-
lij Lodadid & Ono, septingenti vigin
tivnus. Filij Senaa, tria millia nõgen
ti triginta. Sacerdotes: Filij Idaia in
domo Iesua, nongenti septuaginta-
tres. Filij Emmer, mille quinquagin
taduo. Filij Phassur, mille ducẽti qua
dragintaseptẽ. Filij Arem, mille de-
cem & septem. Leuitæ: Filij Iosue
& Cadmihel filiorum Oduiæ, septua.

gintaquatuor. Catores: Filij Asaph, E
centum quadragintaocto. Ianito-
res: Filij Sellum, Filij Atter, filij Tel-
mon, filij Accub, Filij Atita, filij So-
bai: centum trigintaocto. Nathinęi:
Filij Soa, filij Asupha, filij Tebbaoth,
filij Ceros, filij Siaa, filij Phadon, filij
Lebana, filij Agaba, filij Selmon, filij
Anan, filij Geddel, filij Gaer, filij Ra-
aia, filij Rasin, filij Necoda, filij Ge-
zem, filij Aza, filij Phasea, filij Besai,
filij Munim, filij Nephusim, filij Bac-
buc, filij Acupha, filij Arur, filij Bes-
loth, filij Meida, filij Arsa, filij Ber-
cos, filij Sisara, filij Thema, filij Ne-
sia, filij Athipha, filij seruorum Salo-
monis, filij Sotai, filij Sophereth, filij
Pherida, filij Iahala, filij Dercon, filij
Teddel, filij Saphatia, filij Attil, filij
Phochereth, qui erat ortus ex Saba-
im filio Amon. Omnes nathinæi, & F
filij seruorũ Salomonis, trecenti no-
nagintaduo. Hi sunt autem qui ascen
derunt de Thelmalah Thelasar, Che
rub, Addon, & Emmier, & nõ potue-

runt indicare domum patrum suorum,
& semen suum, vtrũ ex Israel essent.
Filij Dalaia, filij Tobia, filij Necoda,
sexcenti quadragintaduo. Et de sacer
dotibus filij Abia, filij Accos, filij Ber
zellai, qui accepit de filiabus Berzel-
lai Galaaditis vxorem, & vocatus est
nomine eorũ. hi quæsierunt scriptu-
ram suã in censu, & non inuenerunt:
& eiecti sunt de sacerdotio. Dixitq;
Athersatha eis, vt non manducarent
de sanctis sanctorũ, donec staret sacer
dos doctus & eruditus. Omnis mul
titudo quasi vnus quadragintaduo
millia sexcenti sexaginta: absq; seruis
A & ancillis eorũ, qui erant septem mil
lia trecenti trigintaseptẽ: & inter eos
cantores, & cantatrices ducenti qua-
G dragintaquinq;. Equi eorum, septin-
genti trigintaseptem. muli eorũ, du-
centi quadragintaquinq;. cameli eo-
rum, quadringenti trigintaquinque.
asini, sex millia septingenti viginti.
Nonnulli autẽ de principibus fami-
liarum dederunt in opus. Athersatha

dedit in thesaurū auri drachmas mil
le, phialas quinquaginta, tunicas sa/
cerdotales quingentastriginta. Et de
principibus familiarum dederunt in
thesaurum operis auri drachmas vi/
ginti millia, & argēti mnas duo mil/
lia ducentas. Et quod dedit reliquus
populus, auri drachmas viginti mil
lia, & argenti mnas duo millia, & tu
nicas sacerdotales sexagintaseptem.
Habitauerunt autem sacerdotes, &
Leuitę, & ianitores, & cantores, & re
liquū vulgus, & nathinæi, & omnis
Israel in ciuitatibus suis.

CAPVT VIII.

ET venerat mēsis septimus: A
filij autē Israel erāt in ciui/
tatibus suis. Cōgregatusq́;
est omnis populus, quasi
vir vnus ad plateā, quæ est ante por
tam aquarum: & dixerunt Esdrę scri
bæ, vt afferret librum legis Moysi,
quā prǽceperat dominus Israeli. At/
tulit ergo Esdras sacerdos legem co/
rām multitudine virorū & mulierū,

cunctis q; qui poterant intelligere, in
die prima mensis septimi. Et legit in
eo aperte in platéa quę erat ante por
tam aquarum, de mane vsq; ad me/
diam diem in conspectu virorum, &
mulierũ, & sapientium. Et aures om
nis populi erant erectæ ad librũ. Ste
tit autem Esdras scriba super gradum
ligneum, quem fecerat ad loquendũ:
& steterũt iuxta eum Mathathias, &
Semeia, & Ania, & Vria, & Helcia, &
Maasia ad dexteram eius: & ad sini/
stram Phadaia, Misahel, & Melchia,
& Asum, & Aseph, Dana, Zacharia,
B & Mosollam. Et aperuit Esdras librũ
corã omni populo. super vniuersum
quippe populum eminebat. Et cum
aperuisset eũ, stetit omnis populus.
Et benedixit Esdras domino deo ma
gno. Et respondit omnis populus,
Amen amen: eleuans manus suas: &
incuruati sunt, & adorauerunt deum
proni in terram. Porrò Iesue, & Ba/
ni, & Serabia, Iamin, Accub, Sebthai,
Odia, Maasia, Celita, Azarias, Ioza/

bed, Anani, Phalaia Leuitæ: silentiū
faciebāt in populo ad audiendam le
gem. Populus autem stabat in gradu
suo. Et legerunt in libro legis dei di-
stincte, & apposite ad intelligēdum:
& intellexerūt, cum legeretur. Dixit
autem Neemias (ipse est Athersatha)
& Esdras sacerdos & scriba, & Leui-
tæ interpretantes vniuerso populo;
Dies sanctificatus est domino deo no C
stro, nolite lugere, & nolite flere. Fle-
bat enim omnis populus, cū audiret
verba legis. Et dixit eis. Ite, comedi-
te pinguia, & bibite mulsum, & mit
tite partes his qui non præparauerūt
sibi, quia sanctus dies domini est, &
nolite contristari. gaudiū etenim do
mini est, fortitudo nostra. Leuitæ au
tem silentium faciebānt in omni po-
pulo, dicentes. Tacete, quia dies san-
ctus est, & nolite dolere. Abijt itaque
omnis populus, vt comederet, & bi-
beret, & mitteret partes, & faceret læ
titiam magnā: quia intellexerant ver
ba quę docuerat eos. Et in die secūdo

congregati sunt principes familiarũ vniuersi populi, sacerdotes, & Leuitę ad Esdram scribã, vt interpretaretur eis verba legis. Et inuenerunt scriptũ in lege præcępisse dominum in manu Moysi, vt habitent filij Israel in tabernaculis, in die solenni, mense septimo: & vt prædicent, & diuulgent vocem in vniuersis vrbibus suis, &
D in Hierusalem, dicentes. Egredimini in montem, & afferte frondes oliuę, & frondes ligni pulcherrimi, frõdes myrti, & ramos palmarũ, & frondes ligni nemorosi, vt fiant tabernacula, sicut scriptum est. Et egressus est populus, & attulerunt. Feceruntq; sibi tabernacula vnusquisque in domate suo, & in atrijs suis, & in atrijs dom⁹ dei, & in platéa portæ aquarum, & in platéa portę Ephraim. Fecit ergo vniuersa ecclesia eorum qui redierant de captiuitate, tabernacula, & habitauerunt in tabernaculis. Non enim fecerant à diebus Iosue filij Nun taliter filij Israel vsq; ad diem illum. Et fuit

lætitia magna nimis. Legit autẽ in libro legis dei per dies singulos, à die primo vsq; ad diem nouissimũ. Et fecerunt solennitaté septem diebus, & in die octauo collectã iuxta ritum.

CAPVT IX.

A In die autẽ vicesimoquarto mensis huius conuenerunt filij Israel in ieiunio, & in saccis, & humus super eos. Et separatũ est semen filiorũ Israel ab omni filio alienigena. Et steterunt, & confitebantur peccata sua, & iniquitates patrum suorum. Et cõsurrexerunt ad standũ. Et legerunt in volumine legis domini dei sui, quater in die, & quater confitebantur, & adorabant dominũ deum suum. Surrexerunt autem super gradum Leuitarũ Iosue, & Bani, & Cedmihel, Sabania, Bonni, Sarebias, Bani, & Chanani: & clamauerunt voce magna ad dominũ deum suum. Et dixerunt Leuitæ Iosue, & Cedmihel, Bonni, Asebnia, Serebia, Odaia, Sebna, Phataia.

3. Esd. 9. e

Surgite, benedicite domino deo ve-
stro ab æterno vsq; in æternum. Et be
nedicant nomini gloriæ tuæ excelso
in omni benedictione & laude. Tu-
ipse domine solus, tu fecisti cœlum,
& cœlum cœlorum, & omnem exer
citum eorum: terrã, & vniuersa quæ
in ea sunt: maria, & omnia quę in eis
sunt: & tu viuificas omnia hęc, & ex-
B ercitus cœli te adorat. Tuipse domi-
ne deus, qui elegisti Abraam, & edu-
xisti eum de igne Chaldæorũ: & po-
suisti nomen eius Abraã, & inuenisti
cor eius fidele coram te: & percussisti
cum eo fœdus, vt dares ei terrã Cha
nanæi, Ethæi, & Euæi, & Amorręi, &
Pherezæi, & Hiebusæi, & Gergesæi,
vt dares semini eius. Et implesti ver-
ba tua, quoniam iustus es. Et vidisti
afflictioné patrum nostrorũ in Ægy-
pto: clamoremq; eorũ audisti super
mare rubrum: & dedisti signa atque
portenta in Pharaone, & in vniuer-
sis seruis eius, & in omni populo ter
ræ illius. Cognouisti eni quia super-

be egerant cõtra eos: & fecisti tibi no
men, sicut & in hac die. Et mare diui
sisti ante eos, & transierunt per me-
dium maris in sicco. Persecutores au
tem eorum proiecisti in profundũ,
quasi lapidem in aquas validas: & in
columna nubis ductor eorum fuisti
per diem: & in columna ignis per no
ctem, vt appareret eis via per quã in-
grediebãtur. Ad montẽ quoq; Sinai C
descendisti, & locutus es cum eis de
cœlo: & dedisti eis iudicia recta, & le
gem veritatis, ceremonias, & prçce-
pta bona. Et sabbatum sanctificatum
tuum ostendisti eis, & mãdata, & ce-
remonias, & legem præcepisti eis in
manu Moysi serui tui. Panem quoq;
de cœlo dedisti eis in fame eorum, &
aquã de petra eduxisti eis sitientibus.
Et dixisti eis vt ingrederentur & pos
siderent terram, super quã leuasti ma
num tuam, vt traderes eis. Ipsi vero,
& patres nostri superbe egerũt, & in-
durauerunt ceruices suas, & non au-
dierunt mandata tua, & noluerunt

audire: & non sunt recordati mira-
bilium tuorum, quæ feceras eis. Et
indurauerunt ceruices suas, & dede-
runt caput, vt conuerterentur ad ser
uitutem suam quasi per contentio-
nem. Tu autem deus propitius, cle-
mens, & misericors, longanimis, &
multæ miserationis, nō dereliquisti
eos, & quidem cum fecissent sibi vi-
D tulum conflatilem, & dixissent, Istē
est deus tuus, qui eduxit te de Ægy-
pto. Fecerūtq; blasphemias magnas:
tu autem in misericordijs tuis mul-
tis non dimisisti eos in deserto. Co-
lumna nubis non recessit ab eis per
diem, vt duceret eos in viam: & co-
lumna ignis per noctem, vt ostēde-
ret eis iter per quod ingrederētur. Et
spiritum tuum bonū dedisti qui do-
ceret eos, & manna tuum non prohi
buisti ab ore eorum, & aquam dedi-
sti eis in siti. Quadraginta annis pa-
uisti eos in deserto, nihilq; eis defuit.
Vestimenta eorū non inueterauerūt,
& pedes eorū non sunt attriti. Et de-

disti eis regna & populos, & partitus
es eis sortes. Et possederunt terram
Seon, & terram regis Esebon, & ter-
ram Og regis Basan. Et multiplicasti
filios eorũ sicut stellas cœli: & addu-
xisti eos ad terrã, de qua dixeras pa-
tribus eorũ, vt ingrederentur & pos-
siderent. Et venerunt filij, & possede-
runt terram: & humiliasti coram eis
habitatores terrę Chananęos: & de-
disti eos in manu eorũ, & reges eo-
rum, & populos terræ: vt facerẽt eis
sicut placebat illis. Cœperũt itaq; vr E
bes munitas et humum pinguem, et
possederũt domos plenas cunctis bo
nis: cisternas ab eis fabricatas, vineas,
& oliueta, & ligna pomifera multa.
Et comederunt, & saturati sunt, & im
pinguati sunt: & abundauerunt deli-
cijs in bonitate tua magna. Prouoca-
uerunt autem te ad iracundiam, & re
cesserunt à te: & proiecerunt legem
tuã post terga sua. Et prophetas tuos
occiderunt, qui cõtestabantur eos vt
reuerterentur ad te. Feceruntq; blas-

phemias grãdes. Et dediſti eos in ma
num hoſtium ſuorum,& afflixerunt
eos. Et in tempore tribulationis ſuæ
clamauerunt ad te,& tu de cœlo au-
diſti,& ſm miſerationes tuas multas
dediſti eis ſaluatores, qui ſaluarent
eos de manu hoſtium ſuorũ. Cumq́ꝫ
requieuiſſent, reuerſi ſunt, vt facerẽt
malũ in conſpectu tuo: & dereliqui-
ſti eos in manu inimicorũ ſuorum:
F & poſſederunt eos. Conuerſiq́ꝫ ſunt,
& clamauerunt ad te:tu autẽ de cœ-
lo exaudiſti, & liberaſti eos in miſe-
ricordijs tuis multis temporibus, &
conteſtatus es eos vt reuerterẽtur ad
legem tuam. Ipſi vero ſuperbe ege-
runt,& non audierunt mandata tua:
& in iudicijs tuis peccauerunt,quę fa
ciet homo,& viuet in eis. Et dederũt
humerũ recedentem,& ceruicẽ ſuam
indurauerunt,nec audierunt. Et pro-
traxiſti ſuper eos annos multos, &
conteſtatus es eos in ſpiritu tuo per
manum prophetarũ tuorum: & non
audierũt: & tradidiſti eos in manum

populorum terrarum. In misericor-
dijs autem tuis plurimis non fecisti
eos in consumptioné, nec dereliqui-
sti eos quoniam deus miserationū,
& clemens es tu. Nunc itaq; deus no
ster magne, fortis & terribilis, custo-
diens pactum & misericordiam, ne
auertas à facie tua omnem laborem
qui iuenit nos, reges nostros, & prin
cipes nostros; & sacerdotes nostros;
& prophetas nostros, & patres no-
stros, & omnem populū tuum à die-
bus regis Assur, vsq; in diem hác. Et G
tu iustus es in omnibus quę venerūt
super nos: quia veritatem fecisti no-
bis: nos autem impie egimus. Reges
nostri, prícipes nostri, sacerdotes no
stri; & patres nostri non fecerunt le-
gem tuam, & non attenderunt man-
data tua, & testimonia tua quæ testi-
ficatus es in eis. Et ipsi in regnis suis
bonis, & in bonitate tua multa quam
dederas eis, et in terra latissima et pin
gui quã tradideras in conspectu eo-
rum, non seruierunt tibi, nec reuersi
sunt

ſunt à ſtudijs ſuis peſſimis, Ecce, noſ
ipſi hodie ſerui ſumus: & terra quã
dediſti patribus noſtris, vt comedẽ
rent panẽ eius & quę bona ſunt eius
& noſipſi ſerui ſumus in ea; Et fru-
ges eius multiplicãtur regibus quos
poſuiſti ſuper nos propter peccata
noſtra, & corporibus noſtris domi-
nantur, & iumentis noſtris ſecũdum
voluntatem ſuam, & in tribulatione
magna ſumus. Super omnibus ergò
his noſipſi percutimus fœdus, & ſcri
bimus, & ſignãt principes noſtri Le-
B uitæ noſtri, & ſacerdotes noſtri,

A CAPVT X.

SIgnatores autem fuerũt
Neemias. Atherſatha fili-
us Achelai, & Sedecias,
Saraias, Azarias, Hieremias, Pheſ-
ſur, Amarias, Melchias, Attus, Sebe
nia, Melluc, Arem, merimuth, Ob-
dias, Daniel, Géthon, Baruc, Moſol-
lam, Abia, Miamin, Mazia, Belga,
Semaia. hi ſacerdotes. Porrò Leuitæ
Ioſue filius Azaniæ, Bennui de filijs

Enadad, Cedmihel: & fratres eo/
rum, Sechenia, Odeuia, Celita, Pha/
laia, Anan, Micha, Roob, Asebia,
Zacchur, Serebia, Sabania, Odia, Ba/
ni, Baninu. Capita populi, Pheros,
Phaetmoab, Elam, Zethu, Bani, Bo/
ni, Azgad, Bebai, Adonia, Beggoai,
Adin, Ather, Ezechia, Azur, Odeuia,
Asum, Besai, Areph, Anathoth, Ne/
bai, Megphias, Mosollam, Azir, Me/
sizabel, Sadoch, Ieddua, Pheltia,
Anan, Anania, Osee, Anania, Asub,
Alohes, Phalea, Sobec, Reum, Aseb/
na, Maasia, Ethaia, Hanan, Anan, Me/ B
luch, Arem, Baana: & reliq de popu/
lo, sacerdotes, Leuitæ, ianitores, &
cantores, nathinæi, & omnes qui se
separauerunt de populis terrarum
ad legem dei, vxores eorum, filij
eorum, & filiæ eorum, omnes qui
poterant sapere, spondentes pro fra/
tribus suis, optimates eorum, & qui
veniebant ad pollicendum & iuran
dum, vt ambularent in lege dei
quam dederat in manu Moysi ser/

ui sui, vt facerent & custodirent vni
uersa mandata domini dei nostri, &
iudicia eius & ceremonias eius, &
vt non daremus filias nostras popu
lo terræ, & filias eorum non accipe
remus filijs nostris. Populi quoque
terræ, qui important venalia, & om
nia ad vsum per diem sabbati vt ven
dant, non accipiemus ab eis in sab/
C bato & in die sanctificato. Et dimit
temus annum septimum, & exactio
nem vniuersæ manus. Et statuemus
super nos præcepta, vt demus ter/
tiam parté sicli per annum ad opus
domus dei nostri ad panes proposi/
tionis, & ad sacrificium sempiter/
num & in holocaustum sempiter/
num in sabbatis, in calendis, in so/
lennitatibus, & in sanctificatis, &
pro peccato, vt exoretur pro Israel,
& in omnem vsum domus dei no/
stri. Sortes ergo misimus super obla
tionem lignorum inter sacerdotes,
Leuitas, & populum, vt inferrentur
in domum dei nostri per domos pa

trum noſtrorum, per tempora à tem-
poribus anni vſque ad annum, vt ar-
derent ſuper altare domini dei no-
ſtri, ſicut ſcriptum eſt in lege Moy-
ſi: & vt afferremus primogenita ter-
ræ noſtræ, & primitiua vniuerſi fru-
ctus omnis ligni ab anno in annum,
in domo domini. & primitiua filio-
rum noſtrorum, & pecorum no-
ſtrorum, ſicut ſcriptum eſt in lege,
& primitiua boum noſtrorum, &
ouium noſtrarum, vt offerrentur in
domo dei noſtri ſacerdotibus qui
miniſtrant in domo dei noſtri. Et D
primitias ciborum noſtrorum, & li-
baminum noſtrorum, & poma om-
nis ligni, vindemiæ quoque, & olei
afferemus ſacerdotibus ad gazophy-
lacium dei noſtri, & decimam par-
tem terræ noſtræ Leuitis. Ipſi Leui-
tæ decimas accipient ex omnibus ci-
uitatibus operum noſtrorum. Erit
autem ſacerdos filius Aaron cum
Leuitis in decimis Leuitarum, &
Leuitæ offerent decimam partem

decimæ ſuæ in domo dei noſtri, ad gazophylacium in domo theſauri. Ad gazophylacium enim deportabunt filij Iſrael, & filij Leui primitias frumenti, vini & olei: & ibi erunt vaſa domini ſanctificata, & ſacerdotes, & cantores, & ianitores, & miniſtri, & nõ dimittemus domum dei noſtri.

CAPVT XI.

A HAbitauerunt autem principes populi in Hieruſalem. Reliqua vero plebs miſit ſortem, vt tolleret vnam partem de decem, qui habitaturi eſſent in Hieruſalem ciuitaté ſancta, nouem vero partes in ciuitatibus. Benedixit autem populus omnibus viris qui ſeſponte obtulerant vt habitarét in Hieruſalem. Hi ſunt itaque principes prouinciæ qui habitauerunt in Hieruſalem, & in ciuitatibus Iuda. Habitauit autem vnuſquiſque in poſſeſſione ſua in vrbibus ſuis Iſrael, ſacerdotes, Leuitæ,

nathinæi; & filij seruorum Salomo-
nis. Et in Hierusalem habitauerunt
de filijs Iuda: & de filijs Benia-
min. De filijs Iuda: Athaias filius
Vziæ filij Zachariæ, filij Amariæ,
filij Saphatiæ, filij Malalehel. De fi-
lijs Phares, Imaasia filius Baruch, fi
lius Colloza, filius Azia, filius Ada
ia, filius Ioiarib, filius Zachariæ, B
filius Silonitis, omnes hi, filij Pha-
res, qui habitauerunt in Hierusalem A
quadringenti sexagintanouem viri
fortes. Hi sunt autem filij Beniamin:
Sellum filius Mosollam, filius Io-
ed, filius Phadaia, filius Colaia, fi-
lius Masia, filius Etheel, filius Isaia,
& post eum Gebbai, Sellai: nongen
ti vigintiocto. & Iohel filius Zechri
præpositus eorum, & Iudas filius
Sennua super ciuitatem secundus.
Et de sacerdotibus, Idaia filius Ioa-
rib, Iachin, Saraia filius Helciæ, fi
lius Mosollam, filius Sadoch, filius
Meraioth, filius Achitob princeps
domus dei, & fratres eorum facien-

tres opera templi: octingenti viginti
duo. Et Adaia filius Ieroam, filius
Phelelia, filius Amsi, filius Zacha-
riæ, filius Phessur, filius Melchię, &
C fratres eius principes patrum: ducē
ti quadragintaduo. Et Amassai filius
Azrihel, filius Aazi, filius Mosolla-
moth, filius Emmer, & fratres eo-
rum potentes nimis centum vigin-
C tiocto. & præpositus eorum Zabdi
hel filius potentium. Et de Leuitis
Semeia filius Asob, filius Azaricam,
filius Asabia, filius Boni, & Saba-
thai, & Iozabed, super omnia ope-
ra quæ erāt forinsecus in domo dei
à principibus Leuitarum. Et Ma-
thania filius Micha, filij Zabdi: filij
Asaph princeps ad laudandum, &
ad confitendum in oratione, & Be
cbecia secundus de fratribus eius,
& Abda filius Sammuha, filij Galal,
filij Idithun. omnes Leuitæ in ci-
uitate sancta, ducenti octogintaqua
tuor. Et ianitores Accub, Telmon,
& fratres eorum, qui custodiebant

ostia : centum septuagintaduo . Et
reliqui ex Israel sacerdotes & Leui-
tæ in vniuersis ciuitatibus Iuda ,
vnusquisque in possessione sua , &
nathinæi qui habitabant in Ophel, & C
Siaha , & Gaspha de nathinæis . Et
episcopus Leuitarum in Hierusa-
lem, Vzzi filius Bani, filij Asabię, fi
lij Mathanię, filij Michę , de filijs
Asaph , cantores in ministerio do- D
mus dei . Prętęptum quippe regis
super eos erat , & ordo in cantori-
bus per dies singulos . Et Phathaia
filius Mesezebel de filijs Zara filij
Iuda in manu regis, iuxta omne ver
bum populi, & in domibus per om-
nes regiones eorum . De filijs Iuda
habitauerunt in Cariatharbe & in fi
liabus eius , & in Dibon & in filia-
bus eius, & in Cabseel & in viculis
eius, & in Iesue , & in Molada & in
Bethphaleth, & in Asersual, & in Ber
sabee & in filiabus eius , & in Sice-
leg , & in Mochona & in filiabus
eius, & in Remmon, & in Sara, & in

Hierimuth, Zonoa, Odollam & in
villis earum, Lachis & in regioni-
bus eius; Azecha & in filiabus eius.
Et manserunt in Bersabee vsque ad
vallem Hennom. Filij autem Benia
min; à Geba, Mechmas, & Hai, &
Bethel & filiab⁹ eius: Anathoth, Nob,
Anania, Asor, Rama, Gethaim, Ha-
did, Seboi, & Neballat, Lod, & Ono
valle artificum. & de Leuitis portio
nes Iudę & Beniamin.

CAPVT XII.

A HI sunt autem sacerdotes,
& Leuitæ qui ascenderũt
cum Zorobabel filio Sa
lathiel, & Iosue: Saraia,
Hieremias, Esdras, Amaria, Meluch,
Hattus, Sechenias, Reum, Meri-
C muth, Addo, Genthon, Abia, Mia-
min, Madia, Belga, Semaia, & Ioia-
rib, & Idaia, Sellum, Amoc, Elceia,
Idaia. isti principes sacerdotum, &
fratres eorum in diebus Iosue. Por-
rò Leuitæ, Iesua, Bennui, Cedmi-
hel, Sarabia, Iuda, Mathanias, su-

per hymnos ipsi & fratres eorum:
& Becbecia atque Ethanni, & fra-
tres eorum vnusquisque in officio
suo. Iosue autem genuit Ioacim, &
Ioacim genuit Heliasib, & Helia-
sib genuit Ioiada, & Ioiada genuit
Ioanathan, & Ioanathã genuit Ied-
doa. In diebus autem Ioacim erãt
sacerdotes & principes familiarum:
Saraia, Maraia, Hieremia, Anania,
Esdra, Mosollam, Amaria, Ioha-
nan, Milico, Ionathan, Sebenie, Io-
seph, Arem, Edna, Maraioth, Elci,
Adaia, Zacharia, Genthon, Mosol-
lam, Abie, Zechri, Miamin, & Moa-
die, Phelti, Belgi, Sammua, Semaia,
Ionathan, Ioiarib, Mathanai, Ioda-
ia, Azzi, Sellai. Celai, Amoc, Heber,
Elcie, Asebie, Idaie. Nathanahel. Le- B
uitæ in diebus Eliasib, & Ioiada, &
Iohanan, & Ieddoa scripti princi-
pes familiarum, & sacerdotes in re-
gno Darij Persæ. Filij Leui princi-
pes familiarum, scripti in libro ver-
borum dierum, & vsque ad dies Io-

nathan filij Eliasib. Et principes Le-
uitarum Asebia, Serebia, & Iesue fi-
lius Cedmihel, & fratres eorum per
vices suas, vt laudarent, & confite-
rentur iuxta præceptum Dauid viri
dei, & obseruarent æque per ordi-
nem. Mathania, & Becbecia, Obedia,
Mosollam, Thelmon, Accub, custo-
des portarum, & vestibulorum an-
te portas. Hi in diebus Ioacim filij 26
Iosue, filij Iosedec, & in diebus Nee
miæ ducis, & Esdræ sacerdotis scri
bæque. In dedicatione autem muri 27
Hierusalem requisierunt Leuitas de
omnibus locis suis, vt adducerent
eos in Hierusalem, & facerent dedi-
cationem, & lętitiam in actione gra
tiarũ, & cantico, & in cymbalis, psal
terijs, & citharis. Cõgregati sunt au-
tem filij cantorum de campestribus
C circa Hierusalem, & de villis Netu-
phati, & de domo Galgal, & de re-
gionibus Geba & Azmauet, quo-
niam villas ædificauerunt sibi can-
tores in circuitu Hierusalem. Et mũ

dati sunt sacerdotes & Leuitæ; &
mundauerunt populum; & por-
tas & murum. Ascendere autem fe- C
ci principes Iuda super murum; &
statui duos magnos choros laudan-
tium. Et ierunt ad dexteram super
murum ad portam sterquilinij. Et
iuit post eos Osaias, & media pars
principum Iuda, & Azarias, Esdras,
& Mosollã, Iuda, & Beniamin & Se
meia, & Hieremias. Et de filijs sacer
dotum in tubis Zacharias filius Io-
nathan, filij Semeiæ, filij Mathaniæ,
filij Michaiæ, filij Zecchur, filij A-
saph; & fratres eius; & Semeia & A-
zarel, Malalai, Galalai, Maai, Natha
nael, & Iuda, & Anani, in vasis can-
tici Dauid viri dei: & Esdras scriba
ante eos in porta fontis. Et contra
eos ascenderunt in gradibus ciuita-
tis Dauid in ascensu muri super do-
mum Dauid, & vsque ad portam
aquarum ad orientem. Et chorus se-
cundus gratias referentium ibat ex
aduerso, & ego post eum; & media

pars populi super murum & super
turrim fumorum, & vsque ad mu-
rum latissimum, & super portam
Ephraim, & super portam antiquã,
& super portam piscium & turrim
Ananehel, & turrim Emath, & vsq;
ad portam gregis: & steterũt in por-
D ta custodiæ. steteruntq; duo chori
laudantium in domo dei, & ego, &
dimidia pars magistratuum mecũ.
Et sacerdotes Eliacim. Maasia, Mi-
niamin, Michea, Elioenai, Zacharia,
Anania in tubis, & Maasia, & Seme
ia, & Eleazar, & Azzi, & Iohanan,
& Melchia, & Elam, et Ezer. Et clare
cecinerunt cantores, & Iezraias prę
positus: & immolauerunt in die il-
la victimas magnas, & lętati sunt.
deus enim lætificauerat eos lætitia
magna. Sed & vxores eorum & li-
beri gauisi sunt, & audita est lætitia
Hierusalem procul. Recensuerunt
quoque in die illa viros super gazo-
phylacia thesauri ad libamina, & ad
primitias, & ad decimas, vt introfer

rét per eos principes ciuitatis in decôre gratiarum actiones, sacerdotes & Leuitas: quia lætificatus est Iuda in sacerdotibus, & Leuitis astantibus. Et custodierunt obseruationem dei sui, & obseruationem expiationis, & cantores, & ianitores iuxta preceptum Dauid, & Salomonis filij eius. quia in diebus Dauid & Asaph ab exordio erant principes constituti cantorum in carmine laudantium: & confitétium deo. Et omnis Israel in diebus Zorobabel, & í diebus Neemię dabant partes cantoribus & ianitoribus: per dies singulos & sanctificabant Leuitas, & Leuitæ sanctificabant filios Aaron.

CAPVT XIII.

Deu. 23. a

A

IN die autem illo lectum est in volumine Moysi audiente populo. Et inuentum est scriptum in eo, ꝙ non debeant introire Ammonites & Moabites in ecclesiam dei, vsque

in ęternum, eo q non occurrerint fi
liis Israel cum pane & aqua, & con-
duxerint aduersum eos Balaam ad
maledicendum eis, & conuertit de-
us noster maledictionem in benedi
ctionem. Factum est autem, cum au
dissent legem, separauerunt omnem
alienigenam ab Israel, & super hoc
erat Eliasib sacerdos qui fuerat præ-
positus in gazophylacio domus dei
nostri: & proximus Tobię. Fecit er-
go sibi gazophylacium grãde, & ibi
erant ante eum reponẽtes munera,
& thus: & vasa, & decimam frumen
ti: vini & olei, partes Leuitarum, &
cantorum: & ianitorum: & primi-
tias sacerdotales. In omnibus autẽ
his non fui in Hierusalem, quia an-
no tricesimosecundo Artaxerxis re-
gis Babylonis veni ad regem. Et in
fine dierum rogaui regem: & veni in
Hierusalem. Et intellexi malũ quod
fecerat Eliasib Tobię, vt faceret ei
thesaurum in vestibulis domus dei:
& malum mihi visum est valde. Et

proieci vasa domus Tobię foras de B
gazophylacio: pręcępíq; & emunda
uerunt gazophylacium. Et retuli ibi
vasa domus dei, sacrificium et thus.
Et cognoui ꝙ partes Leuitarum nó
fuissent datę: et fugissent vnusquis-
que in regionem suam de Leuitis, &
cantoribus, & de his, qui ministra-
bant: & egi causam aduersum magi-
stratus, & dixi. Quare dereliquimus
domum dei? Et congregaui eos: & fe
ci stare in stationibus suis. Et omnis
Iuda apportabat decimam frumen
ti vini & olei in horrea. Et constitui
mus super horrea Selemiā sacerdo-
tem, & Sadoc scribam, & Phadaiam
de Leuitis, & iuxta eos Anan filium
Zacchur filij Mathanię: quoniam fi
deles comprobati sunt: & ipsis credi
tę sunt partes fratrum suorum. Me-
mēto mei deus meus pro hoc, & ne
deleas miserationes meas quas feci
in domo dei mei, & in ceremonijs
eius. In diebus illis vidi in Iuda cal
cantes torcularia in sabbato, portan
tes

tes aceruos, & onerantes super asi-
nos vinum, & vuas, & ficus, & om-
ne onus: & inferentes in Hierusalem
die sabbati. Et contestatus sum vt in
die qua vendere liceret, venderent.
Et Tyrij habitauerunt in ea, inferen-
C tes pisces, & omnia venalia: & ven-
debant in sabbatis filijs Iuda & Hie-
rusalem, & obiurgaui optimates Iu
da, & dixi eis. Quæ est hæc res ma-
la quam vos facitis, & prophanatis
diem sabbati? Nunquid non hæc fe-
cerunt patres nostri, & adduxit deus
noster super nos omne malum hoc,
& super ciuitatem hanc? Et vos ad-
ditis iracundiam super Israel violan
do sabbatum. Factum est autē, cum
quieuissent portæ Hierusalem in die
sabbati, dixi: & clauserunt ianuas, &
præcæpi vt non aperirent eas vsque
post sabbatum. Et de pueris meis cō
stitui super portas, vt nullus inferret
onus in die sabbati. Et manserunt ne
gociatores, & vēdentes vniuersa ve-
nalia foris Hierusalem semel & bis:

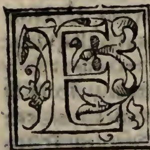
& conteſtatus ſum eos, & dixi eis:
Quare manetis ex aduerſo muri? Si
ſecũdo hoc feceritis, manum mittam
in vos. Itaq; ex tempore illo non ve-
nerunt in ſabbato. Dixi quoq; Leui-
tis vt mundarentur, & venirent ad
cuſtodiendas portas, & ſanctifican-
dam diem ſabbati. & pro hoc ergo
memento mei deus meus, & parce
mihi ſecundum multitudinem miſe-
rationum tuarum. Sed & in diebus D
illis vidi Iudæos ducentes vxores
Azotidas, Ammonitidas, & Moabi-
tidas. Et filij eorum ex media parte
loquebantur Azotice, & neſciebãt lo-
qui Iudaice, & loquebãtur iuxta lin-
guam populi & populi. Et obiurga-
ui eos, & maledixi. Et cecîdi ex eis
viros, & decaluaui eos, & adiuraui in
deo vt non darent filias ſuas filijs eo-
rũ, & non acciperent de filiabus eorũ
filijs ſuis, & ſibimetipſis, dicẽs. Num-
quid nõ in huiuſcemodi peccauit Sa-
3.Re.3.b lomon rex Iſrael? Et certe in gẽtibus
multis non erat rex ſimilis ei: & dile-

ctus deo suo erat,& posuit eum deus regem super omnem Israel. & ipsum ergo duxerūt ad peccatum mulieres alienigenæ. Nunquid & nos inobedientes faciemus omne malum grande hoc, vt præuaricemur in deo nostro & ducamus vxores peregrinas? De filijs autem Ioiada filij Eliasib sacerdotis magni, gener erat Sanaballat Horonites, quem fugaui à me. Recordare domine deus meus aduersum eos qui polluunt sacerdotium, iusq́ꝫ sacerdotale,& Leuiticum. Igitur mundaui eos ab omnibus alienigenis:& constitui ordines sacerdotum, & Leuitarum, vnumquenqꝫ in ministerio suo:& in oblatione lignorum in temporibus constitutis,& in primitijs. Memento mei deus meus in bonum. Amen. 3.Re.11.a

FINIS.

LIBER ESDRAE TERTIVS, QVI INTER APOCRIPHA PO-NITVR.

4.Re.23.c
2.Pa.35.a

T FECIT IOSI- A
as pascha in Hieroso
lymis domino, & im
molauit phase quar-
tadecima luna primi
mensis, statuens sa-
cerdotes per vices dierum stolis ami
ctos in templo domini: & dixit Leui
tis sacris seruis Israel, vt sanctificarẽt
se domino in positione sanctæ arcæ
domini, in domo quã ædificauit Sa-
lomon filius Dauid rex. Non erit vo
bis tollere super humeros eã. Et nũc
deseruite domino vestro, & curam
agite gentis illius Israel, ex parte ſm
pagos & tribus vestras, ſm scripturã
Dauid regis Israel, & ſm magnificen
tiam Salomonis filij eius, omnes in
templo, & ſm particulã principatus

paternam vestram eorum, qui stant in cõspectu fratrum filiorum Israel. Immolate pascha, & sacrificia parate fratribus vestris, & facite s̄m praecẽptum domini, quod datũ est Moysi. Et donauit Iosias in plebem quae inuenta est, ouium, agnorum, & hoedorum, & caprarũ triginta millia, vitulos tria millia. haec de regalibus data sunt s̄m promissionem populo: & sacerdotibus in pascha, oues numero duo millia, ac vituli centum. Et Iechonias, & Semeias, & Nathanael fratres, & Asabias, & Oziel, & Coraba in phase, oues quinq; millia, vitulos quingentos. Et haec cum fierent eleganter, steterunt sacerdotes, & Leuitae, habentes azima per tribus. Et s̄m partes principatus patrum, in cõspectu populi offerebãt domino, s̄m ea quae in libro Moysi scripta sunt: & assauerũt phase igni prout oportebat: & hostias coxerũt in ahenulis, & in ollis cum beneuolentia: & attulerũt omnibus, qui erant ex plebe: & post

hæc parauerunt ſibi, & ſacerdotibus.
Sacerdotes enim offerebant adipes,
vſq; dum finita eſſet hora: & Leuitæ
parauerunt ſibi, & fratribus ſuis filijs
Aaron. Et ſacri cantores filij Aſaph
erant per ordinem ſm præcęptũ Da-
uid, & Aſaph, & Zacharias, & Ieddi-
mus, qui erat à rege, & oſtiarij per ſin
gulas ianuas, ita vt non præuarica-
retur vnuſquiſq; ſuam. fratres enim C
illorum parauerunt illis. Et conſum-
mata ſunt quæ pertinebant ad ſacrifi
cium domini. In illa die egerunt pha
ſe, & offerebant hoſtias ſuper domi-
ni ſacrificium, ſm præcęptum regis
Ioſiæ. Et egerunt filij Iſrael, qui in-
uenti ſunt in tempore illo, phaſe: &
diem feſtum azimorum per dies ſe-
ptem: & non eſt celebratũ phaſe tale
in Iſrael à temporibus Samuel pro-
phetæ, & omnes reges Iſrael non ce-
lebrauerũt tale paſcha, quale egit Io-
ſias, & ſacerdotes, & Leuitæ, & Iu-
dæi, & omnis Iſrael, qui inuẽti ſunt
in cõmoratione Hieroſolymis. Octa

uodecimo anno, regnante Iosia, cele
bratum est phase. Et directa sunt ope
ra Iosiæ in conspectu domini sui in
corde pleno metuentia: & quæ circa
illum quidem conscripta sunt in pri-
stinis temporibus de eis qui peccaue
runt, quiq; irreligiosi fuerunt in do-
minum præ omni gente, & qui non
quæsierunt verba domini super Isra
el. Et post omnem actum hũc Iosiæ,
ascendit Pharao rex Ægypti, veniẽs
in Charcamis ab itinere sup Euphrâ-
ten: & exijt obuiã illi Iosias. Et misit
rex Ægypti ad Iosiam, dicens, Quid
mihi & tibi est rex Iudæ? Non sum
missus à domino, vt pugnem contrà
te: super Euphrâten enim bellũ meũ
D est, festinans descende. Et non est re-
uersus Iosias super currum: sed ex-
pugnare eum conabatur, non atten-
dens verbum prophetę ex ore domi
ni: sed constituit ad eum bellũ in cam
po Mageddo. Et descenderunt prin-
cipes ad regem Iosiam. Et dixit rex
pueris suis: Amouete me à pręlio. in-

rusalem, cum esset annorum viginti
vnius. Regnauit autẽ annis vndecim.
Et fecit malum in cõspectu domini,
& non est veritus à verbis quæ dicta
Hiere. 38. sunt ab Hieremia propheta ex ore do
mini: & adiuratus à rege Nabucho-
donosor, periurans discessit: & indu-
rata ceruice sua, & corde suo, trãsgres-
sus est legitima domini dei Israel. Et
duces populi domini multa inique
gesserunt, & impie egerũt super om
nes immũditias gentium: & pollue-
runt tẽplum domini, quod sanctum
erat in Hierosolymis. Et misit deus
patrum ipsorũ per angelum suum re
uocare eos, propter quod parceret il
lis, & tabernaculo suo. Ipsi vero sub
sannabant in angelis suis: & qua die
locutus est dominus, erant illudẽtes
prophetis eius. Qui vsq; ad iracun- G
diam cõcitatus est super gentem suã,
propter irreligiositatẽ suam, & præ-
cepit ascendere reges Chaldæorum.
Hi occiderunt iuuenes eorum in gla
dio, in circuitu sancti templi eorum,

& non pepercerunt iuueni, & seni, & virgini, & adolescenti: sed omnes traditi sunt in manus ipsorũ, & omnia sacra vasa domini, & regales apothecas resumentes, tulerunt in Babyloniam, & incenderunt domum domini, & demolierunt muros Hierusalẽ: & turres eius incenderunt igne, & cõsummauerũt omnia honorifica eius, & ad nihilum redegerũt, & reliquos à gladio duxerunt in Babylonem. Et erant serui illius vsq; dum regnarent Persæ in repletione verbi domini in ore Hieremiæ, quousq; benigne ageret terra sabbata sua, omni tempore desertionis suæ sabbatizauit, in applicatione annorum septuagintaseptẽ. Hiere. 25. c & 29. c

CAPVT II.

A REgnante Cyro rege Persarum in cõsummatione verbi domini in ore Hieremię, suscitauit dominus spiritum Cyri regis Persarum, & prędicauit in toto regno suo simul per scripturam, dicens. Hæc dicit Cyrus 1. Esd. 1. a

rex Persarum: Me constituit regem
orbi terrarum dominus Israel, do-
minus excelsus, & significauit mihi
ædificare domum sibi in Hierusalé,
quæ est in Iudęa. Si quis est ex gene-
re vestro, dominus ipsius ascendat
cum eo in Hierusalem. Quotquot er-
go circa loca habitant, adiuuent eos
qui sunt in loco ipso, in auro, & argé-
to, in dationibus cum equis & iumé-
tis, cumq; aliis quæ fm vota appo-
nuntur in ędé domini quę est in Hie-
rusalem. Et stantes principes tribuũ
pagorum & Iudææ ex tribu Benia-
min, & sacerdotes, & Leuitæ, quos
excitauit dominus ascendere, & ædi-
ficare domũ domini, quæ est in Hie-
rusalem; & quierant in circuitu eo-
rum, adiuuerunt in omni auro & ar-
gento, & iumentis, & votis quāplu-
ribus, multi quorum sensus excita-
tus est. Et Cyrus rex protulit vasa sa- B
cra domini, quæ transtulit Nabucho
donosor rex Babylonis ex Hierusa-
lem, & consecrauit ea idôlo suo, &

proferens ea Cyrus rex Persarũ, tradidit Mithridato, qui erat super thesauros ipsius. Per hunc autem tradita sunt Salmanasaro præsidi Iudęę. Horum autẽ hic numerus: Libatoria argẽtea duo millia quadraginta, athiscæ argenteæ triginta : phialæ aureæ triginta, item argenteæ, duo millia quadringentæ, & alia vasa mille. omnia autẽ vasa aurea & argentea, quinque millia octingenta sexaginta. Et enumerata sunt Salmanasaro simul cum his qui ex captiuitate Babyloniæ venerant in Hierosolymã. In Artaxerxis autem regis Persarum temporibus scripserũt ei de his qui inhabitabant in Iudæa & Hierusalẽ, Balsamus, & Mithridatus, & Sabellius, & Rathimus, Balthemus, Samelius scriba, & reliqui inhabitantes in Samaria, & cęteris locis, subiectam epistolam regi Artaxerxi. DOMINE, pueri tui Rathimus ab accidentibus, & Sabellius scriba, & reliqui curiæ suæ iudices in Cœlesyria & Phœni-

1. Esd. 4. a

C

ce. Et nunc notũ sit domino regi quo
niam Iudęi qui ascenderunt à vobis
ad nos, venientes in Hierusalem ciui
tatem refugam & pessimam, ędificãt
furnos eius, & statuunt muros, & tẽ
plum suscitant. Quòd si ciuitas ista,
& muri cõsummati fuerint, non tan-
tum tributa non sustinebunt pénde-
re, sed etiam regibus resistent. Et quia
id agitur circa templum, recte haberi
arbitrati sumus non despicere hocip-
sum: sed notum facere domino regi,
vt si videbitur regi, quęratur in libris
patrum suorũ, & inuenies in admo-
nitionibus scripta de his, & scies quo
niam ciuitas fuit refuga, & reges, &
ciuitates cõcutiens, & Iudæi refugę,
& prælia committentes in ea ab ęter
no, ob quam causam ciuitas ista de-
serta est. Nunc ergo notũ facimus do D
mine rex, quoniam si ciuitas hęc ędi
ficata fuerit, & huius muri erecti fue
rint, descensus tibi non erit in Cœle-
syriam, & Phœnicem. Tunc scripsit
rex Rathimo, qui scribebat accidẽtia,

& Balthemo, & Sabellio ſcribæ, &
A cęteris conſtitutis, & inhabitantibus
in Syria & Phœnice, ea quæ ſubiecta
ſunt. LEGI epiſtolam quã miſiſtis
mihi. Præcępi ergo inquiri, & inuen
tum eſt quoniã ciuitas illa eſt ab ęuo
regibus reſiſtens, & homines refugę,
& pręlia in ea efficientes, & reges for
tiſſimi erant in Hieruſalem dominã-
tes, & tributa exigentes à Cœleſyria
& Phœnice. Nunc ergo pręcępi pro-
hibere homines illos ędificare ciuita
tem, & prohibere ne quid vltra hęc
fiat, ſed nec procedant in plurimum,
C ex quo ſunt malitię, ita vt regibus
moleſtia importetur. Tunc recitatis
his quę à rege Artaxerxe ſcripta fue-
rant, Rathimus, & Sabellius ſcriba,
& qui cum his conſtituti erant jun-
gentes feſtinanter venerũt in Hieru-
ſalem cũ equitatu, & turba, & agmi-
ne: cœperuntq; ędificantes prohibe-
re, & vacabãt ab ędificatione templi
in Hieruſalem, vſq; ſecundo anno re
gni Darij regis Perſarum.

CAPVT III.

REx Darius fecit cœnam ma A
gnam omnibus vernacu-
lis suis, & omnibus magi-
stratibus Medię & Persi-
dis, & omnibus purpuratis, & prę to
ribus, & consulibus, & pręfectis sub
illo ab India vsq; Æthiopiam, centũ
vigintiseptẽ prouincijs. Et cum man
ducassent & bibissent, & satiati reuer
terentur, tunc Darius rex ascendit in
cubiculo suo, & dormiuit, & exper-
gefactus est. Tũc illi tres iuuenes cor
poris custodes, qui custodiebant cor
pus regis, dixerunt alter alteri. Dica- B
mus vnusquisq; nostrum sermonem
qui pręcellat: & cuiuscunq; apparue-
rit sermo sapiẽtior alterius, dabit illi
rex Darius dona magna, purpura cò
operiri, & in auro bibere, & super au
rum dormire, & currũ aureo freno,
& cydarim byssinam, & torquẽ circa
collum: & secundo loco sedebit à Da
rio propter sapientiam suam, & co-
gnatus Darij vocabitur. Tunc scriben
tes

tes singuli suum verbum significaue-
runt, & posuerunt subtus ceruical
Darij regis, & dixerũt. Cũq; surrexe-
C rit rex, dabimus illi scripta nostra: &
quodcũq; iudicauerit rex è tribus, &
magistratus Persidis, quoniam ver-
bum eius sapientius est, ipsi dabitur
victoria sicut scriptum est. Vnus scri-
psit: Forte est vinum. Alius scripsit:
Fortior est rex. Tertius scripsit: For-
tiores sunt mulieres. sup omnia au-
tem vincit veritas. Et cum surrexis-
set rex, acceperunt scripta sua, & de-
derunt illi, & legit. Et mittens voca-
uit omnes magistratus Persarum, &
Medos, & purpuratos, & prætores,
& præfectos: & sederunt in cõcilio:
& lecta sunt scripta corã ipsis. Et di-
xit: Vocate adolescentes, & ipsi indi-
cabunt verba sua. Et vocati sunt, &
introierũt. Et dixit illis. Indicate no
D bis de his quæ scripta sunt. Et cœpit
prior, qui dixerat de fortitudine vi-
ni, & dixit. Viri, quàm præualet vi-
num omnibus hominibus qui bi-

hæc parauerunt sibi, & sacerdotibus.
Sacerdotes enim offerebant adipes,
vsq; dum finita esset hora: & Leuitæ
parauerunt sibi, & fratribus suis filijs
Aaron. Et sacri cantores filij Asaph
erant per ordinem sm præceptũ Da-
uid, & Asaph, & Zacharias, & Ieddi-
mus, qui erat à rege, & ostiarij per sin
gulas ianuas, ita vt non præuarica-
retur vnusquisq; suam. fratres enim C
illorum parauerunt illis. Et consum-
mata sunt quæ pertinebant ad sacrifi
cium domini. In illa die egerunt pha
se, & offerebant hostias super domi-
ni sacrificium, sm præceptum regis
Iosiæ. Et egerunt filij Israel, qui in-
uenti sunt in tempore illo, phase: &
diem festum azimorum per dies se- D
ptem: & non est celebratũ phase tale
in Israel à temporibus Samuel pro-
phetæ, & omnes reges Israel non ce-
lebrauerũt tale pascha, quale egit Io-
sias, & sacerdotes, & Leuitæ, & Iu-
dæi, & omnis Israel, qui inuẽti sunt
in cõmoratione Hierosolymis. Octa

uodecimo anno, regnante Iosia, cele
bratum est phase. Et directa sunt ope
ra Iosiæ in conspectu domini sui in
corde pleno metuentia: & quæ circa
illum quidem conscripta sunt in pri-
stinis temporibus de eis qui peccaue
runt, quiq; irreligiosi fuerunt in do-
minum præ omni gente, & qui non
quæsierunt verba domini super Isra
el. Et post omnem actum hũc Iosiæ,
ascendit Pharao rex Ægypti, veniẽs
in Charcamis ab itinere sup Euphrâ-
ten: & exijt obuiã illi Iosias. Et misit
rex Ægypti ad Iosiam, dicens, Quid
mihi & tibi est rex Iudæ? Non sum
missus à domino, vt pugnem contra
te: super Euphrâten enim bellũ meũ
D est, festinans descende. Et non est re-
uersus Iosias super currum: sed ex-
pugnare eum conabatur, non atten-
dens verbum prophetę ex ore domi
ni: sed constituit ad eum bellũ in cam
po Mageddo. Et descenderunt prin-
cipes ad regem Iosiam. Et dixit rex
pueris suis, Amouete me à prętio. in-

firmatus sum enim valde. Et statim
amouerunt eum pueri ipsius de acie.
Et ascendit super currum secundariũ
suum: & perueniẽs Hierosolymam,
vita functus est, & sepultus est in pa-
terno sepulcro. Et in tota Iudæa lu-
gebant Iosiam: & qui præsidebant,
cum vxoribus lamentabantur eum
vsq; in hunc diem. Et datũ est hoc fie-
ri semper in omne genus Israel. Hęc
autem pręscripta sunt in libro histo-
riarum regum Iudę: & singula gesta
actus Iosiæ, & eius gloria, & intelle-
ctus eius in lege domini. quęq; gesta
sunt ab eo, & quæ non scripta sunt in
libro regum Israel, & Iudæ. Et assu- E
mentes, qui erant ex gente, Iechoniã
filium Iosiæ, constituerunt regẽ pro
Iosia patre suo, cum esset annorũ tri
gintatrium. Et regnauit super Israel
mensibus tribus. Et amouit eum rex
Ægypti, ne regnaret in Hierosoly-
mis: & multauit gentem argenti ta-
lenta centum, & auri talentũ vnum.
Et constituit rex Ægypti Ioacim fra

tremipsius, regem Iudæ & Hierusalem: & alligauit magistrat⁹ Ioacim, & Zaracelem fratrē suum, & apprehendens reduxit in Ægyptū. Annorum erat Ioacim vigintiquinq;, cum regnare cœpisset in terra Iuda & Hierusalem: & fecit malum in conspectu domini. Post hunc autem ascēdit Nabuchodonosor rex Babylonis, & alligans eum in æreo vinculo, perduxit in Babyloniam: & sacra vasa domini accepit Nabuchodonosor, & tulit & consecrauit in templo suo in Babylonia. Nam de immunditia illius, & irreligiositate scriptum est in libro tēporum regum. Et regnauit Ioachin filius eius pro eo. Cum autem cōstitutus esset rex, erat annorum decem & octo. Regnauit autem mēses tres & dies decem in Hierusalem. & fecit malum in conspectu domini: & post annum mittens Nabuchodonosor, trāsmigrauit eum in Babyloniam simul cum sacris vasis domini. Et constituit Sedechiam regē Iuda, & Hie-

rusalem, cum esset annorum viginti
vnius. Regnauit autē annis vndecim.
Et fecit malum in cōspectu domini,
& non est veritus à verbis quæ dicta
Hiere. 38. sunt ab Hieremia propheta ex ore do-
mini: & adiuratus à rege Nabucho-
donosor, periurans discessit: & indu-
rata ceruice sua, & corde suo, trāsgres-
sus est legitima domini dei Israel. Et
duces populi domini multa inique
gesserunt, & impie egerūt super om-
nes immūditias gentium: & pollue-
runt tēplum domini, quod sanctum
erat in Hierosolymis. Et misit deus
patrum ipsorū per angelum suum re-
uocare eos, propter quod parceret il-
lis, & tabernaculo suo. Ipsi vero sub
sannabant in angelis suis: & qua die
locutus est dominus, erant illudētes
prophetis eius. Qui vsq; ad iracun- G
diam cōcitatus est super gentem suā,
propter irreligiositatē suam, & præ-
cēpit ascendere reges Chaldæorum:
Hi occiderunt iuuenes eorum in gla
dio, in circuitu sancti templi eorum,

& non pepercerunt iuueni, & seni, & virgini, & adolescenti: sed omnes traditi sunt in manus ipsorũ, & omnia sacra vasa domini, & regales apothecas resumentes, tulerunt in Babyloniam, & incenderunt domum domini, & demolierunt muros Hierusalẽ: & turres eius incenderunt igne, & cõsummauerũt omnia honorifica eius, & ad nihilum redegerũt, & reliquos à gladio duxerunt in Babylonem. Et erant serui illius vsq; dum regnarent Persæ in repletione verbi domini in ore Hieremiæ, quousq; benigne ageret terra sabbata sua, omni tempore desertionis suæ sabbatizauit, in applicatione annorum septuagintaseptẽ. Hiere. 25. c & 29. c

CAPVT II.

A REgnante Cyro rege Persarum in cõsummatione verbi domini in ore Hieremię, suscitauit dominus spiritum Cyri regis Persarum, & prędicauit in toto regno suo simul per scripturam, dicens. Hæc dicit Cyrus 1. Esd. 1. a

rex Persarum : Me constituit regem
orbi terrarum dominus Israel, do-
minus excelsus, & significauit mihi
ædificare domum sibi in Hierusalé,
quæ est in Iudęa. Si quis est ex gene-
re vestro, dominus ipsius ascendat
cum eo in Hierusalem. Quotquot er-
go circa loca habitant, adiuuent eos
qui sunt in loco ipso, in auro, & argé
to, in dationibus cum equis & iumé
tis, cumq; aliis quæ s'm vota appo-
nuntur in ędé domini quę est in Hie
rusalem. Et stantes principes tribuū
pagorum & Iudææ ex tribu Benia-
min, & sacerdotes, & Leuitæ, quos
excitauit dominus ascendere, & ædi
ficare domū domini, quæ est in Hie-
rusalem; & quierant in circuitu eo-
rum, adiuuerunt in omni auro & ar
gento, & iumentis, & votis quāplu-
ribus, multi quorum sensus excita-
tus est. Et Cyrus rex protulit vasa sa- B
cra domini, quæ transtulit Nabucho
donosor rex Babylonis ex Hierusa-
lem, & consecrauit ea idôlo suo. &

proferens ea Cyrus rex Persarũ, tradidit Mithridato, qui erat super thesauros ipsius. Per hunc autem tradita sunt Salmanasaro præsidi Iudeę. Horum auté hic numerus: Libatoria argẽtea duo millia quadraginta, athiscæ argenteæ triginta : phialæ aureæ triginta, item argenteæ, duo millia quadringentæ, & alia vasa mille. omnia auté vasa aurea & argentea, quinque millia octingenta sexaginta. Et enumerata sunt Salmanasaro simul cum his qui ex captiuitate Babyloniæ venerant in Hierosolymã. In Artaxerxis autem regis Persarum temporibus scripserũt ei de his qui inhabitabant in Iudæa & Hierusalẽ, Balsamus, & Mithridatus, & Sabellius, & Rathimus, Balthemus, Samelius scriba, & reliqui inhabitantes in Samaria, & cęteris locis, subiectam epistolam regi Artaxerxi. DOMINE, pueri tui Rathimus ab accidentibus, & Sabellius scriba, & reliqui curiæ tuæ iudices in Cœlesyria & Phœni- 1. Esd. 4. a

C

ce. Et nunc notũ ſit domino regi quo
niam Iudęi qui aſcenderunt à vobis
ad nos, venientes in Hieruſalem ciui
tatem refugam & peſſimam, ędificăt
ſurnos eius, & ſtatuunt muros, & tē
plum ſuſcitant. Quòd ſi ciuitas iſta,
& muri cōſummati fuerint, non tan-
tum tributa non ſuſtinebunt pende-
re, ſed etiam regibus reſiſtent. Et quia
id agitur circa templum, recte haberi
arbitrati ſumus non deſpicere hocip-
ſum: ſed notum facere domino regi,
vt ſi videbitur regi, quęratur in libris
patrum ſuorũ, & inuenies in admo-
nitionibus ſcripta de his, & ſcies quo
niam ciuitas fuit refuga, & reges, &
ciuitates cōcutiens, & Iudæi refugę,
& prælia committentes in ea ab ęter
no, ob quam cauſam ciuitas iſta de-
ſerta eſt. Nunc ergo notũ facimus do D
mine rex, quoniam ſi ciuitas hęc ędi
ficata fuerit, & huius muri erecti fue
rint, deſcenſus tibi non erit in Cœle-
ſyriam, & Phœnicem. Tunc ſcripſit
rex Rathimo, qui ſcribebat accidētia,

& Balthemo, & Sabellio ſcribæ, &
A. cęteris conſtitutis, & inhabitantibus
in Syria & Phœnice, ea quæ ſubiecta
ſunt. LEGI epiſtolam quā miſiſtis
mihi. Præcępi ergo inquiri, & inuen
tum eſt quoniā ciuitas illa eſt ab ęuo
regibus reſiſtens, & homines refugę,
& pręlia in ea efficientes, & reges for
tiſſimi erant in Hieruſalem dominā-
tes, & tributa exigentes à Cœleſyria
& Phœnice. Nunc ergo pręcępi pro-
hibere homines illos ędificare ciuita
tem, & prohibere ne quid vltra hęc
fiat, ſed nec procedant in plurimum,
C ex quo ſunt malitię, ita vt regibus
moleſtia importetur. Tunc recitatis
his quę à rege Artaxerxe ſcripta fue-
rant, Rathimus, & Sabellius ſcriba,
& qui cum his conſtituti erant iun-
gentes feſtinanter venerūt in Hieru-
ſalem cū equitatu, & turba, & agmi-
ne: cœperuntq; ędificantes prohibe-
D re, & vacabāt ab ędificatione templi
in Hieruſalem, vſq; ſecundo anno re
gni Darij regis Perſarum.

CAPVT III.

REx Darius fecit cœnam ma- A
gnam omnibus vernacu-
lis suis, & omnibus magi-
stratibus Mediæ & Persi-
dis, & omnibus purpuratis, & præto
ribus, & consulibus, & præfectis sub
illo ab India vsq; Æthiopiam, centū
vigintiseptē prouincijs. Et cum man
ducassent & bibissent, & satiati reuer
terentur, tunc Darius rex ascendit in
cubiculo suo, & dormiuit, & exper-
gefactus est. Tūc illi tres iuuenes cor
poris custodes, qui custodiebant cor
pus regis, dixerunt alter alteri. Dica- B
mus vnusquisq; nostrum sermonem
qui præcellat: & cuiuscunq; apparue-
rit sermo sapiētior alterius, dabit illi
rex Darius dona magna, purpura cō
operiri, & in auro bibere, & super au
rum dormire, & currū aureo freno,
& cydarim byssinam, & torquē circa
collum: & secundo loco sedebit à Da
rio propter sapientiam suam, & co-
gnatus Darij vocabitur. Tunc scriben
tes

tes singuli suum verbum significaue-
runt, & posuerunt subtus ceruical
Darij regis, & dixerũt. Cũq; surrexe-
C rit rex, dabimus illi scripta nostra: &
quodcũq; iudicauerit rex è tribus, &
magistratus Persidis, quoniam ver-
bum eius sapientius est, ipsi dabitur
victoria sicut scriptum est. Vnus scri-
psit: Forte est vinum. Alius scripsit:
Fortior est rex. Tertius scripsit: For-
tiores sunt mulieres. sup omnia au-
tem vincit veritas. Et cum surrexis-
set rex, acceperunt scripta sua, & de-
derunt illi, & legit. Et mittens voca-
uit omnes magistratus Persarum, &
Medos, & purpuratos, & prætores,
& præfectos: & sederunt in cõcilio:
& lecta sunt scripta corã ipsis. Et di-
xit: Vocate adolescentes, & ipsi indi-
cabunt verba sua. Et vocati sunt; &
introierũt. Et dixit illis. Indicate no
D bis de his quæ scripta sunt. Et cœpit
prior, qui dixerat de fortitudine vi-
ni, & dixit. Viri, quàm præualet vi-
num omnibus hominibus qui bi-

bunt illud? Seducit mentem. Item/
que regis & orphani facit mentem
vanam. Item serui ac liberi, paupe/
ris ac diuitis, & omnem mentem cō/
uertit in securitatem & iucunditatē,
& non meminit omnem tristitiam
& debitum, & omnia præcordia fa/
cit honesta, & non meminit regem,
nec magistratum, & omnia per talē/
ta loqui facit. Et non meminerunt
cum biberunt, amicitiam, nec frater/
nitatem: sed non multum post su/
munt gladios: & cum à vino merse/
rint, & surrexerint, non meminerūt
quæ gesserunt. O viri, num præcel/
lit vinum? Quis sic cogitat facere? Et
tacuit hoc dicto.

CAPVT IIII.

ET inchoauit sequēs dicere A
qui dixit de fortitudine re/
gis. O viri, num præcellūt
homines, qui terrā & ma/
re obtinēt, & omnia quę in eis sunt?
Rex autem super omnia præcellit,
& dominatur eorū: & omne quod/

cunque dixerit illis, faciunt. Et si mi-
serit illos ad bellatores, vadũt & de-
molliunt montes, & muros, & tur-
res: iugulantur, & iugulant, & regis
verbum non prætereunt. nam si vi-
cerint, afferunt regi omnia quęcũq;
prædati fuerint. Similiter & alij om-
nes, & quotquot nõ militant nec pu-
gnant, sed colunt terram: rursum cũ
fuerint metentes, afferunt tributa re
gi: & ipse vnus solus si dixerit, occi-
dite, occidunt: dixerit remittite, re-
mittunt: dixerit percutite, percu-
tiunt: dixerit exterminate: extermi-
nant: dixerit ædificate, ædificant: di-
xerit excidite, excidunt: dixerit plan
tate, plantant: & omnis plebs, & vir
tutes eum obaudiunt, & super hoc
ipse recumbit, & bibit, & dormit.
B Hi autem custodiunt in circuitu
eum, & non possunt ire singuli, & fa
cere opera sua, sed in dicto obaudien
tes sunt ei. Viri, quomodo non præ-
cellit rex, qui sic diffamatur? Et ta-
cuit. Tertius qui dixerat de mulieri-

bus & veritate, hic est Zorobabel,
cœpit loqui. Viri nō magnus rex, &
multi homines, nec vinū præcellit.
Quis est ergo, qui dominatur eorū?
Nónne mulieres genuerunt regem,
& omnem populum, qui domina-
tur mari & terræ: & ex illis nati sunt
& ipsæ educauerunt eos qui planta-
uerunt vineas, ex quibus vinum fit?
Et ipsę faciunt stolas omnium homi
num, & ipsę faciunt gloriam homi-
nibus, & non possunt homines sepa
rari à mulieribus. Si congregauerint
aurum & argentum, & omnem rem
speciosam: & viderint mulierē vnā
bono habitu, & bona specie, omnia
hæc relinquentes in eam intendunt,
& aperto ore conspiciunt, & eam al
liciunt magis, quàm aurum & argē
tum, & omnem rem preciosam. Ho C
mo patrem suum relinquit, qui enu
triit illum, & suam regionem & ad
mulierem se coniungit. Et cum mu-
liere remittit animam: & neq; patrē
meminit, neq; matrem, neq; regio-

nem. Et hinc oportet vos scire, quoniam mulieres dominantur vestri. Nonne doletis? Et accipit homo gladium suum, & vadit in viam facere furta, & homicidia, & mare nauigare, & flumina, & leonem videt, & in tenebris ingreditur: & cum furtum fecerit, & fraudes, & rapinas, amabili suæ affert. Et iterum diligit homo vxorem suam magis, quàm patrem aut matrem. Et multi dementes facti sunt propter vxores suas, & serui facti sunt ꝓpter illas, & multi perierunt & iugulati sunt, & peccauerunt propter mulieres. Et nūc credite mihi: quia magnus est rex in potestate sua: quoniam omnes regiones verētur tangere eum. Videbā tamen Apemen filiam Bezacis mirifici concubinam regis sedentem iuxta regem ad dexteram, & auferentem diadema de capite eius, & imponentem sibi,

D & palmis cędebat regem de sinistra manu. Et super hæc aperto ore intuebatur eam: & si arriserit ei ridet, nam

si indignata fuerit, ei blanditur, do-
nec reconcilietur in gratiam. O viri,
cur nõ sunt fortiores mulieres? Ma
gna est terra, & excelsum est cœlum
quæ ista agunt. Et tunc rex, & purpu
rati intuebantur in alterutrum. Et
inchoauit loqui de veritate. O viri,
nónne fortes sunt mulieres? Magna
est terra, & excelsum est cœlum: &
velox cursus solis, conuertit in gy
ro cœlum in locum suum in vno
die. Nónne magnificus est, qui hæc
facit? Et veritas magna, & fortior
præ omnibus. Omnis terra verita-
tem inuocat, cœlum etiam ipsam
benedicit, & omnia opera ueren-
tur & tremunt eam, & non est cum
ea quicquam iniquum. Vinum ini-
quum, iniquus rex, iniquæ mulieres
iniqui omnes filij hominum, & ini-
qua illorum omnia opera, & non est
in ipsis veritas. Et in sua iniquitate
peribunt, & veritas manet, & inua- C
lescit in æternum, & viuit & ob- E
tinet in secula seculorum. Nec est

apud eam accipere personas, neque differentias: sed quæ iusta sunt facit omnibus iniustis ac malignis, & omnes benignantur in operibus eius. Et non est in iudicio eius iniquum, sed fortitudo, & regnum, & potestas, & maiestas omnium æuorum. Benedictus deus veritatis. Et desijt loquendo. Et omnes populi clamauerunt, & dixerunt. Magna est veritas, & præualet. Tunc rex ait illi. Pete, si quid vis amplius, quàm quę scripta sunt, & dabo tibi, secundum quòd inuentus es sapientior proximis, & proximus mihi sedebis, & cognatus meus vocaberis. Tunc ait regi. Memor esto voti tui, quod vouisti, ædificare Hierusalem, in die qua regnum accæpisti: & omnia vasa quæ accepta sunt ex Hierusalem, remittere, quę separauit Cyrus, quando mactauit Babyloniam, & voluit remittere ea ibi. Et tu voluisti ædificare templum, quod incederũt Idumæi, quando exterminata est Iudęa

à Chaldeis. Et nunc hoc est quod po
stulo domine, & quod peto: hoc est
maiestas quod à te postulo, vt facias
votum quod vouisti regi cœli ex ore F
tuo. Tunc surgẽs Darius rex, oscula
tus est illum: & scripsit epistolam ad
omnes dispẽsatores & prefectos, &
purpuratos, vt deducerent eũ, & eos
qui cum illo erant, omnes ascenden
tes edificare Hierusalẽ. Et omnibus
præfectis qui erant in Syria, & Phœ
nice, & Libano scripsit epistolas, vt
traherent ligna cedrina à Libano in
Hierusalem, vt edificarẽt cum eis ci
uitatem. Et scripsit omnibus Iudeis
qui ascendebant à regno in Iudeam
pro libertate, oẽm potentem, & ma
gistratum, & prefectum nõ superue
nire ad ianuas ipsorum, & omnem
regionem quam obtinuerant imu
nem esse eis: & Idumei relinquãt ca
stella que obtinent Iudeorum, & in
structuram tẽpli dare per singulos
annos talẽta viginti, vsquedum edi
ficaretur: & super sacrariũ holocau

ſtomata hoſtilare quotidie, ſicut habent præceptum, alia talenta decem offerre per ſingulos annos, & omnibus qui procedūt à Babylonia cōdere ciuitatem, vt eſſet libertas tam ipſis quàm filijs eorum, & omni-
G bus ſacerdotibus qui præcedūt. Scripſit autem & quātitatem, & ſacram ſtolam iuſſit dari in qua deſeruirent, & Leuitis ſcripſit dare præcepta, vſque in diem qua cōſummabitur domus, & Hieruſalem extruet: & om-
A nibus cuſtodientibus ciuitatem, ſcripſit dare ei ſortes & ſtipendia. Et dimiſit omnia vaſa quæcunque ſeparauerat Cyrus à Babylonia: & omnia quæcunque dixit Cyrus, & ipſe præcepit fieri, & mitti Hieruſalem. Et cum proceſſiſſet ille adoleſcens, eleuans faciem in Hieruſalem benedixit regem cœli, & dixit: Abs te eſt victoria, & abs te eſt ſapientia & claritas. Et ego ſeruus tuus ſum. Benedictus es qui dediſti mihi ſapientiam: & tibi confitebor domine deus pa-

trum nostrorũ. Et accepit epistolas,
& profectus est in Babyloniam: Et ve
nit, & nunciauit fratribus suis oibus
qui fuerunt in Babylonia: & benedi
xerũt deũ patrũ suorũ, quoniã dedit
illis remissioné & refrigeriũ, vt ascé
derent & ędificarent Hierusalem, &
templũ vbi nominatum est nomen
eius in ipso, & exultauerunt cũ mu-
sicis. & lętitia diebus septem.

CAPVT V.

Post hæc autem electi sunt
A vt ascenderent principes
pagorum per domos, &
tribus suas, & vxores il-
lorum, & filij & filiæ eorum, serui &
aucillæ ipsorum: & pecora eorum.
Et Darius rex misit vna cũ eis equi-
tes mille, donec deducerent eos in
Hierusalem cum pace: & cum musi-
cis & cum tympanis & tibijs: & om
nes fratres erant ludétes: & fecit eos
ascendere simul cum eis. Et hæc sunt
nomina virorum, qui ascenderunt
per pagos suos in tribus, & in par-

tem principatus ipsorum. Sacerdo-
tes: Filij Phinees, filij Aaron. Iesus
filius Iosedec, Ioachim filius Zoro
babel: filij Salathiel de domo Dauid
ex progenie Phares: de tribu Iuda,
qui locutus est sub Dario rege Persa
rum sermones mirificos in secundo
anno regni ipsius, mense Nisan pri-
mo. Sunt autem hij, qui ascenderunt
ex Iudæa de captiuitate transmigra
tionis quos transmigrauit Nabucho
donosor rex Babyloniȩ in Babylo-
nem: Et reuersi sunt in Hierusalem:
& reliquam partem Iudeæ vnusqs-
que in ciuitatem suam: qui venerũt
cũ Zorobabel et Iesu: Neemia: Sa-
raia: Raelaia: Elimeo: Emmanio:
Mardocheo: Beelsuro: Mechpsa: Ro
chor: Olioro: Emonia vnus de prici
pibus eorũ. Et numerus à gentibus
eorũ: ex præpositis eorum: filij Pha
res duo millia centum septuaginta-
duo: filij Ares, tria millia centũ quin
quagintaseptem: filij Phemo cẽtum
quadragitaduo: in filijs Iesu et Ioa-

bes, mille trecentiduo: filij Demu:
duo millia quadringenti septuagin
ta: filij Choraba, ducentiquinque: fi/
lij Banica, centum sexagintaocto: fi/
lij Bebech: quadringentitres: filij Ar/
chad, quadringenti vigintiseptem: fi
lij Chan, trigintaseptem, filij Zoro/
ar: duo millia sexagintaseptem: filij
Adinu, quadringēti sexagintavnus:
filij Aderectis, centumocto: filij Cia/
so & Zelas, centum semptem: filij
Azoroc: quadringēti trigintanoue:
filij Iedarbone centū trigintaduo: fi
lij Ananiæ centū triginta: filij Asoni,
nonaginta: filij Marsar, quadringen/
ti vigintiduo, filij Zabarus, nonagin
taquinq;: filij Sepolemon, cētum vi
gintitres: filij Nepopas, quinquagin
taquinque: filij Hechanatus centum
qnquagintaocto: filij Cebethamus,
centum trigintaduo: filij Crearpa/
tros: qui Enocadies & Modię, qua/
dringēti vigintitres: qui ex Gramas
& Gabea, cētum vigintivnus: qui ex
Besselon, et Ceagge, sexagintaquin/

que: qui ex Baſtaro, centum viginti-
duo. Qui ex Bechenobes, quinqua-
gintaquinque: filij Liptis: centum
quinquagintaquinque: filij Labon-
ni, trecenti qnquagintaſeptem: filij
Sichem, trecẽti ſeptuaginta: filij Sua
don, & Cliomus, trecenti ſeptuagin
ta octo: filij Ericus duo millia cen-
tum quadragitaquinque: filij Anaas
C trecenti ſeptuaginta. Sacerdotes: fi-
lij Ieddus: filij Euther: filij Eliaſib tre
centi ſeptuagintaduo: filij Emerus,
ducenti quinquagintaduo: filij Pha-
ſurij: trecenti quinquagintaſeptem:
filij Caree, ducenti vigintiſeptem. Le
uitæ: Filij Ieſu in Caduhel, & Bamis
& Serebias: et Edias: ſeptuagintaqua
tuor. omnis numerus à duodecimo
anno, triginta millia quadringenti
ſexagintaduo. Filij et filiæ, & vxo-
res, omnis computatio, quadragin-
ta millia ducẽti quadragintaduo. Fi
lij ſacerdotũ, qui pſallebant in tem-
plo: filij Aſaph, centum vigintiocto.
Oſtiarij vero: filij Eſmenni, filij Azer

filij Amon: filij Accuba, Topa filij Tobi: omnes centum trigintanouē. Sacerdotes seruientes in templo: filij Sel: filij Gaspha: filij Tobloch: filij Cariæ: filij Su: filij Helu: filij Labana: filij Armacha: filij Accub: filij Vtha: filij Cetha: filij Aggab: filij Obai: filij Anani: filij Canna: filij Geddu: filij An: filij Radin: filij Desanon: filij Nechoba: filij Caseba: filij Gaze: filij Ozui: filij Sinone: filij Attre: filij Hastē: filij Asiana: filij Manei: filij Nasisim: filij Accusu: filij Agista: filij Azui: filij Fauon: filij Phasalon: filij Meedda: filij Phusa: filij Caree: filij Barcus: filij Saree: filij Coesi: filij Nasith: filij Agisti: filij Pedon. Salomon, filij eius filij Asophot: filij Phazida: filij Celi: filij Dedon: filij Gaddahel: filii Sephegi: filii Aggia: filii Sachareth: filii Sabathē: filii Caroneth: filii Malsith: filii Ame: filii Sasus: filii Addus: filii Suba: filii Eura: filii Rahotis: filii Phasphat: filii Malmon. omnes sacro seruiētes: & pue-

D rū Salomonis: quadringenti octogin
taduo. Hi sunt filii qui ascenderunt
à Thelmela Telarsa: principes eo-
rum: Carmellam: & Careth: & non
poterant edicere ciuitates suas: &
progenies suas: quemadmodum sint
ex Israel. Filii Dalari: filii Tubal: fi-
lii Nechodaici. ex sacerdotibus, qui
fungebantur sacerdotio: & non sunt
inuenti: filii Obia: filii Achisos: fi-
lii Addin, qui accæpit vxorem ex
filiabus Phargeleu: & vocati sunt no
mine eius. & horum quæsita est ge-
neris scripta in prędatura, & non est
inuenta, & prohibiti sunt sacerdotio
fungi. Et dixit illis Neemias, & Asth
aras, Ne participentur sancta, donec
exurgat pontifex doctus in ostensio
nē, & veritatem. Oīs aūt Israel erat
excęptis seruis, & ancillis, quadra-
gintaduo millia trecenti quadragin
ta. Serui horum, & ancillæ septem
millia trecenti triginta septem Can-
tores: & cantatrices: ducēti sexagin-
taquinqꝫ. Cameli: quadringenti tri-

gintaquinqꝫ, Equi:septem millia tri
gintasex. Muli, ducēta millia quadra
gintaquinqꝫ. Subiugalia: quinqꝫ mil
lia vigintiquinqꝫ. Et de præpositis
ipsis per pagos, dum venirent in tē
plum dei quod erat in Hierusalem:
innouare, & suscitare templum in lo
co suo, secūdum suam virtutē: et da
ri in templū thesaurū operū sacrum
auri minas duodecim millia: et mi
nas argēti quinqꝫ millia, et stolas sa
cerdotales cētum. Et habitauerūt sa
cerdotes, & Leuitę: & qui exierāt de
plebe in Hierusalem in regione, et sa
cri cantores: & ostiarij: et omnis Is
1.Esd.3.a rael in regionibus suis. Instante au
tem septimo mense: cumqꝫ essent fi
lij Israel vnusquisqꝫ in suis rebus cō
uenerūt vnanimes in atrium; quod
erat ante ianuam orientalem. Et stan
tes Iesus filius Iosedec, et fratres
eius sacerdotes: et Zorobabel filius
Salathiel: & huius fratres: parauerūt
altare: vt offerrent super illud holo
caustomata: secūdum quod in libro
Moysi

Moysi hominis dei scripta sunt. Et conuenerunt ibi ex alijs nationibus terrę, & erexerunt sacrarium in loco suo omnes gentes terræ, & offerebāt hostias, & holocaustomata domino matutina. Et egerunt scenopegiam, & diem solennem, sicut præceptum est in lege: & sacrificia quotidie, sicut oportebat: & post hęc oblationes institutas, & hostias sabbatorū, & neomeniarum, & dierum solenium omnium sanctificatorū. Et quotquot vouebant domino à neomenia septimi mensis, cœperūt hostias offerre deo, & templum domini nōdum erat ędificatum. Et dederunt pecuniam lapidarijs & fabris, & potum, & pabula cum gaudio. Et dederunt carra Sido-
F nijs, & Tyrijs vt transueherent illis de libano trabes cedrinas, & facerent rates in Ioppe portum, secundū decretum quod scriptū erat eis à Cyro rege Persarum. Et in secūdo anno venientes in templum dei in Hierusalem, mense secundo inchoauit Zoro

babel filius Salathiel, & Iesus filius
Iosedec, & fratres ipsorum, & sacer/
dotes, & Leuitæ, & omnes qui vene
rant de captiuitate in Hierusalem: &
fundauerũt templum dei nouilunio
secundi mensis secundi anni, cum ve
nissent in Iudeam, & Hierusalem. Et
statuerunt Leuitas à viginti annis su
per opera domini: & stetit Iesus, &
filius eius, & fratres, omnes Leuitæ
conspirantes, & executores legis, fa/
cientes opera in domo domini. Et ste
terunt sacerdotes habentes stolas cũ
tubis: & Leuitæ filij Asaph, habentes
cymbala collaudantes dominum, &
benedicentes secũdum Dauid regem
Israel. Et cantabant canticum domi/
no, quoniam dulcedo eius, & honor
in secula super omnem Israel. Et om
nis populus tuba cecinerunt, & pro/
clamauerunt voce magna, collaudan
tes dominum in suscitatione domus G
domini. Et venerũt ex sacerdotibus,
& Leuitis, & præsidentibus secundũ
pagos senioribus, qui viderant prisi

nam domum: & ad huius ędificatio-
nem cum clamore & plāctu magno,
& multi cū tubis & gaudio magno:
intantum, vt populus non audiret
tubas propter planctum populi. Tur
ba enim erat tubis canēs magnifice,
ita vt longe audiretur. Et audierūt ini 1. Esd. 4. a
mici tribus Iudæ, & Beniamin, & ve
nerunt scire quæ esset vox tubarum.
Et cognouerunt, Quoniam qui erant
ex captiuitate, ædificant templū do-
mino deo Israel. Et accedētes ad Zo
robabel, & Iesum præpositos pago-
rum, dixerūt eis. Ædificabimus vnà
vobiscum: similiter enim audiuimus
dominum vestrum, & ipsi pariter in-
cedimus à diebus Asbazareth regis
Assyriorum, qui transmigrauit nos
huc. Et dixit illis Zorobabel, & Ie-
sus, & principes pagorum Israel. Nō
est nobis & vobis ædificare domum
dei nostri: nos enim soli ædificabim⁹
domino Israel secundum ea quę prę
cępit nobis Cyrus rex Persarū. Gen-
tes autem terrę incumbentes his qui

ſunt in Iudæa,& leuantes opus ædi-
ficationis,& inſidias,& populos ad-
ducentes,prohibebant eos ędificare,
& aggreſſuras exercentes impedie-
runt, ne conſummaretur ædificium
omni tẽpore vitæ Cyri regis,& pro-
traxerunt ſtructuram per biennium,
vſq; ad Darij regnum.

CAPVT VI.

1.Eſd.5.a IN ſecundo autem anno re- A
gni Darij,prophetauit Ag-
gęus, & Zacharias filius
Addo prophetæ apud Iu-
dæam, & Hieruſalem in nomine dei
Iſrael ſuper eos. Tunc ſtans Zoroba
bel filius Salathiel, & Ieſus filius Io
ſedec,inchoauerũt ędificare domum
domini,quę eſt in Hieruſalem : cum
adeſſent eis prophetę domini,& ad-
iuuarent eos. In ipſo tempore venit
ad illos Siſennes ſubregulus Syrię,
& Phœnicis,& Satrabuzanes, & ſo-
dales eius,& dixerunt eis. Quo prę-
cipiente vobis domum hanc ędifica-
tis,& tectũ iſtud,& alia omnia perfi-

citis? Et qui sunt structores, qui hęc ędificant? Et habuerunt gratiam visitatione facta super eos, qui erãt ex captiuitate à domino seniores Iudęorum, & non sunt impediti ędificare, donec significaretur Dario de omnibus istis, & responsum acciperetur. Exemplum epistolę, quam miserunt Dario. SISENNES subregulus Syrię, & Phœnicis, & Satrabuzanes, & sodales eius in Syria & Phœnice pręsides, regi Dario salutẽ. Omnia nota sint domino regi, ꝙ cum venissemus in regionem Iudęę, & introissemus in Hierusalem, inuenimus ędificãtes domum dei magnam: & templũ ex lapidibus politis, & magnis, & preciosis materijs in parietibus, & opera illa instanter fieri, & suffragare, & prosperare in manibus eorum, & in omni gloria q̃; diligentissime perfici.

B Tunc interrogauimus seniores dicẽtes, Quo permittẽte vobis ędificatis domum istã, & opera hęc fundatis? Ideo autem interrogauimus eos, vt

notum faceremus tibi, homines, &
prępositos,& nominum scripturam
prępositorũ postulauimus illos. At
illi responderũt nobis, dicentes. Nos
sumus serui domini, qui fecit cœlum
& terram,& ędificabatur hęc domus
ante annos istos multos à rege Israel
magno & fortissimo, & consumma-
ta est. Et quoniam patres nostri exa-
cerbantes erant,& peccauerũt in deũ
Israel tradidit eos in manus Nabu-
chodonosor regis Babylonię, regis
Chaldęorũ,& domum istam demo-
lientes incenderunt, & populum ca-
ptiuum duxerunt in Babylonem. In
primo anno regnante Cyro rege Ba-
bylonię, scripsit Cyrus rex domum
hanc ędificare: & illa sacra vasa aurea
& argentea quę extulerat Nabucho-
donosor de domo quę est in Hierusa-
lem,& consecrauerat ea in suo tẽplo,
rursus protulit ea Cyrus rex de tem
plo quod erat in Babylonia,& tradi-
ta sunt Zorobabel, & Salmanasaro
subregulo. & pręceptũ est eis, vt as-

ferrent hęc vasa, & reponerent in tē-
plo, quod erat in Hierusalē, & ipsum
C templū dei ędificare in loco suo. Tūc
Salmanasarus subiecit fundamenta
domus domini, quę est in Hierusalē:
& exinde vsq; nunc ędificatur, & nō
accępit consummatiōné. Nunc ergo
si iudicatur à te ô rex, perquiratur in
regalibus bibliothecis Cyri regis quę
sunt in Babylonia: & si inuentum fue
rit consilio Cyri regis cœptā esse stru
ctura domus domini, quæ est in Hie
rusalem, & iudicabitur à domino re
ge nostro, scribat de his nobis. Tunc 1. Esd. 6. a
Darius rex præcępit inquiri in biblio
thecis, & inuentus est in Ecbathanis
oppido, quod est in media regione
locus vnus, in quo scripta erant ista.
ANNO PRIMO regnante Cyro,
rex Cyrus præcępit domum domini
quæ est in Hierusalem ædificare, vbi
incendebant igni assiduo, cuius alti-
tudo sit cubitorū decem, & latitudo
cubitorum sexaginta, quadratum la
pidibus politis tribus, & meniano li

gneo eiusdem regionis, & meniano
vno nouo, & impédia dari de domo
Cyri regis: & sacra vasa domus do-
mini tam aurea, quàm argétea, quæ
extulit Nabuchodonosor in domum
domini, quæ est in Hierusalem, vbi
erant posita, vt ponantur illic: & præ
cepit curam agere Sisennem subregu
lum Siriæ, & Phœnicis, & Satrabuza
nem, & sodales eius, & qui ordinati
erant in Syria & Phœnice præsides,
vt abstinerent se ab eodem loco. Et D
ego quoq; præcepi in totú ædificare:
& prospexi, vt adiuuent eos qui sunt
ex captiuitate Iudæorum, donec cō
summetur templum ędis domini: &
à vexatione tributorú Cœlesyriæ &
Phœnicis, diligenter quantitaté dari
his hominibus ad sacrificium domi-
ni, Zorobabel præfecto, ad tauros, &
arietes, & agnos, similiter auté & fru
mentum, & sal, & vinum, & oleum
instanter per singulos annos, prout
sacerdotes qui sunt in Hierusalé, di-
ctauerunt cōsumi quotidie sine vlla

dilatione, vt offerantur libationes summo deo pro rege & pueris eius, & orent pro ipsorum vita: & denuncietur, vt quicunq; transgressi fuerint aliquid ex his quæ scripta sunt, aut spreuerint, accipiatur lignum de suis proprijs, & suspendantur, & bona ipsorum regi ascribantur. Propterea & dominus, cuius nomen inuocatũ est ibi, exterminet omnẽ regem & gentem, qui manũ suam extenderit prohibere, aut male tractare domum domini illam quæ est in Hierusalẽ. Ego Darius rex decreui quàm diligentissime, secundum hæc fieri.

CAPVT VII.

A TVnc Sisennes subregulus Cœlesyriæ & Phœnicis, & Satrabuzanes, & sodales obsecuti his quæ à Dario regi erant decreta, insistebant sacrosanctis operibus diligẽtissime, cooperantes cum senioribus Iudæorũ principibus Syrię, & prosperata sunt sacrosancta opera, prophetãtibus Ag 1. Esd. 6. c

gæo & Zacharia prophetis. Et consummauerũt omnia per præceptum domini dei Israel, & ex cõsilio Cyri, & Darij, & Artaxerxis regis Persarũ.
Et cõsummata est domus nostra vsq; B
ad tertiam & vicesimam diem mẽsis Adar, sexto anno Darij regis. Et fecerunt filij Israel, & sacerdotes & Leuitæ, & cæteri qui erant ex captiuitate, qui appositi sunt secũdum ea quæ scripta sunt in libro Moysi. Et obtulerunt in dedicationem templi domini, tauros centum, arietes ducentos, agnos quadringentos, & hœdos pro peccatis vniuersi Israel duodecim, secundum numerum tribuum Israel.
Et steterũt sacerdotes, & Leuitæ amicti stolis per tribus super omnia opera domini dei Israel secundũ librum Moysi, & ostiarij per singulas ianuas. Et egerunt filij Israel cum his qui erant ex captiuitate illud phase quartadecima luna mensis primi, quando sanctificati sunt sacerdotes & Leuitę. C
Omnes filij captiuitatis non sunt si-

mul sanctificati, quia Leuitæ omnes
D simul sanctificati sunt. Et immolaue-
runt phase vniuersi filij captiuitatis
& fratribus suis sacerdotibus, & sibi-
metipsis. Et mãducauerunt filij Isra-
el, qui erãt ex captiuitate omnes qui
remanserant ab omnibus execratio-
nibus gentium terræ quærentes do-
minum, & celebrauerunt diem festũ
azimorum septem diebus epulantes
in conspectu domini, quoniam con-
uertit cõsilium regis Assyriorum in
eos confortare manus eorum ad ope
ra domini dei Israel.

CAPVT VIII.

A ET post hunc regnante Arta- 1. Esd. 7. a
xerxe Persarum rege acces-
sit Esdras filius Azariæ, filij
Helchiæ, filij Solome, filij
Sadoch, filij Achitob, filij Ameri, filij
Azahel, filij Bocci, filij Abisue, filij
Phinees, filij Eleazari, filij Aaron pri-
mi sacerdotis: hic Esdras ascendit de
Babylonia, cum esset scriba & inge-
niosus in lege Moysi, quæ data est à

domino deo Israel docere & facere.
Et dedit ei rex gloriam ꝙ inuenisset
gratiam in omni dignitate & deside/
rio in conspectu eius. Et ascenderunt
simul cum ipso ex filijs Israel, & sa/
cerdotibus, & Leuitis, & sacris canto
ribus templi, & ostiarijs, & seruis tē/
pli in Hierusalem. Anno septimo re/
gnante Artaxerxe in quinto mense,
hic annus septimus est regni, exeūtes
de Babylonia nouilunio quinti men/
sis, venerunt Hierosolymā iuxta prę
cęptum illius secundum prosperita/
tem itineris à domino ipsorū datam
eis. In his enim Esdras magnam di/
sciplinam obtinebat, ne prętermitte/
ret quicquam eorum, quæ essent ex
lege domini & præcęptis: & docēdo
vniuersum Israel, omnem iustitiam
& iudicium. Accedentes autem, qui
scribebāt scripta Artaxerxis regis, tr a
diderunt scriptū quod obuenerat à b
Artaxerxe rege ad Esdram sacerdo/
tem, & lectorem legis domini, cuius
exemplum subiectum est. REX AR

taxerxes Esdræ sacerdoti & lectori legis domini salutem. Humanior ego iudicans in beneficijs præcępi eis qui desiderant ex gente Iudæorum sua spōte, & ex sacerdotibus, & Leuitis, qui sunt in regno meo comitari tecū
B in Hierusalem. Si qui ergo cupiūt ire tecum, conueniant, & proficiscantur sicut placuit mihi, & septem amicis meis consiliarijs, vt visitent ea quæ aguntur secundum Iudæam & Hierusalem, obseruantes sicut habes in lege domini, & ferant munera domino deo Israel, quę voui ego & amici Hierusalem: & omne aurum & argentum, quod inuentum fuerit in regione Babylonię domino in Hierusalem cum illo, quod est donatū pro ipsa gente in templo domini eorum quod est in Hierusalem: vt colligatur hoc aurum & argētum, & tauros, & arietes, & agnos, & hœdos, & quæ his sunt congruentia, vt offerant hostias domino super altare domini ipsorum, quod est in Hierusalē. Et om-

nia quæcũq; volueris cum fratribus
tuis facere auro & argẽto, perfice pro
voluntate tua secũdum præceptum
domini dei tui: & sacrosancta vasa,
quæ data sunt tibi ad opera domus
domini dei tui, quæ est in Hierusalẽ,
& cætera quæcunq; tibi subuenerint
ad opera templi dei tui, dabis de re-
gali gazophylacio: cum volueris cũ
fratribus tuis facere auro & argẽto,
perfice secundum voluntatem domi
ni. Et ego quidẽ rex Artaxerxes præ-
cepi custodibus thesaurorũ Syriæ &
Phœnicis, vt quæcunq; scripserit Es-
dras sacerdos, & lector legis domi-
ni, diligenter detur ei vsq; ad argenti
talenta centum, similiter & auri: &
vsq; ad frumenti modios centum, &
vini amphoras centum, & alia quæ-
cunq; abundant sine taxatione. Om-
nia secundum legem dei fiant deo al
tissimo, ne forte exurgat ira in regno
regis, & filij & filiorũ eius. Vobis au-
tem dicitur, vt omnibus sacerdotib9,
& Leuitis, & sacris cantoribus, & ser

uis templi, & scribis tēpli huius nullum tributum, neq; vlla alia indictio irrogetur, nec habeat quisquam potestatem obijcere eis quicquā. Tu autē Esdra secundum sapientiam dei constitue iudices, & arbitros in tota Syria & Phœnice: & omnes qui legem dei tui non nouerunt, doce: vt quotquot transgressi fuerint legē, diligenter plectantur siue morte, siue cruciatu, siue etiā pecuniæ multatione vel abductione. Et dixit Esdras scriba. Benedictus deus patrum nostrorū, qui dedit hanc voluntatem in cor regis, clarificare domū suam quæ est in Hierusalem, & me honorificauit in conspectu regis, & consiliariorū, & amicorum, & purpuratorum eius, & ego constans animo factus sum secūdum opitulationem domini dei mei, & cōgregaui ex Israel viros, vt simul ascēderent mecum. Et hi sunt præpositi 1. Esd. 8. a
secūdum suas patrias, & principatus portionales eorum qui mecum ascēderunt de Babylonia in regno Arta-

xerxis. Ex filijs Phares, Gersomus: ex filijs Siemarith, Amenus: filiorũ David Acchus fili⁹ Scecíliæ: ex filijs Phares, Zacharias, & cum eo reuersi sunt viri centũ quinquaginta: ex filijs ductoris Moabilionis Zaraei, & cũ ipso viri ducẽti quinquaginta: ex filijs Zachues, Iechonias Zechoeli, & cũ ipso viri ducẽti quinquaginta: ex filijs Sala, Maasias Gotholiæ, & cũ ipso viri septuaginta: ex filijs Saphatiæ, Zarias Micheli, & cũ ipso viri octoginta: ex filijs Iob, Abdias, Ieheli, & cũ ipso viri ducenti duodecim: ex filijs Banię, Salimoth, filius Iosaphię, & cum ipso viri centum sexaginta: ex filijs Beer, Zacharias Bebei, & cum ipso viri ducentiocto. ex filijs Ezead, Iohannes Eccetan, & cum ipso viri centumdecem: ex filijs Adonicã ipsis postremis, & hæc sunt nomina eorũ,
1.Esd.8.b. Eliphalam, filius Gebel, & Semeias, & cum ipso viri septuaginta. Et con- D
gregaui eos ad fluuium qui dicitur Thia, & metati fuimus illic triduo, & recognoui

recognoui eos. Et ex filijs sacerdo-
tum & Leuitarum non inueni illic.
Et misi ad Eleazarum, & Eccelon, &
Masmam, & Mal oban, & Enaathan
& Samea, & Ioribum, & Nathan,
Enuagan, Zachariam, & Mosola-
mum ipsos ductores & peritos: &
dixi eis, vt venirent ad Loddeum,
qui erat apud locum gazophylacij.
Et mandaui eis, vt dicerent Loddeo
& fratribus eius, & illis qui erant in
gazophylacio; vt mitterent nobis
eos qui sacerdotio fungerētur in do
mo domini dei nostri, & adduxe-
runt nobis secundum manum vali-
dam domini dei nostri viros peri-
tos: ex filijs Mooli, filij Leui, filij Is-
rael, Sebebian, & filios & fratres, qui
erant decem & octo: Asbiam & A-
min ex filijs filiorum Chananæi, &
filij eorum viri viginti. Et ex his qui
in templo seruiebant, quos dedit Da
uid, & ipsi principes ad operationē
Leuitis templo seruientium ducen-
ti viginti. Omnia nomina significata

ſunt in ſcripturis. Et voui illic ieiuni
um iuuenibus in conſpectu dei, vt
quærerem ab eo bonum iter nobis,
& qui nobiſcum erant, & filijs, & pe
coribus ꝓpter inſidias. Erubui enim
petere à rege pedites, & equites in
comitatu, tutelæ gratia contra ad-
uerſarios noſtros. Diximus enim re
gi, quoniam virtus domini erit cum
eis, qui inquirunt eum in omni affe
ctu. Et iterum deprecati ſumus do-
minum deum noſtrum ſecundum
hæc, quem & propitium habuimus,
& compotes facti ſumus deo no-
ſtro. Et ſeparaui ex plebis præpoſi-
tis, & ſacerdotibus tẽpli viros duo
decim, & Sedebian, & Aſannam, &
cum eis ex fratribus eorum viros
decem. & apprehendi eis aurum, &
argentum, & vaſa ſacerdotalia do-
mus dei noſtri, quæ donauerat rex,
& cõſiliarij eius, & principes, & om
nis Iſrael. Et cum appendiſſem, tra-
didi argenti talenta centum quin-
quaginta, & vaſa argentea talento-

rum centum, & auri talenta centum & vasorum aureorum septies viginti, & vasa ærea de bono æramento splendētia: duodecim, auri speciem reddentia: & dixit eis. Et vos sancti estis domino, & vasa sunt sancta, & aurum, & argentum votum est do-
E mino deo patrum nostrorum. Vigilate, & custodite, donec tradatis ex plebis pręposítis, & sacerdotibus, & leuitis, & principibus ciuitatũ Israel in Hierusalē, in pastoforio domus dei nostri. Et hi qui suscęperũt sacerdotes & Leuitę aurum & argentum & vasa, intulerunt in Hierusalem in templum domini. Et ꝓmouimus à fluuio Thia, die duodecima, mensis primi, vsquequo itroiuimus in Hierusalē. Et cum factus fuisset tertius dies, quarta autem die ponderatum aurum, & argentum traditum est in domo domini dei nostri Marimoth filio Iori sacerdoti. & cum ipso erat Eleazar filius Phinees: & erant cum filijs Iosadus filius Iesu, & Medias

& Banni filius Leuitę ad numerum,
& ad pondus vniuersa. Et scriptum
est pondus ipsorum eadem hora.
Qui autem venerunt ex captiuita-
te, obtulerunt sacrificium domino
deo Israel, tauros duodecim pro
omni Israel, arietes octoginta sex,
agnos septuagintaduos, hircos pro
peccato duodecim, & pro salute vac
cas duodecim, omnia in sacrificium
domini. Et relegerunt præcępta re-
gis regalibus dispensatoribus, & sub
regulis Cœlesyriæ, & Phœnicis: &
honorificauerunt gentem, & tem-
plum domini. Et consummatis his,
1.Esd.9.a accesserunt ad me præpositi, dicen-
tes. Non segregauerunt genus Isra-
el, & principes, & sacerdotes, & Le-
uitæ, & alienigenæ gentes, & natio
nes terræ immunditias suas à Cha-
nanæis & Ethæis & Pherezæis &
Iebusæis & Moabitis & Ægyptijs
& Idumæis. coniuncti enim sunt fi-
liabus eorum, & ipsi & filij eorum:
& mixtum est semen sanctum alie-

nigenis gentibus terræ, & participes erant præpositi, & magistratus iniquitatis eius ab initio ipsius regni.
F Et mox vt audiui ista, conscidi vestimenta, & sacrã tunicam: & lacerans capillos capitis, & barbam sedi dolens, & mœstus. Et conuenerunt quotquot tunc mouebantur in verbo domini dei Israel ad me lugentem super iniquitatem istam, & sedebam tristis vsque ad sacrificium vespertinum. Et consurgens à ieiunio, conscissa habens vestimenta, & sacram tunicam, ingeniculans, & extendens manus ad dominum, dicebam. Domine confusus sum, & reueritus sum ante faciem tuam. Peccata enim nostra multiplicata sunt super capita nostra, & iniqtates nostræ exaltatæ sunt vsque ad cœlum, quoniam à temporibus patrum nostrorum sumus in magno peccato vsque ad diem hunc. Et propter peccata nostra, & patrum nostrorum sumus traditi cum fratribus nostris,

& cum sacerdotibus nostris regibus
terræ in gladium & captiuitatem, &
depredationem cum confusione vs/
que in hodiernum diem. Et nunc
quantum est hoc quod contingit no
bis misericordia abs te domine de/
us, & relinque nobis radicem, & no
men in locum sanctificationis tuæ,
detegere luminare nostrum in do/
mo domini dei nostri, dare nobis ci
bum in omni tempore seruitutis no
stræ. Et cum seruiremus, non fui/
mus derelicti à domino deo nostro
sed constituit nos in gratia, ponens
nobis reges Persarum dare cibum,
& clarificare templum domini dei
nostri, & ædificare deserta Sion, da
re nobis stabilitatem in Iudæa &
Hierusalem. Et nunc quid dicimus
domine habentes hæc? Transgressi G
enim sumus præcepta tua, quæ de/
disti in manus puerorum tuorum
prophetarum dicens, Quoniam ter
ra, in quam introistis possidere hære
ditatem eius, terra polluta est coin/

quinationibus alienigenarum terrę, & immunditiæ illorum repleuerũt eam totam immunditia sua. Et nũc filias vestras non coniungetis filijs eorum,& filias eorum non accipietis filijs vestris,& non inquiretis pacem habere cum illis omni tẽpore, vt inualescentes manducetis optima terræ,& hęreditatem distribuatis filijs vestris vsque in æuum. Et quæ contingunt nobis,omnia fiunt ꝓpter opera nostra maligna,& magna peccata nostra. Et dedisti nobis talem radicem, & rursum reuersi sumus transgredi legitima tua,vti cõmisceremur immunditiæ alienigenarum gentium terræ huius. Nónne irascêris nobis perdere nos,quoadusq; non relinquatur radix, & nomẽ nostrũ? Domine deus Israel verax es. Derelicta est enim radix vsq; in hodiernũ diem. Ecce, nũc sumus in cõspectu tuo in iniquitatibus nostris. Nõ est enĩ adhuc stare ante te ĩ his. Et cum adorãdo cõfiteretur Es- 1.esd.10.a

dras flens,humi proſtratus ante tem
plum; congregati ſunt ante eum ex
Hieruſalem turba magna valde,viri
& mulieres & iuuenes & iuuencu/
læ. Fletus enim erat magnus in ipſa
multitudine. Et cum clamaſſet, Ie-
chonias Ieheli ex filijs Iſrael, dixit
Eſdræ; Nos in dominum peccaui/
mus quo̍d collocauimus nobis in
matrimoniũ mulieres alienigenas
ex gentibus terræ. Et nunc es ſuper
omnem Iſrael. In his ergo ſit iuſiu
randum à domino expellere omnes
vxores noſtras, quæ ex alienige/
nis ſunt cum filijs earum. Sicut ti/
bi decretum eſt à maioribus ſecun/
dum legem domini exurgens expli
ca. Ad te enim ſpectat negocium,
& nos tecum ſumus,viriliter fac. Et
exurgens Eſdras adiurauit principes
ſacerdotum,& Leuitas, & omnem
Iſrael facere ſecundum hæc,& iura/
uerunt.

CAPVT IX.

A ET exurgens Esdras ab ante atrium templi, abiit in pastoforium Ionathæ filii Nasabi, & hospitatus illic non gustauit panē, nec aquam bibit super iniquitatem multitudinis. Et facta est prędicatio in omni Iudæa, & in Hierusalem omnibus qui erāt ex captiuitate in Hierusalem cō gregati, vt quicunq; non occurrerit biduo & triduo diei secundum iudicium assidentium, seniorum, tollerentur facultates suæ, & ipse alienus iudicaretur à multitudine captiuitatis. Et congregati sunt omnes q erāt ex tribu Iuda, & Beniamin in tribus diebus in Hierusalem. hic mensis est nonus, dies mensis vicesimus. Et sedit omnis multitudo in area templi trementes propter hyemem præsentem. Et exurgens Esdras dixit illis. Vos inique fecistis collocantes vobis in matrimonium vxores alienigenas, vt adderetis ad peccata Isra- 1.esd.10.a

el. Et nunc date confessionem, & ma
gnificétiam domino deo patrum no
strorum: & perficite voluntatem ip
sius, & discedite à gentibus terræ, &
ab vxoribus alienigenis. Et clama B
uit omnis multitudo, & dixerũt vo
ce magna, Sicut dixisti, faciemus.
Sed quoniam multitudo magna est
& tempus hybernũ & nõ possumus
insubsidiati stare: & hoc opus nõ est
nobis vnius diei, neq; bidui, multũ
enim in his peccauimus: stent præ
positi multitudinis, & oẽs qui nobis
cum inhabitãt, & quotquot habent
vxores apud se alienigenas, & assi
stãt accepto tempore ex omni loco
presbyteri, & iudices, vsquequo sol
uãt irã domini negocij huius. Iona
thas aũt filius Ezeli, & Ozias Thecã
susceperũt secundum hęc: & Bosora
mus, & Leuis, & Sabbatheus simul
cooperati sunt cũ illis. Et steterũt se
cundũ hęc omnia vniuersi, qui erant
ex captiuitate. Et elegit sibi viros Es
dras sacerdos principes magnos de

patribus eorũ secundum noia: & cõ
C sederunt nouilunio mensis decimi
C examinare negocium istud. Et deter
minatum est de viris, qui habebant
vxores alienigenas, vsq; ad neome-
niã primi mensis: & inuenti sunt ex
sacerdotibus permixti, qui habebãt
alienigenas vxores. Ex filijs Iesu fi-
lij Iosedec, et fratribus eius: Maseas,
& Eliozerus, & Ioribus, & Ioade⁹,
& iniecerunt manus vt expellerent
vxores suas: & ad litandũ in exora-
tioné arietem ꝓ ignorãtia sua, & ex
filijs Semeri: Maseas & Esses & Iee
lech Azarias, & ex filijs Fosere: Li-
mosias, Hismaenis, et Nathanee, Ius-
sio, Reddus, & Talsas. & ex Leuitis,
Iorabdus, & Semeis, & Colnis, &
Calitas, & Facteas, & Coluas, & E-
lionas: & ex sacris cãtorib⁹: Eliasib,
Zaccarus & ex ostiarijs, Salumus, et
Tolbanes. & ex Israel: ex filijs Fo-
ro, Ozi, & Remias & Geddias &
Melchias & Michelus & Eleazarus
& Iemmebias & Bannas, & ex fi-

lijs Iolamam: Chamas & Zachari/
as & Iezrelus & Ioddius & Eri/ D
moth & Helias. & ex filijs Zathoim
Eliadas & Liasumus, zochias & La
rimoth & Zabdis & Tebedias, & ex
filijs Zebes: Iohannes, & Amanias
& Zabdias & Emens. & ex filijs Bā
ni: Olamus & Maluchus & Iedde/
us & Iasub & Asabus & Hierimoth
& ex filijs Addin: Naathus & Moo/
sias & Caleus & Raanas, Maaseas,
Mathathias & Beseel & Bonnus &
Manasses. & ex filijs Nuae: Noneas
& Afeas & Melchias & Sameas &
Simō, Beniamin & Malchus & Mar
ras. & ex filiis Asom: Carianeus, Ma
thathias & Bannus & Eliphalach &
Manasses & Semei. & ex filiis Ban/
ni: Hieremias & Moadias & Abra/
mus & Iohel & Baneas & Pelias &
Ionas & Marimoth & Eliasib &
Mathaneus & Eliasis & Orizas &
Dielus & Semedius & Zambris &
Iosephus. & ex filiis Nobei: Idelus E
& Mathathias & Sabadus & Zeche

da, Sedmi & Issei, Baneas. oẽs isti
coniunxerant sibi vxores alienige-
nas, & dimiserunt eas cum filiis. Et
inhabitauerunt sacerdotes & Leui-
tæ, & qui erant ex Israel in Hierusa
lem & in tota vna regione nouilu-
nio mensis septimi. Et erant filii Is-
rael in commorationibus suis, Et cõ 2. Esd. 8. a
gregata est omnis multitudo simul
in aream, quæ est ab oriente portæ
sacræ: & dixerunt Esdrę pontifici, &
lectori, vt afferret legem Moysi, quę
tradita est à domino deo Israel. Et
attulit Esdras pontifex legem omni
multitudini eorum à viro vsque ad
mulierem, & omnibus sacerdotibus
audire legem nouilunio mẽsis septi-
mi. Et legebat in area, quę est ante sa
cram portam templi, à prima luce
vsque ad vesperam corã viris, & mu
F lieribus. Et dederunt omnes sensum
ad legem. Et stetit Esdras sacerdos,
& lector legis super ligneũ tribunal,
quod fabricatum erat. Et steterũt ad
eũ Mathathias, & Samus, Ananias,

Azarias, Vrias, Ezechias, & Balsam⁹
ad dexteram: et ad sinistram Falde-
us, Misael, Malachias, Abusthas, Sa-
bus, Nabadias, et Zacharias. Et as-
sumpsit Esdras librum coram omni
multitudine: pręsidebat enim in glo-
ria in conspectu omnium. Et cum ab-
soluisset legem omnes erecti stete-
runt. & benedixit Esdras dominum
deum altissimum, deũ Sabaoth om-
nipotentem. Et respondit omnis po-
pulus, amen. Et eleuatis sursum ma-
nibus procidentes in terram, adora-
uerunt dominũ. Iesus et Banaeus. &
Sarebias et Iaddimus et Accubus &
Sabbatheus et Calithes et Azarias
et Ioradus et Ananias et Philias Le-
uitę, qui docebant legem domini, et
in multitudine legebant legem do-
mini, et præferebant singuli eos, qui
intelligebant lectioné. Et dixit Atha- G
rathes Esdræ pontifici, et lectori, et
Leuitis, qui docebant multitudiné,
dicens. Dies hic sanctus est domino.
Et omnes flebant, cum audissent le

gem. Et dixit Esdras. Digressi ergo manducate pinguissima queque, et bibite dulcissima queque, et mittite munera his qui non habent. Sanctus eni est hic dies domini, et nolite mœsti esse. Dominus eni clarificabit vos. Et Leuitæ denunciabant in publico omnibus, dicentes: Dies hic sanctus est, nolite mœsti esse. Et abierũt omnes manducare et bibere, et epulari, et dare munera his qui non habebant, vt epulentur. Magnifice enim sunt exaltati verbis, quibus edocti sunt. Et congregati sunt vniuersi in Hierusalem celebrare lætitiam, secundum testamentum domini dei Israel.

FINIS.

LIBER ESDRAE QVARTVS, QVI INTER APOCRYPHA PO/NITVR.

Iber Esdræ prophe
tæ secũdus, filii Sa A
rei, filii Azarei, filii
Helchiæ, filii Sada B
niæ, filii Sadoch, fi
lii Achitob, filii A=
chiæ, filii Phinees,
filii Heli, filii Amerię, filii Asiei, filii
Marimoth, filii Arna, filii Ozię, filii
Borith, filii Abisei, filii Phinees, filii
Eleazar, filij Aaron ex tribu Leui,
qui fuit captiuus in regione Medo/
rũ, in regno Artaxerxis regis Persa/
rũ. Et factũ est verbum dñi ad me di/
cẽs. Vade, et nũcia populo meo faci
nora ipsorũ, & filiis eorũ iniqtates,
quas in me admiserunt, vt nuncient
filiis filiorũ: quia peccata parentum
ipsorũ in illis creuerũt. Obliti enim
mei sacrificauerũt dijs alienis. Nón=
ne ego

ne ego eduxi eos de terra Ægypti, de
domo seruitutis? Ipsi autem irrita-
uerunt me, & consilia mea spreue-
runt. Tu autem excute comam capi-
tis tui, & proijce omnia mala super
illos: quoniam non obedierunt legi
meæ. Populus autem est indisciplí-
natus. Vsquequo eos sustinebo, qui-
B bus tanta beneficia cōtuli? Reges mul
tos propter eos subuerti: Pharaoné
cum pueris suis, & omnem exercitũ
eius percussi. Omnes gentes à facie
eorum perdidi, & in oriente, prouin
ciarum duarum populos Tyri & Si-
donis dissipaui, & omnes aduersari-
os eorum interfeci. Tu vero loquere
ad eos, dicens. Hæc dicit dominus:
Nempe ego vos per mare transmea-
ui, & platêas vobis initio munitas
exhibui: ducem vobis dedi Moysen,
& Aaron sacerdotem: lucé vobis per
columnam ignis præstiti, & magna
mirabilia feci in vobis: vos auté mei
obliti estis, dicit dominus. Hæc dicit
dominus omnipotens: Coturnix vo

bis in signo fuit, castra vobis ad tute
lam dedi, & illic murmurastis: & nō
triumphastis in nomine meo de per-
ditione inimicorum vestrorum, sed
adhuc nunc vsque murmurastis. Vbi
sunt beneficia, quæ præstiti vobis?
Nónne in deserto cum esuriretis, pro
clamastis ad me, dicentes, Vt quid
nos in desertum istud adduxisti in-
terficere nos? melius nobis fuerat ser
uire Ægyptijs, quàm mori in deser-
to hoc. Ego dolui gemitus vestros,
& dedi vobis manna in escam. Pa-
nem angelorum manducastis. Nón-
ne cum sitiretis, petram excîdi: &
fluxerunt aquę in saturitate? Propter C
æstus folijs arborum vos texi. Diuisi
vobis terras pingues: Chananæos, &
Pherezæos, & Philistæos à facie ve-
stra proieci. quid faciā vobis adhuc,
dicit dominus? Hæc dicit dominus
omnipotens: In deserto cum essetis
in flumine Amorrę o sitientes, & blas-
phemantes nomen meum, non ignē
vobis pro blasphemijs dedi, sed mit-

tens lignum in aquam, dulce feci flu-
men. Quid tibi faciam Iacob? No-
luisti obedire Iuda. Transferam me
ad alias gentes, & dabo eis nomen
meum, vt custodiant legitima mea.
Quoniã me dereliquistis, & ego vos
derelinquam. Petétibus vobis à me
misericordiam, non miserebor. Quã
do inuocabitis me, ego non exaudiã
vos. Maculâstis enim manus vestras
sanguine, & pedes vestri impigri sunt
ád cõmittenda homicidia. Non qua-
si me dereliquistis, sed vosipsos, dicit
dominus. Hæc dicit dominus omni-
potens: Nónne ego vos rogaui, vt pa
ter filios, & vt mater filias, & vt nu-
trix paruulos suos, vt essetis mihi in
populum, & ego vobis in deum: &
vos mihi in filios, & ego vobis in pa
trem? Ità vos collegi, vt gallina pul- Mat. 23. d
los suos sub alas suas. Modo autem
quid faciam vobis? Proijciam vos à
D facie mea. Oblationem cum mihi at-
tuleritis, auertam faciem meam à vo
bis. Dies enim festos vestros, & neo-

menias & circuncisiones repudiaui.
Ego misi pueros meos prophetas ad
vos, quos acceptos interfecistis, &
laniastis corpora eorum, quorũ san-
guinem exquirã, dicit dominus. Hæc
dicit dominus omnipotens: Domus
vestra deserta est. Proijciam vos sicut
ventus stipulam, & filij procreationẽ
non facient: quoniam mandatũ me-
um neglexerunt, & quod malum est
coram me, fecerunt. Tradam domos
vestras populo venienti, qui me non
audientes credunt, quibus signa non
ostendi, facient quæ præcepi. Prophe
tas non viderunt, & memorabuntur
iniquitatũ eorum. Testor populi ve-
nientis gratiam, cuius paruuli exul-
tant cũ lætitia, me non videntes ocu
lis carnalibus, sed spiritu credentes
quæ dixi. Et nunc frater aspice, quæ
gloria: & vide populum venientẽ ab
oriente, quibus dabo ducatũ Abraã,
Isaac, & Iacob, & Osee, & Amos, &
Micheæ, & Ioel, & Abdiæ, & Ionæ,
& Naũ, & Abacuc, Sophoniæ, Aggei,

Zachariæ, & Malachiæ, qui & ange-
lus domini vocatus est.

CAPVT II.

A HÆc dicit dominus: Ego e-
duxi populũ istum de ser-
uitute, quibus mandata
dedi per pueros meos p-
phetas quos audire noluerunt, sed ir
rita fecerunt mea cõsilia. Mater quæ
eos generauit, dicit illis: Ite filij, quia
ego vidua sum & derelicta. Educaui
vos cum lętitia, & amisi vos cum lu-
ctu & tristitia, quoniam peccastis co-
ram domino deo vestro, & quod ma
lum est coram eo fecistis. Modo autẽ
quid faciam vobis? Ego vidua sum,
& derelicta: ite filij, & petite à domi-
no misericordiam. Ego autem te pa-
ter testem inuoco super matrẽ filio-
rum, qui noluerunt testamentũ meũ
seruare, vt des eis confusionẽ, & ma-
trem eorum in direptionem, ne gene
ratio eorum fiat. Dispergantur in gẽ-
tes nomina eorum, deleatur à terra:
quoniam spreuerunt sacramentum

meum. Væ tibi Assur, qui abscondis
iniquos penes te. Gens mala, memo-
rare quid fecerim Sodomę & Gomor
ræ, quorum terra iacet in piceis gle-
bis & aggeribus cinerũ. sic dabo eos,
qui me nõ audierunt, dicit dominus
omnipotens. Hæc dicit dominus ad
Esdram, Nuncia populo meo, quo-
niam dabo eis regnum Hierusalem,
quod daturus eram Israel. Et sumam
mihi gloriam illorum, & dabo eis ta
bernacula æterna, quæ præparaueram
illis. Lignum vitæ erit illis in odore
vnguenti, & non laborabunt, neq; fa
tigabuntur. Ite, & accipietis. Rogate B
vobis dies paucos, vt immorentur.
Iam paratum est vobis regnum: vi-
gilate. Testare cœlum & terram. Cõ-
triui enim malum, & creaui bonum,
quia viuo ego dicit dominus, Mater
amplectere filios tuos, educa illos cũ
lætitia. Sicut columba confirma pe-
des eorum: quoniã te elegi, dicit do-
minus. Et resuscitabo mortuos de lo
cis suis, & de monumentis educam

illos, quoniam cognoui nomen meũ in Israel. Noli timere mater filiorũ, quoniã te elegi, dicit dominus. Mittam tibi adiutoriũ pueros meos Esaiam & Hieremiam, ad quorum consilium sanctificaui, & paraui tibi arbores duodecim grauatas varijs fructibus, & totidem fontes fluẽtes lac & mel: & montes immẽsos septem, habentes rosam & lilium, in quibus gaudio implebo filios tuos. Viduam iustifica, pupillo iudica, egenti da, orphanum tuere, nudum vesti, confractum & debilem cura, claudum irri-
B dere noli, tutare mancum, & cęcum ad visionem claritatis meæ admitte. Senem & iuuenẽ intra muros tuos serua: mortuos vbi inueneris signãs commenda sepulcro, & dabo tibi primam sessionẽ in resurrectione mea. Pausa & quiesce populus meus, quia veniet requies tua. Nutrix bona nutri filios tuos, cõfirma pedes eorum. Seruos quos tibi dedi, nemo ex eis
C interiet, ego enim eos requirã denu-

mero tuo. Noli fatigari. Cum enim
venerit dies pressurę & angustię, alij
plorabunt, & tristes erunt: tu autem
hilaris, & copiosa eris. Zelabunt gen
tes, & nil aduersus te poterunt, dicit
dominus. Manus meæ tegent te, ne
filij tui gehennā videant. Iucundare
mater cum filijs tuis, quia ego te eri-
piam, dicit dominus. Filios tuos dor
mientes memorare, quoniā ego eos
educam de lateribus terræ, & mise-
ricordiam cum illis faciam: quoniā
misericors sum, dicit dominus om-
nipotens. Amplectere natos tuos vs
quedum venio, vt præstem illis mise
ricordiam: quoniam exuberant fon-
tes mei, & gratia mea non deficiet.
Ego Esdras præceptum accępi à do-
mino in monte Oreb, vt irē ad Isra-
el: ad quos cum venirem, reprobaue
runt me, & respuerunt mandatū do-
mini. Ideoq; vobis dico gentes, quę
auditis & intelligitis: Expectate pa-
storem vestrum, requiem ęternitatis
dabit vobis, quoniā in proximo est

ille, qui in fine seculi adueniet. Parati estote ad prēmia regni, quia lux perpetua lucebit vobis per æternitatem temporis. Fugite vmbram seculi huius: accipite iucunditatem gloriæ vestræ. Ego testor palàm saluatorē meum. Commendatū donum accipite, & iucundamini, gratias agentes ei, qui vos ad cœlestia regna vocauit. Surgite, & state, & videte numerum D signatorum in cōuiuio domini. Qui se de vmbra seculi transtulerunt, splēdidas tunicas à domino accęperunt. Recipę Sion numerum tuum, & concludecandidatos tuos, qui legē domini compleuerunt. Filiorum tuorū quos optabas plenus est numerus. Roga imperium domini, vt sanctificetur populus tuus, qui vocatus est ab initio. Ego Esdras vidi in monte Sion turbam magnam, quam numerare non potui, & omnes canticis collaudabāt dominum. Et in medio eorum erat iuuenis statura celsus, eminentior omnibus illis, & singulis eo- Apoc. 7. b

rum capitibus imponebat coronas,
& magis exaltabatur. Ego autem mi
raculo tenebar. Tunc interrogaui an-
gelum, & dixi. Qui sunt hi domine?
Qui respondens, dixit mihi. Hi sunt,
qui mortalem tunicam deposuerũt,
& immortalem sumpserunt, & con-
fessi sunt nomen dei. Modo coronã-
Apoc.I.c tur, & accipiunt palmas. Et dixi ange
lo. Ille iuuenis quis est, qui eis coro-
nas imponit, & palmas in manus tra
dit? Et respõdens dixit mihi. Ipse est
filius dei, quẽ in seculo confessi sunt:
ego autem magnificare eos cœpi, qui
fortiter pro nomine domini steterũt.
Tunc dixit mihi angelus. Vade, annũ-
cia populo meo, qualia & quanta mi
rabilia domini dei vidisti.

CAPVT III.

A A Nno tricesimo ruinæ ciui-
tatis eram in Babylone, &
cõturbatus sum super cu-
biculo meo recumbens, &
cogitationes meæ ascendebant super
cor meum: quoniam vidi desertionẽ

Sion, & abundantiam eorum qui ha
bitabant in Babylone. & vẽtilatus est
spiritus meus valde, & cœpi loqui ad
altissimum verba timorata, & dixi.
O dominator domine, tu dixisti ab
initio, quando plantasti terrã, & hoc
solus, & imperasti populo, & dedisti
Adam corpus mortuũ: sed & ipsum
figmẽtum manuum tuarum erat, &
insufflasti in eum spiritum vitæ, & fa
ctus est viuens coram te, & induxisti
eum in paradiso, quem plantauerat
dextera tua antequam terra aduẽta-
ret. Et huic mandasti diligere viam
tuam, & pręteriuit eam, & statim in-
stituisti in eo mortem, & in nationi-
bus eius, & natæ sunt gentes, & tri-
bus, & populi, & cognationes quarũ
B non est numerus. Et ambulauit vna-
quæq; gens in voluntate sua, & mira
agebant coram te, & spernebant præ
cępta tua. Iterum autem in tempore
induxisti diluuium super inhabitãtes
seculum, & perdidisti eos. Et factum
est in vnoquoq; eorum, sicut Adæ

mori, sic his diluuium. Dereliquisti
autem vnum ex his Noe cum domo
sua, & ex eo iusti omnes. Et factũ est,
cum cœpissent multiplicari, qui habi
tabant super terram, & multiplicaue
runt filios, & populos, & gẽtes mul-
tas: & cœperunt iterato impietatem
facere plus quàm priores. Et factum
est, cum iniquitatem facerent coram
te, elegisti tibi virũ ex his cui nomen
erat Abram. Et dilexisti eũ, & demon
strasti ei soli voluntatem tuam: & di
sposuisti ei testamentum ęternum, &
dixisti ei vt nõ vnquam derelinque-
res semen eius. Et dedisti ei Isaac, &
Isaac dedisti Iacob & Esau. Et segre-
gasti tibi Iacob, Esau autem separasti.
Et factus est Iacob in multitudine
magna. Et factum est, cum educeres
semen eius ex Ægypto, adduxisti su
per mõtem Sina. Et inclinasti cœlos, C
& statuisti terram, & commouisti or
bem, & tremere fecisti abyssos, & cõ
turbasti seculum, & trãsijt gloria tua
portas quatuor ignis & terręmotus,

& spiritus, & gelu, vt dares semini Ia
cob legem, & generationi Israel dili
gentiam. Et non abstulisti ab eis cor
malignũ, vt faceret lex tua in eis fru-
ctum. Cor enim malignum baiulans
primus Adam, transgressus & victus
est, sed & omnes qui de eo nati sunt.
Et facta est permanens infirmitas &
lex cum corde populi, cum maligni-
tate radicis, & discessit quod bonum
est, & mansit malignum. Et transie-
runt tempora, & finiti sunt anni: &
suscitasti tibi seruum nomine Dauid,
& dixisti ei ædificare ciuitatem nomi
nis tui, & offerre tibi in eadem thus
& oblationes. Et factum est hoc an-
nis multis, & dereliquerunt qui ha-
bitabant ciuitaté in omnibus facien-
tes sicut fecit Adam & omnes gene-
rationes eius. vtebantur enim & ipsi
corde maligno. Et tradidisti ciuitaté
tuam in manibus inimicorum tuo-
rum. Nunquid meliora faciunt, qui
habitant Babylonem? Et propter hoc
D dominabitur Sion. Factum est, cum

venissem huc, & vidissem impieta-
tes, quarum non est numerus: & de-
linquentes multos vidit anima mea
hoc tricesimo anno, & excessit cor
meum: quoniam vidi quomodo su-
stines eos peccantes, & pepercisti im
pie agentibus, & perdidisti populum
tuum, & conseruasti inimicos tuos,
& nō significasti. Nihil memini quo-
modo debeat derelinqui via hęc. Nū
quid meliora facit Babylon, q̄; Sion?
aut alia gens cognouit te pręter Isra
el? Aut quæ tribus crediderunt testa-
mentis tuis, sicut Iacob? Quarū mer
ces nō comparuit, neq; labor fructi-
ficauit. Pertransiens enim pertrāsiui
in gentibus, & vidi abundantes eas,
& nō memorantes mandatorū tuo-
rum. Nunc ergo pōdera in statêra no
stras iniquitates, & eorum qui habi-
tant in seculo: & non inuenietur no-
men tuum, nisi in Israel. Aut quādo
non peccauerunt in conspectu tuo,
qui habitāt terram? aut quæ gens sic
obseruauit mādata tua? Hos quidem

per nomina inuenies seruasse manda ta tua, gentes autem non inuenies.

CAPVT IIII.

A ET respondit ad me ange/lus, qui missus est ad me, cui nomen Vriel, & dixit mihi. Excedés excessit cor tuum in seculo hoc, & comprehen/dere cogitas viam altissimi. Et dixi, Ita domine meus. Et respōdit mihi, & dixit. Tres vias missus sum osten/dere tibi, & tres similitudines propo nere corā te: de quibus mihi si renūn ciaueris vnam ex his, & ego tibi de/monstrabo viam quam desideras vi dere, & docebo te vnde sit cor mali/gnū. Et dixi. Loquere domine meus. Et dixit ad me. Vade, pondera mihi ignis pondus, aut mensura mihi flatū venti, aut reuocā mihi diē quæ præ/teriit. Et respondi, & dixi. Quis na/torum poterit facere, vt me interro/ges de his? Et dixit ad me. Si essem interrogans te, dicens: Quantæ ha/bitationes sunt in corde maris, aut

quãtæ venę sunt in principio abyssi,
aut quantæ venæ sunt super firma-
mentum, aut qui sunt exitus paradi-
si: diceres mihi fortassis, In abyssum
non descendi, neq; in infernũ adhuc,
neq; in cœlum vnquam ascendi. nũc
autẽ non interrogaui te, nisi de igne,
& vento, & die, per quem transisti, &
à quibus separari non potes: & nõ re
spondisti mihi de eis. Et dixit mihi.
Tu quæ tua sunt, tecum coadolescen
tia, non potes cognoscere: & quomo
do poterit vas tuum capere altissimi
viam, & iam exterius corrupto seculo
lo intelligere corruptionem euiden-
tem in facie mea? Et dixi illi. Melius
erat nos non esse, quàm adhuc viuen
tes viuere in impietatibus, & pati, &
non intelligere de qua re. Et respon-
dit ad me, & dixit. Proficiscens profe
ctus sum ad syluam lignorum cam-
pi, & cogitauerunt cogitationem, & B
dixerunt. Venite, & eamus, & facia-
mus ad mare bellum, vt recedat co-
ram nobis, & faciamus nobis alias
syluas.

ſyluas. Et ſimiliter fluctus maris, &
ipſi cogitauerũt cogitationem, & di
xerunt. Venite aſcendentes, debelle-
mus ſyluas campi, vt & ibi conſum-
memus nobiſmetipſis aliam regio-
nem. Et factus eſt cogitatus ſyluę in
vanũ. venit enim ignis, et cõſumpſit
eam. Similiter & cogitatus fluctuũ
maris. ſtetit enim arena, et prohibuit
eos. Si enim eſſes iudex horum, quẽ
inciperes iuſtificare, aut quem con-
demnare? Et reſpondi, & dixi. Vtiq;
vanam cogitationem cogitauerunt.
Terra enim data eſt ſyluę, & mari lo
cus portare fluctus ſuos. Et reſpon-
dit ad me, & dixit. Bene tu iudicaſti,
& quare non iudicaſti tibimetipſi?
Quemadmodũ enim terra ſyluæ da
ta eſt, & mare fluctibus ſuis: ſic qui
ſuper terrã inhabitant, quæ ſunt ſu-
per terram, intelligere ſolummodo
B poſſunt: & qui ſuper cœlos, quæ ſu-
per altitudinem cœlorum. Et reſpon
di, & dixi. Deprecor te domine, vt
mihi deẽ ſenſus intelligendi. nõ eni

volui iterrogare de supioribus tuis,
sed de his, quę pertranseunt per nos
quotidie, Propter quid Israel datus
in opprobrium gentibus, quē dile-
xisti populũ datus est tribubus im-
pijs, & lex patrum nostrorum in in-
teritum deducta est, & dispositiones
scriptae nusquam sunt, & pertransi-
uimus de seculo, vt locustae, & vita
nostra stupor & pauor, & nec digni
sumus misericordiam consequi. Sed
quid faciet nomini suo quod inuoca
tum est super nos: Et de his interro-
gaui. Et respondit ad me, & dixit. Si C
fueris plurimum scrutatus, frequen
ter miraberis: quoniam festinans fe-
stinat seculum pertransire, & non ca
pit portare quae in futuris tempori-
bus iustis repromissa sunt: quoniam
plenum iniustitia est seculum hoc, et
infirmitatibus. De quibus aũt inter-
rogas dicam: Seminatum enim est
malum, & necdum venit destructio
ipsius. Si ergo non inuersum fuerit
quod seminatum est, & discesserit lo

cus vbi ſeminatum eſt malum : non
veniet vbi ſeminatum eſt bonum.
Quoniam gramen ſeminis mali ſe-
minatum eſt in corde Adam ab ini-
tio: & quantum impietatis genera-
uit vſq; nunc, & generat vſq; cũ ve-
niat area? Æſtima autem apud te gra
men mali ſeminis quantum fructũ
impietatis generauit: quando ſecatæ
fuerint ſpicæ, quarum non eſt nume
rus; quàm magnam aream icipiẽt fa
cere? Et reſpondi, & dixi. Quomodo
& quãdo hæc? Quare modici & ma-
li anni noſtri? Et reſpondit ad me, &
dixit mihi. Non feſtines tu ſuper al-
tiſſimum. Tu enim feſtinas inaniter
eſſe ſuper ipſum. nam exceſſus tuus
multus. Nõnne de his interrogaue-
runt animæ iuſtorum in promptua-
rijs ſuis, dicẽtes, Vſquequo ſpero ſic,
& quando veniet fructus areæ mer-
cedis noſtræ? Et reſpondit ad ea Hie-
remiel archangelus, & dixit: Quan-
do impletus fuerit numerus ſeminũ
in vobis, quoniam in ſtatêra ponde-

rauit seculum, & mensura mensura-
uit tempora, & numero numerauit
tempora, & non commouit, nec ex-
citauit vsquedum impleatur prædi-
cta mensura? Et respondi & dixi: O D
dominator domine, sed & nos om-
nes pleni sumus impietate. Et ne for-
te propter nos non impleantur iu-
storum areę, propter peccata inhabi-
tantium super terram. Et respondit
ad me, & dixit, Vade & interroga præ
gnantem, si quando impleuerit no-
uem menses suos, adhuc poterit ma-
trix eius retinere partum in semetip-
sa? Et dixi. Non potest domine. Et di-
xit ad me. In Inferno promptuaria
animarum matrici assimilata sunt.
Quemadmodum enim illa festinat
quæ parit, effugere necessitatem
partus, sic & hæc festinat reddere ea
quæ commendata sunt. Ab initio
tibi demonstrabitur de his quę con-
cupiscis videre. Et respondi, & dixi.
Si inueni gratiam ante oculos tuos,
& si possibile est, & si idoneus sum,

demonstra mihi, si plusquàm præteritum sit habet venire, aut plura pertransierunt supra quàm futurum est. Quid pertransiuit, scio: quid autem futurum sit, ignoro. Et dixit ad me. Sta super dexteram partem, & demonstrabo tibi interpretationem similitudinis. Et steti, & vidi: & ecce fornax ardens transijt coram me, & factum est, cum transiret flamma, vidi, & ecce superauit fumus. Post hæc transijt coram me nubes plena aquę, & immisit pluuiam impetu multam. & cum transisset impetus pluuiæ, superauerũt in ea guttæ. Et dixit ad me. Cogita tibi, sicut crescit pluuia amplius quàm guttæ, & ignis quàm fumus, sic superabundauit, quæ transiuit mensura. Superauerunt autem guttæ, & fumus. & oraui, & dixi. Putas viuo vsque in diebus illis? vel quid erit in diebus illis? Respõdit ad me, & dixit. De signis, de quibus me interrogas, ex parte possum tibi dice-

re: de vita autem tua non sum miſ-
ſus dicere tibi, ſed neſcio

CAPVT V.

DE ſignis auté ecce dies ve- A
nient in quibus apprehé-
dentur qui inhabitant ter
ram in cenſu multo: & ab
ſcódetur veritatis via: & ſterilis erit
à fide regio: & multiplicabitur iniu-
ſtitia ſuper hanc quam ipſe tu vides,
& ſuper quã audiſti olim: & erit im-
poſitio veſtigio, quam nũc vides re-
gnate regionem, & videbunt eam
deſertam. Si autem tibi dederit al-
tiſſimus viuere, videbis poſt tertiã
tubam, & releuceſcet ſubito ſol no-
ctu, & luna ter in die, & de ligno ſan
guis ſtillabit, & lapis dabit vocem
ſuam, & populi commouebuntur,
& regnabit, qué non ſperant qui in-
habitant ſuper terram, & volatilia
commigrationem facient: & mare
Sodomiticum piſces reijciet, & da-
bit vocem noctu, quam non noue-
rant multi. omnes autem audiét vo

cem eius, & chaos fiet per loca multa, & ignis frequenter remittetur, & bestiæ agrestes transmigrabunt, & mulieres menstruatæ parient monstra, & in dulcibus aquis salsæ inuenientur, & amici omnes semetipsos expugnabunt: & abscondetur tunc sensus, & intellectus separabitur in promptuarium suum: & queretur à multis, & non inuenietur: & multiplicabitur iniustitia & incontinentia super terrã. Et interrogabit regio proximam suam, & dicet, Nunquid per te pertransijt iustitia iustũ faciens, Et hoc negabit. Et erit in illo tẽpore, & sperabunt homines, & non impetrabunt: laborabunt, & non dirigentur viæ eorum. Hæc signa dicere tibi pmissum est mihi: & si oraueris iterũ, & ploraueris sicut & nũc, & ieiunaueris septẽ diebus, audies iterato

B horũ maiora. Et euigilaui, & corpus meũ horruit valde: & anima mea laborauit, vt deficeret: & tenuit me q venit angelus, q loquebatur in me,

& confortauit me, & statuit me super pedes. Et factum est in nocte secunda, & venit ad me Salathiel dux populi, & dixit mihi. Vbi eras? & quare vultus tuus tristis? An nescis, quoniam tibi creditus est Israel in regione transmigrationis eorum? Exurge ergo, & gusta panem, & non derelinquas nos; sicut pastor gregē suum in manibus luporum malignorū. Et dixi ei: Vade à me, & nō appropies ad me. Et audiuit, vt dixi: & recessit à me. & ego ieiunaui diebus septem vlulans & plorans, sicut mihi mandauit Vriel angelus. Et factum est post dies septem, & iterum cogitationes cordis mei molestæ erant mihi valde, & resumpsit anima mea spiritum intellectus: & iterum cœpi loqui coram altissimo sermones, & dixi. Dominator domine ex omni sylua terræ, & omnibus arboribus eius, elegisti vineam vnicam. & ex omni terra orbis, elegisti tibi foueam vnam: & ex omnibus

floribus orbis , elegisti tibi lilium vnum:& ex omnibus abyssis maris, replesti tibi riuum vnum:& ex omnibus ædificatis ciuitatibus,sanctificasti tibimetipsi Sion: & ex omnibus creatis volatilibus,nominasti tibi columbam vnam:& ex omnibus plasmatis pecoribus,prouidisti tibi ouem vnam:& ex omnibus multiplicatis populis,acquisiuisti tibi populum vnum:& ab omnibus probatam legem donasti huic,quem desiderasti populo.Et nunc domine, vt qd tradidisti vnũ pluribus?Et præparasti super vnam radicem alias,& disperdidisti vnicũ tuum in multis:& conculcauerunt eum,qui contradicebant sponsionibus tuis,quiq; tuis testamentis nõ credebãt. Et si odiẽs odisti populum tuum,tuis manibus debet castigari . Et factum est,cum locutus essem sermones,& missus est angelus ad me,qui ante venerat ad me preterita nocte,& dixit mihi. Audi me,& instruam te:& intende mi-

bi, & adijciam coram te. Et dixi. Lo-
quere domine meus. Et dixit ad me.
Valde tu in excessu mentis factus es
pro Israel: an plus dilexisti eum, q̃
qui eum fecit? Et dixi ad eum. Nõ do- B
mine, sed dolens locutus sum. Tor-
quent enim me renes mei per om-
nem horam, quærentem apprehen-
dere semitam altissimi, & inuestiga-
re partẽ iudicij eius. Et dixit ad me.
Non potes. Et dixi. Quare domine?
Ad quid nascebar, aut quare non fie
bat matrix matris meæ mihi sepul-
crum, vt non viderem laborem Ia-
cob, & defatigationem generis Isra-
el? Et dixit ad me. Numera mihi quę
necdum venerant, & collige mihi di-
spersas guttas, & re virida mihi ari-
dos flores, & aperi mihi clausa prom
ptuaria, & produc mihi inclusos in
eis flatus, demõstra mihi vocis ima-
ginem: & tunc ostendam tibi labo-
rem quem rogas videre. Et dixi. Do-
minator domine, quis enim est, qui
potest hæc scire, nisi qui cum homi-

nibus habitationem non habet? Ego
autem insipiens: & quomodo pote-
ro dicere de his, quibus me interro-
D gasti? Et dixit ad me. Quo modo
non potes facere vnum de his, quę
dicta sunt: sic non poteris inuenire
iudicium meum, aut in fine charita-
tem, quam populo promisi. Et dixi.
Sed ecce domine, tu prope es his, qui
in finem sunt: & quid facient, qui an
te me fuerunt, aut nos, aut hi q post
nos? Et dixit ad me. Coronæ assimi
labo iudicium meum. Sicut non no
uissimorum tarditas, sic nec priorū
velocitas. Et respondi, & dixi. Nec
poteras facere eos qui facti sunt, &
qui sunt, & qui futuri sunt in vnū, vt
celerius iudiciū tuū ostendas? Et re-
spōdit ad me, & dixit. Nō potest festi
nare creatura super creatorē, nec su-
stinere seculū eos qui in eo creandi
sunt, in vnū. Et dixi. Quomodo dixi
sti seruo tuo, quoniā viuificans viui
ficasti à te creatā creaturā in vnum,
& sustinebat creatura: poterit & nūc

portare pręſentes in vnum. Et dixit
ad mę. Interroga matricem mulie-
ris, & dices ad eã. Et ſi paris, quare p
tempus? Roga ergo eam, vt det de-
cem in vnum. Et dixi. Non vtiq; po
terit, ſed ſecundum tempus. Et dixit
ad me. Et ego dedi matricem terræ
his, qui ſeminati ſunt ſuper eam per
tempus. Quemadmodũ enim íſans
non parit ea, quę ſenum ſunt: ſic ego
diſpoſui à me creatum ſeculum. Et
interrogaui, & dixi. Cum iam dede-
ris mihi viam, loquar corã te: nã ma
ter noſtra, de qua dixiſti mihi, adhuc
iuuenis eſt, iam ſenectuti appropin-
quat. Et reſpondit ad me, & dixit. In
terroga eam quę parit, & dicet tibi.
Dices enim ei. Quare quos pepiſti,
nũc non ſunt ſimiles his qui ante te,
ſed minores ſtatura? Et dicet tibi &
ipſa. Alij ſunt, qui in iuuentute vir-
tutis nati ſunt: & alij qui ſub tempo
re ſenectutis deficiente matrice ſunt
nati. Cõſydera ergo et tu, quoniã mi
nori ſtatura eſtis prę his, q ante vos,

& qui post vos minori q̃ vos, quasi iam senescẽtes creaturę, & fortitudinẽ iuuentutis pr̨etereuntes. Et dixi. Rogo domine, si iueni gratiam ante oculos tuos, demonstra seruo tuo, ꝑ quem visites creaturam tuam.

CATPV VI.

A ET dixit ad me. Initio terreni orbis, & anteq̃ staret exitus seculi, & anteq̃ spirarent conuentiones ventorum, & antequam sonarent voces tonitruum, & antequam splenderẽt nitores corruscationũ, et anteq̃ cõfirmarẽtur fundamenta paradisi, & anteq̃ viderẽtur decori flores, et anteq̃ confirmarentur motæ virtutes, & anteq̃ colligerẽtur innumerabiles militię angelorũ, et anteq̃ extollerẽtur altitudines aeris, et antequam nominarentur mẽsurę firmamẽtorum, et anteq̃ æstuarent camini in Sion, & antequã inuestigarẽtur præsentes anni, et anteq̃ abalienarentur eorũ, qui nunc peccant, adinuentio-

nes, & consignati essent, qui fidem
thesaurizauerunt: tunc cogitaui, &
facta sunt per me solum, & non per
alium: & finis per me, & non per
alium. Et respondi, & dixi. Quæ erit
separatio temporũ? aut quando prio
ris finis, & sequentis initium? Et di-
xit ad me. Ab Abraam vsq; ad Isaac
quando nati sunt ab eo Iacob &
Esau, manus Iacob tenebat ab initio
calcaneum Esau: finis enim huius se-
culi Esau, & principium sequẽtis Ia-
cob. Hominis manus inter calcane-
um, & manum. Aliud noli quærere
Esdra. Et respõdi, & dixi. O domina-
tor domine, si inueni gratiam ante
oculos tuos, oro vt demonstres ser-
uo tuo finem signorum tuorũ, quo-
rum partem mihi demõstrasti nocte
precedenti. Et respondit, & dixit ad
me. Surge super pedes tuos, & audi
vocẽ plenissimã sonitus. Et erit sicut
cõmotio, nec commouebitur locus,
in quo stes super eum. Ideo cum lo-
quitur, tu non expaueas, quoniã de

fine verbum et fundamentum terræ intelligitur, quoniam de ipsis sermo tremiscit & commouetur. Scit enim quoniam finem eorum oportet com
B mutari. Et factum est, cũ audissem, surrexi super pedes meos, & audiui, & ecce vox loquẽs, & sonus eius sicut sonus aquarum multarum, & dixit. Ecce dies veniunt, & erit quando appropinquare incipiam, vt visitem habitantes in terra: & quando inquirere incipiam ab eis, qui iniusti nocuerunt iniustitia sua, & quando suppleta fuerit humilitas Sion. & cum supersignabitur seculum quod incipiet pertransire, hæc signa faciam, Libri aperientur ante faciem firmamenti, & oẽs videbunt simul, & anniculi infantes loquẽtur vocibus suis, & prægnãtes immaturos parient infantes trium & quatuor mẽsium, & viuẽt & suscitabũtur. Et subito apparebunt seminata loca nõ seminata, & plena promptuaria subito inuenientur vacua, & tuba canet cum so

no: quam cũ omnes audierint, subi-
to expauescent. Et erit in illo tēpo-
re, debellabunt amici amicos vt ini-
mici, & expauescet terra cum his: &
venę fontium stabunt, & non decur
rent in horis tribus. & erit, omnis q
derelictus fuerit ex omnibus istis q- A
bus prędixi tibi, ipse salutabitur, & vi
debit salutare meum, et finem seculi
vestri . Et videbunt qui recępti sunt
homines, qui mortem non gustaue-
rũt à natiuitate sua, & mutabitur cor
inhabitantium , & conuertetur in
sensum alium. Delebitur enim ma-
lum, & extinguetur dolus. Florebit
autem fides , & vincetur corrupte-
la , & ostendetur veritas quæ sine
fructu fuit diebus tantis . Et factum
est cum loqueretur mihi, & ecce pau
latim ituebar super eum ante quem
stabam, et dixit ad me hæc. Veni ti-
bi ostendere tempus venturę noctis.
Si ergo iterum rogaueris, et iterum
ieiunaueris septem diebus, iterũ tibi
renunciabo horum maiora per diē
quam

quã audiui. Audita eſt enim vox tua apud altiſſimũ. Vidit enim fortis directionem tuam, & prouidit pudicitiam: quam à iuuentute tua habuiſti: & propter hoc miſit me demonſtrare tibi hæc omnia, & dicere tibi. Confide, & noli timere, & noli feſtinare cum prioribus temporibus cogitare vana, vt non properes à nouiſſimis temporibus. Et factum eſt poſt hæc, & fleui iterum: & ſimiliter ieiunaui ſeptem diebus, vt ſuppleam tres hebdomadas, quæ dictæ ſunt mihi. Et factum eſt in octaua nocte, & cor meũ turbabatur iterato in me, & cœpi loqui coram altiſſimo. Inflammabatur enim ſpiritus meus, valde, & anima mea anxiabatur, & dixi. O domine loquens locutus es ab initio creaturæ in primo die, dicẽs, Fiat cœlum & terra: & tuum verbum opus perfectum. Et erat tunc ſpiritus, & tenebræ circũferebantur, & ſilentium, ſonus vocis hominis nõdum erat abs te. Tunc dixiſti de theſauris tuis pro-

ferri lumen luminosum, quo appare
ret opus tuum. Et die secundo creasti
spiritum firmamenti, & imperasti ei
vt diuideret & diuisionem faceret in-
ter aquas, vt pars quædam sursum re
cederet, pars vero deorsum maneret.
Et tertia die imperasti aquis congre-
gari in septima parte terræ: sex vero
partes siccasti & conseruasti, vt ex his
sint coram te ministrātia seminata à
deo, & culta. Verbum enim tuū pro-
cessit, & opus statim fiebat. Processit
enim subito fructus multitudinis im
mensus, & cōcupiscentię gustus mul
tiformes, & flores colore immutabi-
li, & odores odoramenti inuestigabi
lis, & die tertia hæc facta sunt. Quar- D
ta autem die imperasti fieri solis splē
dorem, lunæ lumen, stellarum dispo
sitionem: & imperasti eis, vt deserui-
rent futuro plasmato homini. Quin-
to autē die dixisti septimæ parti, vbi
erat aqua congregata, vt procrearet
animalia, & volatilia, & pisces: & ita
fiebat. aqua muta, & sine anima quæ

dei nutu iubebantur; animalia facie-
bat, ex hoc mirabilia tua nationes e-
narrent. Et tunc conseruasti duas ani
mas, nomé vni vocasti Enoch, & no
men secundæ vocasti Leuiathan, & se
parasti ea ab alterutro. Non enim po
terat septima pars, vbi erat aqua con
gregata, capere ea. Et dedisti Enoch
vnam partem quæ siccata est tertio
die, vt habitet in ea vbi sunt montes
mille. Leuiathan autem dedisti septi-
mam parté humidá, & seruasti eam,
vt fiat in deuorationem quibus vis,
& quando vis. Sexto autem die im-
perasti terræ, vt crearet coram te iu-
menta, & bestias, & reptilia: & super
his Adam, quem constituisti ducé su
per omnibus factis quæ fecisti, & ex
eo educimur nos omnes; quemq; ele
gisti populú. Hæc autem omnia dixi
coram te domine; quia propter nos
creasti seculum. Residuas autem gen
tes ab Adam natas dixisti eas nil esse,
& quoniam saliuæ assimilatæ sunt, &
quasi stillicidiú de vase, similasti abú-

dantiam eorũ. Et nunc domine, ecce,
iſtæ gentes quæ in nihilum deputatę
ſunt, cœperũt dominari noſtri & de-
uorare: nos autẽ populus tuus quẽ
vocaſti primogenitum vnigenitum
æmulatorem tuum, traditi ſumus in
manibus eorũ: & ſi propter eos crea
tum eſt ſeculum, quare non hæredi-
tatem poſſidemus cum ſeculo? Vſq;-
quo hæc.

CAPVT VII.

ET factum eſt, cum finiſſem A
loqui verba hæc, miſſus eſt
ad me angelus, qui miſſus
fuerat ad me primis nocti-
bus, & dixit ad me. Surge Eſdra, &
audi ſermones quos vêni loqui ad
te. Et dixi. Loquere deus meus. Et di
xit ad me. Mare poſitum eſt in ſpa-
cioſo loco, vt eſſet altum & immen
ſum: erit autem ei introitus in angu-
ſto loco poſitus, vt eſſet ſimilis flu-
minibus. Quis enim volens volue-
rit ingredi mare, & videre illud vel
dominari eius: ſi non tranſierit angu

ſtum, in latitudinem: quomodo ve-
nire poterit? Item aliud. Ciuitas eſt
ædificata, & poſita in loco campeſtri:
eſt autem plena omnium bonorum.
introitus eius anguſtus & in præci-
piti poſitus, vt eſſet à dextris quidem
ignis, à ſiniſtris aqua alta: ſemita au-
tem eſt vna ſola inter eos poſita, hoc
eſt inter ignem & aquam, vt non ca-
piat ſemita, niſi ſolūmodo veſtigium
hominis. Si autem dabitur ciuitas ho-
mini in hęreditatem, ſi nunquā ante-
poſitum periculum pertrāſierit, quo
modo accipiet hęreditatem ſuam? Et
dixi. Sic domine. Et dixit ad me. Sic
eſt & Iſrael pars. Propter eos enim
feci ſeculum: & quando tranſgreſſus
eſt Adam conſtitutiones meas, iudi-
catū eſt quod factum eſt. Et facti ſunt
introitus huius ſeculi anguſti, & do-
lentes, & laborioſi: pauci autē & ma
li, & periculorū pleni, & labore ma-
gnopere fulti. nam maioris ſęculi in-
troitus ſpacioſi & ſecuri, & facientes
immortalitatis fructum. Si ergo in-

gredientes non fuerint ingressi qui vi-
uunt, angusta & vana hęc: non pote-
runt recipere quæ sunt reposita. Nūc
ergo quare tu conturbaris, cū sis cor-
ruptibilis? & quid moueris tu, cū sis
mortalis? Et quare non accepisti in
corde tuo quod est futurū, sed quod
in præsenti? Respondi, & dixi, Domi- B
nator domine, ecce disposuisti lege
tua, quoniam iusti hæreditabūt hæc,
impij autem peribunt: iusti autem fe-
rent angusta, sperantes spaciosa: qui
enim impie gesserūt, & angusta passi
sunt: & spaciosa non videbunt. Et di-
xit ad me. Nō est iudex super deum,
neq; intelligēs super altissimum. Pe-
reunt enim multi præsentes, quia ne-
gligitur quæ anteposita est dei lex.
Mandans enim mandauit deus ve-
nientibus, quando venerunt, quid fa-
cientes viuerent, & quid obseruātes
non punirentur. Hi autem non sunt
persuasi, & contradixerunt ei, & con-
stituerunt sibi cogitamen vanitatis,
& proposuerunt sibi circūuentiones

delictorum, & superdixerunt altissi-
mo non esse, & vias eius non cogno-
uerunt, & legem eius spreuerunt, &
sponsiones eius abnegauerunt, & in
legitimis eius fidem non habuerũt,
& opera eius non perfecerunt. pro-
pter hoc Esdra vacua vacuis, & ple-
B na plenis. Ecce tẽpus veniet, & erit,
quando venient signa quæ prædixi
tibi, & apparebit sponsa, & appare-
scens ostendetur quæ nunc subduci-
tur terra: & omnis qui liberatus est
de prædictis malis, ipse videbit mi-
rabilia mea. Reuelabitur enim filius
meus IESVS, cum his qui cum eo
sunt: & iucundabũtur qui relicti sunt
in annis quadringentis. Et erit post
annos hos, & morietur filius meus
CHRISTVS, & omnes qui spira-
mentum habent homines, & conuer
tetur seculum in antiquum silẽtium
diebus septem, sicut in prioribus iu-
dicijs, ita vt nemo derelinquatur. Et
erit post dies septem, & excitabitur
C quod nondum vigilat seculũ, & mo

rietur corruptũ, & terra reddet quæ
in ea dormiunt, & puluis qui in eo
ſilentio habitāt,& promptuaria red-
dent quæ eis commendatæ ſunt ani-
mæ. Et reuelabitur altiſſimus ſuper
ſedem iudicij, & pertranſibunt miſe-
riæ, & longanimitas congregabitur.
Iudicium autem ſolum remanebit,
veritas ſtabit, & fides conualeſcet,&
opus ſubſequetur, & merces oſten- C
detur,& iuſtitiæ vigilabunt, & iniu-
ſtitię non dominabuntur.Et dixi.Pri-
mus Abraā propter Sodomitas ora-
uit, & Moyſes pro patribus qui in
deſerto peccauerunt,& qui poſt eum
pro Iſrael in diebus Achaz, & Sa-
muelis, & Dauid pro confractione,
& Salomon pro eis qui venerunt in
ſanctificationé, & Helias pro his qui
pluuiam acceperunt, & pro mortuo
vt viueret, & Ezechias pro populo
in diebus Sennacherib, & multi pro
multis. Si ergo modo quando corru
ptibile increuit,& iniuſtitia multipli
cata eſt,& orauerūt iuſti pro impijs:

quare & nunc sic non erit? Et respon dit ad me, & dixit. Præsens seculum non est finis, gloria in eo frequēs ma net, propter hoc orauerunt pro inua lidis. Dies enim iudicij erit finis tem poris huius, & initium temporis fu- turæ immortalitatis, in quo trāsiuit corruptela, soluta est intemperantia, abscissa est incredulitas, creuit autem iustitia, orta est veritas. tunc enim ne mo poterit saluare eum qui perijt, neq; demergere qui vicit. Et respon- di, & dixi. Hic est sermo meus pri- mus & nouissimus quoniam melius erat non dare terram Adam, vel cum iam dedisset coercere eum, vt nō pec caret. Quid enim prodest hominib⁹ in præsenti viuere in tristitia, & mor- tuos sperare punitionem? O tu, quid fecisti Adam? Si enim tu peccasti, nō est factus solius tuus casus, sed & no ster qui ex te aduenimus. Quid enim prodest nobis si promissum est nobis immortale tempus, nos autem mor talia opera egimus? Et quoniam præ

dicta est nobis perennis spes: nos vero pessimi vani facti sumus. Et quoniam reposita sunt nobis habitacula sanitatis & securitatis: nos vero male conuersati sumus. Et quoniam reposita est gloria altissimi protegere eos qui tarde cõuersati sunt: nos autem pessimis vijs ambulauimus. Et D quoniam ostẽdetur paradisus, cuius fructus incorruptus perseuerat, in quo est securitas & medela: nos vero nõ ingrediemur. in ingratis enim locis conuersati sumus. Et quoniam super stellas fulgebunt facies eorũ, qui abstinentiam habuerunt: nostræ autẽ facies super tenebras nigræ. nõ enim cogitauimus viuentes quãdo iniquitatem faciebamus, quod incipiemus post mortem pati. Et respondit, & dixit. Hoc est cogitamentum certaminis quod certabit, qui super terrã natus est homo, vt si victus fuerit, patiatur quod dixisti. si autẽ vicerit recipiet quod dico: quoniã hæc est vita quam Moyses dixit cum viueret, ad

populum, dicens. Elige tibi vitam, vt
viuas. Non crediderunt autem ei, sed
nec post eum prophetis: sed nec mihi
qui locutus sum ad eos: quoniam nõ
esset tristitia in perditionem eorum,
sicut futurum est gaudium super eos
quibus persuasa est salus. Et respondi
D & dixi. Scio domine, quoniam voca
A tus est altissimus misericors in eo, ꝙ
misereatur his qui nõdum in seculo
aduenerunt, & ꝙ miseretur illis qui
conuersionem faciunt in lege eius: &
longanimis est, quoniam longanimi
tatem præstat his qui peccauerunt
quasi suis operibus: & munificus est,
quoniam quidẽ donare vult pro exi
gentijs: & multæ misericordiæ, quo-
niã multiplicat magis misericordias
his qui præsentes sunt, & qui præte-
rierunt, & qui futuri sunt. Si enim nõ
multiplicauerit misericordias suas,
non viuificabitur seculũ cum his qui
inhæreditabant in eo, & donat: quo-
niã si non donauerit de bonitate sua,
vt alleuientur hi qui iniquitatem fe-

cerunt, de suis iniquitatibus, non po
terit decies millesima pars viuificari
hominum. & iudex si non ignouerit
his qui curati sunt verbo eius, & dele
uerit multitudiné contentionũ: non
fortassis derelinquerẽtur in innume-
rabili multitudine, nisi pauci valde.

CAPVT VIII.

ET respondit ad me, & dixit. A
Hoc seculum fecit altissim⁹
propter multos; futurum
autem propter paucos. Di-
cam autem coram te similitudinem
Esdra. Quo modo autem interroga-
bis terram, & dicet tibi, quoniã dabit
terram multã magis vnde fiat fictile,
paruum autem puluerem vnde aurũ
fit: sic & actus præsentis seculi. Multi
quidem creati sunt, pauci auté salua-
buntur. Et respondi, & dixi. Absorbe
ergo anima sensum, & deuora quod
sapit. conuenisti enĩ obaudire, & pro
phetare volés. Nec enim tibi datum
est spacium, nisi solummodo viuere.
O domine, si nõ permittes seruo tuo,

vt oremus coram te, & des nobis semen cordi, & sensui culturam, vnde fructus fiat, vnde viuere possit omnis corruptus: qui portabit locū hominis? Solus enim es, & vna plasmatio nos sumus manuum tuarū, sicut locutus es: & quo modo nūc in matrice plasmatum est corpus, & præstas membra: conseruatur in igne & aqua tua creatio: & nouem mēsibus patitur tua plasmatio tuam creaturā quę in ea creata est: ipsum autē quod seruat, & quod seruatur, vtraq; seruabuntur: seruataq́; quandoq; iterum reddit matrix, quæ in ea creuerunt. Imperasti enim ex ipsis mēbris, hoc est māmillis præbere lac fructui māmillarum, vt nutriatur id quod plasmatum est vsq; in tempus aliquod, & postea disponas eum tuæ misericordiæ: enutristi eum tua iustitia, & erudisti eum in lege tua, & corripuisti eum tuo intellectu: & mortificabis eum, vt tuā creaturam: & viuificabis eum, vt opus tuū. Si ergo perdi-

deris eum qui tantis laboribus plas-
matus est: tuo iussu facile est ordina-
ri, vt & id quod fiebat seruaretur. Et
nunc domine dicam; de omni homi
ne tu magis scis: de populo autẽ tuo
ob quem doleo: & de hereditate tua,
propter quam lugeo: & propter Isra
el, propter quem tristis sum: & de Ia
cob, propter quem doleo: ideo inci-
piam orare coram te pro me, & pro
eis: quoniam video lapsus nostros,
qui inhabitamus terram. Sed audiui
celeritatem iudicis, qui futurũ est.
Ideo audi vocem meam, & intellige
sermonem meum, & loquar corã te.
Initium verborum Esdræ priusquã
assumeretur: & dixi: Domine, qui in-
habitas seculũ, cuius oculi eleuati in
superna & aere: & cuius thronus in-
æstimabilis, & gloria incomprehen-
sibilis: cui astat exercitus angelorum
cum tremore, quorũ seruatio in ven
to & igni conuertitur; cuius verbum
verum, & dicta perseuerantia. cuius
iussio fortis, & dispositio terribilis:

cuius aſpectus arefacit abyſſos, & indignatio tabeſcere facit mõtes, & veritas teſtificatur: exaudi orationẽ ſerui tui, & auribus percipe precationẽ figmẽti tui. Dum enim viuo, loquar: & dum ſapio, reſpondebo. Nec reſpicias populi tui delicta, ſed qui tibi in veritate ſeruiunt. Nec intẽdas impia gentium ſtudia, ſed qui tua teſtimonia cum doloribus cuſtodierũt. Nec cogites qui in cõſpectu tuo falſe conuerſati ſunt, ſed memorare qui ex voluntate tua timorem cognouerunt. Neq; volueris perdere, qui pecudum mores habuerunt: ſed reſpicias eos, qui legem tuam ſplendide docuerũt. Nec indigneris eis, qui beſtijs peiores iudicati ſunt: ſed diligas eos, qui ſemper in tua iuſtitia confidunt, &

C gloria. Quoniam nos & patres noſtri talibus morbis languemus: tu autem propter nos peccatores, miſericors vocaberis. Si enim deſideraueris, vt noſtri miſerearis: tunc miſericors vocaberis, nobis autem non ha-

bentibus opera iustitiæ. Iusti enim
quibus sunt opera multa reposita, ex
proprijs operibus recipient merce-
dem. Quid est enim homo, vt ei indi
gneris: aut genus corruptibile, vt ita
amarus sis de ipso? In veritate enim
nemo de genitis est, qui non impie
gessit: & de confitentibus, qui nõ de-
liquit. In hoc enim annunciabitur iu
stitia tua, & bonitas tua domine, cũ
misertus fueris eis qui non habent
substantiam bonorũ operum. Et re-
spõdit ad me, & dixit. Recte locutus
es aliqua: & iuxta sermones tuos, sic
& fiet. quoniam non vere cogitabo
super plasma eorum qui peccauerũt
ante mortẽ, ante iudicium, ante per-
ditionem: sed iocũdabor super iusto-
rum figmentum, & memorabor pe-
regrinationis quoq; & saluationis,
& mercedis receptionis. Quo modo
ergo locutus sum, sic & est. Sicut enĩ
agricola serit super terrã semina mul
ta, & plantationes multitudinis plan
tat, sed non in tempore omnia quæ
seminata

ſeminata ſunt, ſaluãtur, ſed nec om-
nia quæ plantata ſunt, radicabunt:
ſic & qui in ſeculo ſeminati ſunt, nõ
omnes ſaluabuntur. Et reſpondi, &
dixi. Si inueni gratiam, loquar. Quo
modo ſemen agricolæ ſi non aſcen-
derit, aut nõ accęperit pluuiam tuã
in tempore, aut ſi corruptum fuerit
multitudine pluuiæ: ſic perit & ſi-
militer homo qui manibus tuis plaſ
matus eſt, & tu ei imago nominatus
quoniam ſimilatus es ei, propter
quem omnia plaſmaſti, & ſimilaſti
ſemini agricolæ. Non iraſcaris ſuper
nós, ſed parce populo tuo, & miſere
re hæreditati tuæ. Tu autem creatu-
ræ tuæ miſereris. Et reſpõdit ad me,
D & dixit. Quæ ſunt præſentia pręſen-
tibus, & quæ futura futuris. Multũ
eni tibi reſtat vt poſſis diligere meã
creaturã ſuper me: tibi autẽ frequen
ter & ipſi proximaui, iniuſtis autem
nunquam. Sed & in hoc mirabilis
es coram altiſſimo, quoniam humi-
liaſti te ſicut decet te: & non iudica-

ſti te, vt inter iuſtos plurimum glo-
rificeris. Propter quod miſeriæ mul
tę, & miſerabiles efficientur eis, qui
habitant ſeculum in nouiſſimis: quia
in multa ſuperbia ambulauerunt.
Tu autem pro te intellige, & de ſimi
libus tuis inquire gloriam. Vobis
enim apertus eſt paradiſus, planta-
ta eſt arbor vitæ, præparatum eſt fu
turum tempus, præparata eſt abun-
dantia, ædificata eſt ciuitas, probata
eſt requies, perfecta eſt bonitas, & p-
fecta ſapientia. Radix mali ſignata
eſt à vobis: infirmitas, & tinea à vo-
bis abſconſa eſt: & in infernum fugit
corruptio in obliuione. Tranſierunt
dolores, & oſtenſus eſt in fine theſau
rus immortalitatis. Noli ergo adij-
cere inquirendo de multitudine eo-
rum qui pereunt. Nam & ipſi accipi
entes libertatem, ſpreuerunt altiſſi-
mum, & legem eius cōtempſerunt,
& vias eius dereliquerūt. Adhuc au-
tem iuſtos eius cōculcauerunt, & di
xerunt in corde ſuo non eſſe deum:

& quidem scientes quoniam moriū-
tur. Sicut enim vos suscipient quæ
prædicta sunt: sic eos sitis, & crucia-
tus, quæ præparata sunt. Non enim
voluit hominem disperdi. Sed & ip-
si, qui creati sunt, coinquinauerunt
nomen eius qui fecit eos: & ingrati
fuerunt ei qui pręparauit eis vitam.
Quapropter iudicium meum mo-
do appropinquat. Quę nō omnibus
demonstraui, nisi tibi, & tibi simili-
bus paucis. Et respondi, & dixi. Ecce
nunc domine demōstrasti mihi mul-
titudinem signorum, quæ incipies
facere in nouissimis: sed non demon-
strasti mihi quo tempore.

CAPVT IX.

A ET respōdit ad me, et dixit,
Metiens metire tēpus in
semetipso: & erit, cum vi
deris, quādo trāsierit pars
quędam signorū quę prędicta sunt,
tunc intelliges quoniā ipsum est tē-
pus, in quo incipiet altissimus visita
re seculum quod ab eo factum est. Et

quando videbitur in ſeculo motio
locorum, & populorum turbatio,
tunc intelliges quoniam de his erat
altiſſimus locutus à diebus, qui fue
rũt ante te ab initio. Sicut enim om-
ne quod factum eſt in ſeculo, initiũ
habet, pariter & conſummationem,
& conſummatio eſt manifeſta: ſic &
altiſſimi tempora initia habent, ma-
nifeſta in prodigijs, & virtutibus, &
cõſummationes in actu & in ſignis.
Et erit, omnis qui ſaluus factus fue-
rit, & qui poterit effugere per opera
ſua & per fidem, in qua crediḋiſtis,
relinquetur de prædictis periculis,
& videbit ſalutare meum in terra
mea, & in finibus meis, quoniã ſan-
ctificaui me à ſeculo. Et tunc miſere- A
bũtur, qui nunc abuſi ſunt vias me-
as: & in tormentis cõmorabũtur hi
q eas ſpreuerunt in contemptu. Qui
enim non cognouerunt me, viuen-
tes beneficia cõſecuti: & qui faſtidie
runt legem meam, cum adhuc erãt
habentes libertatem, & cum adhuc

eſſet eis apertus pœnitẽtię locus nõ intellexerũt,ſed ſpreuerũt.hos oportet poſt mortẽ in cruciamẽto cognoſcere. Tu ergo noli adhuc curioſus eſſe,quomodo impij cruciabuntur: ſed inquire quomodo iuſti ſaluabũtur,& quorum ſeculum, & propter quos ſeculum,& quando.Et reſpondi,& dixi.Olim locutus ſum,& nũc dico,& poſtea dicam:quoniam plures ſunt qui pereunt,quàm qui ſaluabuntur:ſicut multiplicatur fluctus ſuper guttam.Et reſpondit ad me,& dixit. Qualis ager,talia & ſemina: & quales flores,tales & tincturæ:& qualis operator, talis & creatio: & qualis agricola, talis cultura:quoniam tempus erat ſeculi.Et nũc cum eſſem parans eis his qui nunc ſunt,anteq̃ fieret ſeculum,in quo habitarent:& nemo mihi cõtradixit.tunc enim quiſq;, & nunc creator in mundo hoc parato,& meſſe indeficienti,& lege inueſtigabili corrupti ſunt mores eorũ. Et conſideraui ſeculum,& ecce erat

periculum propter cogitationes quę
in eo aduenerunt. Et vidi, & peperci
ei valde: & seruaui mihi acinum de
botro, & plātationem de tribu mul-
ta. Pereat ergo multitudo, quæ sine
causa nata est, & seruetur acinus me-
us, & plantatio mea: quia cum mul-
to labore perfeci. Tu autem si adhuc
intromittas septem dies alios, sed
non ieiunabis in eis: ibis in campum
florum: vbi domus non est ædifica-
ta: & manducabis solūmodo de flo-
ribus campi, & carnē non gustabis,
& vinum nō bibes, sed solummodo
flores. deprecare altissimum sine in- C
termissione, & veniam, & loquar te
cū. Et profectus sum, sicut dixit mi-
hi in campū, qui vocatur Ardath, &
sedi ibi in floribus. Et de herbis agri
manducaui, & facta est esca earū mi-
hi in saturitatem. Et factum est post
dies septem, & ego discumbebam su
pra fœnum, & cor meum iterū tur-
babatur sicut ante. Et apertum est os
meum, & inchoaui dicere coram al-

tiſſimo,& dixi. O domine te nobis oſtendens oſtenſus es patribus noſtris in deſerto, quod non calcatur: & infructuoſo, quando erant exeuntes de Ægypto: & dicens dixiſti. Tu Iſrael audi me, & ſemen Iacob intende ſermonibus meis. Ecce enim ego ſemino in vobis legem meam, & faciet in vobis fructum, & glorificabimini in eo per ſeculum. Nam patres veſtri accipientes legem, non ſeruauerunt, & legitima mea non cuſtodierunt, & factus eſt fructus legis non parens: nec enim poterat, quoniam tuus erat. Nam qui accęperunt, perierunt, nō cuſtodiētes quod in eis ſeminatum fuerat. Et ecce conſuetudo eſt; vt cum accæperit terra ſemen, vel nauem mare, vel vas aliquod eſcam vel potum: cum fuerit exterminatum id, in quo ſeminatum eſt, vel in quod miſſum eſt: ſimul id quod ſeminatū, vel miſſum eſt, vel quę ſuſcępta ſunt, exterminatur, & ſuſcępta iā non manent apud

B

ta annos exaudiuit me deus ancillã tuam,& vidit humilitatem meam, & attẽdit tribulationi meæ, & dedit mihi filium: & iucundata ſum ſuper eum valde ego,& vir meus,& omnes ciues mei, & honorificabamus valde fortẽ. Et nutriui eum cum labore multo. Et factum eſt, cum creuiſſet, & veniſſet accipere vxorem, feci diem epuli.

CAPVT X.

A ET factum eſt,cum introiſſet filius meus in thalamo ſuo, cecidit, & mortuus eſt: & euertimus omnes lumina,& ſurrexerunt omnes ciues mei ad conſolandum me, & quieui vſq; in alium diem vſq; nocte. Et factum eſt,cum omnes quieuiſſent vt me conſolarentur vt quieſcerem:& ſurrexi nocte,& fugi:& veni ſicut vides in hoc campo:& cogito iam nõ reuerti in ciuitatem, ſed hic conſiſtere:& neque manducare, neq; bibere,ſed ſine intermiſſione lugere, &

ieiunare vsque dum moriar. Et dere
liqui sermones in quibus eram, & re
spondi cum iracundia ad eam, & di-
xi. Stulta super omnes mulieres, nō
vides luctum nostrum, & quę nobis
contingunt? Quoniam Sion mater
nostra omni tristitia contristatur, &
humilitate humiliata est, & luget va
lidissime. Et nunc quoniam omnes
lugemus, & tristes sumus: quoniam
omnes contristati sumus, tu autem
contristaris in vno filio? Interroga
enim terram, & dicet tibi: quoniam
hęc est, quę debeat lugere casum tan
torum super eam germinantiū. Et ex
ipsa ab initio omnes nati, & alij ve-
nient: & ecce penè omnes in perdi-
tionē ambulant, & exterminium fit
multitudo eorum. Et quis ergo de-
bet lugere magis, nisi hæc quę tam
magnā multitudinem perdidit, q̃ tu
quæ pro vno doles? Si autem dicis
mihi, Quoniā non est plāctus meus
similis terræ: quoniā fructum vētris
mei perdidi, quem cum mœroribus

peperi,& cum doloribus genui: terra autem secundũ viã terræ, abijtq; in ea multitudo præsens, quo modo euenit: & ego tibi dico, sicut tu cum labore peperisti, sic & terra dat fructum suum homini ab initio ei qui fecit eam. Nunc ergo retine apud temetipsam dolorem tuum, & fortiter fer qui tibi contigerunt casus. Si enim iustificaueris terminum dei, & cõsiliũ suum recipies in tẽpore, & in talibus collaudaberis. Ingredere ergo in ciuitatẽ ad virũ tuum. Et dixit ad me. Nõ faciã, neq; ingrediar ciuitatem, sed hic moriar. Et apposui adhuc loqui ad eã, & dixi. Noli facere
B hunc sermonẽ, sed cõsenti persuadẽti. Quot enim casus Sion? Cõsolare propter dolorẽ Hierusalẽ. Vides enĩ quoniã sanctificatio nostra deserta effecta est, & altare nostrum demolitum est, & tẽplum nostrum destructum est, & psalterium nostrum humiliatum est, & hymnus cõticuit, & exultatio nostra dissoluta ẽ, & lumẽ

& cogitarem quid esset hoc. Et ecce, subito emisit sonitum vocis magnũ timore plenum, vt commoueretur terra à mulieris sono. & vidi & ecce, amplius mulier nõ comparebat mihi, sed ciuitas ædificabatur, & locus demonstrabatur de fundamẽtis magnis: & timui, & clamaui voce magna, & dixi. Vbi est Vriel angelus, q à principio venit ad me? quoniã ipse me fecit venire in multitudine in excessu mentis huius, & factus est finis meus in corruptionẽ, & oratio mea in improperium. Et cum essem loquens ego hæc, ecce venit ad me, & vidit me: & ecce eram positus vt mortuus, & intellectus meus alienatus erat, & tenuit dexteram meam; & confortauit me, & statuit me sup pedes meos, & dixit mihi. Quid tibi est, & quare conturbatus est intellectus tuus, & sensus cordis tui, & quare conturbaris? Et dixi. Quoniã dereliquisti me, & ego quidem feci secundum sermones tuos, & exiui in cam

pum: & ecce vidi & video quod non
possum enarrare. Et dixit ad me: Sta
vt vir, & commouebo te. Et dixi. Lo
quere domine meus tu in me, noli
me derelinquere, vt non frustra mo
riar: quoniam vidi quæ nō sciebam,
& audio quæ non scio. Aut nunquid D
sensus meus fallitur, & anima mea
suppremat? Nunc ergo deprecor te,
vt demonstres seruo tuo de excessu
hoc. Et respondit ad me, & dixit. Au
di me, & doceam te, & dicam tibi
de qbus times: quoniam altissimus
reuelauit tibi mysteria multa. Vi-
dit rectam viam tuam, quoniam si-
ne intermissione contristabaris pro
populo tuo, & valde lugebas pro-
pter Sion. Hic ergo intellectus visio-
nis quæ tibi apparuit ante paulu-
lum. Quam vidisti lugētem, inchoa
sti consolari eam. Nunc autem iam
speciem mulieris non vides, sed ap-
paruit tibi ciuitas ædificari: & quo-
niam enarrabat tibi de casu filij sui,
hæc absolutio est. Hęc mulier quam

vidisti, hæc est Sion: & quoniam dixit tibi, quam & nunc conspicies, vt ciuitatem ædificatam. Et quoniam dixit tibi, qa sterilis fuit annis triginta: propter quod erant anni scilicet triginta, quando non erat in ea ad-
D huc oblatio oblata. Et factũ est post annos triginta, ædificauit Salomon ciuitatem, & obtulit oblationes, tũc fuit quando peperit sterilis filium. Et quod tibi dixit, quoniã nutriuit eum cum labore, hoc erat habitatio in Hierusalem. Et quoniam dixit tibi, quòd filius meus veniens in suo thalamo mortuus esset, & contigisset ei casus, hoc erat quæ facta est ruina Hierusalem. Et ecce, vidisti similitudinem eius: & quoniam filium lugeret, inchoasti cõsolari eam & de his quę contigerũt, hæc erãt tibi aperiẽda. Et nũc videt altissimus, quoniam ex animo cõtristatus es: & quoniã ex toto corde pateris pro ea, ostendit tibi claritatẽ gloriæ eius, et pulchritudinẽ decôris eius. Propter

ea enim dixi tibi, vt maneres in cam
po vbi domus non est ædificata.
Sciebam enim ego, quoniam altissi-
mus incipiebat tibi ostendere hæc:
ppterea dixi tibi, vt venires in agrũ
vbi non est fundamentum ædificij.
Nec enim poterat opus ædificij ho-
minis sustineri in loco, vbi incipieba
tur altissimi ciuitas ostendi. Tu ergo
noli timere, neque expauescat cor
tuum: sed ingredere, & vide splẽdo-
rem & magnitudinem ædificij, quã-
tum capax est tibi visu oculorum vi
dere: & post hæc audies quantum ca
pit auditus aurium tuarum audire.
Tu enim beatus es prę multis, & vo
catus es apud altissimũ sicut & pau-
ci. Nocte autem quæ in crastinum fu
tura est, manebis hic, & ostendet tib-
bi altissimus has visiones supremo-
rum, quę faciet altissimus his qui ha
bitant super terram à nouissimis die
bus. Et dormiui illã noctem & aliã,
sicut dixerat mihi.

Caput

CAPVT XI.

A ET vidi somnium, & ecce ascendebat de mari aquila, cui erant duodecim alæ pennarum, & capita tria. Et vidi, & ecce expandebat alas suas in omnem terrã, & omnes venti cœli insufflabant in eam, & colligebantur. Et vidi, & de pennis eius nascebantur contrariæ pennæ, & ipsæ fiebant in pẽnaculis minutis & modicis. Nam capita eius erant quiescentia, & dimidiũ caput erat maius aliorum capitũ, sed ipsa quiescebat cum eis. Et vidi, & ecce aquila volauit in pennis suis, & regnauit super terram & super eos qui habitãt in ea. Et vidi quoniam subiecta erãt ei omnia sub cœlo, & nemo illi contradicebat, neque vnus de creatura quæ est super terram. Et vidi, & ecce surrexit aquila super vngues suos, & misit vocem pennis suis, dicens. Nolite omnes simul vigilare, dormite vnusquisq; in loco suo, & per tempus vigilate. Ca-

pita autem in nouissimo seruetur. Et
vidi, & ecce vox non exibat de capi- A
tibus eius, sed de medietate corporis
eius. Et numeraui contrarias pennas
eius, & ecce ipsæ erant octo. Et vidi,
& ecce à dextera parte surrexit vna
penna, & regnauit super omnem ter
ram. Et factum est cum regnaret, ve- B
nit ei finis, & nõ apparuit locus eius:
& sequens exurrexit, & regnabat.
Ipsa multum tenuit tempus. Et fa-
ctum est cum regnaret, & veniebat fi
nis eius, vt nõ appareret sicut prior.
Et ecce vox emissa est illi, dicens. Au
di tu quę tanto tempore tenuisti ter-
ram. hęc annuncio tibi antequã inci-
pias non apparere. Nemo post te te-
nebit tempus tuum, sed nec dimidiũ
eius. Et leuauit tertia, & tenuit prin-
cipatum sicut & priores: & non ap-
paruit & ipsa. Et sic contingebat &
omnibus alijs singulatim principa-
tum gerere, & iterum nusquã com-
parere. Et vidi, & ecce in tempore se- C
quentes pennę erigebantur à dexte-

ra parte, vt tenerent & ipsæ principatum, & ex his erant quæ tenebāt, sed tamen statim non comparescebant. Nam & aliquæ ex eis erigebātur, sed non tenebant principatū. Et vidi post hęc, & ecce non comparuerunt duodecim pennæ, & duo pennacula: & nihil supererat in corpore aquilę, nisi duo capita quiescentia & sex pennacula. Et vidi, & ecce sex pennaculis diuisæ sunt duæ, & manserunt sub capite, quod est ad dexteram partem.

C Nam quatuor māserunt in loco suo. Et vidi, & ecce subalares cogitabant se erigere, & tenere principatus. Et vidi, & ecce vna erecta est, sed statim non comparuit. Et secundę velocius, quàm priores nō comparuerunt. Et vidi, & ecce duæ quæ superauerunt apud semetipsas cogitabant & ipsæ regnare: & in eo cum cogitarent, ecce vnum quiescentium capitum quod erat mediū, euigilabat. hoc enim erat duorum capitū maius. Et vidi, quoniam completa sunt duo capita secū:

& ecce conuersum est caput cum his,
qui cum eo erant, & comedit duas
subalares quæ cogitabant regnare.
Hoc etiam caput perconterruit om-
nem terrá, & dominabatur in ea his
qui habitant terram cum labore mul
to, & potentatum tenuit orbis terra-
rum super omnes alas quæ fuerunt.
Et vidi post hæc, & ecce medium ca-
put subito non comparuit, & hoc si-
cut alæ. Superauerunt autem duo ca
pita, quæ & ipsa similiter regnauerũt
super terram, & super eos qui habi-
tant in ea. Et vidi, & ecce deuorauit
caput à dextera parte illud quod à
leua. Et audiui vocem dicentẽ mihi.
Conspice contra te, & cõsidera quod
vides. Et vidi, & ecce sicut leo conci- D
tatus de sylua rugiens: & vidi, quo-
niam emittebat vocem hominis ad
aquilam. Et dixit, dicens: Audi tu &
loquar ad te, & dicet altissimus tibi.
Nónne tu es qui superasti de quatu-
or animalibus quæ feceram regnare
in seculo meo, & vt per eos veniret

finis temporum eorum? Et quartus veniens deuicit omnia animalia quę transierunt, & potentatu tenuit seculum cum tremore multo, & omnem orbem cum labore pessimo, & inhabitauit tot temporibus orbem terrarum cum dolo. Et iudicasti terrã non cum veritate. Tribulasti enim mansuetos, & læsisti quiescentes, & dilexisti mendaces, & destruxisti habitationes eorum qui fructificabant: & humiliasti muros eorum, qui te non nocuerunt. Et ascendit contumelia tua, vsq; ad altissimum, & superbia tua ad fortem. Et respexit altissimus superba tempora, & ecce finita sunt, & scelera eius completa sunt. Propterea non appareas tu aquila, & alę tuæ horribiles, & pennacula tua pessima, & capita tua maligna, & vngues tui pessimi, & omne corpus tuum vanum, vti refrigeretur omnis terra, & reuertatur liberata de tua vi, & speret iudicium & misericordiam eius qui fecit eam.

CAPVT XII.

ET factum est dum loque- A
retur leo verba hæc ad a-
quilā: & vidi, & ecce quod
superauerat caput, & non
comparuerunt quatuor alæ illæ quę
ad eum transierunt, & erectæ sunt vt
regnarēt: & erat regnum eorū exile,
& tumultū plenum. Et vidi, & ecce
ipsa nō apparebant, & omne corpus
aquilæ incendebatur, & expauesce-
bat terra valde; & ego à tumultu &
excessū mentis, & à magno timore
vigilaui, & dixi spiritui meo. Ecce tu
præstitisti mihi hoc in eo, quod scru-
taris vias altissimi. Ecce adhuc fatiga
tus sum animo, & spiritu meo inua-
lidus sum valde, & modica est in me
virtus à multo timore, quam expaui
nocte hac. Nunc ergo orabo altissi-
mum, vt me confortet vsq; in finem.
Et dixi. Dominator domine, si inue-
ni gratiam ante oculos tuos, & si iu-
stificatus sum apud te præ multis, &
si certe ascendit deprecatio meą ante

faciem tuam, conforta me, & osten-
de seruo tuo mihi interpretationem
& distinctionem visus horribilis hu-
ius, vt plenissime cõsoleris animam
meam. Dignũ enim me habuisti ostẽ-
dere mihi temporum nouissima. Et
dixit ad me: Hæc est interpretatio vi-
sionis huius: Aquilam quam vidisti
ascendẽtem de mari, hoc est regnum
quod visum est in visione Danieli fra-
tri tuo. Sed nõ est illi interpretatum,
quoniam ego nunc tibi interpretor.
Ecce dies veniũt, & exurget regnum
super terram, & erit timor acrior om-
nium regnorũ quæ fuerunt ante eũ.
B Regnabunt autem in ea reges duode-
cim, vnus post vnum. Nam secũdus
incipiet regnare, & ipse tenebit am-
plius tempus pręduodecim. Hæc est
interpretatio duodecim alarũ quas
vidisti. Et quam audisti vocem quæ
locuta est, non de capitibus eius exeũ-
tem, sed de medio corporis eius, hæc
est interpretatio. quoniam post tem-
pus regni illius nascentur contentio-

nes non modicæ,& periclitabitur vt
cadat: & non cadet tunc, sed iterum
constituetur in suum initium. Et quo-
niam vidisti subalares octo cohæren-
tes alis eius, hęc est interpretatio, ex-
urgent in ipso octo reges, quorum
erunt tempora leuia, & anni citati, &
duo quidem ex ipsis perient. Appro-
pinquante autem tempore medio,
quatuor seruabuntur in tẽpore, cum
incipiet approqinquare tempus eius
vt finiatur. duæ vero in finem serua-
buntur. Et quoniam vidisti tria capi-
ta quiescentia, hæc est interpretatio.
in nouissimis eius suscitabit altissim⁹
tria regna, & reuocabit in ea multa,
& dominabuntur terram, & qui ha-
bitant in ea, cum labore multo super
omnes qui fuerunt ante hos. propter
hoc ipsi vocati sunt capita aquilę. Isti
enim erunt qui recapitulabũt impie-
tates eius, & qui perficient nouissima
eius. Et quoniam vidisti caput ma-
ius non apparens, hæc est interpreta-
tio eius. quoniam vnus ex eis super C

lectum suum morietur, & tamē cum tormentis. Nam duo qui perseuerauerint, gladius eos comedet. Vnius enim gladius comedet qui cum eo: sed tamen hic gladio in nouissimis cadet. Et quoniam vidisti duas subalares traiicientes super caput quod est in dextera parte, hæc est interpretatio. hi sunt quos conseruauit altissimus in finem suum, hoc est regnum exile, & turbationis plenum. Sicut vidisti & leonem, quem vidisti de sylua euigilantem, & rugientem, & loquentem ad aquilam, & arguentem eam, & iniustitias ipsius per omnes sermones eius sicut audisti: hic est vētus quē seruauit altissimus in finem ad eos, & impietates ipsorum, & arguet illos, & incutiet coram ipsis disceptiones eorum. Statuet enim eos in iudicio viuos: & erit, cum arguerit eos, tunc corripiet eos. nam residuum populū meum liberabit cum miseria, qui saluati sunt super fines meos, & iucundabit eos quoadusque

veniet finis dies iudicij: de quo locu
tus sum tibi ab initio. Hoc somnium
quod vidisti, & hæ interpretationes.
Tu ergo solus dignus fuisti scire altis
simi secretum hoc. Scribe ergo om
nia ista in libro quæ vidisti; & pone
ea in loco abscondito: & docebis ea
sapientes de populo tuo, quorũ cor
da scis posse capere & seruare secre
ta hæc. Tu autem adhuc sustine hic D
alios dies septem, vt tibi ostendatur
quicquid visum fuerit altissimo ostẽ
dere tibi. Et profectus est à me. Et fa
ctum est, cum audisset omnis popu
lus quoniam pertransierunt septem
dies & ego non fuissem reuersus in
ciuitatem, & congregauit se omnis à
minimo vsq; ad maximum: & venit
ad me, & dixerũt mihi, dicẽtes. Quid
peccauimus tibi, & quid iniuste egi
mus in te, quoniam derelinquẽs nos
sedisti in loco hoc? Tu enim nobis su
peres solus ex omnibus populis, si
cut botrus de vinea; & sicut lucerna
in loco obscuro, & sicut portus & na

uis saluata à tempestate, Aut non suf
ficiunt nobis mala quæ contingunt?
Si ergo tu nos dereliqueris, quanto
nobis erat melius si essemus succensi
& nos cum incẽdio Sion? Nec enim
nos sumus meliores eorum qui ibi
mortui sunt. Et plorauerũt voce ma-
gna. Et respondi ad eos, & dixi. Con
fide Israel, & noli tristari tu domus
Iacob. Est enim memoria vestri co-
ram altissimo, & fortis non est obli-
tus vestri in tentatione. Ego eni non
dereliqui vos, neque excessi à vobis:
sed veni in hunc locum, vt depreca-
rer pro desolatione Sion, vt quærerẽ
misericordiã pro humilitate sanctifi-
cationis vestræ. Et nunc ite vnusquis-
que vestrum in domum suam, & ego
veniã ad vos post dies istos. Et pro-
fectus est populus, sicut dixi ei, in ci-
uitatem: ego autem sedi in campo se
ptem diebus, sicut mihi mandauit, &
manducabam de floribus solummo
do agri, de herbis facta est esca mihi
in diebus illis.

CAPVT XIII.

ET factum est post dies se- A
ptem, & somniaui som-
nium nocte. Et ecce de ma-
ri ventus exurgebat, vt cõ
turbaret omnes fluctus eius. Et vidi,
& ecce conualescebat ille homo cum
millibus cœli: & vbi vultum suum
vertebat vt consideraret, tremebant
omnia quæ sub eo videbátur: & vbi-
cunq; exibat vox de ore eius, arde-
scebant omnes qui audiebant voces
eius, sicut quiescit terra quando sen-
serit ignem. Et vidi post hæc, & ecce
congregabatur multitudo hominũ,
quorum non erat numerus de qua-
tuor ventis cœli, vt debellarent ho-
minem qui ascenderat de mari. Et vi-
di, & ecce sibimetipsi sculpserat mon
tem magnum, & volauit super eum.
Ego autem quæsiui videre regionẽ,
vel locum vnde sculptus esset mõs,
& non potui. Et post hæc vidi, & ec-
ce, omnes qui congregati sunt ad eũ,
vt expugnarent eum, timebãt valde,

tamen audebant pugnare. Et ecce, vt vidit impetum multitudinis venientis non leuauit manum ſuam, neque phrameam tenebat, neq; aliquod vas bellicoſum, niſi ſolummodo vt vidi, quoniam emiſit de ore ſuo ſicut flatum ignis, & de labijs eius ſpiritus flammæ, & de lingua eius emittebat ſcintillas, & tempeſtates, & cõmixta ſunt omnia ſimul, hic flatus ignis, & ſpiritus flammæ, & multitudo tempeſtatis: & concidit ſuper multitudinem in impetu, quæ præparata erat pugnare, & ſuccendit omnes, vt ſubito nihil videretur de innumerabili multitudine, niſi ſolummodo puluis, & fumi odor: & vidi, & extimui.

B Et poſt hęc vidi ipſum hominem deſcendentem de monte, & vocantem ad ſe multitudinẽ aliam pacificam, & accedebat ad eum vultus hominũ multorum quorũdam gaudentium, quorundam triſtantium: aliqui vero alligati, aliqui adducentes ex eis qui offerebantur. & ægrotaui à multitu-

dine pauoris & expergefactus ſum;
& dixi. Tu ab initio demonſtraſti ſer-
uo tuo mirabilia hæc, & dignum me
habuiſti vt ſuſciperes deprecationem
meam: & nunc demonſtra mihi ad-
huc interpretationem ſomnij huius.
Sicut enim exiſtimo in ſenſu meo,
væ qui derelicti fuerint in diebus il-
lis: & multo plus væ his qui nō ſunt
derelicti. Qui enim non ſunt dereli-
cti, triſtes erant. Intelligo nunc quæ
ſunt repoſita in nouiſſimis diebus,
& occurrent eis, ſed & his qui dere-
licti ſunt. Propter hoc venerūt enim
in pericula magna, & neceſſitates
multas, ſicut oſtendunt ſomnia hæc.
Attamen facilius eſt periclitantē ve-
nire in hunc, quàm pertranſire, ſicut
nubem à ſeculo, & nunc videre quæ
contingunt in nouiſſimo. Et reſpon-
dit ad me, & dixit. Et viſionis inter-
pretationem dicam tibi: & de quibus
locutus es, adaperiam tibi. Quoniā
de his dixiſti qui derelicti ſunt, hæc
eſt interpretatio. qui aufert periculū

illo tempore, hic se custodiuit. qui in periculo inciderũt, hi sunt qui habent opera & fidem ad fortissimum. Scito ergo quoniã magis beatificati sunt, qui derelicti super eos qui mortui sunt. Hæ interpretationes visionis. quia vidisti virum ascendentem de corde maris, ipse est quem conseruat altissimus multis tẽporibus, qui per semetipsum liberabit creaturam suam: & ipse disponet, qui derelicti sunt. Et quoniam vidisti de ore eius exire, vt spiritum, & ignem, & tempestatem: & quoniam nõ tenebat phrameam, neq; vas bellicosum: corrupit enim impetus eius multitudinem, quæ venerat expugnare eum, hæc est
C interpretatio. ecce dies veniunt, quãdo incipiet altissimus liberare eos, qui super terram sunt: & veniet in excessu mentis super eos qui inhabitãt terram. Et alij alios cogitabunt debellare: ciuitas ciuitaté, & locus locum, & gens aduersus gentem, & regnum aduersus regnum. Et erit, cum fient

hæc, & contingent signa quæ antè
ostendi tibi: & tunc reuelabitur filius
meus, quem vidisti, vt virum ascen-
dentem. Et erit, quādo audierint om
nes gentes vocē eius: & derelinquet
vnusquisq; in regione sua bellum su-
um, quod habent ad alterutrum: &
colligetur in vnum multitudo innu
merabilis, sicut volentes venire, &
expugnare eum. Ipse autē stabit su-
per cacumen montis Sion. Sion autē
veniet, & ostendetur omnibus para-
ta, & ædificata: sicut vidisti montem
sculpi sine manibus. Ipse autē filius
meus arguet, quæ adinuenerunt gen
tes, impietates eorum has, quæ tem-
pestati appropinquauerunt, propter
mala cogitamenta eorum, & crucia-
menta, quibus incipient cruciari: quę
assimilatæ sunt flāmæ, & perdet eos
sine labore, per legem, quæ igni assi-
milata est. Et quoniam vidisti eū col-
ligentem ad se aliam multitudinē pa
cificam: hę sunt decem tribus, quę ca
ptiuæ factę sunt de terra sua, in dieb9
Osee

Osee regis, quem captiuũ duxit Salmanasar rex Assyriorum: & trãstulit eos trans flumen, & translati sunt in terram aliam. Ipsi autem sibi dederunt cõsilium hoc, vt derelinquerẽt multitudinem gentium, & proficiscerentur in vlteriorem regionem, vbi nunquam inhabitauit genus humanum: vel ibi obseruare legitima sua, quæ non fuerant seruantes in regione sua. Per itroitus autem angustos

D fluminis Euphrâten introierunt. Fecit enim eis tunc altissimus signa, & statuit venas fluminis vsquequo trãsirent. Per eam enim regionem erat via multa, itineris anni vnius, & dimidij: nam regio illa vocatur Arsareth. Tunc inhabitauerũt ibi vsq; in nouissimo tempore: & nunc iterum cum cœperint venire, iterum altissimus statuet venas fluminis, vt possint transire: propter hęc vidisti multitudinem cũ pace. Sed & qui derelicti sunt de populo tuo, hi sunt, qui inueniuntur intra terminũ meum. Fa-

ctum erit ergo, quando icipiet per-
dere multitudinem earum, quæ col
lectæ ſunt gẽtes, proteget eos qui ſu
perauerunt populum: & tunc oſten-
det eis multo plurima portenta. Et
dixi ego. Dominator domine hoc
mihi oſtende, propter quod vidi vi-
rum aſcendentem de corde maris.
Et dixit mihi. Sicut non potes hæc
vel ſcrutari, vel ſcire, q̃ ſunt in ꝓfun
do maris: ſic nõ poterit quiſq; ſuper
terrã videre filium meum, vel eos,
qui cum eo ſunt, niſi in tẽpore diei.
Hæc eſt interpretatio ſomnij, quod
vidiſti, & propter quod illuminatus
es hic ſolus. Dereliquiſti enim tuam
& circa meam vacaſti legem, & quæ
ſiſti. Vitam enim tuam diſpoſuiſti in
ſapiẽtia, & ſenſum tuum vocaſti ma
trem: & propter hoc oſtẽdi tibi mer
ces apud altiſſimum. erit enim, poſt
alios tres dies, ad te alia loquar, &
exponam tibi grauia, & mirabilia. Et
ꝓfectus ſum, & tranſij in campum,
multum glorificans, & laudans altiſ

simum de mirabilibus, quæ per tempus faciebat: & quoniã gubernat ipsum, & quæ sunt in temporibus illata, & sedi ibi tribus diebus.

CAPVT XIIII

A ET factũ ẽ tertio die, et ego sedebã sub quercu. Et ecce, vox exiuit contra me de rubo, & dixit. Esdra Esdra. Et dixi. Ecce ego domine. Et surrexi super pedes meos. Et dixit ad me, Reuelans reuelatus sum super rubũ, & locutus sum Moysi, quãdo populus meus seruiebat in Ægypto, & misi eum, & eduxi populum meũ de Ægypto, & adduxi eum super mõtem Sina, & detinebam eũ apud me diebus multis: & enarraui ei mirabilia multa, & ostendi ei temporum secreta, & finem: & pręcępi ei, dicẽs. Hæc in palàm facies verba, & hæc abscõdes. Et nunc tibi dico: signa quæ demonstraui, & somnia quæ vidisti, & interpretationes quas tu vidisti, in corde tuo repone ea: tu eni recipie-

ris ab omnibus, cõuerteris residuus
cum consilio meo, & cum similibus
tuis, vsquequo finiantur tẽpora. quo
niam seculum perdidit iuuentutem
suam, & tempora appropinquant
senescere. Duodecim enim partibus
diuisum est seculũ, & transierũt eius
decima, & dimidium decimę partis:
supersunt autem eius post medium
decimæ partis. Nũc ergo dispone do
mum tuã, & corripe populum tuũ, B
& consolare humiles eorũ, & renun
cia iam corruptelæ, & dimitte abs te
mortales cogitationes, & pijce abs
te pondera humana, & exue te iã in-
firmam naturam: & repone in vnã
partem molestissima tibi cogitamen
ta, & festina transmigrare à tempori
bus his: quæ enim vidisti nũc conti
gisse mala, iterum horum deteriora
facient. quantũ enim inualidum fiet
seculum à senectute, tantum multi-
plicabũtur super inhabitãtes mala.
Prolongauit enim se magis veritas,
& appropinquauit mẽdacium. Iam

enim festinat venire, quam vidisti vi
sionem. Et respondi, & dixi coram te
domine. Ecce enim ego abibo, sicut
pręcępisti mihi, & corripiã præsentẽ
populũ. Qui aũt iterũ nati fuerint,
quis commonebit? Positum est ergo
seculum in tenebris: & qui inhabitãt
in eo, sine lumine. Quoniam lex tua
incensa est, propter quod nemo scit
quę à te facta sunt, vel quę incipient
opera. Si enim inueni in te gratiam
immitte in me spiritum sanctum, &
scribam omne quod factum est in se
culo ab initio, quæ erant in lege tua
scripta, vt possint homines inuenire
semitam: & qui voluerint viuere in
nouissimis, viuant. Et respondit ad
me, & dixit. Vadens congrega popu
lum, & dices ad eos vt non quærant
C te diebus quadraginta. Tu autẽ præ
para tibi buxos multos, & accipe te-
cum Saream, Dabriam, Salemiam,
Echanũ, & Asiel quinq; hos, qui pa-
rati sunt ad scribendum velociter: &
venias huc, & ego accendam in cor-

de tuo lucernam intellectus, quę nō
extinguetur, quoadusque finiantur,
quæ incipies ſcribere. Et tunc perfe-
ctis quædam palam facies, quędam
ſapientibus abſconſe trades. in craſti
num enim hac hora incipies ſcribe-
re. Et profectus ſum ſicut mihi præ-
cępit, & cōgregaui omnem populū,
& dixi. Audi Iſrael verba hæc: Pere-
grinati ſunt patres noſtri ab initio
in Ægypto, & liberati ſunt inde: &
accęperunt legem vitæ, quam nō cu
ſtodierunt, quā & vos poſt eos trāſ-
greſſi eſtis: & data eſt vobis terra in
ſortem, & terra Sion, & patres veſtri,
& vos iniquitatem feciſtis, & nō ſer
uaſtis vias, quas pręcępit vobis altiſ
ſimus: & iuſtus iudex cum ſit, abſtu
lit à vobis in tēpore, quod donaue-
rat. Et nunc vos hic eſtis, & fratres
veſtri introrſum veſtrum ſunt. Si er-
go imperaueritis ſenſui veſtro, &
erudieritis cor veſtrum, viui conſer-
uati eritis, & poſt mortem miſeri-
cordiā conſequemini. Iudiciū enim

post mortem veniet, quãdo iterum reuiuiscemus: & tunc iustorũ nomina parebunt, & impiorum facta ostẽdentur. Ad me igitur nemo accedat nunc, neque requirat me vsque dies
D quadraginta. Et accæpi quinque viros, sicut mandauit mihi, & profecti sumus in campum, & mãsimus ibi. Et factus sum in crastinum, & ecce vox vocauit me, dicens. Esdra, aperi os tuum, & bibe quo te potauero. Et aperui os meũ, & ecce calix plenus porrigebatur mihi. Hoc erat plenum sicut aqua: color autem eius vt ignis similis. Et accæpi, & bibi: & in eo cum bibissem, cor meum cruciabatur intellectu, & in pectus meum increscebat sapientia. Nam spiritus meus conseruabatur memoria. Et apertum est os meum, & nõ est clausum amplius. Altissimus dedit intellectũ quinq; viris, & scripserunt quę dicebantur excessiones noctis quas non sciebant. Nocte autem manducabant panem, ego autem per diem

loquebar,& per noctem nō tacebā.
Scripti sunt autem per quadraginta
dies libri ducenti quatuor. Et factum
est cū cōpleuissent quadraginta dies,
locutus est altissimus dicens. Priora
quę scripsisti, in palàm pone, & legāt
digni & indigni: nouissimos autē se-
ptuaginta conseruabis, vt tradas eos
sapiētibus de populo tuo. In his enī
est vena intellectus, & sapiētię fons,
& scientiæ flumen. Et feci sic.

CAPVT XV.

ECce, loquere in aures ple A
bis meę sermones ꝓphe-
tiæ, quos immisero in os
tuū, dicit dominus, & fac
vt in charta scribantur, quoniam fi-
deles & veri sunt. Ne timeas à cogi-
tationibus aduersum te, nec turbent
te incredulitates dicentiū, Quoniam
omnis īcredulus in incredulitate sua
morietur. Ecce ego induco, dicit do-
minus, super orbē terrarū mala, gla-
dium, & famem, & mortem, & inte
ritum: ꝓpter quod superpolluit ini-

quitas omnem terram,& adimpleta
ſunt opera nociua illorũ. Propterea
dicit dominus: Iam non ſilebo de í-
pietatibus eorum quæ irreligioſe
agunt, nec ſuſtinebo in his quæ ini-
que exercent, ecce ſanguis innoxius
& triſtis clamat ad me,& animæ iu-
ſtorum clamát perſeueranter. Vindi
cans vindicabo illos dicit dominus,
& accipiam omnem ſanguinem in-
noxium ex illis ad me. Ecce populus
meus quaſi grex ad occiſionem duci
tur, iam non patiar illum habitare in
terra Ægypti: ſed educã eum in ma
nu potenti,& brachio excelſo,& per
cutiam plaga ſicut prius,& corrum-
pam omné terrã eius. Lugebit Ægy
ptus,& fundaméta eius plaga verbe
rata, & caſtigatione quã inducet ei
deus. Lugebunt cultores operantes
terrã, quoniam deficient ſemina eo-
rum ab vredine & grandine, & à ſy
dere terribili. Væ ſeculo,& qui habi-
tant in eo: quia appropinquauit gla-
dius & contritio eorum, & exurget

gens contra gentem ad pugnam, &
rhomphęa in manibus eorum. Erit
enim inconstabilitio hominibus, &
alij alijs inualescentes non curabunt
regem suum & principes viæ gesto-
rum suorum in potentia sua. Concu B
piscet enim homo in ciuitatem ire,
& non poterit. Propter superbiam
enim eorũ ciuitates turbabuntur, do
mus exterentur, hoĩes metuẽt. Non
miserebitur homo proximum suũ
ad irritum faciendum domos eorũ
ĩn gladium. ad diripiendas substan-
tias eorum propter famem panis &
tribulationem multam. Ecce ego cõ
uoco, dicit deus, omnes reges terræ
ad me verendum, qui sunt ab orien-
te, & ab austro, ab euro, & à Libano,
ad conuertendos ad se, & reddere
quę dederunt illis: sicut faciunt vsq;
hodie electis meis, sic faciam & red-
dam in sinu eorum. Hæc dicit domi
nus deus. Nõ parcet dextera mea su
per peccatores, nec cessabit rhõphęa
super effundentes sanguinẽ inoxiũ

ſuper terram. Exijt ignis ab ira eius & deuorauit fundamenta terræ, & peccatores quaſi ſtramen incenſum. Væ eis qui peccant, & non obſeruāt mādata mea, dicit dominns, nō parcam illis. Diſcedite filij à poteſtate. Nolite contaminare ſanctificationē meā, quoniā nouit dominus omnes qui delinquūt in illū ꝓpterea tradidit eos in mortem, & in occiſionē. Iam enim venerunt ſuper orbē terrarum mala, & manebitis in illis. nō enī liberabit vos deus, ꝓpter quod peccaſtis in eū. Ecce viſio horribilis, & facies illius ab oriente. Et exient nationes draconum Arabum in curribus multis, & ſicut flatus eorū numerus fertur ſuper terram, vt iam timeant & trepident omnes qui illos audient carmonij inſanientes in ira, & exient vt apri de ſylua, & aduenient in virtute magna, & conſtabunt in pugnam cum illis, & vaſtabunt portionē terrę Aſſyriorum. Et poſt hæc ſuperualeſcēt dracones na-

tiuitatis suę memores, & cõuertent
se conspirantes in virtute magna ad
persequendos eos. Isti turbabuntur
& silebunt in virtute illorum, & cõ
uertent pedes suos in fugã; & à ter-
ritorio Assyriorum subsessor obside
bit eos. & consumet vnum ex illis,
& erit timor & tremor in exercitu il
lorum, & contentio in reges ipso-
rum. Ecce nubes ab oriente, & à se- C
ptentrione vsq; ad meridianũ, & fa-
cies earum horrida valde: plena iræ
& procellæ, & collident se inuicem,
& collident sydus copiosum super
terrã, et sydus illorũ, & erit sanguis
à gladio vsq; ad ventrẽ, & fimus ho
minis vsq; ad substramen cameli, &
erit timor & tremor multus sup̃ ter
ram, & horrebunt qui videbũt iram
illam, & tremor apprehẽdet illos: &
post hęc mouebũtur nimbi copiosi
à meridiano, & septentrione, & por
tio alia ab occidente: & superinuale-
scent venti ab oriente, & recludent
eam, & nubem quã suscitauit in ira

& ſydus ad faciédā exterritationem ad oriétalem vétum & occidentem violabitur: & exaltabūtur nubes magnę & validæ plenæ irę, & ſydus, vt exterreant omnem terram, & inhabitátes eā, & infundét ſuper omné locum altū & eminété ſydus terribile, igné & grādinem, & rhomphęas volātes, & aquas multas, vt etiā impleantur omnes cāpi, & oés riui plenitudine aquarum multarum. & demoliétur ciuitates, & muros, et mõtes, & colles, & ligna ſyluarū, & fœnum pratorum, & frumenta eorū. Et tranſibunt conſtantes vſq; Babyloné, & exterét eā: cõuenient ad ipſam, & circumibūt eā, & effundent ſydus & oém irā ſuper eam, & ſubibit puluis & fumus vſq; in cœlum, & omnes in circuitu lugebunt eā: & qui ſub ea remanſerint, ſeruient his qui exterruerunt. Et tu Aſia concors in ſpem Babylonis, & gloria perſonę eius: væ tibi miſera propter quod aſſimilaſti ei, & ornaſti filias tuas in

fornicatione ad placendum & glo-
riandum in amatoribus tuis, qui te-
cum cupierũt semper fornicari. Odi- D
bilem imitata es in omnibus operi-
bus eius, & in adiuetionibus eius,
propterea dicit deus, Immittam ti-
bi mala, viduitatem, paupertatem,
& famem, & gladium, & pestem, ad
deuastandas domos tuas à violatio
ne, & morte, & gloria virtutis tuæ.
Sicut flos siccabitur, cum exurget ar
dor qui emissus est super te infirma-
beris vt paupercula plagata, & casti-
gata à mulieribus, vt non possint te
suscipere potentes & amatores. Nũ-
qd ego sic zelabor te dicit dominus,
nisi occidisses electos meos in omni
tempore, exaltans percussionem ma
nuum, & diceres super mortem eo-
rum, cum inebriata esses, Exorna spe
cié vultus tui? Merces fornicationis
tuæ in sinu tuo, propter hoc reddi-
tionem accipies. Sicut facies electis
meis, dicit dominus, sic faciet tibi de
us, & tradet te in malum. Et nati tui

fame interiènt: & tu rhomphęa cades, & ciuitates tuæ conterentur & omnes tui in campo gladio cadēt. Et qui ſunt in mōtibus, fame peribunt, & mādūcabūt carnes ſuas, & ſanguinem bibēt à fame panis & ſiti aquę. Infelix per maria venies: & rurſum accipies mala. Et in tranſitu allident ciuitatē occiſam, & exterēt aliquam portionem terræ tuæ, & partem glorię tuæ exterminabūt, rurſum reuertētes conuerſam. Et demolita eris illis pro ſtipula, & ipſi erūt tibi ignis: & deuorabūt te, & ciuitates tuas, terram tuā, & montes tuos, omnes ſylvas tuas. & lignum fructiferum igni comburent. Filios tuos captiuos ducent, & cenſum tuum in prędam habebunt, & gloriam faciei tuæ exterminabunt.

CAPVT XVI.

A VÆ tibi Babylon & Aſia, vę tibi Ægypte & Syria. Præcingite vos ſaccis & ciliciis, & plangite filios ve-

ſtros,& dolete:quoniá appropinqua
uit cõtritio veſtra. Immiſſus eſt vo-
bis gladius,& quis eſt qui auertat il
lum? Immiſſus eſt vobis ignis,& qs
eſt qui extinguat illum? Immiſſa
ſunt vobis mala,& quis eſt qui repel
lat ea? Nunquid repellet aliqs leoné
eſuriété in ſylua,aut extinguet igné
in ſtipula mox quãdo cœperit arde-
re? Nunquid repellet aliquis ſagittã
à ſagittario forti miſſam? Dominus
fortis immittit mala, & quis eſt qui
repellat ea? Exijt ignis ex iracundia
eius,& quis eſt qui extinguat eum?
Coruſcabit,& qs nõ timebit? Tona
bit,& quis nó pauebit? Dominus cõ
minabitur, & quis non funditus cõ
teretur à facie ipſius? Terra tremuit
& fundaméta eius,mare fluctuat de
profundo,& fluctus eius diſturbabũ
tur,& piſces eius à facie domini, &
à gloria virtutis eius: quoniã fortis
dextera eius quę arcum tendit, ſagit
tę eius acutæ quæ ab ipſo mittũtur,
non deficient cum cœperint mitti in
fines

fines terræ. Ecce mittuntur mala, & non reuertentur, donec veniāt super terram. Ignis succenditur, & non extinguetur, donec cōsumat fundamenta terræ. Quemadmodum non redit sagitta missa à valido sagittario: sic non reuertentur mala, quę missa fuerint in terrā. Væ mihi, væ mihi: quis me liberabit in illis diebus? Initium dolorum & multi gemitus, initium famis & multi interitus, initium bellorum & formidabūt potestates, initium malorū & trepidabunt omnes.

B In his quid faciam cum venient mala? Ecce fames, & plaga, & tribulatio, & angustia missa sunt flagella in emēdatione, & in his omnibus se non cōuertent ab iniquitatibus suis, neque flagellorum memores erūt semper. Ecce, erit annonæ vilitas super terrā, sic vt putent sibi esse directā pacem, & tunc germinabunt mala super terram, gladius, fames, & magna confusio. A fame enim plurimi qui inhabitant terram interient, & gladius per-

det cęteros,qui ſuperauerint à famè,
& mortui ſicut ſtercora proijcien-
tur, & non erit qui conſoletur eos.
Derelinquetur enim terra deſerta, &
ciuitates eius deijcientur. Non dere-
linquetur qui colat terram,& qui ſe-
minet eam. Ligna dabunt fructus.&
quis vindemiabit illa? Vua matura B
fiet,& quis calcabit illam? Erit enim
locis magna deſertio. Cupiet enim
homo hominem videre, vel vocem
eius audire.Relinquentur eni de ciui
tate decem,& duo de agro qui abſcō
derint ſe in denſis nemoribus,& ſciſ
ſuris petrarum, quemadmodū dum
derelinquuntur in oliueto, & ſingu-
lis arboribus tres aut quatuor oliuę:
aut ſicut in vinea vindemiata racemi
relinquuntur ab his qui diligēter vi-
neam ſcrutantur:ſic relinquentur in
diebus illis tres aut quatuor ſcrutan-
tibus domos eorum in rhomphæa.
Et relinquetur terra deſerta, & agri
eius inueterabunt,& viæ eius & om C
nes ſemitę eius germinabunt ſpinas,

eo quòd non transient homines per
eam. Lugebunt virgines non haben-
tes sponsos, lugebunt mulieres non
habentes viros, lugebunt filię earum
non habentes adiutorium: sponsi ea-
rum in bello cõsumentur, & viri ea-
rum in fame exterentur. Audite vero
ista, & cognoscite ea serui domini. Ec
ce verbum domini, excipite illud. ne
dijs credatis, de quibus dicit domi-
nus, Ecce appropinquãt mala, & non
tardant. Quemadmodum prægnans
cum parit in nono mense filium suũ,
appropinquãte hora partus eius, an-
te horas duas vel tres, dolores circũ-
eunt ventrem eius, & prodeunte in-
fante de ventre non tardabunt vno
puncto: sic nõ morabuntur mala ad
prodeundum super terram, & secu-
lum gemet, & dolores circũtenebũt
C illud. Audite verbum, plebs mea: Pa
rate vos in pugnam, & in malis sic
estote, quasi aduenæ terræ. Qui ven
dit, quasi qui fugiat: & qui emit, qua-
si qui perditurus. Qui mercat, quasi

qui fructum non capiat: & qui ædifi/
cat, quasi non habitaturus. Qui semi
nat, quasi qui non metet: sic & qui vi
neam putat, quasi qui nõ vindemia/
turus. Qui nubunt, sicut quasi filios
non facturi: & qui non nubunt, sic
quasi vidui. Propter quod qui labo/
rant, sine causa laborant. Fructus ení
illorum alienigenæ metent, & sub/
stantiam illorum rapient, & domos
euertent, & filios eorum captiuabũt,
quia in captiuitate & fame generant
natos suos. Et qui negociantur in ra/
pina, quãtum diu exornant ciuitates
& domos suas, & possessiones & per
sonas suas, tanto magis adzelabor
eos super peccata sua dicit dominus.
Quo modo zelatur fornicaria mu/
lierem idoneam & bonam valde, sic
zelabitur iustitia iniquitaté cum ex/
ornat se, & accusat eam in facie, cum
venerit qui defendat exquirenté om
ne peccatum super terrã. Propterea
nolite similari ei, nec operibus eius:
quoniam adhuc pusillũ, & tolletur

iniquitas à terra, & iuſtitia regnabit in vos. Non dicat peccator ſe nō peccaſſe: quoniam carbones ignis comburet ſuper caput eius qui dicit, Non peccaui coram domino deo, & gloria ipſius. Ecce dominus cognoſcet omnia opera hominum, & adinuentiones illorum, & cogitationes illorum, & corda illorum. Dixit enim, Fiat terra, & facta eſt: fiat cœlum, & factũ eſt. Et in verbo illius ſtellæ fundatæ ſunt, & nouit numerum ſtellarum. Qui ſcrutatur abyſſum, & theſauros illarum: qui mẽſus eſt mare, & conceptũ eius. Qui concluſit mare in medio aquarũ, & ſuſpendit terram ſuper aquas verbo ſuo. Qui extendit cœlum quaſi cameram, ſuper aquas fundauit eũ. Qui poſuit in deſerto fontes aquarum, & ſuper verticem montium lacus ad emittendũ flumina ab eminenti petra, vt pota-
D ret terram. Qui finxit hominem, & poſuit cor ſuum in medio corporis, & miſit ei ſpiritum, vitam, & intelle

ctum,& ſpiramen dei omnipotentis qui fecit omnia & ſcrutinat omnia abſconſa in abſconſis terræ. Hic no/uit adinuentionem veſtram, & quæ cogitatis in cordibus veſtris,peccan/tes,& volentes occultare peccata ve/ſtra. Propter quod dominus ſcruti/nando ſcrutinauit omnia opera ve/ſtra, & traducet vos omnes, & vos confuſi eritis cum proceſſerint pecca ta veſtra coram hominibus,& iniqui tates erunt quæ accuſatores ſtabunt in die illo. Quid facietis?aut quomo do abſcondetis peccata veſtra coram deo,& angelis eius?Ecce iudex deus, timete eum. Deſinite à peccatis ve/ſtris, & obliuiſcamini iniquitates ve ſtras iam agere eas in ſempiterno, & deus educet vos,& liberabit de om/ni tribulatione. Ecce enim incéditur ardor ſuper vos turbæ copioſæ,& ra pient quoſdam ex vobis, & cibabũt idôlis occiſos:& qui cõſenſerint eis, erunt illis in deriſum, & in imprope rium, & in cõculcationem.erit enim

locis locus, & in vicinas ciuitates exurrectio multa super timentes dominum. Erunt quasi insani, nemini parcẽtes: ad diripiendum & deuastãdum adhuc timẽtes dominum, quia deuastabunt & diripient substantias, & de domibus suis eos eijcient. Tũc parebit probatio electorũ meorum, vt aurum quod probatur ab igne. Audite dilecti mei, dicit dominus: Ecce adsunt dies tribulationis, & de his liberabo vos. Ne timeatis, nec hæsitetis: quoniam deus dux vester est. Et qui seruat mandata & pręcępta mea, dicit dominus deus, ne pręponderẽt vos peccata vestra, ne superaleuent se iniquitates vestræ. Væ qui cõstringuntur à peccatis suis, & obteguntur ab iniquitatibus suis, quemadmodũ ager constringitur à sylua, & spinis tegitur semita eius per quã non transit homo, & excluditur & mittitur ad deuorationem ignis.

FINIS.

HIERONYMVS AD CHROMAtiũ & Heliodorũ in Tobiã præfatio.

MIrari non desino exactionis vestræ instantiã. Exigitis enim vt librũ Chaldęo sermone cõscriptum, ad Latinũ stylum traham, librũ vtiq; Tobiæ: quẽ Hebręi de catalogo diuinarum scripturarũ secantes, his quæ agiographa memorant, mãciparunt. Feci satis desiderio vestro, non tamẽ meo studio. Arguunt enim nos Hebræorũ studia: & imputant nobis, cõtra suum canonẽ Latinis auribus ista transferre. Sed melius esse iudicans Pharisæorũ displicere iudicio, & episcoporũ iussionibus deseruire: institi vt potui. Et quia vicina est Chaldęorũ lingua sermoni Hebraico, vtriusque linguæ peritissimũ loquacem reperiens, vnius diei laborẽ arripui: & quicquid ille mihi Hebraicis verbis expressit, hoc ego accito notario sermonibus Latinis exposui. Orationibus vestris mercedẽ huius operis cõpensabo, cum gratũ vobis didicero me, quod iubere estis dignati: cõplesse.

LIBER TOBIAE

A
OBIAS EX TRI
bu & ciuitate Ne-
pthalim, quæ eſt in
ſuperiorib⁹ Galilææ
ſupra Naaſſon, poſt
viam quæ ducit ad
occidentem, in ſiniſtro habens ciuita
tem Sephet: cum captus eſſet in die-
bus Salmanaſar regis Aſſyriorum, in
captiuitate tamen poſitus, viam ve-
ritatis nõ deſeruit, ita vt omnia quæ
habere poterat, quotidie concaptiuis
fratribus, qui erãt ex eius genere, im-
pertiret. Cumq́; eſſẽt iunior omnib⁹
in tribu Nepthalim, nihil tamen pue
rile geſſit in opere. Deniq; cum irent
omnes ad vitulos aureos, quos Hie 3.Re.12.f
roboam fecerat rex Iſrael, hic ſolus
fugiebat cõſortia omnium: & perge-
bat ad Hieruſalem ad templum do-
mini, & ibi adorabat dominũ deum
Iſrael, omnia primitiua ſua, & deci-

mas suas fideliter offerens, ita vt in
tertio anno proselytis & aduenis mi
nistraret omnem decimationé. Hæc B
& his similia secundū legem dei pue
rulus obseruabat. Cum vero factus
fuisset vir, accepit vxoré Annam de
tribu sua: genuitq; ex ea filium, no-
men suum imponens ei, quem ab in-
fantia timere deum docuit, & absti-
nere ab omni peccato. Igitur cū per
captiuitatem deuenisset cum vxore
sua & filio in ciuitaté Niniuen, cum
omni tribu sua: & cū omnes ederent
ex cibis gentilium, iste custodiuit ani
mam suam, & nunquam contamina
tus est in escis eorum. Et quoniā me-
mor fuit domini in toto corde suo,
dedit illi deus gratiam in conspectu
Salmanasar regis: & dedit illi pote-
statem quocunq; vellet ire, habens li
bertatem quæcunq; facere voluisset.
Pergebat ergo per omnes qui erāt in
captiuitate, & monita salutis dabat
eis. Cum autem venisset in Rages ci- C
uitatem Medorum, & ex his quibus

honoratus fuerat à rege, habuiſſet de
cem talenta argenti, & cum in multa
turba generis ſui Gabelum egenté vi
deret, qui erat ex tribu eius, ſub chiro
grapho dedit illi memoratú pondus
argenti. Poſt multum vero téporis
mortuo Salmanaſar rege, cú regna-
ret Sennacherib filius eius pro eo, &
filios Iſrael exoſos haberet in con-
ſpectu ſuo, Tobias quotidie pergebat
per omnem cognationé ſuam & có-
ſolabatur eos, diuidebatq́ꝫ vnicuiqꝫ,
prout poterat, de facultatibus ſuis.
D eſurientes alebat, nudisq́ꝫ veſtiméta
præbebat, & mortuis atqꝫ occiſis ſe-
pulturá ſolicitus exhibebat. Denique 4.Re.19.g
cum reuerſus eſſet rex Sennacherib Ecci.48.d
fugiens à Iudęa plagam, quam circa Eſa. 37. g
eum fecerat deus propter blaſphemiá 1.Mac.7.f
ſuam, & iratus multos occideret ex &.2.Mac.
filijs Iſrael, Tobias ſepeliebat corpo 8.c
ra eorum. At vbi nunciatum eſt regi,
iuſſit eum occidi, & tulit omné ſub-
ſtantiam eius. Tobias vero cum filio
ſuo, & cum vxore fugiens, nudus la-

tuit, quia multi diligebant eum. Post dies vero quadragintaquinq; , occiderunt regem filij ipsius, & reuersus est Tobias in domum suam, omnisq; facultas eius restituta est ei.

CAPVT II.

Post hęc vero cum esset dies festus domini, & factum esset prandium bonum in domo Tobiæ, dixit filio suo. Vade, & adduc aliquos de tribu nostra timentes deum, vt epulentur nobiscum. Cumq; abijsset, reuersus nunciauit ei vnū ex filijs Israel iugulatum iacere in platea. Statimq; exiliens de accubitu suo, relinquens prandiū, ieiunus peruenit ad corpus: tollensq; illud portauit ad domū suam occulte, vt cum sol occubuisset, caute sepeliret eum. Cumq; occultasset corpus, manducauit panem cum luctu, & tremore, memorans illum sermoné, qué dixit dominus per Amos prophetam, Dies festi vestri conuertentur in lamentationem, & luctum.

A (margin, beside line 1 of chapter) · B (margin, beside "prophetam")

Amos. 8. c

Cum vero ſol occubuiſſet, abijt, & ſe
peliuit eum. Arguebant autem eum
omnes proximi eius, dicentes. Iam
huius rei cauſa interfici iuſſus es, &
vix effugiſti mortis imperium, & ite
rum ſepelis mortuos? Sed Tobias
plus timens deum quàm regem, ra/
piebat corpora occiſorum, & occul/
tabat in domo ſua, & medijs nocti/
bus ſepeliebat ea. Contigit autem, vt
quadam die fatigatus à ſepultura, ve
niens in domum ſuam, iactaſſet ſe iu
xta parietem, & obdormiſſet: & ex
nido hirundinum dormienti illi, ca/
lida ſtercora inciderent ſuper oculos
C eius, fieretq; cæcus. Hanc autem ten/
tationē ideo permiſit dominus eue/
nire illi, vt poſteris daretur exemplū
patientiæ eius, ſicut & ſancti Iob. Nā
cum ab infantia ſua ſemper deum ti/
muerit, & mandata eius cuſtodierit,
non eſt contriſtatus contra deum ꝙ
plaga cæcitatis euenerit ei. ſed immo
bilis in dei timore permanſit, agens
gratias deo omnib⁹ diebus vitæ ſuę.

Nam ſicut beato Iob inſultabant reges: ita iſti parentes, & cognati eius irridebant vitam eius, dicentes. Vbi eſt ſpes tua, pro qua eleemoſynas, & ſepulturas faciebas? Tobias vero increpabat eos, dicens. Nolite ita loqui, quoniam filij ſanctorum ſumus, & vitam illam expectamus, quam deus daturus eſt his qui fidem ſuam nunquam mutant ab eo. Anna vero
D
vxor eius ibat ad opus textrinum quotidie: & de labore manuum ſuarum victum, quem conſequi potuiſſet, deferebat. Vnde factum eſt, vt hœdum caprarum accipiens detuliſſet domi. Cuius cum vocem balātis vir eius audiſſet, dixit. Videte ne forte furtiuus ſit. Reddite eum dominis ſuis, quia non licet nobis aut edere ex furto aliquid, aut contingere. Ad hęc vxor eius irata, reſpondit. Manifeſte vana facta eſt ſpes tua, & eleemoſynæ tuę modo apparuerunt. Atq; his, & alijs huiuſcemodi verbis exprobrabat ei.

CAPVT III.

A TVnc Tobias ingemuit, & cœpit orare cum lachry-
mis, dicens. Iustus es do-
mine, & omnia iudicia tua
vera sunt: & omnes viæ tuæ miseri-
cordia, & veritas, & iudicium. Et nūc
domine memor esto mei, & ne vin-
dictam sumas de peccatis meis, neq;
reminiscaris delicta mea, vel paren-
tum meorum. Quoniam nō obedi-
uimus præceptis tuis: ideo traditi su
mus in direptionem, & captiuitatē,
& mortem, & in fabulam, & in im-
properium omnibus nationibus, in
quibus dispersisti nos. Et nunc domi
ne magna iudicia tua, quia non egi-
mus secundum præcepta tua, & non
ambulauimus synceriter coram te.
Et nunc domine secundum volunta
tem tuam fac mecum, & præcipe in
pace recipi spiritum meum. Expedit
enim mihi mori magis, quàm viue-
B re. Eadem itaq; die contigit, vt Sara
filia Raguelis in Rages ciuitate Me-

dorum,& ipsa audiret improperium
ab vna ex ancillis patris sui: quoniam
tradita fuerat septem viris, & dæmo
nium nomine Asmodæus occiderat
eos, mox vt ingressi fuissent ad eam.
Ergo cum pro culpa sua increparet
puellam, respondit ei, dicens. Am-
plius ex te non videamus filium, aut
filiam super terram, interfectrix vi-
rorum tuorum. Nunquid & occide-
re me vis, sicut etiam occidisti septé
viros? Ad hanc vocem perrexit in su
perius cubiculum domus suæ: & tri
bus diebus, & tribus noctibus non
mãducauit, neq; bibit. sed in oratio-
ne persistens cum lachrymis depreca
batur deum, vt ab isto improperio li
beraret eam. Factum est auté die ter- C
tia, cum compleret orationẽ, benedi
cens dominũ, dixit. Benedictum est
nomen tuum deus patrum nostro-
rum: qui cum iratus fueris, misericor
diam facies, & in tépore tribulatio-
nis peccata dimittis his qui inuocant 1
te. Ad te domine faciem meam con-
uerto,

uerto; ad te, oculos meos dirigo. Pe
to domine, vt de vinculo impropė-
rij huius absoluas me, aut certe desu
per terram eripias me. Tu scis domi
ne quia nunquam concupiui virum
& mundam seruaui animam meam
ab omni concupiscentia. Nunquam
cum ludentibus miscui me: neq; cũ
his qui in leuitate ambulant, partici-
A pem me præbui. Virum autem cum
timore tuo, non cum libidine mea
D consensi suscipere. Et aut ego indi-
gna fui illis, aut illi forsitan me non
fuerunt digni: quia forsitan viro alij
conseruasti me. Non est enim in ho-
minis potestate cõsilium tuum. Hoc
autem pro certo habet omnis qui te
colit, ꝙ vita eius, si in ꝓbatione fue-
rit, coronabitur: si autem in tribula-
tione fuerit, liberabitur: & si in cor-
ruptione fuerit, ad misericordiã tuã
venire licebit. Nõ enim delectaris in
perditionibus nostris: qa post tẽpe-
statẽ tranquillũ facis, & post lachry-
mationẽ & fletum, exultationẽ in-

fundis. Sit nomen tuum deus Isra-
el benedictum in secula. In illo tem
pore exauditæ sunt preces amborũ
in cõspectu glorię summi dei: & mis-
sus est angelus domini sanctus Ra-
phael, vt curaret eos ambos, quorũ
vno tempore sunt orationes in con-
spectu domini recitatæ.

CAPVT IIII.

IGitur cũ Tobias putaret ora A
tioné suã exaudiri, vt mo
ri potuisset, vocauit ad se
Tobiã filiũ suum, dixitq;
ei. Audi fili mi verba oris mei, & ea
in corde tuo quasi fundamentũ con
strue. Cum accęperit deus animam
meam, corpus meum sepeli: & ho-
norem habebis matri tuæ omnibus
Eccli. 7. c diebus vitæ eius. memor enim esse
debes, quæ & quãta pericula passa
sit ꝑpter te in vtero suo. Cum auté
& ipsa cõpleuerit tempus vitæ suæ,
sepelias eã circa me. Omnibus auté
diebus vitæ tuæ in méte habeto deũ
& caue, ne aliquãdo peccato consen

ſtas,& prętermittas præcepta domi
B ni dei noſtri.Ex ſubſtãtia tua fac elee Luc.14.c
moſynam,& noli auertere faciẽ tuã puer.3.b
ab vllo paupere:ita enim fiet,vt nec eccli.4.a
à te auertatur facies domini. Quo- &.14.b
modo potueris,ita eſto miſericors.
Si multum tibi fuerit,abũdanter tri
bue:ſi exiguum tibi fuerit,etiam exi
guum libenter impertiri ſtude. Præ-
mium enim bonum tibi theſauri-
zas in die neceſſitatis. quoniam elee
moſyna ab omni peccato, & à mor-
te liberat, & non patietur animam
ire in tenebras. Fiducia magna erit eccli. 29.c
corã ſummo deo eleemoſyna,om-
nibus facientibus eam. Attende tibi
fili mi ab omni fornicatione:& prę-
ter vxorem tuam nunquam patia-
C ris crimen ſcire. Superbiã nunquam
in tuo ſenſu,aut in tuo verbo domi-
nari permittas:in ipſa enim initium
ſumpſit omnis perditio. Quicũque Leui. 19.c
tibi aliquid opatus fuerit, ſtatim ei deu.24.c
mercedem reſtitue,& merces mercẽ
narij tui apud te omnino nõ rema-

Mat.7.b neat. Quod ab alio oderis fieri tibi, vide ne tu aliquãdo alteri facias. Panem tuum cum esurientibus, & egenis comede: & de vestimentis tuis nudos tege. Panem tuum, & vinum tuum super sepulturam iusti constitue, & noli ex eo manducare, & bibere cum peccatoribus. Consiliũ semper à sapiẽte perquire. Omni tempore benedic deum: & pete ab eo, vt vias tuas dirigat, & omnia cõsilia tua in ipso permaneant. Indico etiam tibi fili mi dedisse me decem talẽta argenti, dum adhuc infantulus esses, Gabelo, in Rages ciuitate Medorũ, & chirographum eius apud me habeo: & ideo perquire quomodo ad eum peruenias, & recipias ab eo supra memoratum pondus argenti, & restituas ei chirographum suum. Noli timere fili mi, pauperem quidem vitam gerimus, sed multa bona habebimus, si timuerimus deum, & recesserimus ab omni peccato, & fecerimus bene.

D

CAPVT V.

A TVnc respõdit Tobias patri
suo,& dixit. Omnia quæ-
cũque præcepisti mihi, fa-
ciam pater. Quomodo au
tem pecuniam hanc requiram, igno
ro. Ille me nescit,& ego eum igno-
ro: quod signũ dabo ei? Sed neq; viã,
per quam pergatur illuc, aliquando
cognoui. Tunc pater suus respondit
illi,& dixit. Chirographum quidem
illius apud me habeo: quod cum il-
li ostenderis, statim restituet. Sed p-
ge nunc,& inquire tibi aliquem fide
lem virum, qui eat tecum salua mer
cede sua: dum adhuc viuo, vt recipi-
as eam. Tunc egressus Tobias, inue-
nit iuuenem splendidum stantẽ præ
cinctũ,& quasi paratum ad ambulã
dũ. Et ignorans, ꝙ angelus dei esset,
B salutauit eum,& dixit: Vnde te habe
mus bone iuuenis? At ille respõdit.
Ex filijs Israel. Et Tobias dixit ei:
Nosti viam quæ ducit in regionem
Medorum? Cui respondit. Noui,&

omnia itinera eius frequenter ambu-
laui, & mansi apud Gabelum fra- A
trem nostrum, qui moratur in Ra-
ges ciuitate Medorum, quæ posita
est in monte Ecbathanis. Cui To-
bias ait. Sustine me obsecro, donec
hæc ipsa nunciem patri meo. Tunc
ingressus Tobias, indicauit vniuersa
hæc patri suo. Super quæ admiratus
pater, rogauit vt introiret ad eum.
Ingressus itaque, salutauit eum, &
dixit. Gaudium tibi sit semper. Et ait
Tobias. Quale gaudium mihi erit, q
in tenebris sedeo, & lumen cœli nõ
video? Cui ait iuuenis. Forti animo
esto, in proximo est vt à deo cureris.
Dixit itaque illi Tobias. Nũquid po- C
teris perducere filium meum ad Ga-
belum in Rages ciuitatem Medorũ?
Et cum redieris, restituam tibi mer-
cedem tuam. Et dixit ei angelus. Ego
ducam, & reducam eum ad te. Cui
Tobias respõdit. Rogo te, indica mi-
hi, de qua domo, aut de qua tribu es
tu? Cui Raphael angelus dixit. Ge-

nus quæris mercennarij, an ipsum
mercenarium qui cum filio tuo eat?
Sed ne forte solicitum te reddam,
ego sum Azarias Ananiæ magni fi-
lius. Et Tobias respondit. Ex ma-
gno genere es tu. Sed peto ne irasca-
ris, quòd voluerim cognoscere ge-
nus tuum. Dixit autem illi ange-
lus. Ego sanum ducam, & sanum ti-
D bi reducam filium tuum. Respon-
dens autem Tobias, ait. Bene am-
buletis, & sit deus in itinere vestro,
& angelus eius comitetur vobiscũ.
Tunc paratis omnibus quæ erant in
via portanda, fecit Tobias vale pa-
tri suo & matri suæ; & ambulaue-
runt ambo simul. Cumq; profecti
essent, cœpit mater eius flere, & dice-
re. Baculum senectutis nostræ tuli-
sti, & transmisisti à nobis. Nũquam
fuisset ipsa pecunia, pro qua misi-
sti eum. Sufficiebat enim nobis pau-
pertas nostra, vt diuitias computa-
remus hoc: quòd videbamus filium
nostrũ. Dixitq; ei Tobias. Noli fle-

ad medicaméta vtiliter. Quod cum
feciſſet, aſſauit carnes eius, & ſecum
tulerunt in via: cætera ſalierunt quę
ſufficerent eis, quouſq; peruenirent
in Rages ciuitatem medorum. Tunc
interrogauit Tobias angelum, & di-
xit ei. Obſecro te Azaria frater, vt di-
cas mihi quod remedium habebunt
iſta quæ de piſce ſeruare iuſſiſti? Et
C reſpondens angelus, dixit ei; Cor-
dis eius particulam, ſi ſuper carbo-
nes ponas, fumus eius extricat om-
ne genus dęmoniorum, ſiue à viro,
ſiue à muliere, ita vt vltra non acce-
dat ad eos. Et fel valet ad vngendos
oculos in quibus fuerit albugo, & ſa-
nabuntur. Et dixit ei Tobias. Vbi vis
C vt maneamus? Reſpondensq; ange-
lus, ait. Eſt hic Raguel nomine, vir
propinquus de tribu tua, & hic ha-
bet filiam nomine Saram: ſed neq;
maſculum, neque fœminam vllam
habet aliā pręter eā. Tibi debetur om-
nis ſubſtantia eius, & oportet eam te
accipere coniugem. Pete ergo eam à

patre eius, & dabit tibi eam in vxo-
rē. Tunc respondit Tobias, & dixit.
Audio quia tradita est septem viris,
& mortui sunt: sed & hoc audiui,
quia dæmonium occîdit illos. Ti-
meo ergo, ne forte & mihi hæc eue-
niant: & cum sim vnicus parentibus
meis, deponam senectûtem illorum
cum tristitia ad inferos. Tunc ange-
lus Raphael, dixit ei. Audi me, & D
ostēdam tibi qui sunt quibus præua
lere potest dęmonium. Hi nanq; qui
coniugium ita suscipiunt, vt deum à
se, & à sua mente excludant, & suę li
bidini ita vacent, sicut equus & mu-
lus, quibus non est intellectus, ha-
bet potestatem dæmoniū super eos.
Tu autem cum accæperis eam, in-
gressus cubiculū, per tres dies conti-
nēs esto ab ea, & nihil aliud, nisi ora
tionibus vacabis cum ea. Ipsa autē
nocte, incenso iecore piscis, fugabit
dæmonium. Secunda vero nocte, in
copulatione sanctorum patriarcha-
rum admittêris. Tertia autem no-

cte benedictionem cõsequêris, vt fi-
lij ex vobis procreentur incolumes.
Transacta autem tertia nocte, acci-
pies virginẽ cũ timore domini, amo
re filiorũ magis q̃ libidine ductus,
vt in semine Abrae benedictionem
in filijs consequaris.

CAPVT VII.

A INgressi sunt autem ad Ra
guelẽ, & suscepit eos Ra-
guel cũ gaudio. Intuẽsq;
Tobiã Raguel, dixit An-
nę vxori suę. Quàm similis est iuue
nis iste cõ sobrino meo. Et cũ hęc di-
xisset, ait. Vnde estis iuuenes fratres
nostri? At illi dixerunt. Ex tribu Ne-
pthalim sumus, ex captiuitate Nini
ue. Dixitq; illis Raguel. Nostis To-
biã fratrẽ meũ? Qui dixerunt. Noui
mus. Cũq; multa bona loqueretur
de eo, dixit angelus ad Raguelẽ. To
bias, de quo interrogas, pater istius
est. Et misit se Raguel, & cũ lachry-
mis osculatus est eũ, & plorãs supra
collum eius, dixit. Benedictio sit tibi

fili mi, quia boni & optimi viri fi-
lius es. Et Anna vxor eius, & Sa-
ra ipsorum filia lachrymatæ sunt.
Postquam autem locuti sunt, præ-
cæpit Raguel occidi arietem, & para
ri cōuiuium. Cumq́ hortaretur eos
discumbere ad prandium, Tobias di
xit. Hic ego hodie non manducabo,
neque bibam, nisi prius petitionem
meam confirmes, & promittas mi-
hi dare Saram filiam tuam. Quo C
audito verbo Raguel expauit, sciens
quid euenerit illis septem viris, qui
ingressi sunt ad eam: & timere cœ-
pit, ne forte & huic similiter contin
geret. Et cum nutaret, & non da-
ret petenti vllum responsum, dixit
ei angelus. Noli timere dare eam
isti, quoniam huic timenti deum de-
betur coniunx filia tua: propterea
alius non potuit habere illam. Tunc
dixit Raguel. Non dubito, quòd de-
us preces, & lachrymas meas in con
spectu suo admiserit. Et credo, quòd
ideo fecit vos venire ad me, vt & D

iſta coniūgeretur cognationi ſuæ ſe- Nūe.16.a
cundū legē Moyſi: & nunc noli du-
bium gerere quòd tibi eam tradam.
Et apprehendens dexteram filię ſuę,
dexteræ Tobiæ tradidit, dicens: De-
us Abraā, & deus Iſaac, & deus Ia-
cob vobiſcum ſit, & ipſe coniungat
vos, impleátque benedictionem ſu-
am in vobis. Et accæpta charta, fece-
runt conſcriptionem coniugij. Et
poſt hæc epulati ſunt, benedicen-
tes deum. Vocauítque Raguel ad ſe
Annam vxorem ſuam, & præcæpit
ei vt præpararet alterum cubicu-
lum. Et introduxit illuc Saram filiā
ſuam, & lachrymata eſt. Dixitq́ꝫ ei.
Forti animo eſto filia mea: Domi-
nus cœli det tibi gaudiū pro tędio
quod perpeſſa es.

CAPVT VIII.

A Poſtquam vero cœnaue-
runt, introduxerunt iu-
uenem ad eam. Recorda-
tus itaque Tobias ſermo-
num angeli, protulit de caſſidili ſuo

partem iecoris, posuítque eam super carbones viuos. Tunc Raphael angelus apprehendit dæmonium, & religauit illud in deserto superioris Ægypti. Tūc hortatus est virginem Tobias, dixítque ei. Sara, exurge, & deprecemur deum hodie, & cras, & secundum cras: quia his tribus noctibus deo iungimur: tertia autem transacta nocte, in nostro erimus cō iugio. Filij quippe sanctorum sumus, & non possumus ita coniungi, sicut gentes quæ ignorant deum. Surgentes autem pariter, instanter orabant ambo simul, vt sanitas daretur eis. Dixítque Tobias. Domine deus patrum nostrorum, benedicant te cœli & terræ, mareq́ꝫ & fontes, & flumina, & omnes crea-
Gene.2.b turæ tuæ quæ in eis sunt. Tu fecisti Adam de limo terræ, dedistiq́ꝫ ei adiutorium Euam. Et nunc domine tu scis, quia non luxuriæ causa accipio sororem meam coniugem, sed sola posteritatis dilectione, in qua bene-

B

dicatur nomen tuum in secula secu-
lorum. Dixit itaq; Sara. Miserere no
bis domine, miserere nobis, & con-
senescamus ambo pariter sani. Et fa-
ctum est circa pullorum cantum, ac-
cersiri iussit Raguel seruos suos, &
abierunt cum eo pariter, vt foderent
sepulcrum. Dicebat enim, Ne forte
simili modo euenerit ei, quo & cæ-
teris illis septem viris, qui sunt in-
C gressi ad eam. Cumq; parassent fos-
sam, reuersus Raguel ad vxorem su-
am, dixit ei. Mitte vnam ex ancillis
tuis, & videat si mortuus est, vt sepe
liam eum antequam illucescat dies.
At illa misit vnam ex ancillis suis.
Quę ingressa cubiculum, reperit eos
saluos & incolumes, secum pariter
dormientes. Et reuersa nunciauit bo
num nuncium, & benedixerunt do
minum, Raguel videlicet, & Anna
vxor eius, & dixerunt. Benedicimus
te domine deus Israel, quia non cō
tigit nobis quemadmodum putaba
D mus. Fecisti enim nobiscū misericor

diam tuam, & exclusisti à nobis ini-
micum persequentem nos. Miser-
tus es autem duobus vnicis. Fac eos
domine plenius benedicere te: & sa
crificium tibi laudis tuæ, & suæ sa-
nitatis offerre, vt cognoscat vniuer-
sitas gentium quia tu es deus solus
in vniuersa terra. Statimq; præcæ-
pit seruis suis Raguel, vt replerent
terra fossam quam fecerant, prius-
quam elucesceret. Vxori autem suæ
dixit vt instrueret conuiuium, & præ
pararet omnia quæ in cibos erat iter
agentibus necessaria. Duas quoque
pingues vaccas, & quatuor arietes
occidi fecit, & parari epulas omni-
bus vicinis suis, cunctisq; amicis. Et
adiurauit Raguel Tobiam, vt duas
hebdomadas moraretur apud se. De
omnibus autem quę possidebat Ra-
guel, dimidiam partē dedit Tobiæ,
& fecit hanc scripturam, vt pars di-
midia quę supererat post obitum eo
rum, Tobiæ dominio deueniret.

Caput

CAPVT IX.

A TVnc vocauit Tobias ange-
lum ad ſe, quem quidē ho
minē exiſtimabat: dixitq́;
ei. Azaria frater, peto vt au
ſcultes verba mea. Si meipſum tradā
tibi ſeruum, non ero condignus pro-
uidentiæ tuæ. Tamen obſecro te, vt
aſſumas tibi animalia ſiue ſeruitia, &
vadas ad Gabelum in Rages ciuitatē
Medorū: reddasq́; ei chirographum
ſuum, & recipies ab eo pecuniam, &
roges eum venire ad nuptias meas.
B Scis enim ipſe, quoniam numerat pa
ter meus dies, & ſi tardauero vna die
plus, contriſtatur anima eius. Et cer-
te vides quomodo adiurauit me Ra-
guel, cuius adiuramentum ſpernere
non poſſum. Tunc Raphael aſſumēs
quatuor ex ſeruis Raguelis, & duos
camelos in Rages ciuitatem Medorū
perrexit: & inueniēs Gabelum, dedit
ei chirographum ſuū, & recepit om-
C nem pecuniam. Indicauitq́; ei de To
bia filio Tobiæ, omnia quæ geſta ſunt:

fecitq́ʒ eum secum venire ad nuptias.
Cumq́ʒ ingressus esset domum Ra-
guelis, inuenit Tobiam discũbentem
& exiliens, osculati sunt seinuicem: &
fleuit Gabelus, benedixitq́ʒ deum, &
dixit, Benedicat te deus Israel, quia
filius es optimi viri, & iusti, & timen
tis deum, & eleemosynas facientis: D
& dicatur benedictio super vxorem
tuam, & super parentes vestros: & vi
deatis filios vestros, & filios filiorũ
vestrorum, vsqʒ in tertiam & quartã
generationem. & sit semen vestrũ be
nedictum à deo Israel, qui regnat in
secula seculorum. Cumq́ʒ omnes di-
xissent, amen: accesserunt ad conui-
uium: sed & cum timore domini nu
ptiarum conuiuium exercebant.

CAPVT X.

Cum vero moras faceret To A
bias, causa nuptiarum, soli-
citus erat pater eius Tobi-
as, dicens. Putas quare mo
ratur filius meus, aut quare detentus
est ibi? Putásne Gabelus mortuꝰ est,

& nemo reddet illi pecuniam? Cœ-
pit auté contristari nimis ipse & An-
na vxor eius cũ eo: & cœperunt am-
bo simul flere, eo ꝙ die statuto mini
me reuerteretur filius eorum ad eos.
Flebat igitur mater eius irremediabi
B lib⁹ lachrymis, atq; dicebat. Heu me
fili mi, vt quid te misimus peregrina
ri lumen oculorum nostrorum, bacu
lum senectutis nostræ, solatium vitę
nostrę, spem posteritatis nostrę? Om
nia simul in te vno habentes, te non
debuimus dimittere ire à nobis. Cui
dicebat Tobias. Tace, & noli turbari,
sanus est filius noster: satis fidelis est
vir ille, cum quo misimus eum. Illa
autem nullo modo cõsolari poterat,
sed quotidie exiliens circunspiciebat
& circuibat vias omnes per quas spes
remeandi videbatur, vt procul vide-
ret eum si fieri posset venientem. At
C vero Raguel dicebat ad generũ suũ.
Mane hic, & ego mittam nuncium sa-
lutis de te ad Tobiam patrem tuum.
Cui Tobias ait. Ego noui quia pater

meus & mater mea modo dies com
putant, & cruciatur ſpiritus eorũ in
ipſis. Cumq́ verbis multis rogaret
Raguel Tobiam, & ille eum nulla ra
tione vellet audire, tradidit ei Saram,
& dimidiã partem omnis ſubſtantiæ
ſuæ in pueris, in puellis, in pecudibꝰ,
in camelis, & in vaccis, & pecunia
multa: & ſaluũ atq; gaudentem dimi
ſit eum à ſe, dicens. Angelus domini D
ſanctus ſit in itinere veſtro, perdu-
catq́; vos incolumes, & inueniatis
omnia recte circa parentes veſtros, &
videant oculi mei filios veſtros pri-
uſquã moriar. Et apprehendentes pa
rentes filiam ſuã, oſculati ſunt eã, &
dimiſerũt ire: monentes eã honorare
ſoceros, diligere maritũ, regere fami
liam, gubernare domum, & ſeipſam
irreprehenſibilem exhibere.

CAPUT XI.

CVmq́; reuerterentur, perue A
nerunt ad Charran quæ eſt
in medio itinere contra Ni
niuen, vndecimo die. Di-

xitq; angelus. Tobia frater, scis quē-
admodum reliquisti patrem tuum.
Si placet itaq; tibi præcedamus, & lē-
to gradu insequātur iter nostrum fa-
miliæ, simul cum coniuge tua, & cū
animalibus. Cumq; hoc placuisset vt
irent, dixit Raphael ad Tobiam. Tol-
le tecum ex felle piscis: erit enim ne-
cessarium. Tulit itaq; Tobias ex felle
illo, & abierunt. Anna autem sedebat
secus viā quotidie in supercilio mon
tis, vnde respicere poterat de longin
B quo. Et cum ex eodem loco specula-
retur aduētum eius, vidit à longe, &
ilico cognouit venientem filium suū:
currensq; nunciauit viro suo, dicēs.
Ecce venit filius tuus. Dixitq; Rapha
el ad Tobiam. At vbi introieris do-
mum tuam statim adora dominum
deum tuum: & gratias agens ei, accē
de ad patrem tuum; & osculare eum.
Statimq; lini super oculos eius ex fel
C le isto piscis, quod portas tecū. Scias
enim quoniam mox aperientur ocu-
li eius, & videbit pater tuus lumen

cœli, & in aspectu tuo gaudebit. Tūc
pręcucurrit canis, qui simul fuerat in
via: & quasi nūcius adueniens, blan-
dimento suæ caudæ gaudebat. Et cō C
surgens cęcus pater eius, cœpit offen
dens pedibus currere: & data manu
puero, occurrit obuiā filio suo. Et su-
scipiens osculatus est eum cum vxo
re sua, & cœperunt flere præ gaudio.
Cumq; adorassent deum, & gratias
egissent, consederunt. Tunc sumens
Tobias de felle piscis, liniuit oculos
patris sui. Et sustinuit quasi dimidiā
ferè horam: & cœpit albugo ex ocu-
lis eius, quasi membrana oui, egredi.
Quā apprehendens Tobias, traxit ab
oculis eius, statimq; visum recępit.
Et glorificabant deū, ipse videlicet &
vxor eius, & omnes qui sciebāt eum.
Dicebatq; Tobias. Benedico te domi
ne deus Israel, quia tu castigasti me,
& tu saluasti me, & ecce, ego video
Tobiam filium meū. Ingressa est etiā D
post septē dies Sara vxor filij eius, &
omnis familia & pecora sana, & ca-

meli, & pecunia multa vxoris, sed & illa pecunia quā recęperat à Gabelo: & narrauit parētibus suis omnia beneficia dei quæ fecisset circa eum per hominē qui eum duxerat. Venerūtq; Achior & Nabath consobrini Tobiæ, gaudentes ad Tobiam, & congratulantes ei de omnibus bonis quæ circa illū ostenderat deus. Et per septem dies epulantes, omnes cū gaudio magno gauisi sunt.

CAPVT XII.

A TVnc vocauit ad se Tobias filium suū, dixitq; ei. Quid possum⁹ dare viro isti sancto, qui venit tecū? Respondens Tobias, dixit patri suo. Pater, quā mercedē dabimus ei? aut quid dignum poterit esse beneficijs eius? Me duxit, & reduxit sanū, pecuniā à Gabelo ipse recępit, vxorē ipse me habere fecit, & dęmonium ab ea ipse cōpescuit, gaudiū parētibus eius fecit, mē ipsum à deuoratione piscis eripuit, te quoq; videre fecit lumen cœli, & bo

nis omnibus per eum repleti sumus.
Quid illi ad hæc poterimus dignum B
dare? Sed peto te pater mi, vt roges
eum, si forte dignabitur medietatem
de omnibus quæ allata sunt, sibi assu
mere. Et vocantes eũ, pater scilicet, &
filius tulerũt eum in partẽ: & rogare
cœperũt, vt dignaretur dimidiã par-
tem omniũ quæ attulerãt, acceptam
habere. Tunc dixit eis occulte. Bene-
dicite deũ cœli, & corã omnibus vi-
uentibus cõfitemini ei, quia fecit vo-
biscum misericordiã suam. Etenim sa
cramẽtum regis abscondere, bonum
est: opera autẽ dei reuelare & confite
ri, honorificũ est. Bona est oratio cũ
ieiunio: & eleemosyna magis q̃ the-
sauros auri recõdere. quoniã eleemo
syna à morte liberat, & ipsa est quæ
purgat peccata, & facit inuenire vitã
ęternã. Qui autem faciunt peccatum C
& iniquitatẽ, hostes sunt animæ suę.
Manifesto ergo vobis veritatẽ, & nõ
abscondam à vobis occultũ sermo-
nem. Quando orabas cũ lachrymis,

& sepeliebas mortuos,& derelinque
bas prandiũ tuum:& mortuos abscō
debas per diem in domo tua, & no-
cte sepeliebas eos, ego obtuli oratio-
nem tuam domino. Et quia acceptus
eras deo, necesse fuit vt tentatio pro-
baret te. Et nũc misit me dominus vt
curarem te,& Saram vxoré filij tui à
dæmonio liberarem. Ego enim sum
Raphael angelus vnus ex septé, qui
astamus ante dominum. Cumq; hęc
audissent, turbati sunt,& tremétes ce
ciderunt super terrã in faciem suam.
D Dixitq; ei angelus, Pax vobis, nolite
timere. Etenim cum essem vobiscũ,
per voluntaté dei eram, ipsum bene-
dicité,& cantate illi. Videbar quidem
vobiscũ mãducare, & bibere: sed ego
cibo inuisibili,& potu, qui ab homi-
nibus videri non potest, vtor. Tépus
E est ergo, vt reuertar ad eũ qui me mi-
sit: vos auté benedicite deũ,& narra-
te omnia mirabilia eius. Et cũ hæc di
xisset, ab aspectu eorum ablatus est,
& vltrà eum videre non potuerunt.

Tũc proſtrati per horas tres in faciẽ, benedixerunt deum: & exurgentes narrauerunt omnia mirabilia eius.

CAPVT XIII.

1 APeriens autem Tobias ſenior os ſuũ, benedixit dominũ, & dixit. Magnus es domine in æternum, & in omnia ſecula regnũ tuum: quoniã tu flagellas, & ſaluas: deducis ad inferos, & reducis: & non eſt qui effugiat manũ tuã. Confitemini domino filij Iſrael, & in conſpectu gentiũ laudate eum: quoniã ideo diſperſit vos inter gentes, quæ ignorant eũ, vt vos enarretis mirabilia eius, & faciatis ſcire eos quia non eſt alius deus omnipotens, præter eum. Ipſe caſtigauit nos propter iniquitates noſtras, & ipſe ſaluabit nos propter miſericordiã ſuã. Aſpicite ergo quæ fecit vobiſcum, & cũ timore & tremore cõfitemini illi: regemq́ʒ ſeculorũ exaltate in operibus veſtris. Ego autẽ in terra captiuitatis meę cõfitebor illi: quoniã oſten-

Deu.32.f.
1.Reg.2.a
Sapi.16.b

A
B

dit maiestaté suam in genté peccatri
cem. Conuertimini itaq; peccatores,
& facite iustitiá coram deo, credentes
q faciat vobiscũ misericordiá suam.
Ego auté, & anima mea in deo læta-
bimur. Benedicite dominum omnes
electi eius: agite dies lætitiæ, & cófite
mini illi. Hierusalé ciuitas dei, casti-
gauit te dominus in operibus ma-
C nuum tuarum. Confitere domino in
bonis tuis, & benedic deum seculo-
rum, vt reædificet in te tabernaculũ
suũ, & reuocet ad te omnes captiuos,
& gaudeas in omnia secula seculorũ.
Luce splendida fulgebis, & omnes fi
nes terræ adorabunt te. Nationes ex
longinquo ad te venient: & munera
deferentes, adorabunt in te dominũ,
& terram tuam in sanctificationé ha
bebunt. Nomen enim magnũ inuoca
bunt in te. Maledicti erunt qui conté
pserint te: & condénati erunt omnes
qui blasphemauerint te: benedictiq;
erunt, qui ędificauerint te. Tu autem
lætaberis in filijs tuis, quoniá omnes

benedicentur, & congregabuntur ad
dominum. Beati omnes qui diligunt D
te, & qui gaudent super pace tua. Ani
ma mea benedic dominũ, quoniam
liberauit Hierusalem ciuitatẽ suam à
cunctis tribulationibus eius domin⁹
Apoc.21. deus noster. Beatus ero, si fuerint reli
quiæ seminis mei ad videndã clarita
tem Hierusalem. Portæ Hierusalẽ ex
saphiro, & smaragdo ædificabuntur:
& ex lapide precioso omnis circui-
tus murorũ eius. Ex lapide candido,
& mundo omnes plateæ eius sternẽ
tur: & per vicos eius alleluia cantabi-
tur. Benedictus dominus, qui exalta
uit eam, vt sit regnum eius in secula
seculorum super eam. Amen.

CAPVT XIIII.

ET cõsummati sunt sermo A
nes Tobiæ. & postquã illu
minatus est Tobias, vixit
annis quadragintaduob⁹,
& vidit filios nepotũ suorum. Cõple
tis itaq; annis centumduobus, sepul
tus est honorifice in Niniue. Quin-

quaginta nanq; & ſex annorũ lumen
oculorum amiſit: ſexagenarius vero
recępit. Reliquũ vero vitę ſuę in gau
dio fuit, & cũ bono profectu timoris
B dei perrexit in pace. In hora autem
mortis ſuæ vocauit ad ſe Tobiam fi-
lium ſuum, & ſeptem iuuenes filios
eius nepotes ſuos, dixitq; eis. Prope
erit interitus Niniue, non enim exci-
dit verbum domini: & fratres noſtri
qui diſperſi ſunt à terra Iſrael, reuer-
tentur ad eam. Omnis autem deſerta
terra eius replebitur, & domus dei,
quæ in ea incenſa eſt, iterũ reædifica-
bitur: ibiq; reuertentur omnes timẽ-
tes deum, & relinquent gentes idôla
ſua, & venient in Hieruſalẽ, & inhabi
tabunt in ea: & gaudebunt in ea om-
nes reges terræ, adorãtes deũ Iſrael.
C Audite ergo filij mei patrẽ veſtrum:
Seruite domino in veritate, & inqui
rite vt faciatis quæ placita ſunt illi: &
filijs veſtris mandate vt faciant iuſti-
tias, & eleemoſynas, vt ſint memo-
res dei, & benedicãt eum in omni tẽ

pore in veritate,& in tota virtute ſua.
Nunc ergo filij audite me, & nolite
manere hic:ſed quacunq; die ſepelie-
ritis matrē veſtram circa me in vno
ſepulcro, ex eo dirigite greſſus ve-
ſtros, vt exeatis hinc. Video enī quia
iniquitas eius finem dabit ei. Factum D
eſt autē poſt obitum matris ſuæ, To
bias abſceſſit ex Niniue cū vxore ſua,
& filijs,& filiorum filijs, & reuerſus
eſt ad ſoceros ſuos. Inuenitq; eos in-
columes in ſenectute bona.& curam
eorū geſſit, & ipſe clauſit oculos eo-
rum: & omnem hæreditatē domus
Raguelis ipſe percępit: viditq; quin-
tam generationem, filiosq; filiorum
ſuorum.Et completis annis nonagin
tanouem in timore domini cum gau
dio, ſepelierunt eum. Omnis autem
cognatio eius, & omnis generatio E
eius in bona vita, & in ſancta conuer
ſatione permāſit,ita vt accępti eſſent
tam deo,quàm hominibus, & cun-
ctis habitantibus in terra.

F I N I S.

HIERONYMI PRÆFATIO IN IVDITH.

APud Hebręos, liber Iudith inter agiographa legitur: cuius authoritas ad roborãda illa quę in cõtentionem veniũt, minus idonea iudicatur. Chaldæo tamẽ sermone cõscriptus: inter historias computatur. Sed quia hũc librũ synodus Nicena in numero sanctarũ scripturarũ legitur cõputasse, acquieui postulationi vestræ, imò exactioni: & sepositis occupationib⁹ quibus vehemẽter artabar, huic vnã lucubratiunculã dedi, magis sensum è sensu, q̃ ex verbo verbũ transferẽs. Multorũ codicum varietatẽ vitiosissimam amputaui: sola ea quæ intelligẽtia integra in verbis Chaldęis inuenire potui, Latinis expressi. Accipite Iudith viduã, castitatis exẽplum, & triũphali laude perpetuis eã p̃conijs declarate. Hãc enĩ nõ solũ fœminis, sed & viris imitabilẽ dedit, qui castitatis eius remunerator, virtutẽ ei talẽ tribuit, vt inuictũ omnib⁹ hominib⁹ vinceret, & insuperabilẽ superaret.

RPHAXAD itaq; rex Medorum sub/iugauerat multas gẽtes imperio suo, & ipse ædificauit ciuitatem potentissimam, quam appellauit Ecbathanis. Ex lapidibus quadratis & sectis fecit muros eius, in altitudine cubitorum septuaginta, & in latitudine cubitorum triginta: turres vero eius posuit in altitudine cubitorum centum. Per quadrum vero earum latus vtrunq; vicenorum pedum spacio tendebatur. posuitq; portas eius in altitudine turrium. Et gloriabatur quasi potens in potẽtia exercitus sui, & in gloria quadrigarum suarũ. Anno igitur duodecimo regni sui, Nabuchodonosor rex Assyriorum, qui regnabat in Niniue ciuitate magna, pugnauit contra Arphaxad: & obtinuit eum in cãpo magno, qui appellatur Ragaũ, circa Eu/

phrâten,& Tigrin,& Iadáſon in cā-
po Erioch regis Elicorum. Tūc exal-
tatum eſt regnum Nabuchodono-
ſor,& cor eius eleuatum eſt:& miſit
ad omnes,qui habitabant in Cilicia,
& Damaſco,& Libano:& ad gentes
quę ſunt in Carmelo,& Cedar,& in
habitātes Galilęā in campo magno
Eſdrelō:& ad omnes qui erāt in Sa-
D maria,& trās flumē Iordanem vſq;
ad Hieruſalem,& omnē terrā Ieſſe,
quouſq; ꝑueniatur ad mōtes Æthio
piæ. Ad hos omnes miſit nūcios Na
buchodonoſor rex Aſſyriorum, qui
omnes vno animo contradixerunt,
& remiſerunt eos vacuos, & ſine
honore abiecerunt. Tunc indigna-
tus Nabuchodonoſor rex ad omnē
terram illam, iurauit per thronum
& regnum ſuum, q̄ defenderet ſe de
omnibus regionibus his.

A[3] CAPVT II.

ANno tertiodecimo Nabu
chodonoſor regis, viceſi-
ma & ſecunda die menſis

primi, factũ eſt verbum in domo Na
buchodonoſor regis Aſſyriorum, vt
defenderet ſe. Vocauítque omnes
maiores, omnéſque duces, & bella/
tores ſuos, & habuit cum eis myſte
rium conſilij ſui. Dixitq; cogitatio/
nem ſuam in eo eſſe, vt omnem ter/
ram ſuo ſubiugaret imperio. Quod
dictum, cum placuiſſet omnibus, vo
cauit Nabuchodonoſor rex Holofer
nem principem militiæ ſuæ. & dixit
B ei: Egredere aduerſum omne regnũ
occidentis, & contra eos præcipue
qui contempſerunt imperium me
um. Non parcet oculus tuus vlli re/
gno, omnemq; vrbem munitam
ſubiugabis mihi. Tunc Holofernes
vocauit duces, & magiſtratus vir/
tutis Aſſyriorum: & dinumerauit
viros in expeditione, ſicut præcepit
ei rex, centum viginti millia pedi/
A tum pugnatorum, & equites ſagitta
rios duodecim millia. Omnemq; ex
peditionem ſuã fecit præire in mul/
titudine inumerabilium camelorũ,

cum his quæ exercitibus sufficerent
copiose: boum quoq; armenta, gre-
gesq; ouium, quorum non erat nu-
C merus. Frumentum ex omni Syria
in transitu suo parari constituit. Au-
rum vero & argentum, de domo re-
gis assumpsit multum nimis. Et pfe
ctus est ipse & omnis exercitus, cum
quadrigis & eqtibus, & sagittarijs, q
cooperuerũt faciem terræ, sicut locu
stæ. Cumq; pertransisset fines Assy-
riorũ, venit ad magnos montes An
ge, qui sunt à sinistro Ciliciæ, ascen-
ditq; omnia castella eorum, & obti-
nuit omnem munitionem. Effregit
autem ciuitatem opimissimã Melo-
thi, prædauitq; omnes filios Thar-
sis & filios Hismael, qui erant cõtra
faciem deserti, & ad austrum terræ
D Chellon. Et transiuit Euphrâten, &
venit in Mesopotamiam: & fregit
oẽs ciuitates excelsas quę erant ibi,
à torrẽte Mabre, vsquequo perueia-
tur ad mare: & occupauit terminos
eius, à Cilicia vsq; ad fines Iapheth,

qui ſunt ad auſtrum. Adduxitq́ꝫ om
nes filios Madian, & prędauit omnē
locupletationē eorum, omnesq́ꝫ re-
ſiſtētes ſibi occidit in ore gladij. Et
poſt hęc deſcēdit in campos Dama-
ſci in diebus meſſis, & ſuccendit om
nia ſata, omneſq́ꝫ arbores & vineas
fecit incidi, & cecidit timor illius ſu-
per omnes inhabitantes terram.

CAPVT III.

A
Tvnc miſerūt legatos ſuos
vniuerſarū vrbiū, ac pro-
uinciarum reges ac princi
pes, Syrię ſcilicet & Meſo
potamię, & Syrię Sobal, & Lybiæ,
atqꝫ Ciliciæ, qui venientes ad Holo
fernem, dixerunt. Deſinat īdignatio
tua circa nos. Melius eſt enim, vt vi
uentes ſeruiamus Nabuchodonoſor
regi magno, & ſubditi ſimus tibi, q̄ꝫ
morientes cum interitu noſtro ipſi
ſeruitutis noſtræ damna patiamur.
B
Omnis ciuitas noſtra, omnisq́ꝫ poſ-
ſeſſio, omnes montes, & colles, &
campi, & armenta boum, gregesq́ꝫ

ouium & caprarum, equorumq; & camelorum, & vniuersæ facultates nostræ atq; familiæ in cóspectu tuo sunt, sint omnia sub lege tua. Nos etiam & filij nostri, serui tui sumus. Veni nobis pacificus dominus, & vtere seruitio nostro, sicut placuerit tibi. Tunc descendit de montibus cum equitibus in virtute magna, & obtinuit omnem ciuitatem, & om-

C nem inhabitantem terram. De vniuersis autem vrbibus, assumpsit sibi auxiliarios viros fortes, & electos ad bellum. Tantusq; metus prouincijs illis incubuit, vt vniuersarum vrbium habitatores principes & honorati simul cum populis exirent in obuiam venienti, excipientes eum cum coronis & lampadibus, ducentes choros in tympanis & tibijs. Nec ista tamen facientes ferocitatem eius pectoris mitigare po-

D tuerũt. Nam & ciuitates eorum destruxit. & lucos eorum excidit. Præceperat enim illi Nabuchodonosor

rex, vt oēs deos terrę exterminaret,
videlicet vt ipse solus diceret deus
ab his nationibus q̄ potuissent Ho-
lofernis potētia subiugari. Pertran-
siens autē Syriam Sobal, & omnem
Appamiā, omnemq́; Mesopotamiā,
venit ad Idumęos in terram Gabaa
accæpitq́; ciuitates eorum, & sedit
ibi per triginta dies; in qbus diebus
adunari præcępit vniuersum exerci-
tum virtutis suæ.

CAPVT IIII.

Tunc audientes hæc filij Is- A
rael, qui habitabant in ter-
ra Iuda, timuerunt valdę
à facie eius. Tremor etiā
& horror inuasit sensus eorum, ne
hoc faceret Hierusalē & templo do-
mini, quod fecerat cæteris ciuitati-
bus & templis earum. Et miserunt
in omnem Samariam per circui-
tum vsque Hiericho, & præoccupa
uerunt omnes vertices mōtium. Et
muris circūdederunt vicos suos, &
congregauerunt frumenta in præ-

B paratiọnem pugnæ. Sacerdos etiam
Eliachim, ſcripſit ad vniuerſos qui
erant contra Eſdrelon, quæ eſt con-
tra faciem campi magni, iuxta Do-
thaim, & vniuerſis per quos viæ trã-
ſitus eſſe poterat, vt obtinerent
aſcenſus montium, per quos via
eſſe poterat ad Hieruſalem, & illic
cuſtodirent vbi anguſtum iter eſſe
poterat inter montes. Et fecerunt fi-
lij Iſrael ſecundum quod conſtitue-
rat eis ſacerdos domini Eliachim. Et
clamauit omnis populus ad domi-
num inſtantia magna, & humiliaue-
runt animas ſuas in ieiunijs & ora-
C tionibus, ipſi & mulieres eorum. Et
induerunt ſe ſacerdotes cilicijs, & in-
fantes proſtrauerũt ſe cõtra faciẽ tẽ-
pli domini, & altare domini operue-
runt cilicio. Et clamauerũt ad domi-
num deum Iſrael vnanimiter, ne da-
rẽtur in prędam infantes eorum, &
vxores eorum in diuiſionẽ, & ciui-
tates eorum in exterminiũ, & ſancta
eorum in pollutionem, & fierent in

CAPVT V.

A NVnciatumq; est Holofer-
ni principi militiæ Assy-
riorum, quòd filij Israel
præpararent se ad resistē-
dū ac montium itinera cōclusissent:
& furore nimio exarsit in iracundia
magna, vocauitq; omnes principes
Moab & duces Ammon, & dixit
eis. Dicite mihi, quis sit populus iste,
qui montana obsidet: aut quæ, &
quales, & quantæ sint ciuitates eo-
rum: quę etiam sit virtus eorum, aut
quæ sit multitudo eorum, vel quis
rex militiæ illorum: & quare præ
omnibus qui habitant in oriente, isti
contempserunt nos, & non exierunt
in obuiam nobis, vt susciperent nos
cum pace? Tunc Achior dux omni-
um filiorum Ammon respondens,
ait. Si digneris audire domine mi, di-
cam veritatem in conspectu tuo de
populo isto, qui in montanis habi-
tat, & non egredietur verbum fal-
sum ex ore meo. Populus iste ex p-

genie Chaldæorum est. hic primum
Geñ. 11. d in Mesopotamia habitauit, quoniã A
noluerũt sequi deos patrum suorũ,
qui erant in terra Chaldæorum. De- B
serẽtes itaq; ceremonias patrũ suo-
rum, quæ in multitudine deorum
erant, vnum deum cœli coluerunt,
qui & præcepit eis vt exirent inde,
& habitarẽt in Charran. Cumq; ope-
ruisset omnem terram fames, descẽ-
derunt in Ægyptum, illicq; per qua-
dringentos annos sic multiplicati
sunt, vt dinumerari eorũ non posset
exercitus. Cumq; grauasset eos rex
Ægypti, atq; in ædificationibus vrbi-
um suarum in luto & latere subiu-
gasset eos, clamauerunt ad dominũ
suum, & percussit totam terram Æ-
gypti plagis variis. Cumq; eiecis-
sent eos Ægyptii a se, & cessasset pla-
ga ab eis, & iterũ eos vellẽt capere,
& ad suũ seruitium reuocare, fugien-
tibus his deus cœli mare aperuit, ita
vt hincinde aquæ quasi murus soli-
darentur, & isti pede sicco fundum

maris perambulando transirent. In quo loco dum innumerabilis exercitus Ægyptiorum eos persequeretur, ita aquis coopertus est, vt non remaneret vel vnus qui factum posteris nunciaret. Egressus etiam mare rubrum, deserta Sina montis occupauerũt, in quibus nunquã homo habitare potuit, vel filius hõis requieuit.
C Illic fontes amari obdulcati sunt eis ad bibendum, & per annos quadraginta annonã de cœlo cõsecuti sunt. Exo. 16. g
C Vbicunq; ingressi sunt sine arcu & sagitta, & absq; scuto & gladio, deus eorũ pugnauit pro eis, & vicit. Et nõ fuit q̃ isultaret populo isti nisi quando recessit à cultu dñi dei sui. Quotiescunq; autem prçter ipsum deum suum, alterum coluerunt, dati sunt in prædam, & in gladium, & in opprobrium. Quotiescunq; autem pœnituerũt se recessisse à cultura dei sui, dedit eis deus cœli virtutem resistẽdi. Deniq; Chananæum regem, & Iebuzæum, & Pherezæũ, & Ethæũ,

& Euęum, & Amorręum, & omnes potentes in Esebon prostrauerunt, & terras eorum & ciuitates eorum ipsi possederunt: & vsq; dum non peccarent in conspectu dei sui, erant cum illis bona. Deus enim illorum odit iniquitatem. Nam & ante hos annos cum recessissent à via quam dederat illis deus, vt ambularent in ea, exterminati sunt prælijs à multis nationibus, & plurimi eorum capti ui abducti sunt in terram non suam. Nuper aũt reuersi ad dominũ deum suum ex dispersione qua dispersi fuerant, adunati sunt, & ascenderũt mõtana hęc omnia, & iterum possident Hierusalem, vbi sunt sancta sanctorũ. Nũc ergo mi domine, perquire si est aliqua iniquitas eorum in conspectu dei eorum. ascẽdamus ad illos, quoniam tradens tradet illos deus eorum tibi, & subiugati erunt sub iugo potentiæ tuæ. Si vero non est offensio populi huius coram deo suo, non poterimus resistere illis, quoniã

deus eorũ defendet illos,& erimus in opprobrium vniuersæ terræ. Et factum est cum cessasset loqui Achior verba hæc, irati sunt omnes magnates Holofernis,& cogitabant interficere eum, dicẽtes ad alterutrũ. Quis est iste, qui filios Israel posse dicat resistere regi Nabuchodonosor & exercitibus eius, hõies inermes,& sine virtute,& sine pitia artis pugnæ? Vt ergo agnoscat Achior quoniam fallit nos, ascendamus in montana: & cum capti fuerint potentes eorũ, tunc cum eisdem gladio transuerberabitur: vt sciat omnis gẽs quoniam Nabuchodonosor deus terræ est, & præter ipsum alius non est.

CAPVT VI.

A FActum est autem, cũ cessassent loq, ĩdignatus Holofernes vehemẽter, dixit ad Achior. Quoniã prophetasti nobis, dicens ꝙ gens Israel defendatur à deo suo, vt ostendã tibi quoniam non est deus, nisi Nabuchodo

nosor, cum pcussetimus eos oẽs sicut hominem vnum, tunc & ipse cũ illis Assyriorum gladio interibis, & omnis Israel tecũ perditione dispe- riet: & probabis quoniam Nabuchodonosor dominus sit vniuersę terrę tuncq; gladius militiæ meę transiet per latera tua, & cõfixus cades inter vulneratos Israel, & non respirabis vltra, donec extermineris cum illis. Porrò autẽ si prophetiam tuã verã existimas, non cõcidat vultus tuus, & pallor qui faciem tuam obtinuit, abscedat à te, si verba mea hęc putas impleri nõ posse. Vt autem noueris quia simul cum illis hęc experieris, ecce ex hac hora illorum populo sociaberis, vt dum dignas mei gladij pœnas excęperint, ipse simul vltioni subiaceas. Tunc Holofernes præcę- pit seruis suis vt comprehenderent Achior, & ducerent eũ in Bethuliã, & traderent eum in manus filiorum Israel. Et accipientes eũ serui Holofernis, profecti sunt per campestria:

sed cũ appropiquassent ad mõtana, exierũt cõtra eos fũdibularij. Illi autem diuertẽtes à latere montis, ligauerunt Achior ad arborem manibus & pedibus, & sic vinctũ de restibus dimiserunt eũ, & reuersi sunt ad dominum suũm. Porrò filij Israel de-
C scendentes de Bethulia, venerunt ad eum. Quem soluentes duxerunt ad Bethuliam, atq; in medium populi illũ statuentes percunctati sunt quid rerum esset quòd illũ vinctum Assy-
C rij reliquissent. In diebus illis erãt illic principes, Ozias filius Micha de tribu Symeon, & Charmi, qui & Gothoniel. In medio itaq; seniorũ, & in cõspectu omniũ, Achior dixit omnia quę locutus ipse fuerat ab Holoferne interrogatus: & qualiter populus Holofernis voluisset, ppter hoc verbum interficere eum, & quemadmodum ipse Holofernes iratus iusserit eum Israëlitis hac de causa tradi, vt dum vinceret filios Israel, tũc & ipsum Achior diuersis iubeat in-

terire supplicijs, ꝑpter hoc quòd di-
xisset, Deus cœli defensor eorum est.
Cumq; Achior vniuersa exposuis-
set, omnis populus cecidit in faciẽ,
adorãtes dominum, & communi la
mentatione & fletu vnanimes pre-
ces suas domino effuderũt, dicẽtes.
Domine deus cœli & terræ, intuere D
superbiam eorum, & respice ad no-
stram humilitatem, & faciem sancto
rum tuorum attende, & ostẽde quo
niam non derelinquis præsumentes
de te: & præsumẽtes de se, & de sua
virtute gloriantes, humilias. Finito
itaq; fletu, & per totam diem ora-
tione populorum completa, cõsola
ti sunt Achior, dicẽtes. Deus patrum
nostrorum, cuius tu virtutem præ-
dicasti, ipse tibi hanc dabit vicissitu-
dinem, vt eorum magis tu interitum
videas. Cũ vero dominus deus no-
ster dederit hãc libertatem seruis su-
is, sit & tecum deus in medio nostri:
vt sicut placuerit tibi, ita cum tuis
omnibus cõuerseris nobiscum. Tũc
Ozias,

Ozias, finito consilio eius, suscepit eũ in domum suam, & fecit cœnam magnam. Et vocatis omnibus presbyteris, simul expleto ieiunio refecerũt. Postea vero conuocatus est omnis populus, & per totam noctem intra ecclesiam orauerunt, petentes auxilium à deo Israel.

CAPVT VII.

A Holofernes autẽ altera die præcepit exercitibus suis, vt ascenderent contra Bethuliam. Erant autem pedites bellatorũ centum viginti millia, & equites vigintiduo millia, præter præparationes virorum illorum quos occupauerat captiuitas, & adducti fuerant de prouincijs, & vrbibus vniuersæ iuuentutis. Omnes parauerunt se pariter ad pugnam cõtra filios Israel, & venerunt per crepidinem montis vsq; ad apicem, qui respicit super Dothaim, à loco qui dicitur Belma vsque ad Chelmon, qui est contra Esdrelon. Filij autẽ Israel,

vt viderunt multitudinem illorum,
proſtrauerunt ſe ſuper terram, mittẽ
tes cinerem ſuper capita ſua, vnani-
mes orãtes vt deus Iſrael miſericor-
diam ſuam oſtenderet ſuper populũ
ſuum. Et aſſumentes arma ſua belli-
ca, ſederunt per loca quæ ad anguſti
itineris tramitẽ dirigunt inter mon-
toſa, & erãt cuſtodientes ea tota die
& nocte. Porrò Holofernes, dum cir B
cumit per gyrum, reperit ꝙ fons qui
influebat in aquæductum illorum à
parte auſtrali extra ciuitatem dirige-
ret, & incîdi præcepit aquæductum
illorũ. Erant tamen non longe à mu
ris fontes, ex quibus furtim videban
tur haurire aquam ad refocillãdum
potius, quàm ad potandum. Sed filij
Ammon & Moab acceſſerunt ad Ho
lofernem, dicentes. Filij Iſrael nõ in
lancea, nec in ſagitta confidunt, ſed
montes defendunt illos, & muniunt
illos colles in præcipitio conſtituti.
Vt ergo ſine cõgreſſione pugnæ poſ-
ſis ſuperare eos, pone cuſtodes fon-

tium, & non hauriant ex eis, & sine
gladio interficies eos, vel certe fatiga-
ti tradent ciuitatem suam, quam pu-
tant in montibus positã superari nõ
posse. Et placuerũt verba hæc coram
Holoferne, & coram satellitib⁹ eius,
& constituit per gyrum centenarios
C per singulos fontes. Cumq; ista cu-
stodia per dies viginti fuisset exple-
ta, defecerunt cisternæ, & collectio-
nes aquarũ omnibus inhabitantibus
Bethuliam, ita vt non esset intra ciui-
tatem vnde satiarentur vel vna die,
quoniam ad mensuram dabatur po-
pulis aqua quotidie. Tunc ad Oziam
congregati omnes viri, fœminæq;,
iuuenes, & paruuli, omnes simul vna
voce dixerũt, Iudicet deus inter nos
& te, quoniam fecisti in nos mala, no-
lens loqui pacifice cum Assyrijs, &
propter hoc vẽdidit nos deus in ma-
nibus eorum. Et ideo non est qui ad-
iuuet, cum prosternamur ante ocu-
los eorum in siti, & perditione ma-
gna. Et nunc congregate vniuersos

qui in ciuitate sunt, vt sponte tradamus nos omnes populo Holofernis. Melius est enim, vt captiui benedicamus dominum viuentes, quàm moriamur, & simus opprobriũ omni carni, cum videamus vxores nostras & infantes nostros mori ante oculos nostros. Contestamur hodie D coelum, & terram, & deum patrũ nostrorum, qui vlciscitur nos secũdum peccata nostra, vt iam tradatis ciuitatem in manu militiæ Holofernis, vt sit finis noster breuis in ore gladij, qui lõgior efficitur in ariditate sitis. Et cum hęc dixissent, factus est fletus & vlulatus magnus in ecclesia omnibus, & per multas horas vna voce

Psal.105.a clamauerunt ad deum, dicentes. Peccauimus cum patribus nostris, iniuste egimus iniquitatem fecimus. Tu quia pius es, miserere nostri, & in tuo flagello vindica iniquitates nostras, & noli tradere confitentes te populo qui ignorat te: vt non dicant inter gẽtes, Vbi est deus eorum? Et cum fati-

gati his clamoribus, & his fletibus lassati siluissent, exurgens Ozias, infusus lachrymis, dixit. Æquo animo estote fratres, & hos quinq; dies expectemus à domino misericordiam. Forsitan enim indignationem suam abscidet, & dabit gloriã nomini suo. Si autẽ transactis quinq; diebus non venerit adiutoriũ, faciamus hæc verba quæ locuti estis.

CAPVT VIII.

A ET factum est, cum audisset hæc verba Iudith vidua quæ erat filia Merari, filij Idox, filij Ioseph, filij Oziæ, filij Elai, filij Iamnor, filij Gedeon, filij Raphoim, filij Achitob, filij Melchiæ, filij Enan, filij Nathaniæ, filij Salathiel, filij Symeon, filij Ruben: & vir eius fuit Manasses, qui mortuus est in diebus messis hordeaceæ. instabat enim super alligantes manipulos in campo, & venit æstus super caput eius, & mortuus est in Bethulia ciuitate sua, & sepultus est illic cũ

patribus suis. Erat autem Iudith re-
licta eius vidua iam annis tribus, &
mensibus sex. Et in superioribus do-
mus suę fecit sibi secretum cubiculũ,
in quo cum puellis suis clausa mora-
batur: & habens super lumbos suos
cilicium, ieiunabat omnibus diebus
vitæ suæ præter sabbata, & neome-
nias, & festa domus Israel. Erat autẽ
eleganti aspectu nimis, cui vir suus
reliquerat diuitias multas & familiã
copiosam, ac possessiones armentis
boum & gregibus ouium plenas. Et B
erat hæc in omnibus famosissima,
quoniam timebat dominum valde,
nec erat qui loqueretur de illa verbũ
malum. Hęc itaq; cum audisset quo-
niam Ozias promisisset, ꝙ transacto
quinto die traderet ciuitatem, misit
ad presbyteros Chabri, & Charmi. Et
venerunt ad illã, & dixit illis. Quod
est hoc verbum, in quo cõsensit Ozi-
as, vt tradat ciuitatem Assyrijs, si in-
tra quinq; dies nõ venerit vobis ad-
iutorium? Et qui estis vos, qui tenta-

tis dominũm? Non eſt iſte ſermo qui
B miſericordiam prouocet: ſed potius
qui iram excitet, & furoré accendat.
Poſuiſtis vos tẽpus miſerationis do
mini, & in arbitrium veſtrum diem
conſtituiſtis ei. Sed quia patiens do-
minus eſt, in hoc ipſo pœniteamus,
& indulgẽtiam eius fuſis lacbrymis
poſtulemus. non enim quaſi homo,
ſic deus comminabitur: neq; ſicut fi-
lius hominis ad iracundiam inflãma
bitur. Et ideo humiliemus illi animas
noſtras, & in ſpiritu conſtitũti humi
liato, ſeruientes illi dicamus flentes
domino, vt ſecundũ voluntatem ſu-
am ſic faciat nobiſcum miſericordiã
ſuã: vt ſicut conturbatum eſt cor no
ſtrum in ſuperbia eorũ, ita etiam de
noſtra humilitate gloriemur, quoniã
non ſumus ſecuti peccata patrũ no-
D ſtrorũ, qui dereliquerũt deum ſuum
& adorauerũt deos alienos: pro quo
ſcelere dati ſunt in gladium, & in ra-
pinam, & in confuſionem inimicis
E ſuis. nos autem alterum deum neſci-

mus, præter ipsum. Expectemus hu-
miles consolationem eius, & exqui- B
ret sanguinem nostrum de afflictio-
nibus inimicorum nostrorum: & hu
miliabit omnes gentes, quæcũq; in-
surgunt contra nos: & faciet illas sine
honore dominus deus noster. Et nũc
fratres, quoniam vos estis presbyteri
in populo dei, & ex vobis pẽdet ani
ma illorũ, ad eloquium vestrũ corda
eorum erigite, vt memores sint quia
tentati sunt patres nostri, vt proba-
rentur si vere colerent deum suum.
Gene.22.a Memores esse debent, quomodo pa-
ter noster Abraam tentatus est, & per
multas tribulationes probatus, dei
amicus effectus est. Sic Isaac, sic Ia-
cob, sic Moyses: & omnes qui placue
runt deo, per multas tribulationes
transierunt fideles. Illi autẽ, qui ten-
tationes non suscęperũt cum timore C
domini, & impatientiã suam, & im-
properium murmurationis suæ con
tra dominum protulerunt, extermi-
1.cor.10.b nati sunt ab exterminatore, & à ser- D

D pentibus perierunt. Et nos ergo vlci-
scamur nos pro his quę patimur: sed
reputantes peccatis nostris hæc ipsa
supplicia minora esse: flagella domi-
A ni, quasi serui: qui corripimur ad emē
dationem, & non ad perditionē no-
stram euenisse credamus. Et dixerūt
illi Ozias, & presbyteri. Omnia quæ
locuta es, vera sunt, & non est in ser-
monibus tuis vlla reprehensio. Nūc
ergo ora pro nobis, quoniam mulier
sancta es, & timens deū. Et dixit illis
Iudith. Sicut quod potui loqui, dei
esse cognoscitis: ita quod facere di-
sposui, probate si ex deo est: & orate,
vt firmū faciat deus consilium meū.
Stabitis vos ad portam nocte ista, &
ego exeam cum abra mea: & orate,
vt sicut dixistis, in diebus quinq; re-
spiciat dominus populum suū Isra-
E el. Vos autē nolo vt scrutemini actū
meum: & vsquedum renunciem vo-
bis, nihil aliud fiat, nisi oratio pro me
ad dominum deum nostrum. Et di-
xit ad eam Ozias princeps Iudæ. Va

de in pace, & dominus sit tecum in ultionem inimicorũ nostrorum. Et reuertentes abierunt.

CAPVT IX.

A Qvibus abscedentibus, Iudith ingressa est oratoriũ suum. & induẽs se cilicio, posuit cinerẽ super caput suum: & prosternens se domino, clamabat ad dominum, dicens. Domine deus patris mei Simeon, qui dedisti illi gladium in defensionẽ alienigenarum, qui violatores extiterũt in coinquinatione sua, & denudauerunt femur virginis in confusionem: & dedisti mulieres illorum in prędã, & filias illorum in captiuitatem: & omnem prædam in diuisionẽ seruis tuis, qui zelauerunt zelum tuũ: subueni quęso te domine deus meus mihi viduæ. Tu enim fecisti priora, & B illa post illa cogitasti: & hoc factum est, quod ipse voluisti. Omnes enim viæ tuæ paratæ sunt, & tua iudicia in tua prouidentia posuisti. Respice ca-

ſtra Aſſyriorum nunc, ſicut tunc ca-
ſtra Ægyptiorũ videre dignatus es,
quando poſt ſeruos tuos armati cur-
rebant, cõfidentes in quadrigis, & in
equitatũ ſuo, & in multitudine bel-
latorũ. Sed aſpexiſti ſuper caſtra eo-
rum, & tenebræ fatigauerũt eos. Te-
nuit pedes eorũ abyſſus, & aquę ope-
C ruerunt eos. Sic fiant & iſti domine,
qui confidunt in multitudine ſua, &
in curribus ſuis, & in contis, & in ſa-
gittis ſuis, & in lanceis gloriantur, &
neſciunt quia tuipſe es deus noſter,
qui conteris bella ab initio, & domi-
nus nomen eſt tibi. Erige brachium
tuum, ſicut ab initio: & allide virtu-
tem illorum in virtute tua: cadat vir
tus eorum in iracundia tua, qui pro-
mittunt ſe violare ſancta tua, & pol-
luere tabernaculum nominis tui, &
deijcere gladio ſuo cornu altaris tui.
Fac domine, vt gladio proprio eius
ſuperbia amputetur, capiatur laqueo
oculorum ſuorũ in me, & percuties
eũ ex labijs charitatis meæ. Da mihi

in animo conſtantiam, vt contēnam
illum: & virtutem eius, vt euertam
illum. Erit enim hoc memoriale no- D
minis tui, cum manus fœminæ deie
cerit eum. Non enim in multitudine
eſt virtus tua domine, neq; in equo-
rum viribus voluntas tua eſt. Nec ſu
perbi ab initio placuerunt tibi: ſed hu
milium, & mãſuetorum ſemper tibi
placuit deprecatio. Deus cœlorum,
creator aquarum, & dominus totius
creaturæ, exaudi me miſeram depre-
cantem, & de tua miſericordia pręſu
mentem. Memento domine teſtamē
ti tui, & da verbum in ore meo, & in
corde meo conſilium corrobora, vt
domus tua in ſanctificatione tua per
maneat: & omnes gentes agnoſcant
quia tu es deus, & non eſt alius præ-
ter te.

CAPVT X.

FActum eſt autem, cum ceſ- A
ſaſſet clamare ad dominũ,
ſurrexit de loco, in quo ia-
cuerat proſtrata ad domi-

num. Vocauitq; abram ſuam, & de-
ſcendens in domum ſuam, abſtulit à
ſe cilicium, & exuit ſe veſtimentis vi
duitatis ſuę, & lauit corpus ſuum, &
vnxit ſe myrto optimo, & diſcrimi-
nauit crinem capitis ſui, & impoſuit
mitram ſuper caput ſuum, & induit
ſe veſtimentis iucunditatis ſuæ, in-
duitq; ſandalia pedibus ſuis, aſſum-
pſitq; dextrariola, & lilia, & inaures,
& annulos, & omnibus ornamentis
ſuis ornauit ſe. Cui etiam dominus
contulit ſplendorem: quoniã omnis
iſta compoſitio non ex libidine, ſed
ex virtute pẽdebat: & ideo dominus
hanc in illam pulchritudinem am-
pliauit, vt incomparabili decôre om
B niũ oculis appareret. Impoſuit itaq;
abræ ſuæ aſcopam vini, & vas olei,
& polentam, & lapathes, & panes, &
caſeum, & profecta eſt. Cumq; veniſ-
ſent ad portam ciuitatis, inuenerunt
expectantem Oziam, & preſbyteros
ciuitatis. Qui cum vidiſſent eam, ſtu-
pentes mirati ſunt nimis pulchritudi

nem eius. Nihil tamen interrogãtes
eam, dimiserunt transire, dicentes.
Deus patrum nostrorum det tibi gra
tiam, & omne consiliũ tui cordis sua
virtute corroboret, & glorietur su-
per te Hierusalem, & sit nomẽ tuum
in numero sanctorum, & iustorũ. Et
dixerũt hi qui illic erant, omnes vna
voce: Fiat fiat. Iudith vero orans do C
minũ, trãsiuit per portas ipsa & abra
eius. Factum est autem, cum descen-
deret montẽ, circa ortum diei, occur
rerunt ei exploratores Assyriorũ, &
tenuerũt eam, dicentes. Vnde venis?
aut quò vadis? Quæ respondit. Filia
sum Hebræorum. ideò ego fugi à fa-
cie eorum, quoniam futurum agno-
ui, ꝙ dentur vobis in deprecationẽ,
pro eo ꝙ contemnentes vos, nolue-
runt tradere seipsos, vt inuenirẽt mi
sericordiam in cõspectu vestro. Hac
de causa cogitaui mecum, dicens. Va
dam ad faciem principis Holofernis,
vt indicem illi secreta illorũ, & osten
dã illi quò aditu possit obtinere eos:

ita vt non cadat vir vnus de exerci-
tu eius. Et cum audissent viri illi ver-
ba eius, cōsiderabant faciem eius: &
erat in oculis eorum stupor, quoniā
pulchritudinem eius mirabantur ni-
D mis. Et dixerunt ad eam. Conseruasti
animam tuam, eo φ tale reperisti cō-
silium, vt descenderes ad dominum
nostrum. Hoc autem scias, quoniam
cum steteris in conspectu eius, bene
tibi faciet, & eris gratissima in corde
eius. Duxeruntq; illam ad tabernacu-
lum Holofernis, annunciantes eam.
Cumq; intrasset ante faciem eius, sta-
tim captus est in suis oculis Holofer-
nes. Dixeruntq; ad eū satellites eius.
Quis cōtemnat populum Hebræo-
rum, qui tam decoras mulieres ha-
bent, vt non pro his merito pugnare
contra eos debeamus? Videns itaq;
Iudith Holofernem sedentem in co-
nopœo, quod erat ex purpura, & au-
ro, & smaragdo, & lapidibus precio-
sis intextū: & cum in faciem eius in-
tendisset, adorauit eū, prosternens se

super terrã. Et eleuauerunt eam serui Holofernis, iubente domino suo.

CAPVT XI.

TVnc Holofernes dixit ei. A
Æquo animo esto, & noli pauere in corde tuo: quoniam ego nũquam nocui virum, qui voluit seruire Nabuchodonosor regi. Populus autem tuus, si non contempsisset me, non alleuassem lanceam meam super eum. Nũc autem dic mihi, qua ex causa recessisti ab illis, & placuit tibi vt venires ad nos? Et dixit illi Iudith. Sume verba ancillæ tuę: quoniã si secutus fueris verba ancillæ tuæ, perfectam rem faciet dominus tecũ. Viuit enim Nabuchodonosor rex terræ, & viuit virtus eius quæ est in te ad correptioné omnium animarum errãtium: quoniam non solũ homines seruiunt illi per te, sed & bestię agri obtemperant illi. Nunciatur enim animi tui indu- B
stria vniuersis gẽtibus & indicatum est omni seculo quoniam tu solus bo

nus

nus & potẽs es in omni regno eius & disciplina tua omnibus prouinciis prædicatur. Nec hoc latet, quod locutus est Achior, nec illud ignoratur quod ei iusseris euenire. Constat enĩ deum nostrum sic peccatis offensum, vt mandauerit per prophetas suos ad populum, quod tradat eum pro peccatis suis. Et quoniam sciunt se offendisse deum suum filij Israel, tremor tuus super ipsos est. Insuper etiã fames inuasit eos, & ab ariditate aquæ iam inter mortuos computantur. Deniq; hoc ordinant, vt interficiãt pecora sua, & bibãt sanguinem eorum: & sancta domini dei sui, quę præcępit deus non contingi, in frumento, vino, & oleo hæc cogitauerunt impendere, & volunt cõsumere quę nec manibus deberent cõtingere. Ergo quoniam hæc faciunt, certum est quod in perditionem dabũtur. Quod ego ancilla tua cognoscens fugi ab illis, & misit me dominus hæc ipsa nunciare tibi. Ego enim

ancilla tua deum colo, etiam nunc
apud te: & exiet ancilla tua, & orabo
deum, & dicet mihi quando eis red-
dat peccatum suum, & veniens nun
ciabo tibi, ita vt ego adducam te per
mediam Hierusalem: & habebis om D
nem populum Israel, sicut oues qui
bus non est pastor, & nō latrabit vel
vnus canis contra te, quoniā hæc mi
hi dicta sunt per prouidētiam dei. Et
quoniā iratus est illis deus, hæc ipsa
missa sum nunciare tibi. Placuerunt
autem omnia verba hæc coram Ho
loferne, & coram pueris eius, & mi- E
rabantur ad sapientiam eius, & dice-
bant alter ad alterum. Non est talis
mulier super terrā in aspectu, in pul-
chritudine, & in sensu verborum. Et
dixit ad illam Holofernes. Benefecit
deus, qui misit te ante populum, vt
des illum tu in manibus nostris. Et
quoniā bona est promissio tua, si fe-
cerit mihi hoc deus tuus, erit & deus
meus, & tu in domo Nabuchodono
sor magna eris, & nomen tuum no-

minabitur in vniuersa terra.

CAPVT XII.

A Tunc iussit eã introire, vbi repositi erãt thesauri eius, & iussit illic manere eam, & constituit quid daretur illi de conuiuio suo. Cui respondit Iudith, & dixit. Nunc non potero manducare ex his quæ mihi præcipis tribui, ne veniat super me offensio: ex his aũt quæ mihi detuli, manducabo. Cui Holofernes ait. Si defecerint tibi ista quæ tecum detulisti, quid faciemus tibi? Et dixit Iudith. Viuit anima tua domine meus, quoniam nõ expẽdet omnia hæc ancilla tua, donec faciat deus in manu mea

B hæc quæ cogitaui. Et induxerunt illam serui eius in tabernaculũ quod præceperat. Et petijt dum introiret, vt daretur ei copia nocte & ante lucem egrediẽdi foras ad orationem, & deprecãdi dominum. Et præcepit cubicularijs suis, vt sicut placeret illi, exiret & ĩtroiret ad adorandũ de-

um ſuum per triduum. Et exibat no
ctibus in vallem Bethuliæ,& bapti/
zabat ſe in fonte aquæ. Et vt aſcen/ D
debat, orabat ad dominum deum
Iſrael,vt dirigeret viam eius ad li/
berationem populi ſui.Et introiens,
munda manebat in tabernaculo,vſ/
quedum acciperet eſcam ſuam in ve
ſpere.Et factū eſt in quarto die, Ho/
lofernes fecit cœnam ſeruis ſuis, &
dixit ad Vagao eunuchum ſuum.Va C
de,& ſuade Hebræam illam vt ſpon
te conſentiat habitare mecum. Fœ/
dum eſt enim apud Aſſyrios, ſi fœ/
mina irrideat virum, agendo vt im
munis ab eo tranſeat. Tunc introi/
uit Vagao ad Iudith,& dixit. Nō ve
reatur bona puella introire ad do/
minum meum,vt honorificetur an/
te faciem eius,& manducet cum eo, A
& bibat vinum in iucunditate. Cui
Iudith reſpondit. Quæ ego ſum, vt
contradicam domino meo? Omne
quod erit ante oculos eius bonum
& optimum,faciam. Quicquid autē

illi placuerit, hoc mihi erit optimũ
omnibus diebus vitæ meæ. Et ſurre-
D xit, & ornauit ſe veſtimento ſuo, &
ingreſſa ſtetit ante faciem eius. Cor
autem Holofernis concuſſum eſt:
erat enim ardens in concupiſcentia
eius. Et dixit ad eam Holofernes. Bi
be nunc, & accumbe in iucunditate:
quoniam iueniſti gratiã coram me.
Et dixit Iudith. Bibam domine, quo
niam magnificata eſt anima mea ho
die præ omnibus diebus meis. Et ac
cępit, & manducauit, & bibit coram
ipſo, ea quæ parauerat illi ancilla
eius. Et iucundus factus eſt Holofer
nes ad eam, bibitq́ vinum multum
nimis, quantum nũquam biberat in
vita ſua.

CAPVT XIII.

A VT autẽ ſero factũ eſt, feſti-
nauerũt ſerui illius ad ho-
ſpitia ſua, & cõcluſit Va-
gao oſtia cubiculi, et abijt.
erant autem omnes fatigati à vino.
Eratq́ Iudith ſola in cubiculo. Por-

rō Holofernes iacebat in lecto, ni-
mia ebrietate sopit⁹. Dixitq́ꝫ Iudith
puellæ suæ vt staret foris ante cubi-
culū, & obseruaret. Stetitq́ꝫ Iudith
ante lectum, orans cum lachrymis,
& labiorum motu in silentio dicēs.
Confirma me domine deus Israel,
& respice in hac hora ad opera ma-
nuum mearum, vt sicut promisisti,
Hierusalem ciuitatem tuam erigas:
& hoc quod credens per te posse fie-
ri cogitaui, perficiam. Et cum hæc di
xisset, accessit ad columnā quę erat
ad caput lectuli eius, & pugionem
eius, qui in ea ligatus pēdebat, exol-
uit. Cūq́ꝫ euaginasset illū, apprehē-
dit comā capitis eius, & ait. Confir- B
ma me domine deus in hac hora. &
percussit bis in ceruicem eius, & ab-
scidit caput eius, & abstulit conopœ-
um eius à columnis, & euoluit cor-
pus eius truncum. Et post pusillum
exiuit, & tradidit caput Holofernis
ancillę suæ, & iussit vt mitteret illud
in peram suam. Et exierunt duæ, se-

cundum cōſuetudinem ſuam, quaſi
ad orationem, & tranſierunt caſtra:
& gyrantes vallem, venerūt ad por-
tam ciuitatis. Et dixit Iudith a lōge
cuſtodibus murorum. Aperite por-
tas, quoniam nobiſcum eſt deus, qui
fecit virtutē in Iſrael. Et factum eſt,
cum audiſſent viri vocem eius, vo-
cauerunt preſbyteros ciuitatis. Et
occurrerunt ad eam omnes, à mini-
mo vſq; ad maximum: quoniā ſpe-
rabant eam iam non eſſe venturam.
Et accedentes luminaria congyraue-
runt circa eam vniuerſi: illa autem
aſcendens in eminentiorem locum,
C iuſſit fieri ſilentium. Cumq; omnes
tacuiſſent, dixit Iudith. Laudate do-
minum deum noſtrum, qui non de-
ſeruit ſperantes in ſe: & in me ancil-
la ſua adimpleuit miſericordiā ſuā,
quā pmiſit domui Iſrael: & interfe-
cit in manu mea hoſtem populi ſui
in hac nocte. Et proferens de pera
caput Holofernis, oſtēdit illis dicēs.
Ecce caput Holofernis principis mi

litiæ Aſſyriorum. Et ecce conopœũ
illius, in quo recũbebat in ebrietate
ſua, vbi & per manũ fœminę percuſ
ſit illum dominus deus noſter. Viuit
aũt ipſe dominus, quoniã cuſtodiuit
me angelus eius & hinc euntẽ, & ibi
cõmorantẽ, & inde huc reuertentẽ.
& nõ permiſit me dominus ancillã
ſuam coinqnari, ſed ſine pollutione
peccati reuocauit me vobis gaudẽtẽ
in victoria ſua, in euaſione mea, &
pſal.105.a in liberatione veſtra. Cõfitemini illi
106.a oẽs, quoniã bonus, quoniã in ſeculũ
miſericordia eius. Vniuerſi aũt ado-
rãtes dominũ, dixerũt ad eã. Benedi
xit te dominus in virtute ſua, qꝛ per
te ad nihilum redegit inimicos no-
ſtros. Porrò Ozias princeps populi
Iſrael, dixit ad eã. Benedicta es tu fi-
lia à domino deo excelſo, prę oĩbus D
mulieribus ſuper terrã. Benedictus
dominus, q creauit cœlũ & terrã, q
te direxit in vulnera capitis prĩcipis
inimicorũ noſtrorũ, quia hodie no-
men tuũ ita magnificauit, vt non re-

cedat laus tua de ore hoīum qui mē
mores fuerīt virtutis domini in ęter
nū,pro qbus non pepercisti animæ
tuę ꝑpter angustias & tribulationē
generis tui,sed subuenisti ruinæ an-
te cōspectū dei nostri. Et dixit omnis
populus. Fiat fiat. Porrò Achior vo-
catus venit,& dixit ei Iudith. Deus
Israel cui tu testimoniū dedisti ꝙ vl
ciscatur se de inimicis suis,ipse caput
omnium incredulorū incīdit in hac
nocte in manu mea. Et vt probes qa
ita est,ecce caput Holofernis, qui in
cōtemptu supbię suę deū Israel con
tempsit,& tibi interitū minabatur,
dicens. Cū captus fuerit populus Is
rael,gladio perforari pręcipiam late
ra tua. Videns aūt Achior caput Ho-
lofernis,angustiatus prę pauore ce-
cidit in faciem suam super terram,&
æstuauit anima eius. Postea vero q̄
resumpto spiritu recreatus est, proci
dit ad pedes eius,& adorauit eam,&
dixit. Benedicta tu à deo tuo in om-
ni tabernaculo Iacob, quoniam in

omni gente quæ audierit nomen
tuum, magnificabitur super te deus
Israel.

CAPVT XIIII.

DIxit autē Iudith ad om- A
nē populum. Audite me
fratres: Suspēdite caput
hoc sup. muros nostros:
& erit, cum exierit sol, accipiat vnus
quisq; arma sua, & exite cum impe-
tu: non vt descendatis deorsum, sed
quasi impetum facientes. Tunc ex-
ploratores necesse erit vt fugiant ad
principem suum excitandum ad pu
gnam. Cumq; duces eorum concur
rerint ad tabernaculum Holofernis,
& inuenerint eū truncum in suo san-
guine volutatum, decidet super eos
timor. Cumq; cognoueritis fugere
eos, ite post illos securi: quoniam do
minus conteret eos sub pedibus ve-
stris. Tunc Achior videns virtutem B
quam fecit deus Israel, relicto genti
litatis ritu, credidit deo, & circūcidit
carnem preputij sui, & appositus est

ad populum Israel, & omnis succes
sio generis eius vsq; in hodiernum
diem. Mox autem vt ortus est dies,
suspenderũt super muros caput Ho-
A lofernis, accepitq; vnusquisque vir
arma sua, & egressi sunt cum grandi
C strepitu & vlulatu. Quod videntes
exploratores, ad tabernaculum Ho
lofernis cucurrerũt. Porrò hi qui in
tabernaculo erant venientes, & ante
ingressum cubiculi perstrepentes ex
citandi gratia, inquietudinẽ arte mo
liebantur, vt non ab excitãtibus, sed
à sonantibus Holofernes euigilaret.
C Nullus enim audebat cubiculũ vir-
tutis Assyriorũ pulsando aut intran
do aperire. Sed cũ venissent eius du-
ces ac tribuni, & vniuersi maiores ex
ercitus regis Assyriorum, dixerũt cu
bicularijs. Intrate, & excitate illum,
quoniam egressi mures de cauernis
suis, ausi sunt prouocare nos ad præ
A lium. Tunc ingressus Vagao cubicu-
lum eius, stetit ante cortinã, & plau
sum fecit manibus suis: suspicabatur

enim illũ cũ Iudith dormire. Sed cũ
nullũ motũ iacentis sensu auriũ ca-
peret, accessit ꝓximãs ad cortinã, &
eleuãs eam, vidensq́; cadauer absq;
capite Holofernis in suo sanguine ta
befactũ iacere super terram, exclama
uit voce magna cũ fletu, & scidit ve D
stiméta sua. Et ingressus tabernaculũ
Iudith, nõ inuenit eã, & exilijt foras
ad populũ, & dixit. Vna mulier He-
bręa fecit cõfusioné in domo regis
Nabuchodonosor. ecce eni Holofer
nes iacet in terra, & caput eius nõ est
in illo. Quod cũ audissent principes
virtutis Assyriorũ, sciderunt omnes
vestiméta sua, & ĩtolerabilis timor
& tremor cecidit super eos, & turba
ti sunt animi eorum valde. Et factus
est clamor incomparabilis in medio
castrorum eorum.

CAPVT XV.

CVmq́; oĩs exercitus decol
latũ Holoferné audisset, A
fugit mens & consiliũ ab
eis, & solo tremore & me

tū agitati, fugę pſidiū ſumunt, ita vt
nullus loqueretur cū proximo ſuo,
ſed iclinato capite, relictis omnibus
euadere feſtinabant Hebræos, quos
armatos ſuper ſe venire audierāt, fu
gientes per vias camporum & ſemi
tas colliū. Videntes itaq; filij Iſrael
fugientes, ſecuti ſunt illos. Deſcende
runtq; clangētes tubis, & vlulantes
poſt ipſos. Et quoniam Aſſyrij non
B adunati in fugam ibant præcipites,
filij autem Iſrael vno agmine perſe-
C quētes, debilitabant omnes quos in
uenire potuiſſent. Miſitq; Ozias nū
cios p omnes ciuitates, & regiones
Iſrael. Omnis itaq; regio omniſq;
vrbs, electam iuuentutem armatam
miſit poſt eos, & perſecuti ſunt eos
in ore gladij, quouſque peruenirent
ad extremitatem finium ſuorum. Re
liqui autem qui erant in Bethulia, in
greſſi ſunt caſtra Aſſyriorum, & prę
dam quam fugientes Aſſyrij reliquē
rant, abſtulerunt, & onuſtati ſunt
valde. Hi vero qui victores reuerſi

ſunt ad Bethuliam, omnia quæ erãt
illorum abſtulerunt ſecum, ita vt
non eſſet numerus in pecoribus, &
iumentis, & vniuerſis mobilibus
eorum, vt à minimo vſque ad ma
gnum omnes diuites fierent de præ
dationibus eorum. Ioachim autem
ſummus pontifex de Hieruſalem,
venit in Bethuliam cum vniuerſis A
preſbyteris ſuis, vt videret Iudith.
Quæ cum exiſſet ad illum, benedi-
xerunt eam omnes vna voce, dicen
tes. Tu gloria Hieruſalem, tu læti- D
tia Iſrael, tu honorificentia populi
noſtri, quia feciſti viriliter, & con-
fortatum eſt cor tuum, eo quòd ca-
ſtitatem amaueris, & poſt virũ tuũ,
alterum neſcieris, ideò & manus do
mini cõfortauit te, & ideo eris bene
dicta in æternum. Et dixit omnis po
pulus, Fiat fiat. Per dies autẽ trigin-
ta, vix collecta ſunt ſpolia Aſſyrio-
rum à populo Iſrael. Porrò autem
vniuerſa quæ Holofernis peculiaria
fuiſſe probata ſunt, dederunt Iudith

in auro, & argento, & vestibus, & gemmis, & omni supellectili, & tradita sunt omnia illi à populo. Et omnes populi gaudebant cum mulieribus, & virginibus, & iuuenibus, in organis, & citharis.

CAPVT XVI.

A Tvnc cãtauit canticum hoc domino Iudith, dicẽs. Incipite domino in tympanis, cãtate domino ĩ cymbalis, modulamini illi psalmũ nouũ exultate & inuocate nomẽ eius. Dominus conterens bella, dominus nomen est illi. Qui posuit castra sua in medio populi sui, vt eriperet nos de manu omnium inimicorum nostrorum. Venit Assur ex montibus ab aqlone in multitudine fortitudinis suę. Cuius multitudo obturauit torrẽtes, & equi eorum cooperuerunt valles. Dixit se incensurum fines meos, & iuuenes meos occisurum gladio, infantes meos dare in prędã, & virgines in captiuitatem. Dominus

autem omnipotens nocuit eũ, & trã
didit eum in manus fœminę, & cõ-
fudit eum. Non enim cecidit pôtens
eorum à iuuenibus, nec filij Titan
percusserunt eum, nec excelsi gigan
tes imposuerũt se illi, sed Iudith fi-
lia Merari in specie faciei suę dissol-
uit eũ. Exuit enĩ se vestiměto vidui-
tatis, & induit se vestiměto lętitię in
exultatione filiorum Israel. Vnxit fa
ciẽ suam vnguento, & colligauit cin
cinnos suos mitra ad decipiědum il
lum. Sandalia eius rapuerũt oculos
eius, pulchritudo eius captiuã fecit
animã eius, amputauit pugione cer
uicem eius. Horruerunt Persæ cõstã
tiam eius, & Medi audaciã eius. Tũc
vlulauerunt castra Assyriorũ, quan-
do apparuerunt humiles mei, aresce
tes in siti. Filij puellarũ compunxe-
runt eos, & sicut pueros fugientes
occiderunt eos, perierunt in pręlio à
facie domini dei mei. Hymnum can
temus domino, hymnũ nouũ cante
mus deo nostro. Adonai dñe ma-
gnus

gnus es tu, & prȩclar⁹ in virtute tua,
C & quem superare nemo potest. Tibi
seruiat omnis creatura tua: quia di- Psal.32.b
xisti, & facta sunt: misisti spiritũ tuũ,
& creata sunt, & non est qui resistat
voci tuæ. Montes à fundamẽtis mo
uebuntur cum aquis, petrȩ sicut cera
liquescent ante faciem tuam. Qui au
tem timent te, magni erunt apud te
per omnia. Vȩ genti insurgenti super
genus meũ. Dominus enim omnipo
tens vindicabit in eis, in die iudicij vi
sitabit illos. Dabit enim ignẽ & ver-
mes in carnes eorum, vt vrantur &
sentiant vsq; in sempiternum. Et fa-
ctum est post hæc, omnis populus
post victoriam venit in Hierusalem
adorare dominũ, & mox vt purifica-
ti sunt, obtulerũt omnes holocausta,
& vota, & repromissiones suas. Por-
rò Iudith vniuersa vasa bellica Ho-
lofernis, quȩ dedit illi populus, & co
nopœum quod ipsa sustulerat dȩ cu-
bili ipsius, obtulit in anathêma obli-
D uionis. Erat autem populus iucũdus

secundum faciem sanctorum, & per tres menses gaudium huius victoriæ celebratum est cum Iudith. Post dies autem illos vnusquisq; rediit in sua, & Iudith magna facta est in Bethulia, & preclarior erat vniuersę terræ Israel. Erat etiam virtuti castitas adiuncta, ita vt non cognosceret virum omnibꝰ diebus vitæ suæ, ex quo defunctus est Manasses vir eius. Erat autem diebus festis, procedens cum magna gloria. Mansit autē in domo viri sui, annos centūquinq;: & dimisit abram suam liberā, & defuncta est ac sepulta cum viro suo in Bethulia. Luxitq; illam omnis populus diebꝰ septem. In omni autem spatio vitæ eius non fuit qui perturbaret Israel, & post mortē eius annis multis. Dies autem victoriæ huius festiuitatis, ab Hebręis in numero sanctorū dierum accipitur, & colitur à Iudæis ex illo tempore, vsq; in præsentem diem.

F I N I S.

HIERONYMI IN LIBRVM ESTHER PRÆFATIO.

LIbrum Esther variis translatoribus constat esse vitiatum: quẽ ego de archiuis Hebræorum releuans, verbum è verbo expressius transtuli. Quem librum editio vulgata, laciniosis hincinde verborum finibus trahit: addens ea quę ex tempore dici poterant, & audiri: sicut solitum est scholaribus disciplinis, sumpto themate, excogitare quibus verbis vti potuit qui iniuriã passus est, vel qui injuriam fecit. Vos autem ô Paula & Eustochium, quoniã tantum bibliothecas Hebręorum studuistis intrare, & interpretum certamina comprobastis, tenentes Esther Hebraicum librum, per singula verba nostram translationem aspicite: vt possitis agnoscere, me nihil etiã augmentasse addendo, sed fideli testimonio simpliciter, sicut in Hebræo habetur, historiam Hebraicam Latinæ

linguę tradidisse. Nec affectamus lau
des hominũ, nec vituperationes ex-
pauescimus. deo enim placere curan
tes, minas hominum penitus non ti
memus: quoniam deus dissipat ossa
eorum qui hominibus placere desi-
derant: & secundum apostolum, qui
eiusmodi sunt, serui CHRISTI
Gala. 1.b esse non possunt. Rursum, in libro
Esther alphabetum ex minio vsq; ad
Teth literam fecimus diuersis in lo-
cis, volentes scilicet septuaginta in-
terpretum ordinem per hoc insinua-
re studioso lectori. Nos enim iuxta
morem Hebraicum, ordinem prose-
qui, etiam in septuaginta editione,
maluimus.

L

soli
exo
peri
ctis
sim
tis,
se, v
sui,
pot
vid
im
om
Su
& i
par
qu

LIBER ESTHER.

A N DIEBVS Aſſuȩri, qui regnauit ab India vſque Æthiopiam ſuper centum vigintiſeptē prouincias: quando ſedit in ſolio regni ſui, Suſa ciuitas regni eius exordiū fuit. Tertio igitur anno imperij ſui fecit grande conuiuium cunctis principibus, & pueris ſuis fortiſſimis Perſarum, & Medorum inclytis, & prȩfectis prouinciarum coram ſe, vt oſtenderet diuitias gloriæ regni ſui, ac magnitudinē, atq; iactantiam potentiæ ſuæ multo tempore, centū videlicet & octoginta diebus. Cūq; implerentur dies conuiuij, inuitauit omnem populum, qui inuētus eſt in Suſis à maximo vſq; ad minimum: & iuſſit ſeptem diebus conuiuiū prȩparari in veſtibulo horti, & nemoris, quod regio cultu, & manu cōſitum

erat. Et pendebant ex omni parte ten
toria aerei coloris, & carbasini, ac
hyacinthini, sustentata funibus byssi
nis, atq; purpureis, qui eburneis cir-
culis inserti erant, & columnis mar-
moreis fulciebantur. Lectuli quoq; B
aurei, & argentei super pauimentum,
smaragdino, & pario stratum lapide
dispositi erant: quod mira varietate
pictura decorabat. Bibebant autem
qui inuitati erant, aureis poculis, &
aliis atq; aliis vasis cibi inferebantur.
Vinum quoq;, vt magnificentia re-
gia dignum erat, abundans, & præ-
cipuum ponebatur. Nec erat, qui no-
lentes cogeret ad bibendum: sed sic
rex statuerat, præponens mensis sin-
gulos de principibus suis, vt sume-
ret vnusquisque quod vellet. Vasthi
quoq; regina fecit conuiuium fœmi-
narum in palatio, vbi rex Assuerus
manere consueuerat. Itaq; die septi-
mo, cum rex esset hilarior, & post ni
miam potationem incaluisset mero,
præcepit Mauman & Bazatha & Ar

bona
thar
in cõ
trod
ge, p
te, v
prin
erat
& a
cho
Vnc
cen
mo
tun
lege
prin
tha
res
duc
vid
eun
tiæ
suer
cho
spo

bona & Bagatha & Abgatha & Ze-
thar & Charcas septem eunuchis, qui
in cõspectu eius ministrabant, vt in-
troducerent reginam Vasthi corã re-
ge, posito super caput eius diadema-
te, vt ostenderet cunctis populis, &
principibus pulchritudinem illius:
C erat enim pulchra valde. Quę renuit,
& ad regis imperiũ, quod per eunu-
chos mandauerat, venire cõtempsit.
Vnde iratus rex, & nimio furore suc-
census, interrogauit sapientes, qui ex
more regio semper ei aderãt, & illo-
rum faciebat cuncta consilio, scientiũ
leges, ac iura maiorum (erant autem
primi, & proximi, Charsena & Se-
thar & Admatha & Tharsis & Ma-
res & Marsana & Mamuchan, septẽ
duces Persarum, atq; Medorum, qui
videbant faciem regis, & primi post
eum residere soliti erant) cui senten-
tiæ Vasthi regina subiaceret, quæ As-
sueri regis imperiũ, quod per eunu-
chos mãdauerat, facere noluisset. Re-
spondit'q; Mamuchan audiente rege,

atq; principibus, Non solum regem
læsit regina Vasthi, sed & omnes po-
pulos, & principes, qui sunt in cun-
ctis prouinciis regis Assueri. Egre-
dietur enim sermo reginę ad omnes
mulieres, vt contemnāt viros suos,
& dicant, Rex Assuerus iussit vt re- D
gina Vasthi intraret ad eũ, & illa no-
luit. Atq; hoc exemplo omnes prin-
cipum coniuges Persarum, atq; Me-
dorum paruipendent imperia mari-
torum. vnde regis iusta est indigna-
tio. Si ergo tibi placet, egrediatur edi
ctum à facie tua, & scribatur iuxta le
gem Persarum atq; Medorum, quã
pręteriri illicitum est, vt nequaquam
regina Vasthi ingrediatur ad regem,
sed regnum illius, altera, quæ melior
est illa, accipiat. Et hoc in omne (qd'
latissimum est) prouinciarũ tuarum
diuulgetur imperiũ, vt cunctæ vxo-
res tam maiorum quàm minorũ de-
ferant maritis suis honorem. Placuit
consilium eius regi, & principibus:
fecitq; iuxta consilium Mamuchan,

& misit epistolas ad vniuersas pro/
uincias regni sui, vt quæq; gens audi
re & legere poterat diuersis linguis,
& literis, esse viros principes, ac ma/
iores in domibus suis: & hoc per cũ/
ctos populos diuulgari.

CAPVT II.

A HIs itaq; gestis, postquã re/
gis Assueri indignatio de/
ferbuerat, recordatus est
Vasthi & quæ fecisset, vel
quæ passa esset, dixeruntq; pueri re/
gis, ac ministri eius. Quærantur regi
puellæ virgines, ac speciosæ, & mit/
tantur qui considerent per vniuersas
prouincias puellas speciosas, & vir/
gines: & adducant eas ad ciuitatem
Susan, & tradant eas in domum fœ/
minarũ sub manu Egei eunuchi, qui
est præpositus & custos mulierũ re/
giarum: & accipiant mundum mu/
liebrem, & cætera ad vsus necessaria.
& quæcũq; inter omnes oculis regis
placuerit, ipsa regnet pro Vasthi. Pla/
cuit sermo regi: & ita vt suggesserãt,

iussit fieri. Erat vir Iudęus in Susis ci-
uitate, vocabulo Mardochæus, filius
Iair, filij Semei, filij Cis, de stirpe Ie-
mini, qui translatus fuerat de Hieru-
4.re.24.d salem eo tempore, quo Iechoniam
regē Iuda Nabuchodonosor rex Ba-
bylonis transtulerat, qui fuit nutri-
tius filiæ fratris suæ Edissæ, quæ alte- A
ro nomine vocabatur Esther: & vtrū
que parentem amiserat: pulchra ni-
mis, & decora facie. Mortuisq; patre
eius, ac matre, Mardochęus sibi eam
adoptauit in filiam. Cumq; percre-
bruisset regis imperium, & iuxta mā
datum illius multæ pulchræ virgi-
nes adducerentur Susan & Egeo tra-
derentur eunucho: Esther quoq; in-
ter cęteras puellas ei tradita est, vt ser
uaretur in numero fœminarū. Quæ
placuit ei, & inuenit gratiam in con-
spectu illius. Et pręcępit eunucho, vt
acceleraret mundum muliebrem, &
traderet ei partes suas, & septē puel-
las speciosissimas de domo regis, &
tam ipsam, quàm pedissequas eius or

naret, atq; excoleret. Quæ noluit indicare ei populum, & patriam suam. Mardochæus enim præceperat ei, vt de hac re omnino reticeret: qui deambulabat quotidie ante vestibulũ domus, in qua electę virgines seruabantur, curam agens salutis Esther, & scire volens quid ei accideret. Cum autem venisset tempus singularum per ordinem puellarum, vt intrarent ad regem, expletis omnibus quæ ad cultum muliebrem pertinebant, mẽsis duodecimus vertebatur: ita duntaxat, vt sex mensibus oleo vngerentur myrrhino, & alijs sex quibusdam pigmentis, & aromatibus vterentur.

C Ingredientesq; ad regem, quicquid postulassent ad ornatum pertinens, accipiebant: & vt eis placuerat, compositæ de triclinio fœminarum ad regis cubiculum transibant. Et quæ intrauerat vespere, egrediebatur mane, atq; inde in secundas ædes deducebatur, quæ sub manu Sasagazi eunuchi erant, qui concubinis regis præ-

ſidebat: nec habebat poteſtatem ad
regem vltra redeundi, niſi voluiſſet
rex, & eam venire iuſſiſſet ex nomi-
ne. Euoluto autem tempore per or-
dinem, inſtabat dies, quo Eſther filia
Abiahil, fratris Mardochæi, quã ſibi
adoptauerat in filiam, deberet intra-
re ad regem. Quæ non quæſiuit mu-
liebrem cultum, ſed quæcunq; vo-
luit Egeus eunuchus cuſtos virginũ,
hæc ei ad ornatum dedit. Erat enim
formoſa valde, & incredibili pulchri-
tudine, omnium oculis gratioſa, &
amabilis videbatur. Ducta eſt itaque
ad cubiculũ regis Aſſueri menſe de-
cimo, qui vocatur Tebeth, ſeptimo
anno regni eius. Et adamauit eã rex
plus quàm omnes mulieres, habuít-
que gratiam, & miſericordiam corã
eo ſuper omnes mulieres, & poſuit
diadema regni in capite eius, fecitq;
eam regnare in loco Vaſthi. Et iuſſit D
conuiuium præparari permagnificũ
cũctis principibus, & ſeruis ſuis pro
cõiunctione, & nuptijs Eſther. Et de-

dit requiem vniuersis prouinciis, ac
A dona largitus est iuxta magnificen-
tiam principalem. Cumq; & secun-
do quærerentur virgines, & congre-
garentur, Mardochæus manebat ad
ianuam regis. necdum prodiderat E-
sther patriam & populum suum, iu-
xta mandatum eius. Quicquid enim
ille præcipiebat, obseruabat Esther:
& ita cuncta faciebat, vt eo tempore
solita erat, quo eam paruulã nutrie-
bat. Eo igitur tempore, quo Mardo-
chæus ad regis ianuam morabatur,
irati sunt Bagathan, & Thares duo eu-
nuchi regis, qui ianitores erant, & in
primo palatii limine præsidebãt: vo-
lueruntq; insurgere in regem, & occi-
B dere eum. Quod Mardochęum non
latuit: statimq; nunciauit reginę E-
sther: & illa regi ex nomine Mardo-
chæi, qui ad se rem detulerat. Quæsi-
tum est, & inuentum: & appensus est
vterq; eorum in patibulo. Manda-
tumq; est historiis, & annalibus tra-
ditum coram rege.

CAPVT III.

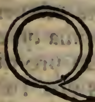
POst hæc rex Assuerus exal- A
tauit Aman filium Amada-
thi, qui erat de stirpe Agag,
& posuit solium eius super
omnes principes quos habebat. Cun-
ctiq; serui regis, qui in foribus pala-
tij versabantur, flectebant genua, &
adorabant Aman: sic enim præcepe-
rat eis imperator. solus Mardochęus
non flectebat genu, neque adorabat
eum. Cui dixerunt pueri regis, qui
ad fores palatij præsidebant. Cur prę-
ter cęteros non obseruas mandatum
regis? Cumq; hoc crebrius dicerent,
& ille nollet audire, nunciauerunt
Aman, scire cupientes vtrum perse-
ueraret in sentẽtia. Dixerat enim eis,
se esse Iudæum. Quod cum audisset B
Aman, & experimento probasset, q́
Mardochęus non flecteret sibi genu,
nec se adoraret: iratus est valde, &
pro nihilo duxit in vnum Mardo-
chæum mittere manus suas. Audie-
rat enim quòd esset gentis Iudææ.

magisq; voluit omnem Iudæorum, qui erant in regno Assueri, perdere nationem. Mense primo (cuius vocabulum est Nisan) anno duodecimo regni Assueri, missa est sors in vrna, quæ Hebraice dicitur phur, coram Aman, quo die & quo mense gens Iudæorum deberet interfici: & exiuit mensis duodecimus qui vocatur Adar. Dixitq; Aman regi Assuero. Est populus per omnes prouincias regni tui dispersus, & à se mutuo separatus, nouis vtens legibus & ceremonijs, insuper & regis scita cõtemnens. Et optime nosti quòd non expediat regno tuo vt insolescat per licentiam. si tibi placet, decerne vt pereat, & decem millia talentorum appendam arcarijs gazæ tuæ. Tulit ergo rex annulum quo vtebatur, de manu sua, & dedit eum Aman filio Amadathi de progenie Agag, hosti Iudæorum, dixitq; ad eum. Argentum quod tu polliceris, tuum sit: de populo age quod tibi placet. Voca-

tiq́ sunt scribæ regis mense primo
Nisan, tertiadecima die eiusdem mé
sis: & scriptum est, vt iusserat Aman,
ad omnes satrapas regis, & iudices
prouinciarum, diuersarumq́ gen-
tium, vt quæq; gens legere poterat, D
& audire pro varietate linguarum ex
nomine regis Assueri: & literę signa-
tæ ipsius annulo missæ sunt per cur-
sores regis ad vniuersas prouincias,
vt occiderent atque delerent omnes
Iudæos, à puero vsq; ad senem, par-
uulos & mulieres vno die, hoc est
tertiodecimo mensis duodecimi, qui
vocatur Adar, & bona eorum diripe
rent. Summa autẽ epistolarum hæc
fuit, vt omnes prouinciæ scirent &
pararent se ad prædictam diem. Fe-
stinabant cursores, qui missi erant re
gis imperiũ explere. Statimq́ in Su-
sis pependit edictum, rege & Aman
celebrante conuiuium, & cunctis Iu
dæis qui in vrbe erant, flentibus.

Caput. iiij.

CAPVT IIII.

A Væ cum audiſſet Mardo-
cheus, ſcidit veſtimenta
ſua & indutus eſt ſacco,
ſpargẽs cinerem capiti. &
in platea mediæ ciuitatis, voce ma-
gna clamabat, oſtendens amaritudi
nem animi ſui, & hoc eiulatu vſq; ad
fores palatij gradiens. Non enim
erat licitum, indutum ſacco aulã re-
gis intrare. In omnibus quoq; pro-
uincijs, oppidis, ac locis, ad quę cru
dele regis dogma peruenerat, plan-
ctus ingens erat apud Iudæos, ieiu-
nium, vlulatus, & fletus, ſacco & ci-
nere multis proſtratu vtentibus. In
greſſæ autem ſunt puellæ Eſther &
B eunuchi, nũciaueruntq; ei. Quod au
diens, conſternata eſt: & veſtem mi-
ſit Mardocheo, vt ablato ſacco in-
dueret eam: quam accipere noluit.
Accitóque Athach eunucho, quem
rex miniſtrum ei dederat, præcæpit
vt iret ad Mardochæum, & diſce-
ret ab eo cur hoc faceret. Egreſſuſq;

Athach,iuit ad Mardochæum, ſtan-
tem in platea ciuitatis ante oſtium A
palatij. qui indicauit ei omnia quæ
acciderant,quomodo Aman promi
ſiſſet vt in theſauros regis pro Iu-
dæorum nece inferret argentum.
exemplar quoque edicti quod pen-
debat in Suſis, dedit ei vt reginæ
oſtenderet,& moneret eam,vt intra
ret ad regem, & deprecaretur eum
pro populo ſuo. Regreſſusq; Athach
nunciauit Eſther omnia quæ Mardo C
chæus dixerat. Quæ reſpondit ei,&
iuſſit vt diceret Mardochæo, Om-
nes ſerui regis,& cunctæ quę ſub di
tione eius ſunt, norunt prouinciæ,
quòd ſiue vir,ſiue mulier non voca-
tus,interius atrium regis intrauerit,
abſque vlla cunctatione ſtatim inter
ficiatur: niſi forte rex auream virgã
ad eum tetenderit pro ſigno clemen
tiæ,atque ita poſſit viuere. Ego igi-
tur quomodo ad regem intrare po-
tero, quæ triginta iam diebus non
ſum vocata ad eum? Quod cum au-

distulisset Mardochæus, rursum man/
dauit Esther, dicens. Ne putes quòd
animam tuam tantum liberes, quia
D in domo regis es præ cunctis Iudę/
is. si enim nunc silueris, per aliam
occasionem liberabuntur Iudæi, &
tu, & domus patris tui peribitis. Et
quis nouit, vtrum idcirco ad regnũ
veneris, vt in tali tempore parare/
ris? Rursumq; Esther hæc Mardo/
chæo verba mandauit. Vade, & cõ/
grega omnes Iudæos, quos in Su/
sis repereris, & orate pro me. Non
comedatis, & non bibatis tribus
diebus, & tribus noctibus: & ego
cum ancillulis meis similiter ieiuna
bo, & tunc ingrediar ad regem, con/
tra legem faciens non vocata, tra/
densq; me morti & periculo. Iuit
itaq; Mardochęus, & fecit omnia q̃
ei Esther precęperat.

CAPUT V.

A Die autẽ tertio, induta est
Esther regalibus vestimẽ/
tis, & stetit ĩ atrio domus

regiæ, quod erat interius contra ba
silicam regis. At ille sedebat super so
lium suum in consistorio palatij cõ-
tra ostium domus. Cumq; vidisset
Esther reginam stantem, placuit ocu
lis eius, & extendit contra eam vir-
gam auream, quam tenebat manu.
Quæ accedens, osculata est summi-
tatẽ virgæ eius. Dixitq; ad eam rex.
Quid vis Esther regina? Quæ est pe- B
titio tua? etiam si dimidiam partem
regni petieris, dabitur tibi. At illa re
spondit. Si regi placet, obsecro vt ve
nias ad me hodie, & Amã tecum ad
conuiuium quod paraui. Statimq;
rex, Vocate, inquit, cito Aman, vt E-
sther obediat voluntati. Venerũt ita-
que rex & Aman ad cõuiuiũ, quod
eis regina parauerat. Dixitq; ei rex,
postquã vinum biberat abundanter.
Quid petis, vt detur tibi? & pro qua-
re postulas? Etiam si dimidiam par-
tem regni mei petieris, impetrabis.
Cui respõdit Esther. Petitio mea, & C
preces sunt istę. Si inueni in conspe-

ctu regis gratiam, & si regi placet vt
det mihi quod postulo, & meam im
pleat petitionē veniat rex, & Aman
ad conuiuiū quod paraui eis, & cras
aperiam regi voluntatem meam.
Egressus est itaq; illo die Aman læ-
tus & alacer. Cumq; vidisset Mar-
dochęum sedentem ante fores pala-
tij, & non solum nō assurrexisse sibi,
sed nec motū quidē de loco sessio-
nis suæ, indignatus est valde: & dissi
mulata ira reuersus in domum suā,
conuocauit ad se amicos suos, & Za
res vxorem suā, & exposuit illis ma
gnitudinē diuitiarum suarum, filio-
rumq; turbam, & quāta eum gloria
super omnes prīcipes & seruos suos
rex eleuasset. Et post hęc ait. Regina
D quoq; Esther, nullum alium vocauit
ad conuiuium cum rege, præter me,
apud quam etiam cras cū rege pran
surus sum. Et cum hæc omnia habe-
am, nihil me habere puto, quamdiu
videro Mardochęum Iudæum sedē
tem ante fores regias. Responde-

runtq; ei Zares vxor eius, & cæteri amici. Iube parari excelsam trabem habentem altitudinis quinquaginta cubitos: & dic mane regi, vt appẽdatur super eã Mardochęus, & sic ibis cum rege lætus ad conuiuiũ. Placuitq; ei consilium, & iussit excelsam pręparari crucem.

CAPVT VI.

Noctem illam duxit rex A
insomnem, iussitq; sibi
afferri historias & annales priorum temporum.
Quæ cum illo præsente legerentur, ventum est ad illum locum, vbi scriptũ erat, quomodo nunciasset Mardochæus insidias Bagathan & Thares eunuchorum, regem Assuerum iugulare cupientium. Quod cum audisset rex, ait. Quid pro hac fide honoris ac præmij Mardochæus consecutus est? Dixerunt ei serui illius, ac ministri. Nihil omnino mercedis accæpit. Statimq; rex, Quis est, inquit B
in atrio? Aman quippe interius atriũ

domus regiæ intrauerat, vt ſuggere-
ret regi, & iuberet Mardochęum af-
figi patibulo quod ei fuerat præpa-
ratum. Reſponderunt pueri. Aman
ſtat in atrio. Dixitq́; rex. Ingredia-
tur. Cumq́; eſſet ingreſſus, ait illi.
Quid debet fieri viro, quem rex ho-
norare deſyderat? Cogitans autem
in corde ſuo Aman, & reputans ꝙ
nullum alium rex, niſi ſe vellet ho-
norare, reſpondit. Homo quem rex
honorare cupit, debet indui veſti-
bus regiis, & imponi ſuper equum
qui de ſella regis eſt, & accipere re-
gium diadema ſuper caput ſuum, &
C primus de regiis principibus ac ty-
rannis teneat equum eius: & per pla
team ciuitatis incedés, clamet, & di
cat, Sic honorabitur, quemcunq; vo
luerit rex honorare. Dixitq́; ei rex.
Feſtina, & ſumpta ſtola & equo, fac
ita vt locutus es, Mardochęo Iudęo
qui ſedet ante fores palatij. Caue ne
quicquã de his quæ locutus es præ-
termittas. Tulit itaq; Aman ſtolã &

equum, indutum'q; Mardochæum
in platea ciuitatis, & impositum,
equo præcedebat, atque clamabat,
Hoc honore condignus est, quencũ-
que rex voluerit honorare. Reuer-
sus'q; est Mardochęus ad ianuam pa
latij: & Aman festinauit ire in domũ D
suam, lugens & operto capite: nar
rauit'q; Zares vxori suæ, & amicis
omnia quæ euenissent sibi. Cui re-
sponderunt sapiẽtes quos secum ha-
bebat in consilio, & vxor eius, Si de
semine Iudęorum est Mardochęus,
ante quem cadere cœpisti, non pote-
ris ei resistere, sed cades in conspectu
eius. Adhuc illis loquentibus, vene-
runt eunuchi regis, & cito eum ad
conuiuium quod regina parauerat,
pergere compulerunt.

CAPVT VII.

INtrauit itaq; rex & Amã, A
vt biberet cum regina. Di
xit'q; ei rex etiam secunda
die postquam vino icalue
rat, Quæ est petitio tua Esther, vt de

tur tibi? & quid vis tibi fieri? Etiam
si dimidiam partem regni mei petie
ris, impetrabis. Ad quem illa respon
dit, Si inueni gratiam in oculis tuis
ô rex, & si placet, dona mihi animā
meā pro qua rogo: & populū meū
ꝓ quo obsecro. Traditi enim sumus,
ego & populus meus, vt cōteramur
iugulemur, & pereamus. Atque vti-
nam in seruos & famulas venderem-
mur: esset tolerabile malum, & ge-
mens tacerem. Nunc autem hostis
noster est, cuius crudelitas redundat
in regem. Respondénsque rex As-
suerus, ait. Quis est iste? & cuius po-
tentiæ, vt hæc audeat facere? Dixít-
que Esther. Hostis & inimicus no-
C ster pessimus iste est Aman. Quod
ille audiens, ilico obstupuit, vultum
regis ac reginæ ferre non sustinens.
Rex autem iratus surrexit, & de lo-
co conuiuii intrauit in hortum arbo
ribus consitum. Aman quoque sur-
rexit, vt rogaret Esther reginam pro
anima sua. intellexit enim à rege

ſibi paratum malum. Qui cum re-
uerſus eſſet de horto nemoribus cõ
ſito, & intraſſet conuiuij locum, re-
perit Aman ſuper lectulum corruiſ-
ſe, in quo iacebat Eſther, & ait. Etiã D
reginam vult opprimere me pręſen
te in domo mea. Necdum verbum
de ore regis exierat, & ſtatim ope-
ruerunt faciem eius. Dixitq; Arbo-
na, vnus de eunuchis qui ſtabant in
miniſterio regis: En lignũ quod pa-
rauerat Mardochæo, qui locutus eſt
pro rege, ſtat in domo Aman, habẽs
altitudinis quinquaginta cubitos.
Cui dixit rex. Appendite eum in eo.
Suſpenſus eſt itaque Aman in pati-
bulo, quod parauerat Mardochęo:
& regis ira quieuit.

CAPVT VIII.

De illo dedit rex Aſſuerus A
Eſther reginę domum A-
man aduerſarij Iudęorũ,
& Mardochæus ingreſ-
ſus eſt ante faciem regis. Cõfeſſa eſt
enim ei Eſther, quòd eſſet patruus

ſuus. Tulitq́ꝫ rex annulum quem
ab Aman recipi iuſſerat, & tradidit
Mardochęo. Eſther autem conſtituit
Mardochęum ſuper domum ſuam.
Nec his contenta, procidit ad pedes
regis: fleuitq́ꝫ, & locuta ad eum ora-
uit vt malitiam Aman Agagitæ, &
machinationes eius peſſimas quas
excogitauerat cõtra Iudęos, iuberet
irritas fieri. At ille ex more ſceptrũ
aureum prętendit manu, quo ſignũ
B clementię monſtrabatur. Illaq́ꝫ con
ſurgens ſtetit ante eum, & ait. Si pla-
cet regi, & ſi inueni gratiam in ocu-
lis eius, & deprecatio mea non ei vi
detur eſſe contraria, obſecro vt no-
uis epiſtolis veteres Aman literę in-
ſidiatoris & hoſtis Iudęorũ, quibus
eos in cũctis regis prouincijs perire
pręceperat, corrigant. Quomodo enĩ
potero ſuſtinere necem, & interfe-
ctionem populi mei? Reſpondítque
rex Aſſuerus Eſther reginæ & Mar-
dochæo Iudęo. Domum Aman con-
ceſſi Eſther reginę: & ipſum iuſſi af-

figi cruci, quia ausus est manum mit
tere in Iudæos. Scribite ergo Iudæis, sicut vobis placet, ex regis nomi
ne, signantes literas annulo meo. Hæc enim consuetudo erat, vt epistolis quæ ex regis nomine mittebantur, & illius annulo signatæ erant, nemo auderet contradicere. Accitisq; scribis & librarijs regis (erat autem tempus tertij mensis, qui appellatur Sibam) vicesima & tertia die illius scriptæ sūt epistolę vt Mar
dochæus voluerat, ad Iudæos & ad principes, procuratorésque & iudices, qui centum vigintiseptem prouincijs ab India, vsq; ad Æthiopiam præsidebant, prouinciæ atq; pro
uinciæ, populo & populo iuxta lin
guas & literas suas, & Iudęis, prout legere poterant, & audire. Ipsæq; epistolæ, quæ ex regis nomine mit
tebantur, annulo ipsius obsignatæ sunt, & missæ per veredarios: qui per omnes prouincias discurrentes, veteres literas nouis nuncijs præue-

C

nirent. Quibus imperauit rex, vt cõ
uenirent Iudæos per singulas ciui-
tates, & in vnum præciperent con-
gregari, vt starent pro aiabus suis,
& omnes inimicos suos cum coniu
gibus ac liberis & vniuersis domi-
bus interficerẽt atq; delerent. Et cõ-
stituta est per omnes prouincias vna
vltionis dies, id est tertiadecima mẽ
D sis duodecimi Adar. Summaq; epi-
stolę, hæc fuit, vt in omnibus terris
ac populis qui regis Assueri subiace-
bant imperio, notũ fieret paratos es-
se Iudæos ad capiendam vindictam
de hostibus suis. Egressiq; sunt vere-
darij celeres nuncios perferentes, &
edictũ regis pependit in Susis. Mar-
dochęus autem de palatio, & de con
spectu regis egrediens fulgebat ve-
stibus regijs, hyacinthinis videlicet
& aerinis, coronam auream portãs
in capite, & amictus serico pallio
atque purpureo. Omnísque ciuitas
exultauit, atque lętata est. Iudęis au
tem noua lux oriri visa est, gaudiũ,

honor,& tripudium. Apud omnes populos,vrbes,atq; prouincias quocunq; regis præcępta veniebant, mira exultatio,epulæ,atque conuiuia, & festus dies, intantum vt plures alterius gentis & sectę, eorũ religioni & ceremonijs iungerentur. Grandis enim cũctos Iudaici nominis terror inuaserat.

CAPVT IX.

Igitur duodecimi mensis, A
quẽ Adar vocari ante iam
diximus,tertiadecima die
quando cunctis Iudęis in
terfectio parabatur,& hostes eorum inhiabant sanguini, versa vice Iudęi superiores esse cœperunt,& se de aduersarijs vindicare. Congregatiq; sunt per singulas ciuitates & oppida & loca,vt extenderent manum contra inimicos, & persecutores suos. Nullusq; ausus est resistere,eo quòd omnes populos magnitudinis eorum formido penetrarat. Nam & prouinciarum iudices & duces, &

procuratores, omnisq; dignitas quę
singulis locis ac operibus pręerat,
extollebant Iudęos timore Mardo
chęi: quem principem esse palatij, &
B plurimum posse cognouerant. fama
quoque nominis eius crescebat quo
tidie, & per cunctorum ora volita-
bat. Itaq; percusserunt Iudęi inimi
cos suos plaga magna, & occiderunt
eos, reddentes eis quod sibi paraue
rant facere: intantum, vt etiam in
Susis quingentos viros interficerét,
extra decem filios Aman Agagitę
hostis Iudęorum. quorum ista sunt
nomina: Pharasandatha, & Delphon
& Esphatha, & Phoratha, & Ada-
lia, & Aridatha, & Ephermestha, &
Arisai, & Aridai, & Vaizatha. Quos
cum occidissent, prędas de substan
tijs eorum agere noluerunt. Sta-
tímque numerus eorum qui occi-
si erant in Susis, ad regem relatus
est. Qui dixit reginę. In vrbe Susis
interfecerunt Iudęi quingentos vi-
ros, & alios decé filios Aman: quan-

tum putas eos exercere cædem in
vniuersis prouincijs? Quid vltra po C
stulas, & quid vis vt fieri iubeã? Cui
illa respondit. Si regi placet, detur
potestas Iudæis, vt sicut fecerũt ho/
die in Susis, sic & cras faciant, & de/
cem filij Aman in patibulis suspen/
dantur. Præcæpitq; rex vt ita fie/
ret. Statimq; in Susis pependit edi/
ctũ, & decẽ filij Aman suspensi sunt.
Congregatis Iudæis quartadecima
die mensis Adar interfecti sunt in
Susis trecenti viri, nec eorum ab il/
lis direpta substantia est. sed & per
omnes prouincias quæ ditioni re/
gis subiacebant pro animabus suis
steterunt Iudæi, interfectis hosti/
bus ac persecutoribus suis intantum
vt septuagintaquinque millia occi/
sorum implerentur, & nullus de sub
stantijs eorũ quicquam contingeret.
Dies autem tertiusdecimus mensis D
Adar vnus apud oẽs interfectionis
fuit, & quartadecima die cædere de/
sierunt. Quẽ constituerũt esse solen/
nem

nem, vt in eo omni tempore dein-
ceps vacarent epulis, gaudio atq; cõ
uiuijs. At hi qui in vrbe Susis cędem
exercuerant, tertiodecimo & quar-
todecimo die eiusdem mensis in cæ
de versati sunt: quintodecimo autẽ
die percutere desierũt. Et idcirco eun
dem diem constituerunt solennem,
epularum atq; lætitiæ. Hi vero Iu-
dæi qui in oppidis non muratis ac
villis morabantur, quartũdecimum
diem mensis Adar conuiuiorum, &
gaudij decreuerunt, ita vt exultent
in eo, & mittant sibi mutuo partes
E epularum & ciborum. Scripsit itaqȝ
Mardochæus omnia hæc, & literis
comprehensa misit ad Iudæos, qui
in omnibus regis prouincijs mora-
bantur, tam in vicino positis quàm
procul, vt quartãdecimam, & quin-
tamdecimam diem mẽsis Adar pro
festis susciperent, & reuertente sem-
per anno solenni celebrarent hono-
re: quia in ipsis diebus se vlti sunt Iu
dæi de inimicis suis, & luctus atque

triſtitia in hilaritatē gaudiumq́; cōn
uerſi ſunt, eſſentq́; dies iſti epularū
atque lætitiæ, & mitterent ſibi inui-
cem ciborum partes, & pauperibus
munuſcula largirētur. Suſceperūtq́;
Iudæi in ſolēnem ritum cuncta, quę
eo tempore facere cœperant, & quæ
Mardochęus literis facienda manda
uerat. Aman enim filius Amadathi F
ſtirpis Agag, hoſtis & aduerſarius Iu
dæorum, cogitauit contra eos ma-
lum, vt occideret illos, atq; deleret:
& miſit phur (quod noſtra lingua
vertitur in ſortem) & poſtea ingreſ-
ſa eſt Eſther ad regem, obſecrans vt
conatus eius literis regis irriti fie-
rent: & malum, quod cōtra Iudæos
cogitauerat, reuerteretur in caput
eius. Denique & ipſum & filios eius
affixerunt cruci, atq; ex illo tempo-
re dies iſti appellati ſunt phurim, id
eſt ſortium: eo quòd phur, id eſt ſors
in vrnam miſſa fuerit. Et cuncta quæ
geſta ſunt, epiſtolæ, id eſt libri huius
volumine continentur: quæq; ſuſti-

nuerunt, & quæ deinceps immutata sunt, susceperunt Iudæi super se, & semen suum, & super cunctos qui religioni eorum voluerunt copulari, vt nulli liceat duos hos dies absq; solennitate transigere: quos scriptura testatur, & certa expetunt tempora
G annis sibi iugiter succedentibus. Isti sunt dies, quos nulla vnquam delebit obliuio: & per singulas generationes cunctæ in toto orbe prouinciæ celebrabunt: nec est vlla ciuitas, in qua dies phurim, id est sortium, non obseruentur à Iudæis, & ab eorum progenie, quæ his ceremonijs obligata est. Scripseruntq; Esther regina filia Abiahil, & Mardocheus Iudæus etiam secundam epistolam, vt omni studio dies ista solennis sanciretur in posterum. Et miserūt ad omnes Iudæos, qui in centum viginti septem prouincijs regis Assueri versabantur, vt haberent pacem, & susciperent veritatē, obseruantes dies sortium, & suo tempore cum gaudio ce

lebrarent: ſicut conſtituerant Mardo
chæus & Eſther. Et illi obſeruanda ſu
ſcęperũt à ſe, & à ſemine ſuo ieiunia,
& clamores, & ſortium dies, & om-
nia quę libri huius, qui vocat̃ Eſther,
hiſtoria continentur.

CAPVT X.

REx vero Aſſuerus omnem A
terram, & cunctas maris
inſulas fecit tributarias: cu
ius fortitudo, & imperiũ,
& dignitas, atq; ſublimitas, qua exal
tauit Mardochæum, ſcripta ſunt in
libris Medorum, atq; Perſarum: &
quomodo Mardochæus Iudaici ge-
neris ſecundus à rege Aſſuero fuerit:
& magnus apud Iudęos, & accępta-
bilis plebi fratrum ſuorum, quærens
bona populo ſuo, & loquens ea, quę
ad pacem ſeminis ſui pertinerent.

¶ Quæ habentur in Hebræo, plena B
fide expreſſi. Hęc autem quę ſequuñ
tur, ſcripta reperi in editione vulga-
ta, quæ Gręcorũ lingua, & literis con

tinentur: & interim post finem libri hoc capitulum ferebatur, quod iuxta cõsuetudinem nostram obelo, id est veru prænotauimus.

Dixitq; Mardochæus. A deo facta sunt ista. Recordatus sum somnij, quod videram, hęc eadem significantis: nec eorum quicquã irritum fuit.
C Paruus fons qui creuit in fluuium, &
A in lucem, solemq; conuersus est, & in aquas plurimas redũdauit: Esther est, quam rex accępit vxorem, & voluit esse reginam. Duo autem dracones: ego sum, & Aman. Gentes quæ conuenerant: hi sunt, qui conati sunt delere nomen Iudæorum. Gens autem mea: Israel est, quæ clamauit ad dominum, & saluum fecit dominus populum suum: liberauitq; nos ab omnibus malis, & fecit signa magna, atque portenta inter gentes: & duas sortes esse præcępit, vnã populi dei,
D & alteram cunctarum gentium. venitq; vtraq; sors in statutum ex illo

iam tempore diem coram deo vni-
uersis gentibus: & recordatus est do
minus populi sui, ac misertus est hę-
reditatis suæ. Et obseruabuntur dies
isti in mense Adar quartadecima, &
quintadecima die eiusdē mēsis cum
omni studio, & gaudio in vnum cœ-
tum populi cōgregati, in cunctas de
inceps generationes populi Israel.

CAPVT XI.

A Nno quarto regnantibus A
Ptolemæo, & Cleopatra,
attulerunt Dositheus, qui
se sacerdotem, & Leuitici
generis ferebat, & Ptolemæus filius
eius hanc epistolā phurim, quā dixe
runt interpretatū esse Lysimachum
Ptolemæi filium in Hierusalem.

Hoc quoq; principium erat in edi
tione vulgata, quod nec in Hebræo,
nec apud vllum fertur interpretum.

¶Anno secūdo, regnante Artaxerxe B
maximo, prima die mensis Nisan, vi

dit somnium Mardocheus filius Iai
ri, filij Semei, filij Cis de tribu Benia
min: homo Iudęus, qui habitabat in
vrbe Susis, vir magnus, & inter pri-
mos aulę regię. Erat autem de eo nu
mero captiuorum, quos transtulerat
Nabuchodonosor rex Babylonis de
Hierusalem cum Iechonia rege Iu-
C da: & hoc eius somnium fuit, Appa-
ruerunt voces & tumultus, tonitrua
& terręmotus, & conturbatio super
terram: & ecce duo dracones magni
paratiq; contra se in pręliū. Ad quo-
rum clamorem cunctę cōcitatę sunt
nationes, vt pugnarent contra gentē
iustorū. Fuitq; dies illa tenebrarum
& discriminis, tribulationis & angu
stię, & ingens formido super terram.
Conturbataq; est gens iustorum, ti-
mentium mala sua, & præparata ad
D mortem. Clamaueruntq; ad deum:
& illis vociferantibus, fons paruus
creuit in fluuium maximum, & in
aquas plurimas redundauit. Lux &
sol ortus est, & humiles exaltati sunt,

& deuorauerũt inclytos. Quod cum
vidiſſet Mardochęus, & ſurrexiſſet
de ſtratu, cogitabat quid deus facere
vellet: & fixũ habebat in animo, ſcire
cupiens quid ſignificaret ſomnium.

CAPVT XII.

MOrabatur autem eo tem- A
pore in aula regis, cum Bá
gatha & Thares eunuchis
regis, qui ianitores erant
palatij. Cumq́; intellexiſſet cogita-
tiones eorũ, & curas diligentius per-
uidiſſet, didicit quòd conarentur in B
regem Artaxerxem manus mittere,
& nunciauit ſuper eo regi. Qui de
vtroque habita quęſtione, confeſſos
iuſſit duci ad mortẽ. Rex autẽ quod
geſtum erat, ſcripſit in commẽtarijs:
ſed & Mardochęus rei memoriam li C
teris tradidit. Pręcępitq́; ei rex, vt in
aula palatij moraretur, datis ei pro
delatione muneribus. Aman vero fi-
lius Amadathi Bugęus erat glorio- D
ſiſſimus coram rege, & voluit noce-

re Mardochæo, & populo eius pro duobus eunuchis regis qui fuerant interfecti.

Hucusq; procemium. Quæ sequuntur, in eo loco posita erant, vbi scriptum est in volumine, Et diripuerũt bona, vel substantias eorum, quæ in sola vulgata editione reperimus. Epistolæ autem hoc exemplar fuit.

CAPVT XIII.

A REx maximus Artaxerxes ab India vsq; Æthiopiam, centum vigintisepté prouinciarum principibus, & ducibus, qui eius imperio subiecti sunt, salutem. Cum plurimis gentibus imperarem, & vniuersum orbé meæ ditioni subiugassem, volui nequaquam abuti potentiæ magnitudine, sed clementia, & lenitate gubernare subiectos: vt absq; vllo terrore vitam silentio transigentes, optata cunctis mortalibus pace fruerentur. Quærenté auté me à cõsiliarijs meis

quomodo poſſet hoc impleri, vnus
qui ſapientia, & fide cæteros præcel-
lebat, & erat poſt regem ſecūdus A-
man nomine, indicauit mihi toto or B
be terrarum populū eſſe diſperſum:
qui nouis vteretur legibus, & cōtra
omnium gentium cōſuetudinem fa-
ciens, regum iuſſa contemneret, &
vniuerſarum concordiam nationum
ſua diſſenſione violaret, quod cum
didiciſſemus, vidētes vnam gentem
rebellem aduerſus omne hominum
genus peruerſis vti legibus, noſtriſq;
iuſſionibus cōtraire: & turbare ſubie
ctarum nobis prouinciarum pacem,
atq; concordiam, iuſſimus vt quoſ-
cūq; Aman, qui omnibus prouincijs
præpoſitus eſt, & ſecundus à rege, &
quem patris loco colimus, monſtra-
uerit: cum coniugibus, ac liberis de-
leantur ab inimicis ſuis, nulluſq; eo-
rum misereatur: quartadecima die C
duodecimi menſis Adar, anni præ-
ſentis, vt nefarij homines vno die ad
inferos deſcendentes, reddant impe-

rio noſtro pacem, quā turbauerant.

Hucuſq; exemplar epiſtolæ. Quæ ſequuntur, poſt eum locum ſcripta reperi, vbi legitur: Pergensq; Mardochæus, fecit omnia quæ ei mandauerat Eſther. Nec tamen habetur in Hebraico, & apud nullū penitus feruntur interpretum.

¶ Mardochæus autē deprecatus eſt dominum, memor omnium operū eius, & dixit. Domine domine rex omnipotens, in ditione enī tua cuncta ſunt poſita: & non eſt qui poſſit tuæ reſiſtere voluntati, ſi decreueris ſaluare Iſrael. Tu feciſti cœlum & terram, & quicquid cœli ambitu continetur: dominus omnium es, nec eſt
D qui reſiſtat maieſtati tuæ. Cuncta noſti, & ſcis quia non pro ſuperbia & cōtumelia, & aliqua gloriæ cupiditate fecerim hoc, vt nō adorarem Aman ſuperbiſſimum, libenter enim pro ſalute Iſrael etiam veſtigia pedū eius

deoſculari paratus eſſem. ſed timui ne honorem dei mei tranſferrem ad hominem, & ne quenquā adorarem, excępto deo meo. Et núc domine rex deus Abraā miſerere populi tui, quia volunt nos inimici noſtri perdere, & hæreditatem tuam delere. Ne deſpicias partem tuam quā redemiſti tibi de Ægypto. Exaudi deprecationem meam, & propitius eſto ſorti & funiculo tuo, & conuerte luctum noſtrum in gaudium, vt viuentes laudemus nomen tuum domine, & ne claudas ora te canentiū. Omnis quoque Iſrael pari mente & obſecratione clamauit ad dominū, eo quòd eis certa mors impenderet.

CAPVT XIIII.

Sther quoq; regina confugit ad dominū, pauens periculum quod īminebat. A
Cumq; depoſuiſſet veſtes regias, fletibus & luctui apta indumenta ſuſcępit, & pro vnguentis varijs cinere & ſtercore impleuit caput,

& corpus suum humiliauit ieiunijs, omniaq; loca in quibus antea lætari consueuerat, crinium laceratione cõpleuit. Et deprecabatur dominũ deum Israel, dicens. Domine mi, qui rex noster es solus, adiuua me solitariam, & cuius præter te nullus est auxiliator alius. Periculum meum
B in manibus meis est. Audiui à patre meo, quòd tu domine tulisses Israel de cunctis gẽtibus, & patres nostros ex omnibus retro maioribus suis, vt possideres hæreditatem sempiternã, fecistiq; eis sicut locutus es. Peccauimus in conspectu tuo, & idcirco tradidisti nos in manus inimicorum nostrorum. Coluimus enim deos eorũ. Iustus es domine. Et nunc non eis sufficit quòd durissima nos opprimunt seruitute, sed robur manuum suarũ idolorum potentiæ deputantes, volunt tua mutare promissa, & delere hęreditatem tuam, & claudere ora laudantium te, atque extinguere gloriam templi & altaris tui, vt aperiãt

ora gentium, & laudent idolorũ for-
titudinem, & prędicent carnalem re-
gem in sempiternum. Ne tradas do- C
mine sceptrum tuũ his qui non sunt,
ne rideant ad ruinam nostrã: sed con-
uerte consilium eorum super eos, &
eum qui in nos cœpit sęuire, disper-
de. Memento domine, & ostende te
nobis in tempore tribulationis no-
stræ, & da mihi fiduciam domine rex
deorum, & vniuersę potestatis, tri-
bue sermonem compositum in ore
meo in conspectu leonis, & transfer
cor illius in odium hostis nostri, vt
& ipse pereat & cęteri qui ei consen-
tiunt. Nos autem libera in manu tua,
& adiuua me ancillam tuam, nullũ
aliud auxilium habentem, nisi te do
mine: qui habes omnium scientiam,
& nosti quia oderim gloriã iniquo-
rum, & detester cubile incircunciso-
rum, & omnis alienigenę. Tu scis ne D
cessitatem meam quòd abominer si-
gnum superbię & glorię meę, quod
est super caput meũ in diebus osten-

tationis meę, & detester illud quasi pannum menstruatę, & non portem in diebus silentij mei, & quòd non comederim in mēsa Aman, nec mihi placuerit conuiuium regis, & non biberim vinum libaminum, & nunq̄ lętata sit ancilla tua, ex quo huc translata sum vsq; in pręsentem diem, nisi in te domine deus Abraam. Deus fortis super omnes exaudi vocem eorū qui nullam aliam spem habent, & libera nos de manu iniquorū, & erue me à timore meo.

Hęc quoq; addita reperi in editione vulgata.

A CAPVT XV.

ET mandauit ei (haud dubium, quin Esther Mardochęus) vt ingrederetur ad regem, & rogaret pro populo suo, & pro patria sua. Memorare (inquit) dierum humilitatis tuę, quomodo nutrita sis in manu mea;

quia Aman ſecundus à rege locutus
eſt contra nos in mortem: & tu inuo
ca dominum, & loquere regi pro no
bis, & libera nos de morte.

Necnon & iſta quę ſubdita ſunt, in
editione vulgata reperi.

Die autem tertio, depoſuit veſti/
menta ornatus ſui, & circundata eſt
gloria ſua. Cumq́ꝫ regio fulgeret ha/
bitu, & inuocaſſet omnium rectorē
& ſaluatorem deum, aſſumpſit duas
famulas: & ſuper vnam quidem in/
nitebatur, quaſi prę delitijs & nimia
teneritudine corpus ſuum ferre non
ſubſtinens: altera autem famularum
ſequebatur dominā, defluentia in hu/
mum indumenta ſuſtentans. Ipſa au
tem roſeo colore vultum perfuſa, &
gratis ac nitentibus oculis triſtem ce
labat animum, & nimio timore con
tractum. Ingreſſa igitur cuncta per
ordinem oſtia, ſtetit contra regē, vbi
ille reſidebat ſuper ſolium regni ſui,

indutus vestibus regijs, auroq́ꝫ ful-
gens & preciosis lapidibus, eratq́ꝫ
C terribilis aspectu. Cumq́ꝫ eleuasset
faciem, & ardentibus oculis furo-
rem pectoris indicasset, regina cor-
ruit, & in pallorem colore mutato,
lassum super ancillulam reclinauit
caput. Conuertitq́ꝫ deus spiritum re
gis in mansuetudinem, & festinus ac
metuēs exiliuit de solio, & sustentās
eam vlnis suis, donec rediret ad se,
his verbis blandiebatur, Quid habes
Esther? Ego sum frater tuus, noli me
tuere. Non morieris: non enim pro
te, sed pro omnibus hæc lex consti-
tuta est. Accede igitur, & tange sce-
D ptrum. Cumq́ꝫ illa reticeret, tulit
auream virgam, & posuit super col-
lum eius, & osculatus est eam, & ait.
Cur mihi non loqueris? Quæ respō
dit. Vidi te domine quasi angelum
dei, & conturbatum est cor meum
præ timore gloriæ tuę. Valde enim
mirabilis es domine, & facies tua
plena est gratiarū. Cūq́ꝫ loqueretur,

rursus corruit, & pene exanimata est
Rex autē turbabatur, & omnes mi-
nistri eius consolabantur eam.

Exemplar epistolæ regis Artaxer-
xis, quam pro Iudæis ad totas regni
sui prouincias misit: quod & ipsum in
Hebraico volumine non habetur.

CAPVT XVI.

A REx magnus Artaxerxes,
ab India vsq; Æthiopiam
centum vigintiseptem pro-
uinciarum ducibus ac prin-
cipibus, qui nostræ iussioni obediūt,
salutem dicit. Multi bonitate princi-
pū & honore, qui in eos collatus est
abusi sunt in superbiam: & non so-
lum subiectos regibus nituntur op-
primere, sed datam sibi gloriam nō
ferentes, in ipsos qui dederunt moli-
untur insidias. Nec contenti sunt gra-
tias non agere beneficijs, & humani-
tatis in se iura violare, sed dei quo-
que cuncta cernentis arbitrantur se
posse fugere sententiam. Et in tantum

vesaniæ proruperunt, vt eos q̃ cre-
dita sibi officia diligenter obseruãt,
& ita cuncta agunt, vt omnium lau-
de digni sint, mendaciorum cunicu
lis conentur subuertere, dum aures
principum simplices, & ex sua na-
tura alios æstimantes, callida frau-
B de decipiunt. Quæ res & ex veteri-
bus probatur historijs, & ex his quæ
geruntur quotidie, quomodo ma-
lis quorundam suggestionibus re-
gum studia deprauetur. Vnde proui
dedum est paci omniũ prouinciarũ.
Nec putare debetis, si diuersa iubea-
mus, ex ai nostri venire leuitate, sed
pro qualitate & necessitate tempo-
rum, vt reipublicæ poscit vtilitas,
ferre sententiam. Et vt manifestius
quod dicimus intelligatis: Amã fi
lius Amadathi, & animo, & gen-
te Macedo, alienúsque à Persarum
sanguine, & pietatem nostram sua
crudelitate commaculans, peregri-
nus à nobis susceptus est: & tantam
in se expertus humanitatem, vt pater

noster vocaret,& adoraretur ab oĩ-
bus,post regẽ secundus: qui in tantũ
arrogantię tumorẽ subleuatus est,
vt regno priuare nos niteretur & spi
ritu. Nã Mardochęum,cuius fide & C
beneficijs viuimus,& consortem re-
gni nostri Esther cum omni gente
sua nouis quibusdam atque inaudi-
tis machinis expetiuit in mortẽ. hoc
cogitans vt illis interfectis insidiare-
tur nostrę solitudini,& regnũ Persa-
rũ trãsferret in Macedonas. Nos aũt
à pessimo mortaliũ, Iudęos neci de
stinatos,in nulla penitus culpa repe
rimus,sed econtrario iustis vtẽtes le
gibus, & filios altissimi & maximi
semperq́ʒ viuentis dei,cuius benefi-
cio & patribus nostris & nobis re-
gnũ est traditũ,& vsqʒ hodie custodi
tur. Vnde eas literas quas sub noĩe
nostro ille direxerat, sciatis esse irri-
tas. Pro quo scelere ante portas hu-
ius vrbis,id est Susis,& ipse qui ma-
chinatus est,& oĩs cognatio eius pẽ-
det in patibulis: non nobis, sed deo

D reddēte ei quod meruit. Hoc aūt edi
ctū quod nūc mittimus, in cūctis vr
bibus ꝓponatur, vt liceat Iudęis vti
legibus suis. Quibus debetis esse ad
miniculo, vt eos qui se ad necē eorū
parauerāt, possint īterficere tertiade/
cima die mēsis duodecimi qui voca
tur Adar. hanc enim diē, deus oīpo/
tens mœroris & luctus eis vertit in
gaudiū. Vnde & vos inter cæteros fe
stos dies, hanc habetote diē, & cele/
brate eā cū omni lętitia, vt & in po/
sterū cognoscantur oēs qui fideliter
Persis obediunt dignā pro fide reci/
pere mercedē: qui aūt insidiantur re
gno eorū, perire pro scelereq;. Oīs aūt
prouincia & ciuitas, quę noluerit so
lēnitatis huius esse particeps, gladio
& igne pereat, & sic deleatur, vt non
solum hoibus, sed etiā inuia bestijs
sit in sempiternū, pro exemplo con
temptus & inobedientiæ.

FINIS.

HIERONYMI IN LIBRVM IOB PRÆFATIO.

COgor p singulos scripturę diuinę libros, aduersariorũ respõdere maledictis: q interpretationẽ meã, reprehẽsionẽ septuaginta interpretũ criminantur: quasi nõ & apud Græcos Aquila, Symmachus, & Theodotio, vel verbũ e verbo, vel sensum e sensu, vel ex vtroq; cõmixtum, & medie temperatũ genus translationis expresserint: & oĩa veteris instrumẽti volumina Origenes obelis asteriscísque distinxerit, quos, vel additos, vel de Theodotione sumptos, translationi antiquæ inseruit, probãs defuisse quod additũ est. Discant igitur obtrectatores mei recipere in toto, quod in partibus susceperunt: aut interpretationem meam cum asteriscis suis radere. Neque enim fieri potest vt quos plura intermisisse susceperint, non eosdem etiã in quibusdam errasse fateantur: prę

cipue in Iob: cui si ea quæ sub asteriſcis addita sunt, subtraxeris, pars maxima detruncabitur, & hoc dũtaxat apud Græcos. Cæterum apud Latinos, ante eam trãslationem quã sub asteriſcis & obelis nuper edidimus, ſeptingenti fermè, aut octingẽti verſus deſunt: vt decurtatus & laceratus, corroſusq; liber fœditatẽ ſui publice legẽtibus præbeat. Hæc autem trãslatio nullum de veteribus ſequitur interpretem: ſed ex ipſo Hebraico, Arabicoq; ſermone, & iterdum Syro, nunc verba, nunc ſenſus, nunc ſimul vtrunque reſonabit. Obliquus enim etiam apud Hebręos totus liber fertur, & lubricus: & quod Græci rhetores vocãt, eſchematiſmenos, dum qui aliud loqtur, aliud agit: vt ſi velis anguillam vel murenulã ſtrictis tenere manibus, quanto fortius presseris, tãto citius elabitur. Memini me ob intelligentiam huius voluminis, Lyddęum quẽdam pręceptorem, qui apud Hebręos primus ha-

beri putabatur, non paruis redemisse nummis, cuius doctrina an aliqd profecerim, nescio. Hoc vnũ scio, nõ potuisse me interpretari, nisi quod ante intellexeram. A principio itaq; voluminis, vsq; ad verba Iob, apud Hebręos, psa oratio est. Porrò a verbis Iob, in quibus ait, Pereat dies in qua natus sum, & nox in qua dictum est, Conceptus est homo: vsq; ad eum locum vbi ante finem voluminis scriptũ est, Idcirco ipse me reprehendo, & ago pœnitentiam in fauilla & cinere: hexametri versus sũt, dactylo, spondeoq; currẽtes: & propter linguę idioma, crebro recipientes & alios pedes, non earundem syllabarum, sed eorundem temporum. Interdum quoq; rhythmus ipse dulcis & tinnulus fertur, numeris pedũ solutis: quod metrici magis, quàm simplex lector intelligunt. A supradicto autem versu, vsque ad finem libri, paruum comma quod remanet, prosa oratione cõtexitur. Quòd si,

cui videtur incredulum, metra scilicet esse apud Hebræos: & in morem nostri Flacci, Græcíque Pindari, & Alcei, & Sapphus, vel psalterium, vel lamētationes Hieremię, vel omnia ferme scripturarum cantica comprehendi: legat Philonem, Iosephū, Origenem, Cęsariensem Eusebium, & eorum testimonio me verū dicere comprobabit. Audiāt quapropter canes mei, idcirco me in hoc volumine laborasse: non vt interpretationē antiquam reprehenderem, sed vt ea quæ in illa aut obscura sūt, aut omissa, aut certe scriptorum vitio deprauata, manifestiora nostra interpretatione fierent, qui & Hebręū sermonem ex parte didicimus, & in Latino pene ab ipsis cunabulis inter grāmaticos & rhetores & philosophos detriti sumus. Quòd si apud Gręcos post septuagita editionē, iā CHRISTI euangelio coruscante, Iudęus Aquila & Symmachus ac Theodotio Iudaizantes hæretici sunt recę

pti, qui multa myſteria ſaluatoris ſubdola interpretatione cęlarunt, & tamen in hexaplis habentur apud eccleſias, & explanantur ab eccleſiaſticis viris: quanto magis ego Chriſtianus, & de parentibus Chriſtianis natus, & vexillum crucis in mea fronte portans (cuius ſtudiū fuit omiſſa repetere, deprauata corrigere, & ſacramenta eccleſiæ puro & fideli aperire ſermone) vel à faſtidioſis, vel à malignis lectoribus non debeo reprobari? Habeant, qui volūt, veteres libros vel in mēbranis purpureis auro argentoq; deſcriptos, vel vncialibus (vt vulgo aiūt) literis onera magis exarata, q̄; codices: dummodo mihi meiſq; permittant pauperes habere ſchedulas, & nō tam pulchros codices q̄; emendatos. Vtraq; aūt editio, & ſeptuaginta iuxta Gręcos, & mea iuxta Hebręos, in Latinū meo labore tranſlata eſt. Eligat vnuſqſq; quod vult: & ſtudioſum me magis, q̄; maleuolum probet.

ARGVMENTVM IN LIBRVM IOB.

IN terra quidẽ habitasse Iob Vsitidi in finibus Idumęæ & Arabiæ fertur: & erat ei antè nomẽ Iobab. Et accæpit vxorẽ Arabissam, & genuit filiũ quẽ vocauit Ennon. Erat autem ipse filius quidem Zarah de Esau filijs filius: de matre verò Bosra: ita vt sit qntus ab Abraam. Et hi sunt reges qui regnauerunt in Edom, in qua & ipẽ regnauit. sed primus in ea regnauit Balach filius Beor: & nomen ciuitatis eiusdem, Denaba. Post hunc aũt Balach, Iobab, qui vocatur Iob. Post Iob autẽ, Husam, qui erat dux ex Themanorum regione. Et post illũ: regnauit Adad filius Badad, qui excidit Madian in campo Moab: & nomen ciuitatis eius Auith.

LIBER IOB,

VIR ERAT IN terra Vs, nomine Iob. Et erat vir ille simplex & rectus, ac timens deum, & recedens à malo. Natíque sunt ei septem filij, & tres filiæ. Et fuit possessio eius septem millia ouium, & tria millia camelorum, quingenta quoque iuga boum, & quingentæ asinæ, ac familia multa nimis. Erat'q; vir ille magnus inter omnes orientales. Et ibant filij eius, & faciebant conuiuium per domos, vnusquisque in die suo. Et mittentes vocabant tres sorores suas. vt comederent, & biberent cum eis. Cum'q; in orbem transissent dies conuiuij, mittebat ad eos Iob, & sanctificabat illos: consurgens'q; diluculo, offerebat holocausta per singulos. Dicebat enim, Ne

forte peccauerint filij mei, & benedi-
xerint deo in cordibus suis. Sic facie-
B bat Iob cunctis diebus. Quadam au-
tem die, cũ venissent filij dei, vt assi-
sterent coram domino, affuit inter
eos etiam satan. Cui dixit dominus.
Vnde venis? Qui respõdens, ait. Cir-
cuiui terram, & perambulaui eã. Di-
xitq; dominus ad eũ. Nunquid cõsi-
derasti seruũ meum Iob, quod nõ sit ei
similis in terra, homo simplex & re-
ctus, ac timens deum, & recedens à
malo? Cui respondens satan, ait. Nũ-
quid Iob frustra timet deum? Nón-
ne tu vallasti eum, ac domum eius,
vniuersamq; substantiam eius per
circuitum? Operibus manuum eius
bñdixisti, & possessio eius creuit in
terra. Sed extende paululum manũ
tuã, & tange cũcta quę possidet, nisi
C in facie benedixerit tibi. Dixit ergo
dominus ad satã. Ecce, vniuersa quę
habet in manu tua sunt, tantũ in eũ
ne extendas manũ tuam. Egressusq;
est satan à facię domini. Cum autem

quadam die filij & filiæ eius come-
derent, & biberent vinum in do-
mo fratris sui primogeniti, nuncius
venit ad Iob, qui diceret, Boues ara
bant, & asinæ pascebantur iuxta
eos, & irruerunt Sabæi, tuleruntq;
omnia, & pueros percusserunt gla-
dio: & euasi ego solus, vt nunciarem
tibi. Cumq; adhuc ille loqueretur,
venit alter, & dixit. Ignis dei ceci-
dit è cœlo, & tactas oues puerosq;
cõsumpsit: & effugi ego solus, vt nũ
ciarem tibi. Sed & adhuc illo loquen
te, venit alius, & dixit. Chaldæi fece D
runt tres turmas, & inuaserũt came-
los, & tulerũt eos, necnon & pueros
percusserũt gladio: & ego fugi solus
vt nũciarem tibi, Adhuc loquebatur
ille, & ecce alius intrauit, & dixit. Fi
lijs tuis & filiabus vescentibus & bi
bẽtibus vinũ in domo fratris sui pri
mogeniti, repẽte vẽtus vehemens ir
ruit à regione deserti, & cõcussit quà
tuor angulos domus, quæ corruens
oppressit liberos tuos, & mortui sũt

& effugi ego solus, vt nűciarem tibi.
Tűc surrexit Iob, & scidit vestiméta
sua, & tonso capite corrués in terrá,
adorauit, & dixit. Nudus egressus
sum de vtero matris meę, & nudus
reuertar illuc. Dominus dedit, do- eccl. 5.c
minus abstulit: sicut domino placu- 1.Tim.6.b
it, ita factum est. sit nomen domi-
ni benedictű. In oíbus his nő pecca-
uit Iob labijs suis, neq; stultű qd cő-
tra deum locutus est.

CAPVT II.

A FActum est autem, cű qua-
dá die venissent filij dei, &
starent coram domino, ve-
nisset quoq; satan íter eos,
& staret in cőspectu eius, vt diceret
dominus ad satan, Vnde venis? Qui
respondens, ait. Circuiui terram, &
perábulaui eá: Et dixit dominus ad
satan. Nunquid considerasti seruum
meum Iob, q nő sit ei similis in ter-
ra, vir simplex & rectus, ac timens
deum, & recedens à malo, & adhuc
retinens innocentiam? Tu autem cő

mouiſti me aduerſus eum, vt affligẹ
rem eum fruſtra. Cui reſpondens ſa-
tan, ait. Pellē pro pelle, & cūcta quæ
habet homo, dabit ꝑ anima ſua alio
quin mitte manū tuam, & tange os
eius & carnem, & tūc videbis quòd
in faciem benedicat tibi. Dixit ergo
dominus ad ſatan. Ecce, in manu tua
eſt, veruntamē animam illius ſerua.
Egreſſus igitur ſatan à facie domini,
percuſſit Iob vlcere peſſimo, à plan
ta pedis vſque ad verticem eius, qui
teſta ſaniem radebat, ſedens in ſter-
quilinio. Dixit aūt illi vxor ſua. Ad- C
huc tu permanes in ſimplicitate tua?
benedic deo, & morere. Qui ait ad
illā. Quaſi vna de ſtultis locuta es,
ſi bona ſuſcępimus de manu dei, ma
la quare non ſuſtineamus? In omni-
bus his non peccauit Iob labijs ſuis.
Igitur audientes tres amici Iob om
ne malū quod accidiſſet ei, venerunt
ſinguli de loco ſuo, Eliphaz Thema-
nites, & Baldad Suites, & Sophar
Naamathites. Condixerant enim, vt
pariter

pariter venientes viſitarent eum, &
D cõſolarentur. Cumq́ꝫ eleuaſſent pro
cul oculos ſuos, non cognouerunt
eum. Et exclamantes, plorauerunt,
ſciſſisq́ꝫ veſtibus ſparſerunt puluerẽ
ſuper caput ſuum in cœlum. Et ſede-
runt cum eo in terra, ſeptem diebus
& ſeptem noctibus: & nemo loque-
batur ei verbum. Videbant enim do-
lorem eſſe vehementem.

CAPVT III.

A POſt hæc aperuit Iob os ſu-
um, & maledixit diei ſuo,
& locutus eſt, Pereat dies Hie.20.d
in qua natus ſum, & nox
in qua dictum eſt, Conceptus eſt ho
mo. Dies illa vertatur in tenebras. nõ
requirat eum deus deſuper, & non il
luſtretur lumine. Obſcurent eum te-
nebræ & vmbra mortis. Occupet eũ
caligo, & inuoluatur amaritudine.
Noctem illam tenebroſus turbo poſ
ſideat. nõ computetur in diebus an-
ni, nec numeretur in menſibus. Sit
nox illa ſolitaria: nec laude digna.

Maledicant ei qui maledicunt diei B
qui parati ſunt ſuſcitare Leuiathan.
Obtenebrentur ſtellæ caligine eius.
expectet lucē,& non videat,nec ortū
ſurgentis auroræ. Quia non concluſit oſtia ventris qui portauit me, nec
abſtulit mala ab oculis meis. Quare
non in vulua mortuus ſum? egreſſus ex vtero non ſtatim perij? Quare
exceptus genibus? cur lactatus vberibus? Nunc enim dormiēs ſilerem,
& ſomno meo requieſcerem regibus
& conſulibus terræ,qui ædificant ſibi
ſolitudines: Aut cū principibus qui C
poſſident aurum, & replent domos
ſuas argento: Aut ſicut abortiuū abſconditum non ſubſiſterem, vel qui
concepti non viderūt lucem. Ibi impij ceſſauerunt à tumultu, & ibi requieuerunt feſſi robore. Et quondam
vincti pariter ſine moleſtia,non audierunt vocem exactoris. Paruus &
magnus ibi ſunt, & ſeruus liber à domino ſuo. Quare miſero data eſt lux,
& vita his qui in amaritudine animæ

D sunt? Qui expectant mortem, & non
venit: quasi effodientes thesaurum,
Gaudent'q; vehementer cum inuene
rint sepulcrum. Viro cuius abscondi-
ta est via, & circundedit eum deus te
nebris. Antequam comedam, suspi-
ro: & quasi inundantes aquæ, sic ru-
gitus meus, Quia timor quem time-
bam, euenit mihi: & quod verebar,
accidit. Nónne dissimulaui, nónne si-
lui? nónne quieui? & venit super me
indignatio.

CAPVT IIII.

A RESpondens autem Eliphaz
Themanites, dixit. Si cœ-
perimus loqui tibi, forsi-
tan moleste accipies. Sed
conceptum sermoné tenere quis po
terit? Ecce, docuisti multos, & ma-
nus lassas roborasti. Vacillantes con-
firmauerunt sermones tui, & genua
trementia confortasti. Nunc autem
venit super te plaga, & defecisti: te-
B tigit te, & conturbatus es. Vbi est ti-
mor tuus, fortitudo tua, patiétia tua,

& perfectiō viarum tuarum? Recor-
dare obsecro te, quis enim vnquā in-
nocens periit, aut quando recti deleti
sunt? Quin potius vidi eos, qui ope-
rantur iniquitatem, & seminant dolo-
res, & metunt eos, flante deo perisse,
& spiritu iræ eius esse consumptos.
Rugitus leonis & vox leænæ, & den
tes catulorum leonum contriti sunt.
Tigris periit, eo ꝙ non haberet præ-
dam: & catuli leonis dissipati sunt.
Porrò ad me dictum est verbum ab- C
sconditum, & quasi furtiue suscępit
auris mea venas susurri eius. In hor-
rore visionis nocturnę, quando solet
sopor occupare homines, pauor te-
nuit me, & tremor, & omnia ossa
mea perterrita sunt. Et cum spiritus
me præsente transiret, inhorruerunt
pili carnis meę. Stetit quidam, cuius D
non agnoscebam vultum, imago co
ram oculis meis, & vocē quasi auræ
lenis audiui. Nunquid homo dei cō-
paratione iustificabitur, aut factore
suō purior erit vir? Ecce qui seruiunt

ei, non sunt stabiles, & in angelis suis
reperit prauitatem. Quãto magis hi, 2. Pet. 2. a
qui habitant domos luteas, qui terre
num habent fundamentum, consu-
mentur velut à tinea? De mane vsq;
ad vesperam succidentur: & quia nul
lus intelligit, in æternũ peribũt. Qui
autem reliqui fuerint, auferentur ex
eis: morientur, & non in sapientia.

CAPVT V.

A Voca ergo si est qui tibi re-
spondeat, & ad aliquẽ, san
ctorum conuertere. Verè
stultũ interficit iracundia,
& paruulum occidit inuidia. Ego vi-
di stultum firma radice, & maledixi
pulchritudini eius statim. Lõge fient
filij eius à salute, & conterentur in
porta, & non erit qui eruat. Cuius
messem famelicus comedet, & ip-
sum rapiet armatus, & bibent sitien-
tes diuitias eius. Nihil in terra sine
causa fit, & de humo non egredietur
B dolor. Homo nascitur ad laborem,
C & auis ad volatum. Quam ob rem

ego deprecabor dominũ,& ad deum
ponam eloquium meum. Qui facit
magna, & inſcrutabilia, & mirabilia
abſq; numero. Qui dat pluuiam ſu-
per faciem terrę,& irrigat aquis vni-
uerſa. Qui ponit humiles in ſubli-
me, & mœrẽtes erigit ſoſpitate. Qui
diſſipat cogitationes malignorũ, ne
poſſint implere manus eorum quod
1.Cor.3.d cœperãt. Qui apprehendit ſapientes C
in aſtutia eorum, & cõſilium prauo-
rum diſſipat. Per diem incurrent te-
nebras:& quaſi in nocte,ſic palpabũt
in meridie. Porrò ſaluum faciet à gla
dio oris eorum,& de manu violenti
pauperem. Et erit egeno ſpes,iniqui-
Iaco.1,b tas autem cõtrahet os ſuum. Beatus
homo qui corripitur à domino. in-
crepationem ergo domini ne repro-
bes: Quia ipſe vulnerat, & medetur:
percutit,& manus eius ſanabunt. In
ſex tribulationibus liberabit te, & in
ſeptima non tanget te malum. In fa-
me, eruet te de morte:& in bello, de
manu gladij. A flagello linguæ abſcõ D

dêris: & nõ timebis calamitatẽ, cum venerit. In vastitate, & fame ridebis: & bestias terræ non formidabis. Sed cum lapidibus regionũ pactum tuũ: & bestiæ terræ pacificæ erunt tibi. Et
C scies ꝙ pacem habeat tabernaculum tuum: & visitãs speciem tuã, non peccabis. Et scies quoniã multiplex erit semen tuum, & progenies tua quasi herba terræ. Ingrediêris in abundantia sepulcrum, sicut infertur aceruus tritici in tẽpore suo. Ecce, hoc vt inuestigauimus, ita est: quod auditum mente pertracta.

CAPVT VI.

A RESpondens autem Iob dixit. Vtinam appenderétur peccata mea, quibus iram merui: & calamitas quam
C patior, in statêra: Quasi arena maris, hæc grauior appareret. vnde & verba mea dolore sunt plena. Quia sagittę domini in me sunt: quarum indignatio ebibit spiritum meum, & terrores domini militant contra me.

Nunquid rugiet onager, cùm habue-
rit herbã? aut mugiet bos, cum ante
præsepe plenum steterit? Aut poterit
comedi insulsum, quod nõ est sale cõ
ditũ? aut potest aliquis gustare, quod
gustatum affert mortem? Quæ prius B
nolebat tangere anima mea, nũc præ
angustia cibi mei sunt. Quis det, vt
veniat petitio mea. & quod expecto,
tribuat mihi deus: & qui cœpit, ipse
me conterat? soluat manum suam,
& succidat me? Et hæc mihi sit conso
latio, vt affligens me dolore, non par
cat: nec contradicam sermonibus san
cti? Quæ est enim fortitudo mea, vt
sustineam? aut quis finis meus, vt pa
tienter agam? Nec fortitudo lapidũ
fortitudo mea, nec caro mea ęnea est.
Ecce, non est auxilium mihi in me, & C
necessarij quoq; mei recesserũt à me.
Qui tollit ab amico suo misericor-
diã, timoré domini derelinquet. Fra
tres mei prętererũt me, sicut torrens
qui raptim trãsit in conuallibus. Qui
timẽt pruinam, irruet super eos nix.

Tempore quo fuerint dissipati, peri-
bunt: & vt incaluerint, soluentur de
loco suo, inuolutæ sunt semitæ gres-
suum eorum, ambulabunt in vacuũ,
& peribunt. Cõsiderate semitas The
man, itinera Saba, & expectate pau-
lisper. Confusi sunt, quia speraui. ve-
nerunt quoq; vsq; ad me, & pudore
cooperti sunt. Nunc venistis, & mo-
do videntes plagam meam timetis?
D Nũquid dixi, Afferte mihi, & de sub-
stantia vestra donate mihi? Vel libe-
rate me de manu hostis, & de manu
robustorum eruite me? Docete me,
& ego tacebo: & si quid forte igno-
raui, instruite me. Quare detraxistis
sermonibus veritatis, cum è vobis
nullus sit, qui possit arguere me? Ad
increpandũ tantum eloquia concin-
natis, & in ventum verba profertis.
Super pupillum irruitis, & subuer-
tere nitimini amicum vestrum. verũ
tamen quod cœpistis, explete, præbe-
te aurem, & videte an mentiar. Re-
spondete obsecro absq; contentione:

& loquentes id quod iustū est, iudi-
cate. Et non inuenietis in lingua mea
iniquitaté, nec in faucibus meis stul-
titia personabit.

CAPVT VII.

Militia est vita hominis su- A
per terrā: & sicut dies mer-
cenarii, dies eius. Sicut ser-
uus desiderat vmbram, &
sicut mercenarius præstolatur finem
operis sui, sic & ego habui méses va- 1
cuos, & noctes laboriosas enumera-
ui mihi. Si dormiero, dico, quando
consurgam? & rursum expectabo ve-
speram, & replebor doloribus vsque
ad tenebras. Induta est caro mea pu-
tredine, & sordib⁹ pulueris cutis mea
aruit, & contracta est. Dies mei velo- B
cius transierunt, quàm à texente te-
la succiditur, & consumpti sunt absq;
vlla spe. Meméto quia ventus est vi-
ta mea, & non reuertet oculus meus
vt videat bona, Nec aspiciet me visus
hominis. oculi tui in me, & non sub-
sistam. Sicut consumitur nubes, &

pertransit: sic qui descenderit ad infe-
ros, non ascendet, Nec reuertetur vl-
tra in domum suam, neq; cognoscet
C eum amplius loc⁹ eius. Quapropter
& ego non parcam ori meo, loquar
in tribulatione spiritus mei: confabu-
labor cum amaritudine animæ meę.
Nunquid mare ego sum, aut cœtus,
quia circundedisti me carcere? Si di-
xero, Consolabitur me lectulus me-
us; & releuabor loquens mecum in
stratu meo: terrebis me per somnia,
& per visiones horrore concuties.
Quá ob rem elegit suspendium ani-
ma mea, & mortem ossa mea. Despe
raui: nequaquam vltra iam viuam.
D Parce mihi, nihil enim sunt dies mei.
Quid est homo, quia magnificas eũ?
aut quid apponis erga eum cor tuũ?
Visitas eum diluculo, & subito pro-
bas illum. Vsquequo nõ parcis mihi,
nec dimittis me vt glutiam saliuam
meam? Peccaui. quid faciam tibi ô cu
stos hominum? quare me posuisti cõ
trarium tibi, & factus sum mihimet-

ipſi grauis? Cur non tollis peccatum
meum, & quare non aufers iniquita
tem meam? ecce, nūc in puluere dor/
miam: & ſi mane me quæſieris, non
ſubſiſtam.

CAPVT VIII.

R Eſpondens autem Baldad A
Suites, dixit. Vſquequo lo
quêris talia, & ſpiritꝰ mul
tiplex ſermonis oris tui?
Nunquid deus ſupplantat iudicium?
aut omnipotens ſubuertit quod iu/
ſtum eſt? Etiam ſi filij tui peccauerūt
ei, & dimiſit eos in manu iniquitatis
ſuæ: Tu tamen ſi diluculo conſurre/
xeris ad deum, & omnipotentē fue/
ris deprecatus: Si mundus & rectus B
inceſſeris, ſtatim euigilabit ad te, &
pacatum reddet habitaculum iuſti/
tiæ tuæ, Intantum vt priora tua fue/
rint parua, & nouiſſima tua multipli
centur nimis. Interroga enim gene/
rationem priſtinam, & diligenter in/
ueſtiga patrum memoriam (Heſter/
Pſa.143.a ni quippe ſumus, & ignoramus: quò

niam sicut vmbra dies nostri sunt su
per terrā) & ipsi docebunt te: loquen-
tur tibi, & de corde suo proferent elo
A quia. Nunquid virere potest scirpus
absq; humore, aut crescere carectum
C sine aqua? Cum adhuc sit in flore, nec
carpatur manu, ante omnes herbas
arescit: Sic viæ omnium, qui obliui-
scuntur deum: & spes hypocritæ pe-
ribit. Non ei placebit vecordia sua, &
sicut tela aranearum fiducia eius. In-
nitetur super domum suam, & non
stabit: fulciet eam, & non consurget.
Humectus videtur antequam veniat
sol, & in ortu suo germen eius egre-
D dietur. Super aceruum petrarum ra-
dices eius densabuntur, & inter lapi-
des cōmorabitur. Si absorbuerit eū
de loco suo, negabit eū, & dicet, Non
E noui te. Hęc est enim lętitia vię eius,
vt rursum de terra alij germinentur.
Deus non proijciet simplicē, nec por
riget manū malignis, donec implea-
tur risu os tuum, & labia tua iubilo.
Qui oderunt te, induentur cōfusio-

ne: & tabernaculum impiorum non subsistet.

CAPVT IX.

ET respōdens Iob, ait. Vere A
scio quòd ita sit, & q non
iustificetur homo compo-
situs deo. Si voluerit con-
tendere cum eo, non poterit ei respō-
dere vnum pro mille. Sapiens corde
est, & fortis robore. quis restitit ei, &
pacem habuit? Qui transtulit mon-
tes, & nescierunt hi: quos subuertit
in furore suo. Qui cōmouet terram
de loco suo, & columnæ eius concu-
tiuntur. Qui præcipit soli, & nō ori-
tur: & stellas claudit quasi sub signa-
culo. Qui extēdit cœlos solus, & gra
ditur super fluctus maris. Qui facit
Arcturum, & Oriona, & Hyadas, &
interiora austri. Qui facit magna, & B
incōprehensibilia, & mirabilia, quo-
rum non est numerus. Si venerit ad
me, non videbo eum: si abierit, non
intelligam. Si repēte interroget, quis
respondebit ei? vel quis dicere ei po-

test, Cur ita facis? Deus cuius iræ nemo resistere potest, & sub quo curuantur qui portant orbem. Quantus ergo sum ego, vt respõdeam ei, & lo
C quar verbis meis cum eo? Qui etiam si habuero quippiam iustum, non respondebo, sed meum iudicem deprecabor. Et cum inuocantem exaudierit me, non credo quòd audierit vocem meam. In turbine enim conteret me, & multiplicabit vulnera mea etiã sine causa. Non concedit requiescere spiritum meum, & implet me amaritudinibus. Si fortitudo quæritur, robustissimus est. si æquitas iudi
C cij, nemo audet pro me testimonium dicere. Si iustificare me voluero, os meum condemnabit me. si innocentem ostendere, prauum me comprobabit. Etiam si simplex fuero, hoc ipsum ignorabit anima mea, & tędebit me vitæ meæ. Vnum est quod locutus sum, & innocentem & impium ipse consumit. Si flagellat, occidat semel, & non de pœnis innocentum ri

deat. Terra data eſt in manus impij, vultum iudicum eius operit, quòd ſi non ille eſt, quis ergo eſt? Dies mei velociores fuerunt curſore: fugerũt, & non viderunt bonum. Pertranſie- D
runt quaſi naues poma portantes, ſicut aquila volans ad eſcam. Cum dixero, Nequaquam ita loquar: commuto faciem meam, & dolore torqueor. Verebar omnia opera mea, ſciens quòd non parceres delinquenti. Si autem & ſic impius ſum, quare fruſtra laboraui? Si lotus fuero quaſi aquis niuis, & fulſerint velut mundiſſimæ manus meæ: tamen ſordibus intinges me, & abominabuntur me veſtimenta mea. Neq; enim viro qui ſimilis mei eſt, reſpondebo: nec qui mecum in iudicio ex æquo poſſit audiri. Nõ eſt qui vtrũq; valeat arguere, & ponere manũ ſuam in ambobus. Auferat à me virgam ſuam, & pauor eius non me terreat. Loquar, & non timebo eum. nec enim poſſum metuens reſpondere.

Caput. x.

CAPVT X.

A TÆdet animam meam vitæ meæ, dimittam aduersum me eloquiũ meum, loquar in amaritudine animę meæ. Dicam deo, Noli me condẽnare. indica mihi, cur me ita iudices. Nunquid bonum tibi videtur, si calũnieris me & opprimas me opus manuum tuarum, & consiliũ impiorum adiuues? Nunquid oculi carnei tibi sunt? aut sicut videt homo, & tu

B videbis? Nũquid sicut dies hominis dies tui, & anni tui sicut humana sũt tempora? vt quæras iniquitatem meam, & peccatum meum scruteris? Et

C scias quia nihil impiũ fecerim, cum sit nemo qui de manu tua possit eruere. Manus tuæ fecerunt me, & plasmauerunt me totum in circuitu; & sic repente præcipitas me? Memento quæso, quòd sicut lutum feceris me, & in puluerẽ reduces me. Nonne sicut lac mulsisti me, & sicut caseum me coagulasti? Pelle & carni

buſ veſtiſti me, oſſibus & neruis compegiſti me. Vitam & miſericordiam tribuiſti mihi, & viſitatio tua C cuſtodiuit ſpiritum meum. Licet hæc celes in corde tuo, tamen ſcio quia vniuerſorum memineris. Si peccaui, & ad horam peperciſti mihi, cur ab iniquitate mea mundum me eſſe non pateris? Et ſi impius fuero, væ mihi eſt: & ſi iuſtus, non leuabo caput, ſaturatus afflictione & miſeria. Et propter ſuperbiam quaſi leænam capies me, reuerſusq; mirabiliter me crucias. Inſtauras teſtes tuos contra me & multiplicas iram tuam aduerſum me, & pœnæ militant in me. Quare de vulua edu- D xiſti me? qui vtinam conſumptus eſſem, ne oculus me videret. Fuiſſem quaſi non eſſem de vtero tranſlatus ad tumulum. Nunquid non paucitas dierum meorum finietur breui? dimitte ergo me, vt plangam paululum dolorem meum, antequam vadam, & non reuertar ad

terrã tenebrosam, & opertam mor-
tis caligine, terram miseriæ & tene
brarum, vbi vmbra mortis, & nul
lus ordo, sed sempiternus horror in
habitans.

CAPVT XI.

A Respondẽs autem Sophar
Naamathites, dixit. Nun-
quid qui multa loquitur,
non & audiet? aut vir ver
bosus iustificabitur? Tibi soli tace-
bunt homines? & cum cęteros irrise
ris, à nullo cõfutaberis? Dixisti enĩ,
Purus est sermo meus, & mundus
sum in conspectu tuo. Atq; vtinam
C deus loqueretur tecum, & aperiret
labia sua tibi, vt ostenderet tibi secre
ta sapientiæ, & quòd multiplex es-
set lex eius, & intelligeres quòd mul
to minora exigaris à deo, quàm me-
B retur iniquitas tua. Forsitan vesti-
gia dei comprehendes, & vsq; ad p-
fectum omnipotentem reperies. Ex
celsior cœlo est, & quid facies? pro-
fundior inferno, & vnde cognosces?

piorum deficient, & effugium peribit ab eis, & spes illorum abominatio animæ.

CAPVT XII.

A RESpondens autem Iob, dixit. Ergo vos estis soli homines, & vobiscum morietur sapientia? Et mihi est cor sicut & vobis, nec inferior vestri sum. quis enim hæc quæ nostis ignorat? Qui deridetur ab amico suo sicut ego, inuocabit deum, & exaudiet eum, deridetur enim iusti simplicitas. Lampas cõtempta apud cogitationes diuitum, parata ad tẽpus statutum. Abundant tabernacula prædonum, & audacter prouocant deum, cum ipse dederit omnia in manus eorum. Nimirum interroga iumenta, & docebunt te: &
B volatilia cœli, & indicabunt tibi. Loquere terræ, & respondebit tibi, & narrabunt pisces maris. Quis ignorat quòd omnia hæc manus domini fecerit? In cuius manu anima om

Puer. 14. a

ipsi grauis? Cur non tollis peccatum
meum, & quare non aufers iniquita
tem meam? ecce, nūc in puluere dor-
miam: & si mane me quæsieris, non
subsistam.

CAPVT VIII.

RESpondens autem Baldad A
Suites, dixit. Vsquequo lo
quêris talia, & spirit⁹ mul
tiplex sermonis oris tui?
Nunquid deus supplantat iudicium?
aut omnipotens subuertit quod iu-
stum est? Etiam si filij tui peccauerūt
ei, & dimisit eos in manu iniquitatis
suæ: Tu tamen si diluculo consurre-
xeris ad deum, & omnipotentē fue-
ris deprecatus: Si mundus & rectus B
incesseris, statim euigilabit ad te, &
pacatum reddet habitaculum iusti-
tiæ tuæ, Intantum vt priora tua fue-
rint parua, & nouissima tua multipli
centur nimis. Interroga enim gene-
rationem pristinam, & diligenter in-
uestiga patrum memoriam (Hester-
Psa.143.a ni quippe sumus, & ignoramus: quo

niam sicut vmbra dies nostri sunt su
per terrā) & ipsi docebunt te, loquen-
tur tibi, & de corde suo proferent elo
A quia. Nunquid virere potest scirpus
absq; humore, aut crescere carectum
C sine aqua? Cum adhuc sit in flore, nec
carpatur manu, ante omnes herbas
arescit: Sic viæ omnium, qui obliui-
scuntur deum: & spes hypocritæ pe-
ribit. Non ei placebit vecordia sua, &
sicut tela aranearum fiducia eius. In-
nitetur super domum suam, & non
stabit: fulciet eam, & non consurget.
Humectus videtur antequam veniat
sol, & in ortu suo germen eius egre-
D dietur. Super aceruum petrarum ra-
dices eius densabuntur, & inter lapi-
des cōmorabitur. Si absorbuerit eū
de loco suo, negabit eū, & dicet, Non
noui te. Hęc est enim lętitia vię eius,
vt rursum de terra alij germinentur.
Deus non proijciet simplicē, nec por
riget manū malignis, donec implea-
tur risu os tuum, & labia tua iubilo.
Qui oderunt te, induentur cōfusio-

ne:& tabernaculum impiorum non
subsistet.

CAPVT IX.

ET respōdens Iob,ait. Vere A
scio quòd ita sit, & q non
iustificetur homo compo-
situs deo. Si voluerit con-
tendere cum eo,non poterit ei respō
dere vnum pro mille. Sapiens cordē
est,& fortis robore. quis restitit ei,&
pacem habuit? Qui transtulit mon-
tes, & nescierunt hi: quos subuertit
in furore suo. Qui cōmouet terram
de loco suo,& columnæ eius concu-
tiuntur. Qui præcipit soli, & nō ori-
tur:& stellas claudit quasi sub signa-
culo. Qui extēdit coelos solus,& gra
ditur super fluctus maris. Qui facit
Arcturum, & Oriona, & Hyadas, &
interiora austri. Qui facit magna, & B
incōprehensibilia, & mirabilia,quo-
rum non est numerus. Si venerit ad
me, non videbo eum:si abierit, non
intelligam. Si repēte interroget,quis
respondebit ei?vel quis dicere ei po-

test, Cur ita facis? Deus cuius iræ ne-
mo resistere potest, & sub quo cur-
uantur qui portant orbem. Quantus
ergo sum ego, vt respōdeam ei, & lo
C quar verbis meis cum eo? Qui etiam
si habuero quippiam iustum, non re-
spondebo, sed meum iudicem depre
cabor. Et cum inuocantem exaudie-
rit me, non credo quòd audierit vo-
cem meam. In turbine enim conte-
ret me, & multiplicabit vulnera mea
etiā sine causa. Non concedit requie-
scere spiritum meum, & implet me
amaritudinibus. Si fortitudo quæri-
C tur, robustissimus est. si æquitas iudi-
cii, nemo audet pro me testimonium
dicere. Si iustificare me voluero, os
meum condemnabit me. si innocen-
tem ostendere, prauum me compro
babit. Etiam si simplex fuero, hoc ip-
sum ignorabit anima mea, & tędebit
me vitæ meæ. Vnum est quod locu-
tus sum, & innocentem & impium
ipse consumit. Si flagellat, occidat se-
mel, & non de pœnis innocentum ri

deat. Terra data est in manus impij,
vultum iudicum eius operit, quòd
si non ille est, quis ergo est? Dies mei
velociores fuerunt cursore: fugerũt,
& non viderunt bonum. Pertransie- D
runt quasi naues poma portantes,
sicut aquila volans ad escam. Cum
dixero, Nequaquam ita loquar: com
muto faciem meam, & dolore tor-
queor. Verebar omnia opera mea,
sciens quòd non parceres delinquen
ti. Si autem & sic impius sum, quare
frustra laboraui? Si lotus fuero qua-
si aquis niuis, & fulserint velut mun
dissimæ manus meæ: tamen sordi-
bus intinges me, & abominabuntur
me vestimenta mea. Neq; enim viro
qui similis mei est, respondebo: nec
qui mecum in iudicio ex æquo pos-
sit audiri. Nõ est qui vtrũq; valeat ar
guere, & ponere manũ suam in am-
bobus. Auferat à me virgam suam,
& pauor eius non me terreat. Lo-
quar, & non timebo eum. nec enim
possum metuens respondere.

Caput.x.

CAPVT X.

A TÆdet animam meam vi-
tæ meæ, dimittam aduer-
sum me eloquiū meum,
loquar in amaritudine ani-
mę meæ. Dicam deo, Noli me con-
dēnare. indica mihi, cur me ita iudi-
ces. Nunquid bonum tibi videtur, si
calūnieris me & opprimas me opus
manuum tuarum, & consiliū impio-
rum adiuues? Nunquid oculi carnei
tibi sunt? aut sicut videt homo, & tu
B videbis? Nūquid sicut dies hominis
dies tui, & anni tui sicut humana sūt
tempora? vt quæras iniquitatem me-
am, & peccatum meum scruteris? Et
C scias quia nihil impiū fecerim, cum
sit nemo qui de manu tua possit erue-
re. Manus tuæ fecerunt me, & plas-
mauerunt me totum in circuitu; &
sic repente præcipitas me? Memen-
to quæso, quòd sicut lutum feceris
me, & in puluerē reduces me. Non-
ne sicut lac mulsisti me, & sicut ca-
seum me coagulasti? Pelle & carni-

bus vestisti me, ossibus & neruis compegisti me. Vitam & misericor- C diam tribuisti mihi, & visitatio tua custodiuit spiritum meum. Licet hæc celes in corde tuo, tamen scio quia vniuersorum memineris. Si peccaui, & ad horam pepercisti mihi, cur ab iniquitate mea mundum me esse non pateris? Et si impius fuero, væ mihi est: & si iustus, non leuabo caput, saturatus afflictione & miseria. Et propter superbiam quasi leænam capies me, reuersusq; mirabiliter me crucias. Instauras testes tuos contra me & multiplicas iram tuam aduersum me, & pœnæ militant in me. Quare de vulua edu- D xisti me? qui vtinam consumptus essem, ne oculus me videret. Fuissem quasi non essem de vtero translatus ad tumulum. Nunquid non paucitas dierum meorum finietur breui? dimitte ergo me, vt plangam paululum dolorem meum, antequam vadam, & non reuertar ad

terrã tenebrosam, & opertam mor-
tis caligine, terram miseriæ & tene
brarum, vbi vmbra mortis, & nul
lus ordo, sed sempiternus horror in
habitans.

CAPVT XI.

A RESpondes autem Sophar
Naamathites, dixit. Nun-
quid qui multa loquitur,
non & audiet? aut vir ver
bosus iustificabitur? Tibi soli tace-
bunt homines? & cum cęteros irrise-
ris, à nullo cõfutaberis? Dixisti enĩ,
Purus est sermo meus, & mundus
sum in conspectu tuo. Atq; vtinam
C deus loqueretur tecum, & aperiret
labia sua tibi, vt ostenderet tibi secre
ta sapientiæ, & quòd multiplex es-
set lex eius, & intelligeres quòd mul
to minora exigaris à deo, quàm me- Leui. 26. a.
B retur iniquitas tua. Forsitan vesti-
gia dei comprehendes, & vsq; ad p-
fectum omnipotentem reperies. Ex
celsior cœlo est, & quid facies? pro-
fundior inferno, & vnde cognosces?

piorum deficient, & effugium peri-
bit ab eis, & spes illorum abomina-
tio animæ.

CAPVT XII.

A RESpondens autem Iob,
dixit. Ergo vos estis soli
homines, & vobiscum
morietur sapientia? Et mi
hi est cor sicut & vobis, nec inferior
vestri sum. quis enim hæc quæ no-
stis ignorat? Qui deridetur ab ami- pucr.14.a
co suo sicut ego, inuocabit deum, &
exaudiet eum, deridetur enim iusti
simplicitas. Lampas cõtempta apud
cogitationes diuitum, parata ad tẽ-
pus statutum. Abundant taberna-
cula prædonum, & audacter prouo
cant deum, cùm ipse dederit om-
nia in manus eorum. Nimirum in-
terroga iumenta, & docebunt te: &
B volatilia cœli, & indicabunt tibi. Lo
quere terræ, & respondebit tibi, &
narrabunt pisces maris. Quis igno-
rat quòd omnia hæc manus domi-
ni fecerit? In cuius manu anima om

nis viuentis, & spiritus vniuersæ
carnis hominis. Nonne auris ver-
ba diiudicat: & fauces comedentis,
saporem? In antiquis est sapientia,
& in multo tempore prudentia.
Apud ipsum est sapientia & fortitu-
do, & ipse habet consilium & in-
Esa.22.f telligentiam. Si destruxerit, nemo
apoc.3.b est qui ædificet: si incluserit homi-
nem, nullus est qui aperiat. Si con-
tinuerit aquas, omnia siccabuntur: C
& si emiserit eas, subuertent terram.
Apud ipsum est fortitudo & sapien-
tia ipse nouit & decipientem, & eũ
qui decipitur. Adducit consiliarios
in stultum finem, & iudices in stupo
rem. Baltheum regum dissoluit, &
præcingit fune renes eorum. Ducit
sacerdotes inglorios, & optimates
supplantat. Commutans labium D
veracium, & doctrinam senum au-
ferens. Effundit despectionem su-
per principes; & eos qui oppressi
fuerant, releuat. Qui reuelat profun
da de tenebris, & producit in lucem

ymbram mortis. Qui multipli-
cat gentes & perdit eas, & subuer-
sas in integrum restituit. Qui immu-
tat cor principum populi terræ, &
decipit eos vt frustra incedant per
inuium, Palpabunt quasi in tene-
bris, & non in luce, & errare eos fa-
ciet quasi ebrios.

CAPVT XIII.

A Ecce oĩa hæc vidit oculus
me⁹, & audiuit auris mea,
& intellexi singula. Secun-
dum scientiam vestram, &
ego noui: nec ĩferior vestri sum. Sed
tamen ad omnipotentem loquar, &
disputare cum deo cupio, prius vos
ostẽdẽs fabricatores mẽdacij, & cul-
tores peruersorũ dogmatum. Atq;
vtinam taceretis, vt putaremini esse
sapientes. Audite ergo correptiones
meas, & iudicium labiorum meorũ
attendite. Nunquid deus indiget ve-
stro mẽdacio, vt pro illo loquamini
dolos? Nũquid faciem eius accipitis
B & ꝑ deo iudicare nitimini? Aut pla-

do tua non me terreat. Voca me, & ego respondebo tibi: aut certe lo-
D quar, & tu responde mihi. Quantas habeo iniquitates & peccata, scelera mea & delicta mea ostende mihi. Cur faciem tuam abscondis, & arbitraris me inimicum tuum? Contra folium quod vento rapitur, ostendis potentiam tuam, & stipulam siccam persequeris. Scribis enim con-
E tra me amaritudines, & consumere me vis peccatis adolescentiæ meæ. Posuisti in neruo pedem meum, & obseruasti omnes semitas meas, & vestigia pedum meorum considerasti. Qui quasi putredo consumedus sum & quasi vestimentum quod comeditur à tinea.

CAPUT XIIII.

A HOmo nat⁹ de muliere breui viuens tempore, repletur multis miserijs. Qui quasi flos egreditur & conteritur & fugit velut vmbra, & nun-
B quam in eodem statu permanet. Et

dignū ducis super huiuſcemodi aperire oculos tuos: & adducere eū tecū in iudiciū? Quis pōt facere mundum de immundo conceptū ſemine? nōnne tu qui ſolus es? Breues dies hominis ſunt, numerus mēſium eius apud te eſt. cōſtituiſti terminos eius qui præteriri non poterunt. Recede paululum ab eo vt quieſcat, donec optata veniat, & ſicut mercennarij dies eius. Lignum habet ſpem: ſi B præciſum fuerit, rurſum vireſcit, & rami eius pullulāt. Si ſenuerit in terra radix eius, & in puluere emortuus fuerit truncus illius, ad odorem aquæ germinabit, & faciet comam quaſi cum primum plantatum eſt. Homo vero cum mortuus fuerit, & nudatus atque conſumptus, vbi queſo eſt? Quomodo ſi recedant aquæ de mari, & fluuius vacuefactus areſcat: ſic homo cum dormierit non reſurgt, Donec atteratur cœlum non euigilabit, nec conſurget de ſomno ſuo. Quis mihi hoc tribuat, vt in in C

ferno protegas me, & abſcondas
A me, donec pertranſeat furor tuus, &
conſtituas mihi tempus, in quo re-
corderis mei? Putáſne mortuus ho-
mo rurſum viuet? cunctis diebus, q-
bus nunc milito, expecto donec ve-
niat immutatio mea. Vocabis me, &
ego reſpõdebo tibi. operi manuum
tuarum porriges dexteram. Tu qui- puer.5.d
dem greſſus meos dinumeraſti, ſed
D parce peccatis meis. Signaſti quaſi
in ſacculo delicta mea, ſed curaſti ini
quitatem meam. Mons cadens de-
fluit, & ſaxũ tranſfertur de loco ſuo.
Lapides excauãt aquæ, & alluuione
paulatim terra conſumitur, & homi
C nes ergo ſimiliter perdes. Roboraſti
eum paululum, vt in perpetuũ tran
ſiret. Immutabis faciẽ eius, & emit-
tes eum. Siue nobiles fuerint filij
eius, ſiue ignobiles, non intelliget.
Attamen caro eius dum viuit, dole-
bit, & anima illius ſuper ſemetipſo
lugebit.

cogitans, attonitos habes oculos?
Quid tumet contra deum spiritus
tuus, vt proferas de ore tuo huiusce
modi sermone? Quid est homo, vt
immaculatus sit, & vt iustus ap-
pareat natus de muliere? Ecce inter
sanctos eius nemo immutabilis, &
cœli non sunt mundi in conspectu
eius: Quanto magis abominabilis
& inutilis homo, q bibit quasi aquas
C iniquitaté? Ostendam tibi. audi me,
quod vidi narrabo tibi. Sapientes cõ
fitent & nõ abscõdunt patres suos.
Quibus solis data est terra, & non
transiuit alienus per eos. Cunctis
diebus suis impius superbit, & nu-
merus annorum incertus est tyran-
nidis eius. Sonitus terroris semper
in auribus illius: & cum pax sit, ille
insidias suspicatur. Non credit quòd
reuerti possit de tenebris ad lucem,
circunspectans vndique gladium.
Cum se mouerit ad quærendum pa
nem, nouit quòd paratus sit in ma-
nu eius tenebrarum dies. Terrebit

eũ, tribulatio, & angustia vallabit eũ
ficut regẽ, qui pparatur ad prẹliũ. Te D
tẽdit enim aduersus deũ manũ suã,
& contra oĩpotentẽ roboratus est.
Cucurrit aduersus eũ erecto collo,
& pingui ceruice armatus est. Operuit
faciẽ eius crassitudo, & de lateribus
eius aruina depẽdet. Habitauit in ci-
uitatibus desolatis, et ĩ domibus de-
sertis, quę in tumulos sunt redactæ.
Nõ ditabit, nec perseuerabit substã-
tia eius, nec mittet in terra radicem
suã. Non recedet de tenebris ramos
eius arefaciet flãma, & auferetur spi-
ritu oris sui. Nõ credet frustra erro-
re decẹptus q aliquo precio redimẽ-
dus sit. Anteq̃ dies eius ĩpleant, peri-
bit, & manus eius arescet. Lædetur
quasi vinea in primo flore botrus
eius, & quasi oliua pijciẽs florẽ suũ.
Cõgregatio enim hypocritę sterilis,
& ignis deuorabit tabernacula eorũ
Esa.59.a qui munera libẽter accipiũt. Concæ-
psal.7.d pit dolorẽ, & peperit iniqtatem, &
& vterus eius præparat dolos.

CAPVT XVI.

A Respondens autē Iob, dixit, Audiui frequēter talia: consolatores onerosi oēs vos estis. Nūquid habebunt finem verba ventosa? aut aliquid tibi molestum est si loquaris? Poteram & ego similia vestri loqui: atq; vtinam esset anima vestra pro anima mea. Consolarer & ego vos sermonibus, & mouerē caput meum super vos. Roborarem vos ore meo: & mouerem labia mea, quasi parcens vobis. Sed quid agam? si locutus fuero, non quiescet dolor meus: & si tacuero, non recedet à me.

B Nunc autem oppressit me dolor meus, & in nihilum redacti sunt omnes artus mei. Rugę meæ testimonium dicunt contra me, & suscitatur falsiloquus aduersus faciē meā, contradicens mihi. Collegit furorē suum in me, & comminans mihi infremuit cōtra me dentibus suis. hostis meus terribilibus oculis me intuitus est.

Aperuerunt super me ora sua, expro
brantes percusserunt maxillam me/
am, satiati sunt poenis meis. Conclu
sit me deus apud iniquum, & mani/
bus impiorum me tradidit. Ego ille
quondam opulentus repente contri C
tus sum. tenuit ceruicem meam, con
fregit me, & posuit me sibi quasi in
signum. Circūdedit me lanceis suis,
cōuulnerauit lumbos meos, & non
pepcit, & effudit i terra viscera mea.
Cōscidit me vulnere super vulnus,
irruit in me quasi gigas. Saccū con/
sui super cutē meā, & operui cinere
carnē meā. Facies mea itumuit à fle-
tu, & palpebrę meę caligauerūt. Hęc
passus sū absq; iniqtate manus meę, D
cum haberē mundas ad deū preces.
Terra ne operias sanguinē meum,
neq; inueniat in te locum latēdi cla/
mor meus. Ecce enim in cœlo testis
meus, & conscius meus in excelsis.
Verbosi amici mei ad deum, stillat
oculus meus. Atq; vtinam sic iudice-
tur vir cū deo, quomodo iudicatur
filius

filius hominis cum collega suo. Ecce
enim breues anni trāseunt: & semitā
per quā non reuertar, ambulabo.

CAPVT XVII.

A SPiritus meus attenuabi-
tur, dies mei breuiabūtur,
& solum mihi superest se-
pulcrum. Non peccaui, &
in amaritudinibus moratur oculus
meus. Libera me, & pone me iuxta
te, & cuiusuis manus pugnet contra
me. Cor eorum longe fecisti à disci-
plina, propterea non exaltabuntur.
B Prædam pollicetur socijs, & oculi fi-
liorū eius deficient. Posuit me quasi
in prouerbium vulgi, & exemplum
sum coram eis. Caligauit ab indigna
tione oculus meus, & membra mea
quasi in nihilum redacta sunt. Stupe
bunt iusti super hoc, & innocens con
tra hypocritam suscitabitur. Et tene-
bit iustus viam suam, & mundis ma
C nibus addet fortitudinē. Igitur om-
nes vos conuertimini, & venite, &

non inueniam in vobis vllum sapi-
entem. Dies mei transierunt, cogita-
tiones meæ dissipatæ sunt torquen-
tes cor meum. Noctem verterunt in
diem, & rursum post tenebras spero
lucem. Si sustinuero, infernus dom⁹ D
mea est, & in tenebris straui lectulũ
meum. Putredini dixi, Pater meus
es: Mater mea, & soror mea vermi-
bus. Vbi est ergo nunc præstolatio
mea, & patientiam meam quis con-
siderat? In profundissimũ infernum
descendent omnia mea, putásne sal-
tem ibi erit requies mihi?

CAPVT XVIII.

Respondens autem Baldad A
Suites, dixit. Vsq; ad quẽ
finem verba iactabitis? in-
telligite prius, & sic loqua
mur. Quare reputati sumus vt iumẽ
ta, & sorduimus coram vobis? Quid
perdis animam tuam in furore tuo?
nũquid propter te derelinquetur ter-
ra, & transferentur montes de loco

ſuo? Nónne lux impij extinguetur;
B nec ſplendebit flãma ignis eius? Lux
obtenebreſcet in tabernaculo illius:
& lucerna quæ ſuper eum eſt, extin-
guetur. Artabuntur greſſus virtutis
eius, & præcipitabit eum conſilium
ſuum. Immiſit enim in rete pedes ſu
os, & in maculis eius ambulat. Te-
nebitur planta illius laqueo, & exar-
deſcet cõtra eum ſitis. Abſcondita eſt
in terra pedica eius, & decipula illius
ſuper ſemitam. Vndiq; terrebũt eum
formidines, & inuoluent pedes eius.
C Attenuetur fame robur eius, & ine-
dia inuadat coſtas illius. Deuoret pul
chritudinem cutis eius, cõſumat bra-
chia illius primogenita mors. Auel-
latur de tabernaculo ſuo fiducia eius,
& calcet ſuper eum quaſi rex interi-
tus. Habitent in tabernaculo illius ſo
cij eius qui non eſt, aſpergatur in ta-
bernaculo eius ſulphur. Deorſum ra
dices eius ſiccentur, ſurſum autẽ atte
D ratur meſſis eius. Memoria illius pe- Prouer. 2. d
reat de terra, & non celebretur no-

men eius in platéis. Expellet eum de
luce in tenebras, & de orbe transfe-
ret eum. Non erit semen eius, neque
progenies in populo suo, nec vllæ re
liquiæ in regionibus eius. In die eius
stupebunt nouissimi, & primos inua
det horror. Hæc sunt ergo tabernacu
la iniqui, & iste locus eius qui igno-
rat deum.

CAPVT XIX.

Respondens autem Iob, di A
xit. Vsquequo affligitis ani
mam meam, & atteritis C
me sermonibus? En, decies
confunditis me, & nō erubescitis op
primētes me. Nempe & si ignoraui,
mecum erit ignorantia mea. At vos
contra me erigimini, & arguitis me
opprobrijs meis. Saltem nunc intel-
ligite quia deus non æquo iudicio af
flixerit me, & flagellis suis me cinxe-
rit. Ecce, clamabo vim patiens, & ne-
mo exaudiet: vociferabor, & non est
qui iudicet. Semitam meam circun-

sepsit, & transire non possum, & in
B calle meo tenebras posuit. Spoliauit
me gloria mea, & abstulit coronam
de capite meo. Destruxit me vndiq;,
& pereo, & quasi euulsæ arbori abstu-
lit spem meam. Iratus est contra me
furor eius, & sic me habuit quasi ho-
C stem suum. Simul venerunt latrones
eius, & fecerunt sibi viam per me, &
obsederũt in gyro tabernaculũ meũ.
Fratres meos longe fecit à me, & no-
ti mei quasi alieni recesserunt à me.
Dereliquerunt me propinqui mei: &
C qui me nouerãt, obliti sunt mei. In-
quilini domus meæ, & ancillæ meæ
sicut alienum habuerunt me, & quasi
peregrinus fui in oculis eorum. Ser-
uum meum vocaui, & non respon-
dit, ore proprio deprecabar illũ. Ha-
litum meum exhorruit vxor mea, &
orabam filios vteri mei. Stulti quo-
que despiciebant me: & cum ab eis re
cessissem, detrahebant mihi. Abomi-
nati sunt me quondã consiliarij mei:
& quem maxime diligebam, auersa-

tus est me. Pelli meæ cõsumptis car/
nibus adhæsit os meum, & derelicta
sunt tantummodo labia circa dentes
meos. Miseremini mei, miseremini
mei, saltem vos amici mei, quia ma/
nus domini tetigit me. Quare perse/
quimini me sicut deus, & carnibus
meis saturamini? Quis mihi tribuat D
vt scribantur sermones mei? quis mi
hi det vt exarentur in libro, stylo fer
reo, & plumbi lamina, vel certe scul/
pantur in silice? Scio enim quòd re/
demptor meus viuit, & in nouissi/
mo die de terra surrecturus sum. Et
rursum circundabor pelle mea, & in
carne mea videbo deum. Quem vi/
surus sum egoipse, & oculi mei con/
specturi sunt, & non alius. reposita
est hæc spes mea in sinu meo. Quare
ergo nũc dicitis, Persequamur eum,
& radicem verbi inueniamus contra
eum? Fugite ergo à facie gladij, quo/
niam vltor iniquitatum gladius est,
& scitote esse iudicium.

CAPVT XX.

A RЕspondens autem Sophar Naamathites, dixit. Idcir-
co cogitationes meæ va-
riæ succedũt sibi, & mens
in diuersa rapitur. Doctrinã qua me
arguis audiam, & spiritus intelligen-
tiæ meæ respondebit mihi. Hoc scio
à principio, ex quo positus est homo
super terram, quòd laus impiorum
breuis sit, & gaudium hypocritæ ad
instar puncti. Si ascenderit vsq; ad cœ-
lum superbia eius, & caput eius nu-
bes tetigerit, quasi sterquilinium in
fine perdetur: & qui eum viderant,
dicent, Vbi est? Velut somnium auo-
lans non inuenietur, transiet sicut vi
B sio nocturna. Oculus qui eum vide-
rat, non videbit: nec vltra intuebitur
eum locus suus. Filij eius atterentur
C egestate, & manus illius reddent ei
dolorem suum. Ossa eius implebun-
tur vitijs adolescentiæ eius, & cum
eo in puluere dormient. Cum enim
dulce fuerit in ore eius malum, ab-

ſcondet illud ſub lingua ſua. Parcet
illi, & non derelinquet illud, & cela/
bit in gutture ſuo. Panis eius in vte/
ro illius vertetur in fel aſpidum in/
trinſecus. Diuitias quas deuorauit e/
uomet, & de ventre illius extrahet
eas deus. Caput aſpidum ſuget, occi/ C
det eum lingua viperæ. Non videat
riuos fluminis, torrẽtes mellis & bu
tyri. Luet quæ fecit omnia, nec tamẽ
conſumetur: iuxta multitudinẽ adin
uentionum ſuarum, ſic & ſuſtinebit:
Quoniam confringens nudauit pau
peris domum: rapuit, & non ædifica
uit eam, nec eſt ſatiatus venter eius.
eccĕs. 5. c Et cum habuerit quæ cõcupierat, poſ
ſidere non poterit. Non remanſit de
cibo eius, & propterea nihil perma/
nebit de bonis eius. Cũ ſatiatus fue/
rit, artabitur, æſtuabit, & omnis do/
lor irruet ſuper eum. Vtinam implea D
tur venter eius, vt emittat in eum
iram furoris ſui, & pluat ſuper illum
bellum ſuum. Fugiet arma ferrea, &
irruet in arcum æreum. Gladius edu

ctus, & egrediens de vagina sua, &
fulgurans in amaritudine sua. Vadet,
& venient super eum horribiles. Om-
nes tenebræ absconditæ sunt in oc-
cultis eius. deuorabit eum ignis, qui
non succenditur: affligetur relictus
in tabernaculo suo. Reuelabunt cœli
iniquitatem eius, & terra consurget
aduersus eum. Apertum erit germen
domus illius, detrahetur in die furo-
ris dei. Hæc est pars hominis impij
à deo, & hæreditas verborum eius à
domino.

CAPVT XXI.

A RESpondens autem Iob, di-
xit. Audite quæso sermo-
nes meos, & agite pœni-
tentiam. Sustinete me, vt
ego loquar: & post mea, si videbitur,
verba, ridete. Nunquid contra homi
nem disputatio mea est, vt merito nõ
debeam contristari? Attendite me, &
obstupescite, & superponite digitum
ori vestro. Et ego quando recorda-

tus fuero pertimesco, & concutit car
Hie. 12. a nem meam tremor. Quare ergo im-
Abac. 1. a pij viuunt, subleuati sunt, conforta-
tiq; diuitijs? Semen eorum permanet B
coram eis, propinquorum turba, &
nepotum in conspectu eorum. Do-
mus eorum securæ sunt, & pacatæ,
& non est virga dei super illos. Bos
eorum concepit, & non abortiuit:
vacca peperit, & non est priuata fœ-
tu suo. Egrediuntur quasi greges par
uuli eorum, & infantes eorum exul-
tant lusibus. Tenent tympanum & ci
tharam, & gaudent ad sonitum orga
ni. Ducunt in bonis dies suos, & in
puncto ad inferna descendunt. Qui
dixerunt deo, Recede à nobis, scien-
Mala. 3. a tiam viarum tuarũ nolumus. Quid
est omnipotens, vt seruiamus ei? Et
quid nobis prodest, si orauerimus il
lum? Veruntamen quia non sunt in
manu eorum bona sua, cõsilium im
piorũ longe sit à me. Quoties lucer
na impiorum extinguetur, & super-
ueniet eis inundatio, & dolores di-

C uidet furoris sui? Erunt sicut paleæ
ante faciem venti, & sicut fauilla quã
turbo dispergit. Deus seruabit filijs il
lius dolorem patris: & cum reddide
rit tunc sciet. Videbunt oculi eius in
terfectionem suam, & de furore om
nipotentis bibet. Quid enim ad eum
pertinet de domo sua post se, & si nu
merus mensium eius dimidietur? Nun
quid deum docebit quispiam scien
tiam, qui excelsos iudicat? Iste mo
A ritur robustus & sanus, & diues &
felix. Viscera eius plena sunt adipe, &
medullis ossa illius irrigantur. Alius
vero moritur in amaritudine animæ
absque vllis opibus: Et tamen simul
in puluere dormient, & vermes ope
D rient eos. Certe noui cogitationes ve
stras & sententias cõtra me iniquas.
Dicitis enim, Vbi est domus princi
pis? & vbi tabernacula impiorũ? In
terrogate quemlibet de viatoribus,
& hæc eadem illum intelligere co
gnoscetis. Quia in diem perditionis
seruatur malus, & ad diẽ furoris du

cetur. Quis arguet coram eo viam eius? & quæ fecit, quis reddet illi? Ipſe ad ſepulcra ducetur, & in congerie mortuorum vigilabit. Dulcis fuit glareis cocyti, & poſt ſe omnem hominem trahet, & ante ſe innumerabiles. Quomodo igitur conſolamini me fruſtra, cum reſponſio veſtra repugnare oſtenſa ſit veritati.

CAPVT XXII.

A Reſpondens autem Eliphaz Themanites, dixit. Numquid deo poteſt comparari homo, etiam cum perfectæ fuerit ſcientiæ? Quid prodeſt deo ſi iuſtus fueris? aut quid ei confers ſi imaculata fuerit vita tua? Numquid timens te, arguet te, & veniet tecum in iudicium, & non propter malitiam tuam plurimam, & infinitas iniquitates tuas? Abſtuliſti enim pignus fratrum tuorum ſine cauſa, & nudos ſpoliaſti veſtibus. Aquā laſſo non dediſti, & eſurienti ſubtraxiſti

B panem. In fortitudine brachij tui possidebas terram, & potentissimus obtinebas eam. Viduas dimisisti vacuas, & lacertos pupillorum comminuisti. Propterea circundatus es laqueis, & conturbat te formido subita. Et putabas te tenebras non visurum, & impetu aquarum inundantium non oppressum iri. An non cogitas quòd deus excelsior cœlo sit, & super stellarum verticē sublimetur? Et dicis, Quid enim nouit deus? & quasi per caliginem iudicat. Nubes latibulum eius, nec nostra considerat, & circa cardines cœli perambu-

C lat. Nunquid semitam seculorum custodire cupis, quam calcauerunt viri iniqui? qui sublati sunt ante tempus suum, & fluuius subuertit fundamentum eorum? Qui dicebant deo, Recede à nobis: & quasi nihil possit facere omnipotens, æstimabant eum, cum ille impleisset domos eorum bonis. quorum sentētia procul sit à me. Videbunt iusti & lætabuntur, & in- Psa.106.d

nocens subsannabit eos. Nōnne suc/
cisa est erectio eorum, & reliquias eo
rum deuorauit ignis? Acquiesce igi/
tur ei, & habeto pacem, & per hęc ha
bebis fructus optimos. Suscipe ex
ore illius legem, & pone sermones
eius in corde tuo. Si reuersus fueris D
ad omnipotentem, ædificaberis, &
longe facies iniquitatem à taberna/
culo tuo. Dabit pro terra filicem, &
pro filice torrentes aureos. Eritque
omnipotens contra hostes tuos, &
argentum coaceruabitur tibi. Tunc
super omnipotentem delitijs afflues,
& eleuabis ad deum faciem tuam.
Rogabis eum, & exaudiet te, & vota
tua reddes. Decernes rem, & veniet
tibi, & in vijs tuis splendebit lumen.
Pue.29. d Qui enim humiliatus fuerit, erit in
gloria: & qui inclinauerit oculos su/
os, ipse saluabitur. Saluabitur inno/
cens, saluabitur autem munditia ma
nuum suarum.

CAPVT XXIII.

A RESpōdens autem Iob, ait. Nunc quoq; in amaritudine est sermo meus, & manus plagæ meæ aggrauata est super gemitum meum. Quis mihi tribuat vt cognoscam & inueniam illum, & veniā vsq; ad solium eius? Ponam coram eo iudiciū, & os meum replebo increpationibus, vt sciā verba quæ mihi respondeat, & intel-
B ligā quid loquatur mihi. Nolo multa fortitudine cōtendat mecum, nec magnitudinis suæ mole me premat. Proponat æquitatem contra me, & perueniet ad victoriam iudiciū meum. Si ad orientem iero, non apparet: si ad occidentem, non intelligam eum. Si ad sinistram, quid agam? nō
C apprehendam eum. Si me vertam ad dexteram, non videbo illum. Ipse vero scit viam meam, & probauit me quasi aurum quod per ignem trāsit. Vestigia eius secutus est pes meus, viam eius custodiui, & non declina-

nauí ex ea. A mãdatis labiorum eius
non recessi, & in sinu meo abscondi
verba oris eius. Ipse enim solus est,
& nemo auertere potest cogitatio-
nem eius, & anima eius quodcunq;
voluit, hoc fecit. Cumq; expleuerit D
in me voluntatem suam, & alia mul
ta similia præsto sunt ei. Et idcirco à
facie eius turbatus sum: & conside-
rans eũ, timore solicitor. Deus mol-
liuit cor meum, & omnipotens con-
turbauit me. Non enim perij propter
imminẽtes tenebras, nec faciem me-
am operuit caligo.

CAPVT XXIIII.

AB omnipotente non sunt A
abscondita tẽpora: qui au-
tem nouerunt eum, igno-
rant dies illius. Alij termi-
nos transtulerunt, diripuerunt gre-
ges, & pauerunt eos. Asinum pupil-
lorum abegerunt, & abstulerunt pro
pignore bouem viduæ. Subuerterũt
pauperum viam, & oppresserunt pa

riter

riter mansuetos terræ. Alij quasi onagri in deserto egrediuntur ad opus suum, vigilantes ad prędam: præparant panem liberis. Agrum non suũ demetunt: & vineam eius, quem vi
B oppresserunt, vindemiãt. Nudos dimittunt homines, indumenta tollentes, quibus non est operimentum in frigore, quos imbres montium rigãt, & non habentes velamen, amplexãtur lapides. Vim fecerunt deprædantes pupillos, & vulgum pauperem spoliauerunt. Nudis, & incedentibus absque vestitu, & esurientibus tulerũt spicas. Inter aceruos eorum meridiati sunt, qui calcatis torcularibus sitiunt. De ciuitatibus fecerunt viros gemere, & anima vulneratorum clamauit; & deus inultũ abire non patitur. Ipsi fuerunt rebelles lumini, nescierunt vias eius, nec reuer-
C si sunt per semitas eius. Mane primò consurget homicida, interficiet egenum & pauperem, per noctem vero erit quasi fur. Oculus adulteri obser-

uat caliginem, dicés, Nõ me videbit
oculus: & operiet vultum suum. Per
fodit in tenebris domos, sicut in die
condixerant sibi, & ignorauerunt lu
cem. Si subito apparuerit aurora, ar
bitrãtur vmbram mortis: & sic in te
nebris quasi in luce, ambulant. Leuis
est super faciem aquæ: maledicta sit
pars eius in terra, nec ambulet p̱ vi-
am vinearum. Ad nimium calorem
trãsiet ab aquis niuiũ, & vsq; ad îfe-
ros peccatũ illius. Obliuiscatur eius
misericordia: dulcedo illius, vermes. D
non sit in recordatione, sed contera-
tur quasi lignũ infructuosum. Pauit
enim sterilem & quę non parit, & vi
duę bene nõ fecit. Detraxit fortes in
fortitudine sua: & cum steterit, non
credet vitę suæ. Dedit ei deus locum
pœnitentiæ, & ille abutitur eo in su-
perbiã: oculi autem eius sunt in vijs
illius. Eleuati sunt ad modicum, &
non subsistent, & humiliabuntur si-
cut oia. & auferentur, & sicut sum-
mitates spicarum conterẽtur. Quòd

ſi non eſt ita, quis me poteſt árguere eſſe mẽtitum, & ponere ante deum verba mea?

CAPVT XXV.

A RESpondens autem Baldad Suites, dixit. Poteſtas & terror apud eum eſt qui facit concordiam in ſublimibus ſuis. Nunquid eſt numerus militum eius, & ſuper quem non ſurget

B lumen illius? Nunquid iuſtificari poteſt homo cõparatus deo, aut apparere mũdus natus de muliere? Ecce

C luna etiam non ſplendet, & ſtellę nõ ſunt mundæ in cõſpectu eius: Quanto magis homo putredo, & filius hominis vermis?

CAPVT XXVI.

A RESpondens autem Iob, dixit. Cuius adiutor es? nunquid ĩbecillis, & ſuſtẽtas brachium eius, qui nõ eſt fortis? Cui dediſti conſilium? forſitã illi qui non habet ſapientiam, & prudentiam tuam oſtendiſti plurimam.

Quem docere voluisti? nónne eum
qui fecit ſpiramentum. Ecce gigan- B
tes gemunt ſub aquis, & qui habi-
tant cum eis. Nudus eſt infernus co
ram illo, & nullum eſt operimen-
tum perditioni. Qui extendit aqui-
lonem ſuperuacuum, & appẽdit ter-
ram ſuper nihilum. Qui ligat aquas C
in nubibus ſuis, vt non erumpant
pariter deorſum. Qui tenet vultum
ſolij ſui, & expandit ſuper illud ne-
bulam ſuam. Terminum circunde-
dit aquis vſquedum finiantur lux &
tenebræ. Columnæ cœli contremi- D
ſcunt, & pauent ad nutum eius. In
fortitudine illius repente maria con
gregata ſunt, & prudentia eius per-
cuſſit ſuperbum. Spiritus eius orna-
uit cœlos: & obſtetricãte manu eius
eductus eſt coluber tortuoſus. Ecce,
hæc ex parte dicta ſunt viarũ eius:
& cum vix paruam ſtillã ſermonis
eius audierimus, quis poterit toni-
truũ magnitudinis illius intueri?

CAPVT XXVII.

A ADdidit quoque Iob, assu
mens parabolam suam,
& dixit. Viuit deus, qui ab/
stulit iudicium meum, &
omnipotens qui ad amaritudinem
adduxit animam meam: quia donec
superest halitus in me, & spiritus dei
in naribus meis, non loquentur la/
bia mea iniquitatem, nec lingua mea
meditabitur mẽdacium. Absit à me,
vt iustos vos esse iudicem. donec de
ficiam, non recedam ab innocentia
mea. Iustificationem meam quam
cœpi tenere, nõ deseram. neq; enim
reprehendit me cor meum in omni
B vita mea. Sit vt impius inimicus me
us, & aduersarius meus quasi ini/
quus. Quę est enim spes hypocritę si
auare rapiat, & non liberet deus ani/
mam eius? Nunquid deus audiet cla
morem eius, cum venerit super eum
angustia? Aut poterit in omnipoten
te delectari, & inuocare deum omni
tempore? Docebo vos per manũ dei

quę omnipotens habeat, nec abscon
dã. Ecce, vos omnes nostis, & quid A
sine causa vana loquimini? Hæc est C
pars hominis impij apud deum, &
hęreditas violẽtorum, quam ab om
nipotente suscipient. Si multiplicati
fuerint filij eius, in gladio erũt, & ne-
potes eius non saturabuntur pane.
Qui reliqui fuerint ex eo, sepelient
in interitu, & viduæ illius non plo-
rabunt. Si comportauerit quasi ter-
ram argentum, & sicut lutum prępa
rauerit vestimenta: Præparabit qdẽ,
sed iustus vestietur illis, & argẽtum
innocens diuidet. Ædificauit sicut ti D
nea domũ suam, & sicut custos fecit
vmbraculum. Diues cum dormierit
psal. 48. nihil secum auferet: aperiet oculos
suos, & nihil inueniet. Apprehendet
eum quasi aqua inopia, nocte oppri-
met eum tempestas. Tollet eum vẽ-
tus vrens & auferet, & velut turbo
rapiet eum de loco suo. Emittet su-
per eum, & nõ parcet, de manu eius
fugiens fugiet. Stringet super eũ ma-

nus suas, & sibilabit super illum in-
tuens locum eius.

CAPVT. XXVIII.

A HAbet argentum, venarum
suarum principia: & auro
locus est in quo cõflatur.
Ferrum de terra tollitur:
& lapis solutus calore, in æs verti-
tur. Tempus posuit tenebris, & vni-
uersorum finem ipse considerat, la-
pidem quoque caliginis, & vmbram
mortis. Diuidet torrens à populo pe-
regrinante, eos quos oblitus est pes
egentis hominis & inuios. Terra de
qua oriebatur panis in loco suo, igni
subuersa est. Locus sapphiri lapides
B eius, & glebæ illius aurum. Semi-
tam ignorauit auis, nec intuitus est
eam oculus vulturis. Non calcaue-
C runt eam filij institorum, nec per-
transiuit per eam leæna. Ad silicem
extẽdit manũ suam, subuertit à radi
cibus mõtes. In petris riuos excidit.
& omne p̃ciosum vidit oculus eius.
Profunda quoq; fluuiorũ scrutatus

est, & abscõdita produxit in lucem.
Sapiẽtia vero vbi inuenitur? & quis
est locus intelligentiæ? Nescit homo C
precium eius, nec inuenitur in ter-
ra suauiter viuentium. Abyssus di-
cit, Non est in me: & mare loquitur,
Sapiẽ.7.a Non est mecum. Non dabitur au-
rum obryzum pro ea, nec appende-
tur argentum in cõmutatione eius.
Non conferetur tinctis Indiæ colo-
ribus, nec lapidi sardonyco precio-
sissimo, vel sapphiro. Non adæ-
quabitur ei aurum vel vitrum, nec A
commutabũtur pro ea vasa auri. Ex
celsa & eminentia non commemo-
rabuntur comparatione eius. trahit
autem sapientia de occultis. Nõ ad-
æquabitur ei topazion de Æthiopia,
nec tincturæ mundissimę componẽ
tur. Vnde ergo sapiẽtia veniet? & qs D
est locus intelligentię? Abscõdita est
ab oculis omnium viuentium, volu
cres quoque cœli latet. Perditio &
mors dixerũt, Auribus nostris audi-
uimus famam eius. Deus intelligit

viam eius, & ipse nouit locũ illius.
Ipse enim fines mundi intuetur: &
omnia quæ sub cœlo sunt, respicit.
Qui fecit vẽtis pondus, & aquas ap-
pendit in mensura. Quãdo ponebat
pluuijs legem, & viam procellis so-
nantibus. Tunc vidit illam, & enar-
rauit, & præparauit, & inuestigauit.
Et dixit homini, Ecce, timor domini
ipsa est sapientia: & recedere à malo,
intelligentia.

CAPVT XXIX.

A ADdidit quoque Iob, assu-
mẽs parabolã suam, & di
xit. Quis mihi tribuat, vt
sim iuxta mẽses pristinos
secundũ dies q̃bus deus custodiebat
me? Quãdo splendebat lucerna eius
super caput meum, & ad lumẽ eius
ambulabam in tenebris. Sicut fui in
diebus adolescentiæ meę, quando se
creto deus erat in tabernaculo meo.
Quando erat omnipotẽs mecum: &
in circuitu meo pueri mei. Quando
lauabam pedes meos butyro, & pe-

tra fundebat mihi riuos olei. Quan- B
do procedebam ad portam ciuita-
tis, & in platéa parabant cathedram
mihi. Videbant me iuuenes, & ab-
scondebant: & senes assurgentes sta-
bant. Principes cessabant loqui, & di
gitum superponebant ori suo. Vo-
cem suam cohibebant duces, & lin-
gua eorum gutturi suo adhærebat.
Auris audiens beatificabat me, &
oculus videns testimonium redde-
bat mihi, eo quòd liberassem paupe
rem vociferantem, & pupillum cui
non esset adiutor. Benedictio peri- C
turi super me veniębat, & cor viduę
consolatus sum. Iustitia indutus
sum: & vestiui me sicut vestimento,
& diademate, iudicio meo. Oculus
fui cæco, & pes claudo. Pater eram
pauperum: & causam quam nescie-
bam, diligentissime inuestigabam.
Conterebam molas iniqui, & de dé
tibus illius auferebam prędam. Dice
bamq́ue, In nidulo meo moriar, & si-
cut palma multiplicabo dies. Radix

mea aperta eſt ſecus aquas, & ros
D morabitur in meſſione mea. Gloria
mea ſemper innouabitur, & arcus
meus in manu mea inſtaurabitur.
Qui me audiebant, expectabant ſen
tentiam, & intenti tacebant ad conſi
lium meum. Verbis meis addere ni-
hil audebant, & ſuper illos ſtillabat
eloquium meum. Expectabant me
ſicut pluuiam. & os ſuum aperiebãt
quaſi ad imbrem ſerotinum. Si quan
do ridebam ad eos, non credebant;
& lux vultus mei nõ cadebat in ter
ram. Si voluiſſem ire ad eos, ſedebã
primus, cũq; ſederem quaſi rex cir-
cunſtante exercitu, eram tamen mœ
rentium conſolator.

CAPVT XXX.

A NVnc aũt derident me iu-
niores tempore, quorum
nõ dignabar patres pone-
re cũ canibus gregis mei.
Quorum virtus manuum mihi erat
pro nihilo, & vita ipſa putabantur
indigni. Egeſtate & fame ſteriles,

qui rodebant in solitudine, squalen-
tes calamitate & miseria. Et mande-
bant herbas, & arborum cortices, &
radix iuniperorum erat cibus eorũ.
Qui de conuallibus ista rapientes,
cum singula reperissent, ad ea cum
clamore currebant. In desertis habi-
tabant torrentium, & in cauernis ter
ræ vel sup̃ glareã. Qui inter huiusce
modi lętabantur, & esse sub sentibus
delitias computabant. Filij stulto- B
rum & ignobilium, & in terra pe-
nitus non parentes. Nunc in eorum
canticum versus sum, & factus sum
eis in prouerbium. Abominantur
me, & longe fugiunt à me, & faciem
meam conspuere non verentur. Pha
retram enim suam aperuit, & affli-
xit me, & frenum posuit in os me- A
um. Ad dexteram orientes calami-
tates meæ ilico surrexerunt: pedes
meos subuerterunt, & oppresserunt
quasi fluctibus semitis suis. Dissi-
pauerunt itinera mea, insidiati sunt
mihi: & præualuerunt, & non fuit

qui ferret auxilium. Quasi rupto
muro, & aperta ianua irruerunt su-
per me, & ad meas miserias deuolu-
ti sunt. Redactus sum in nihilum:
C abstulisti quasi ventus desiderium
meum: & velut nubes pertransijt sa
lus mea. Nunc autem in memetip-
so marcescit anima mea, & possident
me dies afflictionis. Nocte os meum
perforatur doloribus: & qui me co
medunt, non dormiunt. In multitu
dinę eorum consumitur vestimen-
tum meum, & quasi capitio tunicæ
succinxerunt me. Comparatus sum
luto, & assimilatus sum fauillæ & ci
neri. Clamo ad te, & nõ exaudis me:
sto, & non respicis me. Mutatus es
mihi in crudelem, & in duritia ma-
nus tuę aduersaris mihi. Eleuasti me
& quasi super ventum ponens, elisi-
sti me valide. Scio quia morti trades
me, vbi constituta est domus omni
D viuenti. Veruntamen non ad cõsum
ptionem meam emittis manũ tuã:
& si corruerint, ipse saluabis. Flebã

quondam super eo qui afflictus erat,
& compatiebatur anima mea paupe
ri. Expectabam bona, & venerũt mi/
hi mala: prestolabar lucem, & erupe
rũt tenebrę. Interiora mea efferbue
runt absq; vlla requie, præuenerunt
me dies afflictionis. Mœrens incede
bam, sine furore consurgẽs, in turba
clamabam. Frater fui draconum, &
socius struthionũ. Cutis mea deni/
grata est super me, & ossa mea arue/
runt prę caumate. Versa est in luctũ
cithara mea, & organum meũ in vo
cem flentium.

CAPVT XXXI.

A PEpigi fœdus cum oculis meis, vt ne cogitarem quidem de virgine. Quam enim partem haberet in me deus desuper, & hæreditatem omnipotens de excelsis? Nunquid non perditio est iniquo, & alienatio operantibus iniustitiam? Nonne ipse considerat vias meas, & cunctos gressus meos dinumerat? Si ambula

ui in vanitate., & festinauit in malo pes meus, appendat me in statêra iusta, & sciat deus simplicitatem meam. Si declinauit gressus meus de via, et si secutus est oculus meus cor meum, & si in manibus meis adhæsit macula, Seram, & alius comedat, & progenies mea eradicetur. Si deceptum est cor meum super muliere: & si ad ostium amici mei insidiatus sum, Scortum alterius sit vxor mea, & super illam incuruentur alij.
B Hoc enim nefas est, & iniquitas maxima: Ignis est vsque ad perditionē deuorans, & omnia eradicans genimina. Si contempsi subire iudicium cum seruo meo, & ancilla mea, cū disceptarēt aduersum me. Quid enim faciam, cum surrexerit ad iudicandū deus? & cū quæsierit, quid respōdebo illi? Nunqd non in vtero fecit me, qui & illum operatus est: & formauit me in vulua vnus? Si negaui quod volebant pauperibus, & oculos viduę expectare feci, Si comedi

buccellam meam solus, & non co⁄
medit pupillus ex ea. (Quia ab in⁄
fantia mea creuit mecum miseratio:
& de vtero matris meæ egressa est
mecum.) Si despexi prætereuntem,
eo quòd non habuerit indumentũ,
& absque operimento pauperem, Si
non benedixerunt mihi latera eius,
& de velleribus ouium mearum ca⁄
lefactus est, Si leuaui super pupillũ C
manum meam, etiam cum viderem
me in porta superiorem, Humerus
meus à junctura sua cadat, & bra⁄
chium meum cum suis ossibus con⁄
frigatur. Semper enim quasi tumen⁄
tes super me fluctus timui deum, &
pondus eius ferre non potui. Si pu⁄
taui aurum robur meum. & obryzo
dixi, Fiducia mea, Si lætatus sum su
per multis diuitijs meis, & quia plu
rima reperit manus mea, Si vidi so⁄
lem cum fulgeret, & lunam inceden
tem clare, & lętatum est in abscon⁄
dito cor meũ, & osculatus sum ma⁄
num meã ore meo: Quæ est iniqtas
maxima,

maxima, & negatio contra deum, al
tissimum. Si gauisus sum ad ruinam
eius qui me oderat: & exultaui quòd
inuenisset eum malum. Non enim
dedi ad peccandum guttur meum,
vt expeterem maledicens animam
D eius. Si non dixerunt viri tabernacu-
li mei, Quis det de carnibus eius, vt
saturemur? Foris non mansit pere-
grinus, ostium meum viatori patuit.
Si abscondi quasi homo peccatum
meum, & celaui in sinu meo iniqui-
tatem meam. Si expaui ad multitu-
dinem nimiam, & despectio propin-
quorum terruit me: & non magis ta
cui, nec egressus sum ostium. Quis
mihi tribuat auditorem, vt desideri-
um meum audiat omnipotens: &
librum scribat ipse qui iudicat, Vt in
humero meo portem illum, & cir-
E cundem illum quasi coronam mihi?
Per singulos gradus meos pronun-
ciabo illum, & quasi principi offe-
ram eum. Si aduersum me terra mea
clamat, & cum ipsa sulci eius deflent,

Si fructus eius comedi abſque pecu-
nia, & animam agricolarum eius af-
flixi: Pro frumento oriatur mihi tri-
bulus, & pro hordeo ſpina. Finita
ſunt verba Iob.

CAPVT XXXII.

OMiſerunt autem tres viri A
iſti reſpondere Iob, eo ꝙ
iuſtus ſibi videretur. Et
iratus, indignatúſque eſt
Eliu filius Barachel Buzites, de co-
gnatione Ram: iratus eſt autem ad-
uerſum Iob, eo quòd iuſtum ſe eſſe
diceret coram deo. Porrò aduerſum
amicos eius indignatus eſt, eo quòd
non inueniſſent reſponſionem ratio-
nabilem, ſed tantummodo condem-
naſſent Iob. Igitur Eliu expectauit
Iob loquentem: eo quòd ſeniores
eſſent, qui loquebantur. Cum autem B
vidiſſet quòd tres reſpondere nõ po
tuiſſent, iratus eſt vehementer. Re-
ſpondensq; Eliu filius Barachel Bu-
zites, dixit. Iunior ſum tẽpore, vos

autem antiquiores: idcirco demisso
capite veritus sum vobis indicare
meam sententiam. Sperabam enim
quòd ætas prolixior loqueretur, &
annorum multitudo doceret sapien
tiam. Sed vt video, spiritus est in ho-
minibus, & inspiratio omnipoten-
tis dat intelligentiam. Non sunt lon
gæui sapientes, nec senes intelligunt
C iudicium. Ideo dicam, audite me,
ostendam vobis etiam ego meam sa
pientiam. Expectaui enim sermones
vestros, audiui prudétiam vestram,
donec disceptaremini sermonibus. Et
donec putabam vos aliquid dicere,
considerabam: sed vt video, non est
qui possit arguere Iob, & responde-
re ex vobis sermonibus eius. Ne for-
te dicatis, Inuenimus sapiẽtiã, deus
proiecit eum, non homo. Nihil locu
tus est mihi; & ego non secundum
sermones vestros respõdebo illi. Ex-
timuerunt, nec responderunt vltra,
D abstuleruntq; à se eloquium. Quo-
niam igitur expectaui & non sunt lo

cuti: ſteterunt, nec vltra reſponderũt:
Reſpondebo & ego partem meam,
& oſtendam ſcientiam meam. Ple-
nus ſum enim ſermonibus, & coar-
tat me ſpiritus vteri mei. En venter
meus quaſi muſtum abſq; ſpiraculo,
quod lagũculas nouas dirumpit. Lo
quar, & reſpirabo paululũ: aperiam
labia mea, & reſpondebo. Non acci-
piam perſonam viri, & deum homi-
ni non æquabo. Neſcio enim quãdiu
ſubſiſtam, & ſi poſt modicum tollat
me factor meus.

CAPVT XXXIII.

AVdi igit̃ Iob eloquia mea, A
& omnes ſermones meos
auſculta. Ecce, aperui os
meũ, loquatur lingua mea
in faucib9 meis. Simplici corde meo
ſermones mei, & ſciẽtiam labia mea
puram loquentur. Spiritus dei fecit
me, & ſpiraculum omnipotentis vi-
uificauit me. Si potes, reſpõde mihi,
& aduerſus faciem meam conſiſte,

Ecce, & me sicut & te fecit deus, & de
eodē luto ego quoq; formatus sum.
Veruntamen miraculum meum nō
te terreat, & eloquentia mea non sit
tibi grauis. Dixisti ergo in auribus
meis, & vocem verborum tuorum
B audiui. Mundus sum ego, & absque
delicto immaculatus, & non est ini-
quitas in me. Quia querelas in me re-
perit, ideo arbitratus est me inimi-
cum sibi. Posuit in neruo pedes me-
os, custodiuit omnes semitas meas.
Hoc est ergo, in quo non es iustifica-
tus. respondebo tibi, quia maior sit
deus homine. Aduersus eum conten
dis, quòd non ad omnia verba respō
derit tibi. Semel loquitur deus, & se-
cundo idipsum non repetit. Per som
nium in visione nocturna, quando
irruit sopor super homines, & dor-
C miunt in lectulo: Tunc aperit aures
virorum, & erudiens eos, instruit di-
sciplina. Vt auertat hominem ab his
quæ fecit, & liberet eum de superbia,
Eruens animam eius à corruptione,

& vitam illius, vt non trãseat in gla/
dium. Increpat quoq; per dolorem
in lectulo, & omnia ossa eius marce/
scere facit. Abominabilis ei fit in vita
sua panis, & animæ illius cibus ante
desiderabilis. Tabescet caro eius, &
ossa quæ tecta fuerant, nudabuntur.
Appropinquabit corruptioni anima
eius, & vita illius mortiferis. Si fue/
rit pro eo angelus loquens vnus de
millibus, vt annũciet hominis æqui/
tatem, miserebitur eius, & dicet, Li/ D
bera eum, vt non descendat in corru
ptionem: inueni in quo ei propitier.
Cõsumpta est caro eius à supplicijs,
reuertatur ad dies adolescentiæ suæ.
Deprecabitur deum, & placabilis ei
erit: & videbit faciem eius in iubilo,
& reddet homini iustitiam suam. Re
spiciet homines, & dicet, Peccaui, &
vere deliqui: & vt eram dignus, non
recepi. Liberauit animam suam, ne
pergeret in interitum, sed viuens lu/
cem videret. Ecce, hæc omnia opera/
tur deus tribus vicibus per singulos,

vt reu
ptione
Attéd
ego lo
quaris
enim
habes.
pient

A P

Auris
escas
gamu
quid
stus s
meur
daciu
absq;
Iob,
aquar
bus ir

vt reuocet animas eorum à corru-
ptione,& illuminet luce viuentium.
Attēde Iob,& audi me: & tace,dum
ego loquor. Si autem habes quid lo-
quaris,responde mihi. loquere: volo
enim te apparere iustū. Quòd si non
habes, audi me: tace, & docebo te sa-
pientiam.

CAPVT XXXIIII.

A PRonuncians itaque Eliu,
etiam hæc locutus est, Au
dite sapientes verba mea,
& eruditi auscultate me.
Auris enim verba probat, & guttur
escas gustu dijudicat. Iudicium eli-
gamus nobis, & inter nos videam⁹,
quid sit melius, Quia dixit Iob, Iu-
stus sum, & deus subuertit iudicium
meum. In iudicando enim me, men
dacium est: & violenta sagitta mea
absq; vllo peccato. Quis est vir vt est
Iob, qui bibit subsannationem quasi
aquam, Qui graditur cum operanti-
bus iniquitatem, & ambulat cum vi-

ris impijs? Dixit enim, Non placebit
vir deo, etiam si cucurrerit cum eo.
Ideo viri cordati audite me, absit à
deo impietas, & ab omnipotente ini
quitas. Opus enim hominis reddet B
ei, & iuxta vias singulorum restituet
eis. Vere enim deus non condemna-
bit frustra, nec omnipotens subuer-
tet iudicium. Quem constituit alium
super terram? aut quem posuit super
orbem quem fabricatus est? Si dixe-
xerit ad eum cor suum, spiritũ illius
& flatum ad se trahet: Deficiet om-
nis caro simul, & homo in cinerem
reuertetur. Si habes ergo intellectũ,
audi quod dicitur, & ausculta vo-
cem eloquij mei. Nunquid qui non
amat iudicium, sanari potest? & quo-
modo tu eum qui iustus est, intantũ
condemnas? Qui dicit regi apostata,
Deu.10.d qui vocat duces impios. Qui nõ ac-
2.Pa.19.c cipit personas principum nec cogno
Sapiē.6.b uit tyrannum, cum disceptaret con-
Eccli.35.b tra pauperem. opus enim manuum C
Rom.2.b eius sunt vniuersi. Subito morietur,

& in media nocte turbabuntur po- Gala.2.b
puli, & pertrāsibunt, & auferent vio- Ephe.6.b
lentum absq; manu. Oculi enim eius Colos.3.d
super vias hominum, & omnes gres- Act.10.e
sus eorum considerat. Non sunt tene- 1.Pet.1.c
bræ, & non est vmbra mortis, vt ab-
scondantur ibi qui operantur iniqui-
tatem. Neq; enim vltra in hominis
potestate est, vt veniat ad deum in iu-
dicium. Conteret multos innumera-
biles, & stare faciet alios pro eis. No-
uit enim opera eorum: & idcirco in-
ducet noctem, & conterentur. Quasi
impios percussit eos in loco viden-
tium. Qui quasi de industria recesse-
runt ab eo, & omnes vias eius intel-
ligere noluerunt, vt peruenire face-
rent ad eum clamorem egeni, & au-
D diret vocem pauperum. Ipso enim
concedente pacem, quis est qui con-
demnet? ex quo abscōderit vultum,
quis est qui contempletur eum? & su-
per gentes, & super omnes homines.
Qui regnare facit hominem hypocri-
tam, propter peccata populi. Quia er

go ego locutus sum ad deũ, te quo-
que non prohibebo. Si erraui, tu do-
ce me: si iniquitatem locutus sum, vl-
tra non addam. Nunquid à te deus
expetet eam, quia displicuit tibi? tu
enim cœpisti loqui, & nõ ego. quòd
si quid nosti melius, loquere, Viri in-
telligentes loquantur mihi, & vir sa-
piens audiat me. Iob autem stulte lo
cutus est, & verba illius non sonant
disciplinam. Pater mi, probetur Iob
vsq; ad finem. ne desinas ab homine
iniquitatis qui addidit super peccata
sua blasphemiam. Inter nos interim
constringatur, & tunc ad iudicium
prouocet sermonibus suis deum.

CAPVT XXXV.

A Igitur Eliu hæc rursum lo-
cutus est, Nũquid ęqua vi-
detur tibi tua cogitatio, vt
diceres, Iustior sum deo?
Dixisti enim, Non tibi placet quod
rectum est: vel quid tibi proderit, si
ego peccauero? Itaq; ego responde-

bo
B tec
coi
sit.
si
tua
si i
qu
qu
tua
C sti
lu
bu
ru
cit
Q
&
cla
D su
str
sa
di
ra
nc
sci

bo ſermonibus tuis, & amicis tuis
B tecum. Suſpice cœlum & intuere,&
contemplare æthera quòd altior te
ſit. Si peccaueris,quid ei nocebis? &
ſi multiplicatæ fuerint iniquitates
tuæ,quid facies contra eum? Porrò
ſi iuſte egeris, quid donabis ei, aut
quid de manu tua accipiet? Homini
qui ſimilis tui eſt, nocebit impietas
tua: & filium hominis adiuuabit iu-
C ſtitia tua. Propter multitudinem ca-
lumniatorum clamabunt: & eiula-
bunt propter vim brachij tyranno-
rum. Et non dixit, Vbi eſt deus qui fe
cit me,& qui dedit carmina in nocte?
Qui docet nos ſuper iumenta terræ,
& ſuper volucres cœli erudit nos. Ibi
clamabunt,& non exaudiet,propter
D ſuperbiam malorum. Non ergo fru-
ſtra audiet deus, & omnipotens cau-
ſas ſingulorũ intuebitur. Etiam cum
dixeris, Non conſiderat. iudicare co-
ram illo,& expecta eum. Nunc enim
non infert furorem ſuum, nec vlci-
ſcitur ſcelus valde. Ergo Iob fruſtra

aperit os ſuum, & abſq; ſcientia verba multiplicat.

CAPVT XXXVI.

ADdens quoq; Eliu, hæc lo- A
cutus eſt. Suſtine me paululum, & indicabo tibi, adhuc enim habeo quod pro deo loquar. Repetam ſcientiam meam à principio, & operatorem meũ probabo iuſtum. Vere enim abſque mendacio ſermones mei, & perfecta ſcientia probabitur tibi. Deus potentes non abijcit, cum & ipſe ſit potẽs: Sed non ſaluat impios, & iudicium pauperibus tribuet. Non auferet à iuſto oculos ſuos, & reges in ſolio collocat in perpetuum, & illi eriguntur. Et ſi fuerint in catenis, & vinciantur funibus paupertatis, indicabit eis opera eorum & ſcelera eorum, quia
violenti fuerunt. Reuelabit quoque B
aurem eorum, vt corripiat: & loquetur, vt reuertantur ab iniquitate. Si audierint & obſeruauerint, comple-

bunt dies ſuos in bono, & annos ſu-
os in gloria. Si autem non audierint,
tranſibunt per gladium, & cõſumen
tur in ſtultitia. Simulatores & callidi
prouocant iram dei. neq; clamabunt
cum vincti fuerint. Morietur in tem
peſtate anima eorum, & vita eorum
inter effœminatos. Eripiet de angu-
ſtia ſua pauperem, & reuelabit in tri
bulatione aurem eius. Igitur ſalua-
bit te de ore anguſto latiſſime, & non
habente fundamentum ſubter ſe: re-
C quies autẽ menſæ tuæ erit plena pin
guedine. Cauſa tua quaſi impij iudi-
cata eſt, cauſam iudiciumq; recipies.
Non te ergo ſuperet ira, vt aliquem
opprimas: nec multitudo donorum
inclinet te. Depone magnitudinem
tuam abſque tribulatione, & omnes
robuſtos fortitudine. Ne protrahas
noctem, vt aſcendant populi pro eis.
Caue ne declines ad iniquitatẽ: hanc
enim cœpiſti ſequi poſt miſeriã. Ecce,
deus excelſus in fortitudine ſua, &
nullus ei ſimilis in legiſlatoribus.

Quis poterit scrutari vias eius: aut
quis audet ei dicere, Operatus es ini-
quitatem? Memento quòd ignores
opus eius, de quo cecinerūt viri. Om D
nes homines vident eum, vnusquisq;
intuetur procul. Ecce deus magnus
vincés scientiam nostram: numerus
annorum eius inæstimabilis. Qui au
fert stillas pluuię, & effundit imbres
ad instar gurgitum, qui de nubibus
fluunt: quæ prætexunt cuncta desu-
per. Si voluerit extédere nubes quasi
tentorium suum, & fulgurare lumi-
ne suo desuper, cardines quoq; maris
operiet. Per hæc enim iudicat popu-
los, & dat escas multis mortalibus.
In manibus abscondit lucem, & pr ę
cipit ei vt rursus adueniat. Annūciat
de ea amico suo, quòd possessio eius
sit, & ad eam possit ascendere.

CAPVT XXXVII.

SVper hoc expauit cor me- A
um, & emotum est de lo-
co suo. Audite auditionem
in terrore vocis eius, & so-

num de ore illius procedētem. Sub/
ter omnes cœlos ipſe conſiderat, &
lumen illius ſuper terminos terræ.
Poſt eum rugiet ſonitus, tonabit vo
ce magnitudinis ſuæ, & non inueſti/
gabitur, cum audita fuerit vox eius.
Tonabit deus in voce ſua mirabili/
ter, qui facit magna & inſcrutabilia.
Qui pręcipit niui vt deſcendat ſuper
terram, & hyemis pluuijs, & imbri
B fortitudinis ſuæ. Qui in manu om/
C nium hominum ſignat, vt nouerint
ſinguli opera ſua. Ingredietur beſtia
latibulum, & in antro ſuo morabi/
tur. Ab interioribus egredietur tem/
peſtas, & ab arcturo frigus. Flāte deo
concreſcit gelu, & rurſum latiſſime
funduntur aquæ. Frumentum deſi/
derat nubes, & nubes ſpargunt lumē
ſuum. Quæ luſtrant per circuitum
quocunq; eas voluntas gubernantis
duxerit, ad omne quod præcęperit
illis ſuper faciem orbis terrarum, ſi/
ue in vna tribu, ſiue in terra ſua, ſiue
in quocunq; loco miſericordiæ ſuæ

eas iusserit inueniri. Ausculta hæc C
Iob, sta, & considera mirabilia dei.
Nunquid scis quando præceperit de-
us pluuijs, vt ostenderent lucem nu-
bium eius? Nūquid nosti semitas nu
bium magnas, & perfectas scientias?
Nónne vestimenta tua calida sunt,
cum perflata fuerit terra austro? Tu
forsitan cum eo fabricatus es cœlos,
qui solidissimi quasi ære fusi sunt.
Ostẽde nobis quid dicamus illi. nos
quippe inuoluimur tenebris. Quis D
narrabit ei quæ loquor? etiam si lo-
cutus fuerit homo, deuorabitur. At
nunc non vident lucem. subito aer
cogetur in nubes: & ventus trãsiens
fugabit eas. Ab aquilone aurum ve-
nit. & ad deum formidolosa lauda-
tio. Digne eum inuenire non possu-
mus, magnus fortitudine, & iudicio,
& iustitia, & enarrari non potest.
Ideò timebunt eum viri, & non au-
debunt contemplari omnes qui sibi
videntur esse sapientes.

Caput

CAPVT XXXVIII.

A Respondens autem dominus Iob de turbine, dixit: Quis est iste inuolués sententias sermonibus imperitis? Accinge sicut vir lumbos tuos; interrogabo te, & responde mihi. Vbi eras quando ponebam fundamenta terræ? indica mihi, si habes intelligétiam. Quis posuit mensuras eius si nosti? vel quis tetendit super eam lineam? Super quo bases illius solidatæ sunt? aut quis dimisit lapidem angularem eius, cum me laudarent simul astra matutina, & iubilarent omnes filij dei? Quis conclusit ostijs mare, quando erumpebat quasi de vulua procedens, cum ponerem nubem vestimentum eius, & caligine illud quasi pannis infantiæ

B obuoluerem? Circundedi illud terminis meis, & posui vecté & ostia, Et dixi, Vsque huc venies, & non procedes amplius, & hic confringes tumentes fluctus tuos. Nunquid post

ortum tuum præcępiſti diluculo,& oſtendiſti auroræ locum ſuum? & te nuiſti concutiens extrema terrę, & excuſſiſti impios ex ea? Reſtituetur vt lutum ſignaculum, & ſtabit ſicut veſtimentum. Auferetur ab impijs lux ſua,& brachium excelſum confringetur. Nunquid ingreſſus es profunda maris, & in nouiſſimis abyſſi deambulaſti? Nunquid apertæ ſunt tibi portæ mortis,& oſtia tenebroſa vidiſti? Nunquid conſideraſti latitudines terræ? indica mihi ſi noſti omnia, In qua via lux habitet, & tenebrarum quis locus ſit, Vt ducas vnū quodq; ad terminos ſuos,& intelligas ſemitas domus eius. Sciebas tūc G
ꝙ naſciturus eſſes? & numerum dierum tuorum noueras? Nunquid ingreſſus es theſauros niuis, aut theſauros grandinis aſpexiſti, Quę præparaui in tempus hoſtis, in diem pugnæ & belli? Per quam viam ſpargitur lux, diuiditur æſtus ſuper terram? Quis dedit vehemētiſſimo im-

bri cursum, & viam sonantis toni-
trui, Vt plueret super terram absque
homine in deserto, vbi nullus mor-
talium commoratur, Vt impleret in-
uia & desolatam, & produceret her-
bas virentes? Quis est pluuiæ pater
vel quis genuit stillas roris? De cuius
vtero egressa est glacies? & gelu de
cœlo quis genuit? In similitudinem
lapidis aquæ durantur, & superficies
abyssi constringitur: Nunquid con-
A iungere valebis micantes stellas Ple
iades, aut gyrum arcturi poteris dis-
sipare? Nunquid producis luciferum
D in tempore suo, & vesperum super
filios terrę consurgere facis? Nũquid
nosti ordinem cœli, & pones ratio-
nem eius in terra? Nũquid eleuabis
ad nebulam vocem tuam, & impe-
tus aquarum operiet te? Nunquid
mittes fulgura, & ibunt: & reuerten-
tia dicent tibi, Assumus? Quis po-
suit in visceribus hominis sapientiã?
vel quis dedit gallo intelligentiam?
Quis enarrabit cœlorum rationem,

& concentum cœli quis dormire fa-
ciet? Quando fundebatur puluis in
terra, & glebæ compingebantur? Nú
quid capies leænæ prędam, & ani-
mam catulorum eius implebis, Quá
do cubant in antris, & in speluncis
insidiantur? Quis præparat coruo
escam suã, quando pulli eius clamát
ad deum, vagantes, eo quòd non ha
beant cibos?

CAPVT XXXIX.

NVnquid nosti tẽpus par- A
tus ibicũ in petris, vel par
turientes ceruas obserua- C
sti? Dinumerasti menses
conceptus earum, & scisti tempus
partus earum? Incuruantur ad fœ-
tum & pariunt, & rugitus emittunt.
Separantur filij earum, pergunt ad
pastum, egrediuntur, & non reuer-
tũtur ad eas. Quis dimisit onagrum
liberum, & vincula eius quis soluit?
Cui dedi in solitudine domum, &
tabernacula eius in terra salsuginis.
Contemnit multitudinem ciuitatis,

clamorē exactoris nō audit. Circum
spicit montes pascuæ suę, & viren-
B tia quæqȝ perquirit. Nunquid volet
rhinoceros seruire tibi, aut morabi-
tur ad præsepe tuum? Nunquid alli-
gabis rhinocerota ad arandum loro
tuo? aut confringet glebas vallium
post te? Nunquid fiduciam habebis
in magna fortitudine eius, & dere-
linques ei labores tuos? Nūquid cre-
des illi, quoniam sementem reddat
tibi, & aream tuam congreget? Pen-
na struthionis similis est pennis he-
rodij, & accipitris. Quando derelin-
quit oua sua in terra, tu forsitā in pul
uere calefacies ea? Obliuiscitur quod
C pes conculcet ea, aut bestia agri con
terat. Duratur ad filios suos quasi nō
sint sui, frustra laborauit nullo timō
re cogente. Priuauit enim eam deus
sapientia, nec dedit illi intelligentiā.
Cum tempus fuerit, in altum alas
erigit: deridet equum & ascensorem
eius. Nunquid præbebis equo forti-
tudinem, aut circundabis collo eius

hinnitum? Nunquid suscitabis eum
quasi locustas? gloria narium eius ter-
ror. Terram vngula fodit, exultat au-
dacter: in occursum pergit armatis.
Contemnit pauorem, nec cedit gla-
dio. Super ipsum sonabit pharetra,
vibrabit hasta & clypeus. Feruens &
fremens sorbet terram, nec reputat
tubæ sonare clangorem. Vbi audie-
rit buccinam, dicet, Vah: procul odo-
ratur bellum, exhortationem ducũ,
& vlulatum exercitus. Nunquid per
sapientiam tuam plumescit accipiter
expandens alas suas ad austrum? Nũ-
quid ad præceptum tuum eleuabi-
tur aquila, & in arduis ponet nidum
suum? In petris manet, in præruptis D
silicibus cõmoratur, atq; in inacces-
sis rupibus. Inde contemplatur escã
& de longe oculi eius prospiciunt.
Pulli eius lambunt sanguinẽ: & vbi-
cunque cadauer fuerit, statim adest.
Et adiecit dominus, & locutus est
ad Iob, Nunquid qui contendit cum
deo, tam facile conquiescit? vtique qui

arguit deum, debet respódere ei. Re-
spondens autem Iob domino, di-
xit. Qui leuiter locutus sum, respon
dere quid possum? manú meam po-
nam super os meum. Vnum locutus
sum, quod vtinam non dixissem, &
alterum, quibus vltra non addam.

CAPVT XL.

A RESpondens autem domi-
nus Iob de turbine, dixit.
Accinge sicut vir lumbos
tuos: interrogabo te, & in-
dica mihi. Núquid irritum facies iu-
dicium meum: & condemnabis me,
vt tu iustificeris? Et si habes brachiú
sicut deus, & si voce simili tonas,
Circunda tibi decórem, & in subli-
me erigere, & esto gloriosus, & spe-
B ciosis induere vestibus. Disperge su-
perbos furore tuo: & respiciens om-
nem arrogãtem humilia, respice cun
ctos superbos, & confunde eos, & cõ
C tere impios in loco suo. Absconde
eos in puluere simul, et facies eorum
demerge in foueam: Et ego confite-

bor quòd saluare te possit dextera
tua. Ecce, Behemoth quem feci tecū,
fœnum quasi bos comedet. Fortitu
do eius in lumbis eius, & virtus il-
lius in vmbilico ventris eius. Strin-
git caudam suam quasi cedrum, ner
ui testiculorum eius perplexi sunt.
Ossa eius velut fistulę æris, cartilago C
illius quasi laminę ferreæ. Ipse est
principium viarum dei. qui fecit eū,
applicabit gladium eius. Huic mon
tes herbas ferunt: omnes bestię agri
ludent ibi. Sub vmbra dormit in se-
creto calami, in locis humentibus.
Protegunt vmbrę vmbram eius, cir
cundabunt eum salices torrentis. Ec
ce, absorbebit fluuium, & non mira-
bitur: & habet fiduciam, quòd ifluat
Iordanis in os eius. In oculis eius
quasi hamo capiet eū, & in sudibus
perforabit nares eius. An extrahere
poteris Leuiathan hamo, & fune li-
gabis linguam eius? Nūquid pones D
circulum in naribus eius, & armilla
perforabis maxillam eius? Nunqd

multiplicabit ad te preces aut loque
tur tibi mollia? Nũquid feriet tecum
C pactum, & accipies eũ seruum sem-
D piternum? Nunquid illudes ei quasi
aui? aut ligabis eum ancillis tuis? Cõ
cîdent eum amici, diuident illum ne
gociatores. Nunquid implebis sage-
nas pelle eius, & gurgustium pisciũ
capite illius? Pone sup eũ manũ tuã:
Memento belli: nec vltra addas loq.
Ecce, spes eius frustabitur eum, & vi
dentibus cunctis precipitabitur.

CAPVT XLI.

A NOn quasi crudelis suscita- Hier. 50. g
bo eum. quis enim resiste
re potest vultui meo? Et
qs ante dedit mihi, vt red
dam ei? oĩa quæ sub cœlo sunt mea
sunt. Non parcam ei, & verbis potẽ
tibus, & ad deprecandum composi-
tis. Quis reuelabit faciem indumen-
ti eius? & in medium oris eius quis
intrabit? Portas vultus eius quis ape
riet? per gyrum dentium eius formi-
do. Corpus illius quasi scuta fusilia,

cōpactum squamis se prementibus.
Vna vni coniungitur,& ne spiraculū
quidem incedit per eas, Vna alteri ad B
hærebunt,& tenētes se nequaquam
separabuntur. Sternutatio eius splen
dor ignis,& oculi eius vt palpebræ
diluculi. De ore eius lampades pro
cedunt sicut tedæ ignis accēsæ. De na
ribus eius procedit fumus sicut ollę
succensæ,atq; feruentis. Halitus eius
prunas ardere facit,& flamma de ore
eius egreditur. In collo eius morabi
tur fortitudo,& faciē eius præcedet
egestas. Membra carnium eius cohę C
rentia sibi. mittet contra eum flumi
na,& ad locum alium non ferentur.
Cor eius indurabitur tāquam lapis,
& stringetur quasi malleatoris incus.
Cum sublatus fuerit,timebunt ange
li,& territi purgabūtur. Cum appre
henderit eum gladius , subsistere nō
poterit,neque hasta,neq; thorax. Re
putabit enim quasi paleas ferrum,et
quasi lignum putridum æs. Non fu
gabit eum vir sagittarius, in stipulā

versi sunt ei lapides fundæ. Quasi sti
pulam æstimabit malleum, & deri-
D debit vibrantē hastam. Sub ipso erūt
radij solis, sternet sibi aurū quasi lu-
tum. Feruescere faciet quasi ollam ꝓ
fundum: mare ponet quasi cum vn-
guenta bulliunt. Post eum lucebit se
mita, æstimabit abyssum quasi sene
scentem. Non est super terram pote-
stas, quę cōparetur ei, qui factus est
vt nullum timeret. Omne sublime vi
det ipse est rex super vniuersos filios
superbiæ.

CAPVT XLII.

A RESpondēs autem Iob do-
mino dixit, Scio quia om-
nia potes, & nulla te latet
cogitatio. Quis est iste qui
celat consilium absque scientia? ideō
insipienter locutus sum, & quę vltra
modum excedunt scientiam meam.
Audi, & ego loquar: interrogabo te,
& ostende mihi. Auditu auris audiui
te, nūc autem oculus meus videt te.
Idcirco ipse me reprehendo, & ago

penitentiam in fauilla & cinere.
¶ Postquam autem locutus est do
minus verba hæc ad Iob, dixit ad
Eliphaz Themaniten. Iratus est fu- B
ror meus in te, & in duos amicos tu-
os, quoniam non estis locuti coram
me rectum, sicut seruus meus Iob.
Sumite ergo vobis septem tauros, et
septem arietes, & ite ad seruum meũ
Iob, & offerte holocaustum pro vo
bis: Iob aũt seruus meus orabit pro
vobis faciem eius suscipiã, vt nõ vo
bis imputetur stultitia. neq; enim lo
cuti estis coram me rectum, sicut ser
uus meus Iob. Abierunt ergo Eli-
phaz Themanites, & Baldad Suites,
& Sophar Naamathites: & fecerunt
sicut locutus fuerat dominus ad eos
& suscepit dominus faciem Iob. Do C
minus quoque conuersus est ad pœ
nitentiam Iob, cum oraret ille pro
amicis suis. Et addidit dominus om
nia quæcunq; fuerant Iob, duplicia.
Venerunt autem ad eum omnes fra-
tres sui, & vniuersæ sorores suæ, &

cuncti qui nouerāt eum prius: & co-
mederunt cum eo panem in domo
eius. Et mouerunt super eum caput
& cõsolati sunt eum super omni ma
lo quod intulerat dominus super eũ.
Et dederũt ei vnusquisq; ouem vnã,
& inaurem aureã vnã. Dominus au-
tem benedixit nouissimis Iob ma-
D gis, q̃; principio eius. Et facta sunt ei
quatuordecim millia ouium, & sex
millia camelorũ, & mille iuga boũ,
& mille asinæ: & fuerunt ei septem
filij, & tres filiæ. Et vocauit nomen
vnius Diem, & nomen secundæ Cas
siam, & nomen tertię Cornustibij.
Non sunt autem inuentę mulieres
speciosæ, sicut filiæ Iob in vniuersa
terra. Deditq; eis pater suus heredi-
tatem inter fratres earum. Vixit autẽ
Iob post flagella hæc, centum qua-
draginta annis, & vidit filios suos, &
filios filiorum suorum, vsq; ad quar
tam generationẽ, & mortuus est se-
nex, & plenus dierum.

FINIS.

turcū qui nouerāt eum prius: & cō
mederunt cum eo panem in domo
eius: & mouerunt super eum caput
& consolati sunt eum super omni ma
lo quod intulerat dominus super eū.
Et dederunt ei unusquisque ouem unā,
& inaurem auream unam. Dominus au
tem benedixit nouissimis Iob ma
gis quam principio eius. Et facta sunt ei
quatuordecim millia ouium, & sex
millia camelorum, & mille iuga boū,
& mille asinæ. Et fuerunt ei septem
filii, & tres filiæ. Et uocauit nomen
unius Diem, & nomen secundæ Cas
siam, & nomen tertiæ Cornustibii.
Non sunt autem inuentæ mulieres
speciosæ sicut filiæ Iob in uniuersa
terra: deditque eis pater suus hæredi
tatem inter fratres earum. Vixit autem
Iob post hæc centum qua
draginta annis, & uidit filios suos, &
filios filiorum suorum usque ad quar
tam generationem, & mortuus est se
nex, & plenus dierum.

FINIS.